

vt nullus monachorum proprium aliquid haberet, ne vnum quidem obolum. Frater ergo monasterij habebat sæcularem fratrem, à quo petijt, dicens: Tunicam non habeo, ideo fac in me charitatem, & eme illam mihi. Dixit illi sæcularis frater: Ecce tria hæc numismata, accipe, & eme tibi vt placeat. Sumens ergo monachus tria numismata, habuit illa apud se. Quod cum alius monachus vidisset, abiit & nuntiauit abbati. Quo audito, abbas renuntiauit & ipse sanctissimo Papæ Gregorio. Beatus verò Gregorius hoc audiens, iussit eum, vt qui monasterij regulas prætergressus esset, à Communione separari. Post modicum verò temporis moritur frater ille ita separatus, nesciente Papâ Gregorio. Post duos autem vel tres dies abiit abbas, & nuntiauit illi, dicens: Frater ille defunctus est. Quo ille audito non mediocriter contristatus est, quòd antequam absolueretur excommunicationis vinculo, migrasset à sæculo: scribensque orationem in formâ epistolæ, dedit vni ex archidiaconis, iubens illi vt iret & supra sepulcrum fratris illam legeret. per ipsas verò litteras absoluebat ab excommunicationis nexibus mortuum. Abiens igitur archidiaconus, sicut illi fuerat imperatum, super sepulcrum fratris breuem illam chartulam legit. Eademque nocte vidit abbas defunctum fratrem, & ait illi: Nõne mortuus es, frater? Qui ait: Ita sanè. Rursus interrogauit eum abbas: Et vbi fuisti vsq; hodie? Dixit ei frater: Veraciter, domine, in carcere fui vsque heri: hesternò autem die absolutus sum. Notum verò factum est omnibus, quia quâ horâ archidiaconus absolutionis verba super fratrem legerat, fuerat ab excommunicatione absolutus, liberataque est de iudicio & damnatione anima ipsius.

Monachus
prop. et a-
tius excom-
municatur.

Mortuus
ab excom-
municati-
one absol-
uitur.

Per absolu-
tionem eam
saluatur.

CAP. CXC-
III.

*Factum mirabilis charitatis sancti abbatis
APOLLINARIS patriarchæ Alex-
andrini erga iuuenem diuitem ad ino-
piam redactum.*

NARRAVERUNT nobis de sancto abbate Apollinari Alexandrino patriarchâ, quòd valde fuerit misericors, & compassionis visceribus affluens, cuius rei indicium id afferebant. Erat, aiebant, Alexandria iuuenis quidam, qui primarij ciuitatis dignitateque ac diuitiis clarissimi filius fuerat. Parentibus itaque illius defunctis, qui infinita illi bona tam in auro quàm in naualibus commerciis dereliquerant, non satis feliciter & prosperè ea gubernans, perdidit omnia, atque ad extremam inopiam

Adolescens
ames totius
depauperat-
ur.

deductus est, cum neque gulæ neque luxuriæ vacauerit, quæ solent diuitum exhaurire patrimonia, sed in casus varios atque naufragia inciderit. Itaque ex opulentissimo pauperrimus effectus est, iuxta illud Psalmistæ, Ascendunt vsque in cælos, & descendunt vsque ad abyssos. Namque adolescens quantò fuerat pecuniis sublimior, tantò per inopiam inferior factus est.

Psal. 106.

Hoc audiens beatus Apollinaris, videntique in quantum miserix & paupertatis adolescens delapsus esset, cum parentes eius fuissent locupletissimi, miseratus illius casum, exiguum ipsi charitatis impendere voluit subministrando alimenta, sed erubescerebat. Et quoties videbat illum, in secreto conscientix suæ angebatur, cernens vestem sordidam, & luridam faciem, quæ sunt extremæ paupertatis indicia. Cum igitur huiusmodi curis angeretur pontifex, die quadam diuinitus inspiratus, consilium profectò mirabile inuenit, ipsiusque sanctitati maximè conueniens.

Apollina-
ris cogitat
de modo
illi succur-
rendi.

Accersiuit itaque dispensatorem sanctissimæ ecclesiæ, seorsumque illum alloquens, dixit ei: Potes mihi seruare secretum, domine dispensator? Qui ait: Spero, domine, in Filium Dei, quia quodcumque mihi iusseris, nemini dicam, neque discet vniquam id aliquis ex me quod mihi seruo tuo aperueris. Tunc ait ad illum episcopus Apollinaris: Vade, conscribe chirographum debiti quinquaginta librarum auri, quæ à sanctissimâ istâ ecclesiâ Macario illius miseri adolescentis patri debebantur, & appone testes & stipulationem & rata, & affer illud mihi. Dispensator continuo, quod sibi fuerat à pontifice iniunctum, cum omni celeritate peregit, attulitque chirographum, & dedit illi. Cum itaque pater adolescentis ante decem annos defunctus esset, chartaque chirographi noua videretur, ait illi pontifex: Vade domine dispensator, chirographum istud vel in tritico vel in hordeo absconde, & post paucos dies affer illud ad me: quod ille cum fecisset, præfinito die chirographum retulit quasi subuertustum, deditque pontifici. Tunc ait ille: Perge modò, domine dispensator, & dicito adolescenti: Quid mihi daturus es, si tibi dederò chirographum magnæ pecuniæ quæ debetur tibi? Et caue, ne plus quàm tria numismata ab illo accipias, & præbe illi chirographum. Respondens autem dispensator: Verè, mi domine, si iusseris, nihil accipiam. Dixit ei ille: Volo omnino vt tria numismata accipias. Perrexit autem ille ad iuuenem sicut ipsi iussu fuerat, & dixit ei: Dabis mihi tria numismata, si ostendero ti-

Chirogra-
phum debi-
ti conscribi
curat in
commodum
adolescen-
tis.

SPIRIT.

Dispensator chirographum adolescenti defert.

bi aliquid magnæ utilitatis tuæ? Ille verò pollicitus est illi quidquid vellet se daturum. Fingens autem dispensator, ait illi: Ante quinque vel sex dies euoluens instrumenta ecclesiastica, reperi chirographum istud, & memini, quia Macarius pater tuus mihi multum confidens, ipsum mihi diebus aliquot permisit. Defunctoque ipso, contigit illud apud me vsque hodie manere: obliuione enim subreptum mihi est, nec vnumquam venit in mentem, vt illud redderem tibi. Ait illi adolescens: Nosti an locuples sit persona illa, quæ debet? Dixit ei dispensator: Ita sanè locuples, & grata est, potesque ab illo debitum sine labore recipere. Dixit ei iunior: Nouit Deus, quia modò nihil habeo; sed si recepero, quod meum est, quidquid petiisti, dabo tibi, vltra tria etiam numismata. Tunc dedit ei dispensator instrumentum quinquaginta librarum.

Suscepto itaque chirographo, perrexit ad sanctissimum pontificem, prostratusque ante illum dedit ei chirographum. Cum ergo accepisset ille instrumentum ipsum, ac legisset, coepit se ipsum turbatiorem ostendere, dixitque ei: Et vbi fuisti vsque modò? pater tuus ante decem annos defunctus est. perge, nolo tibi nunc respondere. Qui dixit illi: Veraciter, mi domine, non ego illud habui, sed dispensator illud habebat, & nesciebam. Sed Deus ipsius misereatur, quia modò ipsum mihi reddidit, dicens se illud inter chartas suas domi inuenisse. Pontifex verò illum interim remisit, dicens: Deliberabo tecum, seruato apud me chirographo. Post vnam igitur hebdomadam redijt ad episcopum iunior, iterumque deprecabatur eum. ille autem quasi nihil ei dare vellet, dicebat: Quare tantum distulisti proferre chirographum? Dixit illi adolescens: Mi domine, scit Deus quia non habeo vnde familiam meam nutriam; itaque, si Deus inspirat vobis, miseremini mei. Tunc dixit illi sanctus Apollinaris, fingens se illius precibus cedere: Summam quidem integram ego tibi restitutam; hoc autem obsecro, mi domine frater, ne à sanctâ hac ecclesiâ vsuras exigas. Tunc procidens illi adolescens ait: Quidquid voluerit & iusserit mihi dominus meus, hoc faciam; & si ex principali summâ placet minuere aliquid, minue. Dixit illi episcopus: Non id quidem; fatis est, si nobis vsuras dimittis. Tunc proferens quinquaginta auri libras, dedit ei, & dimisit eum, orans eum pro vsuræ remissione. Hoc opus summi Apollinaris, ista sancta illius ars atque misericordia. Ita verò Deus iuueni cooperatus est per sanctam eius bene-

Adolescentis egestatis 50. auri libras succurrit Apollinaris.

ditionem, vt ex tantâ inopiâ, emergeret, atque in priorem suum statum ordinemque remearet, plusque etiam quam parentes sui opum ac pecuniarum copiâ excelleret, ac præterea magna lucra animæ consequeretur.

Admonitio SENIS qui morabatur in Scithi, facta cuidam monacho ne ingrederetur tabernas. CAP. CXC. IV.

SENE X quidam morabatur in Scithi: hic die quadam venit Alexandriam, vt opus manuum suarum venderet, viditque ibi iuniorem monachum ingressum esse cauponam. Quâ ex re senex vehementer afflictus, manebat foris expectans, donec egredienti iuueni colloqueretur. Quod & factum est. Mox enim vt egressus est iuuenis, tenuit illum senior per manus, & seorsum illum ducens, dixit ei: An nescis, domine frater, quia habitum angelicum fers? ignoras, quia iuuenis es? Non nosti, quia multi sunt inimici nostri laquei? Nescis, quia & per oculos, & per aures, & per figuras varias & habitus, monachi in ciuitatibus læduntur? Tu autem in cauponas ingrederis, & quæ non vis audis, & quæ sunt noxia vides, inhonestisq; & viris & mulieribus coniungeris. Noli itaque, fili mi, noli obsecro, sic agere, sed fuge in eremum, vbi cum Dei adiutorio saluari potes. Respondit ei iunior: Perge senior, Deus non quærit nisi cor mundum. Tunc expandens in cælum ambas manus suas senex ait: Gloria tibi Deus, Ecce enim ego habeo in Scithi annos quinquaginta quinque, & mundum cor non habeo; hic autem in tabernis conuersans cordis munditiam possidet.

Nihil monacho cum cauponâ.

Angelicus monachorum habitus.

Difficile in seculo & tabernis cor mundum gerere.

Vita EVAGRII philosophi à Synesio Cyrenes episcopo ad Christi fidem conuersi. CAP. CXC. V.

CVM Alexandria essemus, Leontius Apameensis, vir religiosus ac fidelissimus, venit ex Pentapoli; multis enim iam annis Cyrene moratus fuerat. Venit autem diebus Eulogij sancti Alexandrini patriarchæ, eiusdem Cyrenensis vrbs futurus episcopus. Cumq; in familiari colloquio essemus, narrauit nobis, dicens: Fuit temporibus Theophili beatissimi patriarchæ Alexandrini Cyrene episcopus Synesius philosophus. Qui cum venisset Cyrenem, reperit illic philosophum quemdam, Euagrium nomine, qui sodalis suus in studijs liberalibus fuerat, amicum sibi charissimum, sed religione gentilem, & culturæ idolorum

maxi-

maximè deditum : cum episcopus Synesius ab idololatriâ transferre ad culturam Christi satagebat, curamque ingentem eius rei sibi assumpserat pro charitate quam erga ipsum à principio habuerat. Ille verò minimè id patiebatur, neque illius doctrinam admittere volebat: episcopus tamen præ nimio ad illum amore ne sic quidem tædio victus desisteat diebus illum singulis hortari, & instruere, ac inducere ut Christo crederet, ipsiusque Sacramenta susciperet. Cumque illi quotidie ista monita dare persisteret, dixit ad eum semel philosophus: Verè, mi domine episcope, cum ceteris quæ mihi displicent in Christianis, hoc est, quòd consummationem sæculi istius futuram dicunt, & post consummationem omnes qui ab initio sæculi fuerunt homines, in isto corpore resurrecturos, carnemque hanc incorruptibilem recepturos & immortalem, atque ita in perpetuum victuros, sicque eorum quæ in corpore gesserunt, præmia percepturos: eum etiam qui miseretur pauperi, foenerari Deo, & qui dispergit in pauperes & inopes, in cælo sibi thesauros reponere, & centuplicata quæ erogauerit in regeneratione cum æternâ vitâ à Christo esse reddenda. Quæ omnia cum dicuntur, deceptio, & irrisio, & fabula mihi videntur: episcopus autem Synesius asseuerabat omnia Christianorum vera esse, nihilque omnino habere falsum vel veritati contrarium, idque multis documentis asseuerabat, & persuadere illi nitebatur.

Post multum verò temporis, cum illum induxisset Christianum fieri, baptizauit ipsum & filios eius, cunctosque domesticos illius. Ceterum non multò postea quam baptizatus fuerat, dedit episcopo auri tria centenaria in usum pauperum, dicens: Accipe aurum istud, & distribue illud pauperibus, & fac mihi cautionem manu tuâ, quòd Christus mihi ipsum reddet in futuro sæculo. Qui suscepto auro, promptè illi, ut petebat, cautionem fecit.

Vixit itaque post Baptismum annos aliquot philosophus, ac tandem infirmatus est ad mortem. Cum verò morti proximus esset, dixit filiis suis: Quando cur abitis funus meum, chartam istam in meis manibus ponite, & me cum illâ sepelite. Mortuo autem illo, fecerunt filij sicut eis ipse præceperat, sepelieruntque eum cum chirographo. Tertiâ verò post sepulturam die apparuit episcopo Synesio nocte quiescenti, dicens: Veni ad sepulcrum, vbi iaceo, & accipe chirographum tuum; accepi enim debitum, satisfactumque mihi est, atque ut certior eius rei fias, propriâ meâ subscriptâ manu. Ignorabat autem episcopus quòd

chirographum illud conspexissent ei.

Manè autem facto, accersitis filiis eius dixit: Num aliquid cum patre vestro in monumento posuistis? Illi putantes, quòd eos de pecunijs interrogaret, dixerunt ei: Nihil, domine, præter pannos consuetos. Quid igitur? Numquid vel chartam aliquam conspexistis ei? Tunc recordati illi (ignorabant enim quòd de chirographo diceret) dixerunt ei: Ita sanè, domine, chartam enim quamdam moriens dedit nobis, & ait: Quando sepelietis me, chartam istam mihi in manibus date, nullo penitus sciente. Tunc dixit illis episcopus somnium, quòd nocte illâ viderat, sumensque illos cum clericis ac primarijs ciuitatis accessit ad philosophi tumulum. Quo aperto, inuenerunt iacentem philosophum, chirographumque manu episcopi cõscriptum suis manibus tenentem. Accipientes autem chirographum ex illius manibus, aperuerunt, inueneruntque in eo nouiter manu philosophi sub scriptum ita: Ego Euagrius philosophus tibi, sanctissimo domino Synesio episcopo salutem. Accepi debitum in his litteris manu tuâ conscriptum, satisfactumque mihi est, & nullum contra te habeo ius propter aurum quod dedi tibi, & per te Christo Deo, & Saluatori nostro. Qui verò conuenerant, hoc videntes obstupuerunt, & per multas horas clamauerunt, Kyrie eleison, glorificantes Deum qui facit mirabilia, talemque ac tantam promissionum suarum euidenciam dat seruis suis.

Asseuerabat autem & hoc idem dominus Leontius; cautionem illam manu philosophi subscriptam seruari vsque hodie, atque in sacrario sanctæ Cyrenensis ecclesiæ custodiri; & quicumque sacrarij custos ingrederetur, hanc illi cum ceteris vasis sacris assignari custodiendam cum omni diligentia, atque eum deinceps successori suo integram illam inuiolatamque reassignare:

Miraculum, quod PVERIS Apameensis sibis contigit, qui ioco verba sanctæ consecrationis protulerunt.

NARRAVIT nobis Gregorius Africanæ provinciæ præfectus, fidelis vir, & monachorum ac pauperum amator; bonisque omnibus semper congaudens: In provinciâ, inquit; meâ, (erat autem Apameensis secundæ Syrorum provinciæ, ex oppido quod dicitur Thorax,) ager est ab vrbe quasi quadraginta miliaribus distans, qui Gonagus dicitur; in hoc, siue in eius finibus pueri pascebant pecora, & ut solet pueris contingere, puerili consuetudine

Synesius
Euagrius
philosophi
ad fidem
conatur
adducere.

Tergitur
satur Eu-
grius de re-
surrectione.

Testatur
id chirogra-
pho in ma-
nu eius in
sepulcro
inueni.

Tandem
cum fami-
lia bap-
tizatur.

Aurum
Deo per
pauperes
fauori dat,
cautionis
chirogra-
pho à Syn-
esio suscepto.

Curat se
cum chiro-
grapho se-
peliri.

Mortuus,
satisfactum
sibi à Chri-
sto renun-
ciat.

Seruat
miraculo-
sum chiro-
graphum
in sacrario
ecclesiæ Cy-
renensis.

CAP. CXCVI.

voluerunt ludere. Cumque luderent, dixerunt ad inuicem: Venite celebremus Missam, & offeramus sacrificium, & communicemus, sicuti semper in sancta ecclesia presbyter facit. Quod cum placuisset omnibus, constituunt ex eis vnum in ordine presbyteri, duosque alios pueros in ministrorum officio, veniuntque ad saxum quoddam (erant enim in planitie) ac supra saxum in morem altaris apponunt panem, & vas testum cum vino: assistuntque, vnus quidem coram altari, quiungebatur officio presbyteri, medius, duo vero alij hinc atque hinc veluti ministri. Et ille quidem sanctae oblationis verba dicebat, illi vero fasciis quae ferebantur, pro flabellis vtentes, auram faciebant. Qui vero presbyteriungebatur officio, ideo sanctae oblationis verba sciebat, quia consuetudo fuit in ecclesia, vt pueri in Missis ante sacrarium assisterent; primi que cum clericis communicarent sanctis Christi Dei nostri venerandisque mysteriis. Quoniam vero quibusdam in locis alta voce consueuerunt presbyteri sancti sacrificij orationes pronuntiare, pueri vt propius astantes sapius eas audiendo didicerant.

Cum igitur omnia secundum ecclesiasticam consuetudinem fecissent, priusquam panes frangerent ac communicarent, ignis caelitus delapsus, quae proposita erant consumpsit omnia, saxumque totum combussit, ita vt nihil omnino hecque saxi, neque eorum quae fuerant superposita, relinqueretur. Hoc repente factum cum pueri vidissent, in terram omnes praetimore corruerunt, ac diutius semiuui permanserunt, neque erumpere vocem, neque de terra surgere valentes. Cum vero non redirent domum hora quam consueuerant reuerti, sed pauidi in pavemento iacerent, exierunt parentes eorum, vt viderent cuius rei gratiam consueto legitimo tempore non reuertissent. Egressi autem pueros omnes humi iacentes inuenerunt, neque agnoscentes aliquos, neque loqui se alloquentibus valentes. Parentes itaque semiuuos eos aspicientes, vnusquisque filium suum assumentes, domum retulerunt, videntesque pueros in huiusmodi excessu diutius durantes, mirabantur nimium, causam stuporis eorum omnino ignorantes, nec discernere valentes, sapiusque illos per totum diem interrogantes, responsum nullum accipere ab eis potuerunt, & quae illis acciderant, scire omnino nequiverunt, donec dies illa & nox tota praeteriit. Tunc enim

& pueri paulatim in se ipsos reuersi, cuncta ipsis retulerunt quae gesta fuerant, & quae illis contigerant. Assumentes vero parentes suos & omnes loci ipsius habitatores, egressi sunt, & locum eis ostenderunt, in quo mirabiliter ista contigerant, vestigia quaedam elapsi ignis indicantes.

Audientes vero quae facta fuerant, & ipsis indiciis rerum admoniti, in ciuitatem cucurrerunt, cunctaque episcopo ciuitatis nuntiauerunt: qui percussus magnitudine & nouitate miraculi, cum omni clero festinus accurrit, vidensque pueros, & rursus ab eis quae euenerant audiens, & caelestis ignis vestigia intuens, pueros quidem omnes continuo in monasterium immisit, locum vero monasterium fecit latissimum, supra locum autem ignis ecclesiam construxit, & sanctum erexit altare.

Dicebat autem ipse dominus Gregorius fidelissimus vir, vnum se istorum puorum aspexisse, eiusque monasterij vbi miraculum acciderat, monachum ipsum cognouisse. Et istud quidem magnum reuera ac diuinum stupendumque miraculum Gregorius venerabilis nobis aetate nostra contigisse enarrauit.

Relatio RUFFINI de sancto Athanasio, CAP. CXC. VII.
& aliis pueris sodalibus.

RVFFINVS autem qui ecclesiasticam conscripsit historiam, simile quiddam priori aetate gestum a pueris ludentibus narrat. Ait enim, cum puerilia conscriberet Athanasij sanctissimi, magni propugnatoris ac praconis veritatis magnaeque Alexandrinae ciuitatis episcopi, & orbis totius doctoris inclyti, quomodo scilicet ipsius promotio ad episcopatum ex praescientia diuina initium sumpsisset.

Consequens autem mihi videtur esse, pauca de viri antiquitate repetere, & qualis a puero fuerit vitae, qualisque instituti, meminisse, quemadmodum ab his qui cum illo familiarissime vixerunt, accepimus. Eo igitur tempore quo Alexander sanctissimus Alexandrinae ecclesiae praerat, cum die quadam ex eminentiore loco mare intueretur, aspexit pueros in litore ludentes, vt consuetudo pueris est, episcopumque imitantes, ac ecclesiasticos ritus omnes. Cum ergo pueros illos diutius intueretur, maiora quaedam & sacratoria illos aggredi videt. Turbatus itaque continuo, clericos aduocans eis ostendit, quae ipse conspexerat, praecipitque vt irent & pueros omnes apprehenderent, atque

Pueri Missam celebrant, verba oblationis super panem proferendo.

Ab igne caelesti panis & saxum consumitur.

Pueri monasterio traduntur.

Ecclesia loco illo miraculose exstruitur.

Ruff. l. i. hist. c. 14.

Pueri episcopalia officia imitantur.

atque ad se adducerent. Venientes igitur pueros interrogat, quis eis ludus fuerit, quidve, & quomodo gesserint. Illi verò, vtpote pueri, perterriti, ab initio quidem negare cœperunt, postea verò totam feriem exposuerunt, confessique sunt se quosdam baptizasse catechumenos per Athanasium, quem sibi pueri episcopum fecerant. Tunc igitur diligenter inquirens ab ijs, & quoniam baptizati fuissent, & quid, & quomodo interrogati, quidve respondissent; cum ab eo qui interrogauerat, cuncta didicisset, comperto quòd omnia iuxta ritum religionis nostræ peregissent, rem in commune cum clericis agitans, definiuit vt dicitur, eos qui Baptismo consecrati fuerant, cum omnia circa se solemniter peracta fuissent per interrogationes & responsiones, secundò quidem non oportere baptizari, sed impleri ea quæ solent à sacerdotibus fieri. Porro Athanasium, & ceteros, quos ille vt sacerdotes & diaconos habuerat in ministerio, conuocatis eorum parentibus, sub Deo teste ecclesiæ tradidit, vt illic nutrentur.

Modico itaque transacto tempore, cum & à Notario perfectè, & à Grammatico sufficienter Athanasius iam instructus esset, continuò quasi fidele depositum Dei, sacerdoti à parentibus traditur, & veluti Samuel quidem in templo nutritur. Quoties verò Alexander in senectute ad episcopos proficisceretur, iste sequebatur eum, ferens sacerdotij amictum, qui Hebraicè appellabatur Ephod.

Tanta verò & tam præclara contra hæreticos Athanasij in sanctâ Ecclesiâ fuere certamina, vt illud de eo scriptum esse videatur, quod dictum est: Ego ostendam ei, quanta pro nomine meo illum oporteat pati. Nam in eius persecutionem totus conspirauit orbis, commoti sunt reges terræ & gentes, & regna exercitusque contra illum conuenerunt. Porro ipse diuinum illud eloquium opere implebat, quo dicitur: Si consistant aduersum me castra, non timebit cor meum: si exsurgat aduersum me prælium, in hoc ego sperabo. Verè enim tanta illius ac talia feruntur opera, vt magnitudo quidem rerum nihil me prætere persuadeat, multitudo verò gestorum plurima tacere compellat. Fluctuat itaq; ambigua mens, neque planè dignoscere valet, quid conscribere, quid omittere debeat. Atque idè paucorum meminimus, quæ ad rem pertinent: reliqua verò fama enarrabit, quæ profectò minora, quàm se habeat veritas, enuntiabit; veritati quippe nihil addere poterit.

Responsio sancti ATHANASII episcopi Alexandrini, num quis sine fide baptizari possit.

INTERROGATVS est aliquando prædictus sanctus Athanasius postquã Alexandriæ episcopus constitutus fuit, An posset quispiam sine fide baptizari secundum ritum & prædicationem Christianorum: aut si credere se simulans, aliquibus alijs occasionibus baptizatus fuisset, quid de illo sentiendum, aut quomodo suscipiat illum Deus. Et respondit, dicens: Audiui aliquando à senioribus nostris quòd beato Petro episcopo & martyri, cum facta esset mortalitas, & plerique ad Baptisma mortis timore confugerent, apparuerit Angelus humanâ specie, dicens: Quamdiu huc mittitis marsupia ista, signata quidem, inania autem prorsus & vacua, & nihil intus habentia? Erunt itaque, quantum ex Angeli voce conijcere licet, signum habentes Baptismi, quoniam & beneficium aliquod existimarunt se consequi, si Baptisma susciperent, atque idcirco baptizati sunt.

Relatio de SENE quodam simplice, qui cum Sacramento offerret, Angelos videbat.

NARRAVIT quidam patrum, quòd senex quidam mundus & sanctus existens, cum offerret Sacramentum, videbat Angelos sibi dextrâ læuâque assistentes. Porro hic ab hæreticis consecrationis ritum perceperat, & veluti simplex & rudis diuinorum dogmatum, quando offerebat, in simplicitate & innocentia dicebat quæ non decebant secundum rectam fidem, ignorans quòd falleretur.

Per diuinam igitur dispensationem perrexit ad eum diaconus quidam peritissimus diuinorum dogmatum. Contigit autem sanctum senem, præsentem illo, sacrificium offerre. Dixit autem ei diaconus: Verba, quæ in offerendo dixisti, rectæ fidei non sunt, sed hæreticorum & prauæ opinionis hominum. Senex autem confidens, quoniam videbat Angelos dum offerebat, non intendit his quæ dicebantur à diacono, sed contempsit. Diaconus autem persistebat, dicens: Falleris, abba; non enim admittit fides Catholica ista quæ dicis, neque mater Ecclesia. Cum autem videret diaconi constantiam in se arguendo senem, atque in oblatione salutari sanctos Angelos, vt consueuerat, intueretur, ait eis: Diaconus iste mihi hæc & ista dicit: quomodo se habet

Puer Athanasius in litore maris episcopum simulans, catechumenos baptizat.

Ratus in Baptismo habitus.

Ecclesia Athanasius cum socijs sacerdotibus & diaconis traditur.

Alexandro episcopo Alexandriæ no cohabitauit.

Act. 9.

Varijs persecutionibus agitur.

Psal. 26.

CAP. CXC. VIII.

Baptizati ex simulatione, vel alio simili respectu, inania sunt marsupia, sed signata.

CA. CXCIX.

Senex Angelos dextrâ læuâque sacrificanti sibi assistere videt.

Forma oblationis verba non rectæ fidei miscebat.

Docetur à diacono, confirmantibus verâ formam Angelis.

SPIRIT.

habet veritas ? Dicunt ei Angeli : Ausculta ei, nam vera loquitur, & rectè ista profertur. Dixit autem eis senex : Quare vos non dixistis mihi ? Dixerunt autem illi Angeli : Deus ita disposuit, vt homines ab hominibus corrigantur.

CAP. CC.

Quomodo IUVENIS aurifex à viro patricio sit in filium adoptatus.

Iuuenis aurifex cruci aurea de suo peculio ex pietate quadam addit.

NARRAVIT nobis quidam sanctorum patrum, quòd iuuenis quidam ingeniosus se ad aurificem pro discendâ arte contulerit, quam dum solerter addisceret, vnus ex patricijs iniunxit eis, vt crucem auream lapidibus pretiosis ornatam facerent, quòd illam ecclesiæ offerret. Et quoniam valdè ingeniosus erat adolescens, iniunxit illi magister eius id opus. Cœpit ergo adolescens cogitare intra se, ac dicere : Si iste tantas offert pecunias Christo, cur non & ego mercedem meam in istam crucem conferam, vt eam mihi, tamquam duo minuta viduæ, computet Christus ? cogitans igitur quantum mercedis esset accepturus, mutuatur id, & in crucem mittit. Veniens itaque patricius ponderat crucem, priusquam in illâ lapides includerentur, inuenitque plus habere ponderis quàm constituerat. Cœpit itaque minitans vrgere adolescentem, quasi fraudem fecisset, aurumque adulterasset. Tunc ait illi adolescens: Nouit ille qui solus cordium scrutatur arcana, quia nihil tale feci. Sed cum viderem te tantum pecuniarum Christo Domino obtulisse, cogitavi immittere mercedem meam, vt & ego partem habeam tecum, vtque me suscipiat Christus, quemadmodum duo minuta viduæ illius accepit. Stupefactus ille dixit iuueni: Itane, fili, cogitasti ? Ait ille: Ita sanè. Patricius verò dixit illi: Quoniam ita cogitasti, totamque voluntatem tuam obtulisti Christo, volens habere partem mecum, ecce ex hodiernâ die suscipio te mihi in filium, heredemque constituo. Et assumpsit eum secum, atque heredem suum fecit.

Adoptatur ob opus hoc pietatis à patricio in filium.

CAP. CCI.

Vita VIRI Constantinopolitani nobilissimi, cui pater moriens Dominum Iesum Christum reliquit curatorem.

NARRAVIT quidam patrum, dicens: Ascendi aliquando Constantinopolim cuiusdam necessitatis gratiâ; cumque in ecclesiâ sederem, ingressus est quidam sæcularis, maximè illustris atque fidelissimus. Is cum aspexisset me, acce-

dens salutauit cum omni charitatis officio. Et post salutationem sedit iuxta me, & cœpit interrogare de his quæ pertinent ad animæ salutem. Cumque ego illi dicerem, quòd his qui ritè terrena disponunt, cælestia quoque donantur: Benè, inquit, pater, dixisti. Nam verè beatus est, qui spem suam in Deum ponit, & se ipsum totum committit Deo. Et dicebat: Ego filius fui cuiusdam sæcularis gloriâ clarissimi. Erat autem ipse pater meus eleëmofynis maximè deditus, & plurima pauperibus distribuebat. Die ergo quadam vocauit me, & ostendit mihi omnes pecunias, dicens: Fili, quid tibi gratius est, vt dimittam tibi pecunias istas, an Christum curatorem tuum? Ego, cum placerent mihi quæ faciebat, respondi me Christum malle. Ista enim omnia prætereunt, & hodie sunt, & cras non erunt; Christus autem manet in æternum. Quod ille cum audisset, omnia iam liberè & largâ manu pauperibus erogabat, ita vt moriens pauca admodum mihi relinqueret. Ego autem iam pauper effectus, humilis procedebam, spem meam habens in Christum, cui me ille reliquerat.

Terrena despicienti cælestia donantur.

Quidam præ paternâ hereditate Christum curatorem eligit.

Erat autem alius quidam diues valdè, & primarius, habens vxorem fidelem Christo, & timentem Dominum, habebat autem & filiam vnicam. Dixit ergo illa viro suo: Hanc solam habemus filiam, tantaque bona nobis largitus est Deus; cuius ergo rei indiget? Si quæsierimus dare illam alicui primario, & diuiti, qui non sit bonis moribus, affliget eam semper. Quæramus illi virum humilem, & timentem Dominum, qui secundum Deum illam diligat & foueat. Qui dixit illi: Rectè dixisti. Perge ergo in ecclesiam, & ora intentissime, atque illic reside, & qui primus ingressus fuerit, hic illi à Domino missus est sponsus. Fecit igitur vt iusserat vir eius: cumque orasset, & sederet, ingressus sum ego primus. Mittens ergo illa seruum suum, continuò accersuit me, cœpitque interrogare, dicens: Vnde es? Ego autem dixi illi: Ex hac ciuitate sum talis filius. Dixit autem mihi: Illius eleëmofynarij? Et dixi: Ita, illius sum filius. Tunc ait mihi: Habes vxorem? Et dixi: Non. Narrauique illi, quæ mihi dixerat pater meus, & quæ ego responderam ipsi. Illa verò glorificans Dominum, ait: Ecce bonus curator tuus misit tibi vxorem, & pecunias, vt vtaris vtrisque cum timore Dei. Deditque mihi filiam suam & pecunias. Ego autem oro, vt patris mei viam vsque in finem teneam.

Cum pauper iam esset, diues illi puella desponsatur, Christo ita curante.

Vita

CAP. CCII.

*Vita ABIBAE secularis hominis
filij, serui Dei.**Abibas co-
tinens & à
facularibus
rebus abs-
tractus.*

NARRAVIT aliquis patrum, quòd
sæcularis quidam habuerit filium
pium, religiosum, virginem, & ab ipsis an-
nis puerilibus continentiae rerum omnium
assuetum, adeò vt vinum iam non biberet.
Habebat autem in votis sedere in solitudi-
ne: pater verò eius volebat illum sæculi ob-
ligare negotijs, neque poterat; nam hoc il-
le minime patiebatur. Erant & illi alij fra-
tres, ipse autem maior natu omnibus. Cùm
autem illius institutio à patris voluntate ef-
set remotissima, obiurgabat illum assidue
pater, exprobrans illi ipsam continentiam,
& dicens: Cur similis non es fratribus tuis,
nec te ipsum negotijs exponis? Ille verò
sustinebat tacens. Omnes verò diligebant
eum pro illius religione & modestiâ.

*A patre re-
prohensus,
patienter
sustinet.*

Cùm verò pater eius moriturus esset,
quidam ex genere ipsius, & alij Abibæ (hoc
enim erat filio nomen) amantissimi, putan-
tes quòd illum odisset pater eius propter
assiduas illius obiurgationes, conuenerunt,
dicentes: Ne fortè priuet hereditate ser-
uum Dei pater, pro illo deprecemur. Erat
enim diues valde. Pergunt itaque ad eum,
& dicunt: Conuenimus aliquid abs te pre-
caturi. Quibus ille ait: Quid vultis à me
petere? Pro domno Abibâ oramus, ne
illum negligas. Tum pater: Pro illo roga-
tis me? Dicunt ei: Vtique. Qui ait: Vo-
cate illum huc. Putauerunt autem, quòd
iuxta consuetudinem obiurgare eum vel-
let. Cùmque ingressus fuisset, ait illi pater:
Appropinqua mihi. Et cùm appropinqua-
set ei, tenuit pedes eius plorans, & dicens:
Ignosce mihi, fili mi, & ora Deum, ne mi-
hi imputet quoniam affluxi te. Tu enim
quærebas Christum, & ego sæculariter mo-
uebar. Vocat autem & alios filios, & ait il-
lis: Hic dominus vester & pater est; quid-
quid dixerit, facite, & quod vos habere vo-
luerit, in ipsius potestate erit. Admirati que
sunt omnes. Statim verò vt mortuus est
pater ipsorum, distribuit fratribus partes.
Ipse verò sumens partem suam, dedit eam
pauperibus, nihil sibi omnino reseruans. Fe-
cit autem sibi breuem cellulam, vt solita-
rius degeret: moxque cùm consummas-
set cellam, infirmatus est, atque ad finem
peruenit.

*Solus he-
res à patre
scribitur.**Frates fa-
cis cohere-
des.**Partem
suam in
pauperes
distribuit.*

Aderat autem illi frater eius, cui dixit:
Vade, frater, fac domui tuæ consolatio-
nem. aderat quippe celebritas sanctorum
apostolorum. Dixit ei frater eius: Quo-
modo dimittam te, & abibo? Ait illi: Va-
de, & cùm venerit hora mea, ego te vo-

cabo. Cùm ergo venisset hora, surrexit ad
fenestram, & pulsauit. Intendit autem in
eum frater eius. Et ille ipsi annuit, dicens:
VENI. Statim verò vt venit frater eius, tra-
didit spiritum Domino. Omnesque mirati
sunt, & glorificauerunt Deum, dicentes:
Eximiâ charitate, quâ dilexit Christum,
dignum inuenit finem.

*SPIRITUS
PRAESCIOUS
EST SUAE
MORTIS.**Relatio de quodam LAPIDARIO, CAP. CC-
qui prudenti consilio vitam in mari
seruauit. III.*

NARRAVIT quidam patrum, quòd
aliquando lapidarius quidam, habens
lapides pretiosissimos, & gemmas, & mar-
garitas, nauem conscendit cum filiis suis,
peregrè ire cupiens & negotiari. Contigit
autem illum ex dispositione Dei puerum
quemdam qui erat in naui diligere, qui
illi quoque in naui ministrabat, & ipse
etiam ab eo reficiebatur, comedens ex his
quæ ille comedebat. Die verò quadam au-
diuit nautas puer submurmurantes inter
se, & statuentes illum in mare proijcere
pretiosorum lapidum causâ. Venit autem
puer ille mœrens ad virum prædictum, vt
ex consuetudine suâ ipsi ministraret. Qui
ait illi: Cur hodie ita mœstus es, fili? Ille
verò dissimulabat dolorè, & tacebat. Rur-
sum interrogauit eum, dicens: Dic mihi ve-
raciter quid habes? Tunc ille erumpens in
fletum ait illi: Sic & sic consilium fecerunt
nautæ de te. Dixit autem ei: Nosti hoc dili-
genter? Ait: Vtique, sic de te apud se ipsos
statuerunt. Tunc aduocans filios suos dixit
eis: Quodcumque dixerò vobis, impigrè &
absq; vllâ disceptatione perficite. Tunc ex-
plicans sindonem cœpit eis dicere: Afferte
capsulas. Quas cùm tulissent, aperiens eas
cœpit educere lapides. & cùm omnia expli-
cuisset, & in omnium conspectum posuisset,
sic dicere cœpit: Hæc vita est? propter ista
periclitor? & cum mari pugno? & post mo-
dicum morior? nihilque mecum ex isto sæ-
culo fero? Dixit autem filiis suis: Proiците in
mare ista omnia. Mox itaque vt locutus est,
tulerunt ea, & in mare proiecerunt. Porrò
nautæ obstupuerunt, consilium suum diffi-
patum esse cognoscentes.

*Lapidarius
lapides pre-
tiosos in
mare conij-
cit, ne eorū
causâ à
nautis oc-
cidatur.**Quomodo MULIER religiosa & timens
Deum, monachum à turpi desiderio
compescuerit. CAP. CCLV.*

DICEBAT aliquis patrum: Frater qui-
dam à serpente morsus est, ingressus-
que est ciuitatem vt curaretur. Suscep-
pit autem illum religiosa quædam mulier,
& ti-

SPIRIT.

& timens Dominum, & curabat eum. Cùm verò modicum cœpisset à doloribus deferi, cœpit illi diabolus immittere turpes cogitationes in eam, volebatq; tãgere ipsius manum. Quæ dixit ei: Non ita, pater; Christum time: recole tristitiam & pœnitentiæ dolorem, quem in cellâ tuâ passurus es: memento gemituum & lacrymarum, quas effusus es. Hæc ille & alia similia cùm ab eâ audisset, fugit ab ipso pugna diaboli, iamq; erubescens inde fugere volebat, non valens præ pudore in ipsius faciem intendere. Illa rursus eum in visceribus Christi miserans, dicebat ipsi: Noli discedere, pater, opus adhuc habes fomentis. Non erat puræ animæ tuæ illa cogitatio, sed perditæ corruptorisq; diaboli suggestio. Atq; ita sine scandalo curatum illum à se cum viatico dimisit.

Casta & religiosa mulier ne manum quidem suam à religioso tan- gi iustinet.

CAP. CCV. *De aliâ MULIERE prudente, quæ se impotentem monachum sapienti consilio reiecit.*

NARRAVIT nobis quidam, quòd aliquis manens in cœnobio missus est pro responsis cœnobij. Erat autem quidam religiosus sæcularis in vico morans, apud quem ille diuertebat, quoties veniret in vicum. Habebat verò ille filiam nuper viduam relictam, quæ vixerat cum viro suo vnum aut duos annos. Cùm ergo frater ille ingrederetur & egrederetur ad eos, impugnari de illâ cœpit. Quæ, vt erat prudens, id cognouit, & obseruabat se vt non veniret in conspectum eius. Quadam verò die intrauit pater eius proximam ciuitatem cuiusdam necessitatis causâ, dimittens eam in domo solam.

Prudens femina ne fratri cuiusdam scandalo sit, conspectum eius fugit.

Veniens autem frater ille secundum consuetudinem, solam eam reperit, & dixit ei: Vbi est pater tuus? cui illa: Ingressus est ciuitatem. Cœpit ergo turbari ab impugnatione, volens insurgere in eam. Quæ cum omni prudentiâ dixit ad illum: Noli turbari; pater meus vsque serò non reuertetur: hic ambo sumus; scio autem, quòd vos monachi sine oratione nihil facitis, surge itaque & ora Deum, & quidquid miserit in cor, hoc faciamus. Ille verò non acquiescebat, sed perturbabatur magis. Quod illa vbi animaduertit, ait illi: Numquid cognouisti vnquam mulierem? Dicit ei: Non, sed scire volo quidnam sit. Quæ ait illi: Idcirco turbaris, quia ignoras foetorem infelicitum mulierum. Et volens illi passionem imminuere, dixit: Nunc ego sum in menstruis, & nemo mihi appropinquare potest, neque odorari præ foetore. His

Mentione foeditatum mulierum tentationis à fratre abigit.

ille aliisque plurimis ab eâ auditis, compunctus & in seipsum rediens, lacrymatus est.

Postquam verò vidit illum puella ad se ipsum rediisse, dixit ei: Ecce si te audissem, & obtemperassem tibi, iamq; peccatum perpetrassetem, quâ deinceps facie, quibus oculis aspicere potuisses patrem meum, vel reuerti ad monasterium tuum, & audire psallentium sanctorum chororum? Deprecor itaque vt sobrius ac vigilans sis, nec velis iam propter breuem voluptatem perdere tot labores quot pertulisti, æternisque priuari bonis. Audiens autem hæc ipsius verba frater ille qui passus fuerat tentationem, quiq; ista retulit, gratias agens Deo, qui illum per mulieris prudentiam & pudicitiam ne funditus periret, eripuerat, reuersus est ad monasterium, & peccati sui pœnitentiam egit.

Breui voluptati æterna bona preferenda.

Quâ arte MULIER quædam illustris mansuetudinem edocita sit.

CAP. CCVI

NARRAVIT quidam ex patribus, quòd mulier illustris & ex senatorio genere, venerit adorare sancta loca. Cùmque descendisset Cæsaream, placuit sibi illic requiescere, rogauitq; episcopum, dicens: Da mihi vnâ virginem, vt informet me & doceat timorem Dei. Eligens autem episcopus virginem humilem, tradidit ei. Post aliquantulum verò temporis occurrens illi episcopus, ait: Quomodo se gerit virgo quam assignaui tibi? Quæ ait: Bona quidem est, sed non valdè prodest animæ meæ: permittit enim me voluntates meas facere, cùm sit humilis. Sumens autem episcopus vnâ duriorē dedit ei, quæ illam obiurgabat, appellans eam fatuam diuitem, & his similia illi exprobrans. Post tempus aliquod rursus illam rogauit episcopus: Quomodo se habet altera virgo? Quæ dixit: Reuera ipsa prodest animæ meæ. Atq; ita magnam acquisiuit mansuetudinem.

Peregrinatio ad loca sancta.

Quomodo mansuetudo acquiratur.

Vita PVELLAE Alexandrinæ, quæ à sanctis Angelis de sacro fonte fuit leuata.

CAP. CCVII.

NARRAVIT nobis abbas Theonas & Theodorus, quòd Alexandria sub Paulo patriarchâ puella quædam relicta fuerat pupilla à parentibus magnâ facultate locupletibus: erat autem adhuc sine Baptismo. Die verò quadam ingressa pomarium quod sibi reliquerant parentes eius (sunt enim in medio ciuitatis pomaria) vidit quemdam parantem sibi laqueum vt se præfocaret. Cucurrit igitur, & dixit ei: Quid facis, homo? Dixit autem ei: Dimitte me,

me, mulier, quoniam in multâ tribulatione sum. Quæ ait illi: Dic mihi causam, & fortassis iuuare te potero. Dixit illi: Grauius aere alieno premor, & valde suffocor à creditoribus, elegique potius vitam semel finire; quam quotidie mori. Quæ dixit illi: Quæso te, accipe omnia quæ habeo, & redde; tantum ne perdas teipsum: Sumens verò ille reddidit omnia.

Puella Alexandrina omnibus bonis cedit, ut desponsandum à laqueo reuocet.

De paupere uata fornicationi se tradit.

Puella ergo angustiari cœpit, non habens qui sibi curam gereret. Itaque destituta parentum solatio, fornicari instituit, & inde sibi victum querere.

Dicebant ergo viri illi sancti: Quis nouit ista, nisi solus Deus? quomodo scilicet permittatur anima propter causam aliquam ipsi soli cognitam, ad tempus derelinqui.

Ad se reuertiens, & Baptismum petens, despicitur, nec susceptore habere potest.

Post aliquantulum temporis infirmata est puella, & in se reuersa compuncta est, orauitque pontificem, ut faceret illam Christianam. Omnes autem aspernabatur eam, dicentes: Quis hanc suscipiat, quæ meretrix est? affligebatur autem vehementer. Cùm verò in his esset angustiis, astitit illi Angelus in specie hominis, cum quo misericordiam fecerat. Cui illa dixit: Cupio fieri Christiana, & nemo vult pro me loqui. Qui ait: Numquid reuera istud cupis? Respondit illa: Vtique domine, & deprecor te ut hoc mihi impetres. Qui ait: Noli tristari; ego adducam aliquos, qui te accipient. Adduxit ergo alios duos & ipsos sanctos Angelos, duxeruntque illam in ecclesiam: rursumque seipso transformantes in personas quasdam illustres, & notas ex ordine Augustalium, vocant clericos, presbyterum scilicet & diaconum, qui in hoc ipsum constituti erant. Dicunt eis clerici: Vestra charitas pro eâ pollicetur? Illi autem responderunt: Etiam nos pro illâ pollicemur. Sumentes ergo illam baptizauerunt, & albis induta rursus ab eis subiecta est. quam cùm deposuissent, euauerunt.

Angeli sunt eius susceptores in specie hominum illustrium.

Vicini ergo cùm illam ita albis indutam viderent, postquam recesserunt illi, dicunt ei: Quis te baptizauit? Nuntiauit autem eis rem totam, dicens: Venerunt quidam & tulerunt me in ecclesiam, locuti que sunt clericis, & baptizauerunt me. Et dixerunt ad eam: Qui sunt illi? Cùm verò non posset dicere qui essent, illi abeuntes nuntiauerunt episcopo. Dixit autem episcopus his qui ad baptizandum constituti erant: Vos illam baptizastis? Et confessi sunt se illam baptizasse exoratos ab illo & illo Augustalibus. Porrò accersitis ex prætorio his, quos clerici dixerant, dixit episcopus: Num ipsi pro istâ fide iussistis? Qui dixerunt: Neque nouimus, neque conscij sumus nobis hoc

fecisse. Tunc verò iam cognouit episcopus, Dei hoc opus esse. Conuocansque illam dixit ei: Dic mihi, filia, quid gessisti boni? Quæ ait: Meretrix existens & pauperula, quid boni operari potui? Dixit illi episcopus: Nihil ne omnino operata es? dixit ei: Non, nisi quòd videns quemdam qui à creditoribus premebatur, se suffocare volentem, datâ illi omni substantiâ meâ liberaui eum. Et his dictis continuò obdormiuit in Domino. Tunc episcopus glorificans Dominum, dixit: Iustus es Domine, & rectum iudicium tuum: *Psal. 118.*

SPIRIT. Beneficium hoc puella à Deo ob opus eius charitatis præstitum.

Pulchra responsio SENIS, facta fratri qui à tristitiâ impugnabatur.

CAP. CC. VIII.

FRATER, qui à tristitiâ impugnabatur, interrogauit senem, dicens: Quid faciam, quia cogitationes meæ insurgunt aduersum me; dicentes: Inutiliter & importunè renuntiasti, saluari non potes. Dixit ad eum senior: Scis, frater, quia etsi non possumus terram repromissionis ingredi, expedit nobis, ut cadamus in deserto, quam ut reuertamur in Ægyptum?

Præstat in deserto cadere, quam reuerti in Ægyptum.

Pulchra admonitio cuiusdam sancti VIRI super verbis orationis Dominicæ, Et ne nos inducas in tentationem.

CAP. CCIX.

DIXIT quidam sanctorum: Cùm oramus ad Dominum, dicentes: Ne nos inducas in tentationem, non ut non tentemur oramus, hoc enim possibile non est, sed ne à tentatione absorbeamur, si aliquid agamus quod displiceat Christo; hoc enim est non intrare in tentationem. Sancti enim martyres tentati per supplicia, nec superati, non intrarunt in tentationem, sicuti neque qui pugnat cum bestiâ, quousque non deuoratur ab eâ: cùm verò deuoratus fuerit, tunc introiuit in tentationem. Ita & in omni passione fit: neque enim intramus in tentationem, nisi à passione superemur. *Matth. 6.*

Intrat in tentationem, qui à passione superatur.

Quomodo sanctus EPISCOPVS altercantem secum alterum humilitate superauerit.

CAP. CCX.

QUIDAM ex patribus narrauit de duobus vicinis episcopis, quòd aliquando inter eos similtas quædam exorta fit. Erat autem ex his alter quidem diues & astutus, alter verò humilis valdè; quarebatque astutus ille alium lædere. Quòd cùm ipse comperisset, ait clero suo: Christi gratiâ vincere possumus. Dixeruntque illi: Quis, domine, aduersus istum præualere possit? Et ait illis: Exspectate paulisper, & videbitis

SPIRIT.

misericiadiã Dei . Obseruauit igitur diem, quã ille martyrum festiuitatem celebraret, assumensque clerum suum ait illis : Sequimini me , & quidquid me facere videritis, & vos facite , prorsusque victores erimus. Dicebant ergo : Quid putas facturus est? Venit igitur ad episcopum , & pertransiente Litaniã , populoque totius ciuitatis congregato, procidit ad pedes eius cum toto clero suo, dicens: Ignosce nobis, domine, serui tui sumus. Stupefactus ille , atque compunctus in tantã episcopi humilitate, Deo cor illius immutante , pedes illi tenuit, dicens: Tu meus & dominus & pater es. Factaque est inter eos ex illã die magna charitas atque cõcordia. Dicebat autem clero suo humilis ille: Numquid nõ per Christi gratiam vicimus? & vos ergo cum habetis inimicum , ita facite , & victores eritis.

Episcopus humilitate aduersariũ placat & eum lucratur.

Maior humilis quã regis gloria.

Dixit iterum senex: Maiorem habet gloriam humilis quã rex : ille enim solum in faciem laudatur ; hic autem semper & vbique laudatur , & beatus prædicatur.

CAP. CCXI De SENE magnæ virtutis, qui fratrem sua illi suffuratum à carcere liberauit.

NARRAVIT nobis abbas quidam , dicens: Erat prope cœnobium nostrum senex quidam lenissimi animi, maximæque virtutis. Habebat autem in vicino cellæ suæ fratrem, qui per instigationem die quadam dum abesset senex , ingressus est cellam eius, librosque illius & vasa diripuit. Cùm ergo rediisset senex, & aperto ostio, vidisset vasa omnemque supellectilem sublatam esse, perrexit ad fratrem, vt nuntiaret ei quid sibi contigisset, inuenitque vasa adhuc in medio posita ; nondum enim frater ea reposituerat. Nolens autem senior confundere vel arguere fratrem, simulatã necessitate, continuò ad necessaria naturæ egressus est, ibique permansit per multam horam, donec frater ille vasa de medio tolleret, atque reponeret. Veniens autem postmodum senex, de aliã re illum alloqui cœpit, neque ipsum omnino arguit.

Senex prudenter fratris furtum dissimulat.

Post paucos autem dies deprehensum est à quibusdam fratris furtum , missusque est in carcerem , sene nihil penitus sciente. Comperto autem, quòd in carcerem frater ille coniectus esset, ignorans causam senior, venit ad monasterium nostrum , ad quod accedere sæpè consueuerat, dixitque mihi : Fac charitatem , & da mihi aliqua esculenta. Et aio ad illum : Num aliquem habes hospitem? Dixit autem mihi: Habeo sanè. Accepit autem ea senior , vt iret ad fratrem in carcerem , & consolaretur ac

reficeret eum. Vt autem ingressus est carcerem , procidit frater ille ad pedes eius, dicens: Propter te hîc detincor , abba ; ego enim sum , qui tua omnia furatus fui : sed ecce liber tuus apud illum est , & pallium tuum, & cetera illo & illo in loco sunt. Dixit ei senior : Certus esto , fili , idque firmiter tene, quia non idcirco ad te veni: neque enim sciebam penitus , quòd propter me hîc esses, imò comperto quòd hîc detinereris inclusus, indolui, ingressusque sum consolandi tui causã ; nam ecce quæ attuli pro refectione tuã : faciam autem omnia, vt te de carcere liberem. Profectusque rogauit pro eo quosdam de principibus : quibus cùm nota esset viri virtus , mittentes eduxerunt fratrem illum de custodia.

Eandem incarcerationem à carcere liberat.

De duobus SENIBVS , qui mirã patientiã erga latrones vsi sunt. CAP. CCXII.

DICEBAT quidam senum : Accessit ad nos senex magnæ virtutis ; legentibusque nobis patrum vitas atque sententias (delectabatur enim senex ille eã potissimum lectione, ita vt esset illi semper in ore & in corde ; vnde & ex eã maximum virtutis fructum acquisiuit) ad eum senem legendo ventum est, ad quem ingressi latrones dixerunt : Omnia, quæ habes in cellã tuã, tollere venimus. Ipso verò dicente: Quæcumque videntur vobis , filij, tollite : tulerunt omnia, & abierunt. Et cùm solum marsupium quod pendeat reliquissent, senex , illo accepto, post eos sequebatur clamans ac dicens: Accipite, filij, à me quod tollere oblitus estis de cellã nostrã. Quamobrem admirantes illi senis tolerantiam , omnia suis locis in cellulam reuersi restituerunt, dicentes ad inuicem: Verè hic homo Dei est.

Apud Pe-lag. libell. 16. n. 13.

Senex marsupium suum à furtibus relictum, ijs reuocatis offert.

Cùm igitur hoc legeremus , ait ad me senex : Hoc exemplum mihi multum profuit, abba. Ad quem ego : Quomodo, pater ? Et ait mihi ? Cùm aliquando morarer prope loca Iordanis, legi hoc , & mirabar hunc senem , & dicebam : Domine Deus, qui me ad hunc habitum vocare dignatus es, fac me dignum huius vestigia sequi. Et cùm arderem summo affectu imitandi eum, post biduum superuenerunt latrones , & pulsantibus illis ianuam , agnoui quia latrones essent, dixique in meipso: Deo gratias ; tempus est vt ostendam fructum desiderij mei. Aperiens autem ianuam , hilariter suscepi eos , & accendi lucernam , & cœpi eis omnia ostendere , dicens ad eos : Nolite turbari, confido in Domino, quia nihil celabo vos. Aiunt autem mihi: Habes aurum?

Exemplo hoc ad similia præstanda alius senex incitatur.

Et

Et dixi eis: Etiam, habeo tria numismata, posuisti; illa coram eis; qui accipientes ea abierunt in pace. His ego auditis, iocans dixi seni: Numquid isti ad te reuerfi sunt, quemadmodum illi ad senem? qui statim dixit mihi: Non; auertat hoc Deus: neque enim voluiffem ego vt reuerterent.

CAP. CC.
XIII.

Cur signa & prodigia diuinitus in sanctâ Ecclesiâ fiant.

Propter hæ-
reses fiunt
signa &
miracula.

DICEBAT senex quidam: Signa & prodigia diuinitus vsque hodie in Ecclesiâ fiunt propter eas quæ pullularunt, & quotidie pullulant, impias hæreses, & maxime propter acephali Seueri, & ceterorum perniciofa schismata, ad munimen ac firmitatem infirmarum animarum, atque ad illorum ipforum, si ita voluerint, conuersionem. Propterea igitur & à sanctis patribus, & à beatissimis martyribus ab initio fidei vsque hodie fiunt mirabilia in sanctâ Catholicâ & apostolicâ Ecclesiâ.

CAP. CC.
XIII.

Miraculum fontis Baptismalis in Cœanensi ciuitate.

Baptisteriū
Epiphanijs
sudans.

SORVBA vicus quidam est ad radices montis, in quo sita est Cœanensium ciuitas. In eo baptisterium est, quod in sanctis Epiphanijs sudat, qui sudor per tres horas continuis incrementis augetur, & post Baptisma peractum decrefcere incipit, & tribus aliis horis sensim deficit.

CAP. CCXV.

Aliud miraculum baptisterij castelli Cedibratis.

A Pascha-
te ad Pen-
tecosten ba-
ptisterium
ex se conti-
nuò imple-
tur.

EST & in castello Cedibratis, quod sub monte Ænoandron ciuitatis situm est, baptisterium, quod in paschali sancte Resurrectionis festiuitate, cum sit lapis vnus, ex se ipso continuò impletur. Duratque aqua illa vsque ad Pentecosten, moxque transactâ Pentecoste euanescit. Vtraque verò ista miracula in prouinciâ Lyciæ fiunt. Siquis autem hæc ita esse non credit, vsque ad Lyciam, non grande iter est, pergat, vt rei veritas fidem illi faciat.

CAP. CC.
XVI.

Prudens consilium de non temerè definiendo, deque non seruando quæ temerè definita fuerint.

CVM essem semel in sanctâ ciuitate, uenit ad me vir quidam fidelis, & dixit mihi: Quia quædam indignatio oborta est inter me & fratrem meum, & ille non vult reconciliari mihi; alloquere illum, & ad reconciliationem exhortare. Quod ego libentissimè suscipiens, conueni fratrem illius, locutusque cum illo sum ea quæ ad charita-

tem & concordiam pertinere videbantur. Visusque est interim obtemperare mihi, postmodum verò dixit ad me: Reconciliari nequeo, quia iuraui per crucem, vltra illi non reconciliari. Quo audito, subridens aio ad illum: Iuramentum tuum talem habet vim, ac si dixisses: Per pretiosam crucem tuam, Christe, non obseruabo mandata tua, sed inimici tui diaboli voluntatem faciam. Non solum enim non debemus ea seruare, quæ à nobis pessimè definita fuerint, sed etiam maximè pœnitentiam agere & affligi in his quæ contra nostram salutem malè definiuimus. Nam si Herodes pœnitentiam egisset, neque iusiurandum quod stultè emiserat, seruasset, numquam profectò maximū illud scelus admisisset, vt Præcursorem Christi decollaret. Quod quidem ipsius Basilij sententiâ confirmatur, quam de Euangelio sumpsit, quando voluit Dominus lauare pedes beati apostoli Petri, cum ille primò pertinaciter obstitens, postea sententiam mutauit.

Iuramenta
mala &
perniciosa
non ser-
uanda.

Optimum SENIS consilium, ne monachus mulieri appropinquet.

CAP. CC.
XVII.

DIXIT senior quidam: Filioli, sal ex aquâ est, & si appropinquauerit aquæ, continuò soluitur, & deficit: & monachus similiter ex muliere est; itaque si appropinquat mulieri, soluitur & ipse, atque in id definit, vt iam monachus non sit.

Sal in a-
quâ solui-
tur, mona-
chus apud
mulierem.

Quomodo abbas SERGIUS iniuriantem agricolam patientiâ confuderit.

CAP. CCX.
VII.

NARRAVIT nobis abbas Sergius, dux monasterij abbatis Constantini, dicens: Cum aliquando iter ageremus cum quodam sancto sene, errauimus de viâ, & neque scientibus nobis neque volentibus, inter fata inuenti sumus, & aliqua de satis volentes nolentesque calcuimus. Quod cum vidisset agricola (erat enim illic operans) cœpit contra nos iniuriosa multa proferre cum iracundiâ, dicens: Vos monachi estis: vos timetis Deum? si timorem Dei ante oculos habuissetis, hoc profectò non fecissetis. Tunc ait nobis sanctus senior: Per Dominum nullus ei respondeat. Conuersusque ad illū, dixit: Rectè locutus es, fili mi; nam si timorem Dei haberemus, non ita fecissemus. Ille rursus furens, contumeliis impetebat nos. Rursumque dixit senior ad illum: Vera prosequeris, fili, nam si veri monachi essemus, istud non egissemus, sed per Dominum indulge nobis quoniam peccauimus. Stupefactus ergo ille ad tantam senis humilitatem, accessit propius, prostravitque se ad pedes senis, dicens: Pec-

Modestia
monacho-
rum agri-
cola iratus
placatur.

caui, indulge mihi, & per Dominum assume me vobiscum. Dicebatque beatus Sergius, quia secutus sit illos rusticus, & acceperit habitum.

CAP. CC.
XIX.

Quomodo FRATER quidam humilitate diacono de se cōquerenti conciliatus sit.

NARRAVIT nobis senior quidam de se, dicens: Cū aliquando morarer ad breue tempus in monasterio abbatis Gerasimi, habebam quemdam mihi maximè dilectum fratrem in contubernio. Die verò quadam sedentibus nobis, & de vtilitate animæ loquentibus, mentionem feci ego de sermone quodam abbatis Pœmenis. qui ait ad me: Ego experimento didici verborum istorum vim & tranquillitatem, ac vehementem efficaciam illorum. Habui enim semel diaconum quemdam monasterij mihi charissimum, atque amantissimum mei. Huic, nescio vnde, venit suspicio de me cuiusdam rei sibi inferentis mœrorem, cœpitque contristari, & me non ut solebat gratè intueri. Videns autem ego illum tristem, causam ab eo tristitiæ percontari cœpi. Qui dixit mihi: Quia rem istam fecisti. Ego cū nihil mihi omnino ipsius rei conscius essem, cœpi illi satisfacere, ac dicere nullam ipsius rei me habere conscientiam. Et ait mihi: Ignosce, frater, mihi satisfactum non est. Profectus itaque ab illo in cellulam meam, cœpi examinare cor meum, an tale aliquid à me fuisset admissum, neque inueniebam. Cū ergo ille teneret sanctum calicem in manibus, fratribusque distribuere, accessi ad eum, &

iuravi per ipsum calicem, nihil me omnino tale gessisse. Nec sic quidem illi satisfactum est. Rursus verò in me ipsum rediens, verbaque ista sanctorum patrum memoriâ repetens, eisque credens, verti paulisper cogitationem meam, & dixi in me ipso: Diaconus iste intentissimè diligit me, & charitate motus hoc dixit mihi, quod erat in corde suo de me, ut sobrius ac vigilans sim, & de cetero custodiam me ipsum, & istud vltra non faciam: sed tu, infelix anima, dum dicis, Non feci hanc rem; innumera mala gessisti, & latent te. Vbi sunt, quæ fecisti heri, vel nudius tertius, vel ante decem dies? recole ea si potes. Et hoc itaque fecisti, sicut & illa, & latet te similiter, ut illa. Sic itaque animo affectus, quasi reuerà id fecissem, sed inter cetera oblitus essem, cœpi gratias referre Deo & diacono, quoniam per ipsum Dominus dignum me fecisset recognoscere peccatum meum, & pœnitentiam de ipso agere. Surgens igitur perrexerit ad Diaconum ut pœnitentiā agerem, & illi referre gratias. Ut ergo pulsaui ipsius ianuam, continuè aperiens, primus se mihi prostravit, dicens: Ignosce mihi, nam à dæmonio mihi suggestum est, ut rem illam falsò de te suspicarer. In veritate enim Deus me certum reddidit innocentia tuæ; neque omnino permisit ut illi satisfacerem, dicens mihi: Non est necesse. Ego igitur maximè ædificatus, glorificaui Patrem, & Filium, & Spiritum sanctum incommutabilem atque indiuiduam Trinitatem, cui est honor, & imperium, & magnificentia, & gloria in sæcula sæculorum, Amen.

Frater iuramento sacri calicis se à crimine purgati.

Non temerè crimen de fratre suspicandum.

Innocens culpam tamen agnoscens, humilitate suâ iratum fratrem placat.

I N
LIBRVM DECIMVM
D E
VITIS PATRVM
NOTATIO.

I
CAP. XXI.

SARACENOS] De monachis à Saracenis interfectis Martyrologium Romanum XIX. Februarij: In Palæstinâ commemoratio sanctorum monachorum, & aliorum martyrum, qui à Saracenis sub duce Alamundaro ob fidem Christi sæuissimè cæsi sunt. Vbi Baronius notat: Iisdem cæsi sunt hi Saracenorum incursonibus, quarum mentio habetur in rebus gestis sancti Ioannis Silentarij, quas re-

fert Metaphrastes die XIII. Maij; itemque in vitâ sancti Saba abbatis apud eundem die V. Decembris, ac in Actis etiam sancti Euthymij abbatis, quæ idem recitat die XX. Ianuarij. Consentunt iisdem quæ habentur in Prato Spirituali cap. XXI. & XCIX. Una eademque persecutio Saracenorum sanctos monachos diuersis que diebus occidit, ut non mireris, si inferius de monachis cæsis à Saracenis sæpè agatur. Hactenus Baronius.

2. VERBA SANCTÆ OBLATIONIS] In-

CAP. XXV.
frâ

frā cap. cxcvi. habes item verba oblationis à puero prolata, & panem unā cum saxo, quod pro altari erat, igne caelesti consumptum, quod reuerentia causā factum credo, ne videlicet tam sanctum mysterium puerilibus ludicris exponeretur.

διηρύμνοι, βασιλείων οἰκίαι, θυμιατῆρα δὲ ἐαυτῶν γλῶτταν ἕκαστος ποιῶν: Multo thuris vapore seu thymiamate viam impleamus. non enim tam honesta via illa apparuerit, si thymiateriis seu vaporis atque odoris instrumentis (acerris scilicet vel thuribus) per illam totam dispositis, aërem ipsum odoris suavitate perfuderis, quantum si omnes, qui hodie per illam ipsam viam incedunt, martyris certamina inter se narrantes domum redeant, linguas ipsas singuli pro thymiaterio seu vaporis instrumento exercentes. ubi pulchra subdit de ordinatā & compositā processione.

CAP. XXX-
II. 3. BABYLÆ] Vt hic ecclesiam ingrediens, auditā fortuitā Evangelij sententiā ad meliorem frugem conuerteritur, idem pluribus aliis contigit. Vide dicta ad Vitam S. Antonij cap. 11. n. 9.

CAP. XXXV 4. ELIÆ] De Eliā in exilium misso exstat mentio in Vita S. Saba, auctore Cyrillo, v. Decemb. Vide Baronium tom. VI. anno Christi DXIII. Symmachi Papæ XV. Anastasij Imp. XXI. & Theodorici Regis XXI.

Quod verò hic habetur, post duos dies, monet Baronius tomo eodem anno Christi DXVIII. Hormisdæ Papæ V. Anastasij Imp. XXVIII. Theodorici Regis XXVI. duos, inquit, nimirum dies a scriptis litteris, non autem ab obitu Anastasij numerandos. Cerie in Vita S. Saba à Cyrillo monacho conscriptā v. Decembris, Elias ipse ex visione & reuelatione narrat se decimo die Anastasium eā horā mortuum secuturum.

CAP. XXX-
VI. 5. ACCENDAMVS IGNEM] Frequens ea in causā fidei ad ignem provocatio. Exempla aliquot congesti in Dissertat. de fide hereticis seruandā c. XII.

CAP. XXX-
VIII. 6. ANASTASII] Baronius tomo VI. anno Christi CCCCXCV. Gelasij Papæ IV. Anastasij Imp. V. Theodorici Regis III. agit de Euphemia in exilium misso ab Anastasio: anno verò Christi DXI. Symmachi Papæ XIII. Anastasij Imp. XXI. Theodorici Regis XIX. de Macedonio in exilium ab eodem Anastasio pulso.

Quæ hic habes de quatuordecim deletis, intellige de annis. Zonaras tomo III. in Anastasio: Καὶ αὐτῶν ὄναρ ἰδὲ ἐν λέξει ὁ Θεοφίλος ἀπέειπεν, ἀνδρῶν πνευμάτων, τῶν κατέρχοντα, κατέρχοντα πρὸς αὐτὸν Ἰδοὺ διὰ τὴν κακοπισίαν σου, ἀπαλείφω τῆς ζωῆς σου ἐν πενταετηρίαι καὶ δεκά. Denuò aliud vidisse somnium memoratur rex, virum terribilem, qui librum manu gestaret & diceret: Ecce ob peruersitatem fidei tuæ, annos XIV. vitæ tuæ deleo. Vide Baronium tomo VI. anno Christi DXVIII. Hormisdæ Papæ V. Anastasij Imperatoris XXVIII. Theodorici Regis XXVI.

CAP. XLII 7. MINVTORVM VIGINTI] Existimo in Græco esse λεπτόν. Infrā cap. CXXXIV. Accipiebatque quotidianum stipendium nouem minuta. Notum auctoribus λεπτόν pro septimā parte areoli.

CAP. XLV. 8. ET DE ADORATIONE] Septima Synodus generalis, quæ est secunda Nicæna, Actione IV. & v. exemplum hoc ex hoc libro Græcè citat.

CAP. LV. 9. SENVM GESTA] Fortè in Græco est Γερόνια, vel Γερόντιον. Ita liber ille appellabatur. Ex Gerontico MS. quadam vertit Raderus noster III. parte Viridarij sui. Sic Verba Seniorum dicebantur, quæ Patres illi scite proferebant.

CAP. LVII. 10. MITTITE THYMIAMA IN THYRIBVLVM] Iam olim in honorem Sanctorum thymiama incendi solitum, satis insinuat D. Chrysostomus, homil. XLI. de S. Pelagiā virg. & mart. Antiochenā. qui ex ritu suos admonet, ut dum domum quasi processione factā à Pelagiā tumulto redeunt, sermones inter se de martyris virginisque gestis conferant, atque ita viam veluti spiritali thymiamate suffiant: Θυμιαμάτων ἐμπότισμα δὲ λεωφόρον. Ἐδὲ γὰρ ἕτως σπυρὴ φαίει ἢ ὀδός, εἰ διὰ πάσης αὐτῆς θυμιατῆριά τις πῦρ εἰς ἀνάχαρσις τὸν αἴρα, ὡς σπυρὴ φαίνεται νῦν εἰ πάντῃ ἢ τήμερον αὐτῶν ὁδόντες τὸς ἀδελφῶν ἢ μάρτυρας πρὸς ἑαυτῶν

II. THALLELÆI] Raderus noster Viridarij parte I. putat hunc eundem cum Thalleleo martyre tempore Numeriani, de quo Menæa XX. Maij. Sed vercor ut ratio temporis aliud suadeat: siquidem Moschus audivit ex Petro, quæ de hoc hic habentur, at Petrus centenis annis à Numeriani imperio distat. Aliter opinandi occasio fortè fuit, quòd hic dicatur Cilix; & alter in Menæis dicatur Azarbi in Ciliciā abditus. sed ibidem dicitur profectus à Libano, quare Libanites est.

Verisimilius hunc eundem esse cum Thaleleo Theodoret cap. XXVIII. Philothei. quia uterque Cilix, & idem de poenitentia dictum habent. Theodoretus eum vidit, & Moschus audivit narrari ex Petro. sic tempora conuenire poterunt.

II. SERAPIM FACIT] Non facile locus hic sine Græco textu intelligi potest. Nisi hoc velit, quia Serapis templum destructum erat, ut hic habetur, petis erigi Serapidis statuam, quem cum Saturno eundem facit, ut eum intueatur.

III. CARABVM] Ex sequentibus intelligitur quid carabus sit. Dicitur enim: Produc scapham.

IV. TETRAPHYLV] Ita constanter omnes edidi. Existimo tamen Tetrapylum scribendum, ut non sit à πολλή tribus, sed à πύλη columna, ut sit vel porticus vel templum quatuor columnarum ordinibus constans. Tetrapyli Alexandrini meminit Sophronius archiepiscopus Ierosolymitanus, agens de miraculis Ioannis & Cyri martyrum: Εἶπε δὲ τοῦ εἰς Ἀλεξάνδρειαν, ἣ ἐν τῷ μεγάλῳ Τετραπύλῳ νῦν εἰς ἁδὴν ἴσθου: Ingrederere itaque Alexandriam, & in magno Tetrapylo ieiunus dormi. quæ citantur in Septimā Synodo Act. IV.

V. APOCRISARI] Infrā cap. CXLV. misso quodam apocrifario suo. Est ferè apocrifarius, Græcis ἀποκρῖσιαι, legatus ecclesia negotia tractans. Vide Onomasticon.

VI. SARACENI] Vide hic dicta suprā ad c. XXI. de Saracenorum incursionibus, & martyribus sub iis passis.

VII. RESPONSV] Quid hic responsum sit, iure hereas. Suspicio in Græco fuisse ἀποκρῖσιαι, quod interpres primā & obuiā notione responsum vertit. Videndum tamen num hic vertendum sit, sportam, vel simile quid. Suggestabat videlicet monacho cogitatio, ut non adoraret crucē, sed in cellam rediret, & sportas texeret. Vide dicta sup. ad lib. V. libel. X. n. 18.

Quòd si responsum hic communi notione intelligitur, cape fratrem hunc missum pro responsis cœnobij. Sic infrā cap. CCV. aliquis manens in cœnobio missus est pro responsis cœnobij.

VIII. CANTHELIV] Sunt canthelia, καυθήλια, onera asinis imponi solita.

IX. SIBINO] Idem mox occurrit cap. CXXIII. vestitum colobio de sibino. Quid sibinum sit, nondum mihi lectum.

CAP. LIX.

CAP. LXX-
II.

CAP. LXX-
VI.

CAP. LXX-
VII.

CAP. LXXX
VIII.

CAP. XCIX

CAP. CV.

CAP. CVII

CAP. CXX

SPIRIT.
CAP. CXXV.20. BVRDONES] *Vide dicta ad Vitam Simconis Stylita cap. xx. num. 24.*

CAP. CXXVIII.

21. IOANNEM] *Baronius tomo v. anno Christi ccccvii. Innocentij Papæ vi. Arcadij & Honorij Imp. xiiii. ad hanc Adelphy de Chrysoſtomi gloriâ visionem, quam femina Adelphy ſoror Athanaſio abbati retulit, ita notat: Sunt autem hæc parum fide tuta, utpote quæ in primis eiusdem Ioannis Chryſoſtomi teſtimonio mendacij arguantur, dum ab eo ponitur Treius episcopus Arabiſſi, & non Adelphius.*Chryſoſt.
epiſt. 129.*Sed & cum tradat auctor in domo Adelphy hoſpitatum eſſe Ioannem, cum Cucuſum in exilium miſſus eſſet; planè erroris arguitur: nam licet id ipſum de hoſpicio Cucuſi dicant Leo & Metaphraſtes, tamen ipſe Chryſoſtomus diſertis verbis narrat à Dioſcuro ſe ſuſceptum hoſpicio, & non ab alijs, licet id complures expetierint. Cum autem hæc compingat eâ narratione mendacia, quæ fides in reliquis?*

Idem epiſtola 13.

*Sanè quidem & illa inuidioſa nimis aſſertio eſt; omnes qui umquam fuerunt in Eccleſiâ doctores, in inferiore ponere gradu, & ſuper omnes Chryſoſtomum collocare: cum præſertim ex iis complures martyres fuerint coronati, ut inter alios Hippolytus & Meibodius; ut taceam de reliquis abſque ſanguine vitæ ſanctis ſanctis, nempe Baſilio, duobus Gregorijs, Thaumaturgo atque Theologo, itemque omnibus ſine inuidiâ præferendo Magno Athanaſio.**Sed & quæ illa abſque ratione diſtinctio, ut omnes doctores fuerint oculis ea videntis perſpicui, ſolus autem Ioannes ob excellentem gloriâ inuiſibilis? perinde, ac ſi ſolus inter doctores ipſe Chryſoſtomus fuerit perfectam gloriâ conſecutus. Sed ſacſantiam iſtâ hæc: non enim indigent Sancti noſtris illuſtrari mendacijs, qui proprijs virtutibus decorantur.*

CAP. CXLIII.

22. ZACHARIÆ] *Zachariam non perfectè credidiſſe Angelo, Lucas cap. i. teſtat. Non dubitauit Zacharias de Dei potentiâ, qui nouerat Isaacum de ſterili Sarâ & Abrahamo genitum, ſed de voluntate Dei. Quare in ſupplicium dubitationis ceſſit illi taciturnitas. Auguſtinus lib. l. homiliarum, homil. xlii. Accepit Zacharias ſupplicium taciturnitatis, merito infidelitatis; quia non credidit, tacuit; ſic enim rectè dictum eſt Pfalmo cxv. Credidi propter quod locutus ſum; quia Zacharias non credebar, meritò non loquebatur. Ambroſius l. ii. in Lucam: Incredulitas Zachariæ affatū eripuerat & auditū.*

CAP. CXLVII.

23. LEONE] *Baronius tomo vi. anno Chriſti ccccxlx. Leonis Papæ x. Theodoſij xlii. Valentiniani xxv. Imp. ad hanc de Leonis encyclicâ (quæ inter epiſtolas Leonis eſt x.) visionem notat: Sed præſtat, inquit, audire potiùs ſententiam Petri, quàm visionem Petri, dicentis: Firmiorem quauis visionem habemus ſermonem propheticum, &c. Etenim maiorem ſibi ea epiſtola fidem vendicat ex diuinis Scripturis, traditionibusque ſanctæ Eccleſiæ, & communi ſanctorum Patrum conſenſu, quàm ex recentis modo visionem. Hactenus Baronius, qui ad ſequentis capituli visionem de S. Eulogio deſenſore epiſtole S. Leonis iſta quoque addit: At certioris fidei, certiorisque quoque teſtimonij apud me eſt de epiſtolâ ſancti Leonis publica Concilij Oecumenici Chalcedonenſis aſſertio & prædicatio, quàm qualibet priuata huiusmodi visiones. Vide apud eundem plura de hac Leonis encyclicâ elogia.*

2. Pct. i.

*Ad ſequens caput cclxix. de Leone ita notat Baronius anno cccclxi. Hilari Papæ i. Leonis v. & Seueri i. Imp. Sed quid eſt: Omnia tibi ſunt di-**miſſa peccata, præter manuum impoſitionem? Num peccata ex parte dimitti poſſunt? Minimè genium, ſi ad culpam referas. Ceterum quoad poenam dici debent dimiſſa fuiſſe S. Leoni peccata. Quòd enim facile ſit, in his peccare etiam prudentem epiſcopum, iure S. Apoſtolus monet ita Timotheum: Nemini citò manus impoſueris, neque communicaueris peccatis alienis. Illis ergo remanebat S. Leo delictorum poenis obligatus, quæ illi perpetraſſent, qui ab eo indigne promoti fuiſſent ad Ordines. Tunc namque dicuntur Præſules communicare peccatis alienis, dum indignis conferunt honores & ministeria. Hinc ſibi timens Propheta rex, ait: Ab alienis parce ſeruo tuo. Quòd ſi hæc ſunt in viridi, quid fiet in arido? Leone quis ſanctior atque prudentior, ut tantum periculum liber tranſiliat?*

I. Tim. 5.

Pſal. 18.
Luca 13.24. CONOPIONEM] *Seruaui interpreſem Græcam inflexionem, quod nunc κονωπειον, nunc κονωπειον dicitur, conopeum Latinis uſitatum, pro textili tentorio culicibus arcendis comparato.*

CAP. CLXI

25. MEMBRANAS] *Vi hæc membranas ad aquam pluuiam excipiendam explicant, ſic alij nauta vellera & pelles exponunt, tum ad pluuiam tum ad rorem colligendum.*CAP. CLXX
IV.26. ARENA] *Nec arena littoralis, nec quocumque modo madefacta poteſt eſſe materia Baptiſmi; ſiquidem materia Baptiſmi aqua eſſe debet, quæ quis ablui poſſit. Vide Scholaſticos in III. partem D. Thome, & in primis Franciſcum noſtrum Suarez to. III. in III. partem ad q. lxxvi. art. iv. diſput. xx. ſect. i.*CAP. CLXX
VI.27. INFUSA] *Quæ hæc infuſa ſint, difficile diuinare. Nam varij cibi infundi poſſunt & macerari. Aliquoties in Theodoreto ſuprà habes lentem aquam madefactam. Hic infra cap. cxxxiv. Infundebat & paximatia.*CAP. CLXX
IX.28. IOANNIS] *Citatur hæc hiſtoria in Septimâ Synodo generali, quæ eſt II. Nicæna, Act. v. ubi pro Saraphas habetur Araphas.*

CA. CLXXX

29. APPARENTIAM] *Exiſtimo in Græco fuiſſe τωπιον, quæ hoc loco pompam & apparatus magnificum ſignificat. vide dicta ſuprà. Niſi ſimpliciter capiendum ſit, ne quis in publico appareat, qui peregrinus eſſe deſiderat.*CAP. CL-
XXXVII.30. CHRYSOSTOMVS] *Henricus Sauilius Notis ſuis ad tomum viii. Chryſoſtomi Græcè à ſe editi, exiſtimat non indignum obſeruatū temporibus inter Quintam Synodum anno dlxii. & Sextam anno dclxxx. celebratam (quibus Georgium Vita Chryſoſtomi ſcriptorem vixiſſe probabile eſſe ait) Chryſoſtomi cognomen ignotum fuiſſe. Sed refellit eum Ioan. Moſchus ſeu Sophronius hic, qui tẽpore Georgij iſtius vixere, & huius cognominis Chryſoſtomi meminere.*

CAP. CXCII

31. GREGORII] *Habetur hæc narratio in Vita S. Gregorij lib. ii. cap. xlv. per Ioannem Diaconum ſcripta, qui eam citat ex libro, qui à Græcis Λευκων dicitur, à Latinis verò intelligitur Campus vel Pratum. qui hic ipſe liber eſt, quem præ manibus habemus. Citat ille ex interpretatione præceptoris ſui, ubi quod hic eſt, tunicam non habeo, vertit ille, caſulam non habeo. Eodem modo idem lib. iv. c. lxxiii. Et iuſſit mihi dari caſulam, & neceſſitates meas omnes, ubi noſter interpreſis Ambr. Camaldulenſis hic cap. cli. iubens mihi dari quæcumque erant neceſſaria. decurtatè. Omisit enim illud de caſulâ ſeu tunicâ.*CAP. CXC-
II.32. MVLIER] *Ioannes Caſianns Collat. xviii. cap. xiv. ſimile exemplum religioſa femina, quæ patientie acquirenda intenta erat, narrat.*CAP. CC-
VI.

APPENDIX
AD
VITAS PATRVM,
HERACLIDIS PARADISVS
ET
PALLADII LAVSIACA
INCERTO SED VETERI INTERPRETE,
ITEM
AEGYPTIORVM PATRVM
SENTENTIÆ
AVCTORE GRÆCO INCERTO
MARTINO DVMIENSI EPISC. INTERPRETE.

LECTORI.

Equid antiquitatis studiosus desideret quod *Vitas Patrum* spectat, visum hinc subiungere HERACLIDIS PARADISVM ex veteri interpretatione, qui eadem cum Palladio tractat. Qui olim Parisus curante Iacobo Fabro Stapulensi anno M.D. III. ex officinâ Bellouîsianâ prodijt. Quem deinde Lipomanus PALLADII nomine tomo suo III. de *Vitis Sanctorum* inseruit, anno M.D. LIV. Venetiis edito, paucis additis & immutatis, de quibus in margine moneo. Addo & PALLADIVM uti olim in typographia infantia ex veteri quoque interpretatione prodijt. Haud dubium & Palladius hic vetus, & Paradisus Heraclidis, & Palladius Herveti, cum idem omnino tractent, pro eodem auctore haberi possunt. Placuit tamen & hac in fine subnectere, ut diversa interpretatio lucem subinde tenebris inferat: dum ferè fit, ut alter altero textum nanciscatur & sinceriorem & uberiores. Vide qua de triplici hac versione & editione diximus Prolegomeno generali XIV. Addidi & Sententias Ægyptiorum Patrum à Martino Dumienfi episcopo è Græco in Latinum translatas, quas ex Toletanâ Bibliothecâ ad me misit Christophorus à Castro, Societatis nostræ Theologus, & Salmantica Sacrarum litterarum professor. Eadem inueni in MS. codice S. Floriani post *Vitas Patrum* à Paschasio è Græciâ in Latium traductas. Certè Paschasius eidem Martino suum de *Patrum Vitis* librum, qui supra est ordine septimus, inscribit & dedicat.

HERACLIDIS EREMITÆ PARADISVS, INCERTO SED VETERI INTERPRETE.

PROOEMIUM AD LAUSVM.

MULTI quidem multos variosq; libros diuersis temporibus huic seculo reliquerunt, in quorum alij supernâ inspiratione & gratiâ diuinitus datâ, adificauerunt ac munierunt eos, qui fideli proposito instituta atque vestigia Saluatoris sequuntur; alij verò solis hominibus placere cupientes, corrupto atque vitiatò mentis ingenio, veluti quadam * rerum confusione v&nsani, solati sunt eos qui cupiditate gloriæ laborant. Nonnulli autem furore nescio quo & instinctu dæmonis (qui rebus bonis inimicus est) rabidâ elatione cæcati, in perniciem leuitatis humana, & in diuina atq; Catholicæ Ecclesiæ maculam, stolidorum animos occupauère mortalium, ad euertendam morum laudabilem disciplinam.

Quantâ sit eorum quæ scripta sunt differentia. * M. S. aerum

Mihi quoque homini humillimo placuit (dum magnitudinis tuæ, quem scio amatorem esse doctrinæ, erubui non obedire præceptis, quibus ad meliora animi prouocantur) trigessimum quidem ac tertium agenti annum, quasi in numero fratrum vitæq; monachorum, vigesimum autem episcopatus, quinquagesimum verò & tertium etatis vniuersæ, tibi desideranti patrum nostrorum gesta cognoscere, non virorum tantum, sed etiam feminarum, quos ipse viderim, quosq; aliis referentibus nouerim, cum quibus deserta Aegypti peragrauerim, Libyæ, Thebaidis, Syenæ, in quibus & ij quos Tabennensiotas dicunt, morantur, circa fines quoque Mesopotamiæ, Syriæ, Palestinæ, & sub Occidentalibus plagis Romæ atque Campaniæ, & in ceteris circa ipsa loca describere, & (vt superius comprehendere) enarrare à principio omnium Vitæ ex supradictis regionibus hoc libello, vt honestum & animæ profuturum commonitorium gerens (* id est perenne meditamentum veritatis) omnem quidem obliuionis ex irrationabili desiderio respuas somnum, omnemq; duplicis dolum mentis à fide rerum necessariorum secludas, cum vniuersâ pigritudine morum bonorum, & deformati animæ defectiōne, & vt iracundiæ quoque motum, conturbationem atque tristitiam, & irrationabilem metum per ista declinans, etiam à vacatiōne seculi vanâ, amore perpetuo circa propositum piæ religionis effulgeas, dux beatæ vitæ tibi & qui tecum sunt, & qui sub te agunt, & qui piissimorum futuri sunt Imperatorum. Talibus enim factis semper ac meritis, Christi amore flagrantibus Deo properant copulari. Per singulos tamen dies & redditum animæ, qui proculdubio debetur, expectata, secundum quod scriptum est: Coar-

* Glosse. ma hoc esse suspicor.

Philip. 1.

Prou. 24.

Eccli. 7.

Non in elocutione rhetoricâ veritas.

Prou. 31.

Eccli. 8.

Quo studio teneatur Heraclides.

Quanto feruore pios viros adire debeamus.

me

me est, quiq; longè præcedit ac vincit totum mundum rerum peritiâ & tutâ conscientia fide Paulus apostolus, de Tarso vsque ad patriam Iudeorum ambulando perrexit, vt Petrum & Iacobum & Ioannem videret; & hoc ipse quasi cum quadam iactantiâ referens, proprios diuulgat labores, dum illos qui otio atque segnitia torpescere videntur, accendit, dicens: Ascendi Ierosolymam videre Petrum (non enim illi sufficiebat sola fama virtutis, nisi etiam vultum quoque ac figuram ipsius viri cuperet intueri) quanto magis hoc ego decem millium debitor talentorum facere debui? non vt illis sanctis prodessem aliquid, sed vt mihi peccatori per omnia prouiderem. Nam & ij qui scripserunt vitas patrum antè nostrorum, sancti Abrahæ, Isaac, Iacob, & qui ipsos sequuntur, Moysi, Elie, Ioannis atque reliquorum, non vt ipsis adiecturi gloriæ aliquid resulerunt, sed vt legentibus profuturi.

Galat. 2.

Casta viduitas & virginitas.

Vnde eorū sit ruina & perditio, qui se semel statui per se fieri ad dixerunt, & ab eo desinervi.

Ne quis se sine discretionē liget, seu voto astringat.

Ratio contra peccatum.

1. Tim. 1.

Nihil fastu in omnibus perniciosus.

Quomodo a cibo & potu abstinendum.

Vinum bibere vt bonum.

Aquam bibere vt malum.

Matth. 11.

Marc. 2.

Lucæ 5.

Matth. 11.

Ieiunandum cum ratione.

Rom. 16.

Quapropter hæc sciens, fidelissime multum venerabilis serue Christi Lause, per temetipsum suadendo melius tibi consulens, etiam nostram loquacitatem ad custodiendum in te propositum pie voluntatis amplectere; quæ quidem varijs visibilium inuisibiliumq; vitiorum veluti fluctibus verberatur, quam nisi frequenti oratione & diligenti animæ ad Deum vacatione sedare non possumus. Multi enim fratrum & laboribus abstinentiæ, & bonis circa pauperes factis exuberantes, alij castâ viduitate gaudentes, alij virginitate sublimes, diuinarum etiam lectionibus & scriptionibus Litterarum plurimum habentes fiduciam, à recti propositi itinere deniarunt indifferenter; quasi sub specie cuiusdam religionis, curiositatis amore languentes, ex quâ multiplex animi sollicitudo generatur; post quæ aliorum quoq; negotiorum cura succedit, unde calumnijs etiam nomen incurritur, quo nomine à bonorum actuum administratione prohibentur: quâ quidem nec qui solis propriè tantum animæ negotijs vacant, fruuntur vt matre. Insiste igitur viriliter, quæso, non augens opes (quas tamen magis semper imminuis) sufficienter diuidens eas omnibus quos egere cognoscis, quæ proficiunt tibi ad ministeria & fomenta virtutum; ne vel te impetus quidam irrationabili anticipatione præueniat: vt dum hominibus placere festinas, honesti propositi voluntatem sacramenti vinculis liges: quod perpeffos nouimus plures, qui vana gloriæ contentione in cibis vel potibus abstinentis, in seruitutem quodammodo redegerunt iuristurandi necessitate liberam illam, quam in ipsis Deus fecerat voluntatem. Quibus sacramentis proprijs obligati, dum hinc promissa implere non possunt, & inde deformiter amore viuendi ac voluptate retinetur, ex necessitate (cui suâ subiacent culpâ) periurij crimen incurrunt. Si igitur solâ ratione his rebus abstineas, & solâ iterum ratione easdem cum velis sumas, numquam profectò peccabis. Deus enim qui ratio est, ea quæ mouentur, in nobis arcanis commendat auxilijs, illa quidem damnans quæ ledunt, amplectens verò atque suscipiens illa quæ prosunt; nam iusto (inquit) posita lex non est. Rectius est autem vinum cum ratione potare, quàm cum arrogantia & fastu aquam. Et si videtur, aduerte, eos quidem qui rationabiliter vinum bibunt, esse sanctos viros, qui autem sine ratione aquam, vitiosos esse homines ac profanos. Neque ob hoc vniquam ipsam speciem quam Deus fecit, aut vituperandam aut laudandam putes; sed illos aut beatos secundum propositum suum arbitreris, aut miseros, qui bene vel male ipsis rebus vtantur. Bibit aliquando Ioseph apud Aegyptios vinum, nec tamen sapientiam suam lesit, eò quòd propositum mentis suæ antè munivit: Pythagoras autem, & Diogenes, & Plato (inter quos Manichæi quoque, omnisq; eorum qui sibi sapientes videbantur caterua) in tantam vana gloriæ cupiditatem progressi, inciderunt damnationem, vt ipsum quoque factorem omnium ignorarent Deum; & idola ipsi quæ fecerant, adorarent. Vsus est & apostolus Petrus vino cum reliquo discipulorum choro; unde & ipse Saluator eorumdem magister à Iudæis videtur esse reprehensus, dicentibus: Cur discipuli tui non ieiunant sicut Ioannis? Qui rursus insultabant, & ipsis discipulis dicebant: Magister vester cum publicanis manducat & bibit. Quòd autem numquam propter panem & aquam solam reprehensi fuissent, nisi propter vinum vel carnes; potest fieri manifestum iis qui irrationabiliter eos quidem qui bibunt vina, despiciunt; eos autem qui aquam solent haurire, mirantur. Saluator ergo dicebat: Venit Ioannes in viâ iustitiæ, neque edens neque bibens (carnem sine dubio dixit & vinum; nam sine alijs speciebus profectò nec viueret) & dicunt: Daemonem habet. Venit Filius hominis manducans & bibens, & dicunt: Ecce homo vorax, & potator vini, amicus publicanorum: eò quòd cum ipsis manducaret & biberet. Quid nos ergo faciemus? Neque illos qui vituperant, neque eos qui laudant sequamur; sed aut ratione ieiunium cum Ioanne teneamus, etiamsi demonem habere dicamur; aut cum Iesu Christo sapienter vina bibamus, quando hoc requirit necessitas corporalis, etiam si nos aliqui ob cibum carnis & vini potum (vt illum Iudæi) aliquando reprehendat. Neque vti ergo istis, neque ab his abstinere iuxta veritatem rei aliquid esse arbitreris; sed solam fidem quæ dilectione & operibus extenditur, plurimum valere cognoscas. Igitur cuius actibus semper inherere cernitur fides, propter ipsam inculpabilis erit, siue manducauerit memorata seu biberit. Omne enim quod non est ex fide, peccatum est. Sed quoniam vnus

vnusquisque delinquens, id quod agit, ex fide se agere dicit, etiam cum aliquid stultâ persuasione & corruptâ atq; vitio sâ conscientiâ facit, ita hoc Saluator noster distinxit, vt diceret; Ex fructibus eorum cognoscetis eos. Nam quod eorum qui rationalibilibiter viuunt, atque sapienter secundum Apostolum, iste sit fructus, hoc est charitas, gaudium, pax, longanimitas, mansuetudo, bonitas, fides, continentia, atque simplicitas, profecto manifestum est; Paulus enim dicebat: Fructus autem spiritus est, hoc & hoc. Quod verò is qui huiusmodi fructus habere festinat, non intempestiue neque sine consideratione, aut carnem edat, aut vinum bibat, & quod neque cum eo habitet, cuius conscientiam magis norit malignam. Paulus iterum ipse dicebat: Quia vnusquisque qui se ad agonem parat, ab omnibus se abstinet. Sed vt corpore videatur incolumis, abstineat se ab iis quæ faciunt crassiores. Cum autem infirmitate aliquâ aut dolore vexatur, aut tristitiâ, vel quibusdam tentationibus mordetur, vt atur quidem cibus aut potibus tamquam medicamentis, quæ possint curare sollicitos, abigat autem à se ea quibus anima vulneratur, hoc est iracundiam, inuidiam, amorem vanæ gloriæ, & rectæ voluntatis defectionem, insusurationes quoque & irrationabiles suspiciones, agens Domino gratias sempiternas.

Sufficienti igitur super hoc disputatione decursa, aliam rursus adiungo docilitati tuæ monitionem, Vt omni virtute mentis diffugas conspectum eorum atque colloquium, quorum contrarium est bonæ vitæ propositum. Qui penitus prodesse non possunt, & quibus cura est varietatem corporis expolire, etiam si recte cultores fidei memorentur: sed vitâ (vt ita dixerim) peruersæ sectæ homines, qui animas sub specie sanctitatis euertunt, etiam si canitie, & colore, & ostentatione rugarum, numerum quodammodo trahere videantur annorum. Quia & si nullâ eorum lesione maculeris morum probitate munitus, vel leniter certè aut resoluèris vt securior, aut erigèris vt melior, & vituperabis tales atque ridebis, quod non sine noxâ tui te fecisse cognoscas. Sanctorum autem virorum ac feminarum veluti lumen splendentis fenestræ, sectare conspectus, vt per illorum veneranda colloquia tamquam minutis codicem litteris scriptum possis diligenter inspicere, actus quoque & cordis arcana ex ipsâ comparatione cognoscere, & siue diligentiam seu negligentiam tuam curiosius approbare. Nam & ipse hominum religiosorum color (quo predicabiles mores vt flore velantur) & amictus vestis, & inconfusa mens, anima absque vilo supercilio sermonis inflati & verecunda, ipsarum quoque reuerentia syllabarum, & grata digestio sensuum atque verborum sufficienter animare te poterunt, etiam si anxietatis alicuius radio fatigeris. Amictus enim viri, & motus pedum, & dentium risus, ea quæ in ipso videntur esse significat, sicut sanctarum Scripturarum prouerbialis sermo testatur. Habenti igitur promissæ narrationis libellum, nullo tibi neque in ciuitatibus, neque in vicis, neque in solitudinibus esse incognitos, relatione meâ sum passus. Neque enim locus queritur solus, in quo tales habitauerint viri, sed rectæ etiam vitæ propositum & predicabiles mores.

Epistola PALLADII episcopi Cappadociæ ad LAVSVM præpositum.

LAUDO magnopere consilium tuum (merito enim à laudatione ordiendi mihi est epistola) quod plerisque omnibus res fuit sibi, prorsus inutiles consecrantibus, ipse ea doceri studeas, quæ ad animæ salutem pertineant. Siquidem vnus est tantummodo, cui doctrinâ opus non est, ipse vniuersitatis rerum parens & procreator Deus, quippe qui omnium antiquissimus originis suæ neminem habet auctorem præter seipsum.

Eo excepto reliqua omnia vt quæ & facta & creata sunt, doctrinâ informari possunt. Nam & primi illi caelestium ordines magistræ habent supremam ipsam Trinitatem; secundi verò à primis docentur, & terrij à secundis, & ceteri deinceps similiter: qui namque cognitione & virtute ceteris antecellunt, ij qui se sunt inferiores, erudiunt.

Proinde ignorantia morbo, quæ superbia est mater, laborare censendi sunt ij, qui existimant doctoribus sibi opus non esse; ij autem sunt qui docentibus cum charitate fidem non adhibent: etenim volantes eâ in re per aërem demones imitantur, quando illi quoque eadem peste corrupti, à caelestibus suis sedibus fugitiui, præcipites olim de calo primi in exitium delapsi sunt. Neque enim doctrina sunt dictiones aut syllaba, sed rectè facta animi benè informati, animusq; ipse omni ægritudine vacuus, prorsusq; intrepidus ac præsens, cuiq; nulla iracundia dominetur, & qui quæ sentit liberè omnibus in rebus eloqui non dubitet, vnde nimirum sermo igneæ flammæ instar erumpit.

Etenim, nisi hoc ita esset, nequaquam discipulis suis dixisset magnus ille magister: Discite à me quia mitis sum & humilis corde, cum non corruptâ oratione auditores ille suos erudiret, sed talis

Matth. 7.

Galat. 5.

Ratio, tempus, discretio.

1. Cor. 9.

Ægrotis & cibus & potus licitus est, vt ijs vtantur quasi medicamentis.

Qua alicuius probitati adferant testimonium.

Eccle. 10.

Hæc epistola deest 1. editioni Heraclidis. Dedit eam Lipomanus ex libro Card. Besarionis, vertente Fr. Torres. In Palladio Herueti habetur Heraclidis nomine.

Angelorum ordines.

Qua vera sit doctrina.

March. 11.

talis esset ipse, vt neminem moribus suis offenderet, præter eos dumtaxat quibus suapte sponte doctrina ipsa vnà cum doctoribus esset inuisa. Debet enim anima, quæ se in vita Christianæ curriculo exercet, aut adhibita fide aliunde discere quæ nescit, aut quæ scit, apertè ipsa alios docere; alioqui qui horum alterutrum facere neglexerit, is meritò inter insanos habendus sit: quippe cum initium defectionis sit doctrina satietas ac disciplina fastidium, quam pij hominis animus assidue vsque solitus est esurire. Fortis esto, & vale, & quod magnum est, dones tibi Deus cognitionem Christi.

*HERACLIDES ALEXANDRINVS AD LAVSVM PRINCIPEM.

IN hoc libro, quem de Vita sanctorum Patrum scripturi sumus, descripta est nobilis continentia, mirabilisq; conuersationis transactio cænobitarum pariter atque anachoretarum, qui in eremo ad emulationem imitationemq; caelestium viuere cupientes, superni regni iter aggressi sunt: feminarum quoq; prouectarum atque honestarum, ac spiritualium matrum commemoratio, quæ virili perfectog; sensu ad exemplum amoremq; diuinum, eorum qui desiderant continentia ac pudicitia redimiri coronis, cum insigni abstinentiâ finire certamina. Idcirco precipiente nobis viro moribus suauissimo, sensuq; doctissimo, animo quoque pacifico, & corde pijsimo, mente etiam amatore Dei, atque in necessitatibus indigentium socio, & celsitudine dignitatum pro bonitate conscientia, plurimis eloquentibus proferendo, atque in omnibus virtute diuini Spiritus præmunito, quinimò (quod oportet veraciter dicere) ad speculationem potiore, sedulitatis exemplo segnes animos incitante, abstinentiam sanctorum spiritualiumq; patrum (qui in Dei placito victitantes, insuperabili certamine carnis crucifigere mollitiem, quorum ipse quoque bene transactas virtutes prædicare non desinit) studemus describere. Est autem huius desiderij spiritualis exactor virorum optimus Lausus; qui post Dei tutelam, custos pijsimi probatur ordinatus Imperij.

Ego igitur & linguâ imperitus, & spiritualis scientia tenuiter degustator, nec non etiam sanctorum Patrum spirituali catalogo nimis indignus, magnitudinem præcepti ultra mensuram meam perspicens, reluctari tentabam huiusmodi iussioni, quæ & sapientiae litterata, & diuina doctrina indiget intellectu. Sed cum rursus vererer, primùm quidem nobile studium iniungentis, deinde utilitatem legentium pertractarem, postremò metuens inobedientia graue periculum, tanti præcepti cumulum superna dispensationi commisi, attentiusq; sanctorum Patrum intercessione meas vires communiens, ad certaminis stadium sum progressus, virorum fortium, nec non etiam feminarum, quos aut ipse vultu proprio videre promerui, aut à sanctis patribus qui eorum nouere virtutes, me audisse commemini, gloriosa signa scripturus atque certamina.

Nam & plurimas ciuitates ac villas, omnemq; penè speluncam & tectam eremi (in quâ monachi habitant) diligenti curâ, Dei pietate pedestri labore circumiens, & virorum quos oculis meis inspexi, & mulierum propter spem quæ nobis in Christo reposita est, sexum femineum animi virtute vincientium, in quantum mea suppediat paruitati, nomina pariter & genus, & patriam, locumq; habitationis præsentis libello complexus, tibi amatore Christi, famuloq; Dei, atque inlyto pijs Imperij ornamento, Lausa, transmissi, simul commemorans vtriusque sexus in quibusdam ad summum quidem peracta certamina, sed propter matrem superbia (quæ vocatur Cenodoxia) ad extremum barathrum, inferniq; profundum miserabiliter deductorum, acquisitas ex longis temporibus abstinentiae palmas, repentino elationis ac tumoris momento præmarcidas, gratiâ verò Saluatoris nostri, prouisioneq; sanctorum patrum, ac miseratione spiritualium virorum, & orationibus venerabilium seniorum, de laqueis diaboli ereptos, ad recuperationem vitæ nobilioris reuersos. Vale.

CAP. I. Vita ISIDORI presbyteri Alexandrini, DROTHEI monachi Thebani, POTAMENIÆ martyris, DIDYMICACI, & ALEXANDRIÆ mulieris.

CV M primùm Alexandrinam attingi ciuitatem, in secundo senioris Imperatoris Theodosij consulatu, qui propter eam quâ in Christum credidit fidem cum Angelis nunc mora-

tur; admirabilem virum & ornatum per omnia moribus ac peritum, Isidorum presbyterum in memoratâ ciuitate cognoui, qui in Alexandrinâ ecclesiâ erat susceptor atque prouisor pauperum fratrum, quem in principio iuuentutis suæ egregias per solitudinem palmas abstinentiæ promeruisse memorabant: cuius & cellulam vidi in monte, cui Nitrias nomen est, septuagesimo ætatis suæ anno; qui aliis quindecim annis viuendo

*Ita inscribitur in primâ editione Fabri: in secundâ Lipomani, Idem ad eundem, videlicet, Palladius ad Lausum. In textâ Herueti, est loco Proemij sine villo nomine. Huius libri argumentum.

Quis Lausus.

Humilitas auctoris.

Vnde didiceris Palladius, quæ scripturus est.

Pallad. c. I. Palladij Alexandriam aduentus.

A quibus abstinerit Isidorus. do completis, obiit in pace. Ille igitur vsque ad vltimum finem non linteo vsus est, nisi eo quo velaret caput; non balnea atigit, non ex carnibus cibum sumpsit, non mensæ vsque ad satietatem interfuit. Qui quidem tam lauti corpusculi fuit per gratiam spiritualis alimonie, vt omnes qui vitam ipsius nesciebant, epulationibus illud ac voluptatibus imputarent. De quo viro, si virtutes ipsius animæ exponere singulatim velim, tempus me profectò deficiet. Qui tantæ bonitatis atque humanitatis erat, tamque pacificus, vt etiam ipsi qui pertinacissimi eiusdem videbantur inimici, erubescerent vmbra quoque ipsius, propter tam venerabilem vitam. Tantam autem sanctarum Scripturarum ac diuini dogmatis fertur habuisse notitiam, vt & inter ipsa fratrum conuiuia obstupesceret subitò, ac mente mutatâ, & sensibus spiritualiter occupatis, transmigrasse aliò videretur; vt qui interrogatus postea causam ipsius stuporis, hæc diceret, ad alia quædam se cogitatione translatus, & cuiusdam theoriæ miracula raptum fuisse. Noui etiam ego, memoratum virum, dum sumeret cibum, sæpius lacrymasse. Cumque admirarer fortè cur fleret, hoc ex ore eius audiui: Erubesco, inquit, irrationabilem cibum sumens, qui rationalis factus à Deo, deberem in paradisi voluptate versari, & cibo satiari diuino, propter eam quam Christus nobis tribuit potestatem.

Vel umbra eius gentilibus venerabilis. Hic ipse quem dico notus Romano senatui, summisque primatibus, tunc cum primùm vnâ cum episcopo Athanasio, postea autem cum Demetrio episcopo pergeret Romam, & diuitijs atque abundantia rerum sine inuidiæ stimulo exuberaret, non testamentum in supremis suis fecit, non saltem vnum solidum dereliquit, non partem aliquam substantiæ sororibus suis virginibus dedit, sed Christo easdem commendans, Qui vos fecit, inquit, vestram quoque vitam ordinabit vt meam. Erat autem cum sororibus ipsius septuaginta aliarum virginum numerus.

Cibus beatitudinis consolatur esurientem. Is itaque, cum venissem ad eum in principio iuuentutis, & peterem vt instrueret me ad mores vitamque monachorum in ipso primi adhuc ardore æui locatum (cui non tantùm necessaria esset doctrina verborum, quantum iugis labor & fatigatio corporalis) quemadmodum domitor equorum bonus, perductum me de ciuitatis internis vsque ad quintum lapidem, ad ea quæ vocantur solitudinum loca, Dorotheo cuidam Thebano monacho, sexagesimum in speluncâ agenti annum commendauit & tradidit, iubens mihi vt tribus apud eum annis morarer, ad contundenda atque frangenda illicitamenta vitiorum (nouerat enim ipsius senis durissimam atque laboriosissimam vitam) præcepitque vt rursus ad ipsum redirem, ob spiritualis scientiæ notitiam atque doctrinam. Ego verò cum illic implere tres, vt præceperat, annos non potuissem validâ infirmitate correptus, ante finitas inducias triennij temporis ab ipso sublatus sum.

Conuentus virginum. Erat enim vitæ ipsius cum vniuersâ ariditate ac siccitate certamen. Per omnem namque diem in ardore maximo, & in solitudine circa littora maris lapides colligebat, singulisque annis cellam struendo perficiens, iis qui fabricare non poterant, offerebat. Cum autem ei quadam die à me dictum fuisset, Quid facis, pater, in tantâ senectâ interficiens corpusculum tuum sæuis ardoribus?

Respondit, hoc dicens: Occidit me, occido illud. Edebat verò vnciam panis, vnumque fasciculum oleris vilissimi, bibens aquæ modicam quantitatem, numquam tamen eum, Deo teste, extendisse proprios pedes vidi, numquam in mattâ, numquam in lectulo quieuisse, sed per vniuersam noctem sedens intexebat funem quemdam ex arbore dactylorum, cuius pretio vesci solebat. Putans autem ego, quòd ante me solùm hæc faceret quæ videbam, scrupulosius etiam ab aliis eius discipulis, qui separatim manebant, quærendo cognoui, quia sic à primâ ætate viuebat, numquam tamen sponte, nisi ex maximâ necessitate, dormiuit, aut opere fatigatus, aut dum cibo vitur, si fortè vsque ad eum somnus oppressit, vt paululum ei oculi clauderentur: frequenter enim edendo, nimiam vi somni capite nutabat, panisque ex ipsis labiis oris cadebat; qui aliquando cum à me quodammodò cogeretur, vt vel momento temporis supra mattam iaceret, contristatus ista dicebat: Si Angelis persuadere potueris vt quiescant, persuadebis & ei qui Deo placere festinat.

Hic vnâ dierum ad puteum suum me circa nonam horam transmisit, vt implerem cadum tempore refectionis instante. Accidit autem vt cum venissem, & aspidem casu in imo putei visam perhorruissem; vas vacuum reportarem, causamque timoris exponerem, dicens: Abba, mortui sumus; aspidem enim in puteo quòd me miseris vidi. Subridens ille tantummodò diu me intuens aspexit, caputque concutiens dixit: Si placuerit diabolo per omnes se puteos vel serpentem vel testudinem facere, reliquumque genus venenosarum bestiarum, & in aquas fontium desilire, poteris ne tu esse sine potu? moxque egressus per semetipsum ieiunam aquam traxit de puteo, ac prior ipse signatam degustans ait: Vbi crux adest, ibi nihil satanæ valet malignitas.

Assigenda corpus, ne illud nos occidat. Sanctus iste Isidorus, qui benedictum quondam vidit Antonium, dignam rem memoriâ literarum retulit mihi, quam ab ipso se dicebat audisse. Potamœnia quædam nomine puella admodum pulchra, ancilla cuiusdam erat tempore Maximiani persecutoris, quam multis frequenter ac variis promissionibus dominus suus tentans, stuprare non potuit, ita vt ad postremum amore atque insaniâ præceps, traderet eam illi qui tunc Alexandria præfecturam gerebat, scilicet vt Christianam ac maledicentem de persecutionis sæuitiâ Imperatoribus, pecuniam ei sub hac pactione promittens, vt si eius acquiesceret voluntati, sine vilo eam supplicio reseruaret ac redderet: si verò in contradicendi proposito permaneret, petiit vt tormentis deficeret, ne si vixisset, libidinis domini sui contemptrix videretur. Quæ cum exhibita ante tribunal fuisset, eiusque iudex variis cruciatibus atque tormentis cuperet expugnare deuoram voluntatem, & inter diuersa supplicia vas quoque æris immensum ac feruenti picce repletum acerrimâ flammâ succenderet, duplicem ei præfectus immitis posuit conditionem: Aut vade, inquit, & domini tui obtempera voluntati, aut scias te in feruentem hanc picem esse mittendam. Cui puella respondit, dicens: Numquam sit alter monitor talis, qui addici iubeat libidini castitatem. Ob quod ille nimio furore perculsus, præcepit spoliatam eam in vas quod feruebat

Vicum sibi parat manibus Dorotheus.

Ne sopor obruat virtutis studium.

Crucis signum contra venenum.

Constantia Potamœnia

uebat, immitti. Hæc autem vox illius fuit: Per caput, inquit, Imperatoris tui quod tu vereris, obtestor, ut si apud te statutum est his me tormentis necare, non simul toram, sed paulatim me in feruentem miti iubeas picem, ut possis videre quantam mihi dederit ignotus tibi patientiam Christus. Quæ per vnus horæ spatium, paulatim in ahenum candens demissa, defecit, vbi pix primum ebulliens ad ipsius colla peruenit.

In ahenum bulliente picere repletum deicitur.

Pallad. c. 4. Originita hic fuit.

Didymus oculis orbatus.

Annos 85. vixit.

Psal. 145.

Sacras Scripturas non uerat, nisi non didicisset.

Ne qua in hospite contentio.

Mors apostoli & Iuliani reuelatur Didymo.

Pallad. c. 5.

Alexandria sepulcro per 10. annos se inclusit.

Plures autem viri digni habitaculo beatorum, feminæ quoque obierunt tunc in Alexandria ecclesiæ ciuitate, in quibus Didymus erat, oculorum quidem lumine destitutus, diuinarum tamen Scripturarum peritiâ pollens: quem ego intra decem annos diuersis temporibus quater uidiisse me memini, qui que post octoginta & quinque annos vitæ terminum fecit. Hic igitur quem loquor, captus est oculis, ut ipse retulit mihi, cum quartum ageret ætatis suæ annum: qui neque magistris traditus litterarum, neque prima vquam elementa cognoscens, habebat insitum bonum semper incolume, naturalem magistrum conscientiam suam. Quem tanta gratia scientiæ spiritualis ornabat, ut in eo euentissimè quod scriptum adimpleretur, Dominus cæcos sapientes facit. Testamentum quidem vetus ac nouum ad

verbum interpretatus est; sectas autem omnes tam subtiliter firmiterque expositiâ super ipsas ratione disseruit, ut omnium scientiam veterum peritiâque transfret. Qui cum me cogeret quondam ut orationem in cellâ ipsius facerem, nec tamen eius acquiescerem iussioni, hoc referendo dicebat: Ad istud, inquit, hospitium ter benedictus Antonius, dum me uisitare dignatur, ingressus est; & rogatus à me ut in hoc loco flecteret genua & precem funderet, statim fecit, ac secundo noluit se rogari, ipsis me rebus docens sanctorum voluntatibus obedire. Quamobrem si vestigia ipsius, inquit, sectaris ac vitam quemadmodum monachus, & pro acquirendis virtutibus peregrinus, nolo contendas.

Hoc quoque idem retulit mihi: Cum, inquit, grandi quadam sollicitudine ac tristitiâ fatigarer propter Iuliani Imperatoris infelicissimam vitam, ita ut quadam die vsque ad vespertinas profundæ noctis horas non attingerem panem, anxietate confectus; forte accidit, ut somno residens occuparer, & in quadam transmigracione animæ reuelationem talem viderem: Quatuor equites cum albis equis per diuersa discurrerent, clamantesque: Dicite Didymo, Hodie horâ septimâ Iulianus mortuus est. surge igitur & cibum sume, & ad Athanasij episcopi domum mitte, ut ipse quoque cognoscat hoc. Notauit itaque, sicut ipse dicebat, & mensem, & septimanam, & diem, & horam, & sic omnia sicut audierat approbavit.

Retulit etiam mihi & de puellâ quadam, cui nomen erat Alexandria, quæ relicta eâ, in quâ erat ciuitate, confederat intra quoddam sepulcrum, per foramen exiguum necessaria alimenta suscipiens, & neque viros neque mulieres vquam videns per annos decem. Decimo verò anno dormitione vltimâ migratura se ipsam composuit: quod illa, quæ deferebat ei iuxta consuetudinem cibum, retulit nobis, dicens, nullum se tunc accepisse responsum: quo audito, illam ostium clausumque patefecimus, & ingressi defunctæ corpus inuenimus. De ipsâ autem & beatissima

Melania mulier Romana, de quâ paulò post referam, ista dicebat, Vultum quidem ipsius puellæ se videre non potuisse, stantem autem ad foramen sepulcri petiisse ut ei diceret causam, ob quam se in illo sepulcro concluderat. Quæ per memoratum foramen locuta, Cuiusdam animus, inquit, in me læsus erat quondam, & ne viderer eum vel contristare vel perdere, malui me ipsam in sepulcro dum viuo recludere, quàm nocere animæ ad similitudinem Dei factæ. Quâ dicente rursus: Quemadmodum igitur pati potes, ô ancilla Christi, ut neminem prorsus videas, sed in solitudine tali contra acediam vel cogitationes habeas tam iuge certamen? Hoc illa respondit: A principio, inquit, diei nonam vsque ad horam orationi vaco, ex lino opus per horas singulas faciens, reliquo autem temporis spatio cogitatione discuro per sanctos prophetas, apostolos, atque martyres, & patriarchas; ceteris verò horis cibum panis capio, appropinquante vesperâ cum maximâ quiete Dominum meum glorificans, finemque vitæ meæ cum spe bonâ patienter expectans.

Sed ne illos quidem tacitos præteribo, quorum vita omnis in contemptu quodam propriæ salutis fuit, ut ex hoc etiam benè meritos prædicemus, & legentibus cautelâ studio consulamus.

De quadam VIRGINE, & de N I - CAP. II.
TRIENSIBVS monachus, AMMONE, OR, PAMBO, AMMONIO, BENIAMIN.

VIRGO quædam solo nomine Alexandria fuit, quæ quantum ad speciem pertinebat, humilis videbatur; quantum autem ad popositum ipsius, animæ inflatoris erat, variis opibus satis diues, amatrix potiùs auri quàm Christi; nusquam procedere solens, non peregrino, non virgini, non vim patienti, non monacho, non ecclesiæ, non pauperi vel exiguam stipem præbens. Hæc sanctorum patrum frequentibus monitis, numquam à se tam inutile animæ pondus abiecerat. Habebat autem & nonnullos parentes, inter quos filiam sororis suæ adoprauerat sibi, quâ solâ diebus ac noctibus fruebatur, omisso atque contempto amore cælestium. Nonnumquam enim & hæc species, quam diabolus immittit, erroris est, ut sub affectus colore, qui deberi videtur affinitibus, auaritia cupiditasque nutriatur. Quod autem nullam dæmon cupiditatis & generis curam gerat, hinc profectò monstratum est: ipse enim est qui homines in matres, in fratres, in patres cogit fieri parricidas. Qui etiamsi prætereunde quibusdam aliquando videatur necessitudinem parentelæ, non idèd illud ut proficit iisdem facit, sed ut animabus eorum iniustitiæ crimen accumulet, diuinæ non ignarus sententiæ, quæ iniustos ab hereditate regni cælestis excludit. Potest sanè quis spirituali scientiâ diuinoque amore commotus, nec propriæ animæ salutem contemnere, & suis parentibus, si forsitan egere videantur, vitæ alimoniam piè largiri; sed si penitens animam suam conculcat & despicit, solâ propinquitatis sollicitudine occupatus, sententiam diuinæ legis incurrit, animam, ut dixi, suam deputans vanitati. Sacer autem conscriptor ille Psalmorum canit de iis qui animæ suæ curam metu maximo gerunt, dicens: Quis ascendet in montem Domini? hoc

Cur se in cluserit Alexandria.

Quibus vacaret se inclusa.

Pallad. cap. 6.

Virgo specie humilis, sed animo insolens, & in pauperes dura.

Ut amicos dicit, ipsa amore cælestium excedit.

1. Cor. 6. Quomodo possit quis cognatis succurrere citra animæ naufragium.

Psal. 23.

ni? hoc

ni? hoc est dicere, satis rarò. Aut quis stabit in loco sancto eius? Innocens manibus, & mundo corde, qui non accepit in vano animam suam. Illi namque in vano animam suam accipiunt, qui putant eam vnà cum corpore dissipari atq; dissolui, virtutum scilicet spiritualium contemptores.

Istam ipsam nomine virginem volens sanctus ille Isidorus presbyter detractione sanguinis (vt dici in prouerbis solet) facere à cupiditatis onere vtumque leuiorem, tali erga eam vsus ingenio est. Præerat autem, vt priùs dixi, cellulis fratrum pauperum atque debilium, idemque in primis iuuentutis suæ annis in lapidibus & margaritis probandis videbatur peritus. Accessit igitur ad eam, dicens: Lapidibus ad me necessarij atque pretiosi smaragdi & hyacinthi subito venerunt; & siue quis inuenerit eos, siue furatus sit, scire non possum; statuere autem ipsorum pretium nequeo, quia cuiuslibet summam quantitatis excedunt: omnes enim simul quingentis solidis distrahuntur. Si ergo eos tibi placuerit comparare, poteris vnum ex ipsis quingentis vendere solidis, & reliquos neptis tuæ monilibus deputare. Suspensa igitur omnimodis illa quæ dicebatur virgo in affectu puellæ, decipitur huiusmodi ornatu, & complexa illius pedes orat & petit, ne quis memoratos lapides alter acciperet. Cui ille sanctus, dum auidè hortatur, hæc dixit: Veni in domum meam, vt hæc quæ diximus videas. Ad quod illa non acquiescens, sed magis quingentos solidos in sinum illius fundens, ait: Quemadmodum vis, ipse eosdem lapides tolle, ego enim nolo eum videre qui vendit. Acceptos ille igitur quingentos solidos, pauperibus debilibusque mox diuidit. Post aliquantum verò temporis spatium, quia magna opinio ipsius apud omnes Alexandriae erat (quippe qui & misericors esset, & in culturâ Dei præclarus & senior, qui iam vsque ad centesimi quoque anni curricula peruenisset, quod ego etiam qui cum illo diu fueram, satis agnoueram) erubescere eum virgo memorata super ipsis solidis admonere.

Ad postremum cum illum fortè in ecclesiâ reperisset, alloquitur: Quid, inquit, iubes, precor, de lapidibus illis, pro quibus quingentos solidos dedimus? Cui ille respondit: Ex quo, inquit, mihi aurum dedisti, ex eo illud pro pretio ipsorum lapidum dedi, & si venire desideras, ac videre eosdem in hospitio meo (illic enim iacè) veni & vide si possunt tibi placere; sin minus, aurum referes quod dedisti. Quo illa libenter audito, ad presbyteri domum pergit, in cuius superioribus feminæ debiles habebantur; in inferioribus autem viri. Vbi autem cum eâ intra primas fores ingressus, dicit eidem: Quid vis primùm videre, hyacinthos an smaragdos? At illa: Quod iusseris. Ducit itaque eam ad superiores domus partes, ostenditque ei conscissas feminas membris, & vultibus totis variâ morbositate laceratis, dicens ad eam: Isti sunt hyacinthi. Inde descendens, ostendit ei similes in inferioribus viros, & ait: Isti sunt smaragdi: si placent tibi, ipsa considera; sin minus, aurum recipe quod dedisti. Itaque egressa est domum, nimio rubore confusa, & plurimùm tristis, quia videret se illa voluisse facere quæ Deo placere non possent. Moxque ægritudinem incurrit, vt rediit: non enim hoc secundùm Dei fecerat voluntatem, sed ingeniosâ viri san-

ctissimi necessitate compulsa. Paulò post autem maximas presbytero gratias egit: propter quod puella, cuius nimiam curam gerebat, nupta quidem, sed sine filiorum educatione defuncta est.

Cùm per triennium in monasteriis (quæ circa Pallad. c. 7. Alexandriam sita sunt) commoratus fuisset, & optimos illic viros abstinentiæ virtutibus adornatos vsque ad duo millia hominum, sanctissimosque vidisset; inde descendens, ad montem cui Nitriæ nomen est veni. In medio autem istius montis & Alexandrinæ ciuitatis, interiacer lacus qui Mariæ vocabulo nominatur, per septuaginta milliū spatia diffusus. Quem cum vno ac medio transfretassem die, ad meridianam partem præfati montis accessi. Cui monti penitus deserta adiacent loca, quæ Æthiopiam vsque tenduntur, & vsque ad *Mangicum ac Mauritanium solum. In quo *lege Mangicum. monte degebant quinque millia (vt arbitror) virorum, qui diuersum propositi sui institutum tenentes, prout vellent possentque viuebant, ita vt alij quidem liceret soli manere si cuperet, alius cum alio cum vno tantum fratre si vellet, alius cum multitudine, si hoc desiderasset, habitaret. Quo in monte tam memoratis quàm illis, qui ad vltimas se solitudines contulère sexcentis viris, septem piscinis alimenta præbentur. Huius igitur montis per totum annum vsus hospitio, plurimumque à beatis patribus instructus & doctus, ab Arsisio maiore, & Putabasto, * Agione, Serapione & * Chronio, multisque seniorum spiritualium relationibus super iis qui ante ipsos fuerant, incitatus, vsque ad alia solitudinis loca interioris accessi.

In ipso autem Nitriæ monte vnam ecclesiam maximam vidi, in quâ sunt tres arbores dactylorum, ex quibus singulis singula flagra dependent: quorum vno ij qui peccant monachi verberantur, alio latrones (si inciderint fortè) cæduntur; tertio delicta eorum qui vndecumque conuicti in peccato vapulari meruissent, memoratas amplectentes arbores, & certas tergo accipientes plagas dimittebantur. Est etiam circa ipsam ecclesiam cella, suscipiens peregrinos ac pauperes fratres: in quâ cum acceperint aduenam quemlibet, per tantum illic tempus alunt, donec ipse propriâ voluntate discedat, biennio ac triennio si voluerit quis, illic manere non prohibentes. Vnius autem septimanæ ex quo venisset, ei orium dabant, reliquos verò dies quodcumque opus eundem facere cogebant; deputabantque eum aut piscinis, aut hortulis, aut coquinis. Si autem honestior aliquis minusque aptus huiusmodi operibus videretur, legendum ei codicem dabant, omnesque vsque in horam sextam à conspectu ipsius & consabulatione prohibebant. In hoc monte & placentarij habentur & medici. Vtuntur quoque vino: nam illic etiam vina venduntur. Omnes autem isti manibus conficiunt linteamen, ex cuius operis emolumento nulli eorum deficit ad vitam. Est autem maximæ voluptatis, circa vespertinas horas ex vnaquaque mansione monachorum varias audire voces, psalmos Christo canentium. Quo tempore si quis assistat, & diligenter aduertat, putabit se subito sublatum, & in paradiso constitutum. Ad ipsam verò ecclesiam solo Sabbato & Dominico die conuenire consueuerunt.

Sunt autem in ipsâ octo presbyteri, inter quos octo præquam diu primus presbyter viuit, nullus præter ipsum alter aut sacra offert Deo, aut tractat, aut iudicat,

Qui in vano animam suam accipiunt.

Domus hospitalis pauperum & mulierum.

Sanctus Macarius quoque uirginem ab auaritia reuocauit.

Macarius presbyter ad centum annos uixit.

Pauperes & egroti gemina & lapides sunt maximi presij.

Maria lacus.

Quinque millia virorum in quodam monte.

MS. Agione.

MS. Chronio.

Ecclesia in monte Nitria. Flagellum.

Xenodochium.

Doctiores.

Psalmi.

Quando veniunt ad ecclesiam.

Octo presbyteri.

dicat, sed silent semper, solo confessus honore contenti. Ille verò maior Arsiſius, & alij multi cum ipſo ſenes ſanctiſſimi, quos & ipſe tunc vidi, eiufdem temporis, cuius & beatus Antonius, erant; qui nobis etiam ſanctum Ammonem Nitriotem ſe noſſe dicebant; illum, cuius animam dum ab Angelis ferretur ad cælum, vidit Antonius. Hic ergo referebat quòd & Pachomium Tabennesiotem aliquando vidiffet, virum propheticâ gratiâ clarum, & in monaſterio tria millia monachorum regentem; de cuius virtutibus poſt paululum loquar. Ipſum enim Ammonem in hunc morem vixiſſe dicebat:

Pallad.c.8.

Ammon
inuitus
adigitur
ad matri-
monij iugū.

Coborta-
tur coniu-
gem ad vir-
ginitatem
ſeruandam.

Eius exer-
citiū.

Cautè lege
contra im-
poſſibilita-
tis aſſerto-
res.
Vis oratio-
nis.

Vxoris con-
ſilio ſeor-
ſum habi-
ſavit.

Cùm eſſet, inquit, puer à parentibus derelictus, & ad viginti duorum perueniſſet numerum annorum, inuitus ab auunculo ſuo matrimonij vinculis alligatus eſt. Qui cùm reſiſtere non poſſet ei quæ à parente ingerebatur neceſſitati, & in nuptiis iuſſus eſt coronari, & in thalamo ſedere compulſus eſt, & omnia patienter ſufferre ſolemnia nuptiarum coactus eſt. Poſtquam autem vniuerſi à thalamo receſſerunt nonis nuptis in lectulo collocatis, ſanctus Ammon ſurgit è lectulo, oſtium claudit, vocatq; reſidens benediſtam illam, & verè vnanimem coniugem ſuam, dicens: Veni, inquit, domina, vt tibi cauſſam ipſam huius coniunctionis exponam. Nuptiæ noſtræ huc vſq; ſunt tantum, nihilque in ſe amplius habent; benè ergo faciemus, ſi de reliquo quiſque noſtrū ſeparatim quietſcat, vt & Chriſto placere poſſimus ſi intactâ virginitate viuamus. Prolatum autem de ſinu paruum libellum neſcienti Scripturas ſanctas puella ex perſonâ Apoſtoli ac Saluatoris legebat, cui lectioni alia ſecundum ſenſum ſuum longè plura coniungens, exponebat eidem caſtitalis virginitatiſque conuerſationem, vt illa poſt ſatiſfactionem in ictu gratiâ diuinitatis impleta diceret: Mihi quoque perſuaſum ſcias, domine, caſtam vitam libenter amplecti. quid ergo iubere ampliùs velis exſpecto. Cui ille, Hoc, inquit, iubeo & rogo, vt vnusquiſq; noſtrū ſeparatim ab hoc die maneat. Ad quod illa non acquieuit, dicens: In eadem quidem cellâ, ſed in lectulis ſeparatis manere debemus. Cùmque hoc vtriſque placuiſſet, decem & octo annos vixerunt, ita vt illa quidem totis diebus eſſet in cellâ, ille autem inſiſteret operi in hortulo quem colebat, & baſſamum eâ quâ peritus erat arte conficeret. quod tamen baſſamum multo labore ad imaginem vinearum & plantatur, & colitur, & putatur. Veſpertinis autem horis reſuſus domum orationibus factis, & cum eadem cibo ſumpto, ac ruſus nocturnis precibus ex more celebratis, ad opus ſolitum primo manè pergebat.

Interea dum eorum eſſet hæc vita, excluſâ ab vtroque penitus omni corporalis illecebræ paſſione, oratione ſancti id quod aliquando cupiebant, obtinere cœperūt. Ait enim eidem ad poſtremum beata illa: Domine, inquit, mi, habeo quod dicam; in quo ſi me audieris, probabitur mihi quòd me ſecundum Deum diligis. Hortatur ille, vt quod ei placeret ediceret. At illa, Iuſtum mihi hoc, inquit, videtur, cùm ipſe ſis ſexu virilis, & iuſtitie totus inſeruias; cumque ego quoque propoſiti tui æmuler viam, vt diuerſis ad multorum ædificationem manſionibus ſeparemur. inconueniens enim atque incongruum puto, propter me tantam in occulto te habere virtutem, nec vlli eſſe cognitum quòd in hac caſtitate atq; pudicitia Domini amo-

re ſimul viuimus & manemus. Cui ille gratias agens, Deumque glorificans, ita reſpondit: Benè tibi placuit, mi domina ſoror; habe igitur hanc ipſam cellam, ego autem aliam mihi facere tento. Egreſſusque ab eâ, mox interiora loca Nitriæ penetrauit (nec dum enim tunc monaſteriorum illic fuerat multitudo) fecitque ſibi duarum volumina cellarum, atq; ita in ſolitudine viginti aliis annis ac duobus tranſactis, deſunctus eſt; imò magis ſomno quieuit, cùm ſexaginta duos ætatis ſuæ annos finiſſet. Per ſingulos tamen annos ſedulò ſemper videbat beatam illam coniugem ſuam.

De hoc illud miraculum ſanctus Athanaſius Alexandrinus epiſcopus retulit, in eo opere quo vitam deſcripſit Antonij, quòd aliquando vnâ cum Theodoro diſcipulo ſuo Lycum nomine fluuium cupiens tranſfretare, & erubeſcens ſibi veſtimentum detrahere, ne nudum vniquam ſuum corpus aſpiceret, ſubito ſine nauì in alteram fluminis partem Angelo vehente tranſlatus eſt. Iſte igitur Ammon ita vixit atque obiit, vt ipſius animam ſanctus videret Antonius, cùm ab Angelis ferretur ad cælum. memoratum verò fluuium, nauì ego cum metu tranſui. eſt enim illic deriuatio quædam magni illius fluminis Nili.

In hoc etiam qui Nitrias dicitur monte, monachus erat quidam, cui Or fuit nomen, cuius virtutem multorū quidem fratrum teſtimonia prædicabant, ſpecialiter tamen ancilla Dei Melania, quæ ante me ad loca ipſius montis acceſſerat: nam ego ſuperſtitem ſupradictum virum videre non potui. Hæc ergo de conuerſationis eius virtutibus referebat, quòd nec mentitus vniquam fuerit, nec iurauerit, nec maledixerit cuiquam, nec ſine neceſſitate aliqua ſit locutus.

Huius montis habitator & beatus Pambo fuit. Quem & Dioſcorus epiſcopus, & Ammonius, & Eufebius, & Euthymius fratres, & Origenes, & Dracontius viri admirabiles, & nepos, habuerunt magiſtrum. Qui Pambo & cùm multis ac variis virtutum prærogatiuis, palmiſque præcelleret, inter ipſas etiam hoc habuiſſe præcipuum memoratur, quòd intantum auri argentiſque contemptor fuit, vt præceptum Domini videretur impleſſe. Referebat ergo mihi venerabilis ipſa Melania, quia profecta de vrbe Româ, Alexandriam primū fuiſſet ingreſſa. cùmque multa de ipſius viri virtutibus Iſidoro preſbytero & Xenodochio referentè cognouiſſet, & eodem duce ad eum in ſolitudinem perueniſſet, obtuliſſe ſe illi trecentas argenti libras, ac precatam fuiſſe vt aliquid ex eius rebus acciperet. Qui cùm ſederet, inquit, & vimen intexeret, ſolâ me voce benedixit & ait: Det tibi mercedem Deus. Deinde dicit æconomus ſuo: Suſcipe cautè, & diuide per omnes qui ſunt tam in Libyâ, quàm in inſulis fratres. Hæc enim monaſteria plus videntur egere, quam cetera. hoc quoque ei præcipiens, ne quid ex eâ pecuniâ iis qui in Ægypto degunt daret; propterea quòd regiones illas alimentis ſciret ampliùs abundare. Cùm autem memorata femina, ſicut retulit mihi, ſtaret, & benedictionem pro munere dato exſpectaret aut laudem, nihilque ab eo audiret, vltèrius ait ad illum: Scito, domine, trecentas eſſe in hac argentariâ libras. Qui iterum ne ruſus quidem prorsus aſpiciens illam, ita reſpondit: Cui exhibuiſti hæc, ò filia, non opus habet à te menſuram cognoscere; nam qui montes lance penſauit, multo am-

Ad mōtem
Nitriæ con-
tendis.

Obit anno-
rum 62.

Athana-
ſius ſcripſit
vitam ſan-
cti Antonij.

Ammon ſe
nudum vi-
dere renue-
bat.

Vidit An-
tonius ani-
mam Am-
monis in
cælum vehi.

Pallad.c.9.
Hic Or
fuit Ori-
geniſta.

Quæ in Or
maximè
præclara.

Pambo quos
docuerit.

Aurum
deſpicit.

Melania ei
varia mu-
nera offert.

Pambo ea
diſpenſari
curat ega-
nis mona-
chis.

Sapiens re-
ſponſum.

to am-

to ampliùs nouit quantum sit huius pondus argenti. Et si quidem mihi istud offerres, competenter hoc diceret: cum autem non mihi, sed illi dico, quem non spreuisse, imò ampliùs honorasse duos illos nummos agnouimus, tace, quiesce.

Sic autem Dominum ordinasse dicebat, vt post paululum tempus, posteaquam ad ipsum venerat montem, Dei seruus ille requiesceret; qui non ægritudine, non febre aliquâ fatigatus est, sed sportellam consuendo septuagesimæ ætatis suæ anno quieuit in pace: Ante horam verò quæ de sæculo exiens spiritum suum commendaret, vocauit me, & in postremâ consummatione sui operis confidenter ait: Accipe hanc sportellam de manibus meis, quia non habeo aliud quod relinquam tibi, vt memor sis mei: Cuius corpore inuoluto in linteo, & sepulturæ tradito, ex desertis locis abscessi vsque ad finem proprium, hereditatem sancti illius habens mecum.

Hic ipse Pambo in fine vitæ suæ, ipsaque horâ quâ exiturus erat è sæculo, assistentibus ei Paulo presbytero, & œconomò, & Ammonio, sanctitate famatis viris, & ceteris fratribus, hoc dixisse memoratur: Ex quo veni in istum solitudinis locum, & habitauit in cellulâ quam meis manibus extruxi, panem gratis ab aliquo me manducasse non memini, nec verbum vsque in præsentem horam locutus sum, de quo pœnitentiam agere debuissim: ita tamen ad Dominum Deum pergo, tamquam necdum diuinæ seruitutis cultum attigerim. Asserebant autem nobis referentes, & testimoniis confirmantes suis Paulus & Ammonius serui Christi, quia numquam cum aliquo interrogatus fuisset vel de spiritualibus vel de sæcularibus scriptis, citius responsum sciscitanti- bus dedit; sed semper necdum se quod responderet inuenisse dicebat. Sæpè autem & cum mensum spatia fluxissent, nec sic quidem responsum quærentibus dabat, adhuc se non asserens peruenisse ad notitiam veritatis. Tam diligentes autem cautasque secundum Deum sententias proferebat, vt eas omnes tamquam ab ipso Deo prolatas suscipere. Hanc enim Antonium quoque illum magnum perhibent habuisse virtutem.

Factum etiam huiusmodi ipsius Pambo inter alia fertur, quòd cum Pior monachus venisset ad eum proprium panem ferens, & ob hoc ab illo reprehensus fuisset, interrogatus vt diceret cur hoc fecisset, respòdit dicens: Ne hospes ab hospite grauaretur, quem ille tantùm tacendo reprehensum dimisit continuò. Post aliquantum verò temporis ad Pior, Pambo memoratus accedens, perfusum aquâ panem, vt ab his edebatur, exhibuit. Qui interrogatus cur hoc fecisset, respondit: Idcirco aquam addidi, ne tibi onerosus existerem.

Præfatus autem Ammonius discipulus ipsius, alijque tres fratres, & sorores duæ, summo Dei cultu & amore flagrantes, cum ad deserta peruenissent loca, separatas sibi met mansiones fecerunt, ita vt grandi à semetipsis spatio separarentur. Hunc ergo Ammonium, quia supra modum lectioni Scripturarum vacabat, ciuitas quædam episcopum sibi fieri postulauit: cuius ciues cum hoc à benedicto Timotheo quodam petissent, & ille dixisset: Adducite eum ad me, & faciam vt vultis; cum magnâ multitudine ad eum, quòd faciliùs abstraheretur, ingressi sunt, captumque se ille perspiciens, rogare cœpit eos, & per sacramenta fir-

mare, acquiescere se omnino non posse vt vel exiret de solitudine quam tenebat. Cumque videret non concedi sibi, vt faceret quod petebat, ferro aurem sinistram radicitus (cunctis videntibus) secuit; hæc dicens: Vel nunc probabitur vobis impleri non posse quod cupitis, iubente lege diuinâ nullum aure precisâ oportere fieri sacerdotem. Et ita demum relicto eo, ad propria reuerterunt. Cum verò remeassent, & episcopo ista dixissent, ille respondit: A Iudeis lex ista seruatur; ego autem si dederitis mihi aliquem etiam naribus truncum, sed moribus probum, non eum dubitabo episcopum facere. Hoc audito pergunt ad ipsum instantissimè, eum rursus rogantes: quo non acquiescente, vim quoque inferre tentabant. Quibus iuratus ille respondit: Si me cogere volueritis vltierimè, etiam linguam meam (quia propter ipsam mihi molesti estis) abscindam. Tunc demum sic eum, cum super hoc nihil proficerent, reliquerunt.

Cuius Ammonij fertur tale miraculum. Cum quædam delectatio carnalis sine vllâ corpusculum eius intermissione vexaret, candenti ferro propria membra laniabat, vt ex omni parte plenus esset semper vlcerebus. Esca verò eius fuit huiusmodi. A iuuentute sua vsque ad obitum crudis est vsus cibis, interdum etiam præter pacem. Vetus autem nouumque Testamentum memoriter retinens, etiam libros eloquentissimorum virorum * Didymi, Pierij, atque Stephani vsque ad sexceta millia versuum legendo transiit. Hæc autem de eo testificantur etiam patres sanctissimi in eremo commanentes. Huius etiam prophetica virtus multis innotuit. Inter fratres verò qui se creta eremi diligebant, nullus illo in officio consolationis superior. De hoc sententiam beatus Euagrius spiritualis, & virtute discretionis præcipuus, proferebat dicens, nullum se vidisse hominem, qui sic superauerit corporeas passiones.

[Hic idem sanctissimus cum à Rufino temporis illius præfecto prætorij multiplice supplicatione rogatus fuisset, vt magno illo Ammonio Constantinopolim ob necessarias eremi actiones adueniente, ipse quoque dignaretur venire, vehementer id precantibus sanctis diuersarum prouinciarum episcopis, aliisque quampluribus eremitis (qui ad dedicationem basilicæ, quam ipse condiderat, conuenerant) memoratum Rufinum propriis manibus suscepit sacro fonte mundatum. Quem suæ cõuersionis merito, plurimum veneratus est, sancto Ammonio cupiens in omnibus obedire: qui paulo post dormiuit in Domino, sepultusque est in basilicâ, quæ appellatur Ruffiniana: in cuius sepulcro curari feruntur cuncti, diuersis febribus laborantes.]

In monte Nitriæ, de quo supra diximus, quidam vir fuit mirabilis, nomine Beniamin, per octoginta annos in abstinentiæ virtutibus summam donorum spiritualium gratiam consecutus: qui siue manus cuiquam imposuisset, siue olei benedictionem dedisset, ab omni languoris molestiâ soluebatur. Hic ergo qui talibus diuinæ gratiæ muneribus præminebat, ante octo menses dormitionis suæ aquoso languore peruersus, in tantum miserandâ pinguedine suæ carnis intumuit, vt nostris temporibus secundus Iob putaretur.

Assumens itaque nos Dioscorus episcopus, qui tunc presbyter Nitriæ fuit, meque & beatum Euagrium hoc modo est allocutus: Venite, & vi-

Renitit e-
piscopatum
Ammonius

Importunè
quæsitus
sibi aurem
amputat.

Candenti
ferro libi-
dinem ex-
tinguit.

Crudis ve-
scitur.

* Pallad.
Athanasij
& Basilij.
Vtrumque
Testamen-
tum memo-
riter tenet.
Propheta-
tur.
Cautè le-
ge.

Hæc inclu-
sa de iunt
Palladio.

Ammonius
Ruffinum
pres. præ-
ex sacro
fonte susci-
pit.

Pallad.
cap. 13.

Oleo sacro
curati mar-
bi.
Beniamin
hydropisî
laborat.

Alter Iob
patientia,

Ne quis
elemosyna
pretium
faciat.

Pambo an-
norum 70.
moritur.

Verba Pam-
boni mo-
rientis.

Pambo ne
in morte
quidem se
incepisse re-
ligiosè vi-
uere prote-
stat.

In loquen-
do accusa-
tus.

Pallad.
cap. 11.

Mutua ho-
spitalitatis
conuentio.

Pallad.
cap. 12.
Hic Am-
monius
fuit Orige-
nista.
Monast-
rium aliud
virosum,
aliud mu-
liorum.

dece nouum Iob ; in tanto tumore corporis atque insanabili passione singularem patientiam possidentem . Euntes igitur vidimus hominem tanto corporis tumore distentum , vt minorem manus eius digitum, vtrarumq; manuum nostrarum coniuncti digiti minimè complecti valerent . Cumq; non possemus duram passionem eius diu respicere, oculos nostros ab eo defleximus . Tunc ille beatus Benjamin ait nobis: Orate, filij, vt homo meus interior isto languore sit liber ; hoc namq; corpus nec suâ me sanitate sublimem reddidit, nec dolore deiectum . Per octo itaque menses illos facta est ei sella latissima, in quâ incessanter sederet, iam non valens in lectulo requiescere propter reliquas corporis necessitates . Qui tamen in huiusmodi sui corporis passione constitutus, alios Dei gratiâ sanare consueuerat quolibet languore vexatos .

Necessarium igitur existimaui referre huius sanctissimi passionem, vt non admiremur, quoties viris iustissimis quædam corporales necessitates contingunt . Defuncto autem viro fortissimo, postes ianuarum (nec enim aliter tanti tumoris corpus eiici potuisset) sublatis sunt .

CAP. III. Vita abbatis APOLLONII cognomento EX NEGOTIATORIBVS, & duorum aliorum FRATRVM conuersorum.

Pallad. cap. 14.

Apollonius medicum se & pharmacopulam præstat fratribus.

APOLLONIUS quidam nomine, vnus ex negotiatoribus renuntians sæculo, montemque Nitriæ habitans, cum iam neque artem discere prævaleret senio præpeditus ætatis, neque abstinentiam spirituali Scripturâ mandatam, huiusmodi continentiam sibi instituisse cognoscitur . Ex propriis pecuniis atque laboribus, omnem remediorum speciem atq; cellaria in Alexandria comparans ciuitate, cunctis fratribus languentibus exhibebat . Videres autem eum à principio diei nonam vsque horam vniuersa tam virorum quam feminarum monasteria peragrante, & per singula ægrotos ostia visitante, portantemque lectum vnam passam, malogranata, oua, filigines, quæ maximè necessaria videntur infirmis . Ad talem sese vitam, cui soli aptus erat, hic famulus Christi instituerat in senectâ ; qui tamen ante obitum suum cum aliquem sui similem reperisset, ei omnem ministerij huius suppellectilem tradidit, comprecatusque est eum, vt huiusmodi curam fratribus exhiberet . Cum enim quinque millia monachorum in supradicto monte consistant, necessaria vel maximè talis sollicitudo est & consolatio, sine quâ in desertis illis non viuitur locis .

Palladius c. 15. & 16. vocat Pæsum & Isaiam, atque ita hic MS. etiam habet.

Duo fratres solitudinem spiciunt.

Alij etiam duo quidam fratres fuerunt, quorum pater emendis vel mutandis mercibus studens, vsque ad Hispaniam semper negotiando pergebat . Quo mortuo, diuiserunt inter se substantiam eius, quæ in mobilibus tantum erat : in auro quidem quinque millia solidos, in mancipiis verò vel vestibus quidquid inuenire potuerunt . Isti igitur vno animo communiq; consilio inter se tractare cœperunt, dicentes inuicem sibi: Quam, frater, eligimus viam vitæ? si mercationem in quâ pater noster vixit arripimus, etiam ipsi labores nostros alijs relinquimus, nosque fortasse euntes in pericula, præcipites vel marini (vt assollet) fluctus, vel latronum tela consument . Sequamur igitur, frater, solitudinem magis vitamque monachorum, vt & paternam hereditatem

lucremur, & animas nostras nullâ rerum malaram contagione perdamus . Quod propositum cum vtrisque placuisset, in electione solitaria vitæ diuersum singuli tenuerunt iter .

Diuisis igitur quas pariter reliquerant rebus, vnus quidem habuerunt vterque propositum vt placerent Deo, sed non in vnâ institutione viuendi ambo placuerunt . Alter enim ex ipsis omnibus suis rebus per omnia monasteria, & ecclesias, & carceres diuisis, artem sibi reperit quamdam, ex quâ quotidiani cibum panis acquirens, ei quam elegerat vitæ & orationi vacabat: alter autem nulli ex substantiâ propriâ quidquam dedit, sed monasterium sibi fecit, vbi paucis secum fratribus collocatis, omnes aduenas, omnes senes, omnes pauperes, omnes suscipiebat infirmos, & per Domini ac Sabbati dies ternas & quaternas mensas indigentibus exhibebat, hisque vniuersam suam substantiam modis quoad vixit expendit . Quo vtroque defuncto, beati ambo, diuersis opinionibus probabilis vitæ consummatione celebrantur . Et iste quidem alijs, ille verò alijs semper placebat .

Ex quorum laudibus ortâ inter fratres contentione, quod vterque videretur fuisse perfectus, ad sanctum Pambo, vt ab eo verum cognoscerent, pergunt . Quem cum iudicem elegisse se dicerent, peterentque vt quis è duobus fecisset melius, edoceret; vtrumque ille apud Deum perfectum esse respondit . Nam alter quidem ex ipsis Abraham, alter Eliæ moribus vixit . Cumque non sedato intra se certamine dicerent, deprecantes, quemadmodum pares possunt videri, & non magis præcedat ille qui euangelica præcepta compleuit, qui cuncta vendidit, pauperibus donauit, qui que per omnes horas, omnes dies, omnesque noctes, Dominicam crucem portans, perpetuâ Saluatorem oratione comitatur? Cumque alij diuersâ ex parte contenderent dicerentque, Quia iste, quem nos amplius prædicamus, tantum circa egentes tribulatos suum ostendit affectum, vt aggeribus publicis assideret, omnes vndecumque colligeret, & non suæ tantummodo consuleret animæ, sed multas atque multorum curando infirmitates, ac necessaria præbendo saluaret . Ita beatus Pambo ad vtroque respondit: Idem iterum vobis loquor, pares ambo sunt apud Dominum, & vtrisque me satisfacturum puto . Hic enim si tam perfectus monachus non fuisset, dignus profecto non esset vt eum bonitati illius compararem: ille verò reficiens egenos atque peregrinos, aliquod ex ipsâ communionem solatium sentiebat . Nam & si labores ipsius esse magni oneris videbantur; attamen habebat & requiem aliquam cum labote . Expectate autem, ait, vt super hoc (Deo reuelante) cognoscam: quod cum veneritis ad me, deinceps audietis . Post paucos itaque dies cum eum rursus rogarent, beatus ille ita respondit, dicens: Ante Deum, vobis loquor, vtroque in paradiso simul stare conspexi .

Vita MACARII monachi homicida. CAP. IV.

IVVENTIS quidam, qui Macarius dicebatur, Pallad. cap. 17. Ex cade inuoluntariâ occasio Macario adueniens solitudinem.

Vita diuersum institutum arripuit.

Contentio illius mortuis de beatitudine, quam à diuerso illo instituto affectus sunt.

Vter melior.

solitudine permaneret. Est enim terra ipsa semper sine pluuiis. Norunt hoc quod loquor cuncti, qui & scripturarum lectior e, & experientia rerum periti sunt. Ipse beatissimus, quem dico, in deserto sibi cellulam fecit. In qua viginti quinque alios annos ætatis suæ viuens, talem diuinam gratiam meruit, ut exultans solitariã vitã, illuderet dæmones atque despiceret.

Hic mihi, apud quem multum temporis feci, interroganti quas animus ipsius de facto homicidij cogitationes haberet? vsque adeo se tristem non esse dicebat, ut ex ipso homicidio quod ignarus admiserat, Deo gratias actitaret. Inde enim aiebat occasionem sibi salutis allatam: dicebat autem, Scripturarum testimonia proferens, quod numquam magnus ille famulus Dei Moyses diuinitatis meruisset intuitum, neque tantum assecutus donum Dei fuisset ut mysteria cælestia ac sancta conscriberet, nisi Pharaonis regis metu propter homicidium quod in Ægypto admiserat, ad Sina montis deserta fugisset.

Hæc autem ego dico, non ut ad homicidium quemquam videar incitare, sed ut ostendam magis, quod ex malis rebus interdum, si in eas incidamus inuiti, occultã Dei prouidentia ad virtutis gloriam peruenimus: alia enim genera virtutum necessitati adscribimus, alia voluntati.

Salutare infortunium.

Exod. 2.

Virtutes quædam a casu, quædam ab electione.

CAP. V.

Vita beati abbatis NATHANAELIS.

Pallad. cap. 18.

FUIT alter quidam de antiquis viris nobilissimus agonista, nomine Nathanaël, quem ego supersitem quidem videre non potui, quicquid enim ante quindecim annos aduentus mei: ab illis tamen, qui vnã cum ipso per multum tempus vixerat, monachis, virtutem ipsius viri diligentius requisui. Ostenderunt autem mihi & cellam ipsius, in qua manere consueuerat, in qua tamen post ipsum nullus habitauit, eò quod viciniam ipsius loci homines incolebant. Tunc enim cellam suam ille beatus construxerat, quando raro adhuc aliqui se ad secreta solitudinum conferebant.

Nathanaël perperussus cella custos.

Hoc autem ab illis magnum continentia bonum de memorato agnoscebam viro, quod tantæ in cellã suã patientiæ fuit, ut in proposito suo numquam omnino titubauerit, ex quo primum irrisus atque tentatus videbatur à dæmone, qui omnes & illudit & fallit, cuius fraude ex priore, acediam perperussus, cellã dicitur recessisse, aliamque vicinam vico cuidam fabricare cœpisse. At vbi & perfecit alteram mansionem, & in eã cœpit habitare, post tres vel quatuor menses per noctem ad eum dæmon accessit in specie militis, imagineque carnificis figuratus, qui pannis obsitus, sordere deformiter, sonumque flagris facere videbatur. Ad quem beatus Nathanaël hæc dixit: Quisnam, inquit, tu es, qui talia in hospitio meo facere conaris? Ille respondit: Ego sum qui te ex priore cellã fugavi, quique nunc veni, ut ex hac quoque mansionem te pellam. Quo audito, ille vbi illudum se vidit à dæmone, reuersus est statim ad habitaculum prius, ac triginta & septem annos in eadem mansionem compleuit, ne ipsum quidem limen egrediens, contentendo cum dæmone quem superare cupiebat. Qui quidem tantis eum machinationibus impugnando vexabat, ut quocumque modo cellam suam cogerebatur exire, quantas singulatim referre non possum.

Specie carnisificis dæmon eum terret.

Contendit Nathanaël cum dæmone.

Inter quæ immundus ille spiritus hoc quoque aggreditur, ut eum à proposito sui lege desisteret. Captato namque aduentu quorundam septem sanctorum episcoporum, qui ad requirendum eum sine prouidentia Dei, seu dæmonis tentatione venerunt, cum episcopos ipsos post orationem factam egredientes, ne vno quidem passu prosequeretur, dicunt ad eum diaconi episcoporum: Superbiam rem admodum facis, abba, quod non deducis sanctos episcopos. Quibus hoc ille responsum dedit: Ego & dominos meos episcopos veneror, & omnem clerum debitã honorificentiã prosequor, cunctorumque hominum me extremum esse non dubito; sed & his & vniuerso sæculo mortuus sum: occultum autem propositum, & mei cordis arcum Deus nouit, propter quod sanctos non prosequor viros. Deceptus igitur dæmon ac lapsus de spe presentis ingenij, aliam contra ipsum ante nouem menses obitus eius artem machinatur.

Fit subito paruulus puer veluti annorum decem, minans asinum, panes in cistã ferentem: qui cum ad cellam ipsius multã satis nocte venisset, asinum in terram ruisse simulauit, & clamantem paruulum finxit. Abba, inquit, Nathanaël, miserere mei, & manum mihi porrige. Audita ille istã quasi pueri paruuli voce, intra ostium, cuius partem recluserat, stat dicens ei: Quis es tu? vel quid à me cupis fieri? Puer sum, inquit, illius monachi, & eisdem panes porto, quia ipse frater tuus agapen facturus est. Crastino autem illucescente Sabbati die, necessaria est hæc oblatio spiritualis. Quæso igitur ne despicias iacentem, ac ferarum moribus tradas; multæ enim beltæ illa esse per deserta noscuntur.

Stabat sanctus Nathanaël velut æneus, & vehementer incertis cogitationibus stupens, sensuque turbato secum ista versabat: Neesse est me aut misericordiam, quod est maximũ in præceptis diuinis, non facere, aut à proposito deuiare. Ad postremum rationabili confirmatus ingenio, satis esse melius iudicauit, si & diabolus erubesceret, & tantum ei ac tot annorum meritum non periret. Oratione igitur ad Deum factã, respondit ei, qui quasi paruulus loquebatur: Audi, infans, credo in ipso cui seruius, qui dominatur omni spiritui, quia si necessarium habes alicuius auxilium, ipse præstabit, nec tibi aut ferarum aut quempiam alium nocere patietur. Si autem quædam res ista tentatio est, iam nunc Dominus meus aspiciat, & suam faciens voluntatem, non me ex eã lædi concedat ulterius. Tunc clauso ostio, se recepit. Confusus autem dæmon & victus, resolutus est in turbinem venti, & in * sues agrestes, discursibus ac strepitu lasciuientes. Hæc beati Nathanaël vita fuit perpetua, hæc finis, hæc palma.

Vita duorum magnorum MACARIORVM, vnus Aegyptij, alterius Alexandrini, necnon & MARCI monachi.

ILLA quæ de prædicabilibus ac beatis referuntur viris duobus Macarijs, ut innumera atque infidelibus incredibilia dubito referre vel scribere, ne forte etiam mendacis nomen incurram. Quod autem apud Deum pœtante omnes, qui loquuntur mendacium, sententia sancti Spiritus declarauit. Me itaque, fidelissime virorum Lausa, gratia Domini non mentiente, tu quoque

Septem episcopi inuisunt Nathanaëlem.

Dæmon in pueri figurã Nathanaëlem à cellã euocare tentat.

Agape, spiritualis oblatio.

Firmum Nathanaëlis propositum.

Confidentia.

* MS. onagros;

CAP. VI.

Pallad. c. 19. 20.

Psal. 5.

sanctorum triumphis incredulus non existas.

Distributio eorum qui Macarij dicti sunt.
 * MS. ad dir: qui poma vel legumina, nucisque vendebat.
 Macarius Ægyptius.

Ex his duobus Macariis vnus quidem genere Ægyptius, alter verò iunioris tempus ætatis vincens virtutibus, Alexandrinus negotiator erat*. Prius tamen de illo Ægyptio loquar, qui vixit nonaginta omnes simul annos: ex quibus sexaginta in desertis impleuit locis, ad quæ iuuenis fuerat ingressus trigesimo ætatis suæ anno; tantoque abstinentiæ monachalis intra decem annos vixit certamine, vt iam tunc discretionis sapientiã præmunitus, senis puer nomen acciperet, eò quòd velocius ad matura conscendit certamina. Vbi enim primùm esse quadragenarius cœpit, & contra spiritus aërios, & in curationibus hominum, & denuntiationibus futurorum diuinam gratiam meruit, postremò etiam sacerdotis (vt dignus erat) nomen accepit. Discipulos hic secum habebat duos, in desertis interioribus quæ Scithim vocantur: quorum vnus minister ipsius erat, nec ab eius latere recedebat, propter eos qui causã curationis frequentare consueuerant; alter autem separatim in propriã cellã manebat. Post aliquantum autem temporis dum præuidentibus futura oculis intueretur, ait Ioanni nomine ministro suo, (qui postmodum etiam ad presbyteratum, loco eiusdem sancti Macarij meruit peruenire:) Audi, inquit, me, ô Ioannes frater, & suadenti mihi id quod tibi proderit acquiesce. Tentaris enim, & te cupiditatis atque auaritiæ spiritus vexat; sic namque vidi: & scio, quòd si acquieueris mihi, cõsummaberis in hoc quem adeptus es loco, & gloriaberis, & flagellum non appropinquabit tabernaculo tuo: sin verò me audire nolueris, Giezi tibi finis adueniet, cuius & morbo laboras.

Euenit igitur vt post obitum beati viri, tam salubria eius dicta contemneret post quindecim vel viginti annos: vnde eum ita totum ille execrabilis morbus inuasit (eo quòd in pauperes fratres, more Iudæ, furti crimen admiserat) vt non posset incolumis vel vnã horã pars eius corporis inueniri, ne in tali quidem spatio quod vnus alicuius digitus occuparet. Est ergo & hoc ex iis quæ sanctus Macarius longè antè prædixerat.

De cibo autem eius & potu referre superfluum puto, præsertim cùm etiam à negligentibus monachis videamus ista seruari, ne aut deliciosis aut sæcularibus pares esse dicantur, maximè in illis locis, vbi vix necessaria ipsis alimenta sufficiunt, & vbi sunt tantorum, quæ imitari student, exempla sanctorum. De alijs igitur meritis ipsius loquar. Sine intermissione semper in quadam esse translatione animæ putabatur, imò magis plurimum vitæ suæ tempus cum Deo agere, & celestibus ampliùs quàm terrenis negotiis interesse; in quo & diuina quædam miracula fuisse memorantur.

Nam Ægyptius quidam cùm amore vafano alienæ vxoris arderet, nec posset ad effectum tam scelestæ cupiditatis peruenire, eò quòd illa pudicitia dedita, virginitatis suæ coniugem nimis amaret, maleficum precatus est, vt se amari ab eâ faceret, aut quocumque illam modo à marito proprio repudiari. Maleficus autem multis muneribus illectus, solito propriæ artis ingenio, fecit illam equam videri, non feminam. Quam vbi talem vir eius, domum regressus, aspexit, tam monstruosã nouitate turbatus, (quòd iacere in lectulo suo equam videret.) ingemiscebat ac flebat, eo

quòd ipsum alloquens animal, nullum loquentis poterat audire responsum. Rogabat igitur presbyteros ipsius vici, duxitque eos domum, & quid illa pateretur ostendit. Et ne tunc quidem causam tantæ calamitatis agnoscunt. Quæ tamen iam per triduum, nec vt equa fæno, nec pane vt homines vtebatur, vtriusque escæ alimoniis destituta. Ad postremum vt magnificaretur gloria Dei, & vt sancti illius Macarij virtus innotesceret cunctis astantibus, subito in cor mariti eius ascendit, vt cum eâ loca deserta penetraret. Illigatam igitur eam ita vt iumenta vinciri solent, ad deserta deduxit: cumque iam sancti Macarij cellulæ appropinquaret, iuxta quam Monachi stabant, obiurgare cœperunt memoratum virum eius, cur cum equã ad monasterium venire voluisset. Ad quos ait ille: Veni huc, vt possit misericordiam sancti orationibus promereri. Illisque interrogantibus, quid mali haberet; Vxor, inquit, mea est hæc, sed in equam videtur esse conuersa: habet autem hodie tertiam diem, ex quo nullum penitus cibum sumit. Quod cùm supradicti fratres oranti sancto Macario (cui iam & hoc ipsum Deus notum fecerat) retulissent, & pro eadem instanter oraret, hæc fratribus dixit: Vos, inquit, equi estis, qui equorum habetis oculos; illa enim mulier est, nec transfigurata in aliam naturam videtur, nisi eorum oculis, qui præstigijs vanitate falluntur. Confestimque benedictam capiti ipsius nudæ infundens aquam (oratione completã) subito videri eam omnibus feminam fecit, iussitque eam refici, & gratias agentem Deo cum coniuge suo remeare præcepit, hæc dicens: Numquam omnino à comunione sanctorum mysteriorum separetur, numquam ab ecclesiæ oratione discedat. Hoc enim idcirco perpeffa est, quia per septimanas quinque, mysteria diuina non attingit.

Aliud iterum ipsius factum proloquar. Per longum temporis spatium, cuniculum quemdam sub obscuro terræ profundo, à cellã suã duxit, per dimidij spatium stadij vsque ad soli alterius summitatem: vbi speluncam sibi proprio sudore perfecit, vt quoties ferrè non poterat molestiam frequentantium, relictã cellã suã per occultum iter se ad speluncæ latebras conferret, itaque à nullo vnquam se voluisse videri. Referebat ergo nobis quidam de studiosis ipsius aliquando discipulis, quòd quoties de mansuiculã suã ire ad speluncam solebat, viginti & quatuor eundo orationes, & totidem redeundo faciebat.

De hoc ipso fama vulgavit, quòd & mortuum suscitavit, dum quemdam hæreticum vult docere, qui resurrectionem corporum negabat futuram. Quæ fama in desertis illis locis, sicut est vera, permansit.

Ad hunc aliquando filium iuuenem dæmone laborantem, lamentans mater exhibuit: cum quo duo in singulis lateribus iuncti, continebantur viri. Cuius dæmonis hanc operam esse dicebant. Posteaquam infelicem hominem, trium modiorum panes edere, & vnus amphoræ* lagenam bibere cõgisset, ructando vniuersã quæ deuorauerat, in aërem quemdam fumumque conuertere consueuerat, atque ita omnia vel comesta vel potata quasi quodam ignis ardore solebat absumere. Est autem & legio dæmonum, quæ flammea nominatur. Sicut enim inter homines, ita & inter illos multa est distantia, non naturalis substantiæ, sed

Aqua benedicta virtute phantasma Macarius à feminã depellit.

Femina fuit præstigijs obnoxia, quia rarius comunicabatur.

Vt homines lateat, cuniculum effodit Macarius.

Mortuum excitat in fidei testimonium.

* MS. vel cilenfis lagenam aquam. Dæmon comedens cibos resoluunt, non digerit.

Spiritus auaritia.

Psal. 90.

4. Reg. 5.

Macarius in extasi frequenter.

Præstigator amator vix precibus mulierem equam apparere facit.

*Demonum
differentia
voluntate
diuersa ex-
dem sub-
stantiâ.*

sed diuersæ ac dissonæ voluntatis. Iste igitur iuuenis, cum ei iam enormes cibos mater propria parare non posset, edebat frequenter egestionem sui corporis ac bibebat. Ob quod flens mater infelix de intolerabili calamitate filij sui, sanctum illum, vt miserabilem iuuenem curaret, orabat. Cumque continuas apud eum preces plurimasque fudisset, orante super illum, Deumque precante viro sanctissimo, post vnum vel alterum diem cœpit tanti mali medicina procedere. Ait autem matri ipsius: Quantum vis vt comedat filius tuus? At illa: Decem inquit, panes. Quam ex hoc sanctus ille reprehendens, Quid, inquit, locuta es? Septem itaque diebus ieiunans & orans pro eo, tres eum libras panis iussit accipere, ita tamen vt opus propriis faceret manibus. Quem hoc modo per gratiam Dei curatum, & ad pristinam sanitatem reductum, propriæ reddidit matri. Hoc quoque miraculum per sanctum famulum suum Deus fecit, quem virum ego in corpore videre non potui, ante annum enim quam ad illas solitudines introirem, ille tantus decertator quieuit in Domino.

*Macarius
Alexan-
drius.*

Illum autem Macarium qui Alexandriæ presbyter fuit, vidi in his locis, quæ Cellæ nominantur, in quibus Cellis ego per annos nouem mansi: in quibus triennij tempus cum eo vixi, & illa quidem miracula sub oculis meis fecit, alia verò ex ore ipsius didici, cetera autem aliorum relatione cognoui.

*Quadragesima ob-
seruatio in
cibus igne
non cœctis.*

Habebat itaque hoc in proposito vitæ suæ, vt si quid magnum à quibuscumque sanctis in abstinentiâ fieri didicisset, hoc feruenter impleret. Cognito igitur à quibusdam quòd Tabennisiotæ nihil costi cibi per quadragesimam totam edere dicerentur, statuit intra semetipsum, vt per septem annos nihil quod coctum fuisset igne, gustaret, sed crudo tantum olere contentus esset; ita vt si fortè vnumquam leguminis aliquid reperisset, neque inde gustaret. Hoc ergo cum amplius quam volebat imitando fecisset, de reliquo, tamquam nihil esset graue, contempsit.

*Victus eius
ratio.*

De alio iterum qui vnam tantum panis libram comederet, audiuit eximius monachorum, cupiensque eum imitari, contractum atque in partes redactum modicas & buccellatim in lagenas misit, & statuit tantum ex eo edere, quantum posset manus ipsius vnâ proferre: & ita mihi latus ipse postea referebat, hoc dicens: Plures quidem particulas buccellatim intra lagenam comprehendebam, totum tamen quidquid intrinsecus tenere potuissem, foras proferre non poteram propter angustias oris exigui. Publicanus etenim meus, vt omnino non ederem non sinebat. Per triennium ergo sub hac obseruatione vixit, quatuor aut quinque tantum vncias panis assumens, & tantumdem bibens aquæ, vnumque expendens sextarium olei, quod per totum illi annum sufficiebat.

*Venter im-
portunus
publicanus.*

Aliam rursus propositi ipsius agnosce virtutem. Hic virorum fortissimus somnum vincere statuit; & hoc ipse dicebat, quòd per viginti dies nec semel quidem sub tectum aliquod fuisset ingressus, vt sic vinceret somnum, diurni quidem æstus ardoribus flagrans, nocturno autem frigore tremens, & quemadmodum ipse referebat, nisi velocius ad tectum rediisset, somnumque cepisset, vsque adeò sibi aruisse iam cerebrum intelligen-

*Somnum
superare
contendit.*

bar, vt sine sensu propemodum putaretur. Vici ergo, inquit, quantum ad me pertinet somnum; naturæ verò, quæ exigebat vsu debitum, cessi.

Hic quodam die dum in cellâ suâ matutinus sederet, culicem sensit: à quo vulneratus in pede, dolensque, manu suâ peremit, qui & moriens, plurimum cruoris effudit. Reprehendens igitur factum suum, in eo quòd iniuriam propriam vindicasset, ita condemnare se voluit, vt in pratis eorum locorum quibus Scithiæ nomen est, qui in solitudinibus extremis iacent, nudus per sex menses sedens, vbi culices crabronibus similes, aptorum quoque perforant cutem. Ergo illic exulceratus est torus, quibusdam tuberibus per omnia eius membra turgentibus, vt vnus crederetur ex illis esse, qui elephantiosi vocantur. Post sex autem menses regressus ad cellam suam, sola (quòd ipse esset Macarius) eius voce patefactum est.

*Quia cu-
licem occi-
derat, culi-
cum se mori-
sibus expo-
nit.*

Hic idem desiderauit aliquando (sicut solebat referre) hortum, in quo essent Iannes & Mambres malefici sepulti, videre, qui sub Pharaone plurimum potuisse memorantur. Qui longo in tempore & grandi potentiâ suæ artis quadratis lapidibus supradictum opus exstruxerant, in quo superposita fuerat memoria prædictorum, vbi & aurum recondierant, & varijs arbusculis locum repleuerant: puteum quoque fecerant, eo quòd sine aliquo videretur humore idem locus esse. Hæc autem omnia idcirco fecisse dicuntur, quòd se post obitum in eodem loco tamquam in paradiso crederent esse mansuros. Ignorans itaque famulus Christi Macarius, quæ nam ad memoratum locum deduceret via, æstimatione quadam animi solas cæli stellas (quod in mari nautis solet fieri) dum per deserta ambulat, sequebatur. Fascem verò calamorum portauerat secum, vt per milenos passus singulos figeret, quòd facilius posset agnoscens sua signa remeare. Per nouem igitur dies itinere confecto, præfatis appropinquauit locis: cui ferocissimus dæmon, qui semper aduersum Christi athletas dimicare consuevit, collectos omnes ex proprijs locis calamos à mille passibus, spe dictæ memoriæ quiescenti subito ad caput posuit. Cumque sanctus Macarius surrexisset à somno, agnouit eos quos alibi teliquerat calamos. Credo autem quòd & hoc permittente Deo ad examinationem memorati viri contigerit, ne spem aliquam haberet in calamis, sed magis in Dei gratiâ, qui in columnâ nubis per quadraginta annos iter populo Israël in deserto monstrauit.

*Varia de-
monum ap-
partitiones.*

Dicebat autem, de supradicto horto septuaginta daemones ad aduentum ipsius profuuisse clamantes, & circa oculos eius ac vultum coruorum morte volantes, dicentesque: Quid vis, Macari? quid vis tentator monachæ? quid ad loca nostra venisti, in quibus manere non poteris? numquid & nos aliquos monachorum tentauimus? Habes eremum propriam cum tui similibus, vnde nostros quoque propinquos expellere festinas, nihil nobis tecum commune est. Quid nostras regiones ingrederis? si habitator es eremi, tua tibi solitudo sufficiat; nobis hunc locum sui tradiderunt incolere conditores. Quid hanc possessionem quaris irumpere, in quam nullus vnumquam hominum, postquam nobis à fratribus nostrâ hinc manu sepultus est tradita, viuens ingressus est? Cumque adhuc daemones plurima replicarent, atque lugerent, beatissimus ille respondit: Ingre-

diag

diar tantum vt videam, continuoque discedam. Et demones, Hoc, inquit, nobis per tuam conscientiam sponde fideliter. Christi vero seruus ait: Simpliciter hoc faciam. Continuoque demones ab eius oculis recesserunt. Ingressum se igitur, atque illic suspensum æneum cadum reperisse dicebat circa puteum cum catenâ ferreâ, longâ iam temporis vetustate consumptum, mala etiam granata intrinsecus vacua, ac nimio solis ardore siccata. Sic itaque inde discedens, per viginti totos ad cellulam suam reuertitur dies. Cui cum aqua quam portauerat cum panibus decem deficere cœpisset, & grandi molestiâ penuriæ laboraret, ac pænè deficeret, apparuit ei quædam (vt ipse referebat) puella, puro linteo cooperta, ferens ampullam aquæ stillantis, vno à se stadio separata. Quam per triduum ambulans supradictum vas sibi ostendentem videbat, & velut stantem viciniûs, ac se inuitantem, ita vt putaret quidem assiqui eam posse, nec tamen valeret. Igitur spe bibendi, laborem se trium dierum patienter sustinuisse dicebat. Multitudo autem bubalorum grandis apparuit (sunt autem illic plurimi huiusmodi græges) inter quos vna de bubalis cum pullo suo astitit subito, vt & ipse referebat, cui lac ex vberibus fluebat in terram. Subieci me ergo, inquit, & labia ferinis vberibus in os meum expressurus apposui, quousque ad satietatem refectus sum: idque sibi suffecisse dicebat, vsque dum ad cellam perueniret. Quem ipsa etiam bestia subsecuta, vbera eidem sua præbebat, neque proprium foetum sancti illius contemplatione suscipiens.

Alio rursus tempore dum ad requiem monachorum puteum facit, inter virgulta vel frutices aspidis dente percussus est, cuius morsum necesse est continuo mors sequatur. Corruptam igitur eam, & vtraque manu ab ore distentam, scidit mediam, dicens ei: Cum te non miserit Deus meus, cur ausa es huc venire?

Habebat autem diuersas in desertis locis cellulas, in quibus virtutum operabatur insignia. Vnam in interiore solitudine, cui nomen est Scithi; aliam in * Libyâ, vbi Cellæ vocantur; aliam in monte Nitriæ, ex quibus quædam sine fenestris erant, vbi per totam quadragesimam sedere in tenebris hic beatissimus dicebatur. Alia cella angustior erat, in quâ pedes suos extendere non valeret. Alia latior, ad quam venientes ad se suscipere consueuerat. Tantas autem hic hominum demonijs laborantium curabat cæteruas, vt numerus esse non posset, nobis etiam illic degentibus.

De Thessalonicâ ad eum nobilis ac diues virgo perducta est, quæ iam per multos annos paralyti laborabat. Quæ cum ei fuisset oblata, atque ante cellam beati viri proiecta, motus in eam misericordiâ, per viginti dies proprijs manibus oleo sancto perungens, ac Domino pro eâ preces fundens, incolumem suæ reddidit ciuitati. Quæ postea plurima ad solitudines, cum fuisset proprijs pedibus regressa, transmisit.

Hic idem cum audisset grandem vitæ conuersionem Tabennensiotas habere, veste mutatâ ad similitudinem alicuius operarij, sumpto habitu sæculari, intra quindecim dies per deserta iter faciens, Thebaidem vsque peruenit. Cumque venisset ad monasterium memoratorum hominum, primum, quem archimandritam vocitant, requisit, Pachomium quemdam nomine, probabilem

per omnia virum, & habentem spiritualem gratiam prophetiæ, cui tamen de Macario nihil fuerat reuelatum. Ad quem cum venisset, hæc dixit: Quæso, me in monasterio tuo suscipi facias; monachus enim esse desidero. Ait illi magnus ille Pachomius: Senilibus annis grauaris, & monachus esse iam non potes, neque inter ceteros fratres qui hoc ab adolescentiâ didicerunt, viuere vales, eò quod consuetudinem eorum laboremque non pateris: cumque abstinentiæ tentationes non ferens, læso animo egressus ab his fueris, maledicere eis incipies quos non potueris imitando sectari. Noluit itaque nec primo eum nec secundo die, nec per totam suscipere septimanam. Dumque iugiter persisteret in rogando ieiunus, ad postremum, Suscipe me, inquit, abba, & si me in ieiunio, vel in opere inferiorem ipsis deprehenderis, statim de tuo monasterio pelle. Quo audito, ille persuasit fratribus, vt in monasterio reciperetur. Est autem illic vnus numerus mansionis, habens etiam vsque in præsentem diem ad mille quadringentos viros. Cum igitur fuisset ingressus in eam sanctus Macarius, & post breue tempus superuenissent quadragesimæ dies, videretque diuersos vario more viuentes, alium vespertinis horis soluentem ieiunium, alium verò post biduum, alios etiam post dies quinque gustantes, alium stantem totis noctibus, & per diem sedentem, laborantemque; ille de arboribus dactylorum cortices tenens infusus ac copiosus, in vno angulo stabat vsque ad quadragesimæ finem & principium Paschæ, non panem non aquam gustans, non flectens genua, non in terram iacens, sed tantum modica cauliculorum folia cruda Dominico die sumens, vt mâducare alijs videretur. Si quando autem ad corporalem necessitatē fuisset egressus, confestim remeabat, ac stabat, non os aperiens, non alicui quidquam loquens, sed cum summâ taciturnitate consistens, & in corde suo tantum iugiter orans, atque id solum operis quod in manibus tenebat efficiens. Quem cum esse tam duræ atque inimitabilis vitæ monachi omnes considerassent, quasi quadam aduersum principem suum seditione commoti, Vnde, inquit, nobis istum adduxisti, qui ita viuunt quasi in carne non sit humanâ, ad condemnationem omnium nostrum? Audi igitur, & aut tolle eum à nobis, aut scito omnes nos ex hoc monasterio hodie recessuros. Ille autem tali conuersatione atque virtute eius auditâ, deprecatus est Dominum, vt quis esset eidem reuelaret. Quo statim factò, arreptâ eum manu ad oratorium suum duxit, vbi erat altare diuinum, osculatusque eum dicit illi: Veni optime senex, tu ille Macarius es, & mihi te celare tentabas; ex multis annis te videre cupiebam, audiens de te magna miracula: gratias tibi ago, quia colaphos infantibus nostris dedisti, ne magnum aliquid in conuersatione vitæ suæ facere se putarent. Reuertere nunc igitur ad loca vnde veneras: sufficienter enim nos omnes ædificasti, & ora pro nobis. His verbis rogatus ab omnibus, inde discessit.

Quodam rursus tempore hoc retulit nobis, dicens: Quodcumque genus vitæ, & quoscumque mores abstinentiæ spiritualis desideravi, imitatus sum, atque perfeci. Iterum inquit: Aliquando animum meum quædam nouæ cogitationis cupiditas occupauit, vt vellem quinque diebus conti-

Descriptio sepulcri magorum

Tentatur esuriens & sitiens.

Lactatur à bubalâ.

Aspidis morsus non obfuit Macario.

Diuersa cella Macarij.

** Pallad. Liba. MS. aliam in Libiâ, aliâ in Cellis.*

Curat demoniacos.

Mulier curatur à paralyti per oleum sanctum.

Macarius explorat austeritatem monachorum Tabennensiotarum.

Quadragesima à monachis diuersimodè obseruata.

Ieiunium portentosum Macarij.

Pachomius agnoscit Macarium reuelatione.

Feruens vitæ angelicæ & contemplationis desiderium.

*Terrens
vite ange-
lica & con-
templatio-
nis deside-
rium.*

*Quibus ar-
gumentis
mentem in
caelestia
erigeret.*

nus sensum cordis mei inseparabilem à Deo facere. Statuensque intra mentem meam, & clausis ita ostijs cellæ atque vestibuli, vt nullus hominum responsum à me posset accipere, cœpi instare à principio septimanæ, dicens sensui meo: Vide ne velis à cælo ad terram descendere. habes illic Angelos atque Archangelos, altissimasque Virtutes, Cherubim ac Seraphim, primumque omnium creatorem Deum: illic conuersare, sperne illa quæcumque infra cælestia videntur habitacula, ne carnales cogitationes incurras. Atque in hoc diebus duobus, inquit, ac duabus noctibus perseuerans, vsque ad eò dæmonem prouocasse ac stimulasse me sensu, vt ille in flammam ignis subito conuersus, omnia quæ habere videbar incenderet; ipsamque etiam mattam super quam stare confueueram, vt totum iam me arsurum esse crederem. Ad postremum tanto timore percussus, ab huiusmodi proposito tertiâ abscessi die, cum viderem tam iugiter indiuiduum Deo animum me habere non posse. Descendi ergo iterum ad cogitationes sæculares, ne aliquod mihi ex perpetuo diuinitatis inuitu genus arrogantia nasceretur.

*Presbyter
cancro la-
borans ad
Macarium
accedit.*

Ad hunc ipsum Macarium cum aliquando venissem, reperi ante fores cellæ ipsius presbyterum quemdam, cuius totum caput ad eò exesum & consumptum erat illâ valetudine, quæ carcinus nominatur, vt os etiam verticis videretur: quique illuc vt curaretur aduenerat, nec tamen vsque in illum diem à sancto Macario susceptus fuerat aut visus. Ego itaque tunc ipsum rogans petiui, vt eius miseretur, & saltem responsum ei daret. Ad quod mihi ille sanctus hoc dixit: Non est dignus iste curari; hanc enim pœnam ex præcepto diuinitatis accepit. si autem vis curari eum, persuade illi prius, vt à sanctorum sacrificiorum immolatione discedat. Cumque ego dicerem: Cur, obsecro, id fieri iubes? Quia fornicatione, inquit, pollutus ministeria Domini violare consueuerat, ob quod talis supplicij atrocitate cruciatur: sed sicut dixi, si numquam velut sacerdos sacrificia contigerit diuina, accipere (Deo iuuante) poterit medicinam. Cum ergo illi qui hac valetudine laborabat ista dixissem, vt cum sacramento mecum pacifceretur non se vterius ad officium sacerdotis accedere: tunc demum à sancto illo vocatus est; qui eum his allocutus est verbis: Credis, inquit, Deum esse, cui nihil occultum est? Respondit, Credo. Non potuisti, inquit, virtutem diuinitatis eius euadere? Respondit ille: Non potui, domine mi. Tunc magnus ille Macarius, Si agnoscis, inquit, peccatum, & vis euadere istam, quam propter illud tibi Dominus intulit pœnam, emendare de reliquo. Quo audito ille proprium confessus est crimen, & de cetero se numquam peccaturum esse promisit, neque functurum sacerdotis officio, sed inter laicos iam futurum: & tunc demum illi manum sanctus imposuit, atque in paucis diebus capillosum quoque recuperatione curatus, Deumque glorificans, sancto etiam viro gratias referens, videntibus nobis ad propria remeant.

*Cancro la-
borans, quia
cõsuetus for-
nicationis
sacrificauit.*

*Post con-
fessionem
peccati, &
emendatio-
nis sponsio-
nem à Ma-
cario cu-
ratur.*

Post hæc adducitur ad eum in mei præsentia puer quidam, qui sæuissimi dæmonis spiritu laborabat. Cumque vnâ super caput eius posuisset manum, & ad cor ipsius aliam, tamdiu deprecatus est Deum, quamdiu suspendi in aëre eum faceret,

qui puer in morem vtrius totus inflatus, supra quam æstimare quis posset intumuit, & subito aquâ ex omni parte membrorum cum clamore maximo vocis effudit. Itaque omni illo tumore resistente, ad pristinam sui corporis redijt sanitatem. Quem sancto perunctum oleo, & benedictâ perfusum aquâ, proprio reddidit patri, præcepitque vt per quadraginta dies nec carnes eum edere, nec vinum potare permitteret, & sic eum perfectâ reddidit sanitati.

*Puer da-
moniacus
sanatur
per oleum
sanctum &
aquam be-
nedictam.*

*Abstinen-
tia à carne
& vino.*

Hunc eundem sanctum Macarium quodam tempore cogitationes vanæ gloriæ stimulando vexabant, volentes eum de cellâ ipsâ vbi degebat abstrahere, & suadentes ei, atque demonstrantes quamdam veluti operis boni speciem, vt eius causâ pergeret Romam, sanaturus videlicet eos, qui illic nequissimis dæmoniis vexabantur. Summâ enim gratiâ diuinæ virtutis hic beatissimus contra immundos spiritus utebatur. Cum ergo talibus incitamentis, quibus expulsare eum dæmon volebat, per multum tempus reluctaretur, fortiterque se videret vrgeri; proiecit se subito supra cellulæ suæ limen, ita vt extra cellulam suos relinqueret pedes, ac diceret: Ducite me, ô dæmones, si potestis, & trahite; ego enim pedibus meis non ibo quod vultis. Si ergo hoc me modo portare potestis, en proficiscar; sacramenti quoque adiectione confirmâs, quod vsque ad vesperam de eo non confurgeret loco. Vnde si me, inquit, non moueritis, sciatis vos vterius à me non audiendos. Diu itaque iacens immobilis, tandem profundâ vesperrâ propinquante surrexit. Sed nocte quæ subsequuta est, rursus ei dæmones molesti esse cœperunt. Ille verò sportâ duos modios recipiente arenis repletâ, impositaque humeris suis, in desertis locis spatibatur. Huic Theosebius quidam, genere Antiochenus, occurrens, cui & Cosmetor cognomen erat, dicit ei: Abba, quid tantum onus portas? in me potius quod deus his transfer, & noli tuos humeros fatigare. Ille autem dicebat: Vexo vexantem me; otio enim fruens, iter aliquod agere me compellit. Cum autem ita onustus ambulasset diutius, & confecisset illo pondere suum corpusculum, regressus in cellam est.

*Miro onere
se affligit
Macarius
vexantem
se vexans.*

Hic ipse sanctus aliud miraculum retulit nobis (erat namque presbyter.) Notauit mihi, inquiens, eo tempore quo sancta mysteria fratribus dabam, quod Marco monacho numquam dedissem, sed semper ei sancta de altari Angelus dabat, solam tamen manum dantis videbam.

*Marcus e-
remita Eu-
charistiam
ab Angelo
accipit.*

Erat autem Marcus iste summi ingenij, qui dum iuuenis esset, nouum ac vetus Testamentum memoriter retinebat, admodum placidus & quietus, & castitatis proposito singularis. Vno igitur die dum ego aliud quod agerem non haberem, in vltimâ eius senectute ad eum vsque perrexi, & iuxta ostium ipsius sedens quasi tiro nouusque monachus, supra homines eum esse existimans, sicut & erat, audire quid loqueretur, vel quid ageret desideravi. Fuit autem solus intrinsecus, centum circiter annos agens, qui & dentes quoque nimium longâ ætate perdiderat. Contra se ergo ipsum, & contra dæmonem litigabat, dicens: Quid amplius decrepite senex quaris? ecce oleum, vinumque degustasti. quid vltra cupis in extremis ætatis tuæ denorator ac ventris cultor? Huiusmodi verbis in se iniurius existēs. Tum & dæmoni ista dicebat: Ne adhuc tibi debeo aliquid quod furari præualeas,

*Pallad.
cap. 21.*

*Quanta
virtutes
Marcus.*

*Marcus iâ
capularis
senex & se-
cum & cum
diabolo
disputat.*

leas; nihil aliud inuenis? Iam recede à me hominum inimice. atque hoc tibi quasi insultando dicebat: Veni pessime senex, quamdiu tecum morabor?

Palladius cap. 20 hęc de Macario narrat. Paphnutius Marci discipulus. Marcus spūto illuminat cæcum beluæ catulum. Beluæ primum adfert Marco.

Etiā fera sanctos agnoscunt.

Humi non spūit Marcus.

Quæ forma Macarij.

Heraclides consulis Macarij.

Referebat autem nobis Paphnutius quidam discipulus huius beati viri, quod aliquando beluæ quædam exhibuit sancto Marco catulum suum cæcum, vestibulumque ostij eius capite percussit, & ingressa ad eum sedentem foris in atrio, proiecit ante pedes ipsius catulum suum. Quem ille tenens & exspuens in oculos eius, orauit: continuoque lucem, quam amiserat, vidit. Secumque tunc ipsum proprio lacte nutritum, mater abduxit. Sequenti autem die eadem bestia sancto ac beatissimo Marco pellem ouis exhibuit, quam memoratus seruus Christi sancto Athanasio episcopo dereliquit; quam sancta Melania postea à beatissimo viro Athanasio accepisse se dixit. Et quid mirum si ille qui mansuescere fecit Danieli leones, etiam huic beluæ talem sapientiam dedit? Dicebatur præterea de beato Marco, quod ex quo lauacri gratiam spiritualem promeruit, nunquam exspuisset in terram, sexagesimum post Baptismum agens annum, & quadragesimum ante Baptismum.

Erat autem figura corporis huius athletæ Christi (oportet enim me de hoc quoque tibi significare, famule Dei Lause, eò quod paruitas mea conuersata cum eo diutius eundem cognouerit diligenter) staturâ breuis, non multa barba faciem vestiebat, sed circa labia tantum erat, parumque circa mentum aliquid videbatur. Ex nimia abstinentiâ, & pænè ingi inediâ, etiam vultus ipsius nudus præter ceterorum hominum consuetudinem videbatur. Ad hunc ergo cum admodum tristis aliquando venissem, diceremque ei: Abba Macarij, quid iubes faciam, quoniam variæ cogitationes animum meum conturbant, dicentes mihi, Proficiscere hinc, quia nihil agere te cernis. Ille respondit: Dic, inquit, ipsis cogitationibus tuis: Propter Christum parietes cellæ istius custodio. Hæc tibi amator & famule Dei doctissime, pauca de multis ex factis sancti Macarij vel dictis significauit.

CAP. VII. Vita MOYSEI Aegyptij monachi.

Palladius cap. 22.

MOYSEVS quidam genere Æthiops, colore corporis niger, seruus alicuius curialis erat: quem ob detestandos eius mores, dominus à se abiecerat. Dicebatur enim & palàm latrocinari, & homicidia perpetrare. Necessè est autem vt malignitatem quoque ipsius dicam, quo magis possum pœnitentiæ eius monstrare virtutem.

Referebant igitur quidam, quod magister quorundam latrocinantium exitisset, cuius & hoc inter latrocinia eius factum memorabatur. Pastorem quemdam, qui in re quadam vnâ cum canibus suis morabatur, nocte ei ad scelestum eunti negotium impedimento fuisse; qui tantum irascebatur, vt eum vellet occidere. Obseruabat ergo illum locum in quo suas oues ille claudebat. Cumque eidem nuntiatum fuisset, quod trans fluuium Nili cum grege suo esset, atque in tantum fluuius ille creuisset, vt super alueum suum mille passus teneret, gladium suum mordicus tenens, & veste super caput impositâ, totum fluuium natando transmisit, quousque ad ouium cubile peruenit.

Mira hominis ad Deum ex summâ miseriam conuersio.

Cumque eum natantem respiciens, mergus in arenâ pastor lateret; tunc ille arietes quatuor electos, atque iugulatos, & fune connexos tenens, ita rursus natando remeauit. Reperto autem paruo & occulto loco, in quo nudatis pelle ouibus, carnibusque quæ videbantur optimæ deuoratis, & reliquis venditis, ac vini commutatione distractis, decem & octo Italicos ipsius vini solus exhauserat, & sic ad ea in quibus collegas suos reliquerat loca, per millia quinquaginta reuolauit. Iste igitur talis qualem loquor, vix aliquando compunctus, ex alicuius necessitatis periculo ad monasterium se contulit fratrum, suæque pœnitentiæ vitam sic vehementer arripuit, vt etiam Clemonem malorum consortem suorum, qui à primâ cum eo ætate peccauerat, ad cognoscendam virtutem Christi eminens collocaret.

Hoc quoque illius quondam factum refertur. In Moyseum à latrone monachum latrones quatuor irruunt, quos ille simul alligat. Latrones quatuor numero, qui in cellam ipsius imperum fecerant: quis ille esset qui ibi degeret, nescientes inquirebant. Quos ille correptos pariter & ligatos, veluti saccum aliquem palearum impositos dorso suo, ad fratres vbi simul omnes morabantur exhibuit, hoc dicens: Quia nulli nocere possum, quid de istis iubetis? Tunc ergo etiam ij quos ille derulerat, ad pœnitentiam venire cœperunt, confitentes sua delicta, maximè cum amarent ipsum Moyseum, qui inter omnes dudum latrones, vt eorum princeps nominabatur. Glorificantesque Dominum, ipsi quoque conuersi sunt propter huius conuersionem, & facti sunt monachi probatissimi. Rationem autem hanc suis sensibus colligebant, dicentes: Quod si iste qui tam potens erat tamquam inuictus inter latrones, sic Deum agnouit & timuit, quare nos animalium nostrarum salutem dilatione remoramur?

Hunc ipsum beatum Moyseum (oportet enim eum tali iam vocabulo nuncupare) dæmones quondam vrgere cœperunt, vt ad consuetudinem impuritatis & fornicationis antiquæ reuertetur. Qui tot ac tantis modis, vt referebat ipse, tentatus est, vt pænè eum à proposito vitæ salutaris auerterent. Venit iste igitur ad sanctum illum & beatum virum Isidorum, qui in locis quibus Scithi nomen est, morabatur, referens ei quibus impugnaretur modis. At ille respondit: Nolo inquiens esse te tristem. Adhuc enim principia hæc tua sunt, & idcirco huiusmodi cogitationes tibi vehementer insurgunt, antiquam consuetudinem requirentes. Nam vt à macello canis, quo vesci assuetus est, non recedit, quod rursus si clausum fuerit, neque vllus in eo steterit, à quo aliquid canis speret, abscedit: ita & tu si perstiteris in proposito abstinentiæ tuæ, membra tua quæ sunt super terram mortificans, gastrimargiæ excludens introitum (quæ fornicationis est incentiuum) fatigatus dæmon ac victus, cui fomenta ciborum non porrigis, vltèrius tibi molestus esse cessabit. Quibus auditis, regressus ad propria seruus Christi Moyseus, instanter ac fortiter sui curam gerebat, ante omnia abstinens à cibo, nihilque aliud accipiens nisi duodecim sicci vncias panis, maximo tamen operi incumbens, & quinquaginta diurnas faciens orationes. Cumque his modis suum consumpsisset corpusculum, nec sic quidem somnia circa ipsum vana cessabant.

Rursum igitur ad quemdam sanctorum alterum

Qua fuerit conuersionis occasio.

* Palladio hoc deest.

In Moyseum à latrone monachum latrones quatuor irruunt, quos ille simul alligat.

Tentatur Moyseus ad fornicationem.

Consulit Isidorum.

Quid faciendum contra fornicationis spiritum.

Coloss. 3.

Moyseus abstinentia à cibo. Quinquaginta orationes quotidie fundit.

rum probatissimum pergit, dicitque ei: Quid faciam, quod ita mihi pristina consuetudine semper in somnis obscuratur animus, sensusque turbatur, & à voluptatibus carnis experta memoria non recedit? Ille respondit: Idcirco adhuc hoc pateris, quia nec mentem tuam ab huiusmodi cogitationibus separasti. Si igitur paulisper te volueris vigiliis occupare, & orationibus puris perseveranter insistere, facile poteris ex hac molestia liberari. Qui etiam huius hortatu suscepto consilio, tamquam ab homine qui hoc experientia didicisset, ad propriam reuertitur cellam, statuitque per vniuersam noctem nec genua solo flectere, nec oculis somnum dare. Atque ita per sex ibidem annos noctibus cunctis stans in medio cellulae suae, patentibus semper oculis, orare consueuerat, & tamen nec sic quidem illo quo laborabat malo potuit liberari.

Aliud iterum genus durioris vitae, ut vel sic demonem superaret, arripuit, vespertinisque horis egrediebatur, & monachorum senum longam observatione viuientium, per totas noctes habitacula circuibat. Quorum lagenas, quas hydrias vocant, saepe tollebat, impletaeque nullo sciente referebat. ex longinquis enim locis interdum à duobus, frequenter autem à quinque millibus aquam sibi referebant. Insidiatur itaque ei demon quadam nocte venienti, non ferens ulterius tanti athletae certamina, dumque aquam pronus tollit è puteo, renes ipsius desuper graui quodam fuste percussit, ac semiuiuum reliquit, neque quid, neque à quo fuisset passus sentientem. Postero die cum venisset illuc quidam monachus ad hauriendam aquam, memoratumque apexisset iacentem, & hoc maiori illi Isidoro Scithensi presbytero retulisset, egressus ipse cum quibusdam praedictum ad monasterij sui ecclesiam fecit protinus exhiberi. Vbi per totum annum tali aegritudine laborauit, ut vix tandem ad pristinum robur corpus eius reuocari potuisset. tunc illi sanctus Isidorus haec dixit: Cessa Moyses, in tantum demones prouocare, & tam pertinaciter contra eos velle contendere. Est enim & modus certus in ipso vitae monachorum proposito, intra quem nos oportet nostras virtutes exercere. Cui hoc ille respondit: Tamdiu ego ab hac intentione mei animi non recedam, quamdiu somnia ac vanas cogitationes à me videam separari. ait ergo tum illi: In nomine Iesu Christi recesserunt iam à te turpia somnia; ideoque ad sanctorum mysteriorum communionem confidenter accede. Scias autem quod idcirco demon ad tempus esse te fortior visus est, ne te iactare posses quod tantam tentationem facile superasses, ut ex hoc magis salutis tuae res ipsa prodesset. Haec audiens, rursus ad propriam reuersus est cellam, diligenter custodiens deinceps sub quiete mensuram. Postea vero, hoc est post duos menses, à sancto Isidoro interrogatus utrum illi molestus memoratus spiritus extirpisset, hoc dixit: Nihil se huiusmodi ex ea hora, quam famulus Dei pro ipso orauit, ulterius fuisse peressum. Tantam autem hic ipse aduersum demones gratiam Dei promeruit, ut amplius nos à muscis, quam ille à demonibus tereretur.

Hanc Moysi Aethiopsis vitam fuisse cognouimus, qui & ipse inter magnos illos numeratus est viros. Obiit autem septuagesimo & quinto

etatis suae anno apud Scithin, vbi presbyter quoque factus, septuaginta discipulos moriens reliquit.

Vita PAVLI monachi ex monte* Ferine.

MONS est in Aegypto, qui ad vastissimam Scithensis regionis solitudinem tenditur, cui nomen est Ferine. In hoc monte paene quingenti resident abstinentissimi monachi; in quibus est quidam qui Paulus vocatur, egregius monachus, qui huiusmodi moribus vixit; Non ex quacumque re negotiatus est vniquam, non aliquod opus fecit, non ab vilo aliquid praeter id quo vesceretur accipit: nihil autem aliud faciebat, nisi quod incessanter orabat: statutas sane atque manifestas, hoc est

Hic ipse cum ad sanctum Macarium illum, cui erat cognomen Urbani, videndi ipsius causa aliquando venisset, dixit ad eum: Abba Macari, valde tristis sum. Quem cum referre ille tristitiae suae causam cogeret, ita respondit: In vico aliquo, virgo quaedam esse perhibetur, triginta annos in monasterio habens, quam ieiunare cognoui, atque ita septimanas iugiter totas, post quinque semper dies gustando transigere, quotidie facere septingentas numero orationes. Quo cognito se desperasse dicebat, eò quod cum ipse esset vir, & sani corporis, plus quam trecentas orare non posset. Cui sanctus Macarius ad ista respondit, dicens: Ego sexagesimum annum agens, centenas orationes per dies singulos facio, & tantum operis exerceo, quantum sufficere mihi possit ad vitam: certum mihi etiam tempus excipio, quo salutationem atque sermonem fratribus reddo, nec me super hoc ut negligentem inculant atque reprehendunt cogitationes meae. Si autem tu qui trecentas orationes facis, insuper à conscientia tua te redargui dicis, manifestum est quod aut has sine aliqua reprehensione non facias, aut quod plures nolis facere cum possis.

Vita CHRONII Presbyteri & EULOGII Scholastici.

CHRONIUS mihi Nitriae presbyter aliquando referebat, cum essem, inquit, adhuc iuuenis, & fatigatus spiritu acediae, quodammodo me te languerem, de archimandriam mei monasterio fugi, & usque ad Antonij montem errando perueni. Sedebat autem ille in ultimo solitudinis, inter loca quae Babylonis & Herculis habent nomen, vnde itur ad rubrum mare, prope triginta millibus à fluuio separata. Cum ergo venissem ad monasterium eius, quod propinquum flumini erat, vbi discipuli ipsius in eo qui Pispir appellatur loco, Macarius & Amatus sedebant, qui; supradictum virum defunctum sepelierunt, per quinque ibidem expectavi dies, ut Antonium sanctum viderem. Dicebatur autem ad monasterium ipsum venire saepissime, aliquando post decem, aliquando etiam post viginti, interdum post quinque dies, prout illuc eum exhibuisset Deus multis qui confluebant ad idem monasterium profuturum.

Plures igitur tunc diuersis laborantes necessitatibus conuenerunt fratres, inter quos & Eulogius quidam monachus Alexandrinus erat, cum alio qui elephantioso morbo cruciabatur, quos illuc

L L

propter

CAP. VIII.

* Lege Pherme. Pallad. cap. 23. Pherme mons in quo 500. monachi.

300. orationes, & ad unamquamque lapillus.

Pallad. cap. 24.

Virgo praeter Sabbatum & Dominicam non comedit.

700. orationes quotidie fundit.

100. orationes constituta publicis rebus implicatio non minoris pretij quam 300. nihil aliud agens.

CAP. IX.

Pallad. cap. 25.

Chronius fugit è monasterio.

Locus solitudinis B. Antonij.

Pallad. cap. 26.

Eulogius Alexandrinus.

Somnijs torquetur.

Vitiosa somnia vigilia, inedia, oratione superantia.

Moyses noctu hydaris monachorum replet aqua.

Demon in Moysen irruit.

Moyses aegrotat.

Moyses propter somnia turpia non communicebat.

Moyses factus presbyter obiit annor. 75.

propter huiusmodi causam venisse memorabant.

*Eulogius de
scholastico
monachus.*

Hic Eulogius scholasticus erat secularibus litteris eruditus, qui immortalitatis desiderio captus, huic mundo renuntiauerat, diuisisq; rebus omnibus atque dispersis, parum aliquid pecuniarum reliquerat sibi, quibus (quia operari per se non poterat) vteretur. Cum igitur eum quadam animi defectio fatigaret, & nec cum multis in monasterio degere, neque solitariam vitam posset ferre patienter, repperit quemdam publicè in platea iacentem, ita valetudine illa (quam superius dixi) repletum, vt sine manibus & pedibus videretur: cui lingua tantummodò immunis à tantis cruciatibus erat, quâ magis posset ab intuentibus malorum suorum remedium promereri. Cumque eum assistens vidisset Eulogius, oratione factâ ad Deum, & quadam cum Domino passione celebratâ, his allocutus est verbis: Domine, inquit, Deus, in tuo nomine suscipio istum tam immani valetudine prepeditum, & repauso eum vsque in diem mortis, vt propter istum possim & ipse saluari. Adsis ergo mihi Christe, atque patientiam tali ministerio largiaris. Moxque ad iacentem illum ait: Vis, inquit, frater, suscipio te in domum meam, & quacumque potero ratione sustento? Cumque hoc ille libenter amplecti, si dignaretur, se diceret; Vadam ergo, inquit, & asinum quo veharis adducam. Cui vehementer exultans consensit ægrotus: quodque mox fecit Eulogius, & memoratum ad hospitium suum sine vllâ dilatione transiit.

*Mira in
elephantio-
sum Eulo-
gij huma-
nitas.*

Per quindecim igitur annos iugi curatione & perpetuâ ei sollicitudine seruiebat, per quod omne tempus, & ille cui tantum deferebatur obsequium cum gratiarum actione & patientiâ grandi, cuncta tolerabat. Et Eulogij manibus & medicamentis, cibisque & balneis, prout competebat valetudini, curabatur. Post quindecim verò annos instinctu dæmonis, supradictus ægrotus immemor tot laborum Eulogij, tantorumque meritorum, cœpit ab eo velle discedere, multique eum iniuriis atque opprobriis increpare, dicens: Fugitiue, qui propriam domum deuorasti, furatusque es alienâ substantiam, in me occasionem salutis tuæ repperisse te credis? Eulogius autem rogabat eum, & satisfaciens animo eius dicebat: Noli mi domine, noli talia loqui, sed dic potius quid te contristauerim, & emendo. Elephantiosus autem cum furore dicebat: Vade, nolo istas adulationes tuas. Projice me, inquit, in publicum, refrigeratione tuâ non egeo. Eulogius autem, Obsecro te, inquit, placare, aut quid te contristauerim, venerandè senex, edicito. Elephantiosus autem asperior, in furore dicebat ad eum: Iam non fero fraudulentas irrisiones tuas, adulationes & subsannationes tuas non tolero, nec mihi hæc arida parcaque vita iucunda est; volo carnibus saturari. Cumque exhibitæ ei à viro patētissimo Eulogio carnes fuissent, cœpit iterum proclamare; Non potes, inquit, me satisfacere voluntati, nec tecum solitarius habitare praualeo. populum videre, ad publicum ire desidero. Dicit ei Eulogius: Ego tibi adduco multitudinem fratrum. Rursus ferocior, ac pænè blasphemus ægrotus, Vx, inquit, misero mihi, tuâ faciem nolo videre, & adducis mihi similes tui? solius panis deuorator es: concutiensq; semetipsum, inquierat voce proclamabat, dicens: Nolo, nolo; ad publicum ire desidero. O violentia! in eum locum

*Elephantiosus vult
vesci car-
nibus.*

me projice, vnde me sustulisti. Tanta ergo erat eius insania, adeoque sensus ipsius in ferinos quodammodò clamores conuerterat dæmon, vt & suspendisset fortè laqueo se, si manus per quas hoc facere posset, habuisset.

Ad vicinos itaque monachos pergit Eulogius, dicens eis: Quid faciam, quòd elephantiosus iste me penitus desperare iam fecit? Dicunt ei: Quam ob causam? Respondit eis: Quia dura sunt quæ mihi conatur impendere; & quid agam ignoro: projiciam eum? sed aliter Deo dextras dedi, & satis vereor. Non projiciam eum? sed iterum tot ac

*Perplexus
quid agat
de elephantio-
sio Eulo-
gij, cōsulit
SS. Patres.*

tantam mala dierum ac noctium ferre non possum. Quid de ipso igitur à me fiat ignoro. Ad quem illi his verbis loquuntur: Dum adhuc viuere & superest magnus ille (sic enim vocabatur) Antonius, ascende ad eum; ægrumque nauimpositum in monasterium ipsius defer, exspectans ibi donec speluncâ suâ egressus adueniat, quem cum videris, referes ei ista quæ pateris, atque ab eo consilium postulabis. quidquid autem tibi super hoc dixerit, facies, & eius monitionibus acquiesces, sciens à Deo iuberi tibi quod ille præceperit. Mox igitur sermonibus fratrum libenter instructus, supradictum ægrum blandis precibus superans, litorali nauiculæ imposuit, sustulitque de ciuitate per noctem, & ad discipulorum sancti Antonij habitaculum duxit. Euenit autem vt altero die horis vespertinis superueniret illuc sanctus Antonius, referente mihi Chronio quòd chlamyde ex pellibus factâ indutus adueniret. Solebat autem veniens ad monasterium fratrum, vocare ex ipsis Macarium, eumque his verbis interrogare: Veniunt aliqui huc fratres? Et ille venisse dicebat. De Ægypto, inquit, sunt, an de Ierosolymâ? hoc autem signum ab his iusserat dari, vt quoties aliqui non satis digni colloquio ipsius aduenirent, venisse Ægyptij dicerentur. Quoties autem sancti quidam & spirituales viderentur viri venisse, de Ierosolymâ nuntiarentur. Tunc ergo veniens iuxta cōsuetudinem suam, cum interrogasset vtrum Ierosolymitæ illic fratres, an Ægyptij essent? Respondit Macarius dicens, ex vtroque; illic quosdam genere se vidisse. Cum autem dixisset illi sanctus Antonius: Fac illis lenticulam, & sumam cibum vnâ cum eis, oratione completâ, iubebantur abscedere. At cum Ierosolymitas venisse didicisset, per totam cum ipsis noctem sedens ea illis quæ salutis eorum proficerent loquebatur. Memoratâ igitur eum nocte sedisse referebat, & vnumquemque ad se de iis qui conuenerant euocasse.

*S. Antonius
Magnus
dicens.*

*Chlam
pellicea san-
cti Antonij.*

*Hospitum
discretio.*

*Qui Ægy-
ptij, qui Ie-
rosolymita
monachi
dicebantur
Antonio.*

*Exhorta-
tiones san-
cti Antonij.*

Cumque à nullo quis illic Eulogius vocaretur, audisset, ipse in tenebris propriâ voce, suo illum nomine ter vocauit. Cui cum supradictus scholasticus non responderet, putans quòd alter aliquis Eulogius vocaretur, dicit ei rursus: Te voco, Eulogij, qui ab Alexandrinâ ciuitate venisti. Dicit Eulogius: Quid quæso iubes? Et Antonius: Quid, inquit, huc venisti? Respondit Eulogius, dicens: Qui tibi nomen meum reuelare dignatus est, ipse iam & aduentus mei causam proculdubio reuelauit. Tum ille, Quid, inquit, veneris scio, sed ante omnes hos fratres, vt omnes audiant, refer. Iussus igitur à magno Antonio seruus Christi Eulogius, retulit ante omnes: Istum elephantiosum in plateâ publicâ repperi proiectum, cuius curam nullus hominum gerebat, & promisi Deo vt seruirem ægritudini ejus, quòd possem & ego per illum, &

*Sancto An-
tonio reuelatur
nomen Eulo-
gij.*

*Eulogius à
sancto An-
tonio consi-
lium poscit.*

per

per me ille saluari. Ex quo autem pariter fumus, quintus & decimus annus est, sicut & vestrae sanctitati credo omnia reuelata. Quia igitur post plurimos annos cum à me nihil mali pertulerit, variis me procellis ac tempestatibus vexat, ob quod & ego ipsum à me projicere cogitavi. Propterea ad sanctitatem tuam veni, ut quid ex hoc faciam, digneris me tuis edocere consiliis, & orationibus adiuuare: pessimis enim motibus totus fatigor & crucior. Cui hoc tunc Antonius seuerà atque iracundà voce respondit: Tu illum à te projicis, Eulogi? sed ille non proiecit eum, qui à se factum esse cognoscit. Proiecis eum? meliorem te inueniet, & eliget Deus qui colligat destitutum. Cumq; perterritus ad hæc Eulogius verba tacuisset, relicto sanctus Antonius Eulogio, rursus cœpit ægrotum propriis sermonibus verberare, & hæc ad eum cum clamore maximo loqui: Elephantiose, cæno ac luto horride, nec terrâ digne nec cælo; non desinis in iniuriam Dei vociferari. Nescis quia qui ministrat tibi, Christus est? quemadmodum ausus es contra Christum talia loqui? nam propter Christum se iste seruitio tali & obsequiis subiugauit. Quem & ipsum mordaci sermone laceratum reliquit. Conuersisq; verbis ad fratres alios, ad vnumquemq; ita, ut ratio singulorum exhibebat locutus, rursus ad Eulogium & ægrotum redit, dicitq; eis: Nequis vestrum, ô filij, quoquam se vertat, neuter ab altero separetur, sed ad cellam vestram in quâ per tantum tempus vixistis redite cum pace, omnem tristitiam ponentes: iam nunc enim ad vos Dominus meus mittet. Nam tertia ista idcirco accidit vobis, quia ad finem vitæ ambo venistis, & iam vterque vestrum merebitur coronari. Nihil ergo aliter feceritis, ne fortè vos Angelus veniens in eo in quo dixi loco inuenire non possit, vestrisque coronis fraudemini. Qui cum ad cellam suam velociter redeundo redintegratâ pace venissent, intra quadraginta dies Eulogius prior obiit, & post aliud triduum supradictus defecit ægrotus, animo vehementer incolumis.

Chronius autem cum plurimum temporis in Thebaicis fecisset locis, ad monasteria Alexandrina descendit: euenitq; ut ad illum occurreret diem qui vnus quidè quadragesimus, alterius autè tertius, celebratus tunc à fratribus dicebatur. Cum igitur hoc Chronius didicisset, obstupuit; sumptoque Euangelio sancto, atque in medio fratrum posito, cum sacramento ipsis per ordinem cuncta exposuit, dicens: Horum omnium quos commemoravi, interpres sui ipse sermonum, eò quòd Græcè loqui sanctus Antonius nesciebat; ego autem vtramque noueram linguam, atque inter ipsos loquebar, illis quidem Græco, isti autem Ægyptio ore respondens.

Hoc quoque Chronius ipse nobis referebat, quòd ei sanctus Antonius, in illâ ipsâ nocte quâ beatum dimisit Eulogium, dixisset, quia per totum annum Deum deprecatus fuisset, ut ostenderentur eidem per reuelationem loca peccatorum atque iustorum. Et se vidisse dicebat procerum quemdam vsque ad nubes gigantem tetri coloris, extensas manus ad cælum habentem, atque infra pedes ipsius lacum ad speciem maris fufum. Vbi tamquam aues, inquit, animas volantes vidit Antonius: & ille quidem quæcumq; supra manus ipsius caputq; volabant, conseruabantur; quæcumque

autem manibus ipsius repperussæ fuissent, mergebantur in lacum. Vocem autem tunc sibi talem venisse referebat: Has omnes animas quas volantes vides, scias animas esse iustorum, quæ in paradisi habitatione quiescunt: illæ autem animæ ad inferna mittuntur, quod patiuntur quicumque carnali obedient voluntati, & quicumq; iracundiam retinentes, reddere malis paria tentauerint. Referant autem nobis tam Chronius, quàm sanctus Hierax, atque alij plures vicini fratrum, ista quæ dicam:

VITA PAULI SIMPLICIS beati Antonij discipuli.

CAP. X.

PAVLVS nomine, rusticus quidam & agriculturæ vacans, ultra omnes optimus ac satis simplex, pulcherrimæ quidem vultu, sed moribus malæ coniunctus vxori. Cum eam per plurimum temporis occultâ fraude peccantem, quadam die ex agro reuertens turpiter inuenisset, subitoque cum alio iacentem viro deprehendisset (vnde tamen diuina ordinatio memoratum Paulû ad meliorem vitæ tramitem prouocabat) verecundè aliquantulum risit, tali loquens ad utrosque sermone: Benè inquit, benè; vnde certum sciatis, ad me hoc nihil penitus pertinere, & per Iesum qui hæc respicit iuro, quòd ego hanc vltimè non habebō. Vade igitur, erit tua cum filijs suis; ego enim, inquit, ibo, & de reliquo me monachum profiteor. Et post hæc nulli quidquam dicens, ascendit octo proximas mansiones, & ad sanctum Antonium pergit. Qui cum fores eius ab eo percuterentur, egressus est, & quid cuperet sciscitanti, ait illi: Monachus fieri volo. Respondit Antonius, dicens: Cum sis admodum senex, sexaginta homo annos agens, monachus hîc fieri non potes, sed magis vade ad vicum tuum, & operi cultoris incumbe, ut & viuere operariorum vitâ, & gratias agere Deo possis: imparem te enim miserijs ac labori solitudinum scias. Rursum ad hæc senex ille respondit, hoc dicens: Quidquid me docueris, id faciam. Et rursus Antonius, Dixi tibi, quia multum senex es, nec vales implere quod quæris: discede, & si monachus esse desideras, ad leuiora monasteria magis perge, ad eos fratres qui possunt infirmitatem tuâ corporis tolerare patienter; ego enim hîc solus sedeo, post quinque dies, & hoc cum summâ inopiâ, cibum sumens.

His ergo & talibus verbis excludere Paulum volebat. Cui cum ille non acquiesceret, intra ostium cellulæ se recludit Antonius propter ipsum per triduum iuge, nec inde progressus est, etiam cum necessitas corporalis vrgeret. Neque tamen ille de foribus tamdiu exclusus, abscessit. Quarto igitur die sanctus Antonius cum necessitate naturæ compelleretur, egressus est, iterum dicens ei: Vade, inquit, hinc senex, quid molestus es mihi? habitare non potes mecum. Ad quem Paulus hoc dixit: Aliud fieri non potest, nisi ut hîc viuam inquit, & moriar. Circumspiciens igitur huc atque illuc sanctus Antonius, vidensque quòd nihil secum ad vitæ alimenta portaret, non panem, non aquam, non aliud quidquam, & quòd quarto tamen die in continuo ieiunio permaneret, timensq; ne ignarus longi ieiunij nimia defectioe moretur, & aliquam sibi ex hoc relinqueret maculam, tandem suscepit eum. Tali autem conuersatione vitæ per omnes degere dies cœpit Antonius, qua-

LL 2 lem

Paradisum & infernum.

Pallad. cap. 28.

Paulus Simplex coniugem improbam duxit.

Qua occasio ut monachus fieret.

Paulus pergit ad beatum Antonium.

Non proieciendi egeni & agroti.

Obiurgatio elephantiosæ. In seruitio agrotus Christus agnoscentis.

Dimittuntur in pace Eulogius & elephantiosus.

Obiit Eulogij & elephantiosæ.

Commemoratio defunctorum.

Pallad. cap. 27.

Visio beati Antonij de animabus iustorum & damnatorum.

lem se non sciebat expertum, nec cum adhuc iuuenis videretur. Infusos itaque cortices dactylorum obtulit ei, dicens: Accipe, & intexe funes sicut me ipsum facere vides. Quod cum arripuisset senex, & quindecim numero, quas 7 orgyias vocant, nonam vsque horam cum maximo labore fecisset, ait illi: Malè, inquit, intexuisti; solue quod factum est, & rursus intexe. Et hoc seni homini, & per quatuor dies ieiunio tam graue pondus imponens, vt cum ille tanto labori imparem se videret, à sancto tandem Antonio, necessitate tali compulsus abscederet, vitamq; desereret monachorum, Qui econtrà fortior ad opus surgens, detexuit funes eosdem, & rursus intexuit, maximè cum difficilior iterati operis esset labor, eò quòd tortum semel restem retorquere prius & reuocare ad formam priorem, & sic iterum intexere aliter cogeretur.

Videns igitur Antonius, quòd eius ista præcepta & libenter senex & patienter audisset, neque agrè iteratum suscepisset laborem, aut in aliquo saltem ad momētum tristem vultum secum murmurando monstrasset; compuncta mens eius est, & occidente iam sole, sic affatur senem: Vir senex, vis edimus partem panis? Paulus ait: Vt placet tibi, abba. Talis autem rursus & ista responsio flexit Antonium, quòd ad nomen cibi non protinus accurrit, sed quòd omnia in ipsius qui iubebat posuit potestate. Pone ergo mentam, inquit Antonius, & panes affer. Quod cum obedienter fecisset, posuit eidem sanctus Antonius eos quos Ægyptij paximates vocant, habentes senas vncias, & suam quidè partem perfudit aqua; sicci enim ipsi paximates erant: ante illum autem tres posuit portiones. Et psalmum sanctus Antonius quem consueuerat dicens, orationes quadraginta fecit, vt & sic Paulum probaret: qui rursus cum eo patienter ac libenter orauit. Eligebat enim, vt arbitror, cum scorpionibus esse potius quàm cū adulterâ vicitare. Post verò duodecim orationes, profundâ vix tandem ad manducandam nocte sederunt. Sumpto igitur vno paximate, sanctus Antonius non contigit alium. Senex verò tardiùs comedens, eū adhuc haberet ex vno paximate aliquantulam partem, exspectatus ab Antonio est, dum totum quod edebat absumeret. Cui rursus hoc dixit Antonius: Manduca senex & alterum paximatem. Respondit hoc Paulus: Manducabo & hunc alterum, si idem facere te videbo: te non edente, non edam. Ad hoc dicit Antonius: Mihi hoc satis est; monachus enim sum. Respondit ad hoc Paulus: Mihi quoque sufficit; nam & ego monachus esse desidero. Post quæ surrexit Antonius, & dictis duodecim psalmis, totidemque orationibus factis, paulisper in principio noctis quieuit. Rursusque confurgens à medio noctis vsque in lucem psallendo & orando vigilauit. Videns ergo sanctus Antonius tam paratum ad omnia senem, ait illi: Ecce, frater, si huiusmodi quotidie agere vitam potes, mecum manebis. Cui Paulus hoc dixit: Si fortè aliquid ampliùs iubeas ignoro; nam ista quæ vidi, facilè me implerum esse confido. Sequenti igitur die dixit ei: Ecce in nomine Domini iam factus es monachus. Tum igitur sanctus Antonius posteaquam in omnibus sibi ab eo credidit satisfactum, post certos menses, quia perfectam iam esse animam comprobasset, eò quòd habitaret in eo vera & tota simplicitas, gratiâ eum iuante diuinâ, vnam ei cellulam fecit à tertio lapide vel

quarto; dixitque ei: Ecce quia iam monachus effectus es, solus mane, vt possis & dæmones experiri. Intra vnum igitur annum illic manens Paulus, diuinam gratiam meruit contra ægritudines hominum, & contra dæmonum potestatem.

Vnâ igitur dierum cum ad sanctum Antonium quidam fuisset exhibitus, quem scelestus dirissimè dæmon vrgebat, tenens inter ceteros impuros spiritus principatum, qui & contra ipsum sacrilega cælum verba iaciebat; viso eo sanctus Antonius, hoc ijs qui eum perduxerant, dixit: Non est istud opus meum; necdum enim diuinam gratiam contra principem diabolicæ legionis accepi: est hoc quod quæritur Simplicitas Pauli. Tunc ipse igitur benedictus Antonius ad memoratum Paulum cum eis qui aduenerant pergat, dicitque ei: Abba Paule, pelle hunc dæmonem ab hominis istius animâ, vt incolumis ad propria reuertatur, & Dominum benedicat. Respondit ad hoc Paulus: Tu enim quid? Dicit Antonius: Mihi non vacat, aliud opus exerceo. Relicto que eo sanctus Antonius rursus ad propriam reuertitur cellam.

Tunc igitur assurgens senex, & orationem intensissimè faciens, hæc ad eum locutus est qui dæmone laborabat: Abbas Antonius dixit, vt de homine isto recedas, & glorificet Dominum. Dæmon autem in injuriam diuinitatis proclamando multa dicebat: Non exeo, detestabilis senex. Arreptâ ergo pelle, quæ humeros suos tegebat, verberabat eum, repetens ac dicens: Exi, quia hoc abbas Antonius dixit. Iniuriosa autem & in sanctum Antonium dæmon protulit verba, vehementioreque Paulo contumelias irrogabat, hoc clamitans: Detestandi senes, quos obliuio nostra præterijt; insatiabiles, qui proprijs contenti non estis; quid nobis vobiscum commune est? quid in nos exercetis vestram tyrannidem? Ad postremum sic ad eum locutus est Paulus: Egredieris ab isto, aut vado, & hoc à me audiet Christus. Per Iesum, inquit, si exire nolueris iam nunc, eam, & hoc Christo loquar, & vâ tibi erit. Iterum autem dæmon ferocior contra diuinitatem vociferari cœpit, & dicere, Non egredior. Iratus itaque tunc Paulus contra dæmonem reluctantem, egreditur cellam suam in ipsis medijs flammis diei; tales autem sunt æstus Ægyptiorum, vt Babylonix fornacis ardoribus præesse credantur. In ipso igitur scopulo montis, velut columna cælestis stetit Paulus immobilis, & his in oratione suâ locutus est verbis: Tu vides, Iesu Christe, qui sub Pontio Pilato crucifixus es, quòd non antè ego ex hac rupe descendam, non cibum antè sumam, non potum, sic profectò moriturus, quàm ex hoc homine immundum spiritum pellas, liberumque eum à tali morte digneris efficere. Quo ista dicente, antequam ipsa hæc verba sui oris compleisset, maximâ dæmon voce proclamans, ista dicebat: Vade, vade; exeo, vim patior: ecce discedo ab homine, nec accedo vltèrius. simplicitas me Pauli vrget ac prosequitur, & quò eam nescio. Moxque immundus spiritus egressus ex homine, atque in immanem draconem cubitorum septuaginta conuersus, in rubrum mare protinus deuolutus est, vt impleretur quod dictum est per Spiritum sanctum, demonstratâ fide iusti. Refert & rursus in alio loco, Supra quem requiescit spiritus meus, nisi super humilem & quietum, & rementem verba mea? Solent enim miserrimi ac vilissimi dæmonum à magnis viris solo fidei robore, ma-

Obedientia
& simplicitas Pauli
gratiam
curationis
& eijciendi
dæmones
promeretur.

Adolescens
dæmoniacus
per Paulum
curatur.

Paulus pelle
inductus.

Pauli humilitas
pellit dæmonem.

Prou. 12.
Lsaia 66.

Pauli quatuor
dierum
ieiunium
in die.

Duodecim
cum Antonio
psalmum
canti.

Surgunt
mediâ nocte
ad orandum.

re, magni autem dæmones à simplicibus vel humilibus fugari.

Hæc sunt miracula simplicis atque humilis Pauli, aliæque complura his & maiora, qui ab hominibus Simplex est nominatus.

*Vita abbatis * PACHOMII.*

PACHOMIUS quidam nomine, septuagesimum ætatis suæ annum agens, in eâ quæ Scithin dicitur regione degebat. Cōtigit itaque, dum grandis cupiditas actus venerei me cœpisset vigere, grauiusque ac molestè plus ferrem, aduersus sordidas cogitationes & contra insomnia nocturna confligens, quòd me ab his vbi eram solitudinibus, vis ipsius compellebat exire. Vicinis quidem meis nihil de pestilentia & tali ardore dicebam, nec Euagrio quidem magistro meo tale aliquid confitebar: occultè tamen ad interiora ac vastiora deserti perrexi, vbi per quindecim die in eo qui Scithin dicitur loco, venerabiles multos, qui ibidem consenuerant patres vidi; inter quos & cum supraddicto Pachomio potui habere colloquium. Et quia reperi eum inter ceteros monachos propè palmam tenerè, fidenter ad eum detuli animi mei anxietatem. Qui ita locutus est mihi:

Non sit tibi, inquit, noua res ista, quam patris: nam quòd non ex negligentia mentis atque desidia, id quo turbaris incurreris, sufficienter tibi testimonium præbet & locorum natura, & inopia omnium rerum, & ipsarum, quod nemini dubium est, absentia feminarum; sed magis tentatione istâ laboras propter studium ac desiderium castitatis. Triplex enim ex fornicationis incursu nascitur pugna, & aliquando quidem caro nostra, si in nobis fuerit nimis sana, lasciuat; sæpè autem ex cogitationibus vanis morbus iste procedit: interdum dæmon contra nos, dum nobis inuidet, præliatur. Ego enim frequenter ista pertractans, ita semper inueni. nam, vt ipse vides, admodum senex per quadraginta annos in istâ cellulâ degens, maximamque salutis propriæ gerens curam, etiam vsque ad præsens tempus huiusmodi tentatione sollicitor. Cum sacramento autem istud sanctus ipse dicebat: Per duodecim annos post quinquagesimum, non nocte, non die vniquam hic à me morbus abscessit, vsque adèd vt priuatum me iam Dei auxilio suspicarer, ob quod meritò me putarem dæmonis virtute superari. Malui tamen eo tempore, irrationabili quadam morte deficere, quàm tali corporis morbo, cum tam obscenâ deformitate succumbere: moxque progressus, ac peragrans solitudines totas, speluncam * feræ alicuius inueni, in quam me proieci per diem nudum, vt quod sine dubio fore credebam, ab egredientibus ex eâ bestiis deuorarer. Cùm autem vespertinas vsque ad horas sic iacendo peruenissem (iuxta id quod scriptum, Sol cognouit occasum suum, posuisti tenebras, & facta est nox, in ipsâ pertransibunt omnes bestie siluæ. Catuli leonum rugientes, vt rapiant, & querant à Deo escam sibi) exeuntes bestie femina cum masculo, odore ad me ducente venerunt; à capite vsque ad ipsos pedes linguâ me blandiente lambentes; & dum me ab illis arbitror deuorandum, sic me intactum atque incolumem reliquerunt, iacensque illic per totam noctem, nihil omnino perpeffus sum.

Cogitans igitur & credens, quòd mihi profusus

Dominus pepercisset, mox reuertor ad cellam. Paucis autem diebus dæmon quieuit, & rursus iterum mihi vehementius quàm solebat, incubuit, vt panè me cogeret ore blasphemando peccare. Transfiguratus est enim in quamdâ Æthiopiâ puellam, quam ego memineram me in iuuenili ætate vidisse messium tempore calamos colligentem: quæ cùm subito sedere supra genua mea cœpisset, vsque adèd omnia mea membra commouit, vt cum eâ me panè scelus commississe putarem: Iratus igitur ac sæuens, percussi eam dextrâ meâ, statimque (vt visum est) euauit. Et si mihi dicenti credis, per biennium totum, fetorem eius (quâ illam percusseram,) manus ferre non poteram.

Maximâ igitur animi anxietate ac desperatione perterritus, ad intima atque vastissima errandus deserta perrexi. Vbi cùm aspidem modicam reperissem, manu tentam virilibus membris iratus admoui, vt mortem mihi vel morsus eius inferret: caput & serpentis perfricando his in locis, à quibus mihi tentationis causam prouenire arbitrabar, contriui. Et ne sic quidem me anguis momordit, diuinâ, sicut credo, me gratiâ prouidente, & hoc tunc cùm mihi talis in sensus vox descendisset, audiui: Vade, inquit, Pachomi, in iste agoni tuo. ob hoc enim permisi te dæmonis virtute superari, ne inciperes quasi fortior superbire; sed vt agnosceres infirmitatem tuam, nec ex conuersatione vitæ tuæ aliquam fiduciam gerens, ad auxilia semper diuina confugeres. Postquam igitur mihi satisfactum est, ad propria secreta remeavi, de cetero cum fiducia sedens, neque villo certaminis angore vel sollicitudine iam laborans, sed reliquos æui dies pacatis sensibus viuens. Ille autem meus inimicus, cùm se ita à me contemptui esse videret, neque vltra molestus mihi esse posset, confusus abscessit.

His itaque verbis contra insidiantium dæmonum pugnas sanctus Pachomius me confirmans fortiolemque faciens, ad certamen aduersum spiritum fornicationis, diuinâ gratiâ tolerandum, sufficienter me exhortatum remisit ad cellam.

Vita STEPHANI monachi.

STEPHANVS quidam oriundus ex Libyâ, in parte eorum locorum, quibus Marmaricæ & Mareotidis nomen est: per sexaginta annos sedens, vsque adèd perfectus factus est monachus, tantumque habuit in discernendâ rerum ambiguitate iudicium, vt eiusmodi diuinam gratiam mereretur: hoc est, vt quicumque ad ipsum, ex quacumque re tristis aliquando venisset, post visionem eius atque sermonem latus abscederet. Notus autem hic & sancto viro Antonio fuit, peruenit & vsque ad nostri temporis dies: quem ego quidem videre non potui, eò quod separabant nos longa intervala terrarum.

Sanctus autem * Antonius & Euagrius, & qui cum ipsis erant, mihi aliquando referebant, dicentes quòd repperissent eum quondam tali agitudine laborantem, vt in ipsis naturæ verendis quodam vlcere (quod quidam * fagadænam appellant) cruciaretur. Qui dum à quodam medico curaretur, inuenimus, inquit, eum opus quidem manibus facientem suis, & torquentem de palmis funes, ac nobiscum sermocinantem; ce-

Dæmon in specie Æthiopiâ Pachomen tentat.

Humilitas ex tentatione.

Dæmon despectus tentare cessat.

Spiritus fornicationis.

CAP. XII. Pallad. cap. 30.

Stephanus curat omnes afflictos.

** Lego Ammonius ex Pallad. vet.*

Stephani agritudo.

Patientia.

*CAP. XI. * al. Pachonij. Palladio cap. 29. dicitur Pachon. Heraclides tentationes carnis Pachoni aperit.*

Tres causæ libidinosorum cogitationum.

Pachon aperit miras dæmonis tentationes.

*Desperat acriter à dæmone tentatus. * Pallad. hyanæ.*

Psal. 103.

Pachon à bestiis illis circumlingitur.

teras verò corporis partes medico ferroque præbentem, qui ad eò per gratiam patientiæ alienus erat à sensu corporis, vt alterius crederet membra concidi.

Abscisis itaque verendis partibus cunctis, nihil penitus sentiebat. In tantum separata mens ipsius erat à rebus humanis, & cælestibus solis cogitationibus occupata. Nobis autem tam tristitiâ repletis quam ipsius languoris horrore confusis, cogitantibusque quòd huiusmodi illius viri vitam incidisset in morbum, vt sic eum necesse esset secari; hoc ille beatus Dei seruus Stephanus sentiens, sic dicebat: Filij, videte ne animi vestri ex valetudinis istius contemplatione lædantur. Nihil enim eorum quæ facit Deus, ex aliquâ malignitate descendit, sed omnia ad bonum finem, & votium exitum spectant. Fortassis autem & ipsa pars corporis talibus dedi supplicij merebatur, meliusque illi erat hinc recipere vicem, quam ad æterna tormenta post hoc sæculum referuari.

Hæc itaque saorum contemplatio sermonum, ad patientiæ studium nos ædificatos confirmatosque dimisit. Idcirco verò hæc retuli, ne quisquam fortè miretur, si videmus sanctorum aliquem huiusmodi ægritudine laborantem, aut deinceps viderimus.

Melius hic
pati, quam
in alterâ
vitâ.

CAP. XIII

De VALENTE.

Pallad.
cap. 31.

VALENS nomine iterum fuit quidam, Pallastinus quidem genere, sed mente Corinthius, id est sensu inflatus. In Corinthiorum enim animis semper tumor quidam & inflatio mentis apparet; sicut ad eos scribens beatus Apostolus Paulus, de hoc exprobrat vitio, dicens: Et vos inflati estis.

1. Cor. 4.

Hic ipse Valens postquam peruenit ad eremum, in quâ per plurimos annos vixit nobiscum, difficilisque vitæ assecutus est studium, ad tantum superbiæ cacumen ascendit, vt diabolicis irrisionibus ac fallacijs vinceretur. Nam paulatim eum in docendi elatione deceptum, ad hoc dæmon adduxerat, vt ita se nescio quid esse magnum putaret, tamquam quotidie Angelorum visione ministerioque frueretur.

Elationis
vitium.

Referebant igitur eius notissimi, quòd vno quodam die, dum in tenebris opus faceret, acus illi quâ sportellam consuebat, excidisset è manibus, & cum eam non posset (quia in obscuro non cernebat) inuenire, lampade ministerio dæmonis ei accensâ, sic acum quam perdiderat inuenisset; rursus ex ipsâ inflatione reffectus, in tantum superbiæ tumorem elatus est, vt sacrorum quoque mysteriorum Christi contemneret communionem.

Euenit autem vt quidam illuc peregrini venirent, variaque leguminum genera, nucum atque pomorum ad ecclesiam fratribus exhiberent: quæ cum suscepisset sanctus Macarius presbyter noster, misissetque singulis tantum quantum manus capere posset vnus, inter quos & cum Valenti partem cum ceteris destinasset, Valens eum qui transmissa detulerat, iniurijs plagisque confecit; hoc ei dicens: Vade, & dic Macario, quòd non sum illo deterior, vt benedictiones ad me transmittat. Cumque hunc eius errorem Macarius sanctus audisset, atque ad eum alio die solatijs causâ consilijque venisset, diceretque ei: Seductus es, frater Valens, quiesce de cetero, ac Domi-

Bellaris
eccle. do-
nata.

num deprecare. hoc ei persuadere non potuit. Et cum penitus ab eo non audiretur, tristis de eius ruinâ factus, abcessit.

Certus igitur cæpit esse iam dæmon, quòd ita vt ipse voluit, fallacijs eius ac dolis cederet Valens: moxque de eius perditione securus, ista machinatur. In effigiem Saluatoris transfiguratus, nocte ad eum venit cum choro quodam mille (vt finxerat) angelorum, lampades accensas tenentium, & cum flammeâ rotâ, in quâ Saluatorem federe simulauerat, præcedente vno ex ipsis, eique ista dicente: Placuit Christo conuersatio tua ac fiducia probabilis vitæ, & venit ad te, desiderans te videre; egredere igitur è cellâ tuâ, nihilque aliud facias, nisi vt venientem eminens cernens, inclinans te, adorare festines, sic deinceps ad proprium habitaculum reuersurus. Egressus igitur è cellâ suâ, credens que se cernere diuina ministerij cælestis officia, cunctaque lampadam fulgore rutilantia, & ipsum Antichristum non vltra vnus spatium stadij constitutum; protinus pronus in terrâ, & eum quem Dominum crederet, adorauit.

Elatum
dæmon fal-
laci Salua-
toris specis
eludat.

In tantum igitur læsa mens eius est, vt cum sequenti die ecclesiam fuisset ingressus, collectis in vnum fratribus diceret: Ego iam communionem non egeo; Christum enim ipsum vidi hodie. Tunc demum venerabiles patres ferreis eum vinculis illigatum, per vniuersum annum proprijs orationibus curauerunt. Hæc autem fuit forma medicinæ. Sæcularis eum vitæ conuersationi dederunt, vt ex eo quòd nihil haberet commune cum sanctis, inflatio animi ipsius tumorque cessaret, vt solet dici, contrarias res contrarijs debere curari remedijs.

Ligatur
Valens à
patribus.

Valdè autem & hoc necessarium credo, legentibusque arbitror profuturum, quòd talium quoque vitas hominum paginis libelli huius inserimus, sicut & inter sanctas paradisi arbores lignum illud, per quod bonum malumque cognoscitur, insitum scimus: vt si quando in vitâ aliquid suâ grande quis fecerit, non ex eo tamquam propriæ virtutis ostentatione se iactet. Frequenter enim & ipsa magnarum palma virtutum causâ nobis cuiusdam & occasio fit ruinæ, nisi ad gloriam propositi recto itinere venire properemus. Scriptum est enim: Vidi iustum in suâ perire iustitiâ, & hoc vtique vanitas est.

Gen. 2.

Eccle. 7.

De *HERONE.

CAP. XIV.

* Apud

Lipom.

Nerone.

Palladius

cap. 32.

HERON quidam nomine fuit vicinitate proximus mihi, Alexandrinus genere, vrbanus & iuuenis, mentis argutæ, puræ & probabilis vitæ, & ipse post multos labores, nimiosque sudores, vitamque ad summum plenam virtutibus, animæ quodam tumore sic corruit, vt supra sanctos ac venerabiles patres esse se crederet: tamque iniuriôsâ contra sanctum * Euagrium verba iactaret, vt diceret ei: Maximo errore falluntur qui doctrinæ tuæ credunt; non enim oportet alio præter Christum vt magistro.

* Pallad.
Macariū.
Ne mona-
chus senio-
rem officiat
contume-
liâ.

Abutebatur autem & testimonio sancto ad propositum stultitiæ propriæ roborandum; dicebatque quòd Saluator ipse dixisset: Nullum in terris vocetis magistrum. qui & ipse in tantam cordis obtusi incidit cecitatem, vt eum quoque postea esset necesse carnis ferroque vinciri, eò quòd iam nec ad sancta mysteria vellet accedere. Vt autem se rei veritas habet, immensæ virtutis ac vitæ fuit atque subtilis, ita vt multi qui cum ipso

Vox similis
nosrorum
hæretico-
rum.

Math. 23.

ipso

Teiumium porietosum. ipso vixerunt, referrent, post tres menses eum cibum frequenter accipere, solâ sanctorum mysteriorum communione contentum, herbisque siluestribus, si quas inuenire potuisset.

** Pallad. Al bino.*
Heronis mira memoria.
Ego quoque eum videor expertus eo tempore, quo simul cum beato * Albano pergerem Scithin. distabat autem ipsa Scithis à nobis quadragesimo lapide. In quibus bis mâducauimus, & ter aquam bibimus; ille verò nihil penitus cibi sumens, sed pede iter faciens, quindecim primùm reddidit psalmos. Tunc & illum, qui est maximus, dixit; postmodum illam quæ est ad Hebræos Epistolam, & Isaiam, partemque Ieremiæ, & Lucam Evangelistam, Salomonis proueria ita memoriter ambulans legit, vt eum gradientem assequi non possemus nimiam velocitate properantem. Hic igitur ad postremum maligni dæmonis fraude quasi quodam exagitatus incendio, in cellam quidem suam non rediit.

Nulli peiores, quam qui à monasteriis defecerunt.
Profectus autem Alexandria ciuitatem, veluti ordinatione diuinâ, clauum clauo, vt dici solet, excussit: incidit enim propriâ voluntate in eos, cum quibus istiusmodi more vivebat; vnde tamen inuitus postea remedium salutis inuenit. Intererat enim & circi spectaculis & theatri, & in tabernis diebus ac noctibus morabatur. Cumque in his voracitati atque ebrietati se penitus dedisset, in feminei quoque desiderij incidit cœnum. Et dum peccare meditatur, cum mimâ quadam cœpit loqui, proprium ei vulnus insinuans. Pustula enim quædam, quam carbunculum vocant, nata est ei in ipsis verendis, ac tantâ per sex menses ægritudine laborabat, vt naturalia ipsius putrefacta radicitus caderent.

Postea verò cum sanitatem, exceptâ illâ parte membrorum quam perdiderat, recepisset, ad diuinam sapientiam rediit, sanctis patribus quæ ei acciderant cuncta confessus; pœnitentiam tamen factis implere non potuit, quia post paucos dies debito sine quieuit.

CAP. XV.

De PTOLEMÆO.

Pallad. cap. 33.
Clima locum in Scithi.
ALIVS iterum, Ptolemæus nomine, eo more vivebat, vt difficile possit referri, quia inenarrabilis videtur. Habitauit autem inter initia ultra quæ Scithin, sæpè diximus loca, in eâ parte quam Clima vocant, in quo tamen loco nullus monachorû valebat habitare, eò quòd octauodecimo lapide puteus aquæ remotus esse videretur.

Hæresis, quod casus fiant omnia.
Ille igitur⁹ cilicenses illuc plures lagenas pertulit secum, quas Decembri & Ianuario mense, spongiâ ex petris colligens rorem, (multum enim tunc in ipsis regionibus cadit roris) implebat. Idque ei per quindecim illic habitanti annos, sufficiebat ad potum, qui penitus separatus à doctrinâ spirituali, colloquioque sanctorum virorum, quorum ei sermo prodesse poterat, & à frequenti mysteriorum communione, subitò quasi alienus effectus, in tantum à recto itinere deuiauit, vt diceret nullam esse prouidentiam rerum, sed omnia suis quodammodò motibus ferri.

Negatur prouidentia dæmone suggerente.
Persuasit igitur ei vitæ hostis humanæ, in eius animam profus ingrediens, atque dicens: His ita se habentibus, quid frustrâ consumeris Ptolemæe, aut quâ mercedis retributione laboras, cum nulla sit remuneratio meritorum? quòd si esset etiam retributio, quæ merces pro tantis laboribus

tibi sufficeret? quale verò iudicium scripturæ minantur, vbi sine prouidentia cuncta labuntur? His diabolicis cogitationibus miserrimus Ptolemæus infractus, fertur insaniens & à naturali discedens prudentiâ etiam vsque ad præsens tempus in Ægypto cum eiusmodi errore versari, voracitati tantum ebrietati que deditus, vt nullum profus cum aliquo soleat habere sermonem, sed velut¹⁰ eneus reuertens de publico, miserandum lacrymisque plenum spectaculum oculis Christianorum expositus: irrisio verò atque deceptio cunctis qui gratiam nostræ conuersationis ignorant.

Qui stat, videat ne cadat.
In hanc autem Ptolemæus est dilapsus insaniam ex irrationali quadam præsumptione, dum putat illus ab auctore facinorum, quòd omnes sanctos patres scientiæ virtute præcellat, per quam suus hostis effectus, hanc foueam perditionis incurrit, numquam cum talibus viris qui gubernaculis sapientiæ spiritualis vsi sunt, loqui dignatus. Vnde neglectus ac negligens, ad mortis profunda dilapsus, sicut arbor foliorum exuberans, repente vnus momenti tempore nuda aridaque monstratur, secundum quod scriptum est: Qui non habent gubernacula, cadunt sicut folia.

De VIRGINE Ierosolymitanâ.

CAP. XVI.

Pallad. cap. 34.
NOVERAM virginem quamdam de Ierosolymâ, cilicio vestitam, & per sex annos semper inclusam, nihilque eius quod voluptatem aliquam posset exhibere gustantem; quam ad postremum diuino auxilio destitutam, tam immensæ superbix morbus inuasit, vt talem ruinam qualem dicimus, sustineret.

Austeritas sine charitate periculosa.
Aperuit enim subitò fenestram cellulæ suæ, suscepitque eum qui consueuerat ei vitæ necessaria ministrare, cum eo concumbens. Hoc autem malum inde descendit, quòd non secundum spirituale propositum, nec propter dilectionem Dei ad monachicam venerat vitam; sed humanæ vanitatis illecebrâ, quæ ex inanis gloriæ cupiditate generatur, & per infirmam atque instabilem animi voluntatem. Dum enim cogitationes suas omnes alienæ vitæ maledicis reprehensionibus occuparet, discedente ab eâ Angelo sanctitatis, nullum omnino custodem propriæ reliquerat castitatis.

Angelus sanctitatis discedit ab obsessâ dæmone maledicentia.
Idcirco autem vtramque vitam religiosissimorum hominum, & eorum qui per neglectum post labores immodicos, & temporum spatia de summo fastigio ceciderunt describimus, vt vnusquisque de suâ conuersatione insidias inimici considerans, occultos eius laqueos possit euadere. Sed cum sint magnorum virorum feminarumque quamplurimi, qui abrenuntiationis suæ principia virtute peregerunt, deinde ab hoste cunctorum hominum sunt elisi; idè ex pluribus, quorum etiam vitæ focus extiti, paucos numero, quia neque illos ad fortia iam reuocare vterius, nec mihi prodesse præualeo, magnos Christi athletas laudans, nec imitans.

Vita abbatis ELIAE & DOROTHEI.

CAP. XVII.

Pallad. cap. 35.
ELIAS quidam nomine, monachus optimus, magnam habuit considerationem sexus infirmi deuotam Deo virginum. Sunt enim tales quorundam animæ, quarum propositum vltimi finis testimonio comprobatur. Qui amore virtutis accensus, & feminei sexus miseratione, in eâ

LL 4 quæ

* Pallad.
Athlibe.
Monaste-
rium vir-
ginum ad-
fuit Elias.

quæ * Atriuis ciuitate dicitur, ex pecunijs quæ ip-
si suppeditabant, monasterium immane constru-
xit. Ad quem locum plurimas (quæ vagari & er-
rare consueuerant) feminas congregauit, om-
niumque, prout necessitas postulasset, curam ge-
rebat: quibus cuncta præstiterat quæ ad vitæ sola-
tium pertinebant, hortulos quoque & instrumen-
ta diuersæ suppellectilis necessaria, & reliqua quæ
humani vsus ratio deposcit.

Istæ ex dissimilis vitæ genere intra vnus habi-
taculi claustra collectæ, frequentibus se inuicem
iurgiis inquietabant: vnde interdum necessitas
exigebat, vt inter eas simultatum talium causas
ipse cognosceret, pacemque repararet. Collegerat
enim illuc vsque ad trecentarum numerum femi-
narum, nec sine mediatore ipso, conuersatio
earum poterat ordinari. Quod cum iam per bien-
nium faceret, & adhuc panè ipse iuuenis videretur
(triginta enim vel quadraginta annos habebat)
tentatus est subito corporali desiderio volup-
tatis. Relicto itaque monasterio dum per solitudi-
nes totas biduo iugi ieiunus erraret, huiusmodi
precem fudit ad Dominum: Domine, inquit, aut
occide me, ne videam illas tristitiâ laborantes, aut
à me tentationem huius cupiditatis exclude, vt ea-
rum curam ita vt oportet aut conuenit, geram.

Vespertinis itaque horis subito eum in deside-
rio somnus oppressit, & tres numero Angelos ad se
venisse conspexit, vt ipse referebat. Tenuerunt
igitur eum, dicentes: Cur egressus es de monaste-
rio feminarum? Quibus cum ille transmigrationis
suæ causam referret, & timuisse se diceret, ne aut
sibi aut illis noceret; hoc illi ad ista respondit: Si
igitur ab huiusmodi tentatione per nos fueris li-
beratus, vadis, & rursus ipsarum suscipis curam?
Ad quod cum libenter ille acquieuisset, iusiurandum
ab eo huiusmodi, sicut ipse referebat, exigere
cœperunt: Iura, inquiens, his verbis, Per eum
qui habet curam mei, illarum curam habiturum
esse me iuro. Cum ergo illis verbis iurasset, tunc
vnus ex ipsis manus illius tenuit, & alter pedes,
tertius autem arreptâ nouaculâ illum emasculare
visus est: nō quod pro vero hoc faceret, sed quod
facere videretur. nam in quodam stupore animi
eo tempore se esse credebat, atque hac sentiebat
se ratione curatum. Tunc igitur Angeli interrogant
eum, an aliquid sibi factum suum profuisse sen-
sisset. Ille respondit, Vehementer, inquit, intel-
ligo, onus quoddam mihi esse sublatum; & satis
credo omni, quam formidabam, me molestiâ libe-
ratum. Dicunt ei: Ergo nunc vade ad monaste-
rium tuum.

Qui post quinque regressus dies, ingressusque lu-
gentium monasteriū feminarum, in eodem exinde
loco mansit in cellâ ex obliquo habitaculi illius
positâ, in quâ cum magis ipsis proximus videretur,
frequentibus eas quantum in ipso erat, emenda-
tionibus corrigebat. Vixit autem alios quadragin-
ta annos, sanctis patribus asseuerans, quod num-
quam vltra in cor ipsius cogitatio talis ascenderit.
Hanc ergo beatus ille Elias Dei gratiam meruit,
vt sic propriâ curâ muliebre monasterium
gubernaret.

Huic succedit Dorotheus vir beatissimus, qui
in moribus laudabilis vitæ consenuit, non quidem
in monasterio ipso ita conuersari præualens vt
prior, in superiore tamen se condidit cellâ, vbi
vnam fecit fenestram ex quâ contemplari femi-

nas in monasterio suo posset. Quam fenestram
& claudere & aperire consueuerat, cui & iugiter
assidebat, ad vnanimitatem pacemque; sorores eru-
diens. Itaque in superiore illâ monasterij parte
consenuit, cum neque mulieres ad ipsum ascen-
dere, neque ipse descendere posset ad eas: quia
nec scalæ illic vnquam positæ erant, per quas hu-
iusmodi cuiquam pateret accessus. Hæc est beati
Dorothei in abstinentiæ virtute perfectio, & finis
huiusmodi.

Vita PIAMONIS virginis.

CAP. XV.
III.
Pallad.
cap. 37.

PIAMON nomine virgo quædam fuit quæ
omnes ætatis suæ annos cum matre suâ vixit,
iugiter faciens opus lini, & post alterum semper
diem circa vesperam cibum sumens. Hæc à Deo
meruit accipere scientiam futurorum. Nam cum
apud Ægyptum quondam in ascensu fluminis
Nili contra vici vnus excidium vicus alter veni-
ret (cum grandi enim certamine partiuntur irri-
gationis vices, vsque ad eam vt & ad vulnera sua mor-
tesque; descendant.) Cum igitur fortior populus ad
inferioris vici homines, in quo erat ista, venisset,
numeroque suæ multitudinis fidens, & tam mili-
taribus quàm rusticis armis instructus, ad euer-
sionem suprascriptæ possessionis accederet, astitit ei
Angelus aduentum inimicorum nuntians, quem
nullus illic poterat suspicari. Tunc virgo memo-
rata vici presbyteros conuocauit, hoc dicens: Exi-
te & occurrere iis, qui de vico illo ad internecio-
nem vestram venire festinant, ac ne vnâ & ipsi
cum cellulis vestris cæde pereatis, deprecamini
eos, vt ab apparatu certaminis huius recedant.

Cumque presbyteri admodum ad hæc dicta ti-
muissent, proni ad pedes cadunt, rogantes eam, at-
que dicentes: Quia nos non audemus eis occur-
rere: scimus enim & ebrietates eorum, & auda-
ciam non ferendam. Sed adde hoc quoque, in-
quiunt, misericordiæ tuæ, supra omnem hunc qui
tremet vicum, & super istam quoque domunculam
tuam, & magis ipsa progredere atque occurre ve-
nientibus, locumque istum redde pacatum. At illa
hoc quidem se facturam negauit; ascendit tamen
protinus superiora domus propriæ, & totâ illic
nocte in continuâ oratione permanfit, ne genua
quidem flectens, atque has Domino preces effu-
dit: Domine (inquit) Deus, qui omnem iudicas
terram, cui nihil vnquam placet iniustum, ascen-
dat ad te oratio mea, & adueniat virtus tua,
quæ in excidium nostrum ruentes in eo ipso, in
quo illis occurrerit loco, veluti clauorum affixione
contineat.

Hoc ergo sermone, & hac oratione completâ,
hostes eorum in tertio iam vici lapide constituti,
circa primam horam diei ita in memorato hæse-
runt loco, vt profus moueri inde non possent.
Hoc autem & ipsis reuelatione patefactum est,
quod molitiones eorum, orationes memoratæ
virginis impedissent. Mox itaque quibusdam de
suis ad vicum ipsius missis, postulant pacem, ista
mandantes: Gratias Deo agite, qui vos oratio-
nibus Piamonis ab excidio vestræ possessionis
auertit.

Vita abbatis PACHOMII.

CAP. XIX.

TABENNENSIS nomine, in Thebaide pro-
uinciâ dicitur locus, in quo Pachomius qui-
dam fuit, vir iustus in tantum, vt per diuinam gra-
tiam

Pallad.
cap. 38.

Elias re-
tor 300.
virginum
tentatur
voluptate.

Fugit à
conspetu
virginum
metu la-
psus.

Ab Ange-
lis curatur
à fomite
concupi-
scentiæ.

Dorotheus
inclusus,
rector ta-
men virgi-
num.

Piamon
virgo do-
natur gra-
tiâ propho-
tia.

Oratione
aduersa-
rios immo-
biles sinit.

*Quis ora-
tionum
modus.*

*Pachomius
vocalur
diuinitus
in abbatem*

*Regulam
monasti-
cam diui-
nitus acci-
pit.*

**Lege lebi-
tonas.*

*Die Domi-
nico, &
Sabbati
communi-
cant.*

*Cuculla
monachoru
cruce insi-
gnita.*

*Quomodo
admittendis
hospites.*

*Qua vi-
sua ratio.*

tiam nosset futura, & angelicâ etiam visione frueretur. Hic ad perfectum misericors & humanus fuit, & inestimabili fratres amore dilexit. Ad quem in speluncâ sedentem angelus Domini venit, dicens ei: Per omnia quæ ad propositum tuum pertinent, scias te esse perfectum; vnde iam in speluncâ superfluo sedes; veni igitur, & relicto hoc loco, collige omnes monachos iuniores, & cum ipsis habita, & eos iuxta regulam vitæ, quam à me discas, institue. Tabulas autem illi cereas dedit, in quibus scriptum erat: Permittes vnicuique vt tantum quantum poscit & cibi sumat & potus, & iuxta manducantium & bibentium vires paribus quoque operibus eos subiugabis, & neque quemquam ieiunare, neque manducare prohibebis: ita tamen vt fortioribus & magis edentibus semper opus grauius iniungas; infirmi autem & verè monachi, ad operandum leuius vrgeantur. Diuersas etiam intra atrium domus cellulas facies; & ternos per singulas manere præcipies. In vno tantum loco cibus omnium fiat. Somnum verò capiant non iacentes, sed super instructas & paululum reclinatas cathedras, & velatas palliis suis sedentes quiescant. Vrantur autem noctibus lineis vestibus (quas * leluotonas vocant) cuncti, & singuli quoque eorum pellibus caprinis benè confectis tegantur. quas pelles, nec tunc quoque cum voluerint cibum capere vel somnum, deponant. Quando autem ad communionem Sabbati vel Dominici diei ingrediuntur, vnusquisque suum cingulum soluat, pellemque deponat, & cum cucullo tantum ingrediatur. Cucullos autem ipsos sine villo paruulos fieri, vt infantibus ordinauit; in quibus & quædam signa de purpurâ fecit intexi. Iussit viginti quatuor esse ordines fratrum, iuxta viginti quatuor numerum litterarum: & vnicuique ordini superposuit litteram Græcam ab Alpha, & Beta, Gamma, Delta, & ceteris vsque Omega.

Dum igitur interrogaret sanctus Pachomius, & in tantâ multitudine singulorum requireret vitam, dicebat secundo illi qui erat in suo ordine prior, quemadmodum se habet Alpha, vel quomodo habet Beta? Et iterum salutem per vnumquemque ex proprio signo & vocabulo litteræ requirebat. Et simplicioribus quidem perfectisque monachis, inquit Angelus, Iotæ litteræ nomen, durioribus autem ac difficilioribus Chi litteræ nomen impones. Itaque vnicuique ordini tales vocabulorum imprimes notas, vt mores per eas significentur animorum. Soli tamen spiritalis noverant viri, qualem supposita elementa vitam sui ordinis indicare videantur. Scriptum autem hoc in tabulis ipsis erat: Si quis, inquit, de alio monasterio peregrinus aduenerit, aliam regulam sequens, nec manducet cum illis iste, nec potet, neque in mansionem eorum introducat, nisi fortè in itinere eisdem fuerit adiunctus. Quicumque verò idcirco ad eos fuerit ingressus, vt cum ipsis permaneat, non illum nisi triennij tempus impleuerit, in loca monasterij secretiora recipies. Sed cum prius per triennium totum laboriosius opus duriusque perfecerit, tunc receptum intrinsecus eum iam esse permittes. Edentes cucullis capita sua velent, ne alter manducantem alterum fratrem aspiciat. Nec loqui quidquam dum edit liceat, nec aspicere ad vllam alteram partem, nisi ad solum catinum, & ad solam cui superponitur

mensam. Hoc etiam ordinauit & iussit, vt orationes duodecim numero per totum diem facerent, & rursus duodecim alias, quando ad vespertinum lumen venirent: in nocturnis quoque vigiliis totidem preces effunderent; tres autem solas ad horam nonam diei. Quando verò vniuersa multitudo conueniebat ad manducandum, vnicuique ordini in singulis orationibus statuit psalmum præcinere.

Tunc sanctus Pachomius quasi contradicere Angelo voluit, hoc dicens: Paucæ sunt istæ orationes. Cui respondit hoc Angelus: Has orationes fieri idcirco præcepi, vt & minores sine aliquâ implere tristitiâ impositam sibi viuendi regulam possint. Qui verò firmioribus consummationibusque sensibus viuunt, non est illis necesse alienâ lege constringi: ipsi enim semetipsos intra cellas vniuersamque vitam suam visioni & cultui Dei penitus dederunt. His ergo, inquit, ista præcepi, qui nec inuenire possunt vel implere quæ prosunt, vt cum seruili quadam necessitate compulsi, ostenderint dignam in se sub proposito disciplinam; tunc demum ad fiduciam valeant diuinæ notitiæ peruenire. His itaque dispositis, impletoque ministerio, Angelus discessit à sancto Pachomio.

Plurima igitur sunt monasteria, in quibus ad septem millia sunt virorum, quæ huiusmodi instituta custodiunt. Sed maximum id habetur & primum, in quo Pachomius ipse degebat, ex quo videntur & cetera monasteria processisse, quæ ad mille quadringentos fratres habere noscuntur.

Inter quos etiam est quidam famulus Dei, Antonius nomine, admodum mihi amicitiarum iure coniunctus, qui secundum in illo monasterio obtinet locum. Quem de vitâ ipsius & conuersatione securi, Alexandriam sæpè transmittunt, vt illic ea quidem quæ in monasterio fecerint, vendat; ea autem quæ scit necessaria, emat semper ac referat. Sunt & alia monasteria ducentenos fratres & trecentenos habentia, in eâ quam Panos ciuitate vocant: quam ego quadringentos habentem viros ingressus inueni. [Inter quos sartores quindecim repperi, fabriferrarios septem, carpentarios quatuor, camelarios duodecim, fullones quindecim numero, singulos in arte propriâ laborantes.] Et ex iis quæ quotidiano victui superesse poterant, etiam monasteriis feminarum carceribusque vicinis necessaria quæque præbentes, & qui sues etiam pascebant. Quod cum ego reprehendendum putarem, hoc quoque ex traditione maiorum se suscepisse dicebant, quia idcirco in monasteriis esse oporteret sues, ne & cribratarum excrementa frugum perirent, & purgatorum folia olerum, & cetera quæ damnum (si prolicerentur) inferrent. Occidi igitur sues ipsos iubeant, & carnes quidem ipsas ementibus vendi, vngulas tamen ac minimas partes eorum, in agrotorum ac senum epulas deputari, eò quòd in regione illâ grandis esse inopia rerum & frequentia hominum videretur. Blemmyos autem vicinos suis finibus habent.

Antelucanis igitur horis surgentes, qui per diem vices reliquis seruibant, alij coquebant cibos, alij mensas parabant. Quas circa tertiam diei horam ponere soliti, perfecto omni opere suo superponebant eisdem panes, & herbulas quasdam suo more conditas, quas lapsanas vocant. Oliuas

*Regula im-
becilliori-
bus quoque
debet esse
accommo-
data.*

*7000. viro-
rum nume-
rus in mo-
nasterijs
sancti Pa-
chomij.*

*Pal. c. 39.
dicitur
Aphtho-
nius.
Antonius
procura-
tor mona-
sterij sancti
Pachomij.*

*Quis la-
bor mona-
chorum
Pachomij.
Vnicuique
inclusa de-
sunt Palla-
dio Hex-
ueti.*

quo-

quoque, & caseum præter carnes, comminuta etiam diuersi generis olera. Quibus in hunc ordinatis modum, alij sextâ diei horâ ingredients, fumebant cibum, alij septimâ, alij octauâ, alij nonâ, alij decimâ, alij vndecimâ, alij profundâ iam nocte vesci consueuerant; quidam autem post biduum etiam capiebant cibum. Ex propriâ tamen litterâ poterat hora vniuscuiusque cognosci. Similiter etiam ipsis erant & opera diuisa; alij enim agriculturâ inseruiebant, alter hortum colebat, ille officinâ fabricâ vacabat, ille pistoris, alter carpentarij, alter verò fullonis arte clarebat, alter pellium, alter coriorum confectioe sudabat, alius codicum lectione vel conscriptione gaudebat, alter sportellas grandes intexere solitus erat, alter minores, omnes tamen simul memoriter spirituales libros tenebant.

CAP. XX.

Vita TABENNENSIO TARVM feminarum, & de VIRGINE, de quâ dictum fuerat falsum testimonium.

Pallad. cap. 39. *Monasterium mulierum Tabennensiotarum.*

Sepultura virginum cum palmis & ramis oliuæ, & psalmodiâ.

Pallad. cap. 40.

Quæ vis sit murmuris & calumniæ claustralis.

Sacrificiû non oblati pro deservatis.

Excommunicatio calumniantium.

EST autem apud istos, feminarum quadringentarum numeromonastrum, iisdem moribus atque eadem ordinatione viuientium, excepto velamento pellium solo. Et mulieres quidem trans fluuium habitant, intra fluuium autem viri. Cumque defuncta vna virginum fuerit, vestitam eam vt assolet deferunt aliâ, & supra ripam fluuij ponunt sorores. Quam inde cum olearum ramusculis palmusculisque nauiculâ transfretantes viri, & psalmos canentes, ad suas transferunt partes, & in proprio cum reliquis deputato condunt sepulcro. Nullus tamen excepto presbytero ac diacono, transit ad monasterium feminarum; & hoc per Dominicum diem tantum.

In hoc ipso mulierum habitaculo, res accidit talis. Quidam sartor vestium sæcularis transgressus fluuium, opus ab ipsis aliquod per ignorantiam postulabat. Cumque vna de feminis iuuenis processisset (tutò enim videbatur hoc facere, propter solitudines ipsius ac deserta regionis) subito eum non sponte conspexit, deditque illi tale responsum: Nos ad emendandas res nostras, artifices nostros habemus. Alia de feminis cum eos in hac visione quam retuli notasset, post tempus aliquantulum orto inter eas iurgio, ex diabolicâ suspitione & proprij cordis malignitate, iracundiæque feruore memoratâ in conspectu aliarum sororum cœpit calumniari, eique nonnullæ ex ipsis, non tamen cum grandî malitiâ consentiebant. Illa igitur admodum tristis effecta, cum tam manifestam calumniam ferre non posset (sciebat enim se, ne intra sensus quidem suos tale aliquid cogitasse) occultè se præcipitavit in fluuium, atque hoc sine defecit. Quod vbi quæ calumniata ei fuerat audiuit, non ferens tanti sceleris atrocitatem, & ipsa tunc laqueo innexa defecit. Aliæ autem sorores huiusmodi factum, ingresso ad eas presbytero retulerunt. Tunc ille præcepit nullius quidem nomine ex iis quæ se tali morte neauerunt debere oblationem Deo fieri. Quæcumque autem viderentur ex illius dicti insuluratione discordes, veluti quæ consciæ peccati essent, quia tali calumniæ credidissent, iussit eas per septem annos sanctorum mysteriorum communionem priuari.

Vita sancta VIRGINIS, quæ inter illas stultitiam simulauerat. CAP. XXI.

FUIT alia in hoc monasterio virgo, quæ stultam se esse propter Christum, ac dæmonem se finxit habere, vt virtutem sui propositi posset implere. Quæ cum se admodum humiliaret atque deiceret, vsque ad eò omnibus alijs horrore erat, vt ne cibum quidem cum eâ caperent. Talem ergo gratanter elegerat vitam, & à coquinâ nunquam recedens, totius illic ministerij tamquâ ancilla cunctis obediens, implebat officium, eratque secundum vulgare prouerbium, vniuersæ spongia domus. Implerum à se, rebus probans, quod in sancto Euangelio scriptum legimus; Si quis inter vos vult esse maior, sit omnium seruus & omnium minister. Et beatus Apostolus: Si quis, inquit, ex vobis putat esse sapientem in hoc mundo, fiat stultus, vt efficiatur sapiens.

Hæc igitur inuolutum pannis habebat caput, & ita omnibus seruiebat: ceteræ autem virgines tonsæ cucullis cooperiuntur. Nulla hanc potuit de quadringentis videre manducantem: nunquam per omne æuum suum sedit ad mensam, à nullâ vel modicam partem panis accepit; sed micæ tantum detergens illa mēsarum & abluens ollas, his solis alimoniis contenta viuebat: nunquam calceamentis est vsa, nulli vmquam fecit iniuriam: nulla ipsius murmur audiuit, nulli autem parum, aut satis vmquam locuta est, & certè cum ab omnibus cederetur, cum omnium viueret odio, cum maledicta omnium sustineret.

De hæc sanctissimâ beato Piterio (cui hoc vocabulum erat) probatissimo viro, semperque inter deserta viuenti, astitit Angelus quondam sedenti in Porphyrite qui dicitur loco, affatusque est eum his verbis: Cur grande, inquit, aliquid esse te credis in tuo proposito, & in huiusmodi degens loco? Vis videre mulierem te sanctiorem? Vade ad Tabennensiotarum monasterium feminarum, & vnam ex ipsis illic inuenies, in capite habentem conscissum pannum, ipsamque te cognosce esse meliorem: nam dum contra tantas sola diebus ac noctibus pugnet, cor ipsius à Deo nunquam recessit; tu autem vno in loco residens, neque quouam aliquando progrediens, per omnes animo & cogitatione vrbes vagaris. Statim ad supradictum monasterium venit, & magistrus fratrum rogauit vt transueheretur ad habitaculum feminarum. Quem mox illi vt vitâ gloriosum virum, & iam prouectioris ætatis, cum fiduciâ grandi fluuium transire fecerunt.

Ingressus autem, post orationem omnes sorores desiderauit inspicere, inter quas solam illam propter quam venerat, non videbat. Ait ergo ad postremum, Omnes mihi adducite, deesse enim videtur aliqua. Dicunt ad eum: Omnes hîc sumus. Quibus respondit: Vna deest, quam mihi Angelus demonstrauit. Dicunt ei: Vnam * stultam habemus intrinsecus in coquinâ. Sic enim eam quæ dæmone vexatur appellant. Ait Salem. ille: Exhibete mihi quoque ipsam, vt eam videam. Quo audito, memoratam vocare cœperunt; quæ cum nollet audire, sentiens credo aliquid, aut fortassis hoc diuinâ iam reuelatione cognoscens, dicunt ei: Sanctus Piterius te videre desiderat. Erat enim famæ ac nominis grandis.

Cum-

Pallad. cap. 41. *Virgo ob humilitatē stultitiam simulans.*

Velut spongia monasterij omnia abiecta officia implet. Matth. 2. Marc. 10. I. Cor. 3.

Virgines alia tonsæ & cucullis, ipsa panno caput inuoluta.

Contumelios affecta tacet.

Palladio cap. 42. dicitur Piterium.

Sanctus Piterius ad virginem se sanctiorem ab Angelo mittitur.

Adit virginum monasterium.

* Pallad. Ait Salem.

Cumq; ad eum fuisset exhibita, vidissetq; panno frōtem illius inuolutam, proiecit se ad pedes eius, dicēs: Benedic me, Amma. Procidens autē & ipsa ad pedes eius, dixit: Tu me benedic, domine.

Omnes igitur sorores obstupuerunt, simul dicentes: Noli, abba, talem iniuriam sustinere; fatua est enim ista quam cernis. Tunc sanctus Piterius hoc ipsis omnibus ait: Vos estis fatuæ; nam hæc vestra & mea, cum sit melior, est Amma (hoc enim nomine vocant illi spirituales matres) & precor Deum, vt dignus ipsa in die iudicij mereat inueniri. Quo audito, omnes simul ad pedes sancti Piterij prociderunt, singulæ varia peccata propria confitentes, quibus illam sanctissimam contristarunt. Et alia quidem dicebat: Ego eam delusi: alia, Ego habitum eius deiectum derisi: alia, Ego eam, quod esset tacita, iniurijs affligebam: alia abluens sordes catini, super eam se fuisse dicebat: alia colaphis eam à se verberatam sæpè memorabat: alia nares ipsius sinapi impletas à se esse dicebat: ceteræ quoque diuersas referebant se ei iniurias irrogasse. Pro quibus omnibus sanctus ille vnâ cum rememoratâ sanctissimâ virgine suis Deo precibus, regressus est.

Post paucos autem dies, non ferens illa tantam sui gloriam, tantoq; se nolens sororum honore cumulari, grauariq; se credens satisfactionibus singularum, egressa de monasterio illo, quod ierit, in quem diuerterit locum, vel quo sine defecerit, ad nullius potuit hætenus notitiam peruenire.

Non ferens gloriam & honorem, fugit.

CAP. XXII

Vita abbatis IOANNIS, qui in Lyco habitauit, & POEMENIÆ virginis.

FVIT quidam Ioannes in oppido cui Lycus vocabulum est, qui carpentarij quidem artem, dum adhuc esset puer, didicit, fratrem tamen tinctorem habuit: quiq; postmodum cum iam viginti & quinque esset annorum, huic sæculo renuntiavit. Et per quinque annos in diuersis monasterijs degens, ad postremum solus sese in Lycum contulit montem; in cuius cacumine trium sibi voluminum cellulas fecit. Ingressusque illuc, ita se inclusit, vt aditum quoque ipsum per quem introit, obstruxerit. Erat igitur vnum volumen ad corporales deputatum necessitates, aliud in quo opus facere & cibum sumere consueuerat, tertium in quo orabat.

Pallad. cap. 43. Ioannes primium faber.

* Pallad. tholorum.

Ioannes donatur gratiâ pro phœtia.

Imperatorij Theodosio auentum belli prædixit.

Hic igitur cum triginta iam annos compleisset inclusus, per solam semper fenestram necessaria victui suo ab administrante suscipiens, meruit talem gratiam Dei, vt haberet scientiam futurorum. Nam & sanctæ memoriæ Theodosio Imperatori frequenter & varia ex iis quæ essent euentura prædixit. Primùm quidem de Maximo tyranno, quod & superaturus eum esset, & Galliarum ex partibus reuersurus: postea autem & de Eugenio tyranno, eidem quæ subsecuta sunt, antè prædixit; quod eum quidē superaturus esset, sed ipse ibidem vitam finiturus, filiumque suum successorem imperij relicturus. De quo apud omnes grandis semper fama conualuit. Propter quod & Theodosius Imperator, prophetalem eum venerari honore consueuerat, asserens illum magnæ esse virtutis. Cum igitur nos, hoc est ego & beatus Euagrius, & Ammonius, & Albinus circa Nitriæ solitudines degeremus, cupiebamus diligenter agnoscere memorati viri virtutem. Ait ergo nobis tunc sanctus Euagrius: Libenter audirem

ab eo, qui mentem atque sermonem benè nouit probare, qualis sit iste vir quem loquimur. Si enim eum non prius alio referente cognouero, necesse iam erit vt ad montem eius ascendam. Quod cum audissem ego, neque cuiquam quidquam tale dixissem: vno die tantum moratus, alio clausi cellulam meam, & me atque ipsam commendans Deo, Thebaidem vsque perrexi. Diebus decem & octo omni itinere confecto, partim ambulando pedibus, partim per fluum nauigando. Agebatur autem hoc eo tempore, quo fluuius solebat ascendere, quando multi a grotare consueuerant, quod sum & ipse perpeffus.

Heracles ad Ioannē contendit.

Cum ergo illuc venissem, clausum septum illud inueni, quod ante ingressum cubiculorum ipsius erat; postea enim ipsum locum extruxerant fratres. Talis autem erat ædificij ipsius magnitudo, vt ferè centum caperet viros. Clausum autem semper ipsum habentes locum, solo Sabbati & Dominico die aperire consueuerant. Cognitâ ergo causâ ob quam clauderetur, quieui expectans Sabbati diem: qui cum aduenisset, ingressus sum circa horam secundam, vt supra dictum viderem virum. Inueni igitur eum assidentem fenestræ, ex quâ ad se ingredientibus solebat loqui. Post primam itaque salutationem hoc mihi per interpretem dixit: Vnde es, vel cur aduenisti? nam ego de socijs Euagrii vnum te esse conicio. Respondi me esse peregrinum, & de Galatiæ partibus venire, & vnum me ex Euagrii fratribus esse confessus sum.

Ioannes ex quo conuentu sit, nouit.

Interea dum loquimur, ingressus est subito prouinciæ ipsius præses, Alipius nomine: ad quem relicto quem mecum habebat sermone se contulit. Secessi igitur ab hisdem paululum, & loco cedens eminus steti. prolixas autem eorum fabulationes grauiter ac molestè ferens, intra me ipsum bonum illum senem reprehendebam, eò quod meo sermone contempto, illum potius honorasset. Ideoque cum mihi ingratum fuisset, spreto eodem, recedere cogitabam. Vocauit itaque ad se tunc ille Theodorum nomine interpretem suum, dicens: Vade ad fratrem illum, & dic ei: Noli esse pusillanimis; iam nunc enim dimittam præsidem, & tecum loquar. Cognoui igitur ex hoc esse hominem spirituales, & omnia præuidere, & idcirco eo magis cæpi remorari.

Heracles mora impatiens, abijtum parat.

Sistit eum Ioannes eum tentationes diuinitus noscens.

Egresso verò mox inde præside, me vocauit, his me alloquens verbis. Cur, inquit, animam tuam, meâ reprehensione læsisti? quam in me inueneras culpam, vt ea in tuis sensibus cogitares, quæ nec in me cognosco, nec tuos scio mores dicere? An ignoras illud quod scriptum est, quod non incolumes ac fortes, sed quod malè sani medico semper indigeant? Nam tu me cum velis, & rursus ego inuenire te possum, & si ex me forsitan nullum, ex alijs tamē fratribus aliquod patribusq; poteris habere solatium. Iste verò totus ex secularibus rebus diabolicæ deditus potestati, vix breuis horæ spatio potuit respirare. Et nunc tentans, sicut quidam seruus austerum dominum suum fugiens, venit vt salutare hîc inueniret auxilium. Inconsulta igitur atque importuna res fieret, si illum relinquerem, & tecum morarer, qui iugiter salutis tuæ commodis vacare consuesti. Quem ego magnopere precatus sum, vt pro me dignaretur orare. hoc enim mihi spirituales illum virum esse certissimè persuasit.

Matth. 9. Marc. 10. Luca 5.

Maximè colloquendum cum ijs quibus prodesse possumus.

Tunc

Tunc ille iam lætior dexterâ suâ in sinistrâ me leniter vultus mei parte percussit, hoc dicens: Multæ te tribulationes manent, passus es multa vt exires de solitudine, & interim hoc formidans aliquantulum facere distulisti. Pias autem tibi, & quasi rationabiles occasiones afferens dæmon, ventilare te tentat. Admonuit enim & circa patris desiderium, & quemadmodum frater tuus sororq̄ conuerti, atque in solitudine agere vitam suam deberent. Ecce nunc tibi hoc ego renuntio, vtrosque saluatos esse cognosce. Renuntiauerunt enim ambo sæcularibus rebus. Et pater, inquit, tuus, alios septem victurus est annos; in his igitur ac viue in desertis vt cœpisti locis, neve parentum causâ tuorum, ad patriam redire festines; scriptum est enim: Nemo mittens super aratrum manum suam, & retrò aspiciens aptus est regno cælorum.

*Heraclidi
parentum
conditio-
nem prædi-
cit Ioannes.*

Lucæ 9.

Vehementer igitur atque mordaciter ex huiusmodi verbis instructus ac doctus, gratias egi Deo, maximè posteaquam occasiones quæ me solitudinem relinquere compellebant, iuxta votû meum impletas esse cognoui. Rursumq̄ mihi hoc cum risu placido & iocis dixit: Vis, inquit, episcopus fieri? Ego autem me iam esse respondi. Interrogabat, Vbi dixi ego: In coquinis, mensis, tabernis, officinisque figulorum; hæc enim cuncta, inquam, diligenter inspicio, & si fuerit acidum vinum, à prandio meo illud excludo, quod autem fuerit bonum, bibo. Similiter inspicio & ollas coquorum, & si deesse sales videro, aut aliquod condimenti genus, addo, meliusque conditos cibos comedo. hic est episcopatus meus: voracitas enim mea, talem me episcopum fecit. At mihi hoc ille sanctus subridens, Remoue, inquit, iocos; nam episcopus es futurus, plurimumque tribulationum habiturus es ac laborum. Si igitur ista vis fugere, noli relinquere solitudines nostras: nullus enim te in desertis degentem locis episcopum faciet. Descendens autem tunc ego à memorato viro, regressus sum ad deserta in quibus esse consueueram, venerandis illis patribus hæc ipsa quæ illic cognoueram de spiritali diuinoque referen: homine, qui post duos menses ad eundem beatissimum nauigando venerunt. ego autem miserimus dictorum eius immemor fui.

*Culinarius
episcopus
Heraclides.*

*Heraclidi
episcopa-
tum præ-
uaticina-
tur Ioan-
nes.*

Post triennij igitur tempus, valerudinem ex infirmitate stomachi ac splenis incurri. Et ex supradicto loco à fratribus Alexandriam vsque transmissus, atque illic hydropem medicans. Ab Alexandria quoque profectus suadentibus medicis, peto Palestinam causâ commodarum que esse ibidem putabantur aurarum: tenuiores enim aëres magis ægritudo mei corporis requirebat. De Palestinâ autem ad prouinciam Bithyniam veni. in quâ nescio quomodo, vt rûm studio hominum, an voluntate diuinâ (hoc Deus nouit) episcopus vltra meritum meum factus sum. In quo tempestatis illius quæ sub sancto Ioanne commota est, interfui malis, & per decem menses in obscurissimâ cellulâ occultatus, cœpi illius sancti dicta reminisci, cum ea illic quæ prædixerat, sustinerem. Hæc autem fortè mihi, tunc ille magnus athleta Christi dicebat, cupiens me ad sustinendam solitudinum vitam, huiusmodi prænuntiationibus prouocare. Nam quadraginta octo annos in eadem cellulâ suâ se habitare dicebat, nullius se vquam feminæ vultum vidisse

*Heraclides
in Bithyniâ
creatur
episcopus.*

*Ioannes
48. annis
non femi-
nâ, non pe-
cunâ vidit.*

confirmans, ne sororis quidem, neque semetipsum edentem aut bibentem ab altero visum.

Ad hunc videndum & ancilla Christi Pœmenia venerat. Cui ille non visæ quædam per alium secreta mandauit, admonuitque eam ne de Thebaidis regione proficiscens, diuertere Alexandriam vellet: quòd si eum noller audire, in tentationem eam quamdam necesse esset incidere. Sed cum illa seu per negligentiam, siue per obliuionem suam, non ita vt iusserat sanctus ille, fecisset, Alexandriam venit, vt cerneret sibi incognitam ciuitatem. Dum ergo iter conficeret iuxta oppidum cui Nicius nomen est, applicuerunt naues eius ad resoluendum longæ nauigationis laborem. Ingressi igitur pueri ad terram, quædam proteruitate ducti contra loci illius rusticos, quorum superbiam audaciamque nullus fert, iurgia excitare cœperunt. Ex quibus multitudo memorata, eunucho quidem vni digitum abscidit, ac rapuit, & alium trucidauit, sanctum autem Dionysium quem vulgus esse episcopum nesciebat, propè merfit in fluuium, ipsam verò iniuriis terroribusque confecit, reliquis omnibus pueris vulneratis.

*Vita beati POSSIDONII mona-
chi Thebai.*

*Palladio
c. 47 dicitur
Pœmenia
Ioannes
Pœmenia
lapsum
prænu-
tias.*

CAP. XX-
III.

DE Possidonio Thebæo viro probatissimo atque patientissimo inenarrabilia quædam & multa memorantur. Tam autem mansuetum virum, tam verè monachum, tamque nihil habentem in se malitiæ, nullum ego alterum vidi; nam apud Bethleem cum eo per annum integrum vixi eo tēpore, cum sederet in illâ regione, quam Pœmenion dicunt, & multo plures in eo scio me vidisse virtutes; inter quas hoc mihi quondam & ipse referebat, dicens: Vno anno cum in eo loco, qui Porphyrites vocatur, habitarem, nullum hominum dum illic degerem vidi, sermonem nullius audiui, non atigi panem, sed de paucis tantum dactylis vixi & herbis agrestibus, si quas inuenire potuissem. Interè aliquando cum penitus alimenta, quibus sustentari poteram, defecissent, egressus sum de speluncâ meâ, vt vsque ad eas partes quæ ab hominibus inhabitantur accederem, & per totam ambulans diem, vix habitaculum meum, duobus millibus abesse cognoui. Circumspiciens igitur velut equitem quemdam videre me credidi, habentem militis speciem, & cassidem capite suo gestantem, cui in uiarum modum crista surgebat. Quem cum militem verè putarem, ad speluncam redire properaui. inueni autem illic reuersus continuo cistellam, quæ uas & ficus recenter lectas habebat: quam statim rapui, & sic speluncam lætus intraui. Per duos autem menses cibibus ipse maximo mihi solatio fuit.

*Palladius
cap. 77.
Possidonium
totus man-
suetus.*

Miraculum verò sanctissimum Possidonium circa Bethleem fecisse memoratur huiusmodi: Quædam mulier prægnans à spiritu immundo fatigabatur, & tempore partus sui cum maximâ difficultate pariebat: eam enim spiritus ille cruciabat. Cum igitur mulier infelix sic vexaretur à dæmone, maritus eiusdem ad sanctum Possidonium decurrit, rogans eum vt dignaretur venire, atq; orare pro eâ. Ingressi que nobis ad orationem simul, cum ille stans cœpisset orare bis in terrâ tantum modò fixis genibus, impurû illum spiritum mox fugauit. Assurgens autem de solo, dicit hoc nobis

*Cum panis
ei doesset,
cistellam
plenâ uvis
& ficibus
inuenit.*

*Curat mu-
lierem gra-
uidam à
spiritu im-
mundo.*

nobis: Orate rogo; iam nunc enim, dum spiritus ille expellitur, signū quoddam monstrabitur nobis. Et vt satisfieret nobis, post hæc ipsius sancti dicta, à fundamentis parietem vestibuli dæmon abscedens eruit totum atque deiecit. Per totum autem septennium ipsa muliercula semper muta permanerat. Postea verò quàm à sancto illo qui eam à dæmone liberauit, visitata est, mox & peperit, & loqui promeruit.

Dæmon egrediens dat signū.

Pallad. cap. 2.

Huius viri etiam prænuntiationem (quam prophetiam vocant) aliquando cognoui: postea & Simonem admirabilem virum, quem interim ego notasse ac nosse me memini. Hic mihi beatissimus atq; abstinentissimus Possidonius etiam ista referebat, quòd à quadragesimo xui sui anno, vsū panis in victu proprio non haberet, neque vsque ad medium diei spatium iracundiam aduersus vllum tenuisset. Hæc sunt miracula atque signa fortissimi in Christo Possidonij, quæ diuinā gratiā operatus, in his vitam famatam finire promeruit.

CAP. XXIV

Vita SERAPIONIS monachi, CLEOMONIS, & cuiusdam VIRGINIS.

Pallad. cap. 3.

Serapion sindone tantum indutus.

ALIVS quidam Serapion nomine fuit, qui Sindonius cognomen acceperat, quia nullā aliā veste, nisi solā sindone vtebatur. Quem nihil vquam habuisse vel possedisse satis notum omnibus fuit, propter quod & apathes, id est impassibilis, vocabatur, quia nullum patiebatur desiderium possidendi. Peritissimus autem erat scientiā litterarum, Scripturalesque omnes tenaciter memoriterque relegebat. Qui ex nimia abstinentiā omnium rerum, & ex iugi diuinorum meditatione librorum, cellulæ vnius quiete non poterat esse contentus, sed per diuersas mens semper ipsius trahebatur. Toto igitur mundi sine discurrens, ad talis gloriæ virtutem ascendit. Huius enim habitus, id est voluntatis, mens eius erat: vnde & voluntatum affectionumque differentias, non substantiarum vocamus.

Se vendit mimis, vt eos lucrificeret Christo.

Hoc autem de eo patres sancti aliquando referebant, quòd per monachum aliquem conlusorem suum, in oppido quodam viginti solidorum pretio paganis semetipsum distraxerit mimis; & quos signatos pro se acceperat solidos, apud se ipse seruauerit. Tandiu ergo, cum prædictis qui eum emerant mimis, in tali seruitute permanfit, quamdiu & Christianos eos faceret, & à ludis theatralibus separaret. Nullo autem alio ad victū suum, excepto pane & aquā, vti solebat, neque vquam Scripturas sanctas legere cessabat. Interea longi temporis spatio prior mimæ maritus animo stimulante compunctus est, tunc & ipsa eius coniunx, ad postremum etiam domus tota. Dicebatur autem, quòd antequam aliquis eius cognosceret vitam, pedes quoque ipsis lauaret, vt dominis: postea verò quàm spirituale lauacrum vterque suscepit, vterque à theatriali actu recessit, conuersique sunt ad castam pariter ac piam vitam. Vehementer autem memoratum ac dulciter diligebant virum, hoc dicentes ei: Veni, frater, iam te libertate donamus, eò quòd ipse nos prior de turpi seruitio liberaisti. Ad quos magnus ille Serapion respondit: Nunc vobis ego iam necessarius non sum, opus in vobis suum Deus per me impleuit, & vtriusque vestrum anima saluata est. Vnde secretum meum vobis, atque hoc quòd hactenus

celaueram pando. Ego, inquit, miseratione vestrarum adductus animarum, quas magno errore implicitas videbam, cum essem liber monachus, ex Ægypto genus ducens, propterea meipsum vendere volui, vt vos liberi à magnis peccatis esse possietis. Quia igitur ad plenum per humilitatem meam hoc fecit Deus, gaudeo: idcirco aurū quod pro me dedistis, accipite, vt alios quoque quibus subuenire possim, reperiam. Qui cum illum frequenter atque instanter rogarent, verā assertionem dicentes, quòd tamquam suarum dominum animarum, patrem habiturum essent eum, si vnā cum ipsis manere dignaretur ac viuere, neque tamen villo modo persuadere hoc ei possent, tunc dicunt ad eum: Dabis ergo ipse aurum illud pauperibus, quod nos veluti arrhas quasdam pro nostrā salute dedisse cognouimus. Et ait illis: Date hoc vos, quia vestrum est; ego enim alienas pecunias non dono pauperibus. Dicunt ergo ei: Saltem hoc te magnopere deprecamur, vt vel post anni circulum nos requiras Athenis.

Aurum respuit.

Hic itaque sanctissimus famulus Christi frequenter peregrinando ad Hellada peruenit, ac per triduum moratus Athenis, à nullo panem quo vesceretur accepit. Nam neq; pecuniam habebat, non pellem, non peram, non quidquam aliud secum præter sindonem, quā fuerat amictus, ferebat. Cum iam ergo vsque ad quartam diem nihil penitus edendo venisset, esurire vehementer cœpit. Nihil enim eo ieiunio peius, quod extorquetur inuito, ex cuius necessitate procedit sæpè perfidia. Stetit ergo supra quemdam colliculum ciuitatis, vbi primates eiusdem oppidi concilium habere consueuerant, & illic manus etiam suas percutiendo clamabat vim se maximam pati, his sermonibus dicens: Athenienses viri, succurrite. Concurrentes autem omnes simul quoscumque; pallijs, quoscumque cernimus birris esse vestitos, interrogant eum quid haberet, vnde venisset, vel quid diceret se pati. Tum ille respondit: Ab Ægyptiorum quidem genere descendo, conuersatione monachus. Ex quo tamen de patriā meā, quæ erat mihi vera, discessi, in trium scæneratorum manus incurri: ex quibus duos quidem, quocumque modo debitum soluens, potui declinare, & sic ea quæ ab ipsis obijciebantur effugere; tertius autem adhuc ille me retinet, nec habeo vnde ei satis facere possim. Cumque illi requirerent ab ipso scæneratores, quibus se debitorem esse diceret, sciscitabantur ab eo qui illi essent, vel vbi degerent, vel quis ille qui ei molestus esset: quem si ostenderet, adiutores se in omnibus eum pollicentur. Tunc ille: A principio, inquit, iuuentutis meæ, hi tres mihi semper molesti fuerunt, cupiditas pecuniæ, desiderium voluptatum, & voracitas ventris: ex quibus rebus duas, hoc est pecuniæ ac voluptatum cupiditatem euasisse iam videor, neque mihi vltterius sunt molestæ; tertiam verò (quam dixi voracitatem) ferre non possum. Nam cum quarto die iam ex necessitate ieiunem, vrget me illa sicut seuerissimus scænerator, exigens debitum solitum semper ac flagitans, & nisi reddidero, mortem minatur. Tunc quidam philosophorum putantes eum cōposita quædam & ficta narrare, vnum solidum offerunt ei. Quo ille sumpto, & cuidam qui panes vendebat, dato, vnoque tantum ab eo pane suscepto, mox ab eadem profectus est ciuitate, neq; tamen vquam postea ad ipsam reuersus est. Cognito

Abque pecuniā, absque perā, absque pello incedit.

Tres perniciosi scæneratores, auaritia, gula, fornicatio.

Gula importunus scænerator.

nito autem eo philosophi illi, omni que rei veritate perspecta, magnum nescio quem virum esse firmantes, reddito vnus pretio panis, solidum ab eo quem ille susceperat, receperunt.

Vendit se viro Manichæo, ut ipsum redimeret ab errore.
 Cùm ergo venisset beatissimus ille circa Lacedæmonis loca, vnum illic de prioribus ciuitatis, bonum in ceteris rebus virum, omnesque de domo ipsius Manichæos esse cognouit. In hac rursus iuxta exemplum superius vedit se, & intra duos annos tam ipsum domus dominum ab execrabili secta, quam coniugem eius totamque familiam abstractos, Ecclesiæ tradidit. Quem illi iam non quasi famulum diligebant, sed quasi fratrem attendebant potius aut patrem, verum benedicentes Deum.

Romam Serapion nauigat.
 Post paululum tempus, cùm ab eis discessisset hic spiritualis adamas Serapion, cum multis aliis & ipse ingressus est nauem, reddito pretio prius quod acceperat à dominis, quasi Romam nauigaturus. Nautæ verò suspicantes quòd sumptus haberet, & quòd quadam secum auri species attulisset, susceperunt eum, nihil ab eo penitus requirentes, nec ambigentes quòd vnus aliquis ex ipsis, res eiusdem quoque ut ceterorum, in parte nauis constituisset. Dum igitur nauigarent, & iam abesse quingentis ab Alexandria stadijs viderentur, ceperunt omnes qui cum ipso ingressi fuerant, circa solis occasum sumere cibum, quod & nautæ ipsi iam fecerant. Cumque eum primo die non viderent edentem, causam esse aliquam de nauigationis molestia crediderunt. At cùm nec tertio quoque nec quarto die cibum caperet, epulantes ipsi iam quinto die in summâ illum quiete perseuerantem sic alloquuntur: Cur inquit, homo, hîc solus ipse non comedis? respondit, non habere se dicens. Quo audito vicissim se nautæ interrogare ceperunt, quisnam res eius ac sumptus suscepisset in naui. Et cùm nulli ab eo datum aliquid repperissent, obiurgabant eum, ista dicentes: Quemadmodum ascendisti sine sumptibus nauim? vnde mercedes daturus es nobis? vnde ipse victurus es? Ait ille virorem patientissimus: Ad me nihil pertinet; educite me atque projicite ad illum vbi me inuenistis locum. Nautæ indignantes dicebant: Ora, etiam si centum solidos dares, numquam hoc libenter faceremus, cùm sit nauigij tanta prosperitas: quapropter propositum ceptæ nauigationis implemus. Ita igitur mansit in naui securus, ut ei vsque Romam nautæ omnes alimenta præberent.

Perstat in naui ieiunus ad 5. dies.

** Palladio cap. 84. dicitur Dominio.*

Lectus Cleomon curat agros.

Pallad. cap. 85.

Virgo inclusa nullum hominum vquam videns.

Vbi ergo attingit Romam athleta Christi fortissimus, cepit requirere curiosus quisnam illic magnus esse aliquis monachus diceretur, vel quæ virgo Dei prædicaretur à cunctis. Cû interea * Cleomoni cuidam fortissimo atque abstinentissimo, miraculisque famigerato factus est notus, cuius lectulus post ipsius mortem solebat curare languentes, viso hoc, ab eodem & ædificatus & doctus ad perfectum. Ille enim vir eruditus, atque instructus scientiâ & bonis moribus erat.

A quo forte cùm quæreret, quis alter monachus, vel quænam virgo deuota in vrbe memoratâ degere diceretur, cognouit esse illic virginem quamdam, quæ se ab omnibus separata clausisset intra cellulam suam, atque illic quiescens, nullum hominum vquam videret. Quærit mox ipsius domum: quam cùm inuenisset, accedit ad vetulam quamdam, quæ in ministerio memoratæ virginis erat, hoc ei dicens: Vade, & nuntia virgini,

quia necessariò eam videre desidero. Illa verò reddidit responsum dicens, quòd ex multis annis neminem videt. Dicit ei: Vade, nuntia ei; Deus enim me ad colloquium ipsius misit. Illa verò nec sic quidem voluit nuntiare. Cùm itaque illic duos vel tres dies obseruasset, & tum demum ab eâ susceptus fuisset, ait eidem: Quid hîc sedes? Illa respondit: Non sedeo, sed ambulo. Dicit ille: Quòd ambulas? Illa, ad Dominum, inquit. Ait ille: Viuis, an mortua es? Illa respondit: Credo in Deo meo, esse me mortuam sæculo: nam carne qui viuunt, ad Dominum ire non possunt. Ait ille: Si igitur hoc ipsum persuadere vis mihi, fac ipsa quod facio. Illa respondit: Si possibile tantum iusseris, faciam. Tunc ille respondit: Possibilia cuncta sunt homini huic sæculo mortuo, præter solam impietatem. Deinde ait: Egrede & procede. Et illa respondit: Vigessimum & quintum annum ago, ex quo numquam ex hoc loco egredior: quam ob causam ergo vis hodie procedam? Ait ille: Vah, nonne tu dixisti, quòd sæculo mortua sis? vnde manifestum est, quòd & sæculum tibi. Quod si verum est, & mortuus nihil sentit; vnum ergo est, siue non procedas, siue procedas: ergo progredere. Hæc audiens virgo, processit.

Quid sit mundo esse mortuum.

Virgo 25. annis inclusa.

Postquam autem processit à cellulâ suâ, & ad quamdam basilicam venit, rursus ille sanctissimus illic ad eam loquitur: Si ergo vis suadere mihi certissimè, quòd mortua sis, nec iam hominibus placens viuas, fac & ipsa quod facio, & verè te mortuam sæculo scio. Et ait virgo: Quid vis amplius faciam? Exue te, inquit, vestibus tuis, & omnes res quibus vteris, ita ut ego, super humerum tuum pone, & sic transi per mediam ciuitatem, & eodem more me nudum nec aliquâ verècundiâ perturbatum sequere præcedentem. Ad hoc illa respondit: Sed multorum animas, quæ tam deformiter ambulare viderint, lædo, & aut insanam cuncti esse credent, aut dæmonem pati dicent. Ait ille: Et quid hoc ad te, si aut dæmoniosa credaris, aut voceris insana? Tu enim apud illos qui hæc loquuntur, ut dicis, mortua es. Mortuo autem numquam curæ est si quis ei vel detraxerit, vel irriserit; nihil enim horum potest sentire. Tunc dixit ei virgo: Obsecro te, quidquid aliud vis in meo proposito, iube, & faciam. Ad hanc enim vsque vitæ mensuram nondum perueni: oro autem peruenire quandoque. Tunc ille famulus Christi, dixit: Vide ergo soror, ne magnum iam aliquid esse te credas, & tamquam cunctis hominibus sanctiorem, & te mortuam rebus sæcularibus glorieris. Didicisti enim quòd viuis, & adhuc hominibus places. Nam longè plus te mortuus ego sum, qui per memetipsum omnibus opere monstro verum esse quod dico, faciens hoc quod ipsa non potes facere; nec pati me aliquid, nec in aliquo deformari puto. Tunc igitur eam talibus verbis in studio humilitatis edoctam, & de quadam superbiæ vel tumoris arce depositam, reliquit abscedens.

Mirandum hoc, non imitandum.

Multa præterea sunt magna admirandaque que fecit, ex quibus non sentire se quòd in mundo esset probavit: sexagesimo autem anno finiuit hanc vitam, & in desertis ipsis sepultus est locis.

Vita EVAGRII diaconi monachi.

CAP. XXV.

DE Evagrîo diacono qui vbique memoratur viro, qui apostolorum moribus vixit, non est iu-

Pallad. p. 86.

Euagrius Origenista fuit. est iustum tacere, sed oportet nos ipsius facta monumentis tradere litterarum, sine dubio legentibus cunctis, & gloriam bonitatis Saluatoris nostri agnoscentibus profutura. Dignum igitur existimo, vt à principio vitæ eius incipiam, diligenter exponens quemadmodum ad propositum tale peruenerit, quàm congruo stupendæ ac prædicatoris vitæ sine defecerit in ipsis solitudinibus constitutus, quinquagesimum ætatis & quartum annum agens. De quo Scriptura sancta, quod dixit, probauit: In paruo tempore multos impleuit annos; verè enim placita erat Domino anima eius.

Sap. 4.

Euagrius lector à sancto Basilio creatus. Gregorius Nazianzenus ordinat eum diaconum. *Nyssena Palladio Heruci. Versatur apud Nectarium CP. episcopum.

Euagrius agitur concupiscentiâ in mulierè.

Visio deterritur ab amore libidinoso.

Angelus in amici cuiusdam inuicem speciem Euagrium solatur.

Hic ergo genere Ponticus fuit, ex oppido quod Hiberorum nominatur, filius presbyteri, multarum ecclesiarum curam gerentis, quos Periodeutas vocant. Primum factus est lector à sancto Basilio ecclesiæ Cæsariensis episcopo, circa fines montis Argei. Post mortem autem sancti Basilij, videns eum specialibus aptissimum rebus benedictus atque venerandus Gregorius * Nazanzenæ episcopus ciuitatis, ille qui insignis prouidentia, doctrinaque præclarus, nullâ se humani generis passione læsum probauit, diaconum supradictum Euagrium fecit. Vnde cum sanctus Gregorius ad maximum conuentum episcoporum vocatus Constantinopolim vsque venisset, sancto eum Nectario episcopo tradidit ac reliquit, grandi Scripturarum peritiâ hæreticorum omnium nænas destruentem.

Cum igitur vehementer impugnans peruersarum vanitatem erroremque sectarum, in vrbe memoratâ floreret, ac maximo omnium honore frueretur, prior quidem, vt ipse referebat nobis, postremum laqueis desiderij muliebris implicatus, ex his tamen ipse continuo liberatus, amari ab eadem muliere quam amauerat cœpit. Quæ quidem cuiusdam illustri & vnius de magnatibus viris coniunxerat. Euagrius igitur Deum ante omnia metuens, tum autem & conscientiam erubescens suam, atque ante oculos dedecoris execrandi magnitudinem ponens, & omnium hæreticorum ex alienis malis gaudium atque lætitiâ; intentissimè deprecabatur Deum, vt conatus tantos ipse qui solus poterat, impediret. Cumque prædicta ei mulier insisteret, neque posset ille prior à voluptate rabiei ipsius separari, eò quod multis irretitus iam esset ac varijs eius officijs, ipsaque insistente paratum esset periculum, post paululum tempus susceptâ à Deo oratione quam fecerat, antequam eius quo flagrare cœperat, mali experiretur incendium, visio quædam ei ostenditur Angelorum, habentium militum speciem, quæ ad præfecturæ officium pertineret. A quibus ad exitium suum missis teneri se subito videbat, ferroque per totum corpus ligatum in carcerem tradi, nec ab aliquo tamen causam ob quam talibus pœnis succumberet, audiebat.

Ipse autem conscientiam cogitans suam, cum intelligeret ac videret quod propter illa quæ norat, ista pateretur, putaretque quod ad præfectum omnia maritus mulieris detulisset, dumque sub tali metu ante fores iudicis intremiscit, qui quasi aliam in manibus habens causam, & de simili crimine occupatos varijs quosdam tormentis conficere videbatur. Dum ergo fortiter timet, atque vltra modum anhelare se sentit, subito Angelus ille qui tali eum visione tremefecerat, in cuiusdam amici ipsius conuertitur formam, ac sic

eum quem cum quadraginta reis alijs videbar, alloquitur: Quid, inquiens, domine diacone, sic teneris? Ille respondit: Quantum ad rem quidem veram spectat, ignoro; suspicor tamen quod quidam ex præfecturæ officio me incusauerit, matrimonio me suo credens insidiari, & vereor ne forte corruptus pecunijs ipsius iudex supplicio me mortis addicat. Tunc ille, Si consilium, inquit, amici tui accipis, non expedit tibi diutius in hac ciuitate versari. Ad hæc dixit Euagrius: Si me Deus ex his liberauerit malis, & vterius in Constantinopolitanâ vrbe me videris, scias tales me modo pœnas merito sustinere, & maioribus his debere torqueri. Tunc ille ait: Si hæc vera sunt, affero tibi Euangelium, in quo si iuraueris mihi quod ex hac ciuitate discedas, & animæ tuæ de cetero curam geras, faciam te de necessitatis huius periculo liberari.

Exhibito itaque Euangelio, atque in eodem sacramento ipsi dato, quod præter vnam diem quo reculas suas deferret ad nauem, non esset Constantinopoli moraturus, cœpit videre quod iurandum quod eidem præbuerat profuisset, & quod quasi à quæstione illâ iudiciorum, quod in præsentis nocte metuerat, fuisset penitus absolutus. Confurgens ergo de somno, se cum cogitabar, hoc dicens: Quamuis in somnis iurauerim, tamen iurasse me memini. Mox igitur ingressus cum re-

culis suis nauim, Ierosolymam nauigauit. Quò cum esset aduectus, atque illic à sanctâ Melaniâ Romanâ illâ feminâ fuisset exceptus, iterum coriptus, vt Pharaonis aliquando, dæmon obdurat. Et quamuis adhuc in ipsis ardoribus iuuenilis æui erat, quædam rursus & illic alia tentatio sensus inuasit, nullique quidquam tale significans, cœpit illic iterum vestes sibi sæpè mutare, & disserendo cum multis gloriæ vanæ illicitamente sectari. Sed ille qui semper perditiones nostras impedit Deus, memoratum grauissimo febrium igne corripuit. Ex quo eum longâ ægritudine domuit, & per sex mensium spatia corpus eius attriuit, carneque consumpsit, vnde habere proprij mali fomenta consueuerat.

Cum igitur plurimorum ars exquisita medicorum omnia quidem facere tentaret, neque vllum tamen curationis genus quod ad salutem ei proficeret inueniret; hæc sancta Melania ad ipsum locuta est: Multum, inquit, mihi displicet huius tuæ ægritudinis longitudo; dic ergo mihi, quæ sunt tui cordis arcana? Infirmetas enim ista sine voluntate ac iudicio Dei non est. Tunc ille omnem feminæ sanctæ confessus est causam. Cui hoc illa respondit: Promitte, inquit, mihi ante conspectum Dei, quod ad propositum monachorum habitantium solitudinem reuertaris, & ego quamuis ipsa peccatis videar inuoluta, tamen precabor Dominum, vt tibi viuendi tribuat commeatum. Cumque hoc se facturum fuisset pollicitus, intra paucos dies recepit sanitatem. Et de lectulo surgens, mox cœpit de professione quam sponderat cogitare. Tunc benedictæ ipsius Melaniæ studio, veste mutatâ inde descendit, & ad Ægyptiacum Nitriæ proficiscitur montem: in quo degens cum biennij tempus impleffet, tertio anno ad interiores solitudines pergit. Vbi quatuordecim annos in ijs locis, quas Cellas nominant, vixit, vnam quotidie panis libram edens, vnumque sextarium assumens olei in mensibus tribus, ille

M M a qui in-

Iurat Euagrius super Euangelia se egressurum ciuitate ad euitandum periculum.

Venit Ierosolymam, & à Melaniâ excipitur.

Rursus ad saculum redire tentat.

Morbo reuocatur Euagrius.

Amicus monastico induitur.

Austeritas eius qui delicatam vitam fuerat sectatus.

qui inter copias magnas atque delicias cum maximâ semper voluptate vivebat. Faciebat autem quotidie centum orationes, hoc tantum per singulos annos scribens, quod ex mercede operis sui posset ei ad emendationis vitæ alimenta sufficere. Similiter etiam illam scribebat manum, quam "Oxyrincham vocant Græci.

Intra quindecim ergo annos ad perfectum mente purgatus diuinam gratiam meruit, ita ut haberet & notitiam & sapientiam spiritualem, ut & bonorum ac malorum spirituum differentias nosset. Scripsit iste libros, quos his vocabulis nominavit, "vnum Epera, alterum Nonaxon, tertium Antiphyron, artesque monstravit quibus possent dæmones subingari fortiter.

Varia scribitur.

Ut fregerit dæmonum impetus.

Huic spiritus fornicationis incubuit: nam sicut nobis & ipse referebat, per totam noctem hiemis tempore nudus stabat in puteo, ut gelu quoque carnes eius constringerentur.

Aliquando iterum blasphemiam species eum cepit vrgere, & ad sacrilega eundem contra Deum verba compellere, ob quod quadraginta iugiter dies sine recto fuit ut ipse dicebat, in tantum ut per corpus ipsius torum quadam papulæ illi, quas sæpè in corporibus vidimus, exirent.

Huic quodam die tres simul dæmones astiterunt in specie clericorum, de fide cum eo tractare cupientes, ex quibus vnus Arrianum, alter Eunomanium, tertius Apollinarium se esse dicebat. Quos omnes sapienter ac breuiter differendo superauit.

Crucis signo ostium aperit.

Idem iterum quadam die cum ecclesiæ clauis perissent, inuocato Christi nomine signauit illam ostij partem vnde erat clauis, & aperuit, manu pulsans fores.

Hic ipse tam vehementer expertus est dæmones, atque ab his toties verberatus est, ut numerus esse non possit.

Prævidet futura.

Vni quidem discipulorum suorum omnia quæ ipsi post decem & octo annos essent futura, singulariter res ipsas prophetando prædixit.

Dicebat autem, Ex quo, inquit, ad solitudines veni, non lactuæ, non siluestris oleris cibum sumpsi; non viride attingi, non vvas, non poma, non carnes, non balneas vidi. Ad postremum sexto decimo talis vitæ suæ anno, in quâ nihil quod coctum est edebat, cum necesse esset corpori eius propter stomachi infirmitatem ut coctum sumeret cibum, panem quidem attingi numquam, olera tantum, & "poscam, & lenticulam per solum biennium gustans; ita exiuit à sæculo, ut tantum in ecclesiâ per sanctam Epiphaniam communicaret.

Crudis vitæ.

Epiphania festo communicabat.

Circa ipsum igitur vitæ suæ finem referre consueuerat, quod tertium agit annum, ex quo se carnali desiderio intelligeret esse liberatum, & hoc post talem ipsius vitam, post sudores tantos, post tantos labores, post illas tam iuges orationes. Nuntiata est huic patris sui mors quondam, atque hoc ei qui nuntiauerat dixit: Quid, inquit, blasphemias, ô homo? immortalem ego patrem meum noui.

Non afficitur moris patris sui.

CAP. XXVI. Pallad. cap. 87. Pior vult se amicos non visum.

Vita PIORIS monachi.

PIOR quidam Ægyptius iuuenis, cum huic mundo renuntiasset egressus è paternâ domo, tanti animi circa religionem fuit, ut statueret ante conspectum Dei, ne vllum iam suorum vn-

quam videret. Post quadraginta igitur annos, soror ipsius senio admodum grauis cum fratrem suum viuere comperisset, amentium modo cepit ardere, donec ad conspectum ipsius veniret. Cumque ad vastissima illa non posset accedere, ab episcopo loci illius petit, ut ad sanctos scriberet patres, qui in solitudinibus ex more debebant, ut videndum sorori transmitterent fratrem. Quique vi maximâ patrum venire compulsus, cum alio quodam itineris sui socio ad sororis propriæ domum venit, vbi se venisse significauit, hoc dicens: Pior, inquit, frater tuus venit, & pro foribus assistit. Datoque ianua sono, putans quod anus ipsa in occursum fratris exiret, clausis ad eam oculis proclamauit, nomine suo illam vocans, & dicens: Ego sum Pior frater tuus, ego sum, inquam; quantum volueris aspectu meo frui. Cumque illi fatisfecisse propriis sensibus credidisset, proiecit se in orationem, & cum penitus ei ut surgeret soror eius persuadere non posset, benedicens gloriam Dei ingressa est ad habitaculum suum: ille vero oratione in limine domus factâ, ad solitudinum secreta remeavit.

Soror fratrem suum Pior videre desiderans, à fratre illudatur.

Hoc autem ipsius miraculum fertur, quod cum in eo vbi degebat loco fecisset sibi puteum, & aquam illic amarissimam repperisset, ibidem usque ad finem vltimum vixit, contentus inuentæ amaritudinibus aquæ, ut patientiam cunctis propriæ virtutis ostenderet. Multi tamen postea monachi, post illius mortem degere in cellâ ipsius pertinaci voluptate cupientes, ne vno quidem anno illic habitare potuerunt. Habet enim ipse locus & timorem maximum semper, & solatium nullum.

Vita MOYSIS Libyci.

CAP. XXVII.

MOYSES quidam de Libyâ oriundus fuit, vit mansuetudinis summæ & dilectionis immensæ, qui cælesti gratiâ ægros curare promeruit.

Pallad. cap. 88.

Hic retulit mihi, quod cum adhuc iuuenis in monasterio suo esset, ac puteum maximæ capacitatis effoderet, viginti in lato habentem pedes, cum in tanto profundo nullum aquæ signum videret, præsertim cum iam intra ipsum nulla indicia, in quibus esse aliquid humoris putabatur, apparerent, ducentos penè alios effodissent pedes, ac nec tunc quidem humorem aliquem inuenire potuerunt, tristes, inquit, admodum facti, à tam inutili opere cogitabamus abscedere. Ecce autem subito sanctus Pior de vltimis solitudinum locis, in maximo ardore æstus, horâ sextâ diei admodum ex pelle velatus adstitit nobis, & his postremo locutus est verbis:

Piori pellis pro veste.

Quid, homines parvæ fidei, angustiamini, & desperare voluistis? Ab hesternæ enim diei spatio usque nunc tristitiâ absorbemini. Descendens ergo in profundum, per eas quas illi fecerant scaldas, oratione illic cum omnibus factâ, ter ferro quod in manu ceperat, solum putei percussit, hoc dicens: Deus sacrorum patriarcharum, te, inquit, precamur Domine ac petimus, ne sine causâ impensi sint tanti fratrum labores, sed præsta ipsis vsum eius quam desiderât aquæ. Continuo ebullientes de visceribus soli lauces perfuderunt precentes. Cumque rursus orasset, cepit ad propria velle remeare, quicum ad sumendum cibum ab illis retineretur, hoc illis locutus est: Propter quod sum

Putei florilisatè Pior madatur.

sum, inquit, missus, hoc factum est; nam ut cibum caperem, nemo me misit.

Vita EPHRÆM diaconi Edissen.

DE Ephræm diacono Edissenæ ecclesiæ, multa te audisse non dubito: dignus enim fuit, qui esset in ore sanctorum. Qui cum ita ut oportebat, iter viæ spiritualis impleisset, neque vniquam à recto tramite deuiasset, meruit per gratiam Dei naturalium habere notitiam rerum: cui benedictio diuina successit, atque illa quæ exinde nascitur beatitudo. Semper igitur vitam quietam agens, atque omnes qui ad videndum eundem veniebant, per annos plurimos docens, ad postremum de cellâ suâ talis rei necessitate processit.

Cum fames admodum grauis in Edissenâ ciuitate sequiret, miseratus ille pereuntem multitudinem rusticam, accessit ad diuites, hoc eis dicens: Quare nulla vos, inquit, humanæ naturæ sic ante oculos vestros deficientis misericordia mouet, sed putrefacta intrinsecus ad condemnationem vestrarum seruatis animarum? Tunc illi, Non habemus, inquit, quibus pecuniam egentibus ad comparisonem ciborum credere debeamus. omnes enim negotiari pro suis commodis volunt. At ille ista dicentibus, Qualis, inquit, vobis videor? Habebat autem magnam apud omnes homines ipse vir famam. Qui tunc ei non falsa dicentes, ista responderunt: Scimus te, inquit, hominem Dei esse. At ille: Credite ergo mihi pecunias vestras: etiam nunc propter vos ego ordino me ipsum, suscepturus ministerium peregrinorum atque miserorum.

Acceptâ igitur pecuniâ interclusit certis parietibus porticus ciuitatis, & trecentos in ipsis lectulos posuit, in quibus fame pereuntes reficiebat; morientes quidem sepeliens, eos autem quibus adhuc spes aliqua vitæ erat, in ipsis eorum laboribus curans: omnibus pereuntibus fame qui illuc vnde cumque confluxerant, quotidianum ministerium suum ad necessariam sollicitudinem præbens, ex iis quæ ad eum singuli quique diuites deferebant.

Impleto autem memorato anno, postquâ copia frugum grandes fuerunt, singulis quibusque ad domicilia propria regressis, cum quibus vel circa quos faceret non haberet, confestim ad suam reuertitur cellulam, in quâ obiit post spatium mensis vnus. Huiusmodi autem occasionem circa finem illius, ad exemplum Stephani, pietas diuina præstiterat. Multa verò reliquit, quæ ipse conscripsit: ex quibus plura magnâ laude celebrantur.

Necessarium autem valde & hoc puto, ut mulieribus quoque, sicut præfati sumus, viriles mores habentibus atque honestos, ad memoriam sempiternam libelli nostri paginam præbeamus, quibus Deus noster non inferiora sexu virili certamina donauit & præmia, ut demeret aliis negligentibus omnem excusationis occasionem. Quæ quia sexus inferioris videntur, non posse se dicunt ad consummandum virtutis gloriam peruenire.

DE PAVLA, EVSTOCHIO, VENERIA THEODORA, VSIA, ADOLIA, BASSIANILLA, PHOTINA, SABINIANA, ASELLA, AVITA.

MULTAS igitur feminas vidi, plurimasque tam viduas quam virgines noui,

inter quas Paulam *Romanam, matrem Toxotij feminam ad genus vitæ, quod est secundum spiritum, dexterimo ingenio: [cui quidem, quo minus ei se daret, impedimento fuit Hieronymus quidam genere Dalmata, qui mulierem optimâ indole ad genus vitæ perfectum, cum in eo multos, ne dicam omnes, longissimo post se intervallo videretur posse relinquere, ipse inuidiâ motus ad suum peculiare viuendi institutum pertraxit.] Eius filia nomine Eustochium in Bethlehem vitam adhuc monachalem exercet, quam quidem ego nunquam allocutus sum: ceterum fertur insigni esse pudicitia, & regere societatem virginum quinquaginta.

Nouî etiam Veneriam nomine quamdam, comitis Vallacini relictam, quæ diuisit benè atque dispersit onus cameli, seque vulneribus, quæ solent fieri ex nimio opum pondere, liberauit.

Theodoram quoque tribuni alicuius coniugem quamdam, adeo nihil de proprijs sibi bonis reliquisse cognoui, ut ante mortem suam aliorum ei misericordia stipem ad alimenta præberet.

Defecerat autem in monasterio quod *Escycæ vocabulo nominatur, proximo mari, femina *iusta semper ac per omnia probabilis vitæ, cuius sororem etiam Adoliam noueram. quæ & si non potuit germanæ meritis comparari, dignam tamen pro modo virtutis propriæ famam habuisse fertur & vitam.

Bassianillam quoque nomine feminam vidi, magistro quondam militum Candidiano relictam promptâ mente & moribus sanctis vsque ad præsens quoque tempus, vehementer institutione monachicæ vitæ ac labore sudantem.

Est & alia Photinæ nomine, presbyteri Theodisti filia, virgoque valde honesta & sancta.

[Antiochiæ quoque Sabinianam nomine, diaconissam honestissimam vidi: quæ cum ipso colloqui putabatur Deo, quæque amita beati Ioannis episcopi fuit.]

Romæ etiam Asellam nomine bonam valde Christi virginem noui in monasterio senuisse, feminam mitem atque mansuetam, multorumque curam illic gerentem. Vbi viros etiam cum coniugibus suis vidi, monachorum eo tempore vitas & instituta discentes.

Auitam aliquam Deo dignam cum Apreniano quodam ipsius viro, & filiâ eorum Eunomiâ vidi, ad eum placentes Deo, ut transferri ad cælestem vitam ante conspectum ipsius mererentur. Et ipsi enim iam vltimo fine naturæ nunc in Christo quiescunt, qui peccatorum quidem omnium nexibus absoluti sunt. Diuinarum autem rerum peritiam atque notitiam semper habuerunt.

Vita beatorum IULIANI & ADOLII monachorum.

DE Iuliano quodam in Edissenæ prouinciæ partibus sito viro (qui verè monachus dicebatur) audiui, quod vsque ad eum omnes corporis sui carnes ad nihilum redegisset, ut pellem in se solam & ossa monstraret, ob quod ipse mercedem à Deo, curationum gratiam in vltimo vitæ suæ sine promeruit.

Alium quoque vidi apud Ierosolymam, Adolium nomine, ducentem ex Tarso oppido genus, qui cum venisset illuc, à nullo penè detritam ingressus est viam: quique non tale quale nos plu-

mulierem prudenter ac spiritaliter, cuius filia. Vncinis inclusa defuncti Heraclidi Fabri.

Pallad. cap. 126. Eustochium cum 50. virginibus exercetur. Pal. c. 127. Veneria opes clarigens.

Pal. c. 128. Theodora extremè egens.

Pal. c. 129. *Pallad. Hesycha. *Vlia. Pal. Vsa probabilis vita. Pal. c. 130. Adolia sibi Deo viuuit. Pal. c. 131. Bassianilla ascetria.

Pall. c. 132. Item Photina. Vncinis inclusa defuncti Palladio.

Pal. c. 133. Asella & viros & mulieres instituit.

Pall. c. 134. Auita cum marito & filiâ Deo seruit.

CAP. XXX.

Pallad. cap. 104.

CAP. XXVIII.

Pallad. cap. 101.

Anni frumentum sine putrefcere.

Ephram succurrit fame scensibus.

Lipomachus hic intererat Testam. sancti Ephram, quod nec Heraclidis nec Palladij est: habes id inter opera Ephram.

CAP. XXIX

Pallad. cap. 125.

Heraclides Fabri, nomine, vrbicam quamdam, Eustochij matrem.

*Adolus
demonibus
est terrori.*

fimi, iter tenuit, sed nouum sibi quoddam & vltra homines propositum conuersationis inuenit, in tantum, vt dæmones quoque contremiscenterent austeritatem eius, ac fugerent ab ingenti eius abstinentiâ, continuationeque magnarum vigiliarum; vt propè id quod dicunt phantasma, hoc est non res vera, sed imago esse aliqua putaretur.

*Quæ Ado-
lus qua-
dragesi-
mam obser-
uauit.*

Per quadragesimam quidem quinto quoque die edebat; reliquo verò anni tempore, post biduum semper cibum capere consueuerat. Hoc autem in eo magnum, quòd à vespertinis horis vsque ad tempus matutinorum, quo rursus ceteri fratres ad oratorium colliguntur, ille in monte Oliueti stans in eo loco vnde Saluator assumptus est, psallendo & orando pernoctare consueuerat, & siue sub nimbis, siue sub pluuijs seu pruinis, immobilis pætmanebat. Qui posteaquam hoc modo solitum tempus implessèt, signo mallei, quo fratres ceteros excitabat, percutiens fores omnium cellularum, ad propria oratoria deducebat. In quibus cum vno quoque eorum vnum vel alterum in antiphonâ psalmum canens, totidemque cum singulis preces fundens, sic ante lucem adhuc reuertebatur ad cellam suam. Quem fratres (verè enim sub Deo loquar) spoliatum vestibus suis sapiùs aquam distillantibus, aliis induebant, donec illæ sicarentur. Sic ergo paulisper somno refectus vsque ad horam tertiam, iterùm psalmos canens, venire ad alterius diei vesperam nitebatur.

*Fratres ex-
citat.*

*Cum iis
orat.*

Hæc Adolij Tarsensis virtus fuit: qui que Ierosolymæ, consummatis patientiæ moribus, vixit, & vltimo ibidem sine defecit.

*CAP. XX-
XI.
Pallad.
cap. 103.*

Vita INNOCENTII presbyteri.

DE beatissimo Innocentio, qui in eâ quæ est ad Oliuam ecclesiâ presbyter fuit, à multis quidem & magnis audisti, nihilominus tamen etiam à nobis, qui cum eo annis tribus viximus, pauca cognosces. nam quidquid aliorum oculos latuit, nobis non potuit occultari.

** Pallad.
ves. Con-
stantino.*

*Innocen-
tius è ma-
trimonio
monachus.*

Hic ergo simplicissimus omnium fuit: qui cum sub Imperatore * Constantio, in principis eius Imperij in magnorum virorum ordine militasset, qui que cum vsque ad illud tempus cum propriâ vxore vixisset, habuissetque filium nomine Paulum domesticum militantem; ad postremum renuntiauit sæcularibus rebus. Maledixit autem proprio filio pater, eò quòd presbyteri alicuius filiam corrupisset, deprecatusque est Dominum, dicens: Da illi, Domine, spiritum talem, vt nullum vmquam ad peccandum in carne suâ tempus inueniat. rectius fore credens, si cum atrocitate dæmonis, quàm cum corporeæ voluptatis impuritate certaret. Quod quidem ita vt dixit, factum est: nam & vsque in præsentem diem Paulus ipse ferreis catenis vinctus, in eo qui est Oliueti monte consistit, & ab immundo spiritu pro criminis sui correptione cruciatur.

Hic ipse Innocentius quàm misericors fuerit, si veraciter referre voluero, delirare me in quibusdam forsitan, pro eius simplicitate quis iudicabit. Nam frequenter eum surripuisse suis fratribus cibos, & egentibus dedisse cognoui. In immensum enim modum simplex erat, neque quidquam mali cor ipsius norat. vnde diuinam quoque hic gratiam contra dæmones meruit.

Ad quem cum aliquando videntibus nobis, iu-

uenis quidam fuisset exhibitus, quem spiritus immundus impleuerat, & omnibus totum soluerat membris; in tantum, vt ego videns eum eminens talem, neque ambigens non posse curari, matrem eius qui videbatur exhibitus, aliosque qui eum deduxerant, propelli iuberem. Euenit autem inter hæc, vt superueniret senex, ac stantem & cum lamentatione deflentem propter tam inenarrabilem filij morbum matrem videret. Victus ergo continuò vir ille venerabilis lacrymis eius, ex affectu sancti cordis ingemuit, iuuenemque apprehendit manu, & intra oratorium suum, quod ipse construxerat, & in quo reliquias sancti Ioannis Baptistæ collocauerat, duxit, atque illic orationem pro eo faciens à tertiâ nonam vsque horam diei, incolumem eum ipso die reddidit, purgatum dæmone, atque constrictum omnibus membris; quæ vsque ad eò fuerant dissoluta, vt quoties infelix puer voluisset exspuere, in tergum sputa iactaret. ita eum distorserat dæmon.

*Virtus eius
contra da-
mones.*

*Oratorium
reliquiis
S. Ioannis
Baptistæ
honoratum.*

*Paralyti-
cum sanat
Innocen-
tius.*

Anicula quædam adiit memoratum virum, quærens ouem quam se perdidisse desiebat. Dicebat ergo ei: Ostende mihi ipsum, in quo perdidisti, locum. Quem mulier cum ad illa quibus Lazarion nomen est deduxisset loca, stetit illic, & instanter orauit. iuuenes autem qui furati ouem fuerant, iam etiam occiderant eam. Dum igitur precem fundit, nullo penitus confitente, carnibus autem ipsius pecoris intra vineam quæ adiacebat abstrusus, subitò supra ipsas volitans coruus stetit, partemque inde auferens carnis, rursus abcessit. quo vito, ille venerabilis senex furtum quod celabatur inuenit. A quibus postea pretium quod iustum videbatur exactum est, & mulieri restitutum.

*Furtum
oratione
detegit.*

Vita PHILOROMI presbyteri.

*CAP. XX-
XII.
Pallad.
cap. 113.*

PHILOROMVM nomine presbyterum quemdam in Galatiæ regione cognoui, cum quo multo etiam tempore fui. Quem virum patientissimæ fuisse virtutis, ac perfectum per omnia monachum comprobavi: qui ex ancillâ quidem matre, ab ingenuo tamen patre fuerat procreatus. Tantæ autem conuersationis & libertatis quæ ad Christum pertinet fuit, vt etiam illi qui nobilitate generis insuperabiles videbantur, erubescerent ac stuperent mores eius atque virtutes.

Hic eo tempore, quo Iulianus infelix tenebat Imperium, sæcularibus renuntiauit rebus, magnaque idem, interrogatus ab eo, cum auctoritate respondit. Quem tunc ille (caluitie eidem prius factâ) iussit à pueris verberari. qui supplicium plagarum patientissimè ferens, maximas ei gratias egit, sicut postea nobis & ipse referebat. Huic tamen inter principia cum fornicatione ac ventris voracitate grauissima fuit pugna: quos ille animi & corporis morbos ita superauit, velut si quis immensum incendium validissimis aquis extinguat. In quadam enim se cellulâ clausum, ferro semper oneravit, non panem factum ex tritico edere voluit, nullum coctum ignibus cibum sumpsit. Ac tum demum in decem & octo annis, memoratis passionibus domitis, dignum tali victoriâ hymnum Deo cecinit, dicens: Exaltabo te Domine, quoniam suscepisti me, nec delectasti inimicos meos super me. Cui frequens semper & varius cum spiritibus impuris per quadraginta annos, patientissimè intra vnus monasterij claustra degenti, conflictus fuit.

*Iulianus
apostata il-
ludis Phi-
loromo.*

*Tentatio
fornicatio-
nis & gula
quomodo
retundatur.*

Psal. 29.

Hoc

Hoc quoque nobis solebat idem referre, quòd per triginta ac duos annos ex nullo pomorum genere gustasset. Cum autem metus illum mortis aliquando vexaret, per sex annos clausisse se intra memoriam mortuorum, vt dæmonem, quem ex formidine sepulturæ terribilem sentiebat, in sepulcris habitando superaret. Libenter hunc sanctus Basilius episcopus habuit, districtos in eo mores semper ac simplices, intentionemque ad Dominum diligens: qui vsque ad præsentis dies non desinit libros propriâ manu scribere, etiam cum octoginta annos agat.

S. Basilius Philoromo familiaris.

Dicebat hoc etiam ipse beatissimus, quòd ex quo accepisset lauacrum regenerationis, atque mysterij gratiam spiritualis, vsque in præsentem diem, sine causâ se alterius pane vsu fuisse nesciret; sed quòd ex laboribus propriis, sicuti persuadere ante Deum nobis solebat, ducentos solidos quinquaginta elephantioso laborantibus morbo dedisset, memoratamque pecuniam non ex cuiusquam alterius vel leui damno, sed ex manuum suarum operibus præstitisse.

Romana peregrinatio.

Qui pedestre iter omne conficiens, Romam vsque peruenit, atque in ecclesiâ sancti Petri Paulique orationibus factis, rursus ad Alexandriam pedestre remeavit; vbi iterum precem fudit in basilicâ martyris Marci. Ierosolymæ etiam secundo fuit, pro honore sanctorum locorum, propriisque semper sumptibus ac pedibus martyres sanctos in omnibus sufficienter honorauit. Qui & hoc ad nostram ædificationem sæpè dicebat, non se meminisse quòd vniquam sensibus suis à Deo fuerit separatus.

Peregrinatio Ierosolymitana.

Hæc sunt beatissimi Philoromi certamina, quibus inuictus apparuit, & hæc sanctorum patrum immarcescibilis ei gloriæ corona donata.

CAP. XXX. III.

Vita MELANIE senioris.

Pallad. cap. 117.

SANCTA illa & multum beata Melania, de Hispano vel vrbico genere descendens, filia quidem Marcellini cuiusdam exconsulis fuit, vxor autem cuiusdam honorabilis viri, cuius nomen meminisse non possum. Quæ vigesimo ac secundo ætatis suæ anno ad viduitatem redacta, diuinitatis amore, æterno sponso meruit copulari, vsque in finem vitæ suæ diligens eum. Quæ nulli secreta animi sui prodens (prohibebatur enim inter principia Valentis imperij) procuratore antè filio suo constituto, ea quæ habere in mobilibus videbatur cum certis pueris ac puellis in nauem misit, itaque festinans Alexandriam nauigauit. Ex quâ (posteaquam illic omnia vendidit, & in pecunias totum atque in aurum redegit) Nitriæ attingit montem: atque ibidem venerabiles patres vidit Pambo beatissimum, Assisium famulum Christi, Serapionemque maiorem, Scithensem Paphnutium, & Isidorum confessorum atque episcopum illius ciuitatis quæ vocatur Hermopolis, & sanctum Dioscorum. Apud quos in desertis locis sex mensibus tantum commorata, omnes qui illic erant sanctos viros peragravit ac vidit.

Melania sub Valente Imp.

In monte Nitria sanctos patres inuisit.

Subministrat monachis necessaria.

Post hæc autem cum Alexandriæ præfectus Augustalis Isidorus, & Pithimus, Adelphium, Paphnutium, Pambo, inter quos etiam & quemdam senem Ammonium, vnam habentem auriculam, & duodecim episcopos presbyterosque, & alios quosdam, vsq; ad ceterum duodecim numero, circa Palæstinam & Diocæsaream damnasset exi-

lio: istos hæc beatissima omnes secuta est, & propriis facultatibus eis ministerium suum præbuit. Cumque ab illis qui in memoratorum custodiâ erant, prohiberetur hæc facere (sicut mihi & ipsi sæpè referebant; nam & ego sanctum Pithimum, & Isidorum, & Paphnutium vidi) benedicta tunc illa sumptâ veste puerili, circa vespertinas horas omnia eis vitæ necessaria referebat.

Quo cognito Palæstinæ prouinciæ consularis, credens quòd sinus suos posset fumo quodam atque terrore ex pecuniâ eius implere, iussit eam (ignota enim ipsis erat) corripere atque in carcerem trudi. Ex quo loco tunc ei per internuntios quosdam sancta illa mandauit: Ego, inquit, illius filia, & illius cõiunx fui, ancilla verò nunc Christi sum, ne ergo me ob vilitatem præsentis habitus contemnendam putaueris, quia faciliè extollere, si velim, ipsa me possum, nec terrere igitur me in aliquo vales, neque quidquam mihi de meis rebus auferre. Atque ideò ne fortassis ignorans periculum aliquod aut crimen incurras, idcirco ista tibi mandavi. Quasi quæ diceret, interdum enim necesse est aduersus imprudentes hæc agi, & veluti accipitres vel canes contra eos arrogantia vti, quæ congruo tempore, superbos comprehensura imitatur. Talibus ergo verbis mox ipse territus iudex, excusauit eidem factum suum, & ita eam vt meruerat honorauit. Et iussit vt ad illos viros, quoties vellet, accederet.

Hæc autem reuocatis ab exilio memoratis viris, monasterium apud Ierosolymam sibi fecit, in quo viginti & septem annorum tempus impleuit, quinquaginta secum sorores virgines habens. Erat etiam cum eâ Ruffinus quidam nomine, cuius Italus ex Aquileiensi oppido, vir nobilium, & in proposito singulari satis fortium morum; qui & ad presbyteratum postea meruit peruenire. Quo nullus mansuetior, fortior, & placidior, tamquam omnia sciens, in sexu virili potuit inueniri. Isti igitur in viginti & septem annis omnes apud Ierosolymam sanctos atque peregrinos episcopos, monachos, & virginisque (hoc enim vouerant Deo) suscipere propriis sumptibus ac fauore consueuerant, omnesque ad se venientes meliores tantarum ac tallium rerum contemplatione fecerunt. Illos etiam quadringentos numero monachos qui propter Paulinum se ab Ecclesiâ separabant, sanctæ rursus Ecclesiæ reddiderunt, omnesque etiam præter hos peruersæ sectæ homines, & contra Spiritum sanctum sacrilego ore certâtes, ad Ecclesiam nostram, vera suadendo, ac iugiter cunctos docendo reuocauerunt, honorantes quidem ac sæpè pascentes eiusdem loci clericos. Et hæc pariter facientes, vitam suam pio studio finierant, nulli quidem ex se vel leuem dantes scandali suspicionem, totum verò orbem terrarum spirituali ædificatione plenissimum relinquentes.

Melania Ierosolymitana monasterium virginum extruxit.

Peregrinos voti causa Ierosolymam venientes excipit.

Hæreticos & schismaticos conuertit.

Vita CHROMI presbyteri.

CAP. XXX. IV.

CHROMVS quidam nomine, oriundus ex vico, cui *Phenisis vocabulum est, qui quæ desertis est proximus locis quindecim millibus passuum, dextro pede numerans à proprio vico vsque ad certum desertorum emensus est finem. Vbi factâ oratione, puteum effodit sibi, in quo optima aquæ repperit venam, septem tantummodò (quas orgyas vocant) ad putei ima descendens; circa quem & cellulam sibi paruulam fecit.

*Palladio cap. 89. dicitur Chronius. *Pallad. Phœnix.*

*Chromus
fugit locum
habitatum.*

Ex quo die in eadem mansione se constituit, summis Deum precibus orauit, ne ad ea quæ ab hominibus habitantur loca ulterius accederet. Post paucos autem annos meruit presbyter fieri: habuitque secum collectos ex diuersis fratribus vsque ad ducentos numero viros.

*Annis 60.
alsari ser-
uit.*

Magnam verò hanc ipse dicunt fuisse virtutem, quòd per sexaginta annos altari seruiens Dei, ac fungens officio sacerdotis, numquam de solitudinibus egressus est, nec nisi proprio opere ac sudore quæsitum attigit panem.

CAP. XXXV

*Vita IACOB monachi, & PAPHNUTII
CEPHALA, & de quibusdam subitò
mortuis, & lapsis aliis.*

*Palladius
cap. 90.*

IACOB etiam nomine aliquis, qui Clodus nomen acceperat, ex vicinis eidem coniunctus est locis, vnâque ambobus vita perfecta in monasterio erat. utrosque autem benedictus Antonius norat.

*Pallad.
cap. 91.*

Quodam igitur die, cum sanctus quoque Paphnutius, quem Cephalam cognominabât, vnâ cum ipsis degeret, vir magnam Dei dono scientiam Scripturarum habens, qui tam vetus Testamentum omne quàm nouum interpretari solebat, cum tam ipse nihil de Scripturis sanctis aliquando legisset. Aded autem erat mitis & placidus, vt propheticam quoque posset mansuetudine vitæ superare virtutem. De quo tale refertur præconium, quòd per octoginta annos numquam habuerit duas simul tunicas.

*Paphnutius
Θεοδίστα-
ντος.*

*Annis 80.
vnâ tunicâ
vritur.*

Hos igitur cum ego & sancti diacones Euagrius & Albinus vidissemus simul, quærebamus ex ipsis, scire cupientes quæ esset causa quæ nonnullos fratres errare faceret, interdum & peccatum aliquod incurrere, aut penitus à recti itineris proposito deuiare.

*Pallad.
cap. 92.
Cheremon
sedens in
opere mori-
tur.*

Acciderat enim illis ipsis diebus vt Cheremon nomine monachus, residens in cathedrâ suâ repente moreretur, defunctumque in eâ ipsum atque in manibus opus quod faciebat tenentem, subitò alij fratres viderent.

*Pallad.
cap. 93.
Fodiens pu-
teum ob-
ruitur.*

Euenerat etiam, vt vnus ex fratribus, dum puteum conatur effodere, terræ molis aggere obrutus interiret.

*Pall. c. 94.
Quidam
siti mor-
tuus.*

Vtque alter quoque de Scithensibus locis veniens, in ipso itinere, cum sitim non posset ferre, deficeret.

*Pallad.
cap. 95.
* Pallad.
Eucarpo.*

Inter quos eo ipso tempore & Stephanus quidam relicto monasterio fratrum, libidinis causâ ad sæcularem descenderat vitam. Et de * Eocapio, & de Herone Alexandrino, & Palæstino Valente, & de Ptolemæo Ægyptio, qui in Scithensibus degebat locis, quæcumque ipsis aduersa prouenerant, referébantur. Propter quæ omnia sanctos illos precabamur viros, vt nobis causas earum exponerent rerum, quæ homines tam probabilis vitæ in desertis degentes, aut mente mutari, aut ad turpia ac libidinosâ transferri, aut quibuscumque aliis modis decipi vel perire compellerent.

*Vnde solita-
rij quidam
erumpant
in intempe-
rantiam.*

CAP. XXXVI
VI.

*De responsionibus ad interrogata
præcedentia.*

*Pallad.
cap. 95.*

IL LI verò nobis huiusmodi dedere responsum, pariterque cum illis etiam ipse Paphnutius, in quo maxima omnium rerum scientia erat, quòd

omnia quæcumque in hoc sæculo fiunt, dupliciter diuiduntur, in voluntatem & in permissionem Dei. Quæcumque igitur ex animi virtute procedunt, & ad Dei gloriam fiunt, ex Dei voluntate proueniunt: quæ autem periculosa sentimus atque damnosa, in quibus aut peruersitatem aliquam deprehendimus, aut ruinam, hæc rursus permissione Dei fiunt. permissio autem ipsa ex ratione descendit, id est, ex peccato aliquo, vel infidelitate surrepente paulatim. Non potest enim fieri, vt is cuius sapientia probatur & vita, in peccatum alicuius turpitudinis ruat, aut dæmonum dolis in laqueos præcipitetur erroris.

*Virtus ex
Dei volun-
tate.*

*Vitium ex
Dei per-
missione.*

Quicumque igitur corrupto mentis proposito, quicumque temerariâ voluntate à tramite virtutis exorbitant, illi faciliè peccare consueuerunt. Deserunt enim diuinitatis auxilio, ne possint intelligere profutura: vt cum se à Deo intellexerint derelictos, casumque peruersæ mutationis agnouerint, incipiant vel propositum suum vel factum emendare: Interdum autem actus ipse noster in ipso crimine est, quando non ex recto proposito, nec ex eo quo conuenit more à nobis aliquid perpetratur. Quod nouimus frequenter accidere. Vt si is qui turpiter viuit, flagitioso animi proposito circa iuuenem puellam misericiam esse videatur, propter finem quidem ipse rei turpem, sed per actum rationabilem, qui quasi puellæ ac desolatæ defensionem sui præbere demonstrat. Euenit rursus, vt & proposito quispiam recto misericordiam quidem ægroto impendat aut seni, & ex diuite se pauperem faciat, parcâ tamen manu, & cum mœrore quodam mentis inuitæ; vt rectum quidem videatur esse propositum, actus autem ipse indignus suo proposito iudicetur. Oportet enim misericordem cum lætitiâ & cum largitate misereri.

*Nihil malo
proposito
aggredien-
dum.*

*Eleemosy-
na danda
in hilari-
tate.*

Præterea memorati viri prærogatiuas quædam in sensibus plurimorum esse dicebant. Quorumdam enim faciles ad virtutem & acutas animas, prædicabant habere optimos mores proposito institutisque monachorum. Sed quando aliquid non fit propter id ipsum quod nouimus bonum, neque factum, neque ingenium mentis humanæ, neque illæ ipsæ prærogatiuæ quæ in fixæ sunt mentibus plurimorum, imputantur datoti bonorum omnium Deo, sed magis totum adscribitur voluntati propriæ potestatis. Tunc cum necessarij relicti à Deo fuerint, incidunt in turpitudinem aliquam, in quâ erubescenda multa vel patiuntur, vel faciunt per eum ipsum, qui in his turpis vitæ actu lapsus cecidit. Cumque paulatim sobrietate mentis admoniti, ab eo animi tumore discedunt, quam putabant magnam aliquam esse virtutem, (donatore cognito) damnare coguntur.

*Deo, non
voluntati
proprie bo-
na adscri-
benda.*

Quoniam verò ille qui arrogantiam eloquentiæ suæ & ingenio, vel acumine mentis inflatus est, non adscribit ante omnia originem atque fomenta ipsorum bonorum Deo, quæ ex ipse tantum fonte descendunt, sed sui hoc esse existimat studij suæque naturæ, remouet tunc ab ipso prouidentiam suam angelum Deum. A quo cum fuerit destitutus ille qui ex alienis sibi donis placens cœperat superbire, à dæmone inimico suo expugnatur ac vincitur, & aliquod turpitudinis crimen incurrit. Ex quo irrationabilium animalium vel canum more, vsq; ad diabolicam illam persuasionem quæ superbia est, insaniendo descēdit. Illo enim semel castæ ac probabilis vitæ teste sublato, quodcum-

*Arrogans
& inflatus
ab Angelo
prouidentia de-
linquitur.*

que

que hi tales & quaecumque iam dixerint, nec credi ab aliquo, nec suscipi potest. Nam quicumque sancti, differentes eos audire consueuerant, incipiunt ipsos fugere, execrantes flagitiosi animi morisque doctrinam, velut fontem qui sanguisugis plenus est, licet quisquam sitiens, tamen vitare cogatur, vt sermo diuinarum Scripturarum probeatur, hoc dicens: Peccatori autem dixit Deus; Quare tu enarras iustitias meas, & assumis testamentum meum per os tuum?

Psal. 49.

Gulof qui-
bus simi-
lis.
Auari.
Inuidi.

Et verè similes esse peccantium mentes pollutis fontibus putes. Nam voracitati atque ebrietati studentes, cœnosis locis comparantur: pecuniæ cupidi vel rapaces, iis quos impleuerunt ranæ: illi verò qui sunt inuidi vel superbi, habentes in se aliquam tamen scientiæ peritiâque notitiam, pares iis fontibus iudicantur, qui serpentes inter lateres suos nutriunt. Quibus semper quidem sermo facundus vt vtilis humor exuberat, sed à nullo tamen possunt libèter hauriri, propter suorum amaritudinem morum. vnde sanctus Dauid hæc tria sibi dari à Deo dona postulabat, bonitatem, & disciplinam, & scientiam. Sine enim bonitate, & disciplina & scientia nimis inutilis est. Et si quidem iste qui talis est se emendare festinet, relicta eâ causâ, ob quam deseruit eum Deus (superbiam loquor) volueritque mensuram sui cognoscere, vt iam de reliquo, neque contra alios se vt melior aut maior extollat, sed Deo semper gratias agat, rursus ad eum profectò remeabit. Scientia nisi cum honestis moribus vitæ castisque concordet, illis erit similis spicis, quæ ventorum corruptione vitiatæ speciem tantummodò spicarum gerunt, non tamen habent ea quæ possunt hominem iuuare vel pascere.

Psal. 118.
Cur Da-
uid roget
bonitatem,
disciplinam
& scientiam.Scientia si-
ne honestis
moribus est
inftar spica
mansida.

Omnis igitur lapsus hominis, qui vel linguæ vel sensus vitio procreatur, qui que ex vniuscuiusque actibus, vel ex omni corporis nostri parte descendit vsque ad superbiam magnitudinem, ex eo semper accidere solet, quia Dei fauore nudamur. Qui tamen hoc idè facit, vt parcat magis iis hominibus quos relinquit. Nam si cum damnabili illâ (quam in se habent) morum peruersitate, ingenii quoque eorum eloquentiæ fomenta suppeditassent, quasi testimonio quodam suo animaret eos Dominus, sine dubitatione perfecti dæmones fierent, cum intelligerent se vitæ sordibus inquinatos ad sublimia conscendere.

Vitiâ pesti-
mus & elo-
quens est
dæmonis
imitator.
Matth. 4.

Gen. 2.

Hæc quoque nobis commemorati dicebāt sanctissimi atque optimi viri: Quando aliquem videritis pessimæ quidem vitæ, eloquentiæ tamen magnæ, dæmonis illius meminisse debetis, quem cum Christo loquentem legimus in Scripturis sanctis. Recordari etiam vos oportet & illius loci in quo nouimus scriptum: Serpens autem sapientissimus ferarum omnium in terris erat, cui illa sapientia magis obfuit; quia nullum in se habuit alterius virtutis auxilium. Oportet enim bonum ac prudentem virum sapere quidem illa quæ ei Deus dederit, loqui autem illa quæ sapit, & illa facere quæ loquitur. Nam si non occurrat eloquentiæ veritas cum virtutibus vitæ, moribusque honestis, panis profectò sine salibus fatuus esse videbitur, qui manducari iuxta Iob dicta non poterit, aut mortis causa iis qui eum comederint erit. Si enim panis sine salibus edi potest, poterit esse & aliquis bonus gustus in sermonibus vanis, & qui non bonorum actuum testimonio roborentur.

Eloquentia
sine virtu-
te panis si-
ne sale.
Iob 6.

Diuerfis autem modis famulos interdum suos deserit Deus. Aliquando enim hunc propter aliquid occultam virtutem, vt ceteris reuelari possit ac prodi, veluti in sancto illo athletâ Iob, cuius Deus secreta manifestans, ista dicebat: Noli mecum reculare iudicium, neque ob aliam causam putaueris me tibi hæc dedisse responsa, nisi vt iustus omnibus demonstreris. Mihi quidem, cui nihil potest esse celatum, notus admodum eras: sed quia alij te homines nesciebant, qui me propter diuitias (quas acceperas) à te existimabant coli; idcirco huiusmodi tentationem ad te venire permisi, idcirco omnes opes tuas abstuli, vt ostenderem cunctis sapientiam tuam, quæ etiam in illo statu posset gratias actitare.

Iob 40.

Tentatio
quandoque
immititur
vt iustus
probeatur.

Alio iterum modo relinquere homines videtur Deus, quando eos à superbiam malo auertere cupit, quod in sancto nouimus Paulo: nam & Paulus tunc à Deo putabatur relictus, cum tot ac tantis opprimebatur vndique colaphis, tamque diuersis quas Scriptura sancta numerat tribulationibus fatigabatur (Datus est mihi, inquit, velut angelus satanæ, qui me colaphizet, vt non extollar) ne fortè, si cum iis quæ per diuinam gratiam miranda faciebat, aliquam habuisset quietem aut abundantiam rerum, cum illo tanto honore, quantus illi ab hominibus deferrebat, diabolus eum palpatum pluribus bonis atque resolutum, superbiam quadam noui tumoris extolleret.

Quando-
que, vt à
superbiâ
præserue-
tur.

2. Cor. 11.

Relictus est à Deo quondam paralyticus & ille propter propria delicta, cui dixit Iesus: Ecce factus es sanus, noli amplius peccare, ne quid tibi deterius fiat.

Ioan. 5.

Iudas quoque relictus est, qui verbo Dei præposuit argentum, ob quod laqueo se suspendit & periit. Relictus est & Esau, & peccati crimen incurrit: intestinorum enim maluit sordes, quam benedictiones paternas. Quæ omnia cogitans Spiritu sancto plenus beatissimus Paulus, dicebat de talibus qui deseruntur à Deo: Et sicut non probauerunt Deum in notitiâ habere, tradidit illos Deus in reprobū sensum, vt faciant ea quæ non conueniunt. De aliis autem quibusdam qui putant diuinam habere notitiam, sed qui corruptæ & superbæ essent mentis, sic dixit: Quoniam cum cognouissent Deum, non sicut Deum glorificauerunt, aut gratias egerunt, sed euauerunt in cogitationibus suis, & obscuratum est insipiens cor eorum. Dicentes enim se esse sapientes, stulti facti sunt, elationis atque tumoris dæmonio copulati. Vnde sequitur: Propter quod tradidit illos Deus in passiones ignominie, vt contumeliis afficiant corpora sua in semetipsis. Idcirco hoc intelligere nos oportet, non posse esse vt quis peccati grandis alicuius crimen incurrat, nisi antè eum diuina prouidentia pro malis moribus derelinquat.

Act. 1.

Gen. 17.

Rom. 7.

Propter
malos mo-
res à Deo
relinqui-
mur.

Vita abbatis ELPIDII & collegarum eius; ENNESII, EVSTATHII, & SISINNII Elpidij discipuli.

CAP. XXX-
VII.

ELPIDIVS quidam fuit de Cappadocia genitus ducens, qui postea & ad presbyteratus honorem meruit peruenire. Erat autem de monasterio Timothei Cappadocis cuiusdam coëpiscopi, viri admodum magni. Qui Elpidius in vnâ de memoratis speluncis habitaculum sibi fecit.

Pallad. cap. 106.

Elpidius
habitat in
speluncâ.

Tantum autem abstinentiæ studium in se esse monstra-

monstravit, ut vinceret cunctos. Per viginti enim & quinque quos vixit annos, solo Dominici ac Sabbati die sumebat cibum, & per noctes totas stando & orando psallebat. Quem sicuti apes regem suum, ita innumera multitudo fratrum secuta, fecit quamdam videri in speluncis ipsis ac solitudinibus ciuitatem. Erat autem maximæ voluptatis, stupendam vitæ varietatem & conuersationis eorum cognoscere. Hunc ipsum Elpidium veræ spei gloriâ gratulantem, & propter Christum tribulationum pericula sustinentem, cum quadam psalleret nocte nobiscum, scorpio vulneravit, quo ille calcato, nec stando quidem in quo fuerat mutavit spatium. Ita eum quem ipsi vis scorpionis intulerat, contempit dolorem.

Quodam autem die cum vnus ex fratribus exiguam partem sarmenti ex aridâ vite teneret, accipiens illam à fratre, dum in summitate montis sederet, velut plantans eam infodit solo, & certè cum tempus plantationis omnino non esset: quod ita in immensum creuit modum, & tam magna exinde vitis effecta est, ut se ad superiora diffundens, totius ecclesiæ tecta cooperiret.

Erat etiam cum hoc athleta Christi Ennesius vir magnus & honestus, ac frater eius Eustathius, quibus vna vita continentia, atque eadem consummatio fuit in Christo.

Vique aded autem memoratus Elpidius nullis animi vel corporis passionibus subiacebat, proprijs membris vario abstinentiæ labore consumptis, ut solis instar ossium eius iunctura luceret.

A quibusdam autem studiosis eius discipulis, talis fertur relatio, quod per viginti & quinque annos numquam se ad Occidentem conuerterit (& sanè speluncæ ostio mons in altum edirus imminabat) & quod post sextam quoque horam à medio mundi vertice in partes occiduas declinantem numquam viderit solem, neque ab Occidente surgentes conspexerit stellas. Qui ex quo memoratam speluncam ingressus est, numquam de eius monte descendit, donec corpus eius sepultum est.

Huius Elpidij Sisinnius nomine discipulus quidam fuit in Cappadociâ natus, ex fertili quidem origine genus ducens, sed habens in Deo fiducia libertatem. Debemus enim humillimum etiam genus quorundam conscribere, ut maior gloria ingenuitatis appareret quæ donatur à Christo, per quam ad veram atque caelestem nobilitatem libertatemque reuocatur. Itaque cum apud magistrum suum per sex vel septem annos fuisset, ad postremum intra sepulcrum se clauerat quoddam, in quo triennij tempus stans semper orabat: vbi non nocte, non die, aut deambulavit, aut sedit, aut iacuit. quique gratiam quoque contra dæmones meruit spiritualem. Nunc autem regressus ad patriam presbyter factus est, collegitque in vnum fratres pariter ac sorores. Qui aded sine vllò vitio mentis & corporis vixit, ut nullam generis esse distantiam inter mares ac feminas comprobaret, ut Scripturæ sanctæ illud impleretur: In Christo enim Iesu neque masculus neque femina sumus. Est autem & peregrinis hospitalis omnibus, & certè cum sit cognitum satis, nihil eum penitus possidere, ad eorum opprobrium atque supplicium, qui cum sint diuites, nihil vquam egentibus largiuntur.

Vita GADDANI serui Dei.

Novi ego Palaestinae quemdam Gaddanum nomine senem, qui sine tecto semper circa loca Iordanis fluminis vixit. Contra quem aliqui Iudæorum inuidiæ furore præcipites, dum ille in regionibus mortui maris degit, armati gladio aliquando venerunt, & cum vnus ex ipsis eundem ferire voluisset, tale miraculum Deus fecit, ut dextera eius quam erexerat percussurus, aresceret, gladii que ex illius digitis, à quo tenebatur, excideret.

Vita ELIAE monachi.

ELIAS quidam nomine monachus, in illis ipsis locis intra speluncam solitus viuere, vir castigatorum ad perfectam regulam morum, hospitalis & charitate plenissimus, cum quadam die quorundam ad eum fratrum multitudo venisset (nam publicus illic transitus erat) subito ei defuit panis. Qui propriâ nobis fideliter relatione narrauit, quod cum admodum tristis esse cœpisset, ingressusque esset speluncam suam, tres illic panes magnos atque recentes subito repperisset. Ex quibus viginti simul fratres vsque ad satiætem resecti sunt. Vnum autem ex ipsis panem superesse, eumque postea per viginti & quinque dies victui suo suffecisse memorabat.

Vita SABAE serui Dei.

SABAS quidam nomine, Ierichuntinus genere, secularis vir & uxorem habens, in tantum omnes monachos diligebat, ut per deserta omnium cellas noctibus circuitet, & ante singulas quasque poneret mansiones modios singulos dactylorum, tantum & olerum quantum putaret posse sufficere, eò quod vsum panis nesciunt ij monachi qui in Iordanis regionibus viuunt. In quem leo quadam die impetum fecit, quemque intra vnum lapidem consecutus corripuit atque deiecit, & asinum tantummodò eius auertit ac rapuit.

Vita ABRAMII monachi.

ABRAMIUS quidam nomine fuit, Ægyptius genere, qui satis duram atque asperam vitam in desertis locis habuit. Qui cum aliquo tempore ex vnâ quadam præsumptione mente captus fuisset, ad ecclesiam venit, & iurgari cum presbyteris cœpit, hæc dicens: Presbyter à Christo factus sum istâ nocte, & suscepit me diuina sacra facientem. Quem postea patres sancti à solitudinibus separatam, traditumque seculari atque communi conuersationi hominum, reuocauerunt ad pristinam animi sospitatem, curatumque atque omni superbiâ liberatam, per quam illum dæmon illuserat ad agnitionem humilitatis propriæ infirmitatisque reuocauerunt.

De MELANIA seniore, iuniore, PINIANO, ALBINA, SILVIA, IOVINIO.

DE sanctâ illâ atque admirabili Melaniâ, summatim quidem aliqua superius indicaui, nihilominus tamen & reliqua quæ defunt, meis sermonibus comprehendam. Quantum opum illa disperserit, amore maximo Dei, veluti flammâ ignis accensa, meum tantum non est referre, sed illorum quoque qui in Persidis regionibus

CAP. XXX. VIII. Pallad. cap. 110. Gaddanus absque tecto viuens.

Arescit manus Iudæi ipsum ferire tentantem.

CAP. XXX. IX.

Pallad. cap. 111.

Tres panes Elia diuinitus supereditantur ad exercendam hospitalitatem.

CAP. XL.

Palladio cap. 112. dicitur Sabbatius

Iordanis ascetæ non vescuntur pane. Leo insilie in Sabam.

CAP. XLII.

Pallad. cap. 105. Abramius ex præsumptione illius.

Reducitur ad communem vitam.

CAP. XLIII.

Pallad. cap. 118.

Vncinis inclusa defunt Heraclidi seu Palladio Liomani.

Annis 25. sanium comedit Sabbatis Dominicus.

Illasus scorpionem calcas.

Sarmentum ab eo plantatum creuit in vitam.

Pallad. cap. 107. & 108.

Elpidius vixit ossibus hares.

Semper ad Orientem conuersus.

Pallad. cap. 109.

Sisinnius Elpidij discipulus.

Sepulcro se includit.

Presbyter creatur.

Galat. 3.

Hospitalitate insignis.

Beneficentia Melania totius orbis particeps.
Annis 37. hospites excipit.
 nibus viuunt. Cuius memorabilia in bonis facta omnes cæli quatuor plagæ norunt atque sentunt. Per triginta enim atque septem annos suscipiens ac pascens semper miseros aduenasque, propriis sumptibus alimenta ac necessaria omnia ministravit ecclesiis, monasteriis, carceribus, atque peregrinis. Cuius parentes quoque eius, ac filij procuratores ipsius, ex facultatibus propriis multa præbebant. Quæ in tantum atque ita iugiter in suscipiendo omnes ac fouendo permansit, ut ne vnus quidem in solo palmæ spatium voluerit possidere. Ut nunquam sic vnici desiderio filij & amore caperetur, ut aliquando à dilectione Christi posset auelli. Cuius orationibus magnis atque perpetuis, & ipse ille iuuenis eruditione laudabili, moribus bonis, & sæcularibus quoque honoribus creuit, peruenitque ad nobilem matrimonium nuptiarum, ex quo & filios suscepit duos.

Non tenetur affectu vnici filij.
 Post multum verò temporis cum audisset cuidam nupsisse neptem suam Melaniam viro, renuntiare autem post nuptias sæculo huic velle cognouisset, metuens ne qui malæ vitæ homines ac malæ sectæ peruersæque doctrinæ eidem iungerentur, ob hoc ipsum cum iam admodum senex, hoc est sexaginta esset annorum, de Cæsariensium ciuitate ad urbem Romam intra dierum viginti spatium nauigauit, atque illic propter quos venerat visis, benedictum illum quidem neptis suæ maritum, Pinianum nomine, honestum ac nobilem virum, paganum tamen, instantissimè docuit, & Christianum protinus fecit, cui persuadere spiritualiter potuit, ut etiam à concubitu propriæ se coniugis abstineret.

Continentiam coniugibus suadet.

Confirmatos hos ergo simul, hoc est Melaniam neptem suam, & Pinianum eius maritum, Albinam quoque cum ipsius nurum suam, hoc est uxorem filij sui, per omnia docuit. Itaque istis omnibus suavit, ut rebus quascumque habebant in vrbe distractis, ad castum atque tranquillum vitæ portum venirent. Contra omnes autem alios Romani nominis viros atque matronas, veluti contra feras aliquas quotidie dimicabat. Prohibebant enim illi eam ab omnibus ceteris, verentes ne & alios ad tale propositum doctrinæ suæ sermone conuerteret. Illa autem ipsis ista dicebat: Scriptum est ante quadringentos numero annos, Quia hora iam venit extrema. Quid ergo tam libenter moramini in vanitate istius vitæ? timere debetis ne Antichristi tempus adueniat: neque vobis diuitiis vestris ac parentum bonis frui iam liceat. Et hos igitur omnes sæcularibus laqueis liberatos, ad solitudinum vitam fecit venire. Filium quoque admodum iuuenem consilio docuit ut volebat, & ad Siciliam vsque perduxit; omnibusque rebus suis ibi distractis, atque auro de prædiorum annumeratione collecto, Ierosolymam rursus transfexit. Vbi omnibus suis opibus ex propria voluntate diuisis, intra quadraginta dies, optima ac mansuetissima feminarum beato sine requieuit, relicto apud Ierosolymam monasterio, sufficientibusque ei sumptibus deputatis.

Ad renuntiationem seculi multos inducit.

1. Ioan. 2.

Ierosolymis moritur, monasterio ibi iam olim excruciat.
 Vbi verò omnes isti abscesserunt è Româ, tempestas quædam ac procella barbarica oppressit ipsam urbem repenti, & vsque aded omnia eius inuasit ac rapuit, ut ne æs quidem quod in publico stare consueuerat, reliquerit: ita cuncta hostilis impetus prædæ evertit ac perdidit, ut illa Roma quæ in mille & ducentis annis aucta semper fue-

rat, ac semper ornata, vna subito quædam ruina ac solitudo maxima videretur. Tunc igitur & illi qui saluberrimæ doctrinæ obtemperauerant, lætabantur, quòd intolerandis malis, quorum mater est semper obsidio, subtracti fuissent. Et illi quidem qui obedire noluerunt, stupuerunt virtutem & gloriam Dei, qui tali permutatione rerum credere persuasit incredulis; quia omnibus aliis sub captiuitatis iugum missis, memoratæ solæ euaserunt atque seruata sunt domus, quæ studio sanctæ Melaniæ tamquam sacrificium illud (quod holocaustoma vocant) à Deo fuerant reseruata, ceteris in vrbe qui eorum aduersabantur saluti, serâ pœnitentiâ infructuosaque conclusis.

Roma sibi ruina.

Euenit autem ut postea simul ad Ægyptum ex Æliâ proficisceremur, sanctam Siluiam deducentes virginem Dei, Ruffini autem ex præfecti sororem.

Palladio cap. 142. dicitur Siluiana.

Erat etiam nobiscum Iouinius tunc diaconus, nunc verò ciuitatis Ascalonsium episcopus, vir admodum sanctus, & amator & lector studiosissimus litterarum. Cum ergo in itinere nos æstus vehementissimus occupasset, & Pelusium oppidum fuisset ingressi, sanctus Iouinius æstu nimio fatigatus, cœperat manus ac pedes proprios frigidissimæ aquæ refouere infusione. Quod ita ut desiderauerat factò, super pellitam se atque in solo stratam proiecerat plumam. Ad quem sancta illa Siluia veluti filium verum sapiens mater accessit, & mollitiem ipsius deliciasque reprehendens, ista dicebat: Quemadmodum ausus es, hanc ætatem agens, in quâ adhuc sanguis tuus viuit, sic curare ac fouere corpus tuum? non intelligis, quæ ex hoc nasci soleant animæ læsiones? Crede igitur mihi confidenter loquenti, quòd sexagesimum ipsa æui annum agens, exceptâ tummitate digitorum meorum, non ora, non pedes, non partem aliquam membrorum aquâ laui, & hoc cum variis semper ægritudinibus laborarem, & ab ipsis quoque cogere medicis uti lauacro, numquam tamen volui antiquum corporis mei morem palpare, non in lecto quieui, non in lecticâ recumbens iter feci.

Palladio cap. 143. Iouinius dicitur. Iouinius episcopus Ascalonis.

Hæc ipsa eloquentissima fuit, magnumque amorem habuit litterarum, ut ita legendo noctes in dies verteret, omnes antiquorum interpretum libros notissimos habens. Inter quos tricies centena millia versuum legendo transferat: Gregorij, Pierij quoque, & Stephani, Basilijque & aliorum studiosissimorum virorum vicies centena millia. Quæ tamen non quasi perfunctoriè transcurrerebat, sed vnumquemque septies auctorem reuoluens. Unde mendacij scientiâ nominum atque sectarum penitus liberata, cælestibus pennis per gratiam litterarum ad æternam spem Saluatoris, gallina spiritalis effecta, potuit euolare, immortales ab eo vicissitudines receptura.

Austera vita Siluiana.

Doctorem scripta studiosè legis.

Vita OLYMPIADIS viduæ.

CAP. XLIII.

HVIUS vestigia subsecuta Olympias nomine castissimis moribus femina, ac Dei amore flagrantibus, proposito eius exhibuit parem vitam, in omnibus diuinarum sequens Scripturarum consilium. Quæ Seleucij quidem excomitis secundum carnem filia fuit; neptis verò Ablauij præfecti, nurus autem paucis tantum diebus Nebrij, qui præfectus Constantinopolitanæ urbis fuit, sed vxor omnino nullius: dicunt enim eam virginem esse defunctam, Verbi-

Palladio cap. 144.

Olympias stirpe nobilis.

Virgo in matrimonio.

veri-

Eleemosynarum largita.

veritatis magis coniugio gloriantem. Quæ omnes facultates suas in pauperes fratres disperfit atque diuisit. Cui non paruum fuit semper pro veritatis assertione certamen. Multas etiam alias feminas docuit, multos vt oportebat presbyteros atque episcopos honorauit. Ad confessorum quoque palmam, pro veritate quam coluit, meruit peruenire. Cuius nomen ac vitam in Constantinopolitanâ vrbe degentes, ipsis, vt dixi, student confessoribus comparare. Nam talis in hoc mundo finis quoque ipsius fuit. Omnibus ad postremum periculis se propter nomen Dei opposuit.

CAP. XLIV

Vita CANDIDÆ viduæ, & GELASIAE.

Pallad. cap. 145.

QUAM rursus secuta est similis moribus vitæ beata mulier, nomine Candida, Traiani magistri militum filia, magna Christiani nominis & cultrix egregia, & castitatis conuersatione laudabilis, ecclesias sanctas atque episcopos colens. Quæ filiam quidem propriam, doctrinæ suæ virginitatis ordine copulatam præmisit ad Christum, vt maximum donum laterum suorum atque virtutum. Postmodum verò consummato castitatis ac sanctitatis officio, bonis omnibus rebusque suis competenti distributione dispersis, & ipsa suam filiam subsecuta est.

Candida filiam virginem Deo dicat.

Vt corpus exerceat, molit.

Hanc ergo laborantem noctibus ac propriis manibus molentem, semper ad infringendas vires corporis sui noueram; atque hoc referentem sæpius audiebam, quia cum ieiunium ei solum sufficere non posset, etiam laboriosas sibi vigilias addidisset, quæ aduersum incorporeas potestates vnâ cum ieiunio dimicarent, quo superbiam mentis tumoremque deponeret. Hæc ipsa ab omni animalium carne semper abstinuit, piscem autem & olera cum oleo festis ac sanctis diebus sumere solens; per reliquum æui sui tempus postea & sicco pane contenta viuebat.

Abstinere à carnibus.

Pallad. cap. 146.

Cuius deinceps imitata est vestigia Gelasia nomine castissima mulier, quæ sensibus pijs ad iugum virginitatis accessit. Tribuni autem cuiusdam filia fuit. Huius & optimæ feminæ memorabilis virtus refertur, quod numquam iracundiam ipsius viderit solis occasus, siue contra seruum, siue contra ancillam, siue contra quemque alium fuisset irata. Fugiebat enim hæc beatissima memoriam malitiæ, sciens quod iter eius ad æternam mortem perduceret.

Gelasia mitis & iniuriarum obliuiscens.

CAP. XLV.

Vita SALOMONIS anachoretæ.

Pallad. cap. 96.

IN Antinoe Thebaidis prouinciæ ciuitate quatuor annis iugiter fui, per quod omne tempus monasteria illic vniuersa cognoui. Habitant autem mille & duceti viri probatissimi in memoratæ territorio ciuitatis, suarum se manuum sudore pascetes. Ex quibus multi (quos anachoretas vocant) ad rupium & solitudinum se speluncas contulerunt.

Anachoretæ in speluncis rupium.

Inter quos Salomon nomine, monachus castissimus atque mitissimus fuit, qui gratiâ diuinitatis acceperat patientiam singularem: qui que se quinquagesimum in speluncâ suâ annum habere dicebat, manibus semper suis victui suo sufficientissimè subministrans. Scripturas autem sanctas omnes didicisse videbatur.

Salomon 50. annis in speluncâ degens.

CAP. XLVI

Vita abbatiss DOROTHEI & DIOCLIS.

Pallad. cap. 97.

DOROTHEVS quidam presbyter in speluncâ aliâ degens immensæ bonitatis fuit, & irre-

prehensibilem ipse vitam peregit. Qui eò quod meruerat sacerdotis officium, omnibus illic sancta mysteria fratribus ministrabat.

Huic quondam iunior illa Melania maioris Melaniæ neptis, de quâ in sequentibus dicam, quingentos numero transmiserat solidos, rogans vt fratribus illic degentibus eos ipse diuideret. Ex quibus ipse tres tantummodò tulit, reliquos Diocli cuidam solitario monacho iussit dari, viro omnium scientiâ rerum prædito, quem longè ille sapienterem se esse dicebat, qui posset sine aliquâ læsione animæ cuncta diuidere, cum sciret amplius ac rationabilius quantum cuique distribuere debuisset, dicens sibi illos tres solidos posse sufficere.

Infrâ c. 49.

Dorotheus pecunia cõtemptor.

Hic ipse Diocles grammaticus quidem primum fuit, philosophiæ autem se postea dederat: sed tempore procedente, cum vigesimum octauum annum ageret ætatis, gratia eidem diuina persuasit, vt sæcularibus doctrinis renuntiaret, ad institutionem verò Christi scientiamque cælestis philosophiæ se conferret, & ipse eo tempore trigessimum & quintum annum in speluncis habens, nobis ista dicebat: Sensus humanus cum à cogitatione recesserit Dei, aut dæmoni efficitur similis, aut mutis animalibus comparatur.

Pallad. cap. 98.

Diocles & philosopho monachus.

Quomodo mens humana fiat vel dæmon vel bestia.

Cuius dicti rationem cum ab eo cuperemus accipere, ista dicebat: Quia si quis à Deo recesserit, necesse est vt aut in desiderium aliquod, aut in aliquam iracundiam ruat. Desiderium quidem illud insensatorum animalium, iracundiam verò dæmonum esse dicebat. Me autem contradicente, quemadmodum posset fieri, vt cum Deo iugiter maneat sensus humanus; hoc tunc ille dicebat: In quacumque cogitatione, vel in quolibet actu anima hominis illius fuerit qui secundum Deum viuit, si pia est, eidemque placere festinat, cum Deo eum esse manifestum est.

Quomodo eadem cum Deo semper esse possit.

Vita abbatiss CAPITONIS.

CAP. XLVII

HIC iuuenis erat Capito quidam nomine, qui priore vitæ suæ tempore latro fuerat, qui que cum in speluncâ suâ quinquaginta impleisset annos, nec vsque ad quartum lapidem Antinoënsis oppidi vmquam voluit accedere, nec vsque ad fluuium Nilum qui erat proximus: dicebatque quod necdum se conuersationi atque sermone hominum plurimorum posset ingerere, eò quod adhuc fortiter repugnaret communis inimicus.

Pallad. cap. 99.

Capito 50. annis in speluncâ degit.

Cum isto vidimus & alium quemdam ex illis solitariis viris, æquè & ipsum intra speluncæ suæ secreta viuentem, qui vanæ gloriæ stimulis sub imagine somniorum illusos atque deceptos, simili & ipse modo solebat eos quos inducebat illudere, & pastor quodammodò insipiens videbatur esse ventorum, atque persecutor vmbrarum, incorruptam quidem habens corpoream castitatem: sine dubio & propter ipsam senectam, & propter plurimum quod habebat in desertis locis tempus, & propter ipsam forsitan inanis gloriæ vanitatem, quæ cor eius ac sensus peruersarum (vt solet) rerum cogitatione vitiauerat, diuinæque conuersationis fecerat alienum.

Pallad. cap. 100.

Stimulus vana gloria omnia bona opera corrumpit.

Vita 14 AMATÆ, & TAOR, & alterius VIRGINIS.

CAP. XLVIII.

SVNT verò in eadem Antinoënsium ciuitate duodecim monasteria virginum feminarum perfectâ

Pallad. cap. 137.

Vita MELANIÆ iunioris, PINIANI eius CAP. XLIX
 mariti, & ALBINÆ matris.

perfectâ conuersatione viuientium; in quibus Amatam quamdam nomine, ancillam Christi senem vidi octoginta iam in monasterio suo annos habentem, sicuti vicinæ ipsius & ipsa referebant. Cum quâ sexaginta numero mulieres habitantes, atque in abstinentiæ puritate per eius doctrinam viuentes, intantum eandem omnes diligebant, vt ne clauem quidem vestibulo monasterij ad similitudinem ceterarum necesse esset affigi. Sola enim illic omnes eas immensa dilectio anus ipsius doctrinâque retinebat, ad incorruptionis gloriam corpora earum mentesque conseruans.

Hæc ipsa quam dixi senex vsque ad eodè puræ mentis & corporis erat à cogitatione & passione peccati, vt cum ad ipsam ingressus fuisset, atque sedissem, iuxta me indifferenter federet, manus etiam suas supra humeros meos poneret, stupendaque illic erat in Christo immensæ fiducia castitatis.

Pallad. cap. 138. In hoc ipso virgo quædam Taor nomine, discipula illius, triginta annos in monasterio habens, non tunicâ, non ^u mauorte, non calceamentis vniquam nouis vti voluit, hoc dicens: Nihil tale desidero, ne propter hoc & foras progredi cogar. Aliq̄ quidem omnes Dominico tantum die, causâ diuinæ Communionis procedere ad ecclesiam solebant; sancta verò illa extremis induta pannis, in monasterio sola residebat, opus iugiter suum faciens. Tam elegantis autem formæ erat, vt castissimum quemque & constantissimum virum vultus ipsius ac pulchritudo posset illicere, nisi ita moribus esset ornata, vt in semetipsâ haberet inæstimabilem quemdam custodem propriæ castitatis. Qui & oculos cuiusquam turpiter cupientis, ad immensum pudorem compelleret ac timorem.

Forma suam motum grauitate conseruauit.

Pallad. cap. 139. Alia quoque in vicino commanebat, cuius ego faciem quidem videre non potui: numquam enim ex quo huic mundo renuntiavit, de monasterio fertur egressa, in quo sexaginta annos vnâ cum matre suâ habitans implese memoratur. Cui ad postremum cum recessura esset è sæculo, in visione adstitit ¹⁶ Colothus vocabulo martyr, qui in eisdem colebatur locis, hoc ei dicens: Hodie ad Dominum tuum perges, vbi & Sanctos videbis omnes; veni igitur in basilicam martyrij mei, vt illic prandeas mecum. Quo audito, primâ statim luce surrexit, ac solito more vestita, in sportellâ suâ panem, & oliuas, & olera cõminuta sustulit secum. Et tunc primùm post tot annorum curricula procedens, ad martyrium sancti venit. Vbi orationibus ritè perfectis, opperiri cœpit tale tēpus, quo omnes penitūs à memorato recederent loco. Quod cum ita factum videret, cœpit federe & inuocare sanctum martyrem, dicens: Sancte Colothe, benedic escam meam, atque interuentibus tuis mecum proficisci dignare. Sumpto igitur cibo, & factâ rursus oratione, circa solis occasum ad monasterium suum rediit: vbi matri suæ, Clementis, qui Stromateus dicebatur, libellum dedit, in Amos prophetæ dicta conscriptum, hoc ei dicens: Istud episcopo qui exul extat dabis, dicelque ei, vt pro me orare dignetur, proficiscor enim ad Dominum meum. Et in ipsâ nocte defecit, & neque aut dolorem vllum capitis, aut calorem corporis sensit, sed ipsa se vt erat sepe lienda composuit, spiritum suum manibus Dei commendans.

Preces pro viatico extremo petiit.

Clementis Stromatei opus in Amos, episcopo legat.

Et quoniam in superioribus relaturum de Palladii iuniore Melaniâ me sponendi, necessariò debitu reddam. Nec enim iustum est veluti prætereundo, transire tam laudabilem ipsius in corpore iuuentutem, tantamque eius sine aliquâ memoriâ litterarum præterire virtutem, quæ senibus ac studiosissimis circa Deum feminis merito nunc præfertur.

Hanc igitur parentes quidem ipsius vi magnâ nubere coegerunt, primo cuidam Romani nominis viro. Quæ tamen semper cum iugibus auis suæ doctrinis stimularetur, eò vsque spiritualiter in ciuitate processit, vt non diu in nuptiali proposito permaneret. Nam cum suscepisset filios duos, & vtrique defuncti fuissent, venit ad tantum pro Christi nomine odium nuptiarum, vt hoc Piniano marito suo Seueri expræfeti filio diceret: Si diligis castitatem, & monachus vis esse mecum, te vitæ meæ dominum confitebor: si autem tibi graue hoc videtur vt iuueni, accipe quascumque habeo facultates, & liberum mihi meum corpus relinque, vt de cetero secundum voluntatem Dei viuens, possim implere quod cupio. Et vt secuta eius virtutem, auis heredem me esse, cuius & nomen habeo, recognoscam. nam si voluisset Deus, vt hoc sæculo fruieremur, numquam mihi vtrumque quem peperit, immaturâ morte rapuisset.

Cum diu itaque altercantium contentio iugum nuptiale vexasset, ad postremum Deus miseratus est iuuenem, inspirans etiam ipsius animæ, vt sæcularia ac terrena desideria contemneret. vt in ipsis quoque sancta vox posset impleri per Apostolum, dicens: Vnde scis mulier, si maritum saluum facies? Vnde scis vir, si mulierem saluam facies? Nupta igitur vito est cum tredecim esset annorum, septem verò annos cum eo vixit, vigesimo renunt iauit.

Et primùm quidem quidquid vestium sericarum in mauortibus habuit, sanctis altaribus dedit. quod & benedictam Olympiadem fecisse cognouimus. Reliquas verò quas habebat sericas vestes, per varia ecclesiarum distribuit ornamenta. Argentum atque aurum suum per Paulum quemdam Dalmatam ciuem, monachum atque presbyterum, nauigio maris Orientem vsque transmisit. Et ita diuisit cuncta, vt Ægypto atque Thebaidi delegaret decem millia; Antiochenæ ciuitati atque illis quæ circa ipsam videntur esse regionibus, decem millia; prouinciæ quoque Palæstinæ quindecim millia solidorum; ecclesijs que per singulas insulas sunt, vna cum ijs qui erant exilij damnati relegatione, decem millia. Illis autem ecclesijs, atque monasterijs, & xenodochijs quæ sunt sub Occidentali plagâ, cunctisque egentibus per semetipsam omnia quæ sciret, hisdem necessaria ministraret.

Hæc autem & vniuersa & alia longè plura quam diximus, vt Deus nouit, ex manibus Alarici fide propriâ tamquam ex ore leonis eripuit. Seruos verò promiscui sexus quicumque manumitti volebant, vsque ad octo millia liberos fecit. Namque reliquos qui seruire fratri ipsius maluerunt, concessit eidem, ternis per singulos solidis

NN

distribui

Exhortatione auis ad continentiam stimularur iunior Melania.

Marito continentiam persuadet.

1. Cor. 7.

Ornamenta sua vertit in ornamentum ecclesiarum.

Melania quomodo sua distribuerit.

distributis. Possessiones omnes quascumque habuit in Aquitaniâ, Galliâ, Tarracone, Hispaniis Galliisque distraxit. Eos verò tantummodò agros quos intra Siciliam, Campaniam & Africam possidebat, sibi met referuauit; ex quibus monasteria deinceps aleret ac foueret. Hæc huius feminae sapientia in distribuendo onere diuitiarum fuit.

Propositi autem ipsius vita huiusmodi erat. Post alterum diem semper cibum capere consueuerat: nam inter ipsa principia quinto quoque gustabat die, idque obseruans faciebat & diurnas cum ancillis suis ministerij sui vices, quas tamquam in monasterio vt sorores habebat.

Pallad. cap. 120. *Albina opes dispersit.*

Erat autem cum ipsâ & mater eius Albina, parem vitam habens, similiterque proprias separatim opes & ipsa dispergens. Habitant verò in possessionibus semper, & interdum intra Siciliam, & nunquam intra Campaniam degunt cum eunuchis quindecim, & sexaginta virginibus, & cum alijs ingenuis vel ancillis.

Pallad. cap. 121.

Parem quoque & Pinianus coniunx ipsius cum triginta monachis agit vitam; qui aut lectioni sanctarum Scripturarum vacat, aut hortorum amœnitatibus delectatur, aut conspectibus atque sermonibus fruatur honestissimorum virorum; ne nobis quidem, & certè cum plurimi simul essemus qui Romam propter beatum episcopum Ioannem perrexeramus, exigua præstiterunt: sed dum & in illis partibus degeremus, officiosissimo nos susceperunt hospitio, largissimisque sumptibus cum exinde proficisceremur honorauerunt.

Pinianus & Melanina Heraclidem Romæ hospitium excipiunt. CAP. L.

VITA PAMMACHII, MACARII, CONSTANTII.

Pallad. cap. 122. *Pammachius omnibus renuntiat.*

HORVM ¹⁷ parens Pammachius nomine, vir proconsularis, similiter sæcularibus pompis renuntiauit, multumque laudabilibus moribus vixit. Qui omnes proprias facultates, partim dum in sæculo esset ipse disperfit, partim fratribus atque pauperibus moriens migransque ad Dominum reliquit.

Pallad. cap. 123.

Hoc idem & alter, Macarius nomine, ex vicarijs fecit.

Pallad. cap. 124. *Constantius ex consiliario religiosus.*

Et Constantius quidam, qui consiliarius præceptorum in Italiae fuit regionibus; nobiles valde & scholastici viri ac plurimo Dei amore sublimes; quos adhuc credo superesse, egregiâ monachorum institutione viucentes.

CAP. LI.

VITA VIRGINIS Alexandrinae, quæ per sex annos magnum Athanasium occultauit.

Pallad. cap. 136.

VIRGINEM quamdam in Alexandria noveram ciuitate, quam ego septuaginta annos agentem vidisse me memini. Cui testimonium clerici illic omnes ferebant, quòd tunc cum adhuc iuuenis videretur, viginti fortassis annorum, pulchritudinis magnæ, conspectus omnium vitare consueuisset, ne quæ propter miraculum vultus eius ex suspitione quorundam maculâ notaretur. Quo in tempore accidit, vt Arriani sub Constantio Imperatore per præpositum eius Eusebium beato Athanasio Alexandrino episcopo facerent factionem, & execrandas ei criminum calumnias excitarent.

Tunc igitur ille venerabilis, corruptum iudicium pollutumque declinans, non amico se, non

clerico, non parenti, non cuiquam alij credidit atque commisit; sed cum subito quidam præfecturæ apparitores ipsum inuestigantes, domum eius intrassent, tunicâ ille tantum suâ birroque vestitus, medio noctis fugiens, ad hanc virginem venit. Ad quam tam inopinatæ rei nouitate perterritam, his sanctus episcopus locutus est verbis: Ab Arrianis, inquit, plurimum quæror, & calumniosis criminibus inculor: ne igitur & ego irrationabili notâ deformer, & propter me qui ad meam pœnam iniquè parati sunt, in peccatum ruant, fugiendum magis credidi. Deus autem mihi hac nocte reuelare dignatus est, dicens: Apud nullum ita vt apud illam scias te posse saluari. At illa cum gaudio lætitiæ spiritualis erecta, proiectisque cogitationibus vanis, cœpit totis sensibus esse cum Deo, sanctumque illum virum per sex annos intra cellæ suæ secreta celauit, quoad memoratus Constantius vixit. Ipsa illi abluens pedes, ipsa per se omnia & quæcumque necessaria erant præparans ac ministrans, libros quoque quos ille quærebat, mutuo sumens, atque illi præbens legendos. Nullus tamen hominum in Alexandria ciuitate per sexennium totum, vbi nam sanctus Athanasius degeret, potuit inuenire.

Athanasius vt apud virginem delictar, diuinitus monetur.

Mirum huius virginis obsequium in Athanasium.

Vbi mors autem primùm Constantij nuntiata est, & hoc ad aures ipsius venit, nocte rursus, vt fecerat prius, indutus benè proprijs vestibus, in ecclesiâ subito stupentibus cunctis & admirantibus inuenitur. Quem omnes tunc veluti ex mortuis suscitatum se videre credebant. Amicis autem intimis suis satisfaciebat, hoc dicens: Propter eam me ad vestras non contuli latebras, vt tuto iurare possetis, vbi nam degerem vos nescire dicentes. Et propterea quia necesse erat vbi que me quæri, in cellâ verò illius virginis latui, vbi me celari nulla poterat esse suspicio, eò quòd & pulchra & iuuenis videretur. Dupliciter hoc meo consilio gaudens, quòd & me lucrifacerem, & salutem ipsius: profui enim & ipsi, & famæ vel gloriæ meæ.

Athanasius rediit ad suos.

VITA IULIANÆ virginis.

CAP. LII.

QVÆ DAM iterum virgo, nomine Iuliana, Pallad. in Cæsariensi Cappadociæ ciuitate scholasticissima esse ac fidelissima dicebatur. Quæ Origenem illum qui multa conscripsit, paganorum seditiones metuendo fugientem, per biennium totum suscepit atque celauit, proprijs ei sumptibus necessaria cuncta sufficiens, ac ministerio suo eundem recreans. Quæ ego in vetustissimo quodam codice scripta versibus legi, in hoc notatum erat Origenis ipsius manu: Hunc, inquit, libellum inueni apud virginem quamdam nomine Iulianam in Cæsareâ ciuitate, dum apud ipsam laterem, quæ illum ab ipso Symmacho interprete Iudæorum se accepisse referebat.

Iuliana Origenis hospita.

Non sine causâ autem virtutes quoque harum posui feminarum, vt sciamus quòd multis proficere modis possumus, si velimus.

DE IUVENE, qui maluit mori, quam Christi virginem stuprari.

CAP. LIII.

IN alio quoque vetusto admodum codice, qui scriptum nomen Hippolyti eius (quem apostoli norant) habebat in titulo, relationem historiz inueni huiusmodi:

Pallad. cap. 148. Liber Hippolyti tempore apostolorum.

Nobilissima quædam & pulcherrima, inquit, puella,

puella, proposito virginitatis ac vitâ, in Corinthiorum ciuitate degebat. Quam eo tempore, cum apud iudicem paganum quemdam tunc persecutio vâsana flagraret, veluti diis ipsorum, sacrilegisque Imperatoribus conuitiantem, nonnulli criminibus impetebant. Infidiabantur autem pulchritudini eius; volebantque ex eâ lucrum ij, qui huiusmodi mercium negotiatores esse consueuerant.

Iudex verò insanus amore femineo, votiuam à calumniatoribus occasionem, veluti quodam alicuius aure quadrupedis, mox accepit. Sed posteaquam machinamentis atque artibus variis non potuit eidem persuadere quod voluit, nouo contra eam furore desæuiens, non aut pœnæ eam alicui destinauit aut morti, sed quod erat grauius atq; crudelius, in lupanari eandem prostitui præcepit, lenoniq; ipsarum turpitudinum, vt ternos ad eum per singulos dies ex concubitu ipsius solidos exhiberet iniunxit. Quam pecuniam cum à se leno sine dubio intelligeret flagitandam, in omnium eam qui vellent dedit potestatem.

Quod vbi prædæ talis accipitres verum esse didicerunt, ibant, atque obseruabant perditionis officinam. Datoque infelicissimæ spei pretio, loquebantur cum eâ optabilem sibi principia voluptatum. Illa verò precibus immensis singulos rogans; vulnus quoddam in interioribus corporis sui se habere dicebat: cuius si venientes ad eam fœtorem sentirent, necessariò semper effugerent, ipsius contagionis horrore. Ob quod vniuersos miserabiliter precabatur, vt paucos eidem concederent dies, habituri postmodum ipsius prout cuperent, & sine pecunijs potestatem.

Interea dum & istis sic loquitur, & orationes ad Dominum perpetuas ac maximas facit. Illis ipsius diebus videns castitatem sanctæ virginis Deus, custos salutis humanæ, iuuenem quemdam agentem in rebus tam vultu quàm moribus bonum, ita mente commouit, vt ille diuino amore accensus, pro eâ cuperet interire. Sub specie ergo turpitudinis perpetrandæ, horâ profundâ noctis ad lenonem lupanaris ipsius venit, quinque solidos offerens ei, petensque vt manere ipsi cum eadem nocte illâ concederet. Ingressus itaque ad secretiorem domus partem, sic affatus est virginem: Surge, salua te ac libera. Spoliauitque se vestibus suis (hoc est camisâ, chlamyde, & aliis virilibus rebus cunctis) atque induit puellam, dicens ei: Summâ parte chlamydis vela caput tuum, & velata recede. Quæ cum se signasset in nomine Domini, ita vt iussit egressa est. Quam sic Dominus intactam incorruptamque seruauit.

Postero autem die, cognito omnibus hoc facto, agens in rebus ille iudici traditus, ac bestiarum feritate discerptus est, vt etiam in hac parte confusus erubesceret dæmon, videretque eum tam pro suâ salute, quàm propter beatæ illius nomen duplici martyrio coronatum.

Vita EXCOMITIS & BOSPHORIAE coniugis, seruorum Dei.

IN Ancyrâ Galatiæ prouinciæ ciuitate, clarissimum quemdam nomine * Excomitem vnâ cum Bosphoriâ coniuge ipsius vidi. Quorumque conuersatio tantum spe bonâ fruitur, vt filiorum quoque suorum luca præsentia, futurarum opum præmeditatione ac prouisione contentant. Nam

possessionum omnium redditus pauperibus & egentibus largiuntur, quatuor habentes filios, ac filias duas. Quibus ne vnâ quidem vnciam (exceptis ijs qui iam nupserant) tradiderunt, dicentes, quòd post mortem parentum futura necessariò essent omnia filiorum. Ipsi autem agrorum suorum colligunt fructus, & per ecclesias, & monasteria, & xenodochia, cunctosque egentes ciuitatum vicorumque distribuunt.

Hoc etiam de ipsis egregium & admirandum scio. Nam cum ad eò illi fame quodam tempore laborarent, vt homines ne affectibus quidem parcerent suis, proprio illi beneficio largitatis, hæreticorum gregem ad Catholicæ fidei rectam viam & gloriam veram transire fecerunt, plurima in possessionibus suis frumenta condentes, omniaque ea pauperibus & famem patientibus diuidentes. Ipsa autem species habitus atque vestitus memoratorum tam honesta videtur & parca, vt humiles quidam atque despecti etiam ex propriis vestibus existimentur: cibus verò eorum satis paruus ac tenuis, vitæque omnis ipsorum admodum casta ac Deo probata est.

In possessionibus maximè suis degunt, fugientes conuersationem & illecebras ciuitatum, timentesque ne ex ipsarum rerum atque sermonum communicatione, participatâ cum ipsis quadam labevitiorum, à proposito sui tramite deuiare cogantur.

Vita MAGNÆ.

IN hac eadem Galatiæ ciuitate, multæ quidem & aliæ virgines, vsque ad duum millium vel eo amplius numerum, abstinentiâ grandi, honestis valdè atque ornatis moribus viuunt.

Inter quas Magna quædam vocabulo, videtur excellere merito sanctitatis, femina multum probata: quam vtrum virginem an viduam vocem, nescio; mater enim illam maximâ vi coëgit, vt nuberet. Illa verò semper varijs modis agrotam se simulans, coniugem suum fefellit, ac distulit, vt pura atque intacta (vt dicitur) permaneret.

Quæ post breue admodum tempus, defuncto marito, cunctarum facultatum domina simul effecta, totam se penitus ad Deum contulit, sub proposito ac vitâ monachorum, honestam propriæ domus curam gerens. Cuius quoties hoc ratio vel necessitatis postulasset causâ, castus apud omnes & sermo & conspectus erat. Vt eam propter imensæ meritum sanctitatis, episcopi quoque reuereri atque erubescere semper solerent.

Omnia hæc propriarum superflua facultatum in peregrinos ac debiles atque episcopos transeuntes diuidere atque erogare consuevit. Neque à tali vniquam opere destitit, tam per se hoc hilariter & occultè, quàm per eos (quos fidelissimos nouit) seruos faciens. In nocturnis tamen orationibus ab ecclesiâ numquam recedens, in omnibus abstinentiæ studium spe vitæ reseruans & exequens.

Vita MISERICORDIS monachi.

IN hac eadem similiter ciuitate monachum inuenimus quemdam, qui ad tale propositum post militiam parui temporis veniens, presbyter quidem fieri (cum sæpius cogeretur) semper recusauit, vigesimo tamè anno in monasterio degit, huiusmodi consuetudinem habens. A sancto quidem viro ciuitatis eiusdem episcopo non recedit.

NN 2 Tantæ

Virgo apud
impium iu-
dicem ac-
cusatur.

Nequid-
quâ blandis
ijs & mi-
nis ad libi-
dinem alli-
citur.

Prostitulo
traditur.

Fornicato-
res insigni
stratage-
mate elu-
dit.

Pallad.
cap. 149.
Adolescens
agens in
rebus ser-
uat virgi-
nem.

Cruce se
signans e-
greditur
virgo è pro-
stitulo, ve-
ste virili.

Martyriū
agens in
rebus.

CAP. LIV.

Pallad.
cap. 114.
* Pallad.
Seuerianū.

Excomes
cum coniu-
ge in pau-
peres libe-
ralis.

Hæreticos
conuertunt
beneficio
largitatis.

Vestitus &
victus eo-
rum ratio.

Ciuitates
& earum
illecebras
fugiunt.

CAP. LV.
Pallad.
cap. 135.

Magna cō-
tinens in
matrimo-
nio.

Vultu se-
uera & episcopi
reuerenda.

Munifica
in paupe-
res.

CAP. LVI.

Palladio
cap. 115.
dicitur E-
lemon.

*Monachus
in omnes
misericors.*

Tantæ autem humilitatis est ac tantæ misericordiæ, vt etiam in noctibus totis loca cuncta circummeat, manum dando petentibus. Ipse non clausis carcere, non ægritudine fatigatis, non pauperibus, non diuitibus vñquam iuum in quo deberet aut possit, negauit auxilium; sed omnibus consuluit semper ac profuit, quosdam quidem duros atque crudeles ad misericordiã prouocando, alios verò (si hoc debere fieri intelligeret) protegendo, nonnullos pacificã concordatione placando, ceteris quoque ad corporales necessitates, quæcumque passus eorum atque vestitus ratio exigit, etiam ministrando. Est autem illic, quod esse in maioribus semper ciuitatibus solet: in porticu namque ecclesiæ multitudo pauperum iacet atque languentium, ex quibus alij quidem coniugati, alij verò sine coniugibus esse noscuntur.

*In porticu
ecclesiæ
multitudo
mendican-
tium.*

Contigit vnã dierum hiemis tempore, horis nocturnis, vrgeri quamdam mulierem partus angustiis; hac verò præ nimiam difficultate stimulatã doloribus atque vlulante, memoratus vir beatissimus derelictã oratione, quam positus tunc in ecclesiã sollempniter celebrabat, egrediens, videntis; quod miserandę mulieri in huiusmodi dolore nullus assisteret, nimiam pietate commotus (horrore illo qui parturientium feminarum consuetudinem sequitur, paulisper seposito) ipse ministerium obstetricis assumpsit, ne misericordiæ genus amitteret.

*Monachus
parturienti
subuenit.*

Cuius viri vestis quã induitur, abiecta nimis & vilis est, esca verò castigata vehementer & parca. Qui tanto humanitatis retinetur affectu, vt præ desiderio huius operis, nullum habeat studium lectionis. Nam si quis ei ex fratribus donauerit codicem, continuò hunc vendere consuevit. A quodum quidam causam quare id faceret, postulasset, ita respondit: Vnde probabo magistro meo, quod eius artem diligenter didicerim, nisi distractis ipsius codicibus, artis necessaria mihi prouidere festinem?

*Libros ven-
dit vt pau-
peribus
subueniat.*

Hic ergo sanctissimus huiusmodi hodieque exequens actionem, immarcescibilem sui memoriam nominis cunctis illis regionibus derelinquit, ipse nimirum gaudiorum cælestium pro his quæ impendit egentibus, æternã retributione securus.

*Pallad.
cap. 140.*

Tunc etiam ancilla Dei quædam virgo cum alijs virginibus duabus cohabitans, abstinentiamque nouem vel decem annis custodiens, à quodam cantore sollicitata atque corrupta est. Quæ statim concipiens, partu explicito in tantum prorupit odium corruptoris, vt nimiam compunctione peccati, vltra mensuram quoque resumens penitentiam continentiam, fame semetipsam vellet occidere, lacrymolis precibus iugiter Dominum interpellans, & dicens: Tu Deus magne, qui peccata omnium nostrorum, totiusque mundi immoderatam malitiam portare consueisti, qui non vis mortem peccantium, nec perditione delinquentium delectaris, sed vniuersæ creaturæ tuæ probaris esse misericors, quia tua voluntas est cuncta saluari; me quoque perditam in hoc ostende si saluti restitues, vt quod ex mei peccati perditione creatum est, (solutis tuis miraculis super me miseram demonstratis) ex hac celerius luce tollatur, ne minùs audita, aut laqueo aut præcipitio perire compellar. Cuius preces exauditas euentus ostendit: statim namque quod peperit, morte substractum est.

*Virgo lapsa
desperanda.
Oratio pen-
nitentiæ
virginis.
Ezech. 33.*

*Fornica-
tionis fi-
lium à Deo
tollit impe-
trat.*

Ex illo igitur die captiuatori quidem suo non

est visa vlteriùs, atramen summis penitentiam continentiamque se tradidit angustiis. Ita vt diuinitatem sibi propitiam cupiens reddere, elephantiosis mulieribus per annos triginta seruiret. Cuius preces humiles misericors Dominus non fessellit: reuelauit namque cuidam sancto presbytero, dicens: Illa virgo plus mihi in penitentiam quam in virginitate sua placuit. Hæc autem nunc ego dico, vt nemo contemnendos eos credat, qui verè penitentiam egerunt.

*Penitentiam
quàm vir-
ginitate
Deo gra-
tior.*

CAP LVII

Vita EVSTATHII lectoris.

PRESBYTERI cuiusdam filia erat apud Cæsaream Palæstinæ prouinciæ ciuitatem, quæ cum in virginitatis esse proposito videretur, præceps ruit. Cui ille à quo inducta est atque corrupta, persuasit, vt factum proprium in alium mentiendo transferret, & vt lectori cuidam ciuitatis calumniosum crimen imponeret. Cumque iam grauida videretur, patre vt proderet tanti sceleris auctorem cogente, à memorato lectore vitiatã esse se dixit. Presbyter, vt putabat, veritate comperitã, suggestit episcopo: episcopus in conuentum omnium clericorum lectorem fecit accersiri.

*Pallad.
cap. 141.
Lector in-
iuste accu-
satus de
supro.*

Agitabatur quæstio: interrogante episcopo, lector nihil se fecisse tale poterat confiteri. Nam quomodo confessio sequeretur, vbi non præceperat crimen? Episcopus lectori suo vehementer iratus, quasi qui impudenter negaret, ei ista dicebat: Infelix & miser atque impuritate sordium plene, non confiteris? Respondit hoc lector: Ego quidem quod erat in conscientia meã dixi, nihil me cum hac habere commune, neque peccatum me aliquod, quantum ad memoratam virginem spectat, agnoscere: sed si vis audire quod non est, ego hoc crimen admisi. Quem ista dicentem, gradu lectoris deposuit episcopus statim.

*Deponitur
ab officio.*

At ille tunc memoratum adiit sacerdotem, & cum rogaret hoc dicens: Quoniam qui me peccasse cognosco, iube ipsam mihi in matrimonium dari; quia neque illa iam virgo, neque ego clericus esse possum. Episcopus eam dedit potestati eius, putans quod illam iuuenis ipse diligeret, quodque non posset villo modo ab eadem separari.

Acceptam igitur iuuenis, & tam ab episcopo quam à patre traditam sibi comendauit monasterio feminarum: quarum abbatissam deprecatus est, vt haberet illic eam, donec pareret, sustentandam. Ipse verò, eã derelictã in monasterio memorato, in angustã cellulã se concludens, arripensque abstinentiam nimis difficilem, adiit Christum corde contrito, cum lacrymis atque gemitibus dicens: Tu Domine cui nota sunt omnia, actus quoque meos agnoscis; nec est quisquam locus, qui omnipotentie tuæ oculis sit occultus, qui vniuersa nosti antequam fiant. Tu solus profunda prospicis cogitationum, quarum sincerissimus atque acutissimus iudex esse consueuisti. Tu auxiliator iniusta patientium: tu calumniam subeuntium consolator; cui nihil placet iniquum, apud quem mensura iustitiæ inaccessiblei semper luce perspicua est, & omne opus hominum coram te est. Tuæ est igitur æquitatis incommutabilisque iudicij, causam quoque meam diuinã manifestare sententiã.

*Oratio le-
ctoris Eu-
stathij in-
iuste delati.*

Itaque cum iuuenis infatigabiliter Dominum precaretur, ieiuniisque vigilanter ac diligenter incumbere, intra breue tempus, puella cum proprios

*Puella in
partu, diu-
no iudicio
cogitur fa-
teri supra,
& purgare
lectorem.*

prios impleffet dies, aduenerat ei hora pariendi, simulque instabat iustum Dei iudicium: nam cum eam yrgerent vehementer gemitus ac dolores, atque iam ipsa inferna calumniatrix miseranda conspiceret, neque expedire se partus ipsius posset angustiis, tantumque cruciatum à primo vsque ad septimum diem mulier sustineret, intolerabili dolore compulsa, cum iam sine dubio se videret esse morituram, neque vterius aut manducare, aut bibere, aut somnum oculi eius capere potuissent, hoc maximam proclamando voce dicebat: Vae miseræ mihi, quæ ad hoc periculum dupliciter veni, primum quod virginitatem perdi, deinde quod falsum lectori illi crimen imposui. Quod statim defertur ad patrem ipsius. pater autem veritus ne quasi calumniatorem eum reprehenderent alij, velut incredulus quieuit & tacuit. Per aliud igitur biduum, imminente ei diuino iudicio, neque moriebatur neque pariebat puella.

*Innocens
Eustathius
lector per-
stat inelu-
sus in star
pœnitentis.*

Et quoniam clamores ipsius atque gemitus, diutius circumstantes sorores ferre non potuerunt, episcopo quod audierat celeriter retulerunt, confessam in dolore hoc etiam dudum esse dicentes, quod calumniata memorato lectori fuisset, & idcirco parere non valeret. Tunc ad eum diaconos episcopus mittit, mandatque ei: Ora, inquit, vt calumniatrix tua pariat. Quibus nullum dedit responsum ille, neque aperuit ostium propriæ mansionis, in quâ iugiter, ex quo fuerat ingressus, ieiunijs vigiliisque Dominum precabatur. Pergit igitur pater ipsius ad episcopum rursus, orationes in ecclesiâ maximè fiunt; nec sic quidem illa aliquod remedium sentiebat.

*Episcopus
pergit ad
cellam le-
ctoris Eu-
stathij.
Precibus
lectoris eri-
pitur mise-
ra à partus
doloribus.*

Tunc igitur episcopus ipse ad lectorem venit: pulsat ostium, & ingressus, hoc dicit: Surge, frater Eustathi, & solue quod ligasti. Ipsoque momento, cum lector vnâ cum episcopo genua sua flexisset, mulier enixa est. Tantumque iugis innocentie oratio valuit, vt & calumnia periret, & calumniatrix emendaretur in pœnis, & vt possemus agnoscere, quemadmodum insistere orationibus deberemus, quarum tantam scimus esse virtutem.

CA. LVIII.

Vita Fratris Socij Heraclidis.

Pallad.
cap. 151.

PAUCA nunc de fratre loquar quodam, qui mecum à principio iuuentutis vsque in hodiernum diem vixit: atque ita nunc ponam finem meo libello.

*Socius He-
raclidis mi-
ris fulget
virtutibus.*

Hunc ego plurimum temporis admodum noueram, nullo desiderio metis aut corporis victum, vel ad ieiunandum noluisse placere hominibus, vel ad edendum carnis illecebrâ superatum. Vicisse autem eum existimo tam diuitiarum quam vanæ gloriæ ex parte maiore cupiditatem, atque id solum sufficere credentem, quod haberet in manibus. Nullo ornatu vestium delectabatur. Pro contemptu etiam suo, semper gratias agere confueuerat, & pro veris amicis, etiam periculum subire cupiebat. Expertus est etiam millies & fortè amplius dæmonum potestates, vsque adeo vt quadam die pacisci cum eo diabolus veller, hoc dicens: Promitte mihi vel semel te peccaturum, & feminam tibi quamcumque de hoc mundo desideraueris, exhibebo.

*Confligit
cum damo-
ne.*

Alio quodam tempore per quatuordecim noctes confligens cum eo dæmon (sicuti ipse mihi referebat) cum pedibus eum nocte de cellâ suâ traheret, humanâ ei voce dicebat: Noli adorare

Christum, & numquam ad te vterius accedam. Cui hoc dabat ille respõsum: Propterea, inquiens, magis & adoro eum, & iugiter adorabo, & in immensum modum admirabor gloriam ipsius ac stupebo, quia hoc ipso quod facio angeris multum atque cruciaris.

Centum & sex ciuitates ipse cognouit, longo etiam tempore in plurimis moratus est. Fauore & misericordiâ Christi, feminam expertus est nullam, neque inter somnia, nisi in certaminis visione atque conflictus. Scio & eum ter accepisse ab Angelis cibum: vno autem die in vastissimis solitudinum locis, cum ne micam quidem panis haberet, tres calidos in pelle suâ repperit paximates; alio quoque tempore vinum ac panes pariter inuenit. Quodam die eum alicui dixisse reminiscor, quod Angelo loquente hæc audierit: Didici & quod alimenta vitæ necessaria non haberes: Vade, inquit, & ab illo frumentum atque oleum tibi datur. Cumque ad eum ille ipse venisset, is ad quem fuerat ipse transmissus ait eidem: Tu ille nescio quis? Et ille se esse respondit. Ad quem dixit hoc ille: Iussit aliquis vt tibi triginta frumenti modios, Et decem olei sextarios darem. De hoc ergo maximè gloriabor qui talis fuit, quem noui frequenter, cum videret aliquos necessitate grauissimâ ac penuriâ laborare, multum fleuisse, & dedisse iisdem præter corpus suum quæcumque habere posset. Noui etiâ pro aliquo monacho, qui inciderat in peccati ruinam, tantum in precibus suis fuisse lacrymarum, vt eum ad pœnitentiam magnam orando ac flendo reuocaret. Hic idem mihi aliquando iurauit, hoc dicens: Deprecatus sum Domini, ne vquam aliquid, maximè à peccatore vel diuite, ex iis quæ necessaria victui vel vsui meo videretur acciperet.

Mihi tamen hoc sufficit, quod merui tantorum meminisse sanctorum, & quod tradidi eos memoriæ litterarum: neque enim sine instinctu Dei ad hoc tuus sensus accensus est, vt velles à me tibi ista conscribi, & vt istorum omnium vitas comprehendendi præciperes hoc libello.

Tu verò felicissime Christi famule Laufe, libenter hæc recole maximam in his imaginem resurrectionis agnoscens. Beatas sanctorum vitas viorum, & intolerandos labores, & admirandam patientiam lege, promotisque sensibus sequere, & spererum bonarum cælestiumque nutri, sciens paucos fore qui sequentur eos qui hos præcesserunt dies. Pro me autem orare dignare, talemque te mihi atque omnibus præbe, qualem esse te noui à consulatu Titiani vsque in præsentem diem, & qualem postea te præsulem cubiculi piæ sedis inueni. Namque opes, dignitas, & potestas, in nullo minorem te erga amorem Dei timoremque fecerunt. Totus ille iam Christi es illius, cui aliquando dæmon hoc dixit: Omnia tibi ista dabo, si pronus me volueris adorare. [Sed hunc Dominus confundit, cum dixit: Vade retrò. Quem tu quoque imitans, repudiatis fluxis diuitiis & vmbatili vitæ huius gloriâ, cælestem illam immortalem vitam, & æternum regnum, & perpetuè manentem gloriam, & bona illa adamasti, quæ neque oculus vidit, neque auris audiuit, neque in cor hominis ascenderunt: quorum vnam heredes nos faciat vnâ cum omnibus sanctis suis patriarchis & prophetis, apostolisque ac martyribus, & iis quorum in hoc libro memoriam celebrauimus, gratia ipsius Saluatoris nostri Iesu Christi.] *

*Ab Ange-
lis pascur.*

*Miseris cõ-
pauitur.*

*Conclusio
libri.*

Matth. 4.

Inclusa de-
sunt edi-
tioni Fa-
bri.

Isaia 64.
I. Cor. 2.
* In edit.
Fabri se-
quebatur
hic Perora-
tio. Est ea-
dem cum
Prologo
suprà.

PALLADII LAVSIACA, INCERTO SED VETERI INTERPRETE.

PROLOGVS.

Lucrum
animarum
Deo gra-
tum.

*Vetus edi-
tio, Sirene,
anCyrene?

VLTA quidem & varia diuersis temporibus à diuersis conscripta habentur de his, qui illecebras sacrali derelinqentes, ad Christum fecere confugium, quorum bonum animi desiderium & religiosa mentis affectum superna gratia inspiratio, quasi adiectum flammæ oleum nutriebat, in edificationem eorum qui fide integrâ voluntarij permanent in doctrinâ Saluatoris nostri Christi. Consideranti autem quam gratum sit Deo sacrificium, lucrum animarum, visum est & mihi humili reuerentiâ pro possibilitate meâ fraternæ salutis consulere, & illustrium non tantummodò virorum, sed etiam feminarum mores & vitam ostendere, propalare virtutes, & miracula declarare, eorum scilicet quos vidi, & de quibus audiui, cum quibus & conuersatus sum tam in Aegypti solitudine, quàm etiam in Libyâ & Thebaidâ, & * Syene simul, & qui dicuntur Tabenneosiotæ: deinde in Mesopotamiâ, Palæstinâ, & Syriâ, & eorum qui in occiduis partibus, Roma & Campania morantur. Desiderio siquidem humilitatis & obedientiæ auditor effectus monasticæ institutionis, trigesimum & tertium agens ætatis annum in congregatione fratrum, nihilominus & in solitariâ vitâ diuersatus sum, ubi plurima didici imitanda, pariter & vitanda, quæ in hoc libro, quâ potero breuitate, contexam; ut in compendio salutiferè commoniti, indeficientem animam capiamus medicinam; omnem videlicet obliuiscamur desidiâ, menti sçs somnolentiam & carnale desiderium; omnemq; dissensionem animi, commotionem iracundiæ, tristitiam & irrationabilem timorem per hæc repellamus; vanam gloriam & ambitionem sæculi despiciamus, ut in fide veritatis & in desiderio æternitatis proficiamus. Audientes igitur fortia sanctorum gesta, accingamur & nos: augetur in nobis fides, spe vincendi charitas incalescat, & certi simus quia Christus bellatores suos adiuuabit, victores coronabit.

CAP. I. ISIDORI & DOROTHEI conuersatio, & passio cuiusdam VIRGINIS.

Heracl.
cap. I.
Palladij
Alexan-
driam ad-
uentus.

A quibus
abstinuerit
Isidorus.
* al. refe-
ctum.

Extasis &
eius raptus
mētis tem-
pore refe-
ctiois.

VM primùm ad Alexandriam perrexisssem ciuitatem, repperi virum mirabilem, vndique ornatum moribus, conuersatione, & scientiâ, Isidorum presbyterum, & xenodochio constitutum Alexandrinæ ecclesiæ. Qui quidem primæ iuuentutis illecebras dicebatur in solitudine macerasse, cuius etiam nos cellam vidimus in monte Nitriæ. Inueni autem eum annorum septuaginta senem, qui post quindecim alios annos defunctus est in pace. Hic vsq; ad exitum vitæ suæ non linteo vsus est, nō balneo. Cuius corpus gratiâ Dei ita * referum erat, ut putarent omnes ignorantes conuersatione eius, quia in deliciis degeret. Huius virtutes animi si voluero exponere, deficiet me tempus narrantem. Hic inter ceteras virtutes nimis misericors ac benignus erat, ut etiam inimici eius & infideles gentiles reuerentur eum. Tantam autem scientiam habuit Scripturarum diuinarum instructione librorum, ut inter ipsa etiam conuiuia fratrum mente excede-

ret spiritualibus visionibus. Cumque deprecaretur referre quis esset excessus mentis eius, dicebat tum lacymis: Quia mente raptus sum in visione quadam spirituali. Ego verò cognoui hunc frequenter lacrymantem super mentem cum cibum caperet, & causam interrogantes, audiimus eum dicentem: Quia erubesco accipiens corporalem escam sicut irrationalia animalia, cum utique homo rationalis à Deo creatus sim, & qui deberem paradisi deliciis frui.

Hic notus cum esset Romano senatui, omnibus matronis magnificorum & illustrium virorum, cum Athanasio episcopo causa fidei fuit Romæ, deinde etiam cum Demetrio episcopo; & abundans diuitiis in ratione xenodochij, & sufficientiam habens, nullum testamentum scripsit moriens; sed neque vnum nummum reliquit in solatium fororibus suis, in virginitatis proposito constitutis; sed commendauit eas Christo Domino, dicens: Qui creauit vos, gubernet vitam vestram, sicut & meam. Erat autem cum germanis eius congregatio virginum septuaginta.

Huc venienti iuueni mihi & deprecanti eum, ut institueret me, confirmaretque in monachorum vitam feruentem iuuenili ætate, verbo quidem me non est consolatus, sed magis laborem indixit

Cibus be-
titudinis
consolatur
esurientem.

Isidori cum
Athanasio
& Deme-
trio Romæ
aduentus.

Conuentus
virginum.

indixit corporalem. Eduxit enim me foras de ciuitate ad ea quę dicuntur secretiora loca, milliario quinto, tradens me Dorotheo cuidam abstinentissimo viro, Thebæo, sexagesimum agenti annum in speluncā, & iussit me implere apud ipsum tres annos, ad edomationem corporis passionum. sciebat enim senem grandi districtione viuente. Iterum mihi reuertens ad se præcepit spiritualis instructionis causā. Non valens autem tres annos implere, infirmitate detentus, ita ante triennium reuersus sum ab eo.

Dorotheus 60. annis versatus in speluncā. Palladius ei in disciplinam traditur.

Labor corporeus.

Erat enim eius vita dura & ardua. Per omnes quidem dies in æstu & solitudine secus mare colligebat lapides, eosque ædificans & cellulas faciens, tradebat non valentibus sibi ædificare, per singulos annos singulas explicans cellulas. Ego autem deprecans eum, dixi ei: Quid facis, pater, in tali senectute interficiens corpus tuum? Respondens autem, dixit mihi: Occidit me, occido illud. Sumebat autem in cibum panis vncias sex, & de minutis olerum condimentis fasciculum. Bibebat autem ex aquā parum quid. Nescio verò extendisse eum pedes: nescio requiescentem eum super mattulam neque super lectum, sed per omnes noctes sedens & operans, plectebat ex palmarum foliis sportas, in rationem cibi sui. Arbitrans autem ego, ne forsitan propter me solum hoc faceret, satis egi, & ab aliis discipulis eius scrutando qui permanserunt singulariter cognoui, quoniam à iuuentute semper talem habuit conuersationem, numquam dormiens ex causā nisi operando, aut certè manducans claudebat oculos per dormitationem, ita vt frequenter panis caderet de ore eius præ nimiam dormitatione in tempore refectionis. Compellente autem me eum aliquando parumper super mattam reclinari, contristatus dicebat: Si suaseris Angelos dormire, suades & feruentem spiritum.

Affligendū corpus, ne illud nos occidat.

Victum sibi parat manibus Dorotheus.

Ne sopor obruat virtutis studium.

Verum aliquando cum essem apud eum circa horam nonam, mittens me implere vas aquę ad vsus refectionis nostrę, euenit me abeunte aspitem deorsum videre in puteo, & vas non implendum aquā abiiciens, dixi ei: Quoniam mortui sumus, pater; aspidem enim vidi in puteo. Qui subridens, solum diu intendit, & mouens caput dicebat: Si placet diabolo per singulos puteos serpentes immittere, siue aliam aliquam bestiam, nos numquam habemus bibere? Et egrediens, per semetipsum hausit; ieiunusque primus ipse bibens, ait: Vbi crux Christi superducitur, non præualebit malitia diaboli.

Crucis signū contra venenum.

Heraclidi cap. I. virgo hæc dicitur Potamena. Constantia virginis Alexandrina.

Beatus autem Isidorus referebat nobis, quia cum vidisset beatum Antonium hominem Dei, scripturę dignam retulit mihi causam, audiens ab ipso, quomodo tempore Maximiani persecutoris, pulcherrima puella fuit ancilla cuiusdam, quam multis inuitans promissionibus dominus eius, decipere eam non potuit. Nouissimè autem exardescens in iracundiam, tradidit eam tunc constituto præfecto Alexandrię interficiendam quasi Christianam, blasphemantem & tempora & Imperatorem. In ipsis verò persecutionibus submittebat ei quosdam cum pecuniis, dixit: Si consenseris voluntati meę, à pœnis te custodiam; si autem permanes in duritiā tuā, rogabo iudicem vt torqueat te vsque ad mortem, vt non viua derideas voluntatem meam. Adducta autem ad tribunal iudicis, diuersa pœnarum tormenta forti-

ter contemnebat conscientiam bonam munita. In quibus tormentis & caldariam magnam plenam feruente pice iussit succendi iudex. Feruente ergo pice & nimis exardescente, proponebat ei iudex, dicens: Vade, aut subdere voluntati domini tui, aut certè noueris quia in hanc caldariam te iubeo mitti. Illa autem respondit, dicens: Non fiant aliquando tales iudices, qui iubeant subdi luxurię. Fremens ergo iussit eam exspoliata mitti in caldariam feruentem pice. Illa autem emisit vocem, dicens: Per caput tui Imperatoris te coniuro, quem colis, si statuisti sic torquere me, iube me paulatim deponi in caldariam, vt videas quantum mihi patientiam donauit Christus, quem tu ignoras. Et deposita paulatim in præparatum feruentem cacabum, eadem horā refriguit pice cum circa collum eius peruenit. Quamplurimi autem videntes tale miraculum, confirmati sunt in fide Domini nostri Iesu Christi in Alexandrinā ecclesiā, qui digni fuerunt terrę mansuetorum, sicut dicit Dominus in Euangelio: Beati mansueti, quoniam ipsi possidebunt terram.

In caldariam feruente pice plenam conijcitur.

Math. 5.

De PASCO, & quomodo tentamenta carnis euerit. CAP. II.

PASCO quidam nomine, erat septuagesimum agens annum ætatis in Scythiā. Igitur dum grauius me spiritus fornicationis tentaret, super concupiscentiam muliebri exagitantibus me cogitationibus, pænè egressus sum de eremo, compellente me nimiam passione. Et vicinis quidem mihi monachis non indicaui causam; laenter autem perrexi in solitudinem, & circuiui sanctos patres vsque dies quindecim, eos qui in Scythiā tenuissent. In quibus repperi Pascum, quem omnes qui in illā eremo erant patres, venerabatur. Itaque præsumpsi ego, & cum lacrymis deprecans eum, confessus sum ei passionem, quę me nimis & incessanter non desinebat impugnare. Et ipse ait mihi: Non conturbet te hæc causā; nec enim pateris hæc à negligentiam; attestatur quippe tibi & locus, & difficultas rerum, & quia non est in locis illis vlla visitatio feminarum: sed magis inuidiam diaboli, qui semper insidiatur & decipere festinat animas hominum. Ecce, vt vides me iam senem hominem, quadragesimum annum habeo in hac cellā, & auxiliante gratia Christi, sollicitus de salute animę meę; tamen vsque nunc tentationem sustineo. Nam cum sacramento dicebat mihi: Quia super duodecim annos post quinquagesimum annum, non nocte mihi, non die pepercit; in tantum, vt putarem, quia fortè dereliquit me Deus, & idèò instanter sine cessatione huius passionis molestiam paterer. Elegi ergo magis mori irrationabiliter, quam talem pati corporis passionem. Egressus ergo, circuibam pænè omnem solitudinem, & inueni leonem speluncam, & posui me iacere ibi per totum diem nudum, vt ingredienti ferę comederent me. Cum ergo facta esset vespera, secundum quod scriptum est, Posuit te nebras, & facta est nox, in ipsa pertransibunt omnes bestię siluarum: egredientes bestię masculus & femina odorati sunt me à capite vsque ad pedes, & lingentes me totum, recesserunt à me. Ego autem putabam quòd deuorarent me. Iacui ergo ibi per totam noctem, sed non accesserunt ad me.

Heraclidi cap. 11 dicitur Pachomius. Palladio cap. 29. Pachon. Palladius tentationes carnis Pasco aperit.

Pascus desperat acriter à demone tentatus. Psal. 103.

Pascus à leonibus circumlingitur.

Cogitavi ergo quia pepercit mihi Deus: & reuersus

uersus sum in cellam meam. Post paucos autem dies iterum eadem tentatio insurrexit validius, ita ut pænè ad blasphemiam peruenirem. Conuersus enim dæmon in Æthiopiâ puellam, quam videram in iuuentute meâ spicas colligentem, sedit super genua mea, & vehementer me commouit. Vnde cum nimio furore dedi ei pugnos & alapas in maxillas, & statim non comparuit phantasma illud: per biennium enim manus meâ vnde percussi quasi faciem eius, fœtorem & brumum sufferre non poteram. Desperabam ergo de salute animæ meâ, & præ tristitiâ nimî defectio animi affligebat me, & nimio mœrore tabescebam. Audiui autem vocem factam in sensu meo, & dicentem: Vade, Pasco, certare; propterea enim hæc permisi te pati, ut non altum sapias, nec extollaris quasi in virtutibus tuis, sed recognoscas infirmitatem tuam; & non confidas in conuersatione tuâ, sed subditus & humilis sis in adiutorio Dei confidens. Ita certus effectus de auxiliante misericordiâ Domini Saluatoris, pacificos habui reliquos dies.

Dæmon in specie Æthiopiâ Pascum tentat.

Rom. II. Humilitas ex tentatione.

CAP. III. De DIDYMO, & beatissimis virginibus ALEXANDRIA ac MELANIA.

Heracl. cap. I. Didymus Origenista fuit. Didymus oculis orbatus annos 75. vixit.

Sacras Scripturas nouerat, etsi non didicisset.

Nequa in hospite contentio.

Mors apostatae Iuliani reuelatur Didymo.

Alexandria sepulcro se per 12. annos inclusit.

IN sanctis patribus Didymus fuit sacrorum expositor librorum, qui multos libros ex diuinis Scripturis exposuit. Hic absque oculis fuit, cuius & notitiam habui. hic septuagintaquinque annorum defunctus est. Iste cæcus cum esset, ut ipse mihi narrauit, quatuor annorū in infantia visum amisit, nec litteras nouerat, neque apud magistros fuit. Habuit autem naturalem magistrum robustissimum propriam conscientiam: qui tantâ gratiâ ornabatur scientiâ, ut vetus & nouum Testamentum interpretaretur ad verbum. Liberale autem studium ita executus est subuliter, & minutissimè exponens sermonem, ut omnes superaret antiquos scientiâ. Compellebat autem me, ut in cellâ eius facerem orationem. Et non acquiescente me, dicebat mihi, referes: Quia in cellulam istam tertio ingressus est beatus Antonius, visitans me; & deprecatus à me, ut orationem faceret, statim inclinavit genua in hoc domicilio, & non compulit me repetere sermonem, erudiens me ad obedientiam. Narrauit autem mihi & hoc, Quia cum essem sollicitus propter vitam Iuliani Imperatoris miserabilis, & nimis tristiter, quadam die vsque ad alteram vesperam non gustavi panem propter sollicitudinem. Et euenit, & in cathedrâ sedente me, oppressus somno video in excessu equos albos discurrentes, cum fessoribus dicentibus: Dicit Didymo, quia hodie horâ diei septimâ mortuus est Iulianus. Surge ergo, comede, & mitte, & nuntia hoc Athanasio episcopo, ut & ille nouerit. Et annotaui statim horam, & mensem, & septimanam, & diem: inuentumque est ita, quemadmodum oppresso somno videbatur.

Retulit autem & mihi de ancillâ cuiusdam, nomine Alexandria, quæ derelictâ ciuitate in sepulcro quodam recludens semetipsam, per foramen quoddam recepit panem, qui necessarius erat victui, vsque ad annos duodecim; duodecimo autem anno quasi dormientem se composuisse. Et cum abisset qui consuetudinem habebat ministrare ei, & non accepisset responsum, nuntiauit

nobis. Destruentes autem ostium & ingredientes, inuenimus eam defunctam. Dicebat & de ipsâ beatâ Melaniâ, de quâ postea dicturi sumus, quia ad faciem quidem non vidi eam: ad foramen tamen stans, interrogavi eam, ut diceret mihi causam, quare secedens de ciuitate, ingressa fuisset sepulcrum? Illa autem per foramen locuta est mihi, dicens: Quia grauatus fuit quidam mente in me, & ut non accusarem eum, elegi magis viam meipsam in sepulcro hoc includere, quàm scandalizare animam ad imaginem Dei factam. Me autem dicente ei: Quomodo nunc perseueras, non videns quemquam, sed affligeris tam graui maximè inertia? Dixit mihi: Quia à manè vsque ad horam nonam oro per singulas horas, nens linum; reliquas autem horas ieiuna percurrens, & horâ competenti comedens cibum meum requiesco, & video in somnis patriarchas, prophetas & apostolos cum martyribus. Perseuero autem, finem expectando, cum spe in Deum suauissimè.

Cur se inclusit Alexandria.

Quibus vacaret sic inclusa.

De AMMONIO, FRATRIBVS eius, ac tribus SORORIBVS religiosis. Cap. IV.

BEATVS Ammonius habuit duos fratres germanos suos, qui cum eo pariter in sancto proposito conuersabantur. nam senior eorum frater Dioscorus in episcopatum electus est. Habent autem tres sorores in virginitate Domino seruientes, non minùs à fratribus suis in omni spiritali studio & abstinentiâ conuersantes. Septem enim sunt, quatuor viri & tres sorores eorum, omnes virgines ex vtero matris suæ. Aiunt enim, seniore sororum eorum tantam scientiam Scripturarum habere diuinarum, ut admirarentur fratres eius. nam vesperè nimis lectioni insistens, post lectionem autem paululum somni capiens, ipsa lectionis verba per somnum meditatur. Habebat autem & alias tres peregrinas famulas Christi secum: similiter & fratres earum habent tres viros eruditos nimis & eloquentissimos: qui & ipsi conuersationem eorum imitantes, præclari in Christo habentur. Omnes ergo nimis in Christi amore feruentes perrexerunt in eremum, & sororibus suis sequestratim fecerunt monasterioli habitaculum, & sibiipsis separatim fecerunt, ut inter se & ipsas interuallum habeant non parui loci. Statuerunt autem sibi, ut neque fratres earum alias mulieres ad salutandum suscipiant, neque illæ alios viros.

Heraclides cap. 2.

Monasterium aliud virorum, aliud mulierum.

Quoniam verò supra modum eruditus in omni parte erat Ammonius, tam in scientiâ Scripturarum, quàm etiam sermonis, dum in quadam ciuitate episcopus defunctus esset, amatores Ammonij suggererunt episcopo Alexandria, petentes ut Ammonium eis ordinaret episcopum. Dicebat autem eis Archiepiscopus: Adducite mihi eum ut ordinetur episcopus. Illi autè festinantes perrexerunt cum adiutorio ad eum. Cum autem vidisset se præuentum, deprecabatur eos, & cum sacramento affirmabat, non suscipere se Ordinem episcopatus, neque de eremo egressurum. Illis autem non concedentibus, sed violenter instantibus, præsentibus eis, accepit forficem, & aurem suam sinistram ab imo abscidit, dicens eis: Vel nunc certi estote, quia impossibile est me fieri episcopum: quia lex prohibet debilem in aliquo mem-

Renuit episcopatum Ammonius.

Importundè quisitum sibi aurem amputat.

bro

bro fieri sacerdotem . Tunc relinquentes eum, recesserunt. Abeuntes autem dixerunt episcopo. & ait eis episcopus: Ista lex apud Iudæos obseruabatur; mihi autem etiam eū qui nasum abscisum habet si adduxeritis, ita ramen ornatum moribus vt dignus sit sacerdotio, ordinabo eum. Abeuntes ergo iterum rogabant eum . Ipse autem iurauit, dicens: Quia si me coegeritis, etiam linguam meam abscido . Ita ergo relinquentes eum, recesserunt.

Huius Ammonij fertur miraculum: quia quando desiderium carnis surgebat, & incitabat ad libidinem membra eius, numquam pepercit carni suæ; sed ferrum ignitum apponebat membris suis, vt semper vulneratus esset: & ita desiderium passionis compescebat magnitudo doloris. sic quidem abstinentia eius fuit à iuuentute vsque ad mortem. Nihil quod per ignem transit, comedit, absque pane dumtaxat.

Quodam verò tempore in eremo ædificanti ei cellam superuenit quidam frater, & dixit ei: Cur in tali ardore æstus affligis te metipsum, abba? Respondensque beatus Ammonius, ait: Crede mihi, frater, quia donante Dei gratiâ, Scripturas sanctas memoriæ commendavi . nam & vetas & nouum Testamentum ab ineunte ætate ad plenum didici, necnon etiam & sanctorum antiquorum patrum orthodoxorum sacerdotum Domini sexcentas myriadas expositionum in lege diuinâ cõscriptas perlegi (sicut testabantur ei de hoc & panem omnes in eremo patres) & si vno die satiatus fuero pane, & minimè in opere me exercuero, extollitur sensus meus, & velut irrationabiliū animalium efficitur.

Quodam tempore adueniens beatus Euagrius ad sanctum Ammonium visitationis spiritualis gratiâ, dum multa de sanctis Scripturis inter se cõferrent, & lætarentur vterq; spiritualiter in Domino, postmodum dixit Euagrius ad Ammonium, quasi exprobrando ei quia aurem sibi inciderat: Non times, inquit, graue peccatū, quia vt non susciperes sacerdotium, aurē tibi abscidisti? Respondens autem Ammonius, dixit ei: Deprecor te, vt exores pro me ad Dominum, vt de aliis peccatis meis indulgentiā accipere merear; nam de hoc admissio non valdè turbatur animus meus. Verumtamen te magis oportet timere & sollicitudinem gerere, qui eruditus es secundum sæculi sapientiam, & tantam scientiam diuinarum Scripturarum habes, quam Dei gratia tibi contulit, vnde posses multos populos erudire, & elegisti magis in eremi solitudine degere. Et ego quidem auriculam abscidi, nam ipse linguam abscidisti quæ multos populos docere potuit.

Dicebat sanctus abbas Dioscorus presbyter, qui in eremo Scithiæ habitabat: Quia non oportet monachum desideria gulæ ventri que facere, nam in quo differt à sæcularibus, si expleat delectationes suas? Denique frequenter videmus, homines sæculares pro causâ ægritudinis à deliciis & delectationibus abstinere vt sanitatem corporis adipiscantur: quanto magis diligenter studere debet monachus pro salute & incolumitate animæ suæ, vt possit ad illas veras & æternas paradisi delicias, & ad cælestis regni gloriam peruenire.

De HOR, PAMBO, & MELANIA Romana.

In hoc monte Nitriæ vir abstinentissimus Hor nomine fuit, cuius multas attestabat virtutes

omnis fraternitas monachorum, ego verò non inueni eum viuentem. Etiam & hoc dicebant narrantes de eo, quia neque mentitus est aliquando, neque iurauit, neque maledixit, neque sine necessitate locutus est.

In monte hoc fuit & beatus Pambo, præceptor Dioscori qui postea episcopus ordinatus est, & Ammonius, & Ioannes, fratres Dracontij, viri mirabilis. Hic autem Pambo habebat in sanctitate & virtutibus famam magnam, & ita erat contemptor auri & argenti, vt vera deposcit ratio. Denique retulit mihi beata Melania, quia in primis cum aduenisset de Româ in Alexandriam, & audisset de eius virtutibus Isidorum referentem, qui etiam & perduxit eam in solitudinem ad visitandum sanctos patres. Dicebat ergo sancta Melania: Quia obtuli ei argenti ararium trecentarum librarum, deprecans eum, vt de rebus meis acciperet ad erogandum pauperibus. Ipse verò sedebat & texebat de foliis palmarum sportellas. Benedixit autem me, dicens: Dominus Deus retribuat tibi mercedem. Et dixit dispensatori suo Theodoro: Suscipe, & dispensa hæc in omni Libyâ, & in insulis fratribus: hæc enim monasteria magis indigent. Præcepitq; ei nulli in Ægypto dare, eò quòd abundantior esset prouincia. Ego autem stabam exspectans quasi honorari & glorificari super quod obtuleram. Et nihil audiens ab eo, dixi: Vt scias, domine, quantum est, quoniam trecenta pondo sunt. Ipse verò nec respiciens me, respondit dicens: Cui obtulisti hæc, filia, pensare opus non habet. Qui enim pensat montes & omnem molem terræ, multo amplius nouit quantitatem huius argenti. Si enim mihi hoc dedisses, benè mihi diceret quantum est: si autem Deo obtulisti, ille qui viduæ minuta non desepxit pauperis, nec tuam oblationem tradet obliuioni.

Ita ergo gubernauit ac dispensauit Dominus, vt quando ingressa sum in montem, post paucos dies defunctus est homo Dei, non infirmatus, sed sportellam consuendo defunctus est sine febris, annorum septuaginta. Vocauit autem me nouissimè, cum trãspungeret sportellas & compleret, & dixit mihi: Suscipe istam sportellam de manibus meis, vt memor sis mei; aliud quod tibi relinquam non habeo. Quem ipsa sepeliuit, sindone corpus inuoluens: & ita ipsa egressa est de eremo. Sportellam verò vsque ad mortem pro benedictione sibi reseruauit.

Iste beatus Pambo in ipsâ horâ sui exitus, adstantibus Macario presbytero & Ammonio, viris nominatissimis in conuersatione sanctâ, etiam præsentibus & aliis fratribus, hoc dixisse perhibetur: Quia ex eo quo veni in hunc mōtem solitudinis, & ædificauit mihi cellam, & mansi in eâ, de labore manuum mearum vixi, & non recordor aliquando me panem gratis manducasse: nec poenitet me de verbo quod locutus sum vsque in hanc horam, & ita vado quasi nunc incipiens Deum colere.

De S. BENIAMIN hydrocico patientissimo.

In hoc monte Nitriæ Benjamin quidam est, sanctus vir, qui vixit vsq; ad octoginta annos abstinentissimus, & studium gerens circa virtutes animi. Consecutus est autem à Domino gratiam sanitatum: & si cui manus imponebat, aut oleum benedictum dabat, omnis ab eo infirmitas repellebatur.

Qua in Hor maximè praelara.

Pambo quos docuerit.

Auri & argenti contemptor.

Melania ei variâ munera offerit.

Pambo ea dispensari curat egenis monachis.

Sapiens Pambo nis responsum. Itæ 40.

Marci 12.

Pambo annorum 70. moritur.

Verba Pambo nis morientis.

Pambo ne in morte quidem se incepisse religiosè viuere proieciatur.

CAP. VI.

Heraclid. cap. 2.

Oleo benedicto moribus curati.

Ignito ferro libidinem extinguit.

Cruas vsatur.

Vitumque Testamentum meminer tenet.

Et Euagrius & Ammonius Originista fuit.

CAP. V. Heraclid. cap. 2. Hic Hor fuit Originista.

*Beniamin
hydropisi
laborat.
Alter Iob
patientia.*

lebatur. Hic itaque qui tantæ gratiæ dignus habitus est, ante octo menses mortis suæ hydropicus factus est, & in tantum corpus eius tumuit, ut alterum Iob putares.

Assumens ergo nos beatus Macarius, qui tunc erat presbyter in monte Nitriæ, me & Theodorum ac Macariolum, dixit nobis: Venite, & videte novum Iob, in tanto tumore corporis & passione infanabili, immensam gratiarum actionem Deo semper reddentem. Abeuntes ergo vidimus eum in tanto tumore corporis, ut non posset digitum manus alteri digito coniungi. Intuentes autem hanc passionem crudelissimam, oculos auerebamus. Tunc dicit nobis beatus Beniamin: Orate filioli, ut non interior homo meus hydropicus fiat; iste autem nec benè patiens profuit, nec malè patiens nocuit. Per octo ergo menses sella ei ponebatur latior, in quâ incessabiliter sedebat propter reliquas corporis necessitates; nec enim iacere poterat. In hac tamen passione positus alios sanabat. Necessariè autem enarrauimus passionem hanc, ut non conturbemur, si quando aliqua grauissima agritudo viris iustis euenerit. Defuncto autem eo, limen de ostio tulerunt & postes, ut posset corpus eius efferri. Tantus erat tumor corporis.

*Interior
homo si sanus sit, non magnopere de corpore laborandū.*

Æger Beniamin a suis medetur.

*Deest Heraclidi.
Pelag. li. bell. 4. n. 12*

Abstinencia.

Referebat abbas Beniamin: Quia quodam tempore ego & presbyter de Celliâ applicuimus ad quemdam seniore, habitantem in eremo Scithi, & obtulimus ei modicum olei. Ille autem dixit nobis: Ecce illud modicum vasculum, quod ante triennium dedisti mihi, sic plenum manet vsque hodie. Nos autem hæc audientes, diximus: Et quapropter, pater, vel in diebus festis non gustasti de ipso oleo? Et respondens, dixit nobis: Idèd percipere nolui ex eo, ne fortè consuetudo mihi fiat, & requiram de suauitate olei conditos cibos, & per occasionem suavis condituræ compellar descendere ad ciuitatem seu ad vicos emere oleum, & reuerti ad eremum, iterumque descendere & reuerti ad cellulam meam, & per hanc occasionem (ut dixi) descendendi & ascendendi incipiat vagari sensus meus & mens mea, & perdam vtilitatem secretioris vitæ. Diabolus enim multiformis est, & diuersa retia texit ut capiat mentes hominum. Igitur nos hæc audientes, admirati sumus prudentiam & conuersationem sancti senioris.

Deest Heraclidi.

Senex raphanelao vitur, aliud oleum ignorans.

Item referebat nobis abbas idem Beniamin, quia perrexisent ad quemdam senem, qui tenuit eos ad refectionem, & parauit illis lenticulæ cibum coctum. Misit autem in condituram oleum quod de semine raphanorum in locis illis fieri solet. nos autem diximus ei: Pater, magis de bono oleo mitte, ut possimus comedere. Ille autem hoc audiens, & signo crucis se signans, dixit nobis: Et est aliud oleum præter ipsum? ego hoc numquam audiui. Erat enim ipse senior ex infantia suâ in eremo enutritus, & semper permansit apud sanctos seniores, & neque in ciuitates neque in vicos aliquando egressus est.

CAP. VII.

Heracl.

cap. 3.

Apollonius medicum se & phar macopolam præstat fratribus.

De sancto APOLLONIO, qui quinque millibus monachorum ministravit.

APOLLONIUS quidam nomine, ex negotiatore fuit, renuntiansque sæculi actibus, & conuersus ad seruitium Christi, habitauit in monte Nitriæ, neque artem discere potuit, neque vacare in scribendis libris præ senectute. Viuens

autem in supradicto monte viginti quinque annis, hoc habuit studium, ut ex propriis pecuniis & suis laboribus omnia cellaria compararet de Alexandria, & in omni fraternitate ministrabat infirmantibus: & erat videns eos à primâ luce vsque ad horam nonam, per singula ostia ingrediens monasteriola, ne quis fortè iaceret. Portabat autem vnam passam, mala granata, & similia quæ infirmis necessaria sunt. hanc exercuit conuersationem in senectute suâ. Qui moriès similem sibi dereliquit apothecarium, rogans eum hanc exercere administrationem: quinque enim millium monachorum habitantium in monte necessaria erat talis ministratio; propterea quòd eremus esset locus ille.

De sancto NATHANAEL, & tentationis eius à demone.

CAP. VIII.

FVI T alius quidam de antiquis monachis, nomine Nathanaël. Hunc ego non inueni; transferat enim de corpore ante aduentum meum ante annos quindecim: eos autem qui conuersati sunt cum eo, inueni. Interrogavi autem eos virtutem viri. Ostenderunt autem & mihi cellam eius in quâ habitauerat, sed tunc nullus habitabat in eâ, propterea quòd propior esset cuidam vico cohabitantibus sæcularibus. Ille enim eam tunc construxit, quando rariores erant serui Dei, qui dicuntur anachoretæ, id est, qui recedunt in secretiora eremi loca.

Heraclid. cap. 5.

Referebant autem hæc de eo, præcipuè quia tantam habebat patientiæ virtutem in cellâ, ut non moueretur à proposito suo. In quibus illius in primis ab eo, qui omnes illudere festinat & decipit demone, tædio quodam oppressus, egressus est de primâ cellâ, & aliam construxit sibi prope quemdam vicum. Postquam autem perfecit eam, habitauit in eâ. Post tres verò menses affuit dæmon quadam nocte, tauream tenens sicut carnifex, indumentum habens quasi militis consutum, & faciebat strepitus de taureâ illâ. Ad quem ait beatus Nathanael: Quis es tu, qui talia præsumis super hospitium meum? Respondens autem dæmon, dixit ei: Ego sum qui de illâ aliâ cellâ te expuli, & veni ut & de hac te effugarem. Cognoscens autem quia illusus esset, reuertitur statim ad priorem cellam: & complens in eâ triginta & septem annos, non transiit limen ostij cellulæ, contentens contra dæmonem.

Nathanaël perpetuus cella custos.

Specie carnis dæmon eum terret.

Contentis Nathanaël cum dæmonem.

Qui tanta adinueniens, ostendebat ei ut eum compelleret egredi, quanta referre satis longum est. In quibus hoc. obseruans septem episcoporum sanctorum virorum visitationem, siue ex Dei promissione factam, siue ex tentatione maligni, paulominus fecit eum excedere à proposito suo. Episcopi autem postquam orassent egredientes, non deduxit eos nec passum pedis. Dicunt ei ministri, id est diaconi: Superbam rem fecisti, ut non deduceres episcopos. Ipse autem dixit eis: Ego & dominis episcopis, omniq; sæculo mortuus sum; habeo enim occultum propositum mentis meæ, & scit Deus cor meum, quâ de causâ non deduxi eos.

Septem episcopi inuisunt Nathanaël.

Expauens autem dæmon de circumuentione hac, subornauit se ante nouem menses mortis eius, & efficitur quasi infans nouem annorum, minans animum portantem panes in cophinis. Et propin-

Dæmon in pueri figurâ Nathanaëlem è cellâ euocauit.

Propinquans vespera profunda, ad eius cellam finxit cadere asinum. Et clamans quasi infans: Abba, inquit, Nathanaël, miserere mei, & da mihi manum tuam. Qui audiens vocem quasi infantis, aperuit ostium, & stans ab intus, dixit ei: Quis es tu, & quid vis ut faciam tibi? Dicit ei: Illius sum puerulus, & panes fero, propter quod conuiuium fratris ipsius est, & crattino Sabbato illucescente necessaria est ista oblatio. Deprecor ne despicias me, ne fortè à bestiis & lænis comedar. multæ enim sunt in illis locis. Stans autem & stupens beatus Nathanaël, commotis visceribus conturbatus, cogitabat intra se, dicens: Quia aut de mandato habeo cadere, aut de proposito. Post hæc autem cogitauit: Melius est me non transgredi, quàm tantorum annorum propositum perdere, in confusionem satanæ. Et cum orasset, dicit loquenti ad se quasi infanti: Audi, infans, crede in Deum, cui seruo, quia si necessarium sit tibi adiutorium, transmittet tibi Deus, & neque læna nocebit te, neque aliquis. Si autem tentatio, confestim reuelabit Deus. Et claudens ostium introiit. Confusus autem daemon quia superatus est, in turbinem resolutus est, quasi onagri exilientes, & fugientes, & sonos emittentes. Iste triumphus beati Nathanaël fuit, & hæc conuersatio, & hic finis.

Firmum
Nathanaël
in proposi-
tum.

Confiden-
tia.

CAP. IX. *De vitâ & mirificis gestis sanctissimorum vi-
rorum MACARII Aegyptij, & MA-
CARII Alexandrini.*

Heraclid. cap. 6. **D**E magnis & præcipuis, & sanctis ac beatissimis viris multa & incredibilia piget me dicere vel scribere, ne fortè mendacij opinionem feram. Quia autem perdit Deus omnes qui loquuntur mendacium, pronuntiauit Spiritus sanctus mihi: ergo non mentienti, famule Dei fidelissime, non discredas.

Distributio eorum qui Macarij dicti sunt. Macarius Aegyptius. * an veapo- yepovta? **D**uo namque Macarij erant, vnus quidem Aegyptius genere, alius verò grutaria vendens. Primum ergo referam de Aegypto, qui vixit annos nonaginta: itaque in solitudine fecit annos sexaginta, triginta annorum ingrediens iuuenis, & tantam consecutus est discretionem, ut dicerent eum * neapotepona, id est, iuuenem senem, propter quod & celerius profecit. Quadraginta enim annorum factus, contra spiritus dæmonum accepit gratiam sanitarum, & responsis diuinis dignus fuit. Huic commorabantur duo discipuli in solitudine interiori, quæ vocatur Scithi. Ex quibus vnus quidem erat minister eius iuxta eum, propter venientes curari ab infirmitatibus & languoribus suis: alius autè secessit separatim in cellulam. Tempore autem aliquanto transacto, præuidens spiritu inspecto oculo cordis, dicit illi qui ministrabat ei, vocabulo Ioannes, qui postmodum factus est presbyter in loco ipsius Macarij: Audi me, frater Ioannes, & acquiesce monitis meis: tentat te spiritus cupiditatis, ita enim vidi; & scio, quia si mihi acquiescis, confirmaberis in loco hoc, & flagellum non appropinquabit tabernaculo tuo: si autem mihi inobediens fueris, exemplum Giezi veniet super te, cuius ex passione languesces.

Spiritus
cupiditatis.

Psal. 90.

4. Reg. 5.

Euenit ergo eum non obedire, & post dormitionem sancti Macarij, post quindecim annos ita

elephantiosus factus est, fraudans quæ erant pauperum, ut non inueniretur in corpore eius liber locus, in quo quis digitorum figeret. Et hæc est prophetia sancti Macarij.

De escâ autem eius & potu superfluum est enarrare, quando nec apud negligentiores inuenitur quis abundantius cibos percipere aut exquisitiùs in locis illis, tam pro indigentia eorum quæ minimè inueniuntur, quàm etiam & propter imitationem habitantium ibidem multorum monachorum. De alio autem eius studio dicebatur, eum sine intermissione excedere mente, & magis ampliori tempore Deo adhærere sensus eius, quàm in istius mundi habitatione. Huius feruntur multa miracula, quæ fecit Deus per eum: nam multos vexatos à dæmonibus, & diuersas ægritudines sustinentes curauit Dominus precibus eius.

Macarius
in extasi
frequenter.

Vir enim quidam Aegyptius concupiuit ingenuam mulierem maritatum; & non valens eam capere, locutus est malefico, dicens: Facito eam ut amet me, & ita age ut proiciat eam vir eius. Accipiens ergo maleficus, sufficienter vsus est maleficio, & fecit eam equam videri. Videns autem vir eius veniens deforis, mirabatur quia in lecto eius equa iaceret, & cœpit plangere & eiulare; nam loquebatur animali, & responsum non dabat. Itaque deprecatus est presbyteros possessionis, & adducens, ostendit eis; qui non inuenerunt causam vsque ad tres dies, neque fœnum accipiebat, quomodo equa; neque panem, sicut homo: utroque priuabatur cibo. Ad vltimum, ut glorificaretur Deus, & appareret virtus sancti Macarij, ascendit in cor viri, ut deduceret eam in solitudinem. Et vinxit eam quasi equam, & duxit in solitudinem. Cum appropinquaret ergo, stabant fratres iuxta cellam Macarij, litigantes & dicentes: Quid adduxisti huc equam istam? Dicit eis: Ut misericordiam consequatur. Dicunt ei: Quid enim habet? Qui respondit: Vxor mea erat, & in equam conuersa est; & hodie habet tertium diem, non gustans quidquam. Qui retulerunt sancto Macario intus oranti. Propter eam enim reuelauerat ei Deus. Respondit ergo fratribus, & dicit eis: Equi vos estis, qui equorum oculos habetis; illa autem mulier non est transfigurata, sed solum in oculis eorum qui seducuntur videtur equa. Et benedicens oleum, à vertice perunxit eam nudam, & superiorauit, & statim fecit eam mulierem videri ab omnibus. Dans autem ei cibum, fecit eam manducare, & dimisit cum proprio viro, gratias referentem Deo. Et præcepit ei, dicens: Numquam cesses à Communione. Hæc autem tibi euenerunt, quia per quinque septimanas non appropinquasti diuinis.

Maleficus
mulierem
maleficio
equam ap-
parere fa-
cit.

Alia quoque puella ad eum deducta est, cuius obscœna corporis ita ex omni parte computruerant, ut consumptis carnibus, interiora quoque & secretiora naturæ nudarentur, ac vermium inde ebulliret innumera multitudo, ita ut non accederet quisquam ad eam præ fœtoris horrore. Hæc cum allata à parentibus, & proiecta fuisset ante fores eius, miserans virginis cruciatus, Aequo animo esto, inquit, filia, hæc tibi ad salutem Dominus, non ad interitum dedit. Vnde prouidendum est magis, ut sanitas tua nullum tibi periculum inferat. Et cum steteret in orationibus per septem continuos dies, & oleum

Oleo benedicto Ma-
carius
phantasma
à muliere
depellit.
Femina
fuit malo-
ficio obno-
xia, quia
rarius com-
municaba-
bat.
Decet hoc
Heraclidi.

oleum benedicens in nomine Domini, perungeret membra eius, ita eam sanam reddidit, vt & reparata naturæ qualitas, & perfecta muliebris in eâ species appareret, essetque ei de cetero inter homines conuersatio absque pristinæ infirmitatis obstaculo.

Et homines lateat, cuniculum effodit Macarius.

Aliud iterum refertur eius gestum continentia in longo tempore. Sub terrâ fecit transitum à cellâ suâ vsque ad dimidium stadium, & speluncam constituit ad vltimum: & si quando ei plures molestabantur, occultè de cellâ suâ egrediens ibat ad speluncam, & nemo eum inueniebat. Referebat ergo nobis quidam de strenuis discipulis eius, quia eundo vsque ad speluncam, viginti-quatuor orationes Dominicas faciebat, & reuertendo viginti-quatuor.

Mortuum excitat in fidei testimonium.

Deest hæc narratio Heraclidi. Est verbosus in Ruf. supra lib. 2. c. 28.

De hoc egressa est opinio, quia mortuum suscitauerit, & suaserit hæreticum conuerti, non credentem resurrectionem corporum fieri: & famam obtinebat in solitudine. Dicebant enim, aliquando venisse ad eum hæreticum quemdam Hieracitam, quod genus hæreseos inuenitur apud Ægyptum. Hic cum per multam loquendi artem plurimos fratrum, qui habitabant in eremo, conturbaret, ausus est etiam coram ipso fidei suæ asserere prauitatem. Cui cum senior resisteret & contradiceret, ille verba simplicia argumentis callidis eludebat. Sed cum videret sanctus fidem fratrum periclitari: Quid opus est, inquit, nos verbis contendere ad subuersionem audientium? exeamus ad sepulcra fratrum qui nos præcesserunt in Domino, & cui nostrum concesserit Dominus resuscitare mortuum de sepulcro, sciant omnes quia illius fides probatur à Deo. Sermo hic placuit omnibus qui aderant fratribus, & processerunt ad sepulcra. Hortatur Macarius Hieracitam, vt euocaret mortuum in nomine Domini. At ille: Tu, inquit, qui proposuisti, prior euoca. Et Macarius prosternens se in oratione ante Dominum, vbi sufficienter orauit, eleuatis sursum oculis suis: Tu, inquit, Domine, quis ex duobus nobis rectam fidem teneat ostende, eleuato hoc mortuo. Hæc cum dixisset, fratris cuiusdam nomen, qui nuper fuerat defunctus, euocauit. Cui ille cum de tumulo respondisset, accedentes fratres continuo quæ supraposita erant auferunt, & eductum eum de sepulcro, resolutis fasciis quibus constrictus erat, exhibuerunt viuentem. Hieracita verò vbi hæc vidit, obstupefactus in fugam conuertitur. Quem fratres omnes insequentes, extra terminos terræ illius turbauerunt.

Demon comedens cibos resoluunt, non digerit.

Demonum differentia voluntate diuersa, non substantiâ.

Huic oblatum est aliquando dæmonem patiens iuuenis à propriâ matre totâ conscissâ duobus funibus colligatus, & hanc habebat immisionem dæmonis: postquam mâducaisset trium modiorum panes, & bibisset lagenam de aquâ, eructans in aëra soluebat escas. Ita enim consumebantur quæ deuorasset vel bibisset quasi ab igne. Est enim turba quæ dicitur ignita. Diuersa sunt quippe dæmonum genera, sicut & hominum, non substantiæ, sed voluntates. Hic ergo iuuenis non sufficiente sibi escâ, propriam bibeat vrinam. Plangente ergo matre & deprecante sanctum Macarium, accipiens eum, imprecatus ac supplicans Deum, post vnam & secundam diem attenuauit passionem. Dixit ergo matri eius: Quantum vis vt comedat? Quæ respondit: Decem pondo panis.

Corripuit ergo eam, quia multum dixit. Superorans verò ei vsque ad septem dies, statuit ei in tria pondo, vt posset operari, atque ita curans eum, reddidit matri. Multa etiam & alia ferebantur de eo, quæ nimis proluxa sunt ad scribendum: sed ex his paucis etiam cetera opera eius noscuntur. Hunc ego non vidi; anno quippe ingressionis meæ in solitudinem quieuit.

Quodam tempore cum ad beatum Macarium quidam venisset desiderans in proposito monachorum seruire Christo, & deprecaretur sanctum senem, vt instrueret eum ac doceret, & ex fonte doctrinæ salutaris, quæ in eo per Spiritum sancti gratiam abundabat, confirmaret, & qualiter posset iuuante Domino insidias atque impugnationes maligni euadere, præmoneret; respondens beatus Macarius, dixit: Si verè desideras ex toto corde renuntiare huic sæculo, filiule, & adhærere Domino Saluatori, sicut dicit Propheta in psalmo: Adhæsit anima mea post te, me autem suscepit dextera tua. parata enim est dextera Domini, confugientes ad se suscipere; oportet te renuntiare huic mundo, & omnes actus eius abiicere, sicut dicit Apostolus, scribens ad Colossenses: Mortui enim estis huic mundo, & vita vestra abscondita est cum Christo in Deo. Cum enim

Deest Heraclidi.

Quidam à Macario monachicam vitam experit.

Psal. 62.

Coloss. 3.

Christus apparuerit vita vestra, tunc & vos apparebitis cum ipso in gloriâ. Hæc audiens iunior, dixit: Crede mihi, beatissime pater, quia & mentem meam alienauit ab hoc mundo, & ab omnibus quæ in eo sunt, vt iam tamquam mortuus degam in huius temporis vitâ. Cognoui enim, quoniam temporalia & transitoria atque corruptibilia sunt omnia, quæ in hoc mundo videntur esse bona. Tunc dicit ei senior: Audi me, fili, & vade ad sepulcra mortuorum, & quamplurimis iniurijs, multis conuictijs, ac maledictis etiam & lapidibus eos detestare, vt prouocati irriterentur aduersus te. His auditis, iunior statim perrexit ad monumenta mortuorum. cumque secundum præceptum beati senioris multis eos, vt putabat, iniurijs affecisset, reuersus ad sanctum Macarium, dixit ei quod fecerat. interrogauitque eum senior, si nihil ei respondissent illi mortui? Et respondens, dixit: Nihil penitus dixerunt, domine. Iterum autem præcepit ei, dicens: Perge crastino die, & multis præconijs collauda & glorifica eos. Abijt iterum frater ad sepulcra mortuorum, & cæpit laudare, honorificisque sermonibus glorificare eos, dicens: Vos magni estis & sancti, & similes apostolicis viris, & iustitia magna in vobis est. Et alias quamplurimas laudes cum ad eos dixisset, reuersus ad cellam, dixit seniori: Ecce secundum præceptum tuum, domine pater, laudauit & glorificaui illos mortuos, & nihil mihi penitus dixerunt. Tunc dixit ei sanctus Macarius: Considera, fili, quoniam sicut iniurijs & contumelijs exprobrasti illos mortuos, & nihil tibi locuti sunt; ita ergo & tu si vis saluus esse & in sancto proposito placere Saluatori nostro, imitare ipsum Dominum Saluatoremque nostrum, sicut dicit beatus Ioannes apostolus & euangelista: Qui dicit se in Christo manere, debet quemadmodum ille ambulauit & ipse ambulare. Vnde & in Evangelio quidem legimus, quoniam ipsi perfidissimi nostræ fidei æmuli Iudæi, multas iniurias, instigante humani generis hoste diabolo, in Dominum nostrum Iesum Christum Saluatorem dixerunt, Samari-

Idem à Macario ad sepulcra mortuorum eos maledicturus & laudaturus ablegatur.

Mortuorum exemplo docetur nec maledictis moueri, nec laude extolli.

1. Ioan. 2.

Samaritanum esse, & dæmonium habentem, & in Beelzebub principe dæmoniorum eiicientem dæmonia; nam & seductorem eum ausi sunt dicere: & hæc omnia patienter ipse pius Dominus noster Iesus Christus, cæli, terræ, & maris, omnium quoque eorum quæ in eis sunt creator, sustinuit; vt nobis patientiæ suæ, lenitatis, & humilitatis præberet exemplū. Nam si voluisset potentiam suæ maiestatis ostendere, & iniurias vindicare, omnem subito mundum in chaos deduceret, & nec genus hominum, nec ipse saltem appareret mundus, sed in momento omnia interirent. Verumtamen noluit hæc facere inenarrabilis Christi Domini pietas bonitatis, qui non ad puniendum, sed ad saluandum venerat mundum. Ided enim patienter omnia sustinuit, vt nobis exempla patientiæ & humilitatis ostenderet.

Matth. 11. Vnde & sequentibus se discipulis dixit: Discite à me, quia mitis sum & humilis corde, & inuenietis requiem animabus vestris. Sed & omnes à sæculo sancti tam prophetæ quàm apostoli, opprobriis & iniuriis, ac diuersis afflictis tormentis, semper immobilem virtutem patientiæ & humilitatis tenuerunt, & nequaquam humanis laudibus sunt decepti. Respuentes namq; inanis gloriæ præsentis vitæ vanos rumores, illam solam cælestē æternamq; gloriam concupiscunt qui Christo placere desiderant, quæ ex Deo est, & permanet in æternum: cuius claritatis splendorem nulla humana lingua potest exponere. Hæc ergo exempla patientiæ & humilitatis considerans, filiule, si quando irrogatæ tibi fuerint iniuriæ, fortissimè virtutem patientiæ & humilitatis custodi, imitans Prophetam, qui dixit: Ego autem tamquam surdus non audiebam, & sicut mutus non aperiens os suum: & factus sum sicut homo non audiens, & non habens in ore suo redargutiones. Quod certè ad commonendum sensum nostrum quotidie in synaxi psallitur. Caue etiam, ne vanâ gloriâ laudeque hominum delecteris, & perdas omnia quæ laborando in bonis operibus acquisieris, fructusque ieiunij & abstinentiæ tuæ, vigiliarumque & orationum mercedem in æternâ vitâ non consequaris à Domino: quia ipse dixit in Euangelio de eis qui laudes hominum quærunt: Amen dico vobis, quia receperunt mercedem suam. Et alia multa sunt, quæ de cauendâ vanâ gloriâ sanctæ Scripturæ admonere non cessant. Caue ergo, ô fili, & neque ad irrogatas iniurias exardescat in iracundiâ animus tuus. Et si incitatum fuerit cor tuum, ipse tamen districtè in timore Domini refræna ab iracundiâ animum tuum, vt possis virtutem humilitatis ac patientiæ custodire: & tunc veraciter ostendis quod promissisti, dicens, quia tamquam mortuus degas in hoc mundo, si nihil turbulentum respondeas eis, qui tibi iniurias irrogant: sicut nec illi de monumentis mortui, in quos multas iniurias & conuicia dixisti, & nihil tibi penitus responderunt. Ideoque oportet vt fortiter custodiamus virtutem humilitatis ac patientiæ, quatenus possimus ad cælestia præmia & ad æternæ vitæ gloriam peruenire, sicut dicit in Apocalypsi Dominus: Tene quod habes, ne alius accipiat coronam tuam.

Laus humana æternam mercedem euacuat.

Matth. 6. Sanctus abbas Macarius commonebat sæpè discipulos suos, & docebat eos, dicens: Mementote semper, quia ante conspectum Domini omnipotentis conuersamini, qui prospicit omnium homi-

Apoc. 3.

Deest Heraclidi.

num cogitationes, & singulorum corda scrutatur. Quod etiam & sanctæ Scripturæ testantur, & Apostolus docet, & dicit: Viuis est enim sermo Dei & efficax, & acutior omni gladio ancipiti, & pertingens vsque ad animæ diuisionem ac spiritus, compagum quoq; & medullarum, ac discretor cogitationum & intentionum cordis: & non est vlla creatura inuisibilis in conspectu eius; omnia autem nuda & aperta sunt oculis eius. Ideoque si nos, fratres, pulsauerit delectatio carnis, & concupiscentia fornicationis, festinemus repellere & abijcere de corde nostro sordidissimam & pessimam cogitationem, inuocantes intentissimè adiutorium Domini nostri Iesu Christi in orationibus ac ieiuniis, vt virtute potentia suæ eripiat nos, & protegat, & cõterat satanam sub pedibus nostris. Oportet ergo, vt etiam nosmetipsos pœnitendo & à peccatis abstinendo corripiamus, dicamusque ad animam nostram: Quoniam delectatio quidem corporis, quæ te malè oblectat, ad modicum tempus est: nam tormenta & cruciatus animæ & corporis, in igne æterno gehennæ in perpetuas permanent pœnas. Illud etiam admonentes animam nostram, dicamus: Si erubescis homines similes tui peccatores, ne videant te peccantem, quare non magis reuereri & timere debes maiestatem Dei omnipotentis, qui omnium secreta cordium considerat, sicut & Apostolus ait: Omnia nuda & aperta sunt oculis eius. Talibus ergo cogitationibus si increpamus nosmetipsos, continuo timor Domini venit in corde nostro, & in amorem castitatis confirmatur anima nostra, etiam & ad omnia præcepta Domini facienda incitatur, adiuuante nos gratiâ Domini nostri Iesu Christi, qui seruientibus sibi in sanctitate & castitate promissit cælestia & æterna donare in illâ gloriâ futuri sæculi vitâ, cum Angelis sanctis in perpetui luminis splendore semper gaudere.

Delectatio temporalis memoriâ æternâ pœna propulsanda.

Hebr. 4.

Vita & conuersatio alterius MACARII, CAP. X.
videlicet Alexandrini presbyteri, & MARCI monachi.

ALIVM autem Macarium contemplatus Heraclid. sum Alexandrinum presbyterum, in loco qui dicitur Cellia, in quibus Cellis habitauit ego annis nouem: in quibus & tribus annis post me superuixit. Et quædam vidi apud eum, quædam autem audiui, quædam & ab aliis didici. Erat autem obseruatio eius hæc, quia si quid audiuit alibi, modis omnibus hoc apprehendere festinabat. Audiens ergo à quodam, quia Tabenensiotæ monachi per omnem quadagesimam absque igne cibum sumunt, statuit septè annis quod per ignem transiret non manducare, nisi olera cruda, & si quando inueniebatur, legumen infusum, nihil aliud gustans. Complens autem hoc, pro nihilo duxit huiusmodi vsum.

Quadagesima obseruatio in cibis igne non coctis.

Audiuit iterum de alio quodam, quia libram panis comederet; frangens sibi buccellatm, & condens in lagenam misit: decreuitque tantum comedere, quantum posset manus afferre per os lagenæ. Et sicut referebat ipse, quia gaudes quidem apprehendebam amplius de fragmento panis, sed non permittebar eximere, pro eo quod angustius esset foramen lagenæ: vsque enim ad tres annos hanc habuit abstinentiam, quatuor aut quinque vncias comedens, tantumdem & aquam bibens.

Virtus eius ratio.

bens. Nam vnum sextarium olei totum annum expendebat.

Somnum superare contendit.

Iterum alia eius obseruatio talis fuit: Decreuit superare somnum, & sicut referebat, non intrauit sub tectum vsque ad viginti dies, vt vinceret somnum. Ita nimio quidē actu vrebatur per diem, per noctem autem constringebatur frigore, & (vt dicebat) nisi velocius ingressus sub tectum fuisset, somnumque cepisset, ita mihi exsiccatum fuisset cerebrum, vt panē excessum paterer mētis. Quanto ergo me, inquit, vici, tanto ad naturæ necessarium requirentis somnum cessi.

A passione fornicationis tentatus, cuius tentatus, & moribus exponit.

Iste aliquando tentatus est passione fornicationis, & condemnauit semetipsum in paludem Scythiensem, quæ est in solitudine, sedere nudum mensibus sex, vbi sunt culices sicut nebulæ, quæque etiam agrestium porcorum perforant pellem. Ita ergo perforatus est totus, & strumas fecit, vt putarent aliqui, quia elephantiosus esset factus. Veniens ergo post sex menses in cellam suam, de voce cognitus est, quia ipse erat Macarius.

Monumentum magorum Ianne & Mambre adire statuit.

Desiderauit aliquando ipse in hortum sepulturæ Ianne & Mambre ingredi, sicut nobis retulit. Ipse autem hortus sepulturæ factus est à magis, qui potentes erant quondam apud Pharaonem. De quadris ergo lapidibus construxerunt opus, & sibi metipsis sepulcrum fecerunt, & multum aurum recondentes, plantauerunt etiam arbores: humectus est enim locus, in quo & puteum fecerunt. Quia ergo viam ignorabat, arbitrium quoddam sequebatur stellarum, sicut in maris pelago nauigantes obseruare solent. Ita in solitudinem ingrediebatur, accipiens ligaturam calamorum per vnumquodque miliarium indicij gratiâ figebat, vt semitam adinueniret vnde reuerteretur. Perambulans ergo diebus nouem, peruenit ad locum. Dæmon autem qui semper dimicatoribus Christi resistere solet, colligens omnes calamos, quos pro indicio sibi posuerat à miliario horti illius sepulcri, dum ipse requiesceret, ad caput ipsius posuit. Surgens igitur repperit calamos. Et hoc factum est, Deo permittente, ad eius probationem, vt non in calamis speraret, sed in columnâ nubis, quæ præcedebat filios Israël quadraginta annis in solitudine. Dicebat autem, quia castra dæmonum obuiaissent ei, egredientium de illo horto, clamantium, inquit, quasi corui contra faciem meam, & dicentium: Quid vis Macari? quid vis monache? quid venisti in locum nostrum? Non potes manere hîc. Dixi ergo eis ego: Quia oportet me ingredi & videre. Ingrediente autem eo in hortum, occurrit ei satanas cum gladio euaginato comminans ei. Contra quem sanctus Macarius hoc dedit responsum: Tu venis ad me cum gladio, ego autem occurro tibi in nomine Domini sabaoth Dei Israël. Ingrediens ergo inuenit situlam æream dependentem, & catenam ferream super puteum, iam de multis temporibus resolutam, & fructus malorum granatorum, nihil intus habentiū, propterea quod aruissent à nimio solis ardore, abominationes etiam idolorum quamplurimas aureas. Ita ergo reuertens, venit post dies viginti. Deficiente ergo ei aquâ quam portabat & pane, in multam angustiam devenit. Et cum iam deficeret, apparuit ei puella, stans (sicut referebat) mundissimo linteo amicta, & habens hydriam stillantem aquæ, quam dicebat longè à se quasi stadium vnum. Et vsque dies tres ambulans, & vi-

Varia dæmonum apparitiones.

Descriptio sepulcri magorum.

Tentatur esuriens & sitiens.

dens eam cum hydriâ stantem, appropinquare non volebat, sicut somnians; spe autem videndi exspectando confortabatur. Postea apparuit ei multitudo bubalarum, ex quibus vna quæ habebat vitulum stetit: sunt enim multæ in illis locis, & sicut ipse dicebat, decurrebat ei de vberibus lac. Et facta est vox desuper, dicēs: Macari, accede ad bubalam, & suge. Supposuit ergo se ei, & lactatus resumpsit vires. Venitq; bubala illa vsque ad cellam eius lactans eum, & vitulum suū non suscipiens.

Lactatur à bubalâ.

Reuersus ergo ad fratres cum indicasset de opportunitate loci, multorum inflammati sunt animi, vt pergerent illuc cum eo. Sed vbi sancti patres senserunt animos iuuenum concitatos ad pergendum, represserunt eos salubri consilio, dicentes: Locus iste si verè, vt dicitur, à Ianne & Mambre constitutus est, non aliud de eo credendum est, nisi quod diaboli opere ad deceptionem nostram forsitan præparatus sit. Si enim deliciosus est & abundans, quam requiem sperabimus in futuro sæculo, si hîc delicijs fruimur? Hæc atque alia dicentes iuuenum animos represserunt. Licet enim diuersorum pomorum amœnus esset locus, & abundans omnibus necessarijs, sed non posse dicebat adduci illuc plures fratres, ne forte venientes per eremum à dæmonibus deciperentur. Multos enim aiebat esse dæmones, quorum fremitus & calliditates ferre multitudo fratrum insueta non posset.

Deest Heraclidi.

Quodam tempore idem sanctus Macarius puteum fodiebat, & in proximo fructu siluæ ab aspide percussus est. Qui mortiferum animal à faucibus apprehendens, manibus vtrisque scindens, dixit ei: Non permittente Deo, quare vsurpasti venire?

Heracl. cap. 6.

Aspidis morsu non obfuit Macario.

Habebat autem diuersas cellulas, vnam in monte Nitriæ, aliam in solitudine interiori Scythi, & aliam in loco qui dicitur Cellia: & quædam absque fenestris sunt, in quibus dicebatur sedere in quadragesimâ; alia angusta erat, in quâ iacens extendere pedes non poterat; alia autem latior erat, in quâ suscipiebat venientes ad se. Hic verò, donante gratiâ Christi, tantam multitudinem vexatorum à dæmonibus curauit, vt omnes mirarentur, & glorificarent virtutem Saluatoris nostri Iesu Christi, qui per eum operabatur magnifica.

Diuerse cella Macarij.

Curat dæmoniacos.

Cum autem nos ibidem essemus, oblata est ei virgo quædam de Theffalonicâ veniens, quæ multis annis in paralyti laborabat. Hanc itaque vsque ad viginti dies oleo sancto perungens, & orationibus pro eâ insistens, sanam remisit ad propriam ciuitatem. Quæ postquam peruenit ad domum suam, multas oblationes direxit per diuersa sancta monasteria.

Mulier curatur à paralyti per oleum sanctum.

Hic itaque Macarius audiens, quia magnam conuersationem & regulam disciplinæ Tabenensiotæ monachi haberent, mutato habitu, accipientisque indumenta rustici, per dies quindecim ascendit in Thebaidam per solitudinem. Et ingressus monasterium Tabenensiotarum quærebat abbatem, vt eius præsentaretur aspectibus, virum sanctum, Pachomium nomine, probatissimum famulum Christi, gratiam prophetiæ habentem, cui occultatus est nutu Dei aduentus Macarij. Repræsentatus ergo, dixit ei: Deprecor te, domine sancte pater, suscipe me in monasterium tuū, vt efficiar monachus. Dixit ei Pachomius: Iam senectute

Macarius explorat austeritatem monachorum Tabenensiotarum.

proue-

prouectus, abstinenciam non vales sustinere, fratres enim continentissimi sunt, & non ferens eorum laborem, scandalum passus, & regredieris detrahendo eis. Et non suscepit eum, nec primâ nec secundâ die, vsque ad dies septem. Cùm ergo perseveraret etiam ieiunus permanens, post hæc dixit ei: Suscipe me, abba, & si non ieiunauero sicut & alij fratres, operatusque non fuero sicut & illi, tunc iube me iactari foras. Hæc audiens abbas, iussit fratribus vt susciperent eum. Est autem congregatio per singula monasteria mille quadringenti viri. Multorum enim monasteriorum beatus Pachomius pater erat, & multa millia monachorum congregatio erat, etiam & vsque nunc sunt Christi gratiâ largiente. Ingressus est ergo in monasterium. Transacto autem pauco tempore, superuenit quadragesima, & vidit singulos quosque addentes ieiuniis abstinentiæ. Quidam enim eorum post duos dies reficiebant, alij autem post quinque dies capiebant cibum, alij verò per totam noctem vigilantes orationibus insistebant, per diem autem opera manuum exercebant. Hic verò sanctus Macarius stabat in angulo, tam diebus quàm noctibus non discedens quòquam, vsquequò dies quadraginta completerentur. Aduenit & Pascha: neque tunc panem gustauit, neque aliud quodque pulmentum, nisi folia tantùm de caulibus, & hæc semel in septimanâ die Dominicâ sumebat. Nec discedebat de angulo illo, vbi elegerat stare, nisi tantùm corporalis necessitatis causâ, & statim festinanter reuertebatur, & clauderat ostium super se, & nihil penitus loquebatur, sed in silentio tantùm labia eius mouebantur. Et non cessabat continuè & sine cessatione in corde suo eloquia Domini diuinamque Scripturæ commemorationem meditari, & opera manuum incessanter exercere multo ampliùs quàm alij fratres. Hæc fratres videntes, pænè omnes scandalizati sunt; murmurantesque dixerunt præposito monasterij: Vnde nobis hunc adduxisti, tamquam sine carne degentem ad condemnationem nostram? proijce eum: cognosce, quia valde scandalizantur fratres in eo. Hæc audiens præpositus monasterij, admirans tam districtam conuersationem eius, orauit Dominum, dicens: Manifesta mihi peccatori seruo tuo, Domine, quid agere debeam. Et reuelatum est ei, quòd ipse esset Macarius. Eduxit autem eum foras in oratorium, vbi altare positum erat, & amplectens osculatus est eum, & dixit ei: Verè vir beatus es, sancte Macari, & latuisti nos. Olim enim ex multo tempore desiderabamus videre sanctitatem tuam: & gratias agimus Domino nostro Iesu Christo, quia in spiritualibus bonis, maximeque in virtute abstinentiæ erudisti nos & paruulos nostros non alta sapere in conuersatione suâ. Reuerrere ergo ad locum tuum, non enim parum ædificasti nos, beatissime pater, & ora indefinenter pro nobis.

Quodam tempore visitationis atque ædificationis gratiâ perrexi ego ad eum, & inueni ante ostium atrij eius iacentem quemdam presbyterum, toto corpore vlceribus plenum, capitis autem eius etiam ipsa ossa computruerunt, qui ideò aduenerat, vt orationibus eius sanitatem reciperet. Sed sanctus Macarius non suscipiebat eum: ego autem prostravi me in terram ad pedes eius, & deprecabar vt susciperet eum. Respondensque

vir beatus, dixit mihi: Indignus est vt sanitatem recipiat, sed magis increpa eum, & suade ei, vt non audeat accedere ad sacrosanctum altare Domini, & offerre sacrificium Domino, quia fornicando offert: propter hoc castigatur. Suade ergo ei vt respiscat & condignam agat pœnitentiam, vt misericordiam à Domino mereatur accipere. Itaque ego egressus ad illum infirmum, dixi ei omnia. Et ille terribiliter conturbatus, intremuit, iurauitque quia in exitum vitæ suæ non vsurparet ad altare Domini accedere. Post hæc præcepit vt ingrederetur, suscepitque eum, & dixit ei: Credis quia Deus est quem nihil latet? Respondit: Etiam, domine. Dixit ei: Numquid potuisti illudere aut latere Deum? Respondit: Non. Ait ergo: Si ergo cognoscis tanti criminis peccatum tuum, & Dei castigationem intelligis, pro quâ causâ tanti mali plaga in corpore tuo est, ideoque percussus es; cessa à malis tuis, & corrige de cetero, & confitere semper cum lacrymis pœnitentiæ, & intimo cordis dolore in conspectu Domini peccatum tuum, vt in die iudicij possis aliquam misericordiam ac pietatem Domini inuenire. Dedit ergo sacramentum se numquam peccare, neque ad sacrosanctum altare accedere, nec oblationem consecrare, sed sicut laici sortem habere. Itaque post hæc imposuit ei manum, & orauit pro eo ad Dominum, & in paucis diebus sanus factus est, capilli que capitis eius creuerunt, & abiit sanus.

Ipsis diebus oblatus est ei iuuenis qui vexabatur ab immundo spiritu, & imposuit manum super caput eius, & aliam super pectus eius, & tam diu super eum orauit, vsquequò in aëra suspendit eum ille immundus spiritus: inflatus autem totus intumuit puer sicut vter, ita vt ex omnibus membris aquam funderet, & subito clamans attenuatus est, ac redditus mensuræ suæ, tradidit ergo eum patri suo sanum, vngens eum oleo sancto, præcepitque vt per quadraginta dies, neque carnem ederet, neque vinum fumeret, & ita sanus redditus est.

Referebat autem nobis idem sanctus vir Macarius, admonens vt caueamus, inquit, multiformes insidias dæmonum, quia quodam tempore nimis ei molestæ fuerunt cogitationes vanæ gloriæ, scilicet vt qualicumque modo eijcerent eum de cellâ eius, & de secretâ eremi conuersatione, suggerentes ei, vt ædificationis gratiâ ad remedium & sanitates hominum Romam pergeret pro salute animarum multarum: inerat enim ei gratia Domini contra immundos spiritus. Et cùm diuini insisterent ei huiusmodi cogitationes, & nec oranti ei cessarent, iactauit se pronus in terram, & extendit pedes suos à foris limen ostij cellulæ suæ clamans & dicens: Trahite, dæmones, trahite, ego enim pedibus meis non vado; sed si potestis, me hinc abducite: ego quippe testor Deum, quòd hîc iaceo ad vesperam. Sic ergo iacuit vsque ad vesperam. Postmodum surrexit ad consuetum opus Domini.

Referebat autem nobis de quodam fratre Marco, monacho nimis abstinentissimo: sanctus enim Macarius presbyter erat. Dicebat autem: Quia notaui mihi tempora, quando traditur sacrosancta Communio. Ego numquam dedi Communioem Marco monacho, sed Angelus dabat ei de altari: solum autem articulum manuum dantis videbam. Marcus autem iuuenis erat, & nouum ve-

OO 2 tursque

Quadragesima à monachis diuersimodè obseruata.

Ieiunium per totum M. a. carij.

Macarium reuelatione agnoscit Pachomius

Presbyter cancro laborans ad Macarium accedit.

Cancro laborat, quia conscius fornicationis sacrificabat.

Post confessionem peccati & emendationis sponsonem à Macario curatur.

Puer dæmoniacus sanatur per oleum sanctum, & aquam benedictam.

Abstinentia à carne & vino.

Nullâ arte dæmon eum de cellâ extrahere potest.

Marcius eremita Eucharistiam ab Angelo accipit.

*Virtutes
Marci.*

tusque Testamentum sacrae Scripturae memoriter obseruauerat. Mansuetus ultra modum, castus super omnes. Cum autem esset in ultimâ senectute sanctus Macarius, perrexi ad eum, & inueni ostium cellulae eius clausum. Stans autem ad ostium, auscultabam quid diceret, vel cum quo loqueretur: audiebam enim eum loquentem. Putavi autem quod aliquis cum ipso esset cum quo loqueretur. Ipse enim cum centesimum ageret annum siquidem iam & dentes amiserat. Igitur cum esset solus, sibi ipsi litigabat, & quasi corpori suo dicebat: Quid vis o tu qui malè senuisti? ecce iam & oleum accepisti & vinum: de cetero quid vis iam decrepitate senum? Semetipsum increpans etiam ut & diabolus confunderetur.

*Macarius
iam capu-
laris senex
& secum,
& cum
diabolo dis-
putat.*

*Paphnu-
tius Maca-
rii discipu-
lus.
Macarius
spūto illu-
minat ca-
cum leana
catulum.*

*Leana pra-
mum ad-
fert Maca-
rio.
Etiam fera
sanctos ag-
noscunt.*

Referebat nobis vir summæ sanctitatis Paphnutius discipulus eius, quoniam quadam die leana accipiens catulum suum caecum, obtulit sancto Macario, & capite pulsans atrij eius ostium aperuit, & ingressa sedente sancto viro proiecit catulum ad pedes. Ipse autem accipiens eum, expuit in oculos eius, & orauit, statim aperti sunt oculi eius, & aspexit. Et lactauit eum leana, leuauitque eum, & abiit. Alterâ die pellem ouinam grandem attulit ei leana. Sanctus verò pellem videns, dicebat leanae: Unde tibi hoc, nisi quia comedisti cuiusdam ouem, forsitan & pauperis? Quod ergo de iniustitiâ est, non accipio à te. Illa verò inclinans caput suum in pavemento, deprecabatur eum, & ad pedes sancti deposuit pellem. Ipse verò dicebat ei: Dixi tibi, quia non accipiam illam, nisi mihi promiseris ut numquam amodò contristes pauperes, deuorando quadrupedia eorum. Illa verò quasi consentiens nutu capitis sui, quasi promittebat: tunc suscepit pellem ab eâ. Et quid mirabile est, fratres, si Dominus creator omnium, qui leones Danieli prophetae mansuefecit, ipse etiam & Macario leanam fecit esse mansuetam?

Dicebat autem, quia ex quo baptizatus est, non est locutus otiosum sermonem: sexagesimum habebat annum, ex quo erat baptizatus. Erat autem staturâ breuis, super labium tantummodo pilos habens & in summitate menti. Ex nimia enim abstinentiâ pili barbæ eius rari nati sunt. Huic aliquando confessus sum: Quid faciam, abba, quia cogitationes acediae tribulant me, dicentes: Quia nihil agis, egredere de hac solitudine? Ipse autem dixit mihi: Dic eis, Quia propter Christum hinc sedeo, & parietes istos custodio. Hæc pauca ex multis eius mirificis indicaui gestis.

*Qua for-
ma Maca-
rii.*

*Palladius
consulit
Maca-
rium.*

CAP. XI.

*Deest He-
raclidi.*

*Ioannes
Colob cella
amator.*

*Saturita-
tem inedia
castigat.*

De beato IOANNE abbate.

DICEBANT sancti patres de sancto Ioanne, qui cognominabatur Colob, quia cum de messis opere reuenteretur valde fatigatus, representabat se sanctis senioribus, factaque cum eis oratione, statim pergebat ad cellam suam, & per multa tempora in silentio vacabat orationibus & lectionibus ac meditationi Scripturarum sanctarum, & opera manuum quotidie exercens, nullum ad se permittebat venire. Dicebat enim: Quoniam per occasionem in messis opere dispergitur, & peruagationem patitur mentis interitio, & ideo diuersis cogitationibus obligatur. Addebat autem sibi magis abstinentiam, dicens: Quia propter laborem messis, in diebus illis quotidie panem in saturitate edebam. Nunc autem quoniam in cellam meam quiesco, oportet me abstinentiam & vigilias addere, ut compensetur & reparetur quod in illis diebus intermissum est.

Quidam ex fratribus interrogauerunt hunc ipsum beatum Ioannem de causa abstinentiæ. Et respondit eis, dicens: Quia Daniel propheta dixit: Panem in concupiscentiam non comedi. Dicebat etiam monendo fratres: Considerate, dilectissimi, quoniam nihil fortius est in bestiis leone, & tamen propter ventrem suum cadit in laqueum, & illa feralis & magna fortitudo eius humiliatur. Tali etiam exemplo ipse beatus Ioannes instruebat fratres, dicens: Si voluerit Imperator aliquam aduersariorum obtinere ciuitatem, prius escam eorum & potum interdicit, & ita necessitate contriti humiliantur, & imperio eius subiiciuntur. Similiter quoque passiones ac vitia corporis nostri, si fame ieiuniorum ac labore macerentur vigiliarum, tunc etiam aduersariorum nostrorum, videlicet demonum, virtus humiliatur, quam per corporis nostri fortitudinem contra nos impie solent exercere.

Dan. 10.

*Ieiunio &
vigiliis vi-
tia expun-
ganda.*

De MARCIANO famulo Christi.

CAP. XII.

SED & de famulo Christi Marciano simile exemplum referemus. Soror eius cum filio suo abiit ad eum in monasterium, ut post multa tempora visitaret eum. Ipse autem sororem suam accipere non acceperat, nec videre: filium autem eius suscepit. Qui intentè deprecabatur eum & petebat, ut susciperet tunicam & pallium, quæ detulissent ei. Sed noluit penitus suscipere, dicens: Ab infantiâ meâ usque in hanc horam Dominus meus me gubernauit, etiam usque in finem exitus mei ipse mihi præbebit omnia quæ necessaria sunt: non enim expedit hæc in carnalibus parentibus expectare aut suscipere. Ille autem prostravit se ad pedes eius, dicens: Non tamquam parenti, sed tamquam seruo Dei & monacho hæc offerimus. Respondens autem beatus abbas Marcianus, dixit: Per quot monasteria venistis de itinere ad nos? Qui respondens, dixit ei: Plurima monasteria transiimus. Et quare, inquit, non dedistis ex his vestimentis eis, tamquam seruis Dei & monachis? Ipse verò respondens, dixit: Quia nulli aliquod dedimus. Ait ergo ad eum beatus Marcianus: Ecce manifestum est, quia non seruo Dei & monacho, sed tamquam parenti & propinquo vestro hæc ad me detulistis. Noluit ergo suscipere. Orationem autem pro eis intentissimè faciens, pro salute animarum eorum Dominum deprecatus est, & dimisit eos. Præcepitque eis ut ulterius numquam venirent ad eum.

*Deest He-
raclidi.
Theodore-
tus Philoth.
cap. 3.
Marcianus
sororem ad
aspectum
non admit-
tit.*

*Eleemofy-
na non ex
naturali
affectu cog-
natis, sed
ex pietate
promiscue
danda pau-
peribus.*

De VIRGINE quadam solo nomine.

CAP. XIII.

NON autem prætermittam narrare etiam & de his qui contemptibiliter conuersantur, ad laudem scilicet eorum qui vitam emendant, & ad admonitionem legentium. Virgo quædam fuit in Alexandria, schemate quidem indumeti humilis, proposito autem mentis elata, diues in pecuniis nimis, numquam autem procedens, & neque peregrino, aut virginibus, seu ecclesie, vel pauperibus nummum aliquando porrexit. Hæc multis monitis patrum non abiicit siluam diuitiarum. Erat autem ei & genus non minimum, in quibus adoptauit sibi filiam germanæ suæ, cui nocte & die promittebat substantiam suam. A caelesti enim desiderio mentem alienatam gerebat. Species enim & in hoc errore diaboli est, sub occasione amoris propriæ generationis in avaritiâ laborare. Quia autem

*Heraclidi.
cap. 2.*

*Virgo specie
humilis, sed
animo ela-
ta & in
pauperes
dura.*

*Ut amicos
dites, caele-
sti desiderio
excidit.*

Vita & conuersatio MOYSI quondam
latronis.

CAP. XIV.

I. Cor. 6.

Quomodo
quis possit
cognatus
succurrere
absque ani-
ma naufragio.
Psalm. 23.

Qui in va-
no animam
suam acci-
piant.

Domus ho-
spitalis le-
proforum.

Sæctus Ma-
carius quo-
astu virgi-
nem ab au-
aritia re-
duxerit.

Macarius
presbyter
ad centum
annos vi-
xit.

autem illi non pertinet propter genus, qui fratri-
cidia & patricidia docet, manifestum est. Sed si
videatur parentum sollicitudinem ingerere, non
rectæ mentis motu hoc facit, sed vt animam iniu-
stè facientis in auaritiæ laqueo obliget, sciens
sententiam quia iniusti & auari regnum Dei non
hereditabunt. Potest autem quisquis prudenter &
rationabiliter, nec suam contemnere animam, &
parètibus suis maximè si dehabent & egentiores
sunt, consolationem præstare. Quando autem quis
animam suam despicit conferendo suæ progeniei,
subiacet legi, quia in vano de animâ suâ cogitat.
Cantat autem sanctus psalmista Dauid de eis qui
pro animâ suâ solliciti sunt in timore: Quis
ascendet in montem Domini, id est, quia difficile;
aut quis stabit in loco sancto eius? Innocens mani-
bus & mundo corde, qui nō accepit in vano animâ
suam. Isti autem in vano eam accipiunt, putantes
eam cum corpore dissolui, dū virtutes negligunt.

Hanc ergo virginem, vt ita dicam, volens fle-
xam domare ad releuationem auaritiæ sanctissimus
Macarius presbyter & præpositus pauperum
leproforum, composuit & inuenit artem huius-
modi: fuerat enim à iuuentute suâ cambiarius,
quod dicunt gemmas distrahere, qui abiit & dixit
ei: Lapidès pretiosi smaragdi & hyacinthi incur-
rerunt mihi, & siue inuenticij sint siue furtiui di-
cere non possum, pretiosi autem sunt nimis, ita vt
non possint æstimari quàm præclari habeantur.
vendit autem qui habet eos quingentis solidis. Si
placet tibi eos tollere, de vno lapide potes accipere
quingentos solidos: alios autem in ornamento
neptis tuæ præparabis. Virgo autem intentissimè
audiens delectata est, & cadens ad pedes eius, di-
xit: Per sanctitatem tuam ne quis alius eos com-
paret. Inuitauit ergo eam presbyter, dicens: Veni
vsque ad cellam meam, & vide eos. Quæ non ac-
quieuit, sed adorans eum, dedit quingentos soli-
dos, dicens: Quomodo vis tolle eos, ego enim causam
non habeo. Ipse autem accipiens erogauit
pauperibus. Tempore autem transacto, eò quòd
magnæ opinionis ac reuerentiæ erat vir in totâ
Alexandriâ amator Dei, & multum misericors,
(peruenerat enim vsque ad centum annorum eius
senectâ, cum quo etiam & nos commorati sumus,) reuerebatur eum commonere supradicta virgo.

Ad vltimum inueniens eum in ecclesiâ, dixit:
Rogo te, domine, quid iubes propter lapides illos
pro quibus dedimus quingentos solidos? Qui res-
pòdit, dicens ei: Extunc quo dedisti mihi aurum,
tradidi illud in pretium gemmarum, & si vis ve-
nire & videre in hospitio vbi sunt, veni & vide;
ibi enim iacent. Et si tibi placuerint, benè; sin verò,
tolle quod tuum est, & vade. Quæ promptissimè
perrexit ad cellam eius. erat autem hospitium pau-
perum, in quo leprosi iacebāt. In inferioribus qui-
dem habebat mulieres, in superioribus verò vitos.
Adducens ergo eam, inducit eam in ianuâ, & dicit
ei: Quos vis videre priùs, hyacinthos aut smarag-
dos? Dicit ei: Quos ipse vis, domine. Et ait: Ecce
isti sunt hyacinthi. Iterum autè ipse deposuit eam
in inferiora, & ostendens ei mulieres, dixit: Ecce
smaragdi, si tibi placent, benè; sin autem, recipe
quod tuum est. Itaque verecundiam passâ, egressa
est. Et abiens ex multâ tristitiâ, quia non secun-
dum Deum fecerat rem, infirmata est. Post hæc
etiam gratias egit presbytero. Puella autem de quâ
sollicita erat, post nuptias sine filiis defuncta est.

Pauperes
& egros
gemme &
lapides ma-
nami pretij.

QVIDAM Moyses nomine, Ethiops genere,
seruus cuiusdam fuit curialis, quem propter
multam peruersitatem & furta & latrocinia pro-
iecit dominus eius. Dicebatur enim quia vsque
ad homicidia peruenisset. Compellor enim dice-
re mala eius, vt ostendam virtutem patientiæ eius.

Dicebatur ergo quia dux latronum erat, sicut ex
ipsis operibus eius ostenditur in furtis & latroci-
niis. Denique cuidam pastori malitiam retinens,
subitò voluit in nocte irruere & interficere eum;
perquisiuit autem loca vbi caulæ haberet ouium;
indicatumque est ei, quia trans Nilum esset, irri-
gato flumine, & tenente in latu miliario. Ille mor-
dicus tenens gladium in ore, tunicam imposuit su-
per caput suum, & transnatauit fluiuium. Dum er-
go ille nataret, ita studuit pastor ille se occultare &
latere. Nam ille vtpote latro quatuor arietes occi-
dit, & ligans eos, trahensque per flumen iterum
renatauit. Et regressus de flumine excoxiuit eos, &
comedens optima quæque carniū, reliqua in vi-
na distraxit, bibitque decem & octo calices. Sta-
timque quinquaginta milliaria itinere sub die fe-
cit, & peruenit ad locum vbi erant socij eius. Iste
ergo talis ac tantus in tantis malis conuersatus est.

Quodam tempore à quodam viro religioso au-
diens verbum Dei, & in die iudicij futuram exa-
minationem inter iustos & peccatores, inter cri-
minosos & sanctos, ac etiam inter amaras gehennæ
& ignis æterni pœnas, & cruciatu sine fine in
tenebris exterioribus, quæ præparata sunt iniquis
& peccatoribus. Item audiens æternam gloriam,
& æternos honores, & requiem in regno cælorum
inter Angelos sanctos quæ præparauit Deus san-
ctis & iustis, seruientibus sibi, compunctus corde
cœpit amarissimè flere cum gemitu & eiulatu. In-
gressusque monasterium, dedit se in pœnitentiam,
& cruciabat semetipsum in multis lacrymis, indul-
gentiam & veniam peccatorum suorum de pietate
& misericordiâ à Domino postulando, & ita per-
mansit in monasterio.

Quodam tempore in cellulam eius latrones in-
gressi sunt, ignorantes quis esset. Erant autem qua-
tuor: quos ligauit simul sicut zabernam de pa-
leis, & impoſuit eos sibi in dorsum, & detulit eos
ad ecclesiam fratrum, dicens: Quia iam mihi non
expedit nocere aliquem, quod iubetis de istis dis-
ponite. Tunc illi latrones cognouerunt, quòd ipse
esset Moyses qui fuerat sceleratissimus inter latro-
nes, & compuncti sunt corde, glorificantes Deum,
qui non repellit peccatores, sed suscipit pœniten-
tes, vt saluentur in æternâ salute. Et hæc dicentes,
vt dixi, compuncti sunt corde, & dederunt se in
pœnitentiam, abrenuntiantes omnibus malis
actibus & concupiscentiis, carnalibusque desiderijs.

Huic Moysi institerunt demones, secundum
consuetudinem eius antiquam luxuriam fornica-
tionis ingerentes ei. Qui tam validè tentatus est, sic-
ut ipse referebat, vt paulominus de proposito ex-
cideret suo. Itaque ex hoc validius abstinebat, &
vigilias amplius addebat sibi, & opera manuum
propensius exercebat, tabefaciens corpus suum.
Denique proposuit sibi se non dormire iacentem
in mattulâ, sed per totam noctem stando in cellâ
orabat, & psalmodiam explebat. Nam parietibus

Heraclid.
cap. 7.
Mira ho-
minis ad
Deum ex
summâ
miseriâ
conuersio.

Qua suo-
rit conuer-
sionis occa-
sio.

Deest He-
raclidi.

Heraclid.
cap. 7.
In Moysen
& latrone
monachum
latrones
quatuor ir-
ruunt, quos
ipse simul
alligat.

Fornicatio-
nis tenta-
tionem in-
diâ & vi-
giliâ præ-
figat.

*Moyſes no-
ſtu hydrias
monacho-
rum reple-
t aqua.*

*Demonia
Moyſem
irruit.*

Pſal. 17.

*Moyſes obiit
annorum 75.*

CAP. XV.

*Heracl.
cap. 25.
Euagrius
Origeniſta
fuit.*

*Euagrius
leſtor à
ſancto Ba-
ſilio crea-
tus.
Gregorius
Nazianze-
nus ordinat
eum diaco-
num
Verſatur
apud Ne-
ſtarium
C.P. epiſc.*

ſe reclinans, parum quid ſomni capiebat. Iterum poſuit ſibi obſeruantiam aliam. Egrediebatur noctibus, & ibat per cellas teniorum, & tollebat hydrias eorum, in quibus illi ſibi hauriebant, & portabat illis aquam: in longinquo enim habebant aquam, & quidam duo milliaria, alij autem etiam & quinque millia. Quadam verò nocte non ſufferens dæmon feruentem eius fidei conuerſationem, inclinato eo in puteum dum hauriret aquam, percuffit eum in tenes de retrò, & reliquit eum: denique de nimio dolore obmutuit, & remanſit velut mortuus. Aliâ die veniens quidam haurire aquam, inuenit eum iacentem, & nuntiauit beato Iſidoro præſbytero Scithij, qui miſit, & leuauerunt eum, & detulerunt ad eccleſiam, & propè per annum ita infirmatus eſt, vt vix reſumeret vires ſuas. Dixit autem ei Iſidorus præſbyter: *Quiſcè, Moyſes, & noli indiſcretè præſumere, ſed magis cum diſcretionem tam abſtinentiam quàm vigilias & opera manuum exerce.* Reſpondens autem Moyſes ait: *Non quiſcam, beatiſſime pater, vſquequò quiſcant, adiuuâte me gratiâ Domini, immundiſſimæ cogitationes & ſomnia, quæ immittunt nequiſſimi dæmones, ſicut ſcriptum eſt: Perſequar inimicos meos, comprehendam illos, & non conuertar, nec quiſcam donec deſiciant.* Videns autem beatiſſimus Iſidorus fixam in Domino fidei eius constantiam, ſurrexit & expandit manus ad orationem, dixitq; ei: *In nomine Domini noſtri Ieſu Chriſti, donante gratiâ eius, ex hodiernâ die iam quieuerunt ſomnia quæ inquietare te ſolebant.* Igitur glorificans & gratias agens Saluatori Domino, reuerſus eſt ad cellulam ſuam. Poſt aliquod autem temporis interrogauit eum Iſidorus præſbyter de moleſtiâ cogitationum carnalium. Et ille reſpondens dixit: *Protegente me Chriſto Domino, & orationibus tuis, nihil tale patior.* Huic ergo Deus donauit gratiam, ad eſſugandos ex obleſſis corporibus dæmones, ita vt muſcas nos magis timeamus, quàm ille dæmones. Hæc conuerſatio Moyſi Æthiopiſ, qui etiam ipſe erat inter magnos annumeratus patres. Deſunctus eſt autem annorum ſeptuaginta quinque. Reliquit verò diſcipulos, monachos ſeptuaginta.

VITA EVAGRII.

BEATI Euagrii verè Deo digni diaconi, & eruditiffimi in diuinâ ſcientiâ viri, non eſt iuſtum ſilere vitam, ſed oportet hanc ſcripturæ mandare ad vtilitatem legentium, & gloriam Saluatoris noſtri Ieſu Chriſti. Quam etiam paulò latiùs exponere debemus, quomodo conuerſationem ſuam, auxiliante gratiâ Chriſti, dignam Deo exhibuit. Deſunctus eſt autem, cum eſſet in ſolitudine annorum quinquaginta quatuor. Hic ergo lector ordinatus eſt à ſancto Baſilio epiſcopo. Vidensque irreprehenſibilem eius conuerſationem beatiſſimus & admodum clarus in doctrinâ Chriſti Gregorius Nazianzenus epiſcopus, prouexit eum ad diaconatus officium. Exinde in magnâ ſynodo Conſtantinopolitanâ coniunctus eſt beato Neſtario, eiufdem ciuitatis epiſcopo. Cum eſſet ergo inſtructiſſimus in diuinis Scripturis, contra omnes hæreſes florebat, in magnâ ciuitate, etiam eloquio potentiſſimo, vt ex hoc nimis ab omni ciuitate cum honore & dilectione haberetur. Vnde ſaſcinatio nugacitatis diabolicæ, quæ inſectatur obſcurare bona, immiſit in corde eius cogitatio-

nes deſiderij carnalis concupiſcentiæ muliebris. Denique ſicut poſtmodum nobis ipſe referebat, adamauit eum mulier, quæ erat magnifici cuiuſdam de primatibus palatii viri vxor. Euagrius autem timens Deum, & verens propriam conſcientiam, ac præ oculis ponens magnitudinem conuſionis, maximeque in gaudentes hæreticos, orabat Dominum, deprecans Saluatorem Chriſtum, vt impediretur tam rabida mulieris contra ſe inſtantia. Nam ipſe quidem volebat recedere, ſed non valebat colligationibus obſequiorum eius detentus. Poſtquam autem multis precibus exorauit Dominum, vt liberaret eum à peccato maximo, quod opere pænè perpetrabatur, affuit ei angelica viſitatio in ſchemate præfeſtiani, & rapiens eum perduxit ad prætorium præfeſti, & miſit eum in cuſtodiam carceris, ferreiſque catenis ceruicem & manus eius colligauit. Sed pro quâ cauſâ hoc pateretur, non dicebat ei.

Ipſe autem in conſcientiâ ſuâ nouerat quâ de cauſâ hæc ſuſtineret. Arbitrabatur enim quòd vir illius matronæ interpeſſaſſet accuſans eum. Cum autem vehemèter angeretur, audiebat enim ſtrepitum & voces aliorum qui diuerſis ſuppliciis torquebantur apud iudicem pro criminalibus cauſis, & idè permanebat valdè territus, & contremiſcens. Cum autem tranſfigurafſet ſe Angelus qui viſionem concinnauerat, quaſi in figuram eius amici, qui valdè diligebat eum, dixit ei cum tenebatur in vinculis inter quadraginta reorum perſonas: *Quid hîc teneris, domine diacone?* Reſpondit Euagrius, dicens: *In veritate tibi dico, non noui quapropter hîc teneor; ſuſpicio autem mihi eſt, quia vir ille magnificus expræfeſtis interpellaui contra me iudicem, irrationabili zelo percuffus, & timeo ne fortè pecuniis iudex corruptus, tormentis me ſubijciat.* Reſpondens, dixit ei: *Si audis me amicum tuum, non expedit tibi in ciuitate hac conuerſari.* Reſpondens autem Euagrius, dixit ei: *Si Deus liberauerit me de anguſtiâ & circumuentione hac, & videris me in Conſtantinopoli, ſcito quia iuſtè ſuſtineo pœnas.* Ait ei: *Affer Euangelium, & iura mihi in Euangelio, quia recedes de ciuitate hac, & ſollicitus eris de ſalute animæ tuæ, & liberabo te de hac neceſſitate.*

Detulit ergo Euangelium, & iurauit, dicens: *Quia vnâ ſolùm die vt veſtimenta mea poſſim in nauim mittere, remoror.* Et ſacramento dato, redijt de exceſſu quem perpeſſus in nocte fuerat. Et exurgens cogitauit apud ſe, quia licet in exceſſu fuit ſacramento, ſed tamen iurauit. Et mittens omnia quæ habebat in nauim, venit Ieroſolymam. Suſcepit autem eum beata Melania, quondam ſenatrix Romana, cuius filij & nepotes ſunt primi in ſenatu, nunc autem famula Chriſti vera.

Iterum autem diabolus indurauit cor eius tamquam iuuenis. Cœpit etiam ibi mutare veſtes eius, & in eloquio ſermonis exaltabatur in gloriâ vanâ. Deus autem qui propter ſuam magnam miſericordiam impedit occaſiones perditionis noſtræ, permittit vt nimietas febrium tabefaceret corpus eius, & infirmitate longâ laceraretur per ſex meſes.

Adhibentes enim ei medici diuerſa medicamina, nihil proficiebant. Tunc dixit ei ſancta Melania: *Non mihi placet, fili, tam longa infirmitas tua: dic ergo mihi quæ ſunt in corde tuo, non enim eſt aliq; permiſſu Dei hæc infirmitas tua.*

Et

*Euagrius
agitur con-
cupiſcentiâ
in mulie-
rem.*

*Viſione de-
terretur ab
amore libi-
dinoſo.*

*Angelus in
amici cu-
iuſdam in-
ſimi ſpecie
Euagrius
ſoluatur.*

*Intrat Eu-
agrius ſuper
Euangelium,
ſe egreſſu-
rum ciui-
tate ad eu-
tandum
periculum.*

*Venit Iero-
ſolymam,
& à Me-
laniâ exci-
piatur.*

*Rurſus ad
ſeculum
redire cen-
ſat.*

*Morbo re-
uocatur
Euagrius.*

Et statim confessus est omnia quæ in animo eius erant. Ait ei famula Dei: Promitte nunc corâ Deo, quia teneas promissionem solitariae vitæ quam Domino spondidisti, & licet peccatrix deprecor Dominum, vt detur tibi tempus vitæ, quatenus adimplere possis quæ pro salute animæ tuæ statuis. Ipse verò acquieuit salutaribus monitis eius, & in paucis diebus sanus factus, petijt & deprecatus est, vt famula Dei pro se oraret. ipsa enim vestimenta monachilis propositi induerat. Egressus autem, profectus est in montem Nitriæ qui est in Ægypto, in quo habitauit duos annos. Tertio autem anno ingressus est solitudinem, & ibi conuersatus est quatuordecim annis in his quæ dicuntur Cellia. Comedebat autem libram panis in die, & in tres menses Italicum olei, nam nihil coctum fumebat in cibum, nec aliquid de pomis gustabat, vir certè ex multâ opulentiâ & abundantia deliciarum veniens. Faciebat autem in die orationes centum, exceptis vigilijs nocturnis. Scribebat verò vt de opere manuum suarum sumeret cibum: pulchrè enim scribebat libralem manum. Intra paucos ergo annos lumen scientiæ, & veritatis, & diuinæ scientiæ, & discretionis spirituum gratiam à Domino Christo percipere meruit. Quantos autem libros & expositiones de diuinis Scripturis conscripsit, manifestum est omnibus, & maximè his qui præclara eius opuscula admirantes, ad fidem Domini Saluatoris relicto errore conuersi sunt. Nam & ad instructionem sanctæ monachorum conuersationis multa ex diuinis Scripturis, & nimis apta testimonia contra vitia & impugnationes immundorum dæmonum, continens eius valdè admirabilis & salutaris doctrina est.

Hunc aliquando grauiter impugnabat fornicationis dæmon, sicut ipse referebat nobis, & per rotam noctem tempore hiemis nudus stetit sub aère, ita vt congelarent omnes carnes eius.

Alio iterùm tempore impugnabat eum spiritus blasphemæ, & per quadraginta dies ac noctes non intrauit sub tectum, ita vt corpus eius sicut irrationalis animalis rhinocerotis duceret.

Huic quodam tempore dæmones tres in die superuenerunt, de verbo fidei conquirentes. Et vnus quidem dicebat, se Arrianum esse, alius Eunomianum, alter verò Apollinaristam. Et istos per diuinæ Sapientiæ gratiam, dum de testimonijs sanctarum Scripturarum concluderet, illi subito conturbati, & magnum strepitum facientes, phantasma schematis eorum dissolutum est, & nusquam comparuerunt. Frequenter autem à dæmonibus flagellatus est: sed diuina gratiâ eum adiuuante, superabat malignitatem eorum.

Sextodecimo verò anno conuersationis eius, in quibus nihil coctum in cibo accipiebat necessitate corporis, propter infirmitatem stomachi coctum cibum accipere compulsus est. Panem quidem iam non contigit. Olera verò & prifanas, ac legumen vsque ad duos annos accipiens, ita defunctus est, communicans sacrosancta mysteria in ecclesiâ, in die Epiphaniæ Domini.

Referebant autem nobis qui circa eum erant, & obseruabant eum, quia ante vnum diem mortis suæ dixit: quia iam tertius annus est, ex quo non molestor à carnali concupiscentiâ. Certè post tantam & talem vitam, & aridam abstinentiam, & labores, ac dolores, & orationes sine in-

termissione. Huic in monasterio degenti nuntiata est mors patris sui; qui dixit nuntianti sibi: Cessa blasphemare, meus enim pater immortalis est.

De CRONII presbyteri vitâ, & de EVLOGII longanimitate.

CRONIVS presbyter ecclesiæ Nitriæ, retulit mihi dicens: Quia dum iuuenis essem in monasterio nimiam patiebat acediam. vnde fugiens cœpi vagus per eremum ambulare, & perueni vsque ad montem vbi sanctus Antonius degebat, id est, inter medium Babylonæ & Heraclia in vastissimâ solitudine, quæ ducit ad mare rubrum. Veniens ergo in monasterium secus flumen, quod dicitur Pisper, vbi eius sedebant discipuli Amatus & Macarius, qui & sepelierunt eum, exspectavi dies quinque, vt viderem sanctum Antonium. Dicebant enim eum venturum ad illud monasterium, aliquando quidem post decem dies, aliquando autem post viginti dies, quemadmodum ei Dominus reuelasset pro vtilitate aduentantium in monasterium.

Quamplurimi ergo eram congregati fratres, diuersas habentes necessitates, in quibus & Eulogius quidam Alexandrinus, & alius leprosus, qui simul aderant pro tali causâ. Hic Eulogius scholasticus erat, & eruditus vir; qui amore diuino compunctus, abrenuntiauit turbis vrbium, omnemque substantiam suam distraxit & erogauit pauperibus, sicut scriptum est: Dispersit, dedit pauperibus, iustitia eius manet in sæculum sæculi. Et in Euangelio dicente Domino: Beati misericordes, quia ipsi misericordiam consequentur. Itaque paucos denarios in vsus proprios referuauit, cogitans apud semetipsum, Quia operari proprijs manibus non valeo, nec in monasterij congregationem ingredi possum. Inuenit ergo quemdam in plateâ iacentem leprosum, qui nec manus habebat nec pedes, cuius tantummodò lingua vigeat. Stans autem Eulogius prope eum orauit Dominum, & posuit quasi pactum cum Domino, dicens: Domine, in nomine tuo leuabo hunc leprosum in domum meam, & ministrabo ei, & repausabo eum vsque ad mortem, vt propter hunc & ego inueniam misericordiam tuam. Dona ergo mihi, Christe Domine, patientiam ad huius obsequium. Et accedens ad leprosum, dixit ei: Si vis, pater, suscipio te in domum meam, & repausabo te. At ille respondens dixit: Si digneris facere, gratias ago. Adduxit ergo asinum, & leuauit eum, & duxit in domum suam, & adhibebat ei curam diligenter.

Ita per annos quindecim gubernabatur, & accipiebat curam de manibus Eulogij, & condignè nutriebatur. Post quindecim autem annos insidiatus est ei diabolus, & clamare cœpit contra Eulogium, multisque iniurijs & detractionibus afficere virum. Dicebat enim ei: Multa mala commisisti, fugitiue forsitan domini tui: alienas pecunias furatus es, & per me vis à peccatis tuis liberari. Et clamabat: Iacta me in plateam vbi antè iacebam, carnes desidero manducare. Hoc cum audisset Eulogius, obtulit ei carnes in cibum. Iterùm ille clamabat: Non acquiesco, sed vt dixi, iacta me in plateam, populos volo videre, iacta me vbi me inuenisti. Forsitan si manus habuisset, exsuffocare se potuit, in tantum eum dæmon exagitabat.

Non afficitur mors se patris sui.

CAP. XVI.

Heraclid. cap. 9. Cronius fugit à monasterio.

Locum solitudinis sancti Antonij.

Pasch. c. 19 num. 3. Eulogius Alexandrinus. Scholasticus monachus. Psal. 111.

Matth. 5.

Leprosum debilem membris curandum suscipit.

Mira iam leprosum Eulogij humanitas.

Leprosum agit spiritus dæmoniacus, & in Eulogium murmurat.

Amisio monastico induitur.

Auferitas eius, qui delicatam vitam seruauit.

Varia scribitur.

Vt fregoris dæmonum impetus.

Crudis vitæ.

Epiphaniæ festo communicabatur.

*Perplexus
quid agat
de leproso
Eulogius
consulit
patres.*

*Sāctus An-
tonius ma-
gnus di-
scipulus.*

*Hospitium
discretio.*

*Qui Egyp-
tj, qui Ie-
rosolymita
monachi
dicebantur
S. Antonij.*

*Exhorta-
tiones san-
cti Anto-
nij.*

*Sācto An-
tonio reue-
latur no-
men Eulo-
gij.*

*Eulogium à
sancto An-
tonio consi-
lium poscit.*

*Non proj-
ciendū ege-
ni & agro-
si.*

*Obiurgatio
leprosi.*

Ideoque valde sollicitus Eulogius, perrexit ad monasteria virorum Dei, & dixit eis: Quid faciam, domini mei patres, quia in desperationem me inducit leprosus iste? Proicere eum timeo, quia Deo dextras dedi, & promisi vsque ad mortem tenere & repaſare eum. Si ergo non proiecero eum, sed per violentiam tenere voluero, pessimos dies & amarissimas noctes faciet mihi. Ad hæc illi dixerunt ei: Dum adhuc in corpore est magnus ac beatissimus famulus Dei pater Antonius, ascende in nauim pariter cum illo leproso, & vade in monasterium vbi monachi eius sunt, & exspecta ibi vsquequò dum egreditur de speluncâ, & veniat ad monasterium, & quidquid dixerit tibi, hoc obserua, & acquiesce eius sententiæ. Deus enim tibi per ipsum dicet. Misit ergo leprosum illum in nauim, ipseque pariter ascendit. Et nauigantes venerunt ad monasterium discipulorum beati Antonij. Euenit autem in aliâ die, vt veniret pater Antonius, iam vesperâ peractâ sicut referebat Cronius. Quando autem adueniebat in monasterium, hanc habebat consuetudinem: vocabat Macarium, & interrogabat eum, dicens: Frater Macari, venerunt aliqui fratres huc? Respondit: Etiam, venerunt. Iterum interrogabat: Egyprij sunt an Ierosolymitæ? dederat enim eis signum, dicens: Quando videritis inquietiores, dicite: Quia Egyprij sunt: quando autem religiosiores, dicite, Quia Ierosolymitæ sunt. Interrogauit autem secundum consuetudinem, Fratres Egyprij sunt an Ierosolymitæ? Respondit Macarius & dixit: Quia mixti sunt. Quando autem dicebat: Quia Egyprij sunt; iubebat beatus Antonius vt pulmentum lenticulæ apponerent eis cibum, & quando refecissent faciebat eis orationem, & dimittebat eos. Quando autem dicebat: Quia Ierosolymitæ sunt, sedebat per totam noctem, disputans cum eis de verbis Dei quæ ad salutem animæ pertinent. In illâ ergo vesperâ sedebat, & vocabat omnes fratres. Qui cum aduenissent, subito vocauit, Eulogium tertio, cum nullus indicasset ei nomen eius. Eulogius autem non respondebat ei; arbitratur enim quòd alium Eulogium ex monasterio vocaret. Tunc dicit ei: Tibi dico Eulogi, qui ab Alexandria venisti. Respondit Eulogius & dixit: Quid iubes, domine? Interrogauit eum Antonius, Quid huc venisti? Ait Eulogius: Et quis reuelauit tibi nomen meum, causamque manifestauit? Dixit ei Antonius: Scio propter quid venisti, sed coram omnibus edicito, vt & ipsi audiant. Eulogius dixit: Hunc leprosum inueni iacentem in plateâ, & leuauit eum, & promisi Deo vt eum repaſarem quatenus & ego saluus efficiar, & ipse per meum obsequiū repaſationem habeat. Et quia post tot annos recedere vult à me, & nimis exacerbat me, dum festinat recedere, & cogitavi proicere eum, idè ad sanctitatem tuam veni, vt mihi des consilium quid agere debeam, & ores pro me. nimis enim sollicitus sum, & tribulor pro istâ causâ. Tunc austero vultu respiciens eum Antonius, dixit: Tu proicis eum? sed qui fecit eum, non proicit eum. Iactas eum tu? sed suscitabit Deus meliorem te, & consolabitur eum. Et silens Eulogius pauefactus est. Item beatus Antonius cæpit asperioribus verbis increpare leprosum illum, & clamans dicebat ei: Leprose inueterate dierum malorum, indigne cæli & terræ, non quiesces blasphemare

Deum? Ignoras, quia Christus est qui ministrat tibi. Quomodo audes aduersus Christum talia proloqui? Numquid non propter Christum semetipsum seruum se exhibuit Eulogius ad tuum ministerium? Increpans ergo & hunc reliquit.

Post hæc coram omnibus dixit eis quæ expediebant salutem animæ eorum, admonens Eulogium & leprosum, vt non separarentur ab alterutro, Sed in cellam vestram, inquit, pergite: incontinenter enim vos visitat Deus: & tentatio hæc euenit, quia vterque circa finem estis, & coronæ vobis præparantur: ne veniens Angelus non inueniat vos in eodem loci proposito, & perdatis tanti temporis mercedem boni operis. His auditis cum festinatione reuersi sunt ad propriam cellam. Et post quadraginta dies defunctus est Eulogius, & post tres dies similiter requieuit leprosus. Post aliquot verò dies Cronius de Thebaidâ descendit in monasterium Alexandria, & inuenit quosdam fratres diem tertium leprosi celebrare, quosdam autem quadragesimum Eulogij. Agnouit ergo Cronius & obstupuit, & accipiens Euangelium proposuit fraternitati, & iurauit referens eis, quomodo omnia quæ euenerunt Eulogio & leproso, prædixit beatus Antonius.

Etiam hoc referebat nobis Cronius: Quia in nocte illâ dum verbo Dei prolixius nos doceret sanctus pater Antonius, & hoc intulit, dicens: Quia annum integrum orauit vt reuelare mihi dignaretur per gratiam suam Dominus locum iustorum & peccatorum. & vidi excelsum quemdam gigantem vsque ad nubes pertingentem, manus extensas habentem, & subter eum stagnum velut mare, & ignis flammabat, feruebatque; velut caldaria, & videbam animas velut in specie auium volantes, & quantæcumque quidem superuolabant manus eius & caput, saluabantur, & vsque ad cælum perueniebant; quantæ autem vsque ad manus eius peruenissent, non valentes superius volare, percutiebat eas manibus suis, & allidebat, cadebantque in stagnum feruens. Audiui quoque vocem dicentem mihi, has esse animas peccatorum: nam illas quæ gigantem illum superuolant, ipsas esse animas iustorum, quas pondus peccati non grauat, & idè possunt ad altiora conscendere, quæ in paradiso Dei saluantur: aliæ autem sunt peccatorum, quæ idè in infernum demerguntur, quia non egerunt pœnitentiam dum in corpore erant, vt indulgentiam peccatorum vel criminum suorum à Christi Domini pietate mererentur accipere, nunc autem traduntur ad infernorum tenebras, vbi est fletus & stridor dentium præ nimietate pœnarum æternarum.

Vita & sufferentia beati STEPHANI.

CAP. XVII

STEPHANVS quidam Libycus genere, ex latere Marmaritis & Mareotæ sedebat vsque sexaginta annos. Hic summæ continentiæ fuit: nam & discretionis gratiam & consolationis accepit à Domino, ita vt omnes tribulati, pro qualibet causâ tristitiæ affecti venissent, læti discederent per verbum consolationis eius. Notus autem erat & beato Antonio. Peruenit verò etiam ad tempora nostra: quem ego quidem non vidi propter longinquitatem locorum.

Qui autem cum sancto Ammonio & * Eulogio erant videntes eum, retulerunt nobis, quia in-

*In seruienti-
te agrorū
Christus
agnosce-
ndus.*

*Dimittun-
tur in pace
Eulogius
& lepro-
sus.*

*Obitus Eulo-
gij & le-
prosi.*

*Comme-
moratio
defuncto-
rum.*

*Pasch. c. 19.
num. 4.
Vita Anto-
nij cap. 38.*

*Antonij
visio de a-
nimabus
iustorum
& damnato-
rum.*

*Paradisus
& infer-
nus.*

*Herac-
cap. 12.
Stephanus
curat om-
nes afflic-
tos*

** Herac-
Eulogio.*

Stephani agnūdo. uenimus eum, inquit, infirmitatem huiusmodi habentem in ipsis locis in testiculis, & in summitate naturæ vulnus habentem, quod dicitur cancer seu carcinus. Hic ergo cum incideretur in vulnere illo à medico, tamen manibus suis operabatur & plectebat palmas, & loquebatur nobis. Reliquo autem corpore ita erat immobilis quasi si alius incideretur.

Patientia. Abscissis ergo membris, quasi si pilus ei abscideretur ita non sentiebat. Validissimam enim habebat per gratiam Dei sufferentiam. Nobis autem contristatis & flentibus dixit: Filioli, in nullo lædamini de causâ istâ. Nihil enim quod permittit Deus fieri, malum est; sed voluntate benignâ perferendum est: fortasse enim & obnoxia erant membra ista tormentis; satisque melius est hinc persolvere pœnas quam post exitum vitæ huius, in æterno igne cruciari. Ita ergo nos consolatus est, & confirmans in fide ac patientiâ, ædificauit nos. Hæc autem narrauimus, ut non conturbemur quando sanctos aliquos videmus grauissimis corporis infirmitatibus laborare.

Cap. xviii Vita & zelus pro castitate S. INNOCENTII.

Heracle. cap. 31. **B**EATVS Innocentius presbyter in monte Oliueti fuit. Multa autem audiui ab his qui conuersati sunt cum eo tribus annis. Ille simplex supra modum erat, nam & in palatio clarus in militia fuit. Verumtamē in initio imperij * Constantini abrenuntiauit sæculo cum vxore suâ. Hic habebat filium nomine Paulum domesticum militan-tem, qui instinctu diaboli peccauit cum filiâ presbyteri. Quod cum audisset pater eius Innocentius, orauit Dominum, dicens: Domine Deus amator castitatis, da ei talem correptionis spiritum, ut iam non inueniat tempus peccandi in carne suâ: melius existimâs ut magis dæmonio vexaretur quam luxuriâ. Quod & factum est. Nam vsque nunc in monte Oliueti ferro vinctus tenetur, quia vexatur ab immundo spiritu crudeliter.

** Heracle. Constantij Innocentius è matrimonio monachus.* Ille Innocentius, qualis & quantum fuit misericors, si voluero quæ vera sunt de eo dicere, fortasse mendacij opinionem incurro. Nam frequenter furabatur de expensis fratrum, & dabat indigentibus. Cum autem esset simplicissimus, accepit à Domino Christo gratiam contra dæmones. Inter quos aliquando adductus est ei iuuenis, videntibus nobis, à spiritu immundo comprehensus, simul & paralyti laborans. Quem ego intuens, volui matrem eius repellere, quæ adduxerat eum: desperabam enim posse sanari eum. Cum autem vidisset eam senior stantem & flentem super inenarrabili casu filij sui, cum esset benignissimus, misericordiâ motus fleuit. Et accipiens iuuenem, ingressus est oratorium suum, quod sibi ipse ædificauerat, in quo reliquæ erant beati Ioannis Baptiste, & orauit super eum ab horâ tertiâ vsque ad horam nonam, & donante gratiâ Christi, sanum reddidit iuuenem matri suæ, & paralytis eius & dæmon virtute Saluatoris nostri effugata sunt. Talis autem erat eius paralytis, ut quando spueret voluisset puer, super dorsum suum spueret, ita erat extortus.

Oratorium reliquus S. Ioannis Baptiste honoratum. *Paralyticum sanat Innocentius.* *Cap. xix.* EVSTATHII lectoris sufferentia.

Heracle. cap. 57. **P**RESBYTERI cuiusdam filia in Cæsareâ Palæstina cecidit infeliciter de virginitatis proposito, & ab eo qui eam corruperat, præmonita est

vt lectorem incriminaretur. Cum autem concepisset, & vtero tumentē apparuisset crimen, cœpit pater eius requirere & discutere eam. Illa autem statim accusauit lectorem. Hæc audiens pater eius presbyter, retulit episcopo: episcopus verò cōgregauit presbyteros, & iussit vocari lectorem.

Lector in iussu accusatus de stupro. Interrogatus ab episcopo lector, non confitebatur. Quod enim non fecerat, quomodo diceret? Indignatus ergo episcopus, cum terrore dicebat ei: Non confiteris, infelix & immunditiis plene? Respondens lector, dixit: Ego quidē quod erat verū, dixi, quia non habeo causam; immunis enim sum. Si autem iubes quod non est audiri, ecce dico, Quia feci. Hoc cum dixisset, statim deposuit eum episcopus de gradu lectoris.

Deponitur ab episcopo. Ille autem deprecatus est episcopum, & dixit ei: Quia ergo peccaui, iube eam mihi dari vxorem. Neque enim ego ero ex hoc cleticus, neque illa virgo. Et tradita est in potestatem lectoris.

Accipiens ergo eam ab episcopo & à patre eius, commendauit eam in monasterium mulierum, & deprecatus est diaconissam, quæ erat præposita sororibus monasterij, ut vsquequod generaret sufferret eam. Itaque in pauco tempore impleti sunt dies partus, & affuit hora iudicij: gemitus, dolores, anxietates, ac infernales tormentorum dolores: & partus non egrediebatur. Transiit prima dies, secunda, & tertia, & septima dies, mulier præ nimis doloribus inferno appropinquabat. Non comedit, nec bibit, nec dormiuit, sed exclamabat, dicens: Heu mihi infelicissimæ, periclitor quàm maximè, quia incriminata sum lectorem. Abeuntes autem, dixerunt patri eius: Pater verò timens ne reprehenderetur, quasi qui calumniatus lectorem fuisset, tacuit alios duos dies.

Puella in partu diuino iudicio cogitur facere stuprum, & purgare lectorem. Puella autem in tormentis posita, nec pariebat, nec moriebatur, intantum, ut clamorem eius non ferentes, nuntiarent episcopo, dicentes: Testatur cum sacramento infelix illa, clamans diebus ac noctibus, quia criminata est lectorem. Tunc misit episcopus ad eum diaconum, & mandauit ei, dicens: Ora ut liberetur quæ te criminata est. Ipse autem nec respondit ei, nec ostium aperuit. Ex quâ die autem ingressus claustrat se, deprecabatur Christi Domini misericordiam. Pergit iterum pater eius ad episcopum, & fit oratio in ecclesiâ, & nec sic liberata est.

Innocens Eustathius lector pergit inclusus instar penitentis. Surgens autem episcopus, iuit ad lectorem, & pulsans ostium, ingreditur ad eum, & dicit ei: Eustathi, surge, solue quod ligasti. Et cum inclinasset genua lector cum episcopo, statim enixa est mulier. Præualuit autem deprecatio & instantia orationis ad demonstrandâ calumniam, & arguendam criminatricem: ut ex hoc discamus, quantum præualeat instantia orationum de periculis liberare, & cognoscamus apud Deum earum potèntiam.

Episcopus pergit ad cellam lectoris Eustathij. *Cap. xx.* **P**ASTORIS DEEST HERACLIDI. SEQUENTIA HABETUR FERÈ SUPRÀ IN ALIIS LIBRIS INTER VERBA SENIORUM. RUFF. l. 3. n. 52. PELAG. libell. 4. n. 29. **I.** SOLEBAT beatus abbas Pastor exponere fratribus de Scripturis Prophetarum, vbi dicitur: Quia nisi Nabuzardan princeps cocorum Nabuchononosor regis venisset in Ierusalem, vtique non fuisset incensum templum Domini. Hanc autem parabolam ex hoc exemplo ita exponebat spiritualiter, dicens: Quia & nos cum pulsauerit spiritus galtrimargiæ, id est, gulæ concupiscentia, in aliquas delectationes ac saturitatem ventris, si qui obaudientes atque explentes volu- prates ac desideria gulæ, tunc incenditur igne libidinis

Lector in iussu accusatus de stupro.

Deponitur ab episcopo.

Puella in partu diuino iudicio cogitur facere stuprum, & purgare lectorem.

Innocens Eustathius lector pergit inclusus instar penitentis.

Episcopus pergit ad cellam lectoris Eustathij.

Cap. xx.

PASTORIS

DEEST HERACLIDI. SEQUENTIA HABETUR FERÈ SUPRÀ IN ALIIS LIBRIS INTER VERBA SENIORUM. RUFF. l. 3. n. 52. PELAG. libell. 4. n. 29.

1. Cor. 3. bidinis templum Domini, id est, corpora nostra, sicut dicit Apostolus: Nescitis quia corpora vestra templum Dei sunt? Si quis ergo violauerit templum Dei, disperdet illum Dominus.

EIVSDEM 2. Quidam frater veniens ad abbatē Pastorem, dixit ei quod grandem tentationē pateretur. Dixit ei senior: Perge de loco quantum tres dies & noctes ambulare potes, & fac annum integrum, ieiunans vsque ad noctem. Cui frater respondit: Et si mortuus fuero antequam annus transeat, quid de me fiet? Dixit ei abbas Pastor: Confido in Deo, quia si cum tali proposito, vel qualicumque pœnitentiâ inuentus fueris, saluus eris.

EIVSDEM 3. Cùm venisset abbas Pastor in partibus Ægypti habitare, euenit quemdam cohabitare illi ex fratribus, habentem mulierem. Et sciebat senior, & numquam arguebat eum. Euenit autem eam nocte parere: & cognouit senior; & vocans fratrem suum iuniorem, dicit illi: Accipe tecum vnum vasculū³ chindij vini, & da vicino; hodie enim opus est illi. Et nesciebant fratres causam eius. Ille verò fecit sicut præcepit ei senior. Ædificatusque est frater ille atque compunctus. Post paucos enim dies ipse dimisit mulierem, & iuit ad seniore, & pœnituit.

EIVSDEM 4. Frater interrogauit abbatem Pastorem, dicēs: Damnum patior animæ meæ, quod sum cum abbate meo, quia mores eius non iustineo; quid ergo iubes? maneo adhuc apud eum? Et sciebat abbas Pastor, quia læderetur anima eius per abbatem suum, & admirabatur, quare interrogaret eum, si cum eo manere deberet. Dixit ei: Si vis, esto. Et vadens, mansit apud eum. Venit iterum, dicens abbati Pastori: Grauo animam meam. Et non dixit ei abbas Pastor: Discede ab eo. Venit & tertio, dicens: Crede mihi, iam non ero cum eo. Et dixit ei senior: Ecce modò saluus es, vade, & non sis vltra cum eo. Dixit autem senior eidem: Homo qui timet pati damnum animæ suæ, non opus habet interrogare: de occultis verò cogitationibus debet quis interrogare, & seniorum est probare. De manifestis autem peccatis non est opus requirere, sed statim abscidere. Interrogauit autem eum frater, dicens: Quomodo debeo esse in cœnobio? Respondit illi senior: Qui sedet in cœnobio, oportet eum omnes tamquam vnum existimare, & omnes æqualiter iustificare, & neminem cōdemnare nisi se, & conseruare os suum & oculos, & tunc requiescet sine sollicitudine. Dixit ei abbas Isaac, quādo vidit illum mittentem parum aquæ super pedes suos: Quomodo quidam vsi sunt discretionē, macerātes corpus suum? Respondit illi abbas Pastor: Nos non sumus docti corporum esse interfectores, sed passionum.

Consortium animæ noxium deuitandum.

Quomodo in cœnobio viuendum.

Passiones interficienda, non corpora.

EIVSDEM

Cordis contriti miseretur Deus.

5. Interrogauit frater eundem abbatem Pastorem, dicens: Si cecidero in modicam culpam, mordet me cogitatus meus, dicens: Cur delinquis? Respondit illi abbas Pastor: In quacumque horâ deliquerit homo, & dixerit, Peccavi: statim remissum est illi. Frequenter dixi, quia nullius miseretur, nisi corde contrito. Interrogauit eum iterum frater, dicens: Conturbant me cogitationes meæ, & non permittunt me curam habere delictorum meorum, sed cogunt me aspicere excessus fratris mei. Respondit ei abbas Pastor de abbate Theodoro, quia sedebat in cellâ suâ plangens semetipsum, & discipulus eius in alterâ cellâ sedebat. Venit autem discipulus senis ad eum,

& inuenit eum flentem, & dicit illi: Pater, quid ploras? Respondit illi senior: Peccata mea. Dicit illi discipulus: Non habes peccata, pater. Respondit ei senior: Certè fili, si permissum fuerit flere peccata mea, non viderem aliorum: nec tamen sufficeret mihi flere peccata mea, etiam si alij tres vel quatuor plangerent mecum. Qui semetipsum videt, homo est; iudicare autem alios, solius Dei est. Derelinquimus splendidam & directam viam, hoc est, vt plangat seipsum homo, & sit contentus peccatis suis: & spinosam ambulamus viam & tenebrosam, vt proximi tantum videamus delicta, & non nostra. Monachus malorum retributor, & derisor, & iracundus, monachus non est.

Propria descendenda peccata, non aliena inspicienda.

6. Senem frater interrogauit, dicens: Quare laborantium patrum quorundam facies florent, aliorum minus? Et dixit: Quicumque laborant, & deprecantur veniam peccatorum, antequam veniat ad eos gratia quæ sustinet laborem eorum, isti non virentes sunt, sed laborantes. In quibus autem appropiauit qui antè laborauerunt, per sufferentiam Iesu florent. Corde enim lætante floret facies. Mens clara & munda, est lucida sicut sol. Cùm enim non fuerint nebulæ, splendet clarè & lucidè; & cùm nebulæ operuerint eum, tenebescit. Et anima donec passionibus eam obrinet, obscuratur: cùm autem munda fuerit per gratiam Dei, ita fiet sicut scriptum est: Magna gloria eius in salutarum tuo. SENIS.

Mentis lucida lucida facies.

Psal. 10.

7. Ad beatum Apollonem cùm germanus suus intempestâ nocte venisset, petens vt de monasterio suo paulisper egressus ad eleuandum bouem, qui in paludis cœno cecidisset, ei præberet auxilium, flebiliter querebatur, quia eum solus non posset eruere. Cui abbas Apollo instanter obsecranti ait: Cur iuniorem fratrem nostrum, quem præteriens viciniorem quàm me habuisti, non rogasti? Cumque ille mortem olim sepulti fratris oblitum ex nimia abstinentiâ, sollicitudinis ac solitudinis iugitate velut impotem mentis existimans respōdisset: Quemadmodum poteram eum de sepulcro, qui ante annos quindecim obiit, vocare? Abbas Apollo respondit ei, dicens: Ignoras me quoque ante annos viginti huic mundo fuisse defunctum? nullaque iam posse de huius cellula sepulcro, quæ ad præsentis vitæ pertinent statum, vbique conferre solatia, quem intantum Christus ab intentione abrenuntiationis mundi abreptum, vel modicum ad extrahendum bouem tuum non patitur relaxari, vt ne breuissimum quidem momenti inducias sequenti se discipulo pro patris indulserit sepulturâ?

APOLLONIS.

Apolloni cella sepulcrum.

8. Abbati Ammona prophetauit abbas Antonius, dicens: Habes proficere in timore Dei. Et eduxit eum de cellâ ad lapidem, & dixit ei: Iniuria huic lapidem, cæde eum. Et ita fecit. Et dixit abbas Antonius: Ita & tu debes perficere mensuram hanc. Et cùm factus esset episcopus, obtulerunt ei virginem in utero habentem, & dicunt ei: Homo iste malum hoc operatus est, da ei disciplinam. Qui signans vterum eius, iussit illi dari sex pares sindones, dicens: Ne fortè cum veniat eius partus, moriatur aut ista, aut certè infans, vt inueniat vel sepulturam. Dicunt illi accusatores: Quid hoc fecisti? Da ei disciplinam. Respondit episcopus: Videtis fratres, quia prope mortem est, & quid ego habeo facere? Sufficit dolor quem habet, & confusio: dimisitque eam, AMMONAE.

Monachus instar lapidis nullis moueri debet iniurijs.

Disciplinam fornicatores castigandi.

eam, & non est ausus eam condemnare.

SENIS. 9. Dixit quidam senex ad alterum senem habentem charitatem, & suscipientem tam monachos multos, quam & seculares: Lucerna multis lucet, rostrum tamen proprium incendit.

SENIS. 10. Quidam senex dixit: Si audieris de aliquo fratre verbum malum, vel quod agat iniqua; responde, dicens: Numquid ego iudex eius sum? ipse hodie, ego cras. Opera quidem eius infirma tibi nota sunt, & perscrutaris ea; quare fortia eius opera & vitia nescis? Ego iam mortuus sum in peccatis meis, sufficiunt mihi peccata mea.

SENIS. 11. Iterum dixit quidam senex ad fratrem: Non oportet, fili, monachum requirere quid agat ille, vel ille, aut quemadmodum abstrahatur ille ab oratione in detractioe & verbositate, quæ nihil proderunt. Vnde nihil melius quam tacere & Deum rogare, ut vnde alius cadit, tu continearis.

SENIS. 12. Frater interrogavit senem, dicens: Abba, cogitatio mea insurgit mihi, dicens: Quia bene sum. Respondit ei senior: Qui non videt peccata sua, numquam in bonis erit. Ut autem aliorum videamus, nostra negligimus: idèd numquam in bonis versamur. Videntem propria peccata, decem millia cogitationum non possunt suadere, quia in bonis est: scit enim quid videt. Opus ergo est laborare multum. Negligentia enim & desidia excæcant nos in extremo vitæ.

ANTONII. 13. Interrogavit quidam frater beatum Antonium, dicens: Quid est detractio, & quid est alium iudicare? Ille respondit: Detractio in omnibus dicitur, omnis sermo malus, quæ non audet quis presentente fratre suo dicere: iudicare autem, qui dixerit de aliquo, quia frater ille negotiator est, & avarus, & cetera. Hoc est proximum iudicare. Iudicasti huiusmodi actus, hoc peius est quam detractio.

SENIS. 14. Quidam frater interrogavit senem, dicens: Si contristauero fratrem meum, quomodo deprecabor eum? Respondit ille: De profundo cordis tui cum dolore reconciliare ei: & videns Deus propositum tuum, satisfacet illi. Et respondit: Læsus sum à fratre meo, & volo meipsum vindicare. Senior autem rogabat eum, dicens: Fili, relinque Deo vindictam, & melius est. At ille: Non desistam, inquit, nisi fortiter memetipsum vindicauero. Cui ait senior: Quatenus semel hoc in animo tuo constituisti, vel oremus. Et exurgens senior, his verbis cæpit orare: Deus, iam non opus habemus tuo iudicio, neque nobis iam necessarius es, ut curam habeas de nobis: quia nos ipsi, sicut frater iste dicit, & volumus & possumus nos vindicare. Quod cum ille frater audisset, ante pedes senis effusus, veniam postulabat: promittens se cum illo, cui irascebatur, numquam deinceps certaturum.

INCERTI. 15. A quodam fratre senior aliquis interrogatus est: Quid est humilitas? Respondit: Si peccauerit in te frater tuus, remitte illi antequam tibi reconcilietur, & in omni vituperatione ne vituperes hominem, nisi temetipsum, dicens: Propter peccata mea hæc mihi euenerunt. Quoniam si commemorauerimus quæ ab hominibus inferuntur nobis, auferimus virtutem memoriæ Dei. Si autem commemorauerimus mala quæ a demonibus inferuntur nobis, erimus insaucij. Suspirauit autem & dixit: Omnes virtutes ingressæ sunt in cellam hanc vnam, & ex ipsis laboribus constat homo. Et interrogauerunt eum: Quæ hæc est virtus?

Respondit, ut homo vituperet semetipsum.

16. Frater quidam abiit haurire aquam de flumine: & inueniens mulierem lauantem vestimenta, peccauit cum eâ. Hauriens autem aquam, ibat ad cellulam. Insiluerunt autem in eum demones per cogitationes, & contristabant eum, dicentes: De cetero vbi vadis? non est tibi vltimus salus. ut quid etiam sæculum perdis? Intelligens autem frater ille, quia volunt eum omnino perdere, erigens se viriliter per confidentiam, dicit cogitationibus suis: Vnde ingressi estis in me cogitationes malæ, & contristatis me, volentes me omnino perdere? Non peccaui, & iterum dico, Non peccaui. Et ingressus in cellulam suam, continebat se sicut heri & nudius tertius. Reuelauit autem Deus vni vicino eius seniori, quia frater ille ruens, & in ipso casu subruisset diabolum, & vicisset. Veniens autem ad illum senior, dicit illi: Quomodo habes frater? Ipse respondit: Bene abba. Dicit ei senior: Et non es passus tristitiam his diebus? Respondit ei frater: Non. Dicit ei senior: Reuelauit mihi Deus, quia ruens subruisti diabolum, & vicisti. Tunc frater retulit omnia illi quæ sibi aduenissent. Senior autem dixit illi: Certè frater, discretio tua contriuit virtutem inimici.

17. Dixit abbas Macarius: Si aliquem corripueris commotus ad iracundiam, propriam passionem adimplet. Nec enim ut alium salues, te ipsum perdere debes. Erue proximum tuum à peccatis sine improprio, in quantum prauales, quia ad se Deus conuertentes non proijcit. Sermo autem malitiæ non demoretur in corde tuo contra eum, ut possis dicere: Dimite nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris. Quæ præcepta nobis facienda sunt cum fratribus nostris. Dei autem est dimittere, & confirmare petitionem nostram.

18. Referebant quidam fratres de abbate Nyterâ, qui fuit discipulus abbatis Siluani: quia quando in cellâ suâ in monte Sina degebat, moderatè abstinebat pro necessitate corporis. Quando autem episcopus ordinatus est in Faran, nimis constrinxit se ipsum in duriore abstinentiâ, & in vigilijs propensius, atque in orationibus intentius agebat. Hæc autem videns discipulus eius, dixit ei: Quid est, domine, hoc? quia quando in eremo conuersabamur, non tantum in abstinentiâ laborabas? Respondit ei beatus vir, dicens: Considera, frater, quoniam ibi eremus erat, & secreta vita, & paupertas: nunc autem egressi de eremo cum seclularibus conuersamur hominibus, & multæ ac variæ nobis occasiones occurrunt: & idèd timeo, ne in fine vitæ meæ in aliquâ occasione Deum offendamus. Si enim sanctus Apostolus Paulus, qui Christum in se loquentem habebat, & qui tantas virtutes animi possidebat, ut vsque ad tertium cælum adhuc in corpore positus ascenderet, tamen dicebat: Macero corpus meum, & seruituti subijcio, ne fortè alijs prædicans, ipse reprobus inueniar: quid nos humiles & peccatores oportet facere?

19. Sedente aliquando abbate Sisoï in cellâ, erat frater prope illum, & subito suspirauit, & non cognouit, eò quod esset frater in proximo illi: erat enim in excessu mentis. Et mittens sibi pœnitentiam, dixit: Ignosce mihi, frater, quia nondum factus sum monachus. suspirauit enim coram te.

INCERTI.
Desperationis viriliter resistendum.

MACARIUS.
Peccator benignè reuelandus.

NYTERA.
Pelag. libell. 10. n. 36. titulo Natyra.

Quare Nytera senior in episcopatu, quam monachatu.

1. Cor. 9.

SISOÏ.

SENIS.
Pasch. c. 1. n. 2.

Nemo facile indiciandus.

Aliena vitia non inuestiganda.

Propria peccata in scienda.

Quid de irabere, quid alium iudicare.

SENIS.
Pasch. c. 10. d. 2. nomine Ela. Pelag. libell. 16. n. 10.

Pasch. c. 7. n. 1. nomine Sisoï. Ruff. l. 3. n. 77.

Vindicta Deo volinquenda.

INCERTI.

Humilis facile alteri reconciliatur, & neminem vituperat.

AEGYPTIORVM PATRVM SENTENTIAE AVCTORE GRÆCO INCERTO,

MARTINO DVMIENSI EPISC. INTERPRETE.

Quædam
ex his et-
iam supra
occurrunt
in alijs li-
bris.

I
IOANNIS.
Patrum
victus pa-
nis cum sale

Matth. 7.

EIVSDEM
Humilitas
ex ieiunijs
& vigilijs.
Psal. 24.

POEME-
NII.
Cogitatio
fornicatio-
nis & de-
tractionis
statim re-
pellenda.

INCERTI.
Cõtra pas-
siones oran-
dum.

POEME-
NII.
Lucricupi-
ditas abuti-
canda.

AGATHO-
NIS.
Ne in viã
quidem
alienum
quid tollen-
dum.

Deut. 5.

BBAS Ioannes dicebat ad discipulos suos : Patres manducantes panem tantum & salem, fortes facti sunt in opere Dei, dum angustiarent seipsos; constringamus ergo nos in ipso pane & sale. Oportet enim seruietes Deo in ipsis coarctari, quia ipse Dominus dixit: Arcta & angusta est via quæ ducit ad vitam.

2. Interrogavit frater eundem senem, dicens: Ieiunia & vigiliæ quas agimus quid faciunt? Respondit: Ipsa faciunt animam humilem fieri. Scriptum est enim: Vide humilitatem meam, & laborem meum, & dimitte omnia peccata mea. Si enim laborat in his anima, miseretur & condolet illi Deus.

3. Abbas Pæmenius dixit: Cum cogitatione fornicationis & detractionibus proximi, cum his duobus in corde tuo ne loquaris, neque acquiescas omnino inquinamento ipsorum in animã. Quod si volueris hæc in corde tuo meditari, sine morã noxietatem eorum senties; quia instigatio perditionis est. sed per orationem & bona opera ad nihilum deducas malignum, & magis repelle illa, & habebis requiem.

4. Frater requisivit senem dicens: Quid faciam, pater, contra cogitationes passionum? Respondit: Ora Dominum ut videant oculi animæ tuæ auxilium, quod à Deo est, qui circumdat hominem & conseruat.

5. Quidam frater vadens in mercatum interrogavit abbatem Pæmenium, dicens: Quomodo vendam opera mea? dixit ei senex: Ne velis aliquid super quod valet vendere, sed magis si grauaris, esto amicus ei qui tibi violenter plus tollit, & cum requie vende. Ego enim aliquando vadens in mercatum, numquam volui de pretio operis mei plus iuari, & fratrem meum grauari, hanc habens spem, quia lucrum fratris mei opus fructificationis est.

6. Venit quidam frater ad abbatem Agathonem dicens: Pater, permitte me habitare tecum: suscipiensque illum vidit nitrum in manu eius, & dicit ei: Vnde habes nitrum? respondit frater: Inueni illum in viã dum venirem. Dixit illi senex: Tu illum posueras? respondit: Non. & dicit ei senex: Si ergo tu non posueras, quomodo veniens habitare tecum hoc tulisti quod non posueras? dum præ oculis Deum & mandata eius habemus, dicentem: Non concupisces, Non facies furtum. An ignoras, quia qui furatur rem alienam, dæmon efficitur? Mox autem remisit eum, dicēs: Reporta

illud in locum vnde tulisti, & habita tecum.

7. Interrogavit frater abbatem Sisoium, dicens: Dimissã est mihi hereditas à parentibus meis, quid de illã faciam? respondit senex: Quid tibi dicam, frater? Si dixerò tibi: Da illam in ecclesiam clericis, epulatur ex ipsã. Si dixerò: Da illam consanguineis tuis, nullam mercedem habebis. Si ergo me vis audire, da illam egentibus, & sine sollicitudine eris.

8. Abbas Moyses dixit: Priuatio rerum materialium, id est, voluntaria paupertas, & tribulatio cum patientiã, & discretio, instrumenta sunt monachi. Scriptum est enim: Si fuerint tres viri isti, Noë, Iob, & Daniel; viuo ego, dicit Dominus, ipsi salui erunt. Noë enim est in personã voluntariæ egestatis, Iob in personã tribulationis & patientiæ, Daniel in personã discretionis. Si ergo trium istorum sanctorum virorum actus in aliquo homine fuerint, Dominus in eo est, habitans cum ipso, suscipiens eum, & repellens ab eo omnem tentationem & omnem tribulationem superuenientem ab inimico.

9. Referebant patres sancti: Tres fratres fuerunt ad conductionem agri metendi, & postquam conduxerunt & cæperunt metere, vnus ex his infirmatus discessit in cellam suam: alij ergo duo fratres dixerunt ad inuicem: Frater noster infirmatur, adhortemur nos ipsos modicum, & speremus per orationes illius, quia & locum ipsius metemus. Postquam ergo messuerunt, & acceperunt mercedem conductelæ suæ certam tritici mensuram, tunc vocauerunt & illum fratrem, dicentes: Veni, leua mercedem conductelæ tuæ. Ille autem dixit: Qualem mercedem habeo, cum non potuissem metere? Illi verò responderunt: Propter orationem tuam nos compleuimus & tuum opus & nostrum, & idè accipe mercedem tuam. Ille autem noluit ab eis aliquid accipere: multis autem illum compellentibus, & illo non acquiescente, abierunt ad quemdam senem diiudicari: dixit autem frater qui infirmatus fuerat: Perreximus, domine mi abba, nos tres metere conductum agrum; infirmatus autem ego post vnum diem discessi in cellam meam, & modò compellunt me isti tollere mercedem pro opere quod non laboravi. Respondentes autem duo fratres dixerunt: Audi, domine noster pater, si fuissetis toti tres, cum labore grandi fortasse completuri fuissetis opus nostrum: nunc per orationes fratris nostri Deus nos adiunxit, & perfecimus totum agrum, & non vult tollere mercedem suam. Hæc audiens senex miratus est nimis, & conuocatis fratribus suis dixit: Venite fratres, & audite hodie iustitiæ iudicium. Expõ-
luit

SISOII.
Pelag. li-
bel. 10.
n. 56. titu-
lo Pastoris.
Hereditas
quomodo
utiliter
distribuenda.

MORSIS.

Ezech. 14.
Paupertas,
tribulatio,
discretio,
tria mona-
chi instrumeta.

TRIVM
FRATRVN
Pelag. li-
bel. 17.
n. 20.

Insignis
fratrum ex
charitate
contentio.

fuit vtriusq; partis singula verba, & omnes mirati sunt in vtriusque; vno quidem non consentiente accipere aliquid, illis verò compellentibus violenter suscipere fratrem mercedem suam. Tunc adstantibus omnibus ordinavit fratrem accipere mercedem suam, & dispensare eam sicut vellet. Ille verò abiit tristis & plorans.

SENIS. Paschal. c.42.n.3. 10. Dixit senex: Si habitas cum proximo, esto sicut columna lapidea, quæ si iniurietur non irascitur, si glorificetur non extollitur.

SISOR. Paschal. c.37.n.1. Ira fuga. 11. Dixit abbas Sisoïus: Cùm fuisset aliquando cum fratre in mercato vendere sportellas, videns quia iracundia appropinquabat mihi, dimittens nostra vascula fugi.

IOANNIS. Paschal. c.37.n.2. 12. Dixit abbas Ioannes: Ascendens aliquando viam eremi Scithiæ, & texens plectam, audiui camelarium loquentem sermones vanos; & ne forte irascerer, dimisi plectam meam, & fugi.

EIVSDEM 13. Idem senex, in secturâ messis dum esset, audiuit fratrem proximo suo cum irâ dicentem: Et tu loqueris? & dimittens agrum fugit.

POEMENIONIS. Ioan. 15. Ruff lib. 3. n. 201. Pelag. libell. 17. n. 10. 14. Interrogavit frater abbatem Pœmenionem, dicens: Quid est quod Dominus dixit: Maiorem hac charitatem, nemo habet; quàm ut quis animam suam pro amico suo ponat: quomodo hoc fiet? Respondit senex: Siquis audit verbum malum à proximo suo, & dum possit ipse similia illi reddere, pugnat tamen in corde suo, portans laborem tristitiæ, & vim sibi facit, ne respondens illi malum contristet illum, iste talis animam suam ponit pro amico suo.

MACARIÏ. Pelag. libell. 10. n. 34. Paschal. c.37.n.4. EIVSDEM 15. Item abbas Macarius dixit: Si reminiscimur malorum quæ ab hominibus patimur, perdimus virtutem memoriæ Dei: si autem recolamus malorum quæ à dæmonibus patimur, sine perturbatione erimus.

Ioann. libell. 1. n. 7. titulo incerti. Paschal. c.37.n.4. 16. Idem dixit: Culpa est monachi, si læsus à fratre aut iniuriatus, primus illi purgato corde in charitate non occurrat. Nam Sunamitis non meruisset suscipere Elisæum in domo suâ, nisi quia cum nullo aliquam habuit causam: Sunamitis erat in personâ animæ, & Elisæus in personâ Spiritus sancti figuratus, nisi pura anima non meretur suscipere Spiritum Dei. Ideò ira inueterata excæcat oculos cordis, & animam excludit ab oratione.

POEMENIONIS. 17. Interrogauerunt fratres abbatem Pœmenionem pro quodam fratre ieiunante sex diebus perfectè in septimanâ, iracundiosè autem nimis, propter quod hoc pateretur: respondit senex: Qui addiscit sex diebus ieiunare, & non vincere iracundiam, oportebat illum in paruo labore magis studium adhibere.

SENIS. 18. Abbas Pœmenius habebat proximum suum monachum secum in cellâ, qui habebat causam cum alio fratre foris monasterium suum sedente, & dixit ei abbas Pœmenius: Proxime mi frater, nolo te habere aliquam actionem cum aliquo, qui foris monasterio nostro est. Ille autem non audiuit eum. Surgens autem abbas Pœmenius, venit ad alterum senem magnûm, & dixit ei: Proximus frater meus habet causam cum aliquo foris monasterio nostro, & non requiescimus. Dixit ei senex: Pœmeni, & tu adhuc viuus sed vade in cellâ tuâ, & pone in corde tuo quia habeas annum quòd in sepulcro sis.

POEMENIONIS. 19. Sedente aliquando abbate Pœmenio in cellâ, litigauerunt fratres ad alterutrum nimis, & nihil locutus est omnino illis senex. Ingrediens

autem abbas Paphnutius, inuenit eos rixantes, & dixit ei: Quare dimisisti fratres & non es illis locutus ne litigarentur. Dixit illi Pœmenius: Fratres sunt, iterum pacificatur. Dixit ei Paphnutius: Quid est hoc? vides quia rixates vsque ad sanguinem panem venerunt, & tu dicis quia iterum pacificatur? Dixit ei Pœmenius: Sic pone frater in corde tuo quia non sum hic. Sic ergo erat quietus & tacens cum charitatibus abbas Pœmenius.

Abbas Pœmenius quietus & tacens.

EIVSDEM 20. Venerunt aliquando hæretici ad abbatem Pœmenionem & cœperunt detrahere de Archiepiscopo Alexandria: senex autem tacebat. Vocans autem discipulum suum, dixit illi: Pone mensam, & fac illos māducare, & sic dimitte illos cū pace.

EIVSDEM Detrahenti non attendendum.

EIVSDEM. 21. Interrogavit frater abbatem Pœmenionem dicens: Quomodo oportet sedere in cellâ? Respondit: Sedere in cellâ est manifestè operari manibus, & meditari verbum Dei, & quiescere, & solitariè panem tantum edere. Abscondus verò profectus est. sedentem suas reprehensiones semper arctare. & vbiicumque vadit, orationum canonicas horas implere, & secretius non negligere, sed meditare: postremò conuersationem bonam retinere, à malo verò recedere.

EIVSDEM. Quomodo sedendum in cellâ.

INCERTI. Pelag. libell. 3. n. 22. Paschal. c.21.n.4. 22. Interrogavit frater senem, dicens: Cor meum durum est, & non timet Deum: quid faciam ut possim timere Deum? Respondit: Ego sic arbitror, quia homo arguens se ipsum semper in corde suo, peruenit ad timorem Dei. Dixit frater: Quid est arguere seipsum? Respondit senex: Ut in omni causâ arguat animam suam, dicens ei quòd oportet adstare ante Deum, & iterum dicere: Quid volo ego cum homine aliquam habere malitiam? Arbitror ergo quòd si in istis permaneat, veniet in animam eius timor Dei.

INCERTI. Pelag. libell. 3. n. 22. Paschal. c.21.n.4.

Increpatio timorem generat.

MACARIÏ 23. Abbas Macarius dixit: Si facta est monacho despectio quasi laus, & paupertas sicut diuitiæ, & esuries sicut epulæ, numquam moritur. Impossibile enim est benè credentem & piè colentem Deum, cadere in passionem immundam & in errorem demonum.

MACARIÏ. Quis monachus immortalis.

SENIS. Deus sentiens per pre oculis habendus. 24. Dixit senex: Surgente vel ambulante vel sedente vel aliud quodlibet faciente, si est Deus præ oculis tuis, in nullo poterit te inimicus exterere. Si ergo cogitatio hæc manet in homine, virtus Dei adhæret illi.

PETRI. Pelag. libell. 11. n. 26. Os tuum clavis ostij alieni. Omnium doctrina luctus. 25. Dixit quidam frater Petro abbati: Cùm in cellâ sum, in pace est anima mea; cùm autem egredior foris, si audiero aliquos sermones loquentem fratre concurbor. Respondit senex: Clavis tua aperit ostium alienum. Dixit illi frater: Quod est hoc verbum? Respondit senex: Quia interrogatio tua aperit ostium sermonis illius, ut audias quæ non vis. Dixit frater: Quid ergo faciemus superueniente fratre, quid loquemur ad illum? Respondit senex: Omnium doctrina luctus est. Vbi non est luctus, non potest obseruari.

PETRI. Pelag. libell. 11. n. 26.

Os tuum clavis ostij alieni.

Omnium doctrina luctus.

SISOÏI. Paschal. cap. 39. n. 1. Semper armanda anima. 26. Requisiuit frater abbatem Sisoïum, Post quantum tempus debet homo à se abscidere passionem? Respondit senex: In quacumque horâ venerit passio, abscide illam, quia fragilis est anima; ante armetur, quàm inquinetur.

AGATHONIS. 27. Quidam frater requisit abbatem Agathonem, dicens: Non discedunt à me passionem. Respondit senex: Vasa ipsorum intra te sunt; da illis arthas retributionis ipsorum, & fugient à te.

INCERTI. 28. Quidam frater venit ad aliquem anachoretam, & cùm ille in charitate suscepisset illū, discedens

dens dixit illi: Indulge mihi, abba, quia de cōsuetudine tuā moui te. Ille autem respondit, dicens: Mea cōsuetudo est, frater, vt venientem reficiam cum pace, redeuntem dimittam cum charitate.

SENIS. 29. Requisiuit frater senem, dicens: **Quomodo** Deus cūm promittit bona animę per sanctas Scripturas, & non vult anima in illis manere, sed inclinatur ad transitoria & immunda? Respondit senex: Quia necdum gustauit dulcedinem cęlestium, vt ex toto corde exquirat Deum; ideō ad immunda citiūs reuertitur.

SENIS. 30. Requisiuit frater senem, dicens: **Quomodo** anima delectatur in passiones. Respondit: Anima delectatur in passiones, sed Spiritus Dei est qui continet illam. Plangere ergo debemus, & attendere quę in nobis immūda sunt, rogantes Deum, qui potens est in omnibus, vt amputet à nobis maligna semina. Maria ergo dum inclinans se in monumentum fleuit, mox apparuit illi: sic est & in animā, si lacrymas diligit.

SENIS. 31. Interrogauit frater senem, dicens: Dic mihi, abba, verbum salutis. Respondit: Vade, roga Deum vt donet tibi luctum habere & humilitatem, & attende semper ad peccata tua.

POEMENI 32. Dicebāt de abbate Pœmenio, quōd cūm in ecclesiā in congregationem egressurus erat de cellā suā, sedebat prius quali horā vnā, discernens in se ipso cogitationes suas, & sic ingrediebatur.

SENIS. 33. Frater requisit senem, dicens: **Quid** faciam pro peccatis meis? Respondit: Qui vult liberari à peccatis, planctu liberatur ab eis, & qui vult in se ædificare virtutes, planctu ædificet. Ipsa enim Scriptura planctus est. Nam & patres nostri hoc discipulis suis dixerunt: Plangite. Altera enim via non est ad vitam nisi ipsa.

SENIS. 34. Requisit frater senem, dicens: **Quid** faciam, pater? Respondit: Abraham quando ingressus est terram repromissionis, sepulcrum prius adquisiuit sibi, & propter sepulcrum hereditauit terram. Dixit illi frater: **Quid** est sepulcrum? Respondit: Locus est planctus & luctus.

MOYSIS. 35. Abbas Moyses dixit: Si non concordant actus & oratio, in vanum laborat homo. cūm enim orat quis pro se ipso, vt indulgeantur illi peccata, obseruet ne illa faciat iterū. Quando enim voluntatem peccandi quis dimiserit, & ambulat permanens in timore Dei, istum mox cum gaudio suscipiet Dominus.

SENIS. 36. Requisit frater senem, dicens: **Quid** faciet homo in omni tētatione veniente super se & omni cogitatione immissā ab inimico? Respondit: Plangere debet in cōspectu bonitatis Dei, vt succurrens auxilietur illi. Scriptū est enim: Dñs mihi adiutor est, & ego vindicabo super inimicos meos.

SENIS. 37. Interrogauit frater senem: Ecce homo cedit seruū suū pro culpā quam fecit, quid dicet tunc seruus domino? Respondit: Si non est seruus malus, dicet domino, Peccaui, miserere mei, & aliud nihil dicit. Sed cūm ipse cognoscit peccatū suū, & confitetur quia peccauit, indulget illi dominus.

SENIS. 38. Requisit frater senem: Si fuerit persecutio pro causā fidei, vbi est fugiendum? Respondit: Vbi audieris orthodoxos esse fideles, illic vade.

POEMENI 39. Requisit frater abbatem Pœmenem, dicens: **Quid** faciam, quia cōturbant me cogitationes sedentē in cellā? Respondit: Neminem despicias, nullum diiudices, de nullo malum loquaris, & Deus dabit tibi requiem, & statuet sessionem

tuam sine conturbatione: custodi enim sermonem, & qui seipsum intēdit, & discretio, directiones sunt animę. Si quis ergo proiciat seipsum in cōspectu Dei, & nō seipsum exaltans mensuret cum magnis, & suam voluntatem non statuat, sed sedens in cellā suā ordinem suū seruet, nō conturbatur, quia hęc sunt animę instrumenta. Ex omnibus tamen his torā hęc virtute custodi, vt nō statuas propriam volūtatem, & habebis requiem.

Vnde quies.

40. Interrogauit frater senem, dicens: **Quid** faciam, quia molestant me cogitationes? Respondit: Vade & loquere eis. Dicite mihi, quid quero ego, aut quam causā habeo vobiscum? & habebis requiem. Esto despectus, & voluntatem tuam iacta post te, nullam habeas sollicitudinem, & fugient à te cogitationes.

SENIS.

41. Interrogauit frater senem, dicens: **Quare** aliquoties dum psallo festino ad finem celerius peruenire? Respondit: **Quomodo** ergo apparebit homo, qui amat Deum, nisi cūm aliqua submissio dæmonis est, & tunc compellimus nos ipsos violenter charitate & timore Dei retenti.

SENIS.

42. Idem dixit: Succensæ ollæ non appropinquant muscæ, tepidæ verò superinsidunt. Ita & monachū succensum diuini Spiritus igne fugiunt dæmones, tepidum verò illudunt.

SENIS.

Item dixit: Si te persequuntur aduersarij, primò fuge, secundò fuge, tertio esto rhomphæa, contra ipsos, & exies super eos, concide illos.

Ruff. l. 3.

n. 204.

Paschaf.

c. 39. n. 3.

EIVSDEM

43. Quidam frater venit ad abbatem Pœmenem in diebus quadragesimæ. & dum consulisset illum pro cogitationibus suis, dixit seni: Dubitabam in his diebus venire huc; dicebam enim: Ne fortè in diebus quadragesimæ inclusus esses. Respondit senex: Non didicimus nos ligneum claudere ostium, sed magis ostium lingue.

POEMENI

Ostium lingue claudendum.

44. Venerunt aliquando fratres de Scithi ad Ioannem monachum in silentio sedentem & operantem: cumque salutassent eum, conuersus in alteram patrem cœpit operari. Dicunt illi fratres: Ioannes, quis tibi dedit schema monachi, & quare non docuit te suscipere fratres, & dicere illis: Orate, vel, Sedete. Dicit eis Ioannes: Non vacat homo peccator: ad hęc dicit abbas Theodorus: Verum dices: Homo, qui est in supplicatione & pœnitentiā. Deus non requiret hoc mandatum.

IOANNIS.

45. Frater requisit abbatem Pœmenem, dicens: Pater, doce me quid faciam. Respondit: Scriptum est: Quoniam iniquitatem meam ego pronuntiabo, & cogitabo pro peccato meo.

POEME-

NIS.

Psal. 50.

46. Requisit frater senem, dicens: Pater, quid faciam? Respondit: Vade, & ama tibi ipsi vim facere; euagina gladium tuum, & exi in bellum. Dicit ei frater: Non me permittunt cogitationes. Respondit senex: Scriptum est, Inuoca me in die tribulationis tuę, & eripiam te, & glorificabis me. Inuoca ergo Deum, & eripiet te.

SENIS.

Paschaf.

c. 41. n. 1.

Psal. 49.

47. Erant aliquando abbas Theodorus, & abbas Or mittentes lutum in testū cellę, & dixerunt vnus ad alterum: Modò si visitat nos Deus quid sumus facturi? Tunc ad alterutrum ambo plangentes dimiserunt opus imperfectum, & vnusquisque in cellam suam recesserunt.

THEODO-

RI & OR.

Pelag. li-

bell. 3. n. 19

48. Abbas Siluanus dum sederet in cellā factus in extasi pendeat in facie suā, & post multas horas surgens plangebat. Adstans autem discipulus eius dixit: **Quid** habes, pater? Ille autem tacens plangebat. Dum autem molestus illi esset discipulus,

SILVANI.

Ruff. l. 3.

n. 205.

Ioan. li-

bell. 3. n. 15

VT

vt diceret ei cur plangeret; violenter compulsus dixit: Ego in iudicium raptus sum, fili, & vidi multos schematis monachilis euntes in supplicijs, & multos laicorum euntes in regnum.

ZACHARIAE. Pelag. libell. 15. n. 17. IOANNIS. 49. Abbas Moyfes venit ad puteum haurire aquam, & vidit fratrem Zachariam orantem, & Spiritum Dei super eum quiescentem.

IOANNIS. 50. Dicebatur de abbate Ioanne, quia nunquam permittebat cogitationem otiosam ascendere in corde suo, neque loquebatur de causis sæculi huius. Tentauerunt ergo eum fratres, dicentes: Gratiarum agimus Deo, pater: pluit enim nimis & palmæ arbores irrigatæ producunt germina, ex quibus inueniant fratres folia quæ operentur. Dicit illis senex: Sic est, fratres, & Spiritus Dei cum descenderit in corda sanctorum, adaperiuntur, & producent fructus in timore Dei.

SENIS. 51. Interrogauit frater senem, dicens: Quid est quod dixit Dominus: In carcere eram, & venistis ad me? Respondit: Licet hoc in proximis sibi Dominus imputet factum, tamen quia carcer est sedere in cellâ, si quis sedens in cellâ memoriam semper habeat Dei, illi rectè dicendum est: In carcere eram, & venistis ad me.

BESARIO. 52. Requisiuit frater senem, dicens: Quid faciam, quia cogitationes me conturbant? Respondit abbas Betarion: Tu quiesce, & non te mensures cum magnis, sed esto tacens in corde tuo.

ANTONII. 53. Interrogauit frater abbatem Antonium, dicens: Quid est pro nihilo seipsum homo aestimare? Respondit: Similem se iumentis irratiabilibus aestimare, pro eo quod nihil diiudicant sicut scriptum est: Ego autem velut iumentum factus sum apud te, & ego semper tecum.

EIVSDEM. 54. Requisiuit abbas Pambo abbatem Antonium, dicens: Quid facio sedens in cellâ? Respondit: Non sis confidens in merito iustitiæ tuæ, & non cogites de rebus transitorijs, & esto tenens linguam & ventrem.

SENIS. 55. Requisiuit frater senem, dicens: Putas bonum est habere aestimationem bonam in conspectu hominum? Respondit: Aestimationes istæ virtutem non habent. ne ergo velis aestimationem habere apud fratrem tuum, sed magis fuge.

SENIS. 56. Interrogauit frater senem, dicens: Quid est humilitas? Respondit: Si quis benefacit facienti sibi malum, humilitas perfecta est. Dicit frater: Quod si non potest quis ad hanc mensuram venire vt hoc faciat? Respondit: Fugiat, & quiescat.

SENIS. 57. Frater requisit senem, dicens: Quid est profectus monachi? Respondit senex: Humilitas. Quantum enim quis in humilitate inclinatur, tantum proficit in excelso.

SENIS. 58. Requisiuit frater senem, dicens: Quomodo anima suscipere potest humilitatem? Respondit: Si sua semper scrutetur mala.

POEMENII. 59. Abbas Pœmenius dixit cum gemitu: Omnes virtutes ingressæ sunt in cellam meam præter vnâ virtutem, & ex eius labore stat homo. Interrogauerunt eum fratres, quæ esset ista virtus talis? Respondit senex: Vt semper seipsum reprehendat homo.

SENIS. 60. Quidam frater rogauit senem, dicens: Veni in cellam meam, si mereor vt lauem pedes tuos. Ille autem noluit. Iterum secundo & tertio dixit illi: & non iuit. Nouissimè abiit in cellam senis, & mittens pœnitentiam ante ipsum, rogauit eum vt veniret in cellam eius. Et surgens venit cum eo,

& dixit ad senem: Quare toties antè rogatus non venisti? Respondit senex: Cum verbis solum dicebas, non satisfacisti cordi meo vt venirem; cum verò monachile opus humilitatis vidi in te, & ego tunc gaudens veni ad te.

61. Dixit senex: Quod non didicit homo, & ipse non obseruauit, quomodo docere proximum potest? esto ergo semper humilis ad discendum.

62. Dixit senex: Virtus monachi est, in omni tempore seipsum arguere.

63. Dixit senex: Non potest homo videre cogitationes suas foris, sed cum intus insurgunt, & si quis est bellator, expellit illas.

64. Dixit senex: Opus monachi est, videre cogitationes suas à longè.

65. Dixit senex: Causa quæ non preuidetur, non permittit nos in meliora proficere.

66. Dixit senex: Non mensures teipsum, sed adhære benè conuersanti.

67. Dixit senex: Omnem causam quam non abscedit à se homo, iterum in ipsâ implicatur.

68. Dixit senex: Omnis labor qui superuenit homini, victoria est illi.

69. Dixit senex: Abominatio est antè Deum omnis carnalis delectatio.

70. Dixit senex: Si venerit tibi cogitatio pro carnali necessitate, & tangit te semel & bis & tertio, non audias.

71. Dixit senex: Si non dixerit homo in corde suo, Quia Deus & ego solus in isto mundo sumus, non habet requiem.

72. Dixit senex: Peregrinatio est tacere.

73. Dixit senex: Imminuens quis humanam notitiam & ventrem habet requiem.

74. Dixit senex: Oportet monachum cor forte habere ad singula, & saluabitur.

75. Dixit senex: Si videris vel audieris aliqua non renunties fratri, quia nutrimenta sunt pugne.

76. Dixit senex: Voluntas propria, & requies, & consuetudo istorum deiicit hominem.

77. Dixit senex: Charitas, & taciturnitas, & occulta meditatio operantur puritatem.

78. Dixit senex: Quæcumque super mensuram sunt, dæmonum sunt.

79. Dixit senex: Quid opus est ædificare alienam domum & propriam subuèrtere?

80. Dixit senex: Vnicuique inter medium Dei & hominis propria voluntas murus est æreus & petra anteposita. Si ergo superauerit homo voluntatem suam, potest verissimè dicere: Et in Deo meo transgrediar murum.

81. Dixit senex: Nos derelinqentes rectam & luminosam viam, per spinosam & tenebrosam gradimur; id est, derelinqentes plangere nos ipsos & nostra peccata, in negligentias proximorum semper aspiciamus.

82. Dixit senex: Non est monachus qui de alio detrahit; non est monachus qui reddit malum pro malo; non est monachus iracundus; non est monachus cupidus, superbus, avarus, aut elatus, aut verbosus: sed qui verè monachus est, humilis & quietus, & charitate plenus, habens timorem Dei semper in corde suo.

83. Dixit senex: Vide ne contemnas fratrem tibi astantem; nescis enim vtrum in te sit Spiritus Dei an in illo.

84. Dixit senex: Humilitas & castitas & timor Dei superiora sunt omnibus virtutibus.

- SENIS. 85. Dixit senex: Æqualis est causa monacho, si contra eum qui vi nocuit, causare velit ac si contra diabolum.
- SENIS. 86. Dixit senex: A minore actione usque ad maiorem quam agit homo, totum in fastu eius ponitur, siue in cogitationibus, siue in operibus.
- SENIS. 87. Dixit senex: Humilitas non est sumptus, sed in omni sumptuali est condimentum.
- SENIS. 88. Dixit senex: Humiliare seipsum, & despectu se apud ipsum habere, pro muro est monacho.
- SENIS. 89. Dixit senex: Qui vult ædificare domum, multa necessaria procurat, ut possit perficere; ita & monachum multam curam habere oportet ut possit opera Dei perficere.
- SENIS. 90. Dixit senex: Beatus qui sustinet laborem cum gratiarum actione.
- SENIS. 91. Dixit senex: Non est fortior virtus quam nullum spernere.
- SENIS. 92. Dixit senex: In omnibus sibi vnumquemque vim facere, hæc est via Dei, & opus monachi.
- SENIS. 93. Dixit senex: Qui sibi vim facit propter Deum, similis est homini confessori.
- SENIS. 94. Dixit senex: Homo habens mortem præ oculis omni hora, vincit pusillanimitatem.
- SENIS. 95. Dixit senex: Esto liber in loquendo, non seruus.
- SENIS. 96. Dixit senex: Impossibile est sine custodia oris proficere hominem vel in vnâ virtute: prima enim virtus custodia oris est.
- SENIS. Pelag. libell. 3. n. 4. 97. Dixit senex: Ego tres res timeo, id est, cum anima egressura est de corpore, & cum in præsentia Dei venturus sum, & cum sententia contra me data fuerit.
- SENIS. 98. Dixit senex: In quocumque loco sedens non respicias ad illos, qui habent consolationem suam, sed ad egenum non habentem panem aut requiem.
- SENIS. 99. Dixit senex: Si habes passionem, & relictâ illâ pro aliâ re oras Dominum, non exaudieris: sed primùm pete pro impugnatione tuâ, & cum pullans ingressus fueris, tunc pro aliis aliqua petitione roga.
- SENIS. 100. Dixit senex: Tria sunt ista capitula, timor Dei, & oratio assidua, & benè facere proximo suo.
- SENIS. Pelag. libell. 15. n. 32. titulo *Pastoris*. 101. Dixit senex: Sicut flatus egrediens de naribus sine quo non viuatur, ita homo timorem Dei & humilitatem semper debet habere in se.
- SENIS. 102. Dixit senex: Quid opus est incipere artificium, si non discat perficere illud? nihil est ergo quod incipitur & non perficitur.
- SENIS. 103. Dixit senex: Homo si cordi tuo non satisfacit, ne credas illi conscientiam cordis tui.
- SENIS. 104. Dixit senex: Constitue tecum nulli vquam homini malè facere, sed purum habere cor ad omnem hominem.
- SENIS. 105. Interrogauit frater senem, dicens: Si videro inter fratres aliquam negligentiam, iubes ut arguam? respondit: Si sunt seniores vel coetanei tui, humiliter admone sine increpatione, ut in hoc ipso humilis inueniaris.
- SENIS. Paschal. c. 43. n. 1. tit. *Serapionis*. 106. Frater requisit senem, dicens: Fratres alij mecum cohabitant, & volunt ipsi ut ego illis præcipiam, quomodo iubes ut faciam? respondit: Factu quod præcipis, ut non tantùm illis præcepta, sed & formulam præbeas.
- MACARIUS 107. Dicebant pro abbate Macario maiore, quia sicut Deus protegit totum mundum & portat peccata hominum, ita & ille quasi quidam Deus terrenus fuit in fratribus, operiens delicta illorum, & ea quæ videbat vel audiebat, quasi non videns & non audiens.
108. Interrogauit abbas Moyses abbatem Siluanum, dicens: Potest homo per singulos dies apprehendere initium? respondit: Si est operarius, potest per singulos dies sumere initium: oportet enim apprehendere vnumquemque parum aliquid ex omnibus virtutibus. Singulis ergo diebus surgens manè, sume initium vnum in omnem virtutem, & in omne mandatum Dei. In magnâ patientiâ & longanimitate, cum timore & charitate Dei, cum humilitate animæ & corporis, in multâ sustentatione, in tribulatione & commoratione cellæ, in oratione & deprecatione, cum gemitu, cum puritate cordis, & oculorum, & custodiâ linguæ & sermonum, in abrenuntiatione rerum materialium & desideriorum carnis, in certamine crucis, id est, cruciatione & paupertate spiritus, in continentia spirituali & agone pugnæ, in pœnitentiâ & luctu, in simplicitate animæ & taciturnitate, in ieiunio & vigiliis nocturnis, in operatione manuum secundum quod docet Paulus Apostolus, dicens: Operantes manibus nostris, in fame & siti, in frigore & nuditate, in laboribus & tribulationibus, in necessitatibus & angustiis & persecutionibus, in foueis & speluncis & cauernis terræ. Esto factor verbi, & non auditor tantùm, operans talentum in duplo, habens vestem nuptialem, firmatus super firmam petram, & non super arenam. Eleëmofyna & fides non te derelinquant, cogitans omnè diem mortis esse vicinam, & quasi iam clausus in monumento nihil de hoc sæculo cures. Inedia escarum, & humilitas, & luctus non recedant à te, & timor Dei permaneat in te omni horâ. Scriptum est enim: Propter timorem tuum Domine in vtero accepimus, & doluimus, & peperimus spiritum salutis. Hæc ergo & si qua alia virtus est, in his perspice, ne te ipsum mensures cum magnis, sed crede te inferiores esse omni creatura, id est, deteriores à quouis homine, quamlibet peccatore. Habeto discretionem, discernens temetipsum, & non diiudices proximum, neque inspicias aliena delicta, sed tua plange peccata, & de nullius hominis actibus sollicitus sis. Esto mansueti spiritus & non iracundi. Nihil in corde tuo cõtra aliquem cogites mali, nec habeas inimicitiam in corde tuo, neque odium contra inimicantem tibi sine causa, neque irascaris inimicitie eius, neque despicias eum in necessitate & tribulatione eius, nec reddas malum pro malo, sed esto pacificus cum omnibus; hæc est enim pax Dei. Non te credas malum facienti, neque congaudeas ei qui facit proximo malum. Non detrahas alicui, quia Deus cognoscit omnia, & videt vnūquemque. Non credas detrahenti, neque congaudeas ad malè eloquium eius. Non oderis aliquem propter peccatum eius, quia scriptum est: Nolite iudicare, & non iudicabimini; neque despicias peccantem, sed ora pro illo, ut det illi Dominus conuersionem in patientiâ, & misereatur illius, potens enim est Dominus. Et si audieris pro aliquo quia agit iniqua, responde dicens: Numquid ego iudex sum? homo sum peccator, mortuus sub peccatis meis, & lugens mea propria mala: mortuus enim causam nõ habet curare pro aliquo. Hæc omnia ergo qui cogitat & procurat,

SILVANI.

Paschal.

c. 43. n. 2.

Manè bona
proposita
statuenda.

2. Cor. 11.

Iacobi 1.

Ruffin. l. 3.

n. 206. titu-

lo *Inceri*.

Pelag. li-

bell. 10.

n. 63. titu-

lo *Moyfis*.

Isaia 26.

Math. 7.

curat, operarius est vniterſæ iuſtitia ſub gratiâ & virtute Domini noſtri.

Moyſis. 109. Hæ ſunt ſententiæ ſeptem, quas locutus eſt abbas Moyſes ad abbatem Pœmenionem, quas ſi quis in cœnobio, aut in ſolitudine, aut in ipſo ſæculo poſitus cuſtodierit, poterit ſaluari.

Ioannes libell. 4. imitiõ per aliquot numeros.

1. In primis, ſicut ſcriptum eſt, debet homo diligere Deum ex totâ animâ & ex totâ intelligentiâ ſuâ.

2. Debet homo diligere proximũ ſicut ſeipſum.

3. Debet homo mortificare ſeipſum ab omni malo.

4. Non debet homo diiudicare fratrem ſuum in aliquâ cauſâ.

5. Non debet homo maſum facere alteri.

6. Debet homo priuſquam exeat de corpore, mundare ſeipſum ab omni inquinamento carnis & ſpiritus.

7. Debet homo ſemper cor contritum & humiliatum habere. Quod ille poteſt implere, qui ſemper ſua peccata & non proximi conſiderat, opitulante gratiâ Domini noſtri Ieſu Chriſti, qui cum Deo Patre & Spiritu ſancto viuunt & regnant per omnia ſæcula ſæculorum, Amen.

I N

A P P E N D I C E M

A D

V I T A S P A T R V M

N O T A T I O.

I N H E R A C L I D I S P A R A D I S V M.

HERACLIDIS EREMITÆ] Prima editio addit, quondam Palæſtinæ episcopi. quod unde promptum ſit, ignoro. Certè deest hoc manuſcripto meo, quem ex abbatiâ Amandinâ, à vetuſtâ quidem manu, ſed valdè

mutilum, naſtus ſum. M. S. Moretianus Paſchaſium ſine Palladium diaconum libri huius auctorem facit. Eadem prima editio in ſine libri Heraclidem Bithyniæ episcopum facit. Meminit huius Petrus à Natalibus in Catalogo Sanctorum lib. XI. cap. LXXXVII. & quæ ibi de eo textit, ex hoc libro deſumpta ſunt; quare non exſcribo.

CAP. II.

2. ET NEPOS] Quid nepos hic faciat, non video, an Nepos nomen proprium? ſed nulla eius veſtigia vel in Palladio veteri, vel in Palladio Herueti. Nam Palladius veſtus cap. v. habet, fratres Dracontij, viri mirabilis. Palladius Herueti: & Ioannis filij fratris Dracontij, viri admirabilis, Gracè eſt, καὶ Ἰωάννην τὸν ἀδελφὸν Δρακοντίου ἀνδρὸς θαυμαστοῦ: Et Ioannis fratris Dracontij viri mirabilis. ut verear ne pro ἀδελφῷ, fratris, legerit interpres Heraclidis ἀδελφίδου, nepotis. Alias ſuſpicari quis poſſit ἀδελφίου legendum. Certè & infra cap. XXXIII. I. occurrit Adelpus inter monachos cum Ammonio, Panbone, & aliis.

3. HIC IDEM SANCTISSIMVS CVM A RVFFINO] Baronius tomo IV. anno Chriſti CCCXCIV. Siricij Papa x. Theodoſij Imp. XVI. agens de Synodo Conſtantinopolitanâ in enceniiſ ita ait: Quamobrem illud exiſtimo huiusmodi episcoporum conuentum, non conuocatum eſſe vel eccleſiaſticorum dogmatum cauſâ, vel diſciplina eccleſiaſtica terminanda ſu-

dio; ſed ad hoc, ut nouam baſilicam apoſtolorum Petri & Pauli nomine erectam à Ruſſino præſecto prætorio, penes quem ſumma erat in toto Orientali Imperio auctoritas, eidem dedicarent: huncquæ ipſum eſſe conuentum episcoporum, cuius Palladius res ſuorum temporum ſcribens meminit, cum de Euagrio Pontico agit, qui vnâ cum Ammonio & aliis ex Aegypto vocatus à Ruſſino eâ de cauſâ Conſtantinopolim venit. Hic idem, inquit, ſanctiſſimus cum à Ruſſino, &c. ſubdens de Ammonio ibidem deſuncto, & in eadem baſilicâ Ruſſinianâ dictâ, ſepulto. Certè quidem ad dedicationem baſilicarum vocari ſolitos è remotiſſimis quoque regionibus episcopos, quæ dicta ſunt ſuperius de Antiochena ac Ieroſolymitana eccleſiarum enceniiſ docent.

Pallad. in Lauſiac. cap. 2.

Meminit eiſdem à Ruſſino erecta baſilica Sozomenus, lib. VIII. cap. XVII. adificatamque fuiſſe ait trans mare prope Chalcedonem, in loco dicto, Ad Quercus: ubi ab eodem Ruſſino ſumptuoſa villa exſtructa erat, erectaque regia ades, ipſaque baſilica in honorem præcipuorum apoſtolorum Petri & Pauli dedicata, dicta quoque nomine communiori, Apoſtolæum; in quâ poſteâ à Theophilo episcopo Alexandrino collecta Synodus fuit aduerſus Ioannem Chryſoſtomum, ut ſuo loco dicetur. Hactenus Baronius.

4. BUCELLATIM] Ita editi tam hîc quam mox, nempe à bucellâ ita fecere, quod hîc partes & particulas legerent. Ita quoque Palladius veſtus capite x. Sed videndum num vera lectio ſit, bucellatum, quod panem biſ-coctum ſignificat, ſeu ἐξηδὴν ἄρτον, ſiccum panem, qui militibus & eremitis in uſu, quia diutiùs durat. Vulcarius in Anidio Caſſio: Et præter lardum ac bucellatum atque acetum, militem in expeditione portare prohibuit. Omnino bucellatum hîc apud Heraclidem legendum, confirmat M. S. Moretianus, quem hoc ipſo

CAP. VI.

tempore cum filium hoc Notationum inter manus operarum versatur, primum nactus sum.

5. BELVA QUÆDAM] Palladius hic habet hyenam. An igitur hic belua pro belba est, id est hyena. Certè b & u sæpè inter se commeant. Sic infra c. xi. ubi in nostro feræ, in Palladio hyænæ. Capitolinus in Gordiano 111. Belbi, id est hyænæ decem. Quamquam & belua quoque pro hyænâ scribitur. Gloss. βελβα ζῶον, belua. Certè belua apud auctores nunc pro elephanto, nunc pro hyænâ, nunc pro ceto capitur. Pro hyænâ quoque videtur capi hic supra cap. v. in Nathanaèle: multæ enim beluæ illa esse per desertum noscuntur. ubi Heruetus ex suo Græco textu vertit: Sunt enim hyænæ in his locis.

CAP. VII. 6. ITALICOS] Pallad. Herueti scitia: Palladius vetus cap. xv. in Euagrio & in aliâ re: Italicum olei. In Palladio Græcè est cap. xxi. Σαίτην πῶν ὄς ἰταλικῶν δέμα ἢ ὄπτα. Heruetus vertit: cum scitia octodecim ebibisset.

CAP. X. 7. ORGYIAS] Heruetus in Palladio vertit vlnas.

CAP. XII. 8. FAGADENAM] Græcis φαλέδαινα, Latinis Phagedæna, triplici significatu. Vel enim ulcera in genere significat, quæ semper maiora & deteriora sunt; vel certam speciem ulceris tumidi, profundi, vicinas partes exedentis; vel nimiam cibi appetentiam. Vide Ioannis Gorraî Definitiones medicas.

CAP. XV. 9. CILICENSIS] An amphora vel lagena ex Ciliciâ?

10. ENEVS] Fabri editio Eneus, Lipomani, Æneus, tamquam si ad proprium aliquod nomen aluderetur. Sed Græcum verbum retinuit interpres, eneus ab ἐνεός vel ἐνεός, quod significat, percussum, mutum. Vide dicta supra libro 1. ad Vitam Abrahæ cap. v. notat. 10.

11. OXYRINCHAM] Palladius Herueti capite lxxxvi. habet celerem manum. An igitur Heruetus in Græco invenit ὄξω χεῖρα, pro quo Heraclidis interpres legerit litterarum transpositione, ὄξυρῖνα? Græcum Palladij textus Venetus MS. habet ὄξυρορχον χερακῖνες.

12. VNVM EPETA, ALTERVM NONAXON, TERTIVM ANTIPHYRON] Hic verò hæc, nec video qui me expediam. Palladius Herueti capite lxxxvi. hæc tantum habet: Composuit tres sacros libros monachorum, qui dicuntur Ἀντιρήπικα, hoc est, Contradictoria. Inuenio in MS. Veneto: Σωτῆριον ἐν πῆλα βιβλία ἰσομοναχικά, ἀπρηπικά λεγόμενα. Subiungam hic auctores, qui agunt de operibus Euagrii, si forte ex iis verum excerpere possimus. In primis hæc de Euagrii scriptis narrat Socrates lib. iv. c. xxiii. secundum Græcos, vel xviii. iuxta Latinos: Τοῦ τῶ καὶ βιβλία ἄγαν περὶ αἰῶν συγγράμματα ὧν τὸ μὲν, Μοναχός, ἢ περὶ φραγκικῆς ὀπτιγέγραπται τὸ δὲ, Γνωστὸς, ἢ τὸν καταξιδόντα γνώσεως. κεράλαια δὲ αὐτῷ πεντήκοντα τὸ δὲ, Ἀντιρήπικὸς ὑπὸ τῆς θείων γραφῶν περὶ τοῦ πειράζοντος δαίμονος, ἐν ὀκτὼ διηρημένον μέρεσι, καὶ ἡ ἀειδὸν τῆς ὀκτὼ λογισμῶν. καὶ ἐξακόσια φερονωστικὰ φερεβλήματα. ἐπὶ μὲν καὶ στιχῖρά δύο, ἐν περὶ τοῦ ἐν κοινολοίς, ἢ ἐν συνοδικαῖς μοναχούς. καὶ ἐν περὶ τῶν παρὰ θεοῦ. ἀπὸ οὗτως ἐστὶ δαυματὰ, οἱ ἐντυγχάνοντες εἰσονται. Item quæ libri ab illo accuratè conscripti: quorum vnus, Monachus, siue de viuendi ratione, quæ in agendo cernitur: alter Gnosticus, siue scientiâ præditus, dicendus sit; in quo sunt capita quinquaginta: alter Antirrheticus, id est, aduersus demones tentâtes confutatio, ex Sacris litteris collecta, inque octo partes diuisa, numero octo cogitationum mentis nostræ aptè respondentia. Sexcenta

præterea problemata de rerum præfensione fuerant. His accedunt duo carminum libri: vnus, ad monachos qui in cœnobiis & conuentibus ætatem degunt, alter ad virginem. Qui quidem quàm eximij sint, facillè intelligent hi, qui sunt eos perlecturi. Quæ totidem verbis habes apud Suidam in Maxæi, & Nicephorum lib. xi. c. xl. Gennadius verò de Illustribus Ecclesiæ Scriptoribus cap. xi. hæc prodit.

Euagrius monachus, supradicti Macarij (Ægyptij) familiaris discipulus. diuinâ atque humanâ litteraturâ insignis, cuius etiam liber, qui attulatur VITÆ PATRVM, velut continentissimi & eruditissimi viri mentionem facit, scripsit multa monachis necessaria. Ex quibus ista sunt:

Aduersum viii. principalium vitiorum suggestiones, quas aut primus aduertit, aut inter primos didicit, viii. ex sanctarum Scripturarum testimoniis opposuit libros: ad similitudinem videlicet Domini, qui tentatori suo semper Scripturarum testimoniis obuiauit, ita ut vnaquaque species vel diaboli, vel vitiosa natura suggestionum, contra se haberet testimonia. Quod tamen opus eadem simplicitate, quâ in Græco inueni, iussus in Latinum transluli.

Composuit & anachoretis simpliciter viuentibus librum centum sententiarum per capita digestum. Et eruditus ac studiosus quinquaginta sententiarum ego Latinum primus feci. Nam superiorem olim translatus, quia vitiatum per tempus & confusum vidi, partim reinterpreto, partim emendando, auctoris veritati restitui.

Composuit & cœnobiis & synodis doctrinam aptam vitæ communis.

Et ad virgines Deo sacratas libellum competentem religioni & sexui.

Edidit & paucas sententias valde obscuras; & (ut ipse in his ait) solis monachorum cordibus cognoscibiles. quas similiter ego Latinis edidi.

Vixit longâ ætate, signis & prodigiis pollens.

Ex his Euagrii operibus tria nunc hæc dubia vel explicanda vel corrigenda.

An quia dicitur scripsisse στιχηὰ, quod Christophorus apud Socratem carminum libros, Langus apud Nicephorum versuum libros vertunt, pro Epeta legendum est Epea, à Græco ἔμα? Sanè manuscr. Moretianus Epea disertè habet. Quamquam alij στιχηὰ vertunt, Elementaria, ut Palthenius in præmissis ad homilias S. Macarij. Nisi quis suspicetur epea ortum ex Græco Ἰερα, quæ pars est verbi ἰερομοναχικά. Equidem librarij sæpè P Græcum, cepere pro P Latino, & Græca Græcè scripta velut Latinis litteris scripta exscribebant. Similem coniecturam suggeram mox ad Palladij Lausiacam capite ix. Notation. 4.

Iam reliquorum duorum vocabulorum facilius est ratio. Pro Nonaxon enim videtur legendum Monachon; nam eo nomine librum ab Euagrio scriptum testantur auctores.

Pro Antiphyron legero Antirrheticon. Ita etiam in Græco Veneto pro ἀπρηπικά restituendum Ἀντιρήπικα.

13. POSCAM] Palladius Herueti, ptisanam. CAP. XXX. Nescio an in Græco fuerit ὄξυρορχον. Lexicon Græco-latinum vetus: ὄξυρορχον, posca. Infra cap. xlii. Per reliquum æui sui tempus poscâ & sicco pane contenta viuebat. Ita ibi restituo pro vulgari, postea. Nam Palladius Herueti cap. c. xlv. in eadem

eadem re habet oxycraton. quod proprie polca. Manusc. Moretianus pro polca habebat aqua.

CAP. XL-VIII.

14. AMATÆ] Existimo hic errorem esse in Heraclidis interprete: nam Palladio cap. CXXXVII. dicitur Amma Talida. Jam vides unde Amata proflexerit. Amma in his libris sæpè occurrit. pro nomine appellativo, non proprio.

15. MAVORTE] Mox cap. XLIX. quidquid vestium sericorum in mauortibus habuit. Scribitur nunc mauorte, nunc maoorte, Græcis μαφορον. Vide Onomasticon.

16. COLOTHVS VOCABVLO MARTYR, QVI EISDEM COLEBATVR LOCIS] Hinc Palladius Herueti explicandus. Vbi vulgatus marginum notator margini adscripserat: Martyr hic dicitur, qui præest martyrio. sed imposuit illi non plana Herueti versio.

CAP. L.

17. PARENS] Caue hic parentem pro patre accipias. Sæpè auo inferiore parens pro cognato & affini accipitur. Sic supra cap. 11. Habebat autem & nonnullos parentes, inter quos filiam sororis suæ adoptauerat sibi. & sequenti cap. LI. non amico se, non clerico, non parenti, non cuiquam alij se credidit atque commisit. Palladij vetus interpres cap. XII. Non tamquam parenti, sed tamquam seruo Dei, & monacho hæc offerimus. Loquitur soror Marciano fratri.

18. AGENTEM IN REBVS] Palladio dicitur, Magistrianus. Nec ibi pro nomine proprio accipias. Dixi alias de hoc Magistriani nomine ad Martyrologium Adonis 11. Iulij. Vide etiam supra ad Pelagium libello VI. num. 24.

IN PALLADII LAVSIACAM.

CAP. II.

1. BRVMVM] Intelligit fœtorem. Inde brumolum, fœtidum. Vide dicta supra ad librum III. num. 39. notat. 9.

CAP. VIII.

2. TAVREA] Male hoc cepit Heruetus pro pelle taurinâ, quasi carnifex taurinâ pelle induatur. Vult Palladius carnificem taureâ seu flagello instructum.

CAP. IX.

3. GRVTARIA] Heraclides cap. VI. simpliciter vocat negotiatorem.

4. NEAPOTEPONTA] Diuinabam proximè ad litteras has accedens, νεαποτεποντα, vel νεοτεποντα. Nempe P, id est p Græcum primis editoribus visum fuisse P, id est p Latinum. Apud Palladium capite XIX. dicitur πνευματιον.

CAP. X.

5. NEVLÆ] Heraclides cap. 6. crabrones. Credo Palladij veterem interpretem incidisse in corruptum codicem, & pro νεβλες legisse νεβελω: nubem, nubilum, nebulam: vel simile aliud quod Græcum affine vocabulum.

CAP. XIII

6. DEHABENT] Rarius verbum, nec facile obuium. Heraclidis interpretes cap. 11. hoc effert: si forsitan egere videantur. Heruetus in cap. VI. Pallady: si quid eis defuerit. Hieronymus ep. XXII. ad Enstochium de custod. virgin. vt nemo quid postulet, nemo debeat.

CAP. XIV.

7. ZABERNAM] Heraclidis interpretes cap. VII. saccum habet. Ita & Heruetus Palladij nouus interpres. Græcè in Palladio est: ζαβερνον.

CAP. XV.

8. PRÆFECTIANI] Ita correxi ex coniecturâ, MSS. destitutus, cum antè esset, præfaciani. Noti præfectiani posterioribus sæculis, pro apparitoribus præfecti pratorio. Et res ipsa hic ita capiendû docet.

9. ITALICVM OLEI] Vide antè ad cap. VIII. Heraclidis num. 6.

10. LIBRALEM MANVM] Heraclides c. XXV. Oxyrincham. Palladius Herueti cap. LXXXVI. celerem manum. Intelligit Euagrium vel ταχυγράφον fuisse, vel χαλιγράφον.

11. RHINOCEROTIS DUCERET] Palladius Herueti, aded vt corpus eius, non secus ac corpus ferarum animantium, scateret mulcis. Heraclides cap. XXV. vt per corpus ipsius totum quædam papulæ illi, quas sæpè in corporibus vidimus, exirent. Vbi Græcè: ὡς τὸ σῶμα αὐτῆς καὶ ἀλόγων ζῴων κροτῶνας ἐκβάλλουσι. Κροτῶν Græcis nunc ricinus, id est vermis canibus infestus, nunc frutex est, nunc olea morbus, nunc cartilaginea pulmonis bronchea.

Sed quis hic sensus, quæ constructio? vt corpus eius sicut irrationalis animalis rhinocerotis duceret? si rhinocerotis iungatur cum animalis, deest sensui aliquid, & nescio an rugas duceret, vel simili aliquo modo supplendum sit. Quid vastum animal rhinoceros hic faciat, (si quidem alios interpretes inspiciamus) non video. ricinus pro Græco vocabulo κροτῶν facit. an ergo legendum ricinos duceret, id est, ricinis vermibus vel insectis scateret? an cynorrhaitas duceret, quod κροτῶν seu ricinus etiam Græcis dicitur κροτῶν αἰσῆς à canum infestatione? Atque ita ricinus vel cynorrhaites degenerasset in rhinocerotis. Hæc obiter propono, libris hic destitutus manuscriptis, à quibus certior coniecturâ fides petenda. Impressi, vt inueni, cuique suum liberum relinquens iudicium, & diuinandi peritiam.

Vnam hanc coniecturam adhuc annectere placet, vt legamus durefceret, pro, duceret. ita & sensus & constructio constabit. Notum durissimam rhinocerotis pellem esse.

Κροτῶν etiam Græcis pro ulcere capitur apud Polucem lib. V. cap. XV. An igitur ex diurnâ nocturnaquæ sub dio statione totum exulceratum est? ita accepit hic κροτῶνας Heraclidis interpretes, qui papulas vertit.

12. PISPER] Fluminis huius nomen deest Herueti versioni. Ab huius vicinitate ipse mons Antonij ita etiam vocatus. Rufinus lib. 11. hist. cap. VIII. Pæmen & Ioseph in Pispiri, qui appellatur mons Antonij.

13. CHINDII VINI] Chindium vinum nondum mihi alibi lectum. Notum vinum Chium. Sed non existimo intelligi de vino Chio, quasi eius usus apud eremitas Egyptios fuerit. Potius lego Chydæum. Notum vinum Chydæum inter vina factitia è Chydæis palmulis: Plinius lib. XIV. cap. XVI.

IN

ÆGYPTIORVM PATRVM SENTENTIAS.

1. MARTINO] Fuit hic abbas Dumienis, & Bracarensis episcopus. Vide Prolegom. XXV.

2. CONDVCTELÆ] Ita MS. Toletanus. in MS. Num. 9. S. Floriani est, conductilem. Inferiori sæculo varia voces formata eâ inflexione. conductela pro conductione rarius occurrit.

3. DIIVDICARI] Ita MS. Toletanus. sed in MS. Floriani est dirimari.

4. ET MITTENS POENITENTIAM ANTE IPSVM] Interferebatur in MS. Toletano glossema: id est, iactans se ad pedes eius, quæ vera est explicatio eius, quod Græcis est βάλλειν μετάνοιαν. Vide dicta supra ad Vitam S. Basilij cap. XI. n. 54.

RELIQVA NOTATIONVM

I N

LIB. VIII. DE VITIS PATRVM.

Cur hæc differre in hunc locum coactus fuerim, monui in fine Notationum ad Palladium. Quædam nunc explicata reperies, in quibus tunc Græco codice integriori destitutus planè hærebam.

87

CAP. LXXVI.

CAP. LXXVIII.

ERAPIONIS] Vide de duobus Serapionibus notata ad Rufinum lib. II. cap. XVIII.

88. HIERONYMI] Notat hic Magister sacri Palatii libro supra citato, ad verba Posidonij de Hieronymo: vel Posidonius iste vaticinans aduersus S. Hieronymum fuit impostor, vel Palladius odio in S. Hieronymum (quod est propensius) aperte mentitur, & rabie in eundem furit. Sed haud crede, Lector, impudenti Origenista & Pelagiano Palladio, dum maledicentiæ fræna effundit in sanctissimum virum Angelis venerandum.

CAP. LXXIX.

CAP. LXXXIII.

89. PAVLA] Notissima nobilissimaque femina, cuius Vitam habes supra lib. I. auctore Hieronymo.

90. SERAPIONIS SINDONITÆ] In Menais XXI. Mai vocatur ὁ ἅγιος Σεράπιωνος. si idem cum nostro, legendum ὁ ἅγιος Σίνδωνος. Nam Palladius clarè Sindonitam ait dictum, quod solà sindone uteretur.

CAP. LXXXVI.

91. EVAGRIO] Dignum patellà operculum. Palladius Origenista celebrat suum præceptorem. Euagrium hereticum pariter Origenistam, ab Ecclesia sapiens condemnatum. Sed qualis fuerit Euagrius, vide supra (lib. II. Not. 45. ad cap. XXVII.) ut hinc cernas, heretico de heretico & eiusdem heresis mystà prodeuti quanam sit deferenda fides. Ita Magister sacri Palatii sæpè iam citatus.

92. CIVITATIS LIBERORVM] Heraclides: Hiberorum. Græc. Venet. Ἰβήρων. Est quidem alibi Liberorum, Ἐλευθερίων civitas, sed quia Ponticus dicitur Euagrius, inuestiganda civitas Hiberorum in Ponto. D. Hieronymus epistolà ad Ctesiphontem contra Pelagium, vocat Hyperboritam, vbi Granius restituit Iberitam. In Concilio Constantinopolitano primo, quod fuit secundum Generale in subscriptionibus episcoporum, habes duplicem Pontum, videlicet Amasia, vbi ponitur Pantophilus Iberorum episcopus; & Polemoniaca, vbi ponitur Atarbius episcopus. Quare Ponticum & Iberitam Euagrius capio ex Ponto Amasia, qui fuit dictus Helenopontum, ut alter Polemoniaca. Est autem Ἰβήρα, Ibori civitas Helenoponti in Authenticis, Collat. IV. tit. VII. Nouell. XXVIII. apud Porphyrogenetiam Cappadocia. Vnde apud Hieronymum lego Iberitam. Sozomenus, Socrates, Nicephorus locis mox citandis Euagrium ex Iberibus faciunt, qui Pontum Euxinum accolunt.

93. EPISCOPO ECCLESIAE CÆSARAE AD ARGEVM] Hoc cum sequenti, Post decessum autem S. Basilij episcopi, deest in Græco.

94. NYSSENSIS] Heraclides, & Græcus textus, Nazianzenus, & is deest frater episcopi, cui datur honos inter apostolos. Iure dubites, an Nyssenus, an verò Nazianzenus hic intelligendus sit. Pro

Nysseno facit, quod hic dicitur Gregorius veniens ad Concilium reliquisse Euagrium Nectario. Nam constat Nyssenum ad Concilium Constantinopolitanum venisse, Nazianzenum vero iam tum Constantinopoli aliquot annis habitasse. si fides Nicephori catalogus, duodecim annis dicitur habitasse Constantinopoli. Et ipse Nazianzenus oratione valedictoria, quam ipse Σωτακτικῶν λόγων inscribit, nomine e L. episcoporum sic dicit: Τοσούτῳ χρόνῳ, καθὼς ἐξ ἑτέρῳ ἐπισημασίᾳ ἀγίας μετὰ τῆς καιροῦ σοφίας: Tanto iam tempore, inquit, ecclesiæ præes, temporis ope & auxilio fretus.

Pro Nazianzeno adduci posset, quod in testamento eius fiat mentio Euagrii diaconi, cui quadam legat. quo loco hunc nostrum Euagrium intelligit Baronius tomo IV. anno Christi CCCLXXXIX. qui etiam anno Christi CCCLXXXIX. & CCCLXXXI. Euagrius hunc nostrum à Nazianzeno diaconum ordinatum asserit. Certè & Socrates lib. IV. cap. XXIII. Græca edit. seu cap. XVIII. Latina, Euagrius à Nazianzeno diaconum ordinatum scribit, quem exscribit Suidas in Μακρίειος. Ita igitur de Euagrio Socrates: Τέτων Εὐάγριου ἡρώμου μαθητῆς, ὃ δὲ ἔργων φιλοσοφίας ἐκτίσαστο, ὡς ἕτερον λόγῳ μόνῳ φιλοσοφῶν, ὃς ἐπὶ τῆς Κωνσταντινῆος πόλεως ἐπὶ Γρηγορίου τοῦ Ναζιανζηνῶδ, εἰς τὴν τῶν διακόνων ἀρχιερατικὴν τάξιν, εἶτα αἶμα αὐτῶν εἰς τὴν Αἰγυπτίαν κατεβύων, καὶ τοῖς ἀρχιερατικῶν ἀνδράσι τὸν ἐκείνων βίον ἐξήλωσε. καὶ ποσάυτα πειράσια ἐν τῇ χερσὶν αὐτῶν γέροντες οὖσα καὶ ἐν ταῖς ἑαυτῶν κατηγνησίῳ: Istorum (duorum Macariorum) discipulus fuit Euagrius: qui studium sapientiæ in initio quidem verbis dumtaxat, postea autem factis diligentissimè excoluit. Hic primùm Constantinopoli à Gregorio Nazianzeno est ordinem diaconi consecutus: deinde vnà cum illo in Ægyptum profectus, ibique cum illis piis viris, quos supra dixi, collocutus, illorum viuendi genus ardenti studio imitari cepit, totque miracula ab eo edita, quot à Macariis præceptoribus suis. Similia habet Sozomenus lib. VI. cap. XXX. Nicephorus lib. XI. cap. XLII. Suggeri aliquas utrimque rationes dubitandi. Certius deciderit, si plures manuscripti Græci in alterutrum conspirent.

95. PIOR] Mentio eius supra cap. XI. De hoc quoque Sozomenus lib. VI. cap. XXXIX. Cassiodorus VII. lib. VIII. cap. I. Niceph. lib. XI. cap. XXXVII.

96. MOYSIS] Niceph. lib. XI. cap. XXXVII. CAP. LXXIX

97. CHRONII] De alio sup. Et vicus qui Paladio hic Phœnix, Heraclidi est Phenesis. CAP. LXXXVIII.

98. PAPHNVTII CEPHALA] De variis Paphnutiis vide dicta ad librum II. cap. XVI. CAP. LXXXIX. CAP. XC.

99. STEPHANO] Alius hic ab eo, de quo supra cap. XXX. CAP. XCV.

100. EPHRÆM]

- CAP. C. 100. EPHRÆM] *Vide supra dicta lib. I. ad vitam eius.*
- CAP. CV. 101. ABRAMIO] *Cassianus Collation. xv. capite IV. & v. de alio Abraham abbate.*
- CAP. CVIII. 102. EVSTATHI I] *Sozomenus lib. III. capite XIII. de alio Eustathio Sebastia episcopo.*
103. GADDANÆ] *Sozomenus libro VI. capite XXXIV.*
- CAP. CXIII. 104. PHILOROMO] *Alius Philoromus martyr cum Phileâ tempore Diocletiani, de quo Eusebius libro VIII. cap. x.*
- CAP. CXIV. 105. SEVERIANI] *Quod hic est, In Ancyra Galatiæ, in Græc. Venet. est τῆ Κεισαρεία τῆ Καππαδοκίας: In Cæsareâ Cappadociæ.*
- CAP. CXVI. 106. BISARIONIS] *Varia Bisarionis apophthegmata passim in Vitis Patrum occurrunt.*
- CAP. C. XVII. 107. MELANIÆ] *Vide Prælia ad lib. II. ubi de eius Vita & peregrinatione ratione Ruffini comitis, ut Baronius existimat.*
108. ROMANA] *Gr. ῥωμανή, ei Ρωμαία, quod verti potest, rara genere seu Romana. Heraclidis interpres ῥωμανή vertit Hispana.*
109. MARCELLI] *Græc. Μαρκελλίου, Marcellini.*
110. VIGESIMVM] *Heraclides, vigesimum secundum. Ita & textus Græcus.*
111. ORSIVM] *Gr. Ὀρσίσιον, Arsisium. Heraclides, Assisium.*
112. PITIVM ET ADELVM] *Græcè Πισίμιον & Ἀδελφίον, Pissimum & Adelphium.*
113. SERVILI CARACALLA] *Græc. Aug. παύλας καρχαλλίου. Græc. Venet. καρχαλλίου δάκ. Heraclides: tunica puerili.*
- CAP. C. XVIII. 114. RVFFINI] *Palladius Origenista, & Genadius, & Cassianus Pelagianis fauentes, multis laudibus Ruffinum extulerunt. At S. Hieronymus Ruffinum tamquam hereticum perpetuò insectatus est. cuius iudicium cum ipsâ Romanâ Ecclesiâ nos etiam probare par est. Sic enim inquit S. Gelasius I. in Romano Concilio LXX. episcoporum: Sed quoniam B. Hieronymus in aliquibus Ruffinum de arbitrij libertate notavit, illa sentimus, quæ B. Hieronymum sentire cognoscimus. Et non solum de Ruffino, sed etiam de vniuersis, quos vir sapius memoratus zelo Dei & fidei religione reprehendit. Hæc S. Gelasius. Ruffini res sincerissimè ex probatis auctoribus excerptis exhibent tibi toms IV. & v. Annalium Ecclesiasticorum. Hactenus Magister sacri Palatii sæpè iam citatus.*
115. HABITVM] *Græc. Venet. χίμα. Heruetus legit χῆμα.*
116. VNIGENITI] *Græcè μονογενῆς. Sed tamen dicendum & vertendum vnici. Ita rectè apud veterem Heraclidis interpretem. nam & duos alios habuit liberos.*
117. APRIANVM] *Græc. Aug. & Venet. Ἀπριανόν, Apronianum.*
118. NVRVVM] *Νύμφω, Græc. Venet.*
119. FILII] *Græc. Venet. ἀδελφός.*
120. LIBERASSET] *Græcè additur in Veneto codice: Ἡ γὰρ ἐπὶ τῆ μνήσῃ βίον· καὶ τὸν Περπικίου δὲ υἱὸν τῆ νεώτερον κατήχησε: Duxit ad vitam solitariam: & Publici iuniorem filium catechesi instituit. atque ita etiam Heraclides, ubi tamen deest nomen Publici. Gr. codex Augustanus habet Ποππικία loco Περπικίου.*
- CAP. CXIX. 121. PARVÆ MELANIÆ] *Huius peregrinationem vide in Præliis ad librum VIII.*
122. PINIANO.] *Græc. Aug. Πιννιανῶ, Pinniano. Græc. Venet. Ἀπριανίου vel Ἀπριανίου.*
123. FILIO SEVERI] *In Vita S. Melania apud Metaphrastem XXXI. Decemb. fratris Seueri.*
124. SVPERHVMERALIA] *Græc. ὑμφορία. Post altaribus, addunt Græca Veneta: τὸτο δὲ ἐπίνοιε καὶ ἡ Ἐπιδεσάτη Ὀλυμπίας: fecit & hoc pientissima Olympias.*
125. PRESBYTERO] *Græc. Venet. addit: καὶ μοναχῶν Δερματισίω. Heraclidis interpr. monacho Dalmatâ.*
126. FRATRE] *Id est, Piniano marito. antiè, nunc vsu fratre. nisi & verum fratrem haberet, de quo hoc intelligi possit.*
127. ALBINA] *De eâ D. Hieronymus in variis epistolis.*
- CAP. CXX. 128. OPIANO] *Græcus manuscriptus Venetus Ἀπριανῶ, Aprinianus. Aug. Πιννιανῶ, Pinnianus.*
- CAP. CXXI. 129. PAMMACHIO] *Græc. MS. Venet. Μάλχιος vel Μαλάχιος Malchius vel Malachius.*
- CAP. CXXII. 130. MACARIO] *Græc. MS. Venet. Ἀγάθων, Agathon.*
- CAP. CXXIII. 131. EX VICARIA] *Græc. MS. Venet. ἐκ βικαρίων. Heraclides, ex vicariis.*
- CAP. CXXIV. 132. CONSTANTIO] *Quod hic affessor dicitur Constantius, Heraclidis interpres habet, consiliarius. Vide Jacobum Sirmondum nostrum ad Sidonium lib. I. epist. III.*
- CAP. CXXV. 133. PAVLA] *Quid furens odio Origenista Palladius in S. Hieronymum & S. Paulam ineptissime garrit? quorum sanctitas tanto clarior, quanto Palladij nequitia detestabilior. Ita Ioannes Maria Magister sacri Palatii hic adscribendum monet.*
- CAP. CXXVI. 134. THEODORA.] *Nicephorus lib. XVII. cap. v. de aliâ Theodorâ sub virili habitu monasticen professâ.*
- CAP. CXXVII. 135. VSIA] *Vide hic Heraclidem, qui aliter vertit.*
- CAP. CXXVIII. 136. AVITA] *Quod hic est Primiano, Græcè est Aproniano.*
- CAP. CXXIX. 137. MAGNA] *Quod hic hac dicitur vixisse in ciuitate Ancyra, in Græc. manuscr. Venet. est τῆ Κεισαρεία τῆς Καππαδοκίας, in Cæsareâ Cappadociæ.*
- CAP. CXXX. 138. VIRGINE] *Totam hanc narrationem de virgine Athanasium sex annos occultante, fide nutare, magnis ostenditur argumentis tomo III. Annal. Ecclesiasticorum, anno Christi CCCLVI. Ita Io. Maria Magister sacri Palatii hic annotat.*
- CAP. CXXXI. 139. STICHARIO ET CEREQ] *Heraclides, tunica & byrro. Metaphrastes in Vita S. Athanasij, τὸ στιχάειον καὶ τὸ ἐρίπιν. Legerit Heruetus κήρον, pro βίβρον, vel βίβρον.*
- CAP. CXXXII. 140. FILIA] *Cassiodorus lib. II. histor. Tripart. cap. XXIV. & Nicephorus lib. XVII. cap. XXI. de Simeone.*
- CAP. CXXXIII. 141. SILVANIÆ] *De eâ Georgius Alexandrinus in Vita S. Chrysostomi.*
- CAP. CXXXIV. 142. IVBINO] *Heraclides, Iouinus. De Iouino Sirmondus noster ad Sidonium, Carm. XXI. Ad Iubinum est epistola Basilij inter MS.*
- CAP. CXXXV. 143. PIERI] *Græc. MS. Venet. Πέτρο, Petri.*
- CAP. CXXXVI. 144. OLYMPIADE] *De eâ Sozomenus lib. VIII. cap. XXIV. Niceph. lib. XIII. cap. XXIV. Georgius Alexandrinus in Vita S. Chrysostomi. Olympiadis celebris memoria in Menolog. Græcorum XXVII. Julij: S. Olympiadis, quæ fuit sub Imperatore Theodosio, Arcadio, & Honorio filiis, Anylij*

Anyfij Secundi Comitis filia, neptis Ablauij Praefecti, sponsa paulisper Nebridij, qui fuit ex numero Praefectorum. Cùm autem adhuc esset virgo, eius viro ante copulam sublato, & virgo simul & vidua remansit, omne tempus transigens in ieiuniis & orationibus, & pauperum beneficentiâ. Itaque omnes opes suas in curam Christi sacerdotum exhaustit, praesertim in sanctum Ioannem Chrysostomum, quem praecipuè honorabat. *Martyrologium Romanum* xvii. Decembris: Constantinopoli S. Olympiadis viduae.

Quòd hic in *Menologio* dicitur mansisse virgo, idem testatur *Nicephorus lib. xiii. cap. xxiv.* Et collocata quidem illa viro in matrimonio, non tamen prorsus virginitatis caelibatu orbata. Viginti namque mensibus in coniugio cum illo exactis, postquam illum ei mors ademit, quamquam eâ esset aetate, vt secundas non dehonestaret nuptias, pudicitiam tamen complecti, atque in eâ per vitam omnem acquiescere maluit. *Virginem quoque mansisse testatur hic Palladius hoc capite cXLIV. & Heraclides cap. xliii. Georgius Vita Chrysostomi cap. l.* Αὐτὴ ὁμοίαν ἔσα ἀνδρὶ σωήθῃ μὲν, ἢ διαφθάρῃ δὲ τῷ παρδενίαν, οὐ φησὶν ἀεὶ αὐτῆς ἐδίδασκε. βιώσασα δὲ μὴ τὸ αὐτῆς ἀνδρὸς ἀεὶ περὶ εἰκοσι μῶνας, σωτόμας τὸ φύσως χεῖρας ἀπατηθεῖς τέλει τῷ βίῳ ἐχρησάτο: Parentibus orbata hæc viro quidem copulata est, neque pudorem alioqui virginalis sanctimonie eam corrupisse celebris fama edocuit. Hæc cùm conuixisset viro mensibus circiter viginti, ille repetitus vt naturæ debitum, hoc temporis compendio finem accepit vitæ. *Quæ desumpta sunt ex Palladij dialogo de rebus Chrysostomi. Quare σωουσία ἀνδρὸς in epistolâ ii. Chrysostomi ad Olympiadem intelligendum de familiari cum viro conuersatione, non de virili concubitu.*

145. SELEVCII] Anglicani, Anyfij Secundi.

146. SPONSA] Heraclidis interpres, nurus. Forè in Græco est νόμφη, quod vtrumque significat. *Baronius* tomo iv. anno Christi ccclxxxviii. *Siricij Papa* iv. *Valentiniani* xiii. *Theodosij* x. *Imp.*

Quòd verò Græci habeant in *Menologio* hanc *Nebridio* nupti traditam, *Palladius* verò dicat nurum fuisse *Nebridij*, conciliari eo modo inter se possunt auctores, vt filio illius *Nebridij* clarissimi viri sub *Constantio Imp.* praefecturâ pratorij insigniti, cuius meminit *Ammianus lib. xxv. ii.* *Nebridio* item dicto coniuncta fuerit matrimonio *Olympias*, de quâ agimus. *Haftenus Baronius.* Ego existimo varietatem inter auctores natam ob diuersam interpretationem, dum vnicuique vnus nurum, alter sponsam vertit.

147. IULIANA] *Baronius* tomo secundo, anno Christi ducentesimo quinto, *Zephyrini Papa* iii. *Seneri Imperatoris* xi. postquam ex *Eusebij* libro vi. cap. iii. recitauit, quomodo *Origenes Alexandria* exagitat, coactus fuerit subinde mutare domicilium, quarum latebrarum hic ipse *Origenes* apud *Palladium* meminit, subdit: *Qua* certè non ad alia tempora, quàm ad *Seneri* persecutionis sunt referenda: nam longè ante *Maximini* vel *Decij* persecutionem libri illi *Symmachij* reperti erant. Sed de acceptis à *Iulianâ* *Symmachij* interpretatione eiusdem *Origenis* quoque testificatione idem tradit *Eusebius* libro vi. cap. xii. *Haftenus Baronius.*

Aduerte hanc de *Iulianâ* narrationem hic apud *Palladium* valdè intricatam esse, vel interpretis culpâ, vel vitio codicis Græci. Eam compara cum *Heraclidis* interpretatione, ex quâ saniosem sensum elicies.

148. FEMINA] *Nicephorus* lib. vii. cap. xii. *de virginibus mirâ arte pudicitiam* tuentibus.

149. MAGISTRIANO] De hoc nomine dixi quædam supra ad lib. v. *Pelagij* libello vi. num. 2. quædam supra ad lib. v. *Pelagij* libello vi. num. 2.

150. VIXORE] Quòd hic accepto ense dicitur se occidisse, de eâ re vide *Augustinum* libro i. de *Ciuit. Dei* à cap. xvii. ad xxviii. & aliorum *Patrum* sententias apud *Leonardum Lessium* nostrum lib. ii. de *Iustitiâ & Iure* cap. ix. *Dubit.* vi.

151. FRATRIS] *Quis* hic fuerit, nullibi exprimit. *An* fuit *Heraclides*, qui eadem *Paradisi* nomine edidit?

ONOMASTICON

RERVM ET VERBORVM

DIFFICILIORVM

Quæ in his PATRVM VITIS occurrunt.

MEMINERIS, *Lector, multa in Notationibus explicata, quorum hîc nulla fit rememoratio. Rariora nunc tantum quædam attingo, quæ supra obiter perstricta, nunc pluribus firmanur testimoniis. Quamquam & nonnulla hîc annotata inuenies, quorum nulla in Notationibus facta mentio. Nec omnia tamen, quæ de singulis collegi, nunc in simul do. Sufficiant hæc nunc ad lucem quarundam rerum & verborum obscuriorum.*

ABSIDA. *Vita Macarij Romani cap. viii. Et ecce ante nos maximam inuenimus absidam, in circuitu scriptâ. Ita constanter MSS. Dubitatum olim an absis an verò absida diceretur. Paulinus Seuero epistolâ duodecimâ: In quâ æquè absidem factam indicauit. Sed de hoc absidam aut absidem magis dicere debuerim, tu videris: ego nescire me fateor, quia hoc verbi genus nec legisse reminiscor. Quem locum respicit Isidorus lib. xv. Originum cap. v i i i. Sed vtrum absidam an absidem dicere debeamus, hoc verbi genus ambiguum quidam doctorum existimant. vtrumque auctoribus usurpatum.*

Occurrit absis apud S. Augustinum epist. ccxxv. ad Albinam: Dicebam ego quibus poteram, qui ad nos in absidem honoratioris & grauioris ascendetant. Concilium Carthaginense iii. can. xxxii. Cuiuscumq; autem pœnitentis publicum & vulgatissimum crimen est, quod vniuersa Ecclesia noverit, ante absidem manus ei imponatur. quod etiam citatur Capitularium lib. v. Tit. liii. & in Decreto causâ xvi. q. ix. Aimoinus lib. iv. capite cclii. Absis ecclesiæ.

Absidam habet Augustinus ep. cciii. ad Maximum episcopum Donatistarum: Transit honor huius sæculi, transit ambitio. In futuro Christi iudicio nec absidæ gradatæ, nec cathedræ velatæ, nec sanctimonialium occurfantium atque cantantium greges adhibebuntur ad defensionem. Enochus lib. i. cap. iii. de miraculis B. Stephani: Cùm in loco absidæ super cathedram velatam essent reliquiæ constitutæ. & lib. i i. cap. i. ipsa que etiam per se gradus absidæ conscendens, vniuersis eminèns conspicienda adstabat. Isidorus lib. xv. Origin. capite viii. Absida Græco sermone, Latinè interpretatur lucida, eo quòd lumine recepto per arcum resplendet. Que exscribens Walafridus Strabo de rebus Ecclesiast. cap. vi. Absida Græcè, Latinè lucida dicitur, quia lumen acceptum per arcum intronkitt. Gregorius Turonensis De gloriâ marty-

rum lib. i. cap. lxxiii. In pariete, qui à parte erat oratorij, absidam collegit, ita MS. vulgò, in absidâ collegit. Idem libro De gloriâ Confessorum, cap. xcvi. ante vitream absidam, quâ sancta (Albini) concluduntur membra, fedebat, ita MS. Idem libro de Vitis Patrum in Gregorio Lingonienfî episcopo, cuius reliquias Tetricus episcopus transferre volebat: Ante altare Basilicæ fundamenta iacit, erectaq; absidâ miro opere construit, & transuoluit. ita MS. Hincmarus Rhemensis episcopus de gestis habitis pro diuortio Thierberga, respectans ad Concilium: Et sacri canones iubent, vt pœnitentes tempore quo pœnitentiam petunt, imposituram manuum & cilicium super capita à sacerdote, sicut vbiq; vulgatum est, ante absidam capiant. quod vnusquisque publicè pœnitens ab episcopo suo, de cuius parochiâ est, debet suscipere. Annales Francorum pag. 29. In absidâ ecclesiæ. Glossæ veteres: Absida, sedes episcoporum. Ibi sedem episcopi fuisse, declarat locus Augustini supra ep. ccxxv. vbi præcedit: ad nostra subsellia relictâ turbâ redieram.

Absidas has loco eminentiore fuisse, ideoque gradatas declarant loca Augustini & Enochij supra adducta. Leo Marsicanus lib. i. cap. xix. In basilicæ absidâ mediâ, ad quam per octo gradus ascenditur, altare constituit.

Super sedeo plura aggerere loca. Hæc autem aggesti, vt ex iis absidæ vsus aliquo modo innotesceret. Onuphrius Panuinius in explicatione vocum quarundam ecclesiasticarum absidæ nomine intelligit, quam Itali ecclesiarum tribunam vocant.

Quod Hesychnus à Absis, præter rotæ circum etiam ἡμάγεξ explicat, dum ait: Ἀβίδες, τὰ κύκλα τῶν Ἐχθρῶν, αἱ περιέριται, ἢ ἡμάγεξ, intelligit id de quo habebimus egimus. Sic camera Gregorio Turonensi lib. i. De gloriâ martyrum cap. xlvi. Dum in honore ipsorum martyrum, Missarum sollempnia celebrarentur, cecidisse è camerâ tabulam vnam. Seuero Paulinus ep. xii. Basilica igitur illa, quæ ad Dominædium nostrum communem patronum in nomine Domini Christi iam dedicata celebratur, quatuor eius basilicis addita, reliquiis apostolorum

rum & martyrum intra absidem trichora sub altaria sacratis, non solo B. Felicis honorè venerabilis est, absidem solo & parietibus marmoratam cameram multivo illusa clarificat.

Ex dictis quadruplex absidæ usus eruitur, tum ut significet curvaturam rotæ, tum arcum cui aliqua sit inscriptio, tum locum editiorem ubi sedet episcopus, tum cameram in quâ reliquæ Sanctorum conduntur. quæ ferè Glossarium Camberonense manuscriptum exprimit: Absida dicitur exedra, id est, sacrorium: vel locus, id est feretrum. Idem: Absida Græcè interpretatur lucida, eò quòd lumine accepto per arcum resplendet. quod verbotenus ex Isidoro supra citato acceptum vides. Idem: Absida, sphaera seu hemisphaerium.

ABSPESES. Vita Onuphrii cap. x. Abspes eram multoties vitæ. quod Græcis ἀπὸ ἀψίδων.

ACIES. Leontius in Vita S. Ioannis Eleëmofynarum cap. xxi. quæ collecta erant à Mauris in acie ipsorum. Dubitum videri possit an in Græco fuerit φάλαξ, quod nunc aciem seu multitudinem exercitus, nunc trutinam significat. Certè hic statera fit mentio, in quâ dicuntur actus eius appensi. Hinc aginari & acinari à scapo trutinæ. Festus: Agina est, quâ inseritur scapus trutinæ, id est, in quo foramine trutinæ se vertit. vnde aginatores dicuntur qui paruo lucro mouentur. Glossarium Camberonense MS. Aginator, negotiator; dictus ab aginâ. Agina enim dicitur illud foramen, in quo scapus trutinæ inseritur, & in quo trutinæ se vertit. Inde aginator dicitur, qui paruo lucro mouetur. Idem: Aginare, explicare, agitare, fugare, dictum ab aginâ, quod est scapus trutinæ, quæ ideò sic vocatur quòd eâ mensura ponderis agatur. Glossa Isidori: Agginantes, explicantes. Et quia g & c mutuas sibi operas præstant, hinc in Glossis Isidori: Acinari, tricari, in paruo morari. Ita etiam habet Glossarium Camberonense MS.

Aliâ significatione in Glossario: Aginat & ἀγινέται. Aginare & ἀγινέειν. Existimo enim intelligi Agentes in rebus qui pars militiæ erant. Ios. Scaliger ad festum legit τετρατέται & τετρατέειν, id est, negotiari. forte quispiam diuinabit legendum τετρατέειν & τετρατέται nam à τετρατέ gutta, sit τετρατέω, guttatim exprimo. & metaphorice, premo; & quali per angustum foramen exire cogo.

ACUTI. Pelagius libello xv. n. 48. Sicut impossibile est nauim fabricari sine acutis. An in Græco ab ἀξὺς aliquòd nomen deductum fuerit, quòd interpreti occasionem dederit vertendi acutos, equidem nescia. Existimo tamen hic per acutos intelligi ἄλλοις ἢ γόμοις, clauos vel gomphos, quòd utrumque in nauium compactione refertur à Polluce, lib. i. c. ix. §. 2. Sic fortè ab acutis gomphis rastrum, instrumentum rusticum, dictum Græcis ἀξίνα. Hesychius: Ὀξίνα, ἐργαλείον πνευματικὸν σιδηροῦς γόμοις ἔχειν, ἐκκόμνον ὑπὸ σοῶν: Oxina, instrumentum rusticum, ferreis gomphis constans, quòd à bobus trahitur. Aliud infra Bis-acuti.

ADVIVERE. Probum verbum, sæpè in adhuc viuere mutatum: Hieronymus in Vita Malchi, capite iii. vt dum adiuueret mater. Idem libro i. contra Iovinianum cap. xxviii. Licet certior hereditas sit, dum adiuuis, benè abuti substantiâ tuâ, quàm tuo labore quæsitâ in incertis vsus relinquere. Tertullianus de anima cap. lvii. & hi vel maximè, qui in ipsis tunc fuerunt cùm adiuerent. Itè quoque nota vox, L. xxviii. §. Testamento. D. De liber. leg.

L. xxx. D. De adim. leg. L. xxx. §. Testamento. D. De testam. milit. Leg. Wisigoth. lib. iv. Tit. 11. L. 13. Medietatem verò, dum aduixerit, pater sibi vindicet, filiis post obitum relinquendam. In isdem lib. v. Tit. 11. L. 4. Ita & illa, quæ vsu hoc ad possidendum percepit, omnia dum aduixerit, sine cuiuslibet inquietudine suis incunctanter vtatur expensis. Item lib. xii. Tit. 11. L. 13. Iurare debent, quia quæ eorum professio continet, sincero & non maculato corde profiteantur, se donec aduixerint conseruare.

ÆGYPTVS olim variè diuisa, seu prouincias, seu dioceses spectes. Vide Philippi Berterij Puthanôn Diatribam i. cap. iv. Sæpè apud auctores occurrit Ægyptus inferior & superior. Socrates lib. iv. cap. xviii. Ægyptum superiorem opponit Alexandria. agens enim de duobus Macarius ait: Ὡς ὁ μὲν ἐκ τῆς ἀνω Αἰγύπτου ὁ δὲ ἐκ τῆς Ἀλεξανδρείας πόλεως. quorum alter ex superiore Ægypto, alter ex vrbe Alexandria oriundus. Ferè Thebais & Ægyptus inter se distinguuntur. Hieronymus in Vita Pauli primi eremita: Multas apud Ægyptum & Thebaidem tempestas sæua populata est. Ægyptus absolutè posita, vel totam regionem Ægypti significat, vel etiam Thebaidam comprehendit, vel partem eius circa Alexandriam, quam vocant Ægyptum inferiorem; vti Thebaida vocant superiorem Ægyptum. Ptolemæus de Delta & fluminis circa Delta in inferiore Ægypto: Καλεῖται δὲ κοινῶς ἢ ἀπὸ τῆς ἰσθμῆς ἕως κατῶ: Vocatur autem communi vocabulo regio, quæ circa hos est fluuios, inferior. & de superiore parte, seu Thebaide: Τὰ δὲ ἐπὶ Μεσημβριῶν ἕως τῆς Ἐπεννομίον καλεῖται Θεβαίς, ἢ ἀνω τόποι: Quæ autem adhuc australiora Heptanomis sunt, vocantur Thebais, & loca superiora. Regiones & dioceses Ægypti & Thebaidis colligi possunt ex subscriptione Concilij Niceni, & aliorum.

AGAPE. Pelagius libello xiii. n. 15. vt acciperent agapem. Clarè hic agape vsurpatur pro eleëmofynâ, seu parte aliquâ, quæ ex charitate egenti datur. Sapius hæc vox in his libris occurrit. Pelagius libello x. num. 46. Semino agrum meum, & facio ex ipso agapem. Idem libello xv. num. 31. præbentes ei, quæ necessaria erant, vt faceret pro eis agapem. Palladius cap. xviii. & fero panes, quoniam est agape tui noti fratris; & cras illucescente Sabbato opus est oblationibus. Heraclides cap. v. quia ipse frater tuus agapem facturus est. Sic Caspianus Collatione xxi. capite xii. agapem alienæ operationis expectat. agapem vocat opem largitionis aliena, & opponit rei, quam quis proprio labore comparauit. Tertullianus ad martyres cap. 11. Imò & quæ iusta sunt; caro non amittit per curam ecclesiæ & agapem fratrum. Paulus Diaconus de Gestis Longobardorum lib. i. cap. xxvi.

Signat adessè dapes agapes, sed liuidus obstat. Capitur ferè pro sollempni conuiuio in templis vel memoriis Martyrum exhiberi olim solito. Vide Concilium Gangrense can. xi. Laodiceum can. xxvii. & xxviii.

ALMIRIDENSES. Vita Epicteti & Astionis cap. vi. In Scytharum fines ingressi sunt, atque in Almiridensium ciuitatem deueniunt. Ex his colligitur Almiridensium ciuitatem in Scythiâ esse. Sed apud quem auctorem huius vrbis memoria? Existimo Almiridensium, seu Halmiridensium ciuitatem dictam à lacu, qui Halmyris Plinio lib. iv. cap. xii. dicitur in hoc tractu: Ex eodem aluco & super Istropolim lacus gignitur lxi. m. p. ambitu,

bitu, Halmyrin vocant. *Lacum hunc Danubius facit, quem Pinetus in suo Plinio vulgò vocari ait, Lac de nostre Dame de Danubi. id est. Lacus diuæ Virginis Danubianæ. Fortè Salmorudis Antonini. Nicephorus lib. XII. cap. XXI. postquam dixit Eunomium inssu Theodosij Halmyridem deportatum, addit: Est autem Halmyris Mysiæ in Europâ locus, ad Istrum situs. Haud dubiè hinc Halmyridensium ciuitas dicta, itaque scribenda.*

Ex descriptione Plinij, iuxta Pencen collocanda est, quæ est in Tysia inferiore. Mysia autem inferior etiam Scythia nomine venit, unde in Mysia inferiore sunt Tomi, locus exilij Ouidij, quos in Scythia ponit ipse Ouidius. In Notitiâ Imperij multa loca Mysia inferioris inuenies ad Scythicâ præfecturâ pertinere.

APHRODITOS in *Vitâ S. Hilarionis c. XXV. intelligitur de Aphrodite, quæ Stephano dicitur iuxta Athribin, quæ Aphroditopolis Straboni l. XVIII. De eâ intelligi hunc locum, colligitur ex itinere Hilarionis, & ex monte S. Antonij, ad quem properabat.*

APOCRISARIVS. *Moschi cap. LXXXVIII. habes Thomam apocrisarium cœnobij, & cap. CXLV. alium quemdam apocrisarium Gennadij patriarchæ Constantinopolitani: unde colligitur, apocrisarios curasse negotia ecclesiarum & cœnobiorum. Glossæ Isidori: Apochrysiarius, minister Romanæ ecclesiæ. Glossarium MS. Camberonense: Apocrisarius, secretarius. Papias vocabulista: Apochrysiarius, thesaurarius, vel legatus. Iustinianus Nouellâ VI. Δια τῶν τῶν ἀποκριμάτων ἀποκριτῶν ἐκκλησιῶν, ἐς ἀποκρισιῶν καὶ ἄλλων: Apocrisarij vocantur, qui sanctissimarum ecclesiarum negotia curant. Occurrit passim apud Scriptores posterioris ætatis. Est videlicet apocrisarius ὁ ἐπὶ τῶν ἀποκριμάτων, ἀ responsis. Quod apud Georgium patriarcham Alexandrinum in *Vitâ S. Chrysothomi* est ἀποκρισιῶν, Godefridus Tilmannus vertit, secretarius. De munere hoc vide Hincmarum epist. III. cap. XIII.*

ARCHISTERIUM. *Vitâ S. Antonij cap. LIII. Et cum iudices, qui ad interius archisterium propter asperitatem itineris, &c. ire non poterant. Glossarium SteWechij MS. ARCHISTERIUM, monasterium. Glossarium Camberonense MS. ARCHISTERIUM, monasterium. ARCHISTERIUM, principalis statio; sterion enim statio dicitur, archos princeps.*

ARSINOË. *Vitâ Antonij cap. XIV. Quid sanè & in Arsenoitarum oppido gestum sit, non transibo silentio. Cum duplex sit Arsenoë & Arsenoites Nomen in Aegypto, hic intelligitur de Arsenoë seu Crocodilorum oppido ad Nilum, ut patet hic ex adiunctis, cum ad Arsenoën Nilum crocodilis infestum transit Hilarion. Alia Arsenoë est ad Charandram sinum.*

ARTABA. *Vitâ Ioannis Eleemosynarij cap. III. Omnia in vnâ Campanâ staterâ, modio, & artabe, vendere & emere contestabatur. Interpres Aristophanis in Atharn. de artabâ: Περσικὸν ἢ καὶ Αἰγυπτίον τὸ ὄνομα: Artaba Persicū & Aegyptium nomen est. De Aegyptiorum artabâ Fannius:*

Est etiam terris, quas aduena Nilus inundat, Artaba, cui superat modij pars tertia post tres. Namq; decē modijs explebitur artaba triplex. Hieronymus, in cap. v. *Isaia*: Pro triginta modus, quos nos pro coro posuimus, qui Hebraicè dicitur homer, LXX. verterunt ἀρτάβας ἕξ. quæ mensura Aegyptiaca est, & facit modios viginti. Idem in cap. XI. *Danielis*: Ita vt (Ptolemæus Philadelphus) de Aegypto per singulos annos quatuordecim

millia & octoginta talenta argenti acceperit: & frumenti artabas (quæ mensura tres modios & tertiam modij partem habet) quinquies & decies centena millia. *Ignotus Græcus libro de ponder. & mensuris: Αἰγυπτία ἀρτάβη μέτρον ἕξ μῶδιος. ὁ δὲ μῶδιος ὁ Αἰγυπτίος καὶ ὁ Ἰταλικὸς ἔχει χλίνας ἢ. Aegyptia artaba capit modios quinque: modius verò Aegyptius & Italicus continet chœnicas octo. Papias: Artaba, genus mensuræ Syriacæ, quæ tres modios facit & trientem.*

*De Persarum & Medorum artabâ Hesychius: ἀρτάβη μέτρον Μυδικὸν σίτου, Ἀπικὸς μέτρον Θ: Artaba mensura frumenti apud Medos, Atticus Medimnus. Herodotus *Chiosen* lib. 1. Η' δὲ ἀρτάβη, μέτρον ἐστὶ Περσικόν, χωρὸν μεδίμνου Ἀπικὸς πλείον χλίνας ἢ Ἀπικίων: Est autem artaba mensura Persica, capacior quàm Atticus medimnus, tribus chœnici bus Atticis.*

Sed omnino varia mensura fuit artaba. Nam Eupolemus apud Eusebium lib. IX. cap. IV. Præp. Eupang. explicans epistolam Salomonis ait, Ὅ δὲ κόρο ἐστὶ ἀρτάβων ἕξ: Corus verò est artabarum sex. Consule Villalpandum nostrum Apparatus in Ezechielcm parte II. lib. III. cap. XI.

ARURÆ. *Enagrius interpres Vitæ S. Antonij cap. II. Aruræ autem erant ei trecentæ vberes & valde optimæ. Retinuit interpres vocem Græcam ἀρρεγι, pro quo vulgò substitutum palmæ. Propria Aegypto terra diuisio in aruras. Strabo lib. XVII. de Aegypti diuisione: Η' δὲ χώρα πλὴν μὲν πρώτῳ διαίρειν εἰς νομούς ἕξ, δέκα μὲν ἢ Θηβαίς, δέκα δ' ἢ ἐν τῷ Δέλτῳ, ἐν καὶ δέκα δ' ἢ μεταξὺ, ὡς δὲ πνευ, τοῦτοι ἦσαν οἱ σύμπαντες νομοὶ, ὅσαι αἱ ἐν τῷ λαβυρίθῳ ἄλλα. αὐτὰ δ' ἐλάττοις ἔβη τετακτοῦντα. πάλιν δ' οἱ νομοὶ πέντε ἀδίας ἔχον. ἔν γὰρ τῷ παρὰ χίλις οἱ πλείους διήλωτο, καὶ αὐτοὶ δ' εἰς ἄλλας τομὰς, ἐλάχις αἱ δ' αἰ ἀρρεγι μερίδες: Regio initio in præfecturas diuisa fuit, quas Nomos vocant: Thebaica quidem in decem: quæ verò in Delta, in totidem: intermedia autem in sedecim, & (vt quidam volunt) tot erant huiusmodi præfecturæ, quot aulas labyrinthus habebat, quæ circiter triginta erant. Rursum hæ præfecturæ diuisiones liberas habent; maiore enim è parte in toparchias diuisæ fuerunt: toparchie rursus in portiones alias, quarum minima aruræ erant. Non rectè interpres hic arua verterat. Horapollo lib. I. cap. V. Ἐπος τὸ ἐπισημαίνον χρῆμα φωνῆς, τέταρτον ἀρῆ εἰς χρῆμα φωνῆς. ἐστὶ δὲ μέτρον γῆς ἢ ἀρουῆς, πηχῶν ἐναλόν: Instantem annum significantes, quartam aruræ partem pingunt. Est autem ἀρρεγι terræ mensura, centum complectens cubitos.*

ASPITARE. *Vitâ Ioannis Eleemosynarij capite LI. Vno hinc & altero hinc aspitantibus. Ita MSS. ubi editi, assistentibus. Glossæ Isidori: Aspita, ruina. Ita & Glossarium MS. Camberonense. Videndum tamen num pro ruina legendum sit veruina. Certè spitum dicitur veru. Glossarium Camberon. Assium, veru; id est spitum.*

ASSUESCO, id est, assuefacio. *Hieron. in Prologo Vitæ Malchi: Dispositumque per tabulata militem, pendenti gradu, & labente vestigio firmiter stare assuescunt. Ita MSS. quod vulgò mutarunt in aduefaciunt. Dionysius Exiguus Vitâ Pachomij capite XXI. Sed paulatim assuescit ea, leuioribus exercens antè ponderibus. Ita MSS. & vetus editio: ubi Coloniensis substituit, assuefacit. Priscianus lib. VIII. cap. de verbis communibus: Assuesco, abolutum est, inuenitur tamen pro assuefacio. Lucanus in v. Adde quòd assuescis fati; pro assuefacis.*

BAIA. Occurrit vox hac in Græco Palladio, uti in Glossario suo Græco barbaro citat Ioannes Meursius, sed non rectè eam percepit. Quod enim Palladij c. LXI. est, Βαία ὄληα τῆς τῆς ἀπολυτέρου αἰτίας αἰσίου, τοῖς ζώοις ζῶοις εἰργάσατο, rectè ita Gentianus Hermetus vertit: Cùm paucos palmæ ramos petisset à presbytero, efficiebat cingula animalibus. & subditur miraculum per unum è cingulis editum. Fiebant autem ea ex palmæ ramis seu foliis, quæ Βαία dicta, Hesychijs in Lexico: Βαίς, ῥάβδος φολιῶνος ἢ Βαίων: Βais ramus palmæ, & baiorum. Hieronymus libro II. contra Iovinianum cap. IX. ex Charenone Stoico de Vita antiquorum Egypti sacerdotum citat: Cubile eis de foliis palmarum, quas Baias vocant, contextum erat. Idem in cap. VII. Ezechielis, explicans illud, Et ecce applicant ramum ad nares suas, inquit: Haud dubium quin palmarum, quas Græco sermone τὰ βεῖα vocant, ut per hoc eos idola adorare significet. Non rectè Meursius supra existimavit, loco illo Palladij per Βαία intelligi quoddamque donum generaliter ita dictum. Quem Meursij lapsus video etiam notatum Gretzero nostro lib. II. de Benedictionibus cap. XLI.

BASTERNA. Vita Eugenia cap. III. vobis itaque duobus iuxta basternam ambulantes. Est vehiculi genus mollius stratum, matronis vstratum. Ammianus lib. X. Opertis capitibus & basternis per latera civitatis cuncta discurrunt. Hieronymus in cap. LXVI. Isaia: vbi posuere LX. X. cum umbraculis (quæ nos dormitoria interpretari possumus vel basternas) alij voce consonâ transfulerunt φασίξ, quæ nos varij generis interpretamur vehicula. Ennodius epigram. cxxix. inscriptionem habet: In basternâ vxoris Bassi Violæ. Glossarium Nomicum: Λεκτικόν, κάσπερα, κρῖβατον: Lecticula, basterna, grabatum. Glossarium Camberonense manuscriptum: Basternæ sunt quædam ferocissimæ gentes, non procul à Macedoniâ. Basternæ etiam dicuntur quædam matronarum in itinere vehicula, quæ desuper cooperta, & mollioribus stramentis composita, à duobus equis trahuntur. Papias: Basterna vehiculum est itineris, molliibus stramentis composita, quasi vesterna. Glossæ Isidori: Basterna tecta manualis, intelligitur, opinor, lectica tecta, quæ manu fertur. In iisdem est Bortanea tecta manualis. pro quo in Glossario Camberonensi manuscripto, Bortama, testa manualis. nescio an ex Basterna utrumque sit deprauatum. Equidem tecta dicitur basterna, quod undique clauderetur: Studebant enim plerumque speculari lapide. vnde Juvenalis Sat. IV.

Quæ vehitur clauso latis specularibus antro. vbi glossæ veteres: lecticam clausam dicit. & quod clausæ essent, caueas basternarum vocat Hieronymus epist. XXI. ad Eustochium de custode virgin. Præcedit caueas basternarum ordo semiuitorum. vnde Isaia LXVI. οὐάδα vertère LX. X. id est, umbracula, quæ nos dormitoria interpretari possumus vel basternas, inquit ibi Hieronymus.

Basterne originationem hanc adfert Isidorus libro XX. Orig. cap. XII. Basterna vehiculum itineris, quasi viæ sterna: molliibus stramentis est posita, à duobus animalibus deportatur. Unde videtur sua hausisse Papias, etsi apud eum vesterna, pro viæ sterna.

Ex dictis auctorum locis apparet nunc seruoꝝ manibus, nunc ab animalibus gestatam basternam. Nam quod Meursius in Glossario Græco barbaro apud Isi-

dorū animalia interpretatur seruos, non persuadet.

Alia basternæ significatio apud Græcos Iurisconsultos, quibus pro transennis & protectis accipitur. Vide Cuiacium lib. XIII. Observat. cap. XXX.

BELLVA. Quod Vita Antonij interpres cap. XXV. habet belluas, ibi Græcus textus habet βαιύς. Bellua subinde pro hyanâ capitur. Vide dicta ad cap. VI. Heraclidis. Clemens Recognitionum lib. VII. c. VII. Alia quædam animalia marem vicibus alternis in feminam verterent, & sexum per annos singulos commutarent, ut lepores & hyanæ, quas belluas vocant. Postremum hoc interpretamenti vicem addidit Rufinus. Glossæ, βαιύς, ζῶον, bellua.

Alias bellua de elephantis capitur, ut apud Curtium lib. VII. Ammianum lib. XXV. Arnobium libro VII. Item pro cetis & pistricibus, apud Suetonium Nerone c. XII. & in Glossario: Bellua, κῆτος. Item κῆτις, pistrix, de belluâ. Item bellua marina κῆτος.

BENEDICTIONE. Quanti hæc olim æstimata fuerit, habes in Vita S. Antonij cap. XXXIX. qui episcoporum & presbyterorum benedictiones submisso capite excipiebat. Vita Mariae Egyptiaca cap. IX. Ille (Zosimas) autem in terrâ prostratus, poscebat benedictionem secundum morem accipere. Prostravit autem se & ipsa, & utriusque iacebant in terrâ, vnus ex alio benedictionem poscens. Sic apud Gregorium Nyssenum Oratione de Vita S. Macrinæ: Cùm fecissemus & precandi & benedicendi finem, atque illæ inclinatio prius capite benedictioni, honestè discedentes abiissent. Beda lib. III. hist. Eccl. cap. XXVI. Accurrebant, & flexâ ceruice vel manu signari, vel ore illius (monachi vel clerici) se benedici gaudebant. Vita S. Fulgentij I. Ianuary habet concursus populi, quis ab exilio reuertenti primus salutaret agnoscendus, quis benedicti caput supponeret. Palladius in Vita Chrysofomi: Ei caput vestrum inclinate, ut Ioanni, per omnia. ita viduas diaconissas, ut futuri episcopi, benedictionem capite inclinato accipiant, monet Chrysofomus.

Paruuli quoque sacerdotibus, & viris sanctis, ut benedictionem percipiant, offerri soliti. Theodoretus hic capite I. in Iuliano Sabâ, cap. VIII. in Aphraate capite IX. in Petro eremita Galatâ. Vita Epiphany episcopi: Omnis ætatis & sexus turba confluebat, offerens paruulos. Auctor Operis imperfecti in Matth. XI. Præfens locus instruit omnes parentes, ut filios suos indefinenter sacerdotibus offerant. Eudoxia quoque Imperatrix iam natum in purpurâ Theodosium iuniorum Patribus obtulit, ut habetur in Vita S. Porphyrij XXVI. Febr. Cùm Columbanus in Vulciaco villâ hospitio exciperetur, infantes mater ad benedendum viro Dei obtulit: Vita eius XXI. Novemb. Columba quoque abbas Domnallo regio infanti benedixit. Vita eius per Adamannum lib. I.

Quin & infantes adhuc in utero existentes benedictioni sanctorum virorum fuere oblatis. Ita Eudoxia Imperatrix infantem, quem utero gestabat, Patrum benedictioni obtulit, in Vita Porphyrij iam citatâ. Sic Stephanus Iunior etiamnum existens in utero, benedictioni Germani patriarchæ Constantinopolitani oblati à matre est.

Quâ in re cauendus est error Caietani, qui censuit simili benedictione, in voto parentum, saluari posse infantem, etiam non baptizatum, in utero. Ita enim ille ait in III. partem D. Thomæ q. LXVIII. ad art. XI. In articulo vndecimo occurrit scriben-

duum

dum, & consequenter dicendum, sub correctione tamen, paruulos in maternis vteris periclitantes, posse saluari, sicut superius (art. 11.) diximus de infantibus, qui non possunt baptizari. Posse autem saluari dico per sacramentum Baptismi non in re, sed in voto parentum susceptum, cum aliquâ benedictione prolis, seu oblatione ipsius ad Deum cum inuocatione Trinitatis. quem resutatum vide apud Alphonsum de Castro, aduersus haereses lib. 111. verbo Baptismus, her. 1x.

Plura de variis benedictionibus vide in Indice rerum: & copiose apud Greizerum libro eâ de re edito.

BEROEA. Vita Malchi cap. 11. Syria est ciuitas, circa quam eremus Chalcidos. Duplex Beroea apud Stephanum de urbibus, vna in Macedoniâ, altera in Syriâ, qua hac nostra, quam & Beroën dictam ait. De Macedonicâ Plinius lib. 1v. cap. x. de Syriâ Beroea idem lib. v. cap. xxvi. Infra Palmira solitudines Stelendena regio est, dictaque iam Hierapolis, ac Beroea, & Chalcis.

BEMA seu ΒΗΜΑ. Vita S. Basilij cap. xi. In sanctum tribunal, Græcè, εἰς τὸ ἄγιον ἑστῆμα. quod certum in templis antiquiorum iuxta altare locum significat. Quod ut melius intelligatur, ita de veterum Græcorum ecclesiâ Genebrardus vel potius Claudius Sanctesius in Liturg. ut citat Greizerus noster tomo 11. de Cruce in Notis ad relationem εὐαγγελίου, de adoratione Crucis.

Ecclesia Græcorum in quinque partes diuiditur:

Prima pars dicitur ἄγιον ἑστῆμα, sanctum tabernaculum, quod gradibus in eam scandatur: ubi duo sunt altaria, mains in medio, quod dicitur θυσιαστήριον, sacra mensa, sancta sanctorum, locus Dei requies, propitiatorium, magni sacrificij officina, Christi monumentum, & eius gloriæ tabernaculum. Minus altare, in quo sacerdos sacra preparat, dicitur ἁγίαριον, quasi propositio, quod panis consecrandus in eo primum ponatur.

Secunda pars templi dicitur ἰερατεῖον, chorus, locus clero & cantoribus deputatus, ubi tabulatum duo habens ostia, & vela vtrique ostio oppansa.

Tertia pars ἀμβών, pulpitum, ubi recitantur Evangelia & Epistola, & verba fiunt ad populum. unde ἡ ἐκκλησία ἀμβώνων, oratio ponè ambonem seu suggestum.

Quarta pars ναὸς, templum seu naus ecclesiæ, ubi populus orat. in qua viri à mulieribus seiuncti sunt per tabulata.

Quinta est baptisterium, prope ἁγίαριον, prope vestibulum templi, ubi herent penitentes. Hactenus Claudius Sanctesius. Vide & infra dicenda in verbo Templum Græcorum, ex Gentiano Herueto.

BIRRVS. Vita Pelagie cap. xi 1. Induit se tunicam tricinam & birrum sancti Nonni episcopi. Heraclides cap. 11. de Athanasio episcopo: tunicâ ille tantum suâ, birroque vestitus. Vnde constat birrum fuisse vestem episcopalem. quod etiam clarum ex Actis S. Cypriani: Exiit se lacernum birrum, quem indutus erat. Baronius tomo 11. anno Christi cclxi. Dionysij Papa 1. Valeriani & Gallieni Imp. vii. hac de birro ad eum locum notat:

In quo illud in primis animaduertendum, non simpliciter dici birrum, sed lacernum birrum; licet Sulpitius Severus dialog. 1. cap. xiv. birrum à lacernâ, utroque tamen existente habitu clericali, distinguat, cum inuehitur in voluptuosos clericos, dicens: Hæc charis viduis ac familiaribus mandat tributa virginibus: illa vt birrum rigentem, hæc vt fluentem

textat lacernam. At primum quod attinet ad lacernam, si Ethnicos consulas, reperies eam breue fuisse indumentum ad arcendam pluuiam, ut ex his que Cicero Philipp. 11. ac Plinius lib. xviii. capite xxv. tradunt, euidenter apparet. Porro ad humeros brachiaque tegenda fuisse compositum eiusmodi vestimenti genus, docet Festus Pompeius in Verbo Lacerna; dum de lacernâ agens, ait eam minorem fuisse capiti: capiti vero ait Varro De ling. Lat. li. 1v. fuisse muliebri pectoris indumentum, ita dictum, quod pectus capiat, & comprehendat brachia: qua enim sine eis incedebant, pectore & brachijs erant aperis. Super tunicam vero superduci lacernam, Gellius lib. xiii. cap. xx. testatur, cum ait, Cum me præsentem discipulos quosdam suos senatores vidisset die feriato tunicis & lacernis indutos, & gallicis calceatos; Equidem, inquit, maluisssem vos togatos esse: pigritum est cinctos saltem esse & penulatos.

Quod vero habent Acta lacernum birrum, vox birrum ad colorem pertinet: nam notat Festus in verbo Birrum, apud antiquos rufum colorem dictum esse birrum. Ac proinde lacernam rufi fuisse coloris. sine dicere velimus lacernum birrum, hoc est sericum; serico enim veteres dixerunt serica, ut Zonaras & Theodorus interpretantes duodecimum canonem Gangrensis Concilij tradunt. Vide Cuiacium in l. 1v. Cod. de vest. holofer. lib. xi. sine magis placeat lacernum birrum significare birrum ipsum in modum lacerna compositum. (Porro birrus & birrum masculino & neutro genere dictum reperitur.) Vtrumque sit, constat quidem testimonio S. Augustini, etiam clericos in Africâ uti consueuisse lineâ atque birro, sed episcopos birro pretiosiore. Nam eo sermone, quo clericorum suorum disciplinam componit, hæc ait Sermon. de diuers. 1. Nemo det birrum, vel lineam tunicam, seu aliquid, nisi in commune; de communi accipiam mihi ipsi. & paulo post: Offeratur mihi verbi gratiâ birrum pretiosum, forè deceat episcopum, quamuis non deceat Augustinum, id est, hominem pauperem, de pauperibus natum. Vtuntur ex institutione S. Augustini regulares tunicâ lineâ, atque cum volunt, diebus præsertim sollempnibus, in Italiâ etiam birro, quem in Hispaniâ semper gestant. Eandem quoque consuetudinem vixisse in Ecclesiâ Orientali, ut episcopi super tunicam birro induerentur, ex iis que scribit Palladius in Lausiac. cap. 11. de S. Athanasio episcopo Alexandrino possumus intelligere dum ait, eum tunicâ birroque vestitum secessisse. Meminit & Gregorius Turonensis de S. Britio, qui ardentes prunas in birro suo posuit, ad declarandam sui animi innocentiam.

Ceterum propter eius indumenti breuitatem, Venantius Fortunatus nominat birrum ipsum palliolum, cum agit de S. Germano Parisiorum episcopo visitante Clotharium regem; atque de ipso rege ait: allambit sancti viri palliolum.

Quod vero S. Gangrense Conc. ca. xii. monachos Eustachianos incedentes palliatos, atque damnantes birris utentes anathematis sententiâ perculerit; non placet quod per birrum alij interpretati sunt vestem pretiosam simpliciter, sed potius quod illi amici pallio sui longitudine & latitudine disfluente, eos damnarent, qui birro nempe breuiori uterentur indumento: quod vile vel pretiosum (ex sententiâ Augustini superius recitatâ) ad libitum cuiusque esse potuisse, certissimum est: pretiosiores vero fuisse birros Atrebatenses & Canusinos, Flavius Vopiscus in

*Carino testatur. Cum itaque eadem acta Cypriani passionis habeant, ipsum lacernum birrum compli-
cuisse, & ad genua posuisse; illud fuisse perbrene, ac
parui negotij operam egisse demonstrant: nam non sic
de tunica eum fecisse, sed diaconis dedisse tradunt.*

*Ex his itaque iam exploratum haberi videtur,
episcoporum fuisse antiquum habitum, ut post vestem
superinduerent lineam, & desuper eam solutam tu-
nicam, ac denique humeros tantum tegens & brachia
lacernum birrum: quo genere indumenti hodie vide-
mus uti S. R. E. Cardinales, atque episcopos illos, qui
ex Regularibus ad eam dignitatem prouecti sunt.
Romanum verò Pontificem birro absque tunica super
lineam, sed serico atque rufo, interdum verò albo,
pro temporis ratione. Porro ex dignitatis ordine bir-
rum pretiosius fuisse, ex Augustini sententiâ dictum
est. Hactenus Baronius.*

*Alia de birro addi possent, sed hac nunc sufficient.
Quod ad birrum Canonorum regularium attinet,
hoc, opinor, intelligit Glossarium Camberonense ma-
nuscriptum: Birrus planeta, pallium villatū, man-
tellum fimbriatum. Hoc habitu in Belgio vtuntur
Canonici Regulares, qui vel solus cum lineâ tunicâ
eos ex D. Augustini instituto esse declarat, cum ille
suos clericos lineâ & birro ornarit, ut constat ex eius
sermone L. de diuersis.*

*BIS-ACVTVS. Vide dicta ad Vitam Antonij
cap. xxv. & Frontonij cap. i. Vita Antonij: vt sar-
culum sibi, bis-acutum cum frumento deferret.
ita distinguendum eum locum in Notationibus mo-
nui. Sic in Vita Frontonij cap. i. deferentesque ad
eremum secum parua olerum femina, & bis-acu-
tos, paruosque sarculos. Glossarium Camber. MS.
Bis-acuta, ferramentum quoddam trimq; incidens.*

*BRUCHIVM. Vita Hilarionis cap. xxviii. Di-
uertit ad quosdam fratres notos sibi in Bruchio,
haud procul ab Alexandria. & post pauca: De
Bruchio per inuiam solitudinem intrauit Oasim.
Eusebius in Chronico anno i. Claudij ante Aurelia-
num: Alexandria Bruchium, quod per multos
annos fuerat obsessum, tandem destruitur. Am-
mianus lib. xx. Alexandria, &c. amisit regionum
maximam partem quæ Bruchion appellatur, diu-
turnum præstantium hominum domicilium. Epi-
phanus libro De ponderibus & mensuris locum Bi-
bliothecâ à Philadelpho structâ insignem fuisse indi-
cat. Erat enim ibi Musium. Spartianus in Hadria-
no: Apud Alexandriam in Musio multas quæstio-
nes professoribus proposuit.*

*Quod Scaliger ad Eusebium supra ait Βρουχέιον
antè παλαιόν πν dictum, sine auctore asserit. Ipsa Alexan-
dria ita dicta est teste Stephano.*

*Originationem eius venatur Casaubonus ad Ha-
drianum Spartiani, quasi olim dictum fuerit Πυρο-
χέιον, quam vocem integram seruat Eusebius histo-
riarum lib. vii. cap. xxxi. ubi Christophorus
interpres, quia corruptè legerat τὸ πυρὸς χείρας ἔσως,
verterat, cum ibi magna esset frumenti inopia. In
Vita Apollonij Grammatici Alexandrini dicitur
Πυροχέιον. Notum litteras β & π inuicem permutari.
Atque ita Bruchium fuerit Alexandrinis, quod
Prytanum Atheniensibus, videlicet πυρὸς ταμίειον:
frumenti reconditorium.*

*BRUMOSVM. Variè hoc scriptum, nunc brumo-
sum, nunc bromosum, nunc bramofum. Rufinus
lib. iiii. n. 39. Et cum fœteret bromosa aqua odo-
re, non permittebat vt aliam aquam mutarent.
Palladij Lausiaca in Appendice ex veteri interprete:*

*Per biennium enim manus meæ, vnde percussi
quasi faciem eius, fœtorem & brumum sufferre
non poteram. Glossa Isidori: Brumosus, annosus,
resinosus. item: Brumalia, resinosa pluuia. Item:
Bromosa immunda. Zeno Veronensis episcopus in
Exodum serm. viii. Quis non intelligit, fratres,
illud Pascha non esse, sed bramofum latronis
cruenti conuiuium? Idem serm. in Psal. xlii. Si
diis corporalibus conuenit sacrificium corporale,
vtiq; & spiritale Dei sacrificium est necessarium,
spiritale, quod non ex sacculo, sed ex corde pro-
fertur, quod non bramofis pecudibus, sed suauif-
simis moribus comparatur.*

*BUCCELLATVM. Heraclides cap. vi. confra-
ctum atque in partes redactum modicas buccel-
latum in lagenas misit. Ita ibi legendum esse docui
in Notationibus, non buccellatim, quod hactenus
obtinuit. Ammianus lib. xvi. Frumentum, ex eo
quod erat in sedibus consumendum, ad vsus diu-
turnitatem excoctum, buccellatum vt vulgò ap-
pellant, humeris imposuit libentium militum.
L. vi. Codicis Theodosiani de erog. milit. annon.
Expeditionis tempore buccellatum ac panem, vi-
num quoque atq; acerum, sed & laridum, carnem
veruecinam etiam milites nostros ita solere perci-
pere. Spartianus in Pescennio Nigro: Idem pistores
sequi expeditionem prohibuit, buccellato iubens
miles & omnes contentos esse. Constantinus *ὡς
δὲ μόνων βύκελλοι τὸ κεκαλοῦσθαι τῶμιον καλεῖται*: Buc-
cellus orbiculatum frustum vocatur. Mauritius
in Tælicis: *Χρὴ ἐν ἡμέραι πολέμου, ἐν ταῖς σέλλαις ὀπι-
φέρεσθαι ἕκαστον ἐργασίῳ ὕδαρ καὶ βουκελάτα*: Die belli
debet quisque miles aquam & buccellatum in sel-
lis secum ferre. Ab hoc pane expeditionali seu buc-
cellato eleganter panem, quem benedictionis loco
transmittebant, vocarunt Paulinus & Therasia ad
Romanianum epist. xxxvi. apud Augustinum:
Ne vacuum fraternæ humanitatis officium vide-
retur, de buccellato Christianæ expeditionis, in
cuius prociectu quotidie ad frugalitatis anno-
nam militamus, panes quinque tibi pariter, & fi-
lio nostro Licentio misimus.*

*BUCOLIA. Vita Antonij cap. xxiv. ubi Latine est
pastoralia, Græcè est βουκολία. Hieronymus in Vita
S. Hilarionis cap. xxxvi. seruanit Græcum vocabu-
lum: ad ea loca quæ vocantur Bucolia. Heliodo-
rus: *Βουκολία σύμπας κέκληται πρὸς Αἴγυπτιον ὁ τόπος*: Bu-
colia apud Ægyptios dictus est totus locus, vide-
licet, ad lacum, quod præcessit. Locus hic erat apud
Alexandriam iuxta mare sub rupibus: Vita sancti
Marci post Abdiam anonymo auctore: Marcus ite-
rùm Alexandriam venit, & reperit fratres multi-
plicatos in gratiâ & fide Domini, ecclesiamque
constructam ab eis in loco qui vocatur Buculus,
id est, Bulbulci, iuxta mare sub rupibus. Hinc
Bucolici milites Capitolino in Marco Antonio: Per
Ægyptum Bucolici milites grauiam multa fecissent.*

*BUDA. Pelagius libello x. num. 76. Videns au-
tem Ægyptius vestitum mollibus rebus, & bu-
dam de papyro, & pellem stratam sub ipso. Glossa
Isidori, Buda, historia. non legendum, storea? sic ex
veteri Spania, addito seu præfixo hi fecere Hispania.
Glossarium Camberonense manuscr. Buda, stra-
mentum lecti de biblo, id est, papyro. In Glossis
Isidori etiam inuenio: Buda, ornamenta regalia vel
camelorum. Item, Bulla, stramenta regalia. Quod
verò in manuscripto Camberonensi Glossario etiam
est, Buta, historia, puto corrigendum, Buda, storea.*

Sic

Sic in Papiâ: Buda, storia. Fortè hoc postremum Buta ortum ex Butâ historico, cuius meminit Arnobius lib. v. Sicut suis scribit in cauillibus Butas. Fortè Tentonibus Bed, id est, lectus, à budâ, quòd olim storeis incubarent.

BULLA & BULLARE. *Vita Basilij cap. x. Et plumbo bullauit chartam illam. Vita Ioannis Eleemosynarij cap. li. Non potes scribere, & bullare, & afferre mihi? & post: Dat ei proprium pictacium bullatum. Glossarium Camberonense manuscr. Bulla, ceræ sigillatæ. Idem: Bullare, sigillare. Sic & posterioribus Græcis βύλλα & βυλλάειν. Vide Glossarium Græco-barbarum Meursij.*

CAMELAUCHIUM. *Vita Maria neptis Abrahæ cap. v. Camelauchium quoque longum capiti suo, vt facies eius velaretur, imposuit. & cap. ix. Auferens quoque camelauchium à capite suo. Verbum hoc sæpe in manuscriptis & primis editionibus deprauatum, in quibus ferè calemanchus, vel calamancus. vnde in Glossis Isidori: Galeros, calamancos. lege, camelauchios. Similiter apud Bedam de Tabernac. lib. iiii. cap. viii. Super caput autem gestat pileum in modum paruuli calamaci, siue cassidis, quod extenditur supra summitatem capitis. lege, camelauchij. Frequenter posteriori auro consonantes vel inter se commutabant vel postponebant. Sic ferè semper in manuscriptis cocodrillus, pro cocodilus. Sed καμελαύχιον, vel καμαλαύχιον re-ctum esse suadet originitio apud Etymologicum: Καυσία εἶρηται μὲν καμελαύχιον ὅσα τὸ ἐλαύνειν τὸ καδίκα. Causia dicitur camelaucium, quòd arceat calorem. In Glossario Camberonensi manuscripto est Camelaucus, vestimentum Papæ; & Calamaucus, pilleus similibus tiaræ. Occurrit aliquoties apud Suidam καμελαύχιον, vel καμαλαύχιον: in Hesychio verbo πᾶσα habes etiam καμελαύχιον, vti & apud Scholiasten Aristophanis ad Acharnenses.*

CAMPANA, *tintinnabulum armentorum gregibus appendi solitum. Vita Frontonij cap. viii. sed campanæ sonitum audire non potuit perstrepens sonus hymnorû. cuius rei varij auctores meminere. Phædrus lib. ii.*

Clarumque collo iactans tintinnabulum.
Paulinus Natali vi. S. Felicis

— vt præsepia vidit

Nuda boui, & nullos dare tintinnabula pulsus;
Excussâ vt ceruice boum crepitare solebant,
Mollibus aut lentis caua linguis æra ferire.

Endeleichus Rhetor de mortibus boum:

Plaustris subdideram fortia corpora
Lectorum, studio quo potui, boum,
Quæis mentis geminæ consona tinnulo
Concentu crepitacula.

Sidonius lib. ii. ep. ii. Inter greges tintinnibulatos per depasta buceta reboantes.

Fortunatus lib. ii. de S. Medardo:

Tintinnû rapit alter inops, magis improbus ille,
Qui iumentorum colla tenere solet.

Legis Gothorum lib. vii. tit. xi. xi. Antiq. Si quis tintinnabulum inuolauerit de iumento vel boue.

Legis Burgundionum Tit. iv. §. v. Qui tintinnum caballi vel bouis furto abstulerit. Idem legis Boiorum cap. viii. Tit. xi. §. i.

Cur pecoribus tintinnabula fuerint apposta, varia est opinio, quibusdam censentibus id factum ad feras noxias arcendas; aliis, ad deprehendendum, quibus locis nemorum pascant; aliis, vt pinguescant facilius, quòd existiment pecora harmoniâ oblectari;

aliis, ornatus gratiâ. Ex hac Vita videtur colligi id factum, vt eminus audirentur in deserto ab hospitibus cameli, qui necessaria deferebant, vt & hospites iis strata aptarent. Vide Hieronymum Magium libello de Tintinnabulis cap. viii.

CAMPANA STATERA. *Vita Ioannis Eleemosynarij cap. iiii. In vnâ campanâ staterâ. A Campaniâ regione Italia ita dictam vult Isidorus lib. xvi. Orig. cap. xxiv. Ex quo videtur sua hausisse Papias vocabulista: Campana ponderatio. Hæc tamen duas lances non habet, sed est nigra signatâ libris & vnciiis. vnicuique autem ponderi certus est modus propriis nominibus designatus. Dicta, quia prius in Campaniâ reperta est. vbi pro nigra lege linea ex Isidoro. Hinc apud posteriores scriptores Campana & Καμπανός absolutè pro statera usurpata. Glossa Græcolatina, Καμπανός, stater. Glossa Arabico-latina, Campana, statera. vnde καμπανίσιον, ponderare apud Nicetam in Alexio Angelo lib. iiii. & Mycesum lib. de Malagm. cap. xxi. & καμπανισίων, quòd libripendi publico soluebatur, apud Phranzem Chronici lib. iiii. cap. xxiv. Item καμπανισία, iniusta ponderatio apud Nicetam libro ii. in Andronico. vide Meursium supra.*

CANCELLARIVS. *Vita Ioannis Eleemosynarij cap. iiii. Mittens œconomos & cancellarios, & reliquos quibus erat dispositio ciuitatis credita. & cap. xxiii. Conuocat per cancellarium suum monachum. Hinc apparet non palatinos tantum, quòd nimisquam notum, sed & ecclesiasticos fuisse cancellarios. Hincmarus epist. iiii. c. xvi. Apocripharius autem quem nostrates Capellanum vel palatij custodem appellant, omnem clerum palatij sub curâ & dispositione suâ regebat. Cui sociabatur summus cancellarius, qui à secretis olim appellabatur.*

CANDIDATVS. *Vita Antonij cap. xvii. Candidatus Constantij Imperatoris. Certum militiae genus candidati, scutarij ferè protectoresq; Principum. Ammianus lib. xxv. Cùm Iulianus inter belli discrimina versaretur, clamabant hinc inde candidati, quos disciecerat terror, vt fugientum molem tamquam ruinam malè compositi culminis declinaret. Victor Tununensis in Chronico: Cui nepos Iustinianus vocabulo fuit, candidati militiâ functus. duplex horum schola, Seniorum & Iuniorum. Vide fastos Siculos, & Cedrenum.*

CARABVS. *Ioannis Moschi Pratum spirituale cap. lxxvi. Ecce ego ascendo in carabum. Isidorus Origin. lib. xviii. cap. i. Carabus, parua scapha, ex vimine facta, quæ contexta crudo corio, genus nauigij præbet. Papias vocabulista: Carabus, nauicula discurrens in Pado, id est, linter. Est autem ex vimine & corio. Glossarium Camberonense MS. Carabus est quædam nauicella.*

CARICÆ. *Hieronymus in Vita S. Pauli primi eremita cap. v. Quinque caricis per singulos dies sustentabatur. Item in Vita S. Hilarionis cap. iiii. Herbarum ergo succo, & paucis caricis, post triduum vel quatrimum deficientem animam sustentabat. Interpretantur caricis esse ficus ficcas. Certè ex ficuum genere caricis esse docet Plinius libro xii. cap. v. Syria præter hanc peculiare habet arbores. In nucum genere pistacia nota. Prodesse aduersus serpentium traduntur morsus, & potu & cibo. In ficorum autem, caricis, & minor eius generis, quæ cottana vocant.*

CAVCVS. *Poculi genus esse colligitur ex variis locis.*

locis. Vita Abrahæ cap. 111. Caucum quoque permodicum, in quo edere seu bibere solitus erat, habebat. *Vide ibi dicta, & ad Vitam Pauli primi eremita cap. xiv. Glossarium Camberonense MS.* Caucum, vas ligneum ad bibendum. *Spartianus in Pescennio*: Tantæ fuit feueritatis, vt cum milites quosdam in cauco argenteo expeditionis tempore bibere vidisset, iusserit omne argentum submoueri de vsu expeditionali, addito eo, vt ligneis vasis vterentur. *Trebellius Pollio in Claudio ex epistola Valeriani*: Item in caucos, & scyphos, & zemas pondo vndecim. *Hieronymus libro 11. in Iovinianum de Diogene*: Quodam tempore habens ad potandum caucum ligneum, vidit puerum manu concauâ bibere, & elisisse fertur ad terram, dicens: Nesciebam quoddam natura haberet poculum. *Apud Ennodium epigrammate xxv. inscriptio est*: De cauco cuiusdam habere Pasiphaën & Taurum. *Eadem inscriptio epigramm. xxix. Plerisque locis non recte caueum vel cauum vel glaucus habentis impressum est. Papias*: Caucus vasis genus, ex incorruptis vt apparet exemplaribus olim citat. *Occurrit etiam epistola xl. inter Bonifacianas*: Reuerentiæ vestræ direxit deuotio mea caucum argenteum intus deauratum, & duo reptâ. *Quid reptum sit dubitat ibi Serarius noster & Greizerus lib. 11. de Benedict. cap. xxviii. Aliquid suggerit Glossarium Camberonense manuscriptum*: Renones sunt velamina humerorum, intortis villis hispida, quos vulgò reptos vocant, eò quoddam longitudo villorum quasi reptat. *Occurrit & apud Bonifaciam ep. lxxvii. Misimus vobis parua xenia, id est, reptem ruptilem vnam.*

CHAMEVNIAE, id est, humicubationes, Græcè χαμαιδνία seu χαυδνία. Ea vox Latinis auctoribus sæpè usurpata. *Vita Abrahæ cap. xvi 111.* Chameuniis quoque & contritione corporis numquam omnino lassatus est. *Vita Mariae neptis Abrahæ cap. ix.* Vbi vigiliæ, vbi chameuniæ? *Papias*: Cameuniæ, storiæ lecti. *Item, Cameuniæ, vigiliæ in hieme. non percepit vim verbi. Hieronymus in cap. xli. Ezechielis*: Puto perspicuum esse lectori, semper angustiata esse, quæ deorsum sunt in ieiuniis, χαμαιδνία, & victus continentia. *Idem in cap. 111. Amos*: Et percutiet domum hiemalem, eos hæreticos qui laborant continentia, & ieiuniis, xerophagiis, chameuniis: è quibus Tattianus est & Manichæus?

CHÆREVM. *Vita S. Antonij c. liv.* Ad primam mansionem Alexandriæ, quæ appellatur Chæreum. *Locus fors ab Egypti ciuitate ita dictus, nisi hæc mansio ipsa sit ciuitas. Stephanus de urbibus*: Χαίρεου, πόλις Αἰγυπτίου, ἔστ' ἔλλειψιν τῆ πόλις. τὸ ἐθνικὸν Χαίρεωτης, ὡς Νικωτης. *Huius idem meminit in Ἀργυρίου νῆσθ. Procopio lib. vi. de adificiis Iustin. χέριθ, Egypti locus. quod Ortelius esse putat Chercu Antonino, circa Canobum.*

CHALCIDOS EREMVVS. *Hieronymi habitatio. Vita Malchi cap. 11.* Perueni tandem ad eremum Chalcidos, quæ inter Immas & Berthæam magis ad Austrum sita est. *Est in Syria. Hieronymus epist. xlii 11. ad Chromatium, Iouinum, & Eusebium*: Nam postquam Euagrio transmittente, in eâ ad me eremi parte delatæ sunt, quæ inter Syros ac Saracenos vastum limitem ducit. *Idem ep. xli. ad Ruffinum*: Syria mihi velut fidissimus naufragi portus occurrit. *Idem præfatione in Abdiam*: Quando ego & Heliodorus charissimus pariter

habitare solitudinem Syriæ Chalcidis nitebamur.

CHINOBOSCIVM. *Vita Pachomy cap. v. xl. liii.* Rectius scribas Latinè Chenoboscium, quod fortè ibi anseres pascerentur: quamquam nec inde nomen suum traxisse existimat Stephanus de urbibus: Χλωβοσκία, πόλις Αἰγυπτίου. *Αλέξανδρος ἐν πρώτῃ Αἰγυπτιακῶν ἀντιρῶ τῆ Διοπολίτου Χλωβοσκίου, μὲν ἐν εἰς τὴν αἰθιοπικὴν ἐμπέροσα. νομαὶς τῶ χλωβῶν ἐκ αὐτῆς τῆς ἕσας*: Chenoboscia, ciuitas Egypti. Alexander in libro primo Egyptiacorum: Est è regione Diopolitis nomi, nullam nominationis eius causam secum ferens. nec enim vnumquam ibi anseres pasci quis vidit.

CHYDÆVM VINVM. *In Palladij Lausiaca ex veteri interpretatione in Appendice cap. xx. n. 3.* Accipe tecum vnum vasculum Chydæi vini. *Ita ibi legendum existimo pro Chindij, vt in Notatione monni. Plinius libro xli 11. capite quarto, de patinis agens & earum dactylis*: Nam quos ex his honori deorum dicamus, Chydæos appellauit Iudæa, gens contumeliâ numinum insignis. *Idem lib. xlv. cap. xv 1. agens de vinis factitiis*: Primumque è palmis, quo Parthi & Indi vtuntur, & Oriens totus, maturatum quas vocant chydæas modio in aquæ congiis tribus macerato, expressoque.

CLINICVS. *Vita Fabiola cap. v. & Paula cap. 1 v. Capitur hic pro agro, qui lecto decumbit, nec se mouere potest. Plinius lib. xxv. cap. v.* Medetur ita morbis comitialibus, vt diximus, vertigini, melancholicis, stomachicis, spasticis, clinicis. *Sic paralyticum Ioannis v. Cyprianus clinicum vocat epist. lx xv 1.* Ego enim, qui clinicum de Euangelio noui.

Erant & clinici, medici, qui lectulis agrorum affidebant, quò alludit Martialis lib. i. epigr. xxxi. vbi Raderum nostrum de hoc medicorum genere vide.

Clinici quoque tempore Cypriani dicebantur, qui morti proximi in lecto baptizabantur. *Cyprianus epist. lxxvi.* Porò autem quòd quidam eos salutati aquâ, & fide legitimâ Christi gratiam consecutos, non Christianos, sed clinicos vocant.

CONTINENTIA IN MATRIMONIO. *Frequens ea meliore aeo. Et quidem perpetua continentia exempla habes hic in Indice, Ammonis cum uxore, Anastasij & Theognia, Eucharistij & Mariae, Magnæ cum marito, Olympie cum Nebridio, cuiusdam anonymi, qui postea presbyter creatus est, cum uxore. quibus adde, Pelagij, post Laodicensis episcopi, cum uxore, apud Theodoret. lib. 1 v. hist. Eccl. c. xii. Iuliani & Basilisæ apud Metaphrastem 1 x. Ian. Zachariae calcearij cum Mariâ uxore, vt habes in Græcorum Menais xvii. Nouembris: Cecilia cum Valeriano nobili Romano xx 11. Nouembris apud Surium: duorum amantium apud Gregorium Turonensem, de glor. Confess. cap. xxxiii. Cononis Isaurici cum Mariâ coniuge in Menais v. Martij. Eduardi Angliæ Regis cum coniuge Edithâ: Henrici Imp. Augusti cum Cunegunde uxore, vt habet Surius iii. Martij: Elzearij comitis Arriani. & Dalphina xxvii. Septemb. apud Surium cap. xxxii. Edelfide cum duobus regibus Angliæ, apud Bedam lib. 1 v. hist. Anglic. cap. xviii. Boleslai Pudici Polonia regis cum Cunegunde. Aliorum aliquot similia exempla vide apud Canisium nostrum lib. 11. de Maria Virgine cap. xi.*

Temporaria continentia castimoniam post susceptos liberos coluere Antigonus & Euphraxia, Protocomes

cum uxore annis xxx. Piniānus cum Melaniā iuniorē, quæ in Indice Vitarum Patrum vide, quibus addi possunt Andronici & Drusiana apud Abdiam libro v. in Actis S. Ioannis Euangelista: Andronici & Athanasia coniugum anachoretarum, vt habent Meneæ 1x. Octobris cum Martyrologio Romano, & Metaphrasēs xxvii. Februarij.

His annumerandi non videntur Macarius Romanus cum suā sponsā in Vitis Patrum, S. Alexius cum puellā regij sanguinis, apud Surium xvii. Iulij, Pharaïdis cum Guidone viro nobilissimo, quod consensus mutuus defuerit.

COLOBIVM. Vita Pachomij cap. x i v. Lebiton autem linea vestis erat, instar colobij. Ruffinus hic lib. i. i. cap. i i i. quibus vsus est indui colobiis, quasi sacco lineis. Glossarium Camberonense manuscriptum: Colobium, vestis cucullæ similis, nisi quod cucullo caret. Papias vocabulista: Colobium genus vestis dictum, quia longum est, & sine manicis. hoc antiqui vtebantur. sed quia nuditas brachiorum culpabatur, vsus colobiorum in dalmaticas est mutatus. Existimo Colobium dictum à κολοῦός, quod mutilum esset videlicet manicis. Nicetas Thesauri orthodoxi lib. i. cap. xxx i x. agens de Scribis Iudæorum: Dalmatica, quæ nunc colobia dicuntur, purpuraque prætexuntur; induiti, phylacteria sua ostentabant, breues nimirum chartulas, quibus inscripta lex erat, quas illi pretiosis fasciis ornatas, auroque distinctas, tamquam Iudæorum magistri, deferebant. Etiam colobiis monachorum signum erat intertextum è purpura. Vide Dorotheum doctrinā i. Habes etiam colobium purpuratum apud Anastasium in Eutychiano.

CORONA MARTYRVM. Frequens corona & coronari de martyrio. Vita Antonij cap. x x i i. Episcopo Petro iam ob martyrij gloriam coronato. Vita Malchi in Prologo: Per quos Christi Ecclesia nata sit & adulta, persecutionibus creuerit, martyriis coronata sit. Vita Paulæ cap. xxvii. Mater tua longo martyrio coronata est. Vita Pachomij in Prologo: Simul cum Petro Alexandrinæ ciuitatis episcopo, perpetuas coronas & immortalia præmia sunt adepti. Martyrologium Romanum i. Ianuarij: Ibidem viā Appiā coronæ SS. militum triginta martyrum sub Diocletiano Imp. & passim apud Ecclesiasticos scriptores.

CYBA. Vita Pauli primi eremita cap. v. ubi in Notatione vide & cubam & gubam dici posse. Sic apud Theodoretum Philothei lib. ix. cap. xii. Macedonius Gubba dictus, quod staret in fossā profundā. Id autem nomen, inquit, si ex linguā Syriacā in Græcam transferatur, significat λάκκος, id est, lacum.

Aliud Cuba vel Cumba Festo. Cubam Sabini vocant eam, quam militares lecticam. vnde videtur deriuatum esse cubiculum. In Glossis Isidori est, Cumba, cuneus, ripa. Glossarium Camberonense manuscriptum: Cuba, extrema pars nauis, dicta eò quod incubet aquis. Cumba verò dicitur lectica à cubando. In iisdem Gumba, cuneus.

Inuenitur & Cubella apud postremos scriptores, pro lintre, in quo pasta formari solet. Niderus in Formicario.

CYPHONISMVS. Sunt qui cyphonismum velint describi à S. Hieronymo in Vita S. Pauli primi eremita cap. ii. Martyrem iussit melle perungi, & sub ardentissimo sole, religatis post tergum

manibus, resupinari: scilicet vt muscarum aculeis cederet. vide Gallonium de Tormentis cap. i.

DÆMONVM PRÆDICTIO. Rectè de eā ratiocinatur S. Antonius, vt habetur Vita eius cap. xvii. Augustinus verò tomo iiii. lib. ii. de Gen. ad litteram, cap. xvii. ita eā de re diserit: Quibus quædā vera de temporalibus rebus nosse permittitur, partim quia subtilioris sensus acumine, partim quia corporibus subtilioribus vigent, partim experientiā callidiorē, propter tam magnam longitudinem vitæ, partim sanctis Angelis, quod ipsi ab omnipotente Deo discunt, etiam iussu eius sibi reuelantibus, qui merita humana occultissimæ iustitiæ sinceritati distribuit. Aliquando autē iidem nefandi spiritus etiam, quæ ipsi facturi sunt, velut diuinando prædicunt. Quapropter bono Christiano siue mathematici, siue quilibet impiè diuinantium, maximè dicentes vera cauendi sunt, ne consortio dæmoniorum animam deceptam pacto quodam societatis irretiant.

Idem tomo iiii. lib. xii. de Genesi ad litt. c. xvii. Ceterum alicubi longè iam facta quod nuntiant, quæ post aliquot dies vera esse firmentur, non est mirandum. Possunt enim hoc efficere, non solum acrimoniā cernendi etiam corporali incomparabiliter præstantiore quàm nostra est, sed etiam ipsorum corporum longè vtique subtiliorum mirā velocitate. Comperimus etiam in domo constitutum patientem spiritum immundum, dicere solere quando ad eum venire cœpisset ex duodecim millibus presbyter, & per omnia loca itineris vbi esset, & quàm propinquaret, & quando ingrederetur, & fundum, & domum; & cubiculum, donec in conspectu eius astaret. Quæ omnia etsi non oculis patiens ille cernebat, tamen nisi aliquo modo cerneret, non tam veraciter enuntiaret. Erat autem iste febriens, & tamquam in phrenesi ista dicebat.

Idem tomo iiii. lib. de diuin. dæmonum cap. iv. & v. præclare eā de re inquirat.

Idem lib. ii. de Ciu. Dei cap. xxiv. de seruo Lucij Pontij per dæmonem vaticinantis: Adiecit arsurum esse Capitolium. Hoc cum dixisset, continuò egressus è castris, postea die concitator reuersus est, & Capitolium arsisse clamauit. Arserat autem reuera Capitolium. Quod quidem dæmoni & præuidere facile fuit, & celerrimè nuntiare. Sic lib. viii. cap. xxiii. docet vnde Hermes Trismegistus scire potuerit superstitiones Aegyptiacas auferendas. Et lib. ix. cap. xxi. distinguit inter scientiam dæmonum & Angelorum, quod Angeli certius temporalia & mutabilia ista nouerunt, quia eorū principales causas in Verbo Dei conspiciunt; per quod factus est mundus: quibus causis quædam probantur, quædam reprobantur, cuncta ordinantur. Dæmones autem non æternas temporum causas, & quodammodò cardinales in Dei sapientiā contemplantur, sed quorundam signorum nobis occultorum maiori experientiā multò plura quàm homines futura prospiciunt, dispositiones quoque suas aliquando prænuntiant. Denique sæpè isti, numquam illi omnino falluntur.

DÆMONVM EXSUFFLATIO. Nihil frequentius in Sanctorum gestis dæmonum exsufflatione, insufflatione, inspuratione.

De exsufflatione, habes in Vita Pachomij capite decimo septimo: Qui signo Crucis frontem suam muniens exsufflauit in eum, moxque fugatus est.

Et capite XLVII. Et exsufflans in eum dixit. *Irenæus libro primo, capite nono*: Iam verò quædam ex fidelissimis mulieribus, quæ habent timorem Dei, & non sunt seducibiles, quas similiter vt reliquas affectauit seducere, iubens eas prophetare, exsufflantes & anathematizantes eum separauerunt se ab eiusmodi infano. *Quod hic est exsufflantes, Græcè apud Epiphanium hæresi xxxiv. est καταφυσίασας. Tertullianus de Idololatriâ cap. xi.* Quo ore Christianus thurarius si per templa transibit, quo ore fumantes aras despuet, & exsufflabit, quibus ipse prospexit? *Seuerus Sulpicius lib. 111. de virtutibus S. Martini*: Vidit post tergum ipsius dæmonem miræ magnitudinis assidentem, quem eminus (vt verbo, quia ita necesse est, parum Latino vtamur) exsufflans, Auitianus se exsufflari existimans: Quid me, inquit, sancte sic adspicis? Tum Martinus: Non te, inquit, sed eum, qui ceruici tuæ teter incubuit. *Sic demoniorum exsufflatio inter ceremonias Baptismi apud Dionysium Arcopagitam Hierarchia Eccles. cap. 11. & passim apud alios Ecclesiasticos scriptores, quò respicit D. Augustinus tract. xi. in Ioannem agens aduersus Donauistas rebaptizatores, qui semel rite baptizatum exsufflabant, atque ita Christum potius quàm dæmonem exsufflabant*: Aduersus exsufflatores Christi: aduersus blasphematores Baptismi. *Item*: Quando vident Christum à quo liberati sunt, exsufflari in Christianis? *quem locum non rectè percepit Desiderius Heraldus Notis ad Minutium Felicem.*

De insufflatione Prudentius in Agone Romani

Ingressus ille, vt hos paratus peripicit,

Influat, ipsos ceu videret dæmones.

Palladius in Vita S. Joannis Chrysostrami: Dæmones credentium vnâ insufflatione ligantur.

Exsufflatio hæc dæmonum & insufflatio sæpè fiebat cum desputatione. *Vita Antonij cap. xx.* At ego spuaculum maximum in os eius ingeminans, totum me in eum Christi nomine armatus ingessi. *unde despuere & exsufflare subinde coniunguntur. Tertullianus de Idololatriâ cap. x.* Quo ore Christianus thurarius si per templa transibit, quo ore fumantes aras despuet & exsufflabit, quibus ipse prospexit? *Idem lib. 11. ad uxorem cap. v.* Latebifne tu cum lectulum, cum corpusculum tuum signas, cum aliquid immundum flatu expuis?

Subinde despuere solitarie ponitur. Tertullianus de Spectac. cap. x 111. Nec minùs templa quàm monumenta despuimus. *Minutius Octauio*: Deos despuunt. *Prudentius libro 1. contra Symmachum*:
— quis in vrbe

Qui Iouis infectam sanie non despuat aram?

Unde non mirum Vita S. Antonij cap. xx. variam lectionem esse, vt ibi monui, cum Enagrius verit spuaculum ingeminauit. vbi in Græco est ενοφύσισα.

DEFENSOR. *Vita Ioannis Eleemosynarij capite v.* Et volentes adire eum, timore cancellariorum & ecclesiæ defensorum atque ei adstantium prohiberentur. *& cap. xx 111.* Ceciderunt eum ecclesiæ defensores. *Concilij Chalcedonensis can. 11. qui Græcè dicitur ένδινος Latine est defensor. & can. 11. xx 111. habes ένδινον defensorem ecclesia Constantinopolitana. In Codice canonum ecclesia Africana can. xcviij. habes ένδινος χολαστικούς, defensores scholasticos, id est aduocatos, vt hi erant defensores ecclesia, ita alij erant defensores in palatio. Vide Codicum de Offic. ante Constantinopolitana.*

DEHABERE. *Rarius verbum, nec facile obuium. Habes in Appendice in Palladij Lansiacæ ex veteri interpretatione, cap. x 111.* maximè si dehabent & egentiores sunt. *Præter Hieronymum ibi citatum, usurpat & Ethicus de Oceani Occidentalis fluminibus, in Tiberi*: Insula verò, quam facit intra vrbis portum & Ostiam ciuitatem, tantæ viriditatis, amœnitatisque est, vt neque æstiuus mensibus, neque hiemalibus pasturæ admirabiles herbas debeat.

DEHONESTAMENTVM. *Vita Antonij cap. xxx.* Tali dehonestamento corporis plurimum gloriabatur. *Ex Gellio sumptum, vt videbis. Etsi rarius verbum, auctoribus tamen aliquot usurpatum. Salsustius lib. 1. historiar.* Fufidius honorum omnium dehonestamentum. *Tacitus aliquoties usurpat. Occurrit & apud Iustinum. Seneca de Constantiâ Sapientis cap. xix.* Contumelias & verba probrosa, & ignominias, & cetera dehonestamenta velut clamorem hostium ferat. *Gellius lib. 11. c. xxv 11.* Quo ille dehonestamento corporis maximè delectabatur. *Arnobius lib. 11.* Ad vitiorum dehonestamenta traduci. *Trebellius Pollio in Claudio*: Gallus Antipater ancillariorum & histrionum dehonestamentum. *Ammianus lib. xxvi.* Ad hoc igitur dehonestamentum bonorum omnium ludibriosè sublatus. *Glosse*: Dehonestamentum αἰσχυνή.

Dicitur & inhonestamentum. Apuleius Apologia: Ne quid maculæ aut inhonestamenti in me admittam. *Isidorus libro 11. Originum, cap. xxi. ex C. Graccho citat*: Pueritia tua adolescentiæ tuæ inhonestamentum fuit: adolescentia senectutis dedecoramentum: senectus Reip. flagitium.

Sic honestamentum Ennodio libro 11. epist. 1. Nec magistro opus sit ei, quem fecerunt actum suorum emendationes & honestamenta conspiciunt. *Apuleio Apologia*: Itemque multos philosophos ab ore honestissimos memoriæ prodi, qui gratiam corporis morum honestamenti ornauerunt.

DIPTYCHVM. *Vita Pelagie cap. v 11.* Statim transmisit diptychum tabularum pereosdem pueros. *Græcum verbum diptychum διπύχον, Latinis tamen usurpatum, sed sæpè apud eos deprauatum. Etymologicum*: διπύχα, ὄνομα ἐδέτερον. γέρονος ἢ ἐν τῷ διπύχῳ ἀρσενικῷ. τὸ το ἐν τῷ πύσσῳ τὸ σφαλίξω, πύξω, πύξ. καὶ μετὰ τὸ δύο, διπύξ διπύχου κλίσις ἢ μελέρις εἰς ἐδέειαν. καὶ τὸ ἐδέτερον, τὸ διπύχον. διπύχα ποιήσαντες, διπλόσαντες ἢ κλίσιαν, νύξ ἢ λέγῃ τὸ ἐπίπλεον: Diptycha, nomen neutrum. Fit à masculino διπύξ, quod fit à verbo πύσσω, plico. Futuro, πύξω, unde πύξ plica, & cum δύο duo διπύξ διπύχους flectitur, & traducitur ad rectum casum. & neutrum diptychum. diptycha facientes, id est duplicantes aruinam, nunc autem dicit διπλόου, omentum. *Alludit hic Etymologicum ad versus Homeri, de quibus post.*

Diptychum igitur hic capitur pro libello duarum plicarum seu foliorum, seu paginarum, quasi dicas duplices. *unde Ouidio lib. 1. Amorum eleg. x 11.*

Ergo ego vos rebus duplices pro nomine fensij, Auspicij numerus non erat ipse boni.

Sic Martiali lib. v 11. epigr. 1 11. triplices seu τριπύχα, à tribus folijs:

Bis fenos triplices, & dentiscalpia septem.

& eodem libro, epigr. lxxi.

Nec vani triplices, breuésque mappæ.

Idem libro xiv. epigr. vi.

Tunc triplices nostros non vilia dona putabis, Cùm se venturam scribet amica tibi.

Sic

Sic apud eundem Martialem lib. xiv. ep. xv. quincuplices, seu πεντάπτυχα habes:

Cæde iuencorum domini calet area felix

Quincuplici cerâ cum datur altus honor.

Duplex autem fuit diptychorum usus, profanus & sacer. Profani mentio apud veteres, qui ea muneris loco sæpe mittebant, maxime in editione munerum. Symmachus in auctario Epistolarum ep. vii. quam fratribus scribit: Religiosum atque votiuum est, ut à Quæstoribus candidatis dona sollempnia potissimis atque amicissimis offerantur. In eo numero iure censemini. Offero igitur vobis eburneum diptychum, & canistellum argenteum librarum duarum filij mei nomine, qui quæstorium munus exhibuit. Idem libro ii. ep. lxxxii. ad Flavianum: Filius noster Symmachus peracto munere Candidati, offert tibi dona quæstoriana, & ceteras necessitates nostras pari honore participat. Quæsto igitur ut eius nomine diptycha & apophoreta suscipere dignemini. Idem libro v. ep. lvi. ad Sallustium: Ad te diptychum Candidati, & apophoreticum librarum argenti duarum per hominem tuum misimus, approbare cupientes Editioni nostræ te animo non defuisse. Idem libro ix. ep. cix. Non aspernabere, ut existimo, diptychi & apophoretici oblationem.

Erant diptycha, quæ muneris loco mittebantur, ferè eburnea, quod epitheton etsi non semper additur, tamen subintelligendum videtur. sic cape diptychum absolute positum apud Symmachum lib. ii. ep. lxxxii. Nam subdit, quasi explicans: Ceteros quoque amicos eburneis pugillaribus & canistellis argenteis honoravi.

Cum eadem Principi mittebantur, inaurari solita. Symmachus lib. ii. ep. lxxxii. Præterea domino & Principi nostro ad referendam largitati eius sedulam magis quam parem gratiam, auro circumdatum diptychum misi.

Prohibitum post ne minor consulari magistratus diptycha ex ebore & sportulas aureas daret. L. i. de expens. ludor. C. Theodos. ita constituunt Imp. Valentinianus, Theodosius, & Arcadius Augg. Illud etiam constitutione solidamus, ut, exceptis consilibus ordinariis, nulli prorsus alteri auream sportulam, diptycha ex ebore dandi facultas sit, cum publica celebrantur officia. Sit sportulis nummus argenteus, alia materia diptychis. Vnde Claudianus lib. i. de laude Stiliconis consulis ab eo sparsas in populum eboreas tabellas canit:

Tum virides pardos, & cetera colligit Austri
Prodigia, immanesque simul Latonia dentes,
Qui sæcti ferro in tabulas, auroque micantes,
Inscripti rutilum cælato consule nomen
Per proceres & vulgus eunt. stupor omnibus
Indis

Plurimus; ereptis elephas inglorius errat
Dentibus.

Cur diptycha seu pugillares tabula in editione munerum dono missa fuerint, equidem nescio. Ludovicus Carrion lib. ii. Emendat. cap. vi. supra existimat ea à Quæstoribus candidatis offerri solita, quod iis ipsis essent in usu frequenti. Sed & consules aliique diptycha obtulerunt.

Videntur diptycha amantium fuisse tabella. vnde vetus Commentator ad illud Iuuenalis Satyr. ix.

— Et blandæ assiduæ, densaque tabellæ
Sollicitent.
scribit: blandis te epistolis & diptychis sollicitet.

Glossarium Camberonense manuscr. Diptica, dicuntur tabellæ, quibus corruptores puellis suis inscribunt amorem. Papias Vocabularista: Diptica tabellæ, quibus corruptores amorem suum inscribunt puellis. Apud Ovidium quoque lib. i. Amorum, eleg. xv. habes tabellas arcanas ad banc rem.

Quod Carrion putat diptycha uniuersum fuisse plerumque eburnea, falli eum existimo. Nec enim simile vero diptycha epistolica, quæ vulgò epistola loco sibi mutuo mittebantur, quibusque arcana sua declarabant, fuisse eburnea; sed potius lignea, cerâ obducta. vnde Ovidius supra amica suæ duplices, seu diptycha, quibus noctem negauerat, execrans ait:

Quid precer iratus? nisi vos cariola senectus
Rodat, & immundo cera sit alba situ.

vnde colligitur lignea fuisse. Et eodem lib. i. eleg. xi. quæ priorem precedit de tabellis suis amatoris, ait:

Subscribam. Veneri fidas sibi Naso tabellas
Dedicat. at nuper vile fuistis acer.

Alia erant sacra diptycha, quorum usus erat in Ecclesiâ Catholicâ, à communi in priuatam notionem deflecta.

Erant igitur hæc sacra diptycha, duplices tabulae, quarum vnâ parte inscribebantur nomina episcoporum piè defunctorum, alterâ verò viuorum.

Et quidem quod mortuos spectat, earum tabularum, quæ ἱερὰ πτυχὰ ibi vocantur, mentio est apud Dionysium Arcopagitam Eccles. Hierarch. cap. iiii. ubi agitur de mysterio Synaxeos siue Communionis: Καὶ ἀσπασμένων ἀλλήλους ἐπέαιτων, ἢ μυστικῆ ἱερῶν πτυχῶν ἀνάβησις ἐπιτελεῖται. quæ ita vertit Perionius: Cum omnes se inter se salutauerint, mystica sanctorum recitatio fit. Ambrosius Camaldulensis: Et cum se mutuo omnes salutauerint, mystica sanctorum recitatio fit. Vterque omisit vertere vocem πτυχῶν. Rectius igitur Ioannes Scotus velus Dionysij interpres: Et omnibus salutantibus inter se inuicem, mystica sacrorum voluminum prædicatio perficitur. Item Ioannes Saracenus: Et osculatis se inuicem uniuersis mystica sanctorum tabularum prædicatio perficitur. Rectè ita verterunt, modo per volumina & tabulas intelligant diptycha.

Rursus eodem capite in Theoriâ: Ὁ δὲ θεῖος ἁπλοῦς ἱερούργηται, ἢ ἡ εὐλογεῖται πτυχῶν ἢ μυστικῆ ἢ ἀπρόσμιος ἀνάβησις. Perionius: Diuina autem salutatio siue osculum adhibetur, sanctorumque animorum, qui scripti sunt, mystica cælestique prædicatio. Ambrosius Camaldulensis: Porro sacratissima consalutatio idcirco celebratur, sanctorumque descripta nomina mysticè & modo supramundano prædicantur. Clarius veteres interpretes. Ioannes Scotus: Diuinissima autem salutatio sanctè agitur, & hagiographorum voluminum mystica & supermundana recitatio. Ioannes Saracenus: Diuinissimum autem osculum sanctè agitur, & hagiographarum tabularum mystica & supermundana enuntiatio.

Iterum in eiusdem capituli theoriâ, quæ huius rei contemplatio & explicatio continetur: τῶν δὲ ἱερῶν πτυχῶν ἐξ ἡ εὐλογεῖται ἀνάβησις, ἀνακρίπτει τοὺς ὁσίους βελιωκότας, καὶ τοὺς ἐναρέτου ζῶντος τελείωσιν ἀμετασάτως ἀφαιρούμενους. quæ ita vertit Perionius: Sanctorum autem animorum, quæ post pacem adhibetur, prædicatio, eos qui piè sanctèque vixerunt, atque ad vitæ virtuti consentaneæ perfectionem peruenerunt, laudibus afficit. Rursus hic Perionius πτυχῶν legit pro πτυχῶν. Ambrosius Camaldulensis: Enimvero sanctorum post pacem illam nominum, prædica-

dicatio, eos præconio attollit, qui piè sancteque vixerunt, atque ad finem vsque virtutis vitam constanter, nusquam ab eâ deflectendo, tenuerunt. *Clarius Ioannes Scotus*: Sacrarum autem tabularum post pacem recitatio, prædicat sanctè firmatos, & ad strenuæ vitæ consummationem immutabiliter aduenientes. *Item Ioannes Saracenus*: Sanctarum autem tabularum post pacem prædicatio, prædicat illos qui sanctè vixerunt, & ad virtutum vitæ perfectionem intransmutabiliter peruenerunt.

Vt hic habuimus ἐξ ἀπὸ πνεύμα, *qua Maximus & Pachymeres Scholiasta Dionysij διπύχια interpretantur*; ita διπύχων disertâ mentio in epistolâ *Egyptiorum episcoporum ad Anatolium Constantinopolitanum episcopum contra Timotheum inuasorem sedis Alexandrina, qua habetur parte 111. Concilij Chalcedonensis ex Romanâ editione*: Etiam in venerabili diptycho (in quo piè memoriæ, transitum ad cælos habentium episcoporum vocabula continentur, quæ tempore sanctorum mysteriorum secundum sanctas Regulas releguntur) posuit suum nomen & Dioscori, qui sub damnatione anathematis à Deo & vniuersali Concilio esse decretus est, & deleuit exinde sanctæ memoriæ, & secundum Deum viuientis Proterij nomen, regulariter archiepiscopi constituti. *Item in sextâ Synodo Aët. xiiii. Τὸς τρισὶ τοῖς ἐν ἀγία τῇ μνήμῃ σφείς ἀνδρῶν, τῶν ἐστὶ Θεωμῶν, Γεωργίου, καὶ Κωνσταντίνου σωθείσθαι ἐν τῇ αὐτοῦ μνήμῃ, καὶ ἐν τοῖς ἱεροῖς διπύχοις ἀναθέρεσθαι ἅλ' ἀγιοτάτων ἐκκλησιῶν*: Hos sanctæ memoriæ tres viros, id est, Thomam, Ioannem, & Constantinum præuidimus in idemitate manere, atque in sacris diptychis sanctarum ecclesiarum recitari. *Theodoretus Ecclesiastica historia lib. v. cap. xxxv. Οὗτ' ἔστι Γεωργίου τὸ πᾶν προσεσημασμένον τῶν ἐκκλησιαστικῶν διπύχων ἐπέταξε*: Iste (*Alexander Antiochenus episcopus*) primus magni Ioannis nomē ecclesiasticis diptychis inferuit. *quod etiam habes in Historiâ Tripart. lib. x. cap. xxv. & apud Georgium Alexandrinum in Vitâ Chrysostomi capite lxxi. Isidorus Trimethensis episcopus in Vitâ Ioannis Chrysostomi*: Τὸ ὄνομα Γεωργίου τοῖς ἱεροῖς ἀναθέρεσθαι διπύχοις: Nomen Ioannis sacris inscribere diptychis. *Innocentius Papa ad Arcadium & Eudoxiam apud Georgium Alexandrinum Patriarcham de Vitâ Chrysostomi*: Προσετάξαι ἢ κελύσασθαι καὶ τὸ ὄνομα Γεωργίου τοῖς ἱεροῖς ἐγγραφήναι διπύχοις: Iubete autem Ioannis nomen sacris inscribi diptychis. *Epistola Iustiniani Imperatoris ad quintam Synodum generalem, qua est Constantinopolitana 11. Sicut & eos, qui iniuste condemnati sunt, reuocauerunt post mortem, & in sacris diptychis scripserunt. Quod factum est & in Ioanne (Chrysostomo,) & in Flauiano religiosæ memoriæ episcopis Constantinopolitanis. Citatur can. Sanè. xxiv. q. 1. In Sacramentali Gregorij Magni habes Orationem Super diptycha: Memento etiam Domine famulorum tuorum, qui nos præcesserunt & dormierunt in somno pacis. Et in Liturgiâ S. Marci: Ὁ διάκονος τὰ διπύχια τῶν κεκοιμημένων: Diaconus legit diptycha defunctorum. Ad hanc consuetudinem defunctorum nomina in Missâ recitandi alludit Cyprianus epistolâ x. ad Clerum & presbyteros, qui temerè pacem lapsi dederant: offertur nomen eorum. & epistolâ lxxvi. ad presbyteros, diacones, & plebem Furnitanam: Neque enim apud altare Dei meretur nominari in sacerdotum prece, qui ab altari sacerdotes &*

ministros voluit auocare.

Vt ritè defunctorum episcoporum nomina sacris diptychis inscribebantur, ita hereticorum & schismaticorum ex iisdem tollebantur. Iustinianus Imperator in Confessione rectæ fidei aduersus tria capitula, seu in edicto de fide Catholicâ, quod habetur post quintam Synodum: Α μέλει τοι καὶ τῶν πηρῶν μαρτύρων ἐν Μοψουστῆ ἐκκλησίᾳ, ἐν ἧ' λέγεται ἐπίσκοπος Θεοφύλακτος, διὰ τὰς βλασφημίας, δι' αἵματιν Ἑλλησίου καὶ Ἰουδαίου καὶ Σοδομίταις. Ὅσα ἅλ' ἀγίων πατέρων σωθείσθαι ἐπιπέφασκεν ἐξ ἐκείνου τῶν ἱερῶν ἐκκλησιῶν διπύχων τῶν τούτου προσεσημασμένων: Itaq; & omnis plenitudo Mopsuestenæ ecclesiæ, in quâ episcopus dicitur fuisse, cum inuenisset quod paganis & Iudæis & Sodomitanis à sanctis Patribus connumeratus est, deleuerunt ipsi ex illo tempore è sacris ecclesiæ diptychis eius nomen. *Iustinianus Imperator epistolâ ad quintam Synodum qua habetur ibi Aët. 1. de Theodoro Mopsuesteno*: Propter istas (blasphemias) superioribus temporibus deletum est & nomen eius è sacris diptychis ecclesiæ, cuius fuit episcopus. *Dualis sacra Constantini Pogonati ad Domnum Papam Agathonem, qua premititur sexta Synodo generali, qua est Constantinopolitana 111. Πολλῶν γὰρ ἐνεσθαι ἡμῖν ἐπέδεισαν ὁ, τε ἀγιοτάτος καὶ μακαριώτατος ἡσ' ἐν ταῖς πατρίσιν, καὶ Μακαρίου ὁ ἀγιοτάτος πατριάρχης Θεοφύλακτος ἐμβαλεῖν Βιτυλιανὸν τὸν μακαριώτατον ἐν ἡσ' διπύχοις, φάσκοντες Ὀνόειον ἐν τοῖς διπύχοις διὰ τὸ πηρῶν ἀπερὸς τὸν θεόν τὸ προσεχυτέως Πώμος*: Multam enim nobis instantiam fecerunt tam hic sanctissimus ac beatissimus patriarcha, quamq; Macarius sanctissimus patriarcha Theopoleos, vt eiceretur Vitalianus beatissimus de diptychis, asserentes Honorium memorari in diptychis, propter honorem Apostolicæ Sedis antiquæ nostræ Romæ. *Ecclesiastica historia Theodori Lectoris Constantinopolitani apud Damascenum oratione 111. de Imaginibus*: Εἰς τοσούτων γὰρ ἐπιπέφασκεν τῆς πόλεως, ὡς καὶ τὰ ἅλ' ἐκείνους μακαρίων πατέρων ὀνόματα, τῶν ἱερῶν διπύχων ἀνέειλε, καὶ τὰς αὐτῶν εἰκόνας κελύσσει, κατακύνσας τυραννικῶς. *qua Franciscus Zinus Veronensis ita vertit*: Eò verò prouectus est audaciâ, vt beatorum qui illic fuerant episcoporum nomina, sacerdotum geminorum sustulerit, tyranniceque combusserit. *qui non rectè percepit ἱερῶν διπύχων, quod vertit, sacerdotum geminorum, cum vertendum sit è sacris diptychis, vt rectè monuit Iacobus Billius Notis ad eam Orationem. Sic quod ex eadem historiâ citatur apud Damascenum*: Ἀναθεματίζου τὰς ἐν τῶν ἐπίσκοπων εἰκόνας, καὶ τῶν ἱερῶν διπύχων ἀπαλείψαι: Episcoporum imagines anathemate damnate, & è sacris diptychis delete. *Ibi rursus Zinus verterat*: sacerdotes geminos delete. *Innocentius Papa epist. ad Arcadium Imperatorem, apud Georgium Alexandrinum de Vitâ Chrysostomi, vt Arfacij etiam morini memoria eradatur*: Οὗτινος ἐδὲ τὸ ὄνομα ἐγγραφήναι τοῖς ἱεροῖς διπύχοις: cuius nomen quidem inscribi sacris diptychis censeo. *Anastasius in Agathone*: Abstulerunt de diptychis ecclesiarum nomina patriarcharum, vel de picturis ecclesiæ figuras eorum. *Victor Tunnunensis in Chronico*: Nomina Proterij & Salafatiatij de ecclesiasticis diptychis tollit, & Dioscori & Æluri, qui Proterium interfecit, scribit. *Atque hæc tenentur de mortuorum nominibus qua diptychis inscripta.*

Viuorum, qui diptychis inscribi solent, meminit Ioannes Diaconus in Vitâ S. Magni Gregorij lib. iv. capite xxxiii. Orientales præcipuè retinent hæc-

hactenus sedes, vt in suis diptychis nullius Pontificis nomen describant, quousq; synodicam ipsius suscipiant: & tamdiu defunctum Pontificem inter viuentes numerent, quamdiu successor illius suas litteras studuerit destinare. *Concilium Chalcedonense Act. xi.* Εδέξατο γδ αὐτὸν, ἢ ἐκοινωνήσῃ αὐτῷ ὁ μακάριος Προβλος, ἢ ἐποίησε σινωδικὰ χράματα. ἢ εἰς τὰ δίπτυχα αὐτὸν ἐτάξῃ: Suscepit enim eum, & communicauit ei beatæ memorię Proclus, & fecit synodicas litteras, & in diptychis eum posuit. Et pleraque priora exempla, quibus post mortem quorundam nomina è diptychis expuncta docetur, satis ostendunt, dum uiuerent, diptychis inscripta fuisse. *Gregoras lib. v.* Ἐν τῇ ἱερατικῇ ὑμνωδίᾳ τῆ Πάπῃ εἰς τὰ δίπτυχα μνημονεύεται ὁμοίως τοῖς ἑτέροις ῥέλιτοις πατερίας: In sacris hymnodiis mentionem faciunt Papę, cū oratio super diptycha recitatur, vnā cum aliis quatuor Patriarchis.

Vti uiuentium episcoporum nomina sacris diptychis inserebantur, ita ex iisdem tollebantur quandoq; uiuentium nomina. Proclus archiep. Constantinopolitanus ad Domnum Antiochenum episcopum pro causā Athanasij Perrhæ episcopi, cuius uiuentis nomen è sacris diptychis erasum erat, habetur in Concilio Chalcedonensi *Act. xiv.* Καὶ τῶν ἱερῶν δέλτων ἀειλεῖν τὸ ὄνομα τῶ ἐπισκοποῦ τῷ. ubi uetus interpres vertit: & episcopi nomen de sacris diptychis abstulisse. *Vigilius Papa in damnatione Theodori:* Etiam Alexandrinę ecclesię sacerdotem fratrem nostrum Zoilum, cuius nomen vsque ad memoratum diem communicatum vobis fuerat, diptychis eximenes, Apollinarem quemdam peruersorem, atque ecclesię ipsius adulterum vobis sociastis.

Nomina uiuentium, quę sacris diptychis inscribebantur, erant ferè episcoporum & patriarcharum, vt passim patet. Quare nescio an referendus sit ad hæc diptycha quę altari imponebantur, liber viuorum, seu sacra delta, quorum meminit *Dionysius Areopagita Ecclesiastica Hierar. c. ii.* quibus nomina illuminatorū & susceptorum inscribebantur, quę Ζώντων δίπτυχα, Viuorum diptycha vocata esse existimat *Pachymeres:* Τότε τῶ χεῖρα τῆ κεφαλῇ ὀπιθῆσαι, ἢ κελθεῖ τοῖς καὶ αὐτὸν προσευτέροις ἢ διακόνοις ἐν δέλτοις ἱερατικῆς ἑκκατάδαι τὰ ὀνόματα τῶ τε προσελθόντι ἢ τῶ ἀναδόντι. ταῦτα δὲ, ὀνομα, εἰς τὰ ζώντων δίπτυχα: Tunc manum capiti imponit, & presbyteris ac diaconis ipsi subditis, iubet in sacris deltis nomina scribere, tā eius qui ad Baptismum venit, quā susceptoris. Hęc autem, opinor, sunt viuorum diptycha.

Viuorum & mortuorum simul mentionem facit *Chrysostronus in Liturgiā:* Ὁ δίακονος θυμῷ γυροῦσθαι τῆ εὐχίας πρῶτον, ἢ τὰ δίπτυχα, τῶν τε κεκοιμημένων καὶ ζώντων, ὡς βέλεθ, μνημονεύει: Diaconus incensat in circuitu sacram mensam, & diptycha; defunctorum autem & viuorum, vti vult, memoriam facit.

Permansit huius rei, tam viuos quā mortuos in Missā commendandi, consuetudo in Canone Missę, cū primò uiuentium, inde defunctorum mentionem facimus per duplex Memento. Vide *Alcuinum De diu. Offic. cap. de celebratione Missę, & Florum Magistrum, qui de hoc diptychorum usu eadem habent.*

Ex dictis colligitur non idè diptycha dicta, quòd gemini essent libri, vnus viuētium, alter mortuorum, vt existimauit *Meysius in suo Glossario Græco-barbaro,* cū vnus idemq; liber vtrorumque continere potuerit, & solus liber uiuentium, item solus mortuorum, etiam diptychum sint dicta. Dicta igitur diptycha, quòd liber ille anobis foliis seu tabulis con-

staret, vt suprā dixi. vnde & apud *Georgium Alexandrinum cap. lxxxi.* suprā citato pro δὴν ἰσῆς alia lectio habet διδύχοις, quòd liber hic duarum quasi ianuarum seu valuarum esset, seu vt *Ausonius loquitur,* bipatens pugillar. quo modo in *Enagrio lib. vi.* *Eccl. hist. cap. xx.* ἀμφίδυρον ἄνικον, capio de amphithyro seu diptycho opere Hunico factò.

Tale ex ebore diptychum vidisse me memini in ecclesiā *S. Lamberti Leodij,* cui aliquot Sanctorum & quorundam episcoporum nomina inscripta sunt. Videtur ex profano consulari diptycho, qualia in editione munerum amicis mittere consules solent, vt suprā attigi, in ecclesiasticum diptychum translatum. Sanè nomen Sauniani seu Sabiniani consulis inscriptum habet, qui consul fuit anno Domini *D. v.* continetq; varias figuras, quę profanam militiam spectant, cum hac etiam inscriptione: *C. O. M. DOMEST. EQVIT.* Effigiem diptychi huius hęc subieci, si ad me correctā inscriptio transmissa fuisset. Alias fortè correctum exprimere dabitur. Et diptycha ecclesiarum ferè eborea fuisse, colligere quoque est ex *Fortunato lib. x. carm. x.*

Nomina vestra legat patriarchis atq; prophetis, Cui hodie in templo diptychus edit ebur.

Sanè diptycha olim ex prestanti materiā fuisse, ita vt capsis includerentur, colligitur ex *Ekkeharo Iuniorre, cœnobitā S. Galli, de Casibus monasterij S. Galli in Alemanniā, cap. v.* Capella citata fit Oratorium, in quod inuehuntur cruces, & diptychis capsę, necnon & pænè omnis, præter libros repositorios, ecclesię thesaurus. quę habes *Alemannicarum rerum Tomo i. parte i.* ubi *Goldastus Scholiastes* per diptycha intelligit libros anniuersarios, in quibus eorum nomina perscripta, qui pro sua aliquid animę remedio monachis & clericis legassent: custodia quorum capsę ista parata. Dubito an diptycha illa communia mortualia apud monachos ita ornari sint solita, vt inter thesauros numerari possint. Potius per diptycha eo loco intellexerim diptycha sanctorum, vel librum Evangeliorum, vel similes, quorum cooperitorium diptychum, seu extrema tabula egregiè ornari solent, auro, argento, figuris, & in processione circumgestari.

Originem huius rei, nomina videlicet sanctorum martyrum, Imperatorum, Pontificum summorum, & aliorum fide ac meritis excellentium virorum sacris diptychis inserendi, & inter hymnodias recitandi, *Isaacus Casaubonus Animaduersionibus ad Atheni librum vi. cap. xiv.* acceptam refert gentilitatis Romane, qui eorum nomina, quos eximio honore vellet decorare, Saliari carmine canenda decernebant. Ita Germanico, inquit, mortuo hic honos inter alios tributus, auctore *Tacito libro i. & M.* quoque *Antoninus Philosophus,* mortuo filio *Verò,* iussit vt nomen eius Saliari carmini infereretur, teste *Spartiano.* Iam olim id *Roma* institutum, vt ex iis constat, quę de *Mamurio Veturio & Lucii Volumniā* scribunt *Varro, Ouidius, Festus, Plutarchus, & alij.* Verus quoque, inquit, Ecclesia Christiana hunc, vt videtur, morem ad piū usum traduxit. quā de re, addit, dicemus multa alibi, si vitam Deus produxerit, scitu digna, nec protrita.

Quā vellem *Casaubono* mentem meliorem fuisse, ne ab Ethnicis sacra nostra arcefferet, quā a veteris Testamenti ecclesiā! ne Patres Ethnicorum magis rituum, quā sacre legis gnaros obseruantē que faceret. Meminisset apud magnum *Dionysium,* quem meritò veterem Patrem asserit & æstimat, esse:

Σκόπει δ, ὅτι καὶ μνημοσύνοις ἑστέροις ἀνατίθενται, ἡ δὲ δέιας μνήμης ἐκ ἀνθρώπων ἐν τῇ τῶ μνημονικῆ φαντασίᾳ διημερεύει, ἀλλ' ὡς ἀν τις φαίη, θεοφρεσῶς, καὶ τὴν ἐν Θεῷ τῶν τελεσμένων θεοειδῶν πρῶτον καὶ ἀμετάστατον γνώσιν. Εἴγνω γὰρ ἔρη τὰ λόγια, τοὺς ὄντας αὐτοῦ, καὶ τίμησεν ἐναντὶον κυρίου ὁ δάνατος τῶν ὁσίων αὐτοῦ. τὸ δάνατος τῶν ὁσίων ἀντὶ τῆ ἐν ὁσίοτητι τελεσιώσεως ἐρημένῃ: Sed animaduerte eos in facris etiam memoriis inesse, non quod more hominum diuina memoria in eâ parte memoriæ, quæ visa recipit, inesse declaretur, sed ut aliquis dicat pro Dei dignitate, pretiosam immutabilemque in Deo eorum, qui diuinam speciem perfectè prætulert, scientiam significat. Nouit enim, inquit Scriptura diuina, qui sunt eius. Et, Pretiosa in conspectu Domini mors sanctorum eius. morte sanctorum dictâ, pro perfectione in sanctitate. *Meminisset ab Ecclesiastico dictum cap. XLIV.* Laudemus viros gloriofos, & patres nostros in generatione suâ. qui ibi & sequentibus capitibus catalogum virorum iustorum texit. Non huc potius, quam ad Salaria carmina respexit vetus Ecclesia? *Quin, ut notat Brouderus noster ad Fortunatum, in Diptychum librorum vite quamdam ideam adumbrasse maiores videntur. Vt enim in horum albo nonnulli inscripti, qui non perenni, sed breui iustitie laude commendati; alij qui certo & immutabili numinis decreto in sortem Sanctorum cooptati: ita diptychis eorum quoque nomina irrepisse meminimus, quorum ad tempus simulata virtus id non meruerat; aliorum vero firmitus in se disse, quorum constans exstitit, & illibata fidei & morum integritas. Usus itaque finisque diptychorum fuit in sacris, tum quia memoria Sanctorum retinenda, tum quia pacis ecclesiasticæ & communionis sancienda: cum dignos celo ac sempiternâ memoriâ viros reciperent, indignos verò respicerent & excuterent. hætenus Brouderus.*

De diptychis sacris commentariolum olim scripsit Ioannes Baptista Cardona episcopus Dertosanus, rogatu Gabrielis Cardinalis Paleotti, quem cum aliis eius commentariolis impressit Philippus Mey Taracone anno M. D. XXXVII. De iisdem etiam quadam habet Ioannes Stephanus Durantus de Ruisbus Ecclesia cap. XLIII. qui litteras Innocentij Papæ & Arcady Imp. quas supra habes, non ritè contrario modo citat. De iisdem etiam agit frater Angelus Rocca Camers ad librum Sacramentorum D. Gregorij.

Habuumus hætenus diptycha pro sacris tabulis mortalibus, quæ duplices, seu duorum foliorum, erant. Eo respectu Augustinus tomo VI. libro XV. contra Faustum Manicheum cap. IV. tabulas Moyfis lapideas vocat diptychium. Nam in illo diptychio lapideo, iam tu non corde lapideo intelligis, quid duro illi populo congruebat. Item epistol. S. Petri, ex qua quadam citatur: Lege sanè etiam illud diptychium, ne timeas, planè sponfi tui est. Item: Ex hoc diptychio repellis adulterum. Item: Noli ergo reformidare diptychium, quo tibi scripta olim, quæ nunc agnosceres, mittebantur. Item: Hoc ergo diptychium ille præmisit, qui tibi hæc duo præcepta veniens commendauit. Item: O pudicum diptychium, in quo vetere figurâ ille dilector & dilectus tuus prænuñtiauit tibi canticum nouum, in decachordo psalterio. Item: O diptychium coniugale, quod non sine causâ odit adultera. Ita etiam usurpat Isidorus lib. De uocatione Gentium c. XI. Et non quidem foris in lapideis diptychis, sed intrinsicè in tabulis cordis.

Hoc modo à Prudentio librum sum, qui titulos

historiarum veteris & noui Testamenti continet, Diptychon quidam inscriptum volunt. Quod ad Prudentium cum bono Deo aliquando examinabimus.

Aliud est diptychum apud Homerum *Iliad. a & c.* videlicet duplex membrana seu tunica omenti, ut insinuat supra citatum *Etymologicum.* quò etiam *Suidam* existimo respicere: *Διπύχου, δύο πεπελοῦσιν ἔχοντα, ὡς τὸ πῦρ ἐστὶν ἄσπετον, τὸ δ' ἔτερον ἐστὶν βελήδου.* qua *Cuiacius* *Obserrat. lib. IV. cap. XXVII.* *Carrion* supra, & *Dionysius Gothofredus* ad lib. I. *Cod. de summâ Trin. & fid. Cathol. tit. I. L. VII. §. V. de diptychis tabellis, intelligunt & citant. sed textus apud Suidam deprauatus est & mutilus. & intelligenda verba illa de duabus omenti tunicis. Locus integrior existat apud Hesyrium: Διπύχου δύο ὀπίσθας ἔχοντα, ἢ διπλοῦ, ὡς τὸ πῦρ ἐστὶν ἄσπετον, τὸ δ' ἔτερον ἐστὶν βελήδου: Diptycha, sic dicta, quòd duas commissuras habeant, seu duplex operimentum, sic ut pars vna omento subternatur, altera eidem supericiatur. De duabus omenti tunicis vide Ioannem Gorraum in definitionibus Medicis, verbo ὀπίσθου seu διπλοῦ.*

Aliud quoque diptychum ostrei, id est duplex ostrei testa, quâ se includit. *Ambrosius* lib. V. *Hexæmeri* cap. VI. I. I. *agens de cancro insidiante ostreo:* Explorat si quando ostreum remotis in locis ab omni vento contra solis radios diptychum illud suum aperiat, & referet claustra testarum.

DROMADES vel *DROMEDES.* *Vita Hilarionis* cap. XXV. qui locatis dromadibus camelis. *Vita Malchi* cap. X. Vidimusque camelos quos ob nimiam velocitatem dromedarios vocant. *Glossarium Camberonense manuscriptum:* Dromedus, & dromas, & dromedarius, idem animal est minus camelo, sed velocius atque currentius. vnde & dromones vocantur longæ quædam naues veloces. *Idem:* Dromedarij etiam dicuntur dromadam ductores. *De velocitate camelorum Aristoteles* libro I. X. *histor. animalium* cap. I. Θεοσι δὲ δάπων τῶν Νισαίων ἵππων περὶ, ἐὰν θέωσι, διὰ τὸ μέγιστος τὸ ἔργον. 70: Currunt cameli celerius quàm equi Nisai, propter laxiorem sui gradus glomerationem.

ECVLEVS. *Hieronymus* in *Vitâ S. Pauli primi eremita* cap. I. I. Inter eculeos laminalque victorem. *De eculeo varij varia sensere & scripsere. Nunc quidem huic tractationi super sedebat, cum obiter tantum hic eius mentio fiat, auctores aliquot, qui de eo tractarunt, assignasse contentus. Vide imprimis Baronium* *Notationibus ad Martyrologium Romanum* XXII. *Ianuarij, Antonium Gallonium* libro de *sanctorum Martyrum cruciatis* cap. III. & *Hieronymi Magy* libellum postumum singularem de eculeo.

ENEVS. *Rarum Latinis usurpatum vocabulum, nec memini legere præterquam in Vitâ Patrum. in quibus tamen deprauatum erat in æneus vel Eneus proprium nomen. Vita Abrahæ* cap. V. Et nimio stupore perculsi quasi enei quidam effecti sunt. *Heracles* *Paradis* cap. X. V. Sed velut eneus reuertens de publico. *Hesyrius:* ἐνεός, ἐκπληκτῶ, Eneus, obstupefactus. *Idem:* ἐνεός, νοχελῆς, μετέωρος, κωφός, βλαῖος, κωφός, ὁς ἐπὶ ἀκούει, ἔτε λαλεῖ: Eneus, tardus quasi sine labiis, superficialius, surdus, modicus, stultus, qui neque audit, neque loquitur. *Idem:* ἐνεός, ἀφώνος, Enei, muti. *Suidas:* ἐνεός, ἀφώνος, κωφός, ἐξερηκός, νοσός, νοχελῆς, μετέωρος: Eneus, sine voce, surdus, mente commotus, edentulus, tardus quasi sine labiis, superficialius.

ENNATON. *Pelagius* libello XI. n. II. Dixit abbas Theodorus de Ennato. *Vide infra* Nonum.

EPEN-

EPENDYTES. *Vita Antonij cap. XXI I I.* Lauit ependyten suum. *Vita Hilarionis cap. I I I.* & pelliceum habens ependyten. *Græcis ἐπέδυμα vel ἐπεδύμα:* omne genus extimarum vestium dicitur. *Apud Asceticos scriptores ependytes propria vestis monachorum. Plerique existimant esse scapulare. Non rectè Marius Victorinus ad Vitam Hilarionis existimat, ἐπέδυμα esse intimam vestem, quæ Latine dicitur interula vel subucula: imò exterior vestis est, vel scapulare, vel pallium, vel simile quid.*

EPIBATÆ. *Vita Epicteti & Astionis cap. XX I.* Cumque egressi de nauī epibatæ fuissent. *Apud Clementem Romanum epistolâ ad Iacobum episcopum Ierosolymitanum ante libros Recognitionum ita S. Petrus loquitur:* Similis est omnis ecclesiæ status nauī magnæ, quæ per vndosum pelagus diuersis è locis & regionibus viros portat, ad vnam potentis regni vr̄bem proptere cupientes. Sit ergo vr̄bis portus, ipse omnipotens Deus; nauis, Ecclesia; gubernator verò, Iesus Christus. Tum deinde pro reti officii episcopus impleat, presbyteri nautarum, diaconi dispensatorum teneant locum; qui catechizant, nautologis conferantur, epibatis autem totius fraternitatis multitudo sit similis.

Epibatæ, ἐπιβάται, dicti ὅτι τὸ ἐπιβαίνειν, à condescendo. *Sunt milites classarij, seu bellatores in re nauali. Hirtius libro IV. De bello Alexandrino:* Capta est vna hostium quadriremis, depressa est altera, alteraque perturbata: deinde omnes epibatis nudatæ. *Idem lib. V. De bello Africo:* Ibi que Gætulis remigibus epibatisque complet. *Hic capitur pro ipsis nautis vel vectoribus, id est, ἀντιτῶν ἑκπύλων, ut subinde etiam apud Græcos accipitur.*

ERACIESTES. *Ubi in Vitâ Hilarionis est c. I I I.* & pelliceum habens ependyten, addit editio Iohannis Andreae, & eraciestem. *Non capio. Petrus noster Lanfelinus legebat eriacestem, quasi lanam acu consutam. Alteri alicui fors aliud occurrer. Mihi nunc satis, donec rectius aliquid occurrat, de hac lectionis varietate monuisse.*

EREMI. *Varia eremus occurrit in Vitis Patrum. Eremum in quâ Paulus primus eremita versatus est, inuestigauit ex eremo seu habitatione S. Antonij: Antonij verò habitationem ex peregrinatione Hilarionis. Vide Tabulam Geographicam.*

De eremo Chalcidis, in quâ versatus est S. Hieronymus & Malchus, vide in Chalcis.

De eremo iuxta Thecue, ita Hieronymus Proæmio in Amos ad Pammachium: Fuit de oppido Thecue, quod sex millibus ad Meridianam plagam abest à sanctâ Bethlehem, quæ mundi genuit Saluatorem: & vltra nullus est viculus, ne agrestis quidem casæ & furnorum similes, quas Afri appellant mapalia. Tanta est eremi vastitas, quæ vsque ad mare Rubrum, Persarumque & Æthiopum atque Indorum terminos dilatatur. Et quia humi arido atque arenoso nihil omnino frugum gignitur, cuncta sunt plena pastoribus, vt sterilitatem terræ compensent pecorum multitudinē.

De eremo Oasis vide Baronium Notationibus ad Martyrologium Romanum XI I. Iunij.

ESOPHORIVM. *Vita Ioannis Eleemosynarij capite XXI.* Expoliavit se esophorium suum. *Vox est à recentioribus Græcis composita, ἐσφορεῖον seu ἐσφορεῖον, quod interiùs gestatur, interula. Glossarium Camberonense MS. Esophorium, vestis interior, id est, camisia, quæ à Marciano interula appellatur.*

EUECTIO. *Vita Antonij cap. XVII.* Secretò ab

Imperatore euectionem petiit. *Significat cursus publici exhibitionem. Senerus Sulpitius lib. II. Sacra historia:* Hilarius datâ euectionis copiâ adesse compellitur. *Paulinus libro I V. De miraculis sancti Martini:*

Dicite quid vestri velox euectio Regis
Efficiat tardante Deo.

Symmachus libro I. epist. XV. Accepi euectiones quatuor, immanè quantum commodas in excursus & recursus meorum. *Idem lib. VII. ep. XLVIII.* Fauore tuo factum est, vt euectionum adminicula sumeremus. *Eodem libro epist. XV.* Si igitur & hoc insigne detuleris, quod annonarum & euectionum cumulet adiectio. *Eodem libro epist. CV.* De impetratis euectionibus in adminiculum prætoris functionis. *Idem lib. I X. epist. XX.* Curam tuam prouoco, vt illis & velocitas transeundi, & euectionum præstetur adiectio. *Sapius vox hæc occurrit in libris Iuriconsultorum. Vide Lexicon Juridicum Barnaba Brissonij.*

EULOGIA. *Vita Frontonij cap. IX.* Velut eulogias reuocans Domino rerum. & mox: easdemque eulogias indigentibus distribuit. *Vocantur hæc eulogia cibaria benedictionis gratiâ transmissa. Post Missas alicui eas dare vel transmittere, erat signum communionis & charitatis. Gregorius Turonensis libro V. hist. Franc. cap. XIV.* Post Missas autem petiit, vt ei eulogias dare deberemus. *Sed fecit accurata Gretzeri nostri diligentia, vt nihil hic præterea de Eulogiis addam. Eius lib. De benedict. consulo.*

EXENIVM. *Vita Antonij cap. XXVII.* Antonius lætantibus de aduentu suo cunctis, quasi xenia de monte portans, spiritualia impartitur alimenta. *Vbi MSS. plerique & veteres editiones habent xenia. An e præfixum xenio?*

Alias notum exenium alijs scriptoribus, sed nescio an eodem significatu. Leges Longobardorum libro II. tit. I. L. VI. Si aliquis ex amicis accepto exenio ipsi mulieri aliquid dederit. *Testamentum S. Remigij:* Et incolæ loci illius multiplicibus exeniis grauatè obnixè deprecantes, quod regi debebant, ecclesiæ meæ soluendum, me petere compulerunt. *Ita manuscr. loco vulgati, xeniiis. Baldericus historia Ierosolymitana lib. III.* Condito corpore quibus potuerunt aromatibus, Imperialibus exeniis illud profecuti sunt. *Glossa veteres: Exenium, seruitium. Papias vocabularista: Exenium, donum, seruitium. Glossarium Camberonense MS. Exenium, honor, munus.*

An xenium proprie donum, munus, noto significatu, & exenium, seruitium, quod subditus superiori debet? Idem forte quod soniaca dicitur Anselmo Canonico Leodiensi in Gestis Pontiff. Leodiens. & Traiectens. cap. XI. Præcepit ne soniacam episcopis Leodiensibus debitam, ab eodem loco, vbi ipsius sancti corpus quiescit, accipere præsumeret. *vbi doctissimus scholiastes Ioannes Chappeanij soniacam hærens interpretatur obsonium episcopis debitum. Existimo intelligi seruitium episcopo debitum, seu certam annuam pensionem, quæ Gallicis Ellogne dicitur. Vide Francisci Rageau Indicem Iurium regalium.*

FAVNI. *Hieronymus in Vitâ S. Pauli primi eremita cap. VII.* quos vario delusa errore gentilitas Faunos, Satyrosque & Incubos vocans colit. *De Faunis multa collecta vide apud Liliū Gregorium Giraldum Syntagmate XV. historia Deorum, & apud Natalem Comitem Mythologia lib. V. cap. IX. Vide*

& Conimbricenses nostros in libro II. *Physicorum* cap. IX. q. v. art. III. ubi quarunt, An fieri possit, ut ex humanâ & belluinâ specie homines nascantur. Vide & *Delrium Magia* tom. I. lib. II. q. XXVI. sect. II.

FVNVS. Aliquot funebres ritus in *Vitis* his notatos habes: quosdam uberius explicabo.

Linteo obuoluebantur nobilium & martyrum corpora apud *Aegyptios*. *Vita Antonij* cap. LVII. Mos *Aegyptii* est, nobilium, & præcipue beatorum martyrum corpora linteamine obuoluere. Sic de *Christi corpore*, *Ioannis XI*. Ligauerunt illud linteis cum aromatibus. *Acta Abibi martyris* apud *Metaphrastem* x v. *Novembris*: Pretioso linteo eum circumdederunt, & vnguentis vnixerunt. *Prudentius hymno x. Cathemer*.

Candore nitentia claro

Prætendere linteæ mos est.

Eusebius lib. VII. cap. XVI. de Asterij in Marinum martyrem pietate: Πεισειλάς τε εὐ μάλα πικρίως, τῆ προσκοῦση παρῆ ἰδὲ δίδωσι: Quod cum magnifico & sumptuoso linteo inuoluisset, decenti sepulcro condidit. *Hieronymus epist. XLIX. de muliere septies ietâ*: Clerici, quibus id officij erat, cadauer cruentum linteo obuoluunt. Et quidem vetustissimus mos fuit cadauera linteo inuoluendi. *Homerus Iliad. Σ. de Patrocli funere*:

Ἐν λεχέεσσι ἢ θέντες ἕανῶ λινὴ κάλυψαν,

Ἐς πόδας οὐ κεφαλῆς, καὶ δὲ σφῆδῆ ἢ φέρεϊ λαβῶν:

In lectum autem imponentes linteo subtili texerunt

Ad pedes à capite: desuper autem albâ veste.

Auratis etiam vestibus obuoluebantur quorundam corpora. *Vita Pauli primi eremita* cap. XIV. Cur & mortuos vestros auratis obuoluitis vestibus? Quæ vanum sæculi morem etsi *Hieronymus* ibi reprehendit, ornatus tamen splendidior non repudiatus fuit in funere *Sanctorum*. *Gregorius Nyssenus de Macrina sorore*: Nunc quidem inuidiosum non erit, si defunctæ splendidiorē adiecerimus ornatum, & puram illam immaculatamque carnem clarioribus vestimentis induerimus. *Eusebius supra*: Ἀσύειος ἀνὴρ, ἢ ἐπὶ Ρώμης συγκλητικῶν, ἢ ὁμιον ἑποδοῖς, ἐπὶ λαμπροῦς τε καὶ πολυτελεῖς ἐδῆτος ἄρας τὸ σιλῶσθαι, ἐπιφέρει: Asterius vir è senatorum Romanorum numero cadauer (*Marini martyris*) tollit, splendidâ & pretiosâ obtegit veste, atque humeris impositum inde deportat.

Hæc obuolnendi linteo, vel ornatu splendidiorē cadauera seruata, ubi commodè fieri poterat. Aliàs quauis obuia re cadauera fuere inuoluta. Sic in eremo *Pauli primi eremita* corpus pallio. *Vita eius c. x.* Pallium, quod tibi *Athanasius* episcopus dedit, ad obuoluendum corpusculum meum defer. *Macrina* quoque corpori pallium superiectum, ne adscititius ornatus splendidior, quorundam oculos offenderet. *Gregorius Nyssenus in Vita S. Macrina*.

Cum psalmis & hymnis deducta olim cadauera & condita, frequentissimè in his *Vitis* Patrum occurrunt. De hoc *Christianorum ritum* vide *Gretzerum* nostrum de funere *Christiano* cap. v. Cur autem hymni & psalmi in funeribus decantati sint, hanc rationem reddit *Chrysostomus homil. I v. in Epist. ad Hebraeos*: Τὶ ἢ οἱ ὕμνοι; καὶ τὸν Θεὸν δοξάζομεν, καὶ δὲ χαίρομεν, ὅτι λοιπὸν ἐσεφάνωσθε τὸν ἀπελθόντα; ὅτι ἡ πόσις ἀτήλαξεν; ὅτι τὴ δειλίαν ἐκβαλὼν ἔχει παρ' ἑαυτοῦ; ἢ διὰ τὸ ὕμνοι; ἢ διὰ τὸ ψαλμωδία; ταῦτα πάντα χαίροντων ὄσιν: Quid etiam hymni? Nónne vt Deum glorificemus, ei que gratias agamus, quòd iam coro-

nauit discedentem, quòd à laboribus liberauit, quòd à timore liberatum apud se habet? Nónne propter hoc hymni? Nónne propter hoc psalmodia? Omnia ista gaudentium sunt.

GABBARA. Vide de iis dicta ad *Vitam S. Antonij* cap. LVII. ubi ea *Athanasius* describit, & *Augustinus* nomen prodidit. *Vocabulum* paucis notum. *Plinius lib. VII. cap. XVI.* Procerissimum hominem ætas nostra diuo *Claudio Principe*, *Gabbaram* nomine, ex *Arabia* aduectum, nouem pedum, & totidem vnciarum vidit, que exscribit *Solinus* cap. v. Cane *Gabbaram existimes proprium viri nomen*. Omnia mortuorum cadauera condita ita vocabantur. *Glossa Isidori*: Galbares, mortuorum condita corpora, lege, *Gabbares* vel *Gabbara*. *Eadem*: *Gabbarus*, inuisus, barbarus, vnde *Gabbares* mortuorum. *Papias*: *Gabbari*, inclusi barbari. vnde *Gabbares* mortuorum corpora condita. ubi lege, inuisi, barbari. Sic in *Glossario Camberonensi MS.* *Gabator* siue *gabitor*, dicitur homo iocofus. *Teutonibus* *gabberen*, ridere, iocari.

GALILÆI. Ita olim *Christiani* dicti per contemptum. *Vita Epicteti & Astionis* cap. VII. Et à *Galilæis* furatus es, plangit mater *Astionis*. *Lucianus in Philopatr. de S. Paulo agens*: Ἡνίκα δέ μοι, *Γαλιλαῖο* ἐνέτυχεν, ἀναφαλαστίας, ἐπιφρίνος, ἐς τρίτον ἕσανδον ἀεροβατίας: Quando autem me *Galilæus* ille conuenit recaluaster naso aquilo, qui in tertium vsque cælum per aërem ingressus est. De quo loco vide *Baronium* tomo I. anno *Christi* LXVIII. *Iulianus Misoprogone*: Ἐμισιωὶ Χριστὸν ἐπόδωσεν, οἱ πόδες ἐμβάλοντες τοῖς τάφοις ἡσὶ *Γαλιλαίων*; An verò *Emiseni* *Christum* amabant, qui *Galilæorum* sepulcra incenderunt? *Idem ibidem* post: Νυνὶ ἢ ὁμῶν ἕκαστος ὀπίσκει μὲ τῆ γυναικὶ πάντα ἐπιφέρει ἐπὶ ὄδου εἰς τοὺς *Γαλιλαίους*: Nunc verò vnusquisque vestrum mandat vxori, vt omnia *Galilæis* largiatur. *Idem* ep. xxxiii. ad *Acetium episcopum heresiarcham*: Λοιποῖς μὲ ἀπαστοῖς ὁπωσοῦν ἐπὶ τῆ μακαρίτου *Κωνσταντίου* πεφυλαγευμένου ἐνεκεν τῆ *Γαλιλαίων* δπονοίας ἀνήκα τὴν φυλάν: Ceteris omnibus, qui à *Constantio* vitâ defuncto, eiecti patriâ fuerant propter antiemitiam *Galilæorum*, exilium condonauit. *Idem* epistola v. ad *Artabium*: Ἐγὼ, νῆ τοὺς θεούς, ἔτο κτείνεω τὸς *Γαλιλαίους*, ἔτε τύπειω τὸ δίκαιον, ἔτε ἄλλο τί πάθειν κακὸν βέλονται: Ego, per deos, neque interfeci *Galilæos*, neque cædi præter ius & æquum, neque molestiæ quidquam perpeti volo. *Theodoretus lib. III. hist. Eccl. cap. VII.* Καὶ φωνῶν μὲ ἀπηγόρευσε ἡσὶ *Γαλιλαίων* τοὺς παῖδας (ἔτω γὰρ τὰ Σωτήρη ἡμῶν τὸς διασώτῆρας ἀνόμαζον) παιδικῶν καὶ ῥητορικῶν καὶ φιλοσοφῶν μεταλαγχάζον λόγων: Ac primùm vetuit, ne *Galilæi* (sic enim fidei *Seruatoris* nostri consecratos nuncupabat) poëticam, rhetoricam, aut philosophiam discerent. *Chrysostomus homilia de S. Hieromartyre Babylâ, agens de furore Iuliani*: Ἐν μέσσι ἀναρπασσάσθαι τὸ δίκουμένου τὸ *Γαλιλαίων* ἔδνη ἔπιπυρῆλετο: Ex orbe terrarum exterminaturum se *Galilæorum* nationem pollicebatur.

Atque adeò *Christianorum* nomen *Iuliano* exosum erat, vt edicto sanxerit, ne quis *Christianos*, sed *Galilæos* appellaret. *Chrysostomus oratione contra Gentes*: *Γαλιλαίους* ἀντὶ *Χριστιανῶν* αὐτοῖς τε ἐν πῶς διατάγμασι καλῶν, καὶ τοὺς ἀρχοντας τὰτο παρεβέπων ποιεῖν: *Galilæos* pro *Christianis* nos in edictis suis tum ipse appellans, tum principes vt idem facitarent, exhortans. *Gregorius Nazianzenus Oratione III. contra Iulianum*: *Γαλιλαίους* ἀντὶ *Χριστιανῶν* ἐνομάσας τὸ

καλιγάσαι νομοθετίας: Galilæos pro Christianis nominans, atque vt ita vocaremur, publicâ lege decernens.

GALLICA. Vita Malchi cap. iv. de Ismaëlitis: Pallia & latas calliculas trahentes. ubi *manusc.* Andomarenfis habet gallicas. Nescio an promiscuè gallica pro caliga accipiendum. Tertull. carmine ad Senatorem, qui ex Christiano factus est idololatra Aegyptius, ex cōsule sacerdos Isidis, videtur distinguere:

Nunc etiam dicis, quòd te non fecerit atas,
Sed tua religio caluum, caligaque remotâ,
Gallica sit pedibus molli redimita papyro.

Ita distinguendus hic locus. Nam Pamelius, qui Gallica coniungit cum caligâ, & vult in Gallicâ hic a ablatiuum corripit frustra fuit. Hoc vult, senatorem hunc, relicto Romano habitu (quales caligæ, vnde militia caligata Tertulliano libro De Idololatriâ capite xix.) ad Aegyptium habitum sacerdotis Isiaci transisse. id est ad gallicam ex molli papyro pedibus circumdatam. quare gallicam puto foccum esse, quia mollis. Certè Gallis Cybeles Isiacis luteos calceos tribuit Apuleius Milesiâ vi i i. Pedes luteis induti calceis. Catullus luteos foccos in nuptiis Hymenæo tribuit, quia luteus seu croceus amoris est color:

———— latus huc

Huc veni, niueo gerens

Luteum pede foccum.

Gallicas dici Gallis galloches existimat Bayfius. Calceorum genus esse colligitur ex Cicerone Philippicâ i i. Quod quærebis quomodo redissem; primum luce, non tenebris: deinde cum calceis & togâ, nullis nec gallicis nec lacernâ. & mox de Antonio: Cum gallicis & lacernâ cucurristi. Ita utrobique MSS. pro caligis. Gellius lib. x i i i. cap. x x. narrat Titum Gastritium reprehendisse discipulos senatores lacernis indutos & gallicis calceatos. postremum hoc interpretatur mox per soleatos. Glossarium Camberonense *manusc.* Gallicula, calceamenta pastorum. Idem apud Papiam.

In Suidâ γάλλιξ pro chlamyde accipitur. ἄλλικα, χαμύδα, καὶ θρωαλὸς. ὁ ἰδιῶν Ἰσραήλ καὶ τῶν παρῶν. Certè in Vita Malchi pallium & gallica coniunguntur.

GELLO, seu GILLO. Rufinus lib. i i i. n. 14. Gello cum aquâ, quem ad potum sibi præparauerat, vertebat se. Mox eodem numero dicitur gellunculus. Pro quo in Pelagio num. 24. est furiscula. Cassianus Institut. lib. iv. cap. xvi. Si quis gillonem fictilem, quem baucalem nuncupant, casu aliquo fregerit. Cap. x x. Si gillonem aquâ impleuerint. Glossa Isidori, Gellonem, baucalem. Glossarium Latino-græcum: Gillo, βαυκάλιον. Item ποδόκοιλον, aquale, gello. Glossarium Camberonense *manuscriptum*: Gillo, vas fictile, id est, baucalis. Papias: Gelonis, baucalis, vas. Hinc Legum Visigoth. lib. ii. Tit. iv. L. iv. Gillonariorum præpositi. Hispani nunc cangilonem, Itali boccalem vocant. Inter Catalecta veterum poetarum lib. ii. est carmen de mensiâ picturâ, ubi:

Augustum penitus torret Phaëthontius ardor,
Quem recreat fessum gilto, facella, melo.

GENVFLEXIO. Sapius hic ritus in oratione occurrit in his Patrum Vitis. Tria nunc attingam, eius antiquitatem, quando genu flectere vetitum, & quàm aliqui genuflexionem frequentarint.

Omnino vetustus Ecclesia mos, genua flectere in oratione. Omne genu Domino flectendum monent Scriptura, Psal. xxi. Isaiâ xlvi. Roman. xiv. Philippens. ii. Ephes. iiii. Christus quoque in terram

procidens orasse legitur Luca xxiii. Eusebius lib. v. hist. Eccl. cap. v. referit milites ἐν τῇ θεῷ τοὺς πολέμιους ὄψαται. Ἐν γόνυ θέντας ὀπί τῶν γλῶ, καὶ τὸ ἀκείον ἡμῶν ἰσὶ δ' ἰσὶ ἐπὶ τὰς θεῷ ἢ θεὸν ἰκεσίας πρὸς πεδῶν. In ipsâ acie contra hostes instructâ, genibus humi positus, vt nobis cum oramus in more est, se ad preces Deo adhibendas totos conuertisse. Hieronymus in Isaiâ cap. xlvi. Moris est enim ecclesiastici Christo genu flectere. Quod Iudei, mentis superbiam demonstrantes, omnino non faciunt.

Flectendo genua magis impetramus. Apud Iustinum q. cxv. ad Orthodoxos: Τὸ κλίνειν τὸ γόνυ ἐν ταῖς θεῷ καὶ καὶ τὸ ἐπὶ τὰς θεῷ ἢ θεὸν ἰκεσίας πρὸς πεδῶν. Genuum inclinatio in precationibus, magis precatores Deo commendat, quàm si stantes orent; magisq; ea res diuinam permouet commiserationem. Tertullianus ad Scapulam cap. i v. Quando non geniculationibus & ieiunationibus nostris etiam siccitates sunt depulsæ? Idem aduersus Marcionem lib. iiii. c. xviii. Iam verò Moyses quid vtique tunc tantum cum Iesus aduersus Amalech preliabatur, expansis manibus orabat residens, quando in rebus tam attonitis, magis vtique genibus positus, & manibus cadentibus pectus, & facie humi volante, orationem commendare debuisset? Ambrosius lib. vi. Hexaem. cap. ix. Flexibile genu, quo præ ceteris Domini mitigatur offensa, ita mulcetur, gratia prouocatur. Hoc enim Patris summi erga Filium donum est, vt in nomine Iesu omne genu curuetur. Augustinus libro De curâ pro mortuis agendâ, cap. v. Nam & orantes de membris sui corporis faciunt, quod supplicantibus congruit, cum genua figunt, cum extendunt manus, vel etiam prosternuntur solo, & si quid aliud visibiliter faciunt; quamuis eorû inuisibilis voluntas & cordis intentio Deo nota sit: nec ille indigeat his indiciis, vt humanus ei pandatur animus: sed his magis seipsum excitat homo ad orandum gemen dumque humilius atque feruentius. Et nescio quo modo, cum hi corporis motus fieri nisi motu animi præcedente non possint, iisdem rursus exterius visibiliter factis ille interior inuisibilis, qui eos fecit, augetur: ac per hoc cordis affectus, qui, vt fierent ista, præcessit, quia facta sunt, crescit. Hieronymus in cap. i i i. Ephes. Hæc autem spiritaliter exponentes, non statim iuxta litteram orandi consuetudinem tollimus, quâ Deum genu posito suppliciter adoramus, & fixo in terram poplite, magis quod ab eo poscimus impetramus. Legimus enim & Paulum in littore sic orasse, & geniculationes in oratione præceptas. Theophilus episcopus Alexandrinus epistolâ Paschali i i. contra Origenem: Genu flectere sollicitæ & humillimæ mentis indicium est.

Sed cum genu flectendus simul animus, interiora videlicet genua; parum aliâs prodest genuflexio exterior. Hieronymus in cap. i i i. ad Ephesos: Sed sicut illud ædificat simplices, sicut veram geniculationem esse docemus in animo, quia multi corporale flectentes genu, animæ nequaquam poplitem curuauerunt. Et contrâ, alij erecto Deum corpore deprecantes, magis se animo curuauerunt. quem vide ibidem differentem, quomodo peccatores genua flectant peccato.

Et quidem hic ritus toto anni tempore in oratione seruabatur, exceptis Dominicis & tempore inter Pascha & Pentecosten. Vide hic libro iv. cap. xix. ex

lib. 11. *Instit. Cassiani cap. xi. Concilium Nicanum can. xx.* Ἐπειδὴ πνὲς εἰσιν ἐν τῇ Κυριακῇ γόνου κλίνοντες, καὶ ἐν τῇ Πεντηκοστῇ ἡμέραις, ἕως τῆς πάντων ἐν πάσῃ παρακλιθῆναι φύλαξις, ἐσώτας ἐδόξε τῇ ἀγία συνόδῳ τὰς ἄρχαίς ἀποδόναι τῷ Θεῷ: Quoniam sunt quidam qui die Dominico genua flectunt, & in diebus Pentecostes, ut omnia similiter in omni parocia seruentur, visum est sanctæ Synodo, stantes Deo orationes persolvere. *Quod ipsum repetitur in Concilio Carthaginensi vi. can. xx. Et habetur can. Quoniam, de consecr. dist. 111. Tertullianus De corona milit. cap. 111.* Die Dominico ieiunium nefas ducimus, vel de geniculis adorare, eadem immunitate à die Pasche in Pentecosten vsque gaudemus. *Hilarius Prologo in Psalmorum explanationem:* Et hæc quidem sabbata fabbatorum eâ ab Apostolis religione celebrata sunt, ut his quinquagesimæ diebus nullus neque in terram strato corpore adoraret, neque ieiunio festiuitatem spiritualis huius beatitudinis impediret. quod id ipsum extrinsecus etiam in diebus Dominicis est constitutum, qui vltra sabbati numerum per plenitudinem euangelicæ prædicationis accedunt. *Hieronymus Proæmio ad Paulam & Eustochiam in epistolam ad Ephesios:* Permanit autem Ephesi vsque ad Pentecosten; tempus lætitiæ atque victoriæ, quo non flectimus genua, nec curuamur in tetram, sed cum Domino resurgentes ad cælorum alta sustollimur. *Idem dialogo aduersus Luciferianos cap. 1 v.* Die Dominico, & per omnem Pentecosten, nec de geniculis adorare, & ieiunium soluere, multaq; alia quæ scripta non sunt, rationabilis sibi obseruatio vindicauit. *Ambrosius serm. lx i. de Pentecoste, qui est etiam apud Maximum Taurinensem:* Scire debet sanctitas vestra hanc sanctam Pentecosten diem quâ ratione curemus, vel cur istorum quinquaginta dierum numero sit nobis iugis & continuata festiuitas: ita ut hoc omni tempore neque ad obseruandum indicamus ieiunia, neque ad exorandum Deum genua succidamus; sed sicut Dominicâ solemus facere, erecti & feriatî resurrectionem Domini celebramus. *Augustinus epistolâ cxix. cap. xv.* Quinquaginta dies celebrantur post Domini resurrectionem, iam in figurâ non laboris, sed quietis & lætitiæ: propter hoc & ieiunia relaxantur, & stantes oramus, quod est signum resurrectionis: vnde etiam omnibus diebus Dominicis id ad altare obseruatur. & c. xv i i. Ut autem stantes in illis (Pentecosten) diebus, & omnibus Dominicis oremus; vtrum vbiq; seruetur ignoro: tamen quod in eo sequatur Ecclesia, dixi, ut potui, & arbitror esse manifestum.

Causa huius commutationis assignatur apud Iustinum questione & responsione supra citatâ: Ἡ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἡμῶν Ἰουδικία σύμβολόν ἐστι τῆς ἐν τῇ ἁμαρτίας πλώσεως ἡμῶν. τὸ δὲ ἐν τῇ Κυριακῇ μὴ κλίνειν γόνου, σύμβολόν ἐστι τῆς ἀναστάσεως, δι' ἧς τῇ τῷ Χριστῷ χάριτι, τῆς ἁμαρτιμάτων, καὶ τῆς ἐπιπύτων τε θανατωμένου θανάτου ἡλθ' ἐλευθέρωσεν. Ὁ δὲ ἐν τῇ (Πεντηκοστῇ) ἐκκλίνουσα γόνου, ἐπειδὴ ἰσοδυναμεῖ τῇ ἡμέρᾳ τῆς Κυριακῆς, καὶ τῆς ἡμετέρας περὶ αὐτῆς αἰτίας: Genuum per sex dies inclinatio, solum & nota est lapsus per peccata nostri. Quod verò die Dominico genua non inflectimus, signum est & designatio resurrectionis: per quâ gratia Christi, & à peccatis, & à mortificatâ in eis morte liberati sumus. In Pentecoste genua non inflectimus, quoniam pari est cum die Dominico potestate, iuxta eam, quæ de illâ est dicta causam.

Et profundius hic adhuc mysterium inuestigat Basilus libro de Spiritu sancto cap. xxv 11. Ἀνακαταστώ τὰς ἐν αὐτῇ προσδοχὰς ἐσώτας ἀποπληρῶν τῆς αὐτῆς ἐφορίας ἡ Ἐκκλησία παιδὶ δεινὰ τῇ σωτηρίᾳ κομνήσει, τὸ ἀτελεσθέν ζῶντος Ἰησοῦ πρὸς τὸ μεταστάσιν ἐκείνου ἐφορίαν μὴ ἀμελῶμεν. καὶ πάντα τὰ ἢ Πεντηκοστῆς, τὸ ἐν τῷ αἰῶνι προσδοκώμενης ἀναστάσεως ὅτιν' ἀποβήσεται. ἢ γὰρ μία ἐκείνη καὶ ἑσώτη ἡμέρα ἐπτάκις ἐπ' ἀπαλαμδίσεια, τὸς ἐπὶ τῆς ἱερᾶς Πεντηκοστῆς ἐβδόμαδος ἀπαιτεῖ. ἐκ τῶν τῆς γὰρ ἀρχαί, εἰς τὴν ἀρχὴν κατελήθη, δι' ὁμοίον τὸ ἐν τῷ μέσῳ ἐξελιθῆναι περικλοντάς. διὸ καὶ αἰῶνα μμείψῃ τῇ ὁμοιότητι, ὡς περ ἐκ κυκλικῆς κινήσεως ἀπὸ τῆς αὐτῆς ἀρχαί, σημεῖον, καὶ εἰς τὰ ἐν τῇ καταλήξει. ἐν τῷ ὅρῳ ὁ γῆμα τὸ προσευχῆς σπριμαῖν οἱ δεσμοὶ τῆς Ἐκκλησίας ἡμᾶς ἐξέπαίδωσαν, ἐν τῇ ἐνταυροῦς κομνήσεως, δόνει μετακινῶντες ἡμῶν τὸ νοῦν ἀπὸ τῆς παρόντων ὅτι τὰ μέλλοντα καὶ κατ' ἐκείνου τὸ γονυκλισίαν καὶ διατάσσειν ἐργῶ δεινυμένον, ὅτι διὰ τῆς ἁμαρτίας εἰς γῆν κατεβήμεν, καὶ διὰ τῆς εὐαγγελίας τῆς κτίσαντος ἡμᾶς, εἰς ἐξέρχον ἀνεκλήθημεν: Necessariū igitur in hoc die Ecclesia suos alumnos docet stantes absoluerè preces suas, ut assidua cōmonitione vitæ illius nunquam desitæ, non negligamus ad eam demigrationem parare viaticum. Quin & totum tempus vsque ad Pentecosten, admonitio est resurrectionis, quam in illo sæculo expectamus: nam vnus ille & primus dies septies multiplicatus, septem sacre Pentecosten hebdomadas absoluit. A primo enim incipiens in principium definit, per similes qui in medio intercedunt dies quinquages evoluit. Vnde & æternitatem similitudine refert, dum velut in motu circulari ab iisdem orsis signis in eadem definit. In quo corporis erecto habitu precari potius nos Ecclesiæ ritus docuerunt, nimirum per euidenter cōmotionem quasi transferentes mentem nostram à præsentibus ad futura. Insuper & quoties genua flectimus, & rursus erigimur, ipso facto ostendimus, quòd ob peccatum in terram delapsi sumus, & per humanitatem eius qui creauit nos, in cælum reuocati sumus. *Que eadem repetita habes apud Anastasium Nicanum qq. in S. Scripturam q. xc i.* *Germanus patriarcha Constantinop. in Theoria rerum Ecclesiasticarum:* Genu non flectere sancto die Dominico resurrectionis significat lapsuum nostrorum erectionem factam per triduanam Christi resurrectionem. *Vide & Officij ecclesiastici scriptores, Isidorum lib. 1. Offic. cap. xxxi 11. Rhabanum lib. 11. de Institut. cleric. cap. xliv. & alios: item Turcrematam in locum Decreti supra citatum.*

Origo huius rei seu mutationis ad Apostolica refertur tempora apud Iustinum q. cxv. ad Orthodoxos: Ἐκ τῆς Ἀποστολικῆς τῆς ἁγίας ἡ τοιαύτη συνήθεια ἐλαβε τὴν ἀρχὴν, καὶ ὁσὸν ἐπιστὸν μακάριον Ὁ Ἐπίσκοπος ἐν τῷ Πάσχα λόγῳ: A temporibus autem Apostolorum consuetudo talis accepit initium, prout ait B. Irenæus, martyr & episcopus Lugdunensis, in libro de Paschate.

Quòd verò Paulus Act. xx. legitur positus genibus orasse tempore inter Pascha & Pentecosten, Baronius tomo 1. anno Christi lvi 11. existimat nondum tunc inualuisse eam de geniculis non adorandi eo tempore consuetudinem, sed paulò post. Lorinus noster in eum locum, nil obstare existimat dictum eo etiam tempore ritum iam receptum fuisse, verumtamen in publicis sollempnibusq; precibus, quales non videntur fuisse, qua susa sunt in littore Tyri.

Quam sancti quidam genuflexionem frequentarint, constat vel ex tabulis excavatis, vel ex genibus indis-

induratis. De tabulâ ex geniculatione excavatâ habes apud Ioannem Moschum Prati spiritualis capite CLXXXV. De S. Iacobo Hieronymus De Vir. illust. cap. 11. Flexis genibus pro populo deprecabatur, in tantum, ut camelorum duritiem traxisse eius genua crederentur. Idem epist. xv. ad Marcellam de laudibus Asella: Cuius oculis durities de genibus camelorum in illo sancto corpusculo præorandi frequentia obcalluisse perspecta est.

GRUTARIA. *Pallady Lausiaca ex veteri interprete cap. 1x. de Macario Alexandrino: Alius vero grutaria vendens. Heraclides cap. vi. simpliciter: negotiator erat. ubi tamen MSS. addunt: qui poma vel legumina, nucisque vendebat. Palladius ex interpretatione Henueti, qui vendebat bellaria. Græcè est, πρῶματα. Fortè alius textus habuerit, ἡρῆτα vel ἡρῆτα, unde vetus interpret Pallady grutaria fecerit. Facit hoc quod habent Glossa Græcobarbara: Ἀναγνῖσις, μάζα, σπυρδία, ἡρῆτα, πᾶνδῶν. Item: ἰδία σπυρδία, ἢ ἡρῆτα. Lexicon Latino-græcum: Crusta, ἡρῆτα. In Lexico Græco-latino habes, ἡρῆτα, scruta. Quò facit, quod habet Hesychius in Ἑρμηνείᾳ, qui λέγει ὁ δὲ αἰὶν ἡρῆτα dicta, apud quem ἔστι ἡρῆτα, ὁ δὲ αἰὶν. Item ἡρῆτα, ἡρῆτα.*

HEBDOMON. Vide SEPTIMUM.

HEBDOMADARI. Vide SEPTIMANARI.

HEMITRITÆVS. *Vita Hilarionis cap. 1x. Hemitritæo pariter arrepti omnes à medicis desperati sunt. Est semitertiana febris. Vox Græca ἡμιτρίται & usurpata Latinis. Martialis lib. 11. epig. xl.*

Vri Tongilius malè dicitur hemitritæo.

Idem lib. 1v. epigr. lxxx1.

Declamas æger, declamas hemitritæus.

Idem lib. x11. epigr. xc11.

Cui grauis & feruens hemitritæus erat. *Celsus lib. 111. c. 111. Item c. viii. At ubi id genus tertianæ est, quod hemitritæum medici appellat, magnâ curâ opus est, ne id fallat. Latini medici vocem hanc Græcam retinere, vel quòd Latine non posset commodè efferrî, vel quòd Græco malebant uti. Q. Serenus Sammonicus, ubi superstitiosum simul contra eam febrem remedium suggerit:*

Mortiferum magis est, quod Græcis Hemitritæum

Vulgatur verbis; hoc nostrâ dicere linguâ

Non potuere vlli, puto, nec voluere parentes,

Inscribi chartæ, quod dicitur ABRACADABRA.

HIPPOCENTAVRVS. *Hieronymus in Vita sancti Pauli primi eremita cap. v. 1. Conspicit hominem equo mixtum, cui opinio poetarum Hippocentauro vocabulum indidit. Non congeram hic auctorum de Hippocentauris loca. Remittam ad auctores, qui de iis copiosè agunt. Vide in primis è veteribus Phlegontem in Mirabilibus. E recentioribus Hieronymum Magium Miscellaneorum lib. 1. capite xx. & Franciscum Sabinum Floridor. libro 11. cap. vi. Conarruaniam Var. Resolut. lib. 1v. cap. 11.*

IEROSOLYMITANA PEREGRINATIO. *Crebra huius iam ab antiquis temporibus peregrinationis mentio in Vita Patrum. Hieronymus epist. xvii. ad Marcellam: Longum est nunc ab ascensu Domini vsque ad præsentem diem per singulas ætates currere, qui episcoporum, qui martyrum, qui eloquentium in doctrinâ ecclesiasticâ virorum venerint Ierosolymam, putantes se minus religionis, minus habere scientiæ, nec summam, ut dicitur, manum accepisse virtutum, nisi in illis Christum adorassent locis, de quibus primum euangelium*

de patibulo coruscauerat. *Idem Præfat. in lib. 1v. Commentar. in Ierem. Multis & de toto orbe huc confluentium turbis, & sanctorum fratrum, monasterii que curis occupatus, commentarios in Ieremiam per interualla dictabam, ut quod deesset otio, superesset industria.*

IMMÆ. *Vita Malchi cap. 11. Perueni tandem ad eremum Chalcidos, quæ inter Immas & Beroeam magis ad Austrum sita est. Syria est ciuitas, circa quam eremus Chalcidos. Chronicon Eusebii anno 111. Aureliani: Zenobia apud Immas, haud longè ab Antiochiâ vincitur. Iordanes de regnorum successione in Aureliano: Contra quam (uxorem Odenathi) expeditionem suscipiens Aurelianus, apud Immas vicum Antiochiæ superauit.*

INCENTI VVM. *Vita S. Antonij cap. xv. Lubricæ carnis incentiua. Sæpè eâ voce vititur D. Hieronymus. Sic epist. 1v. ad Rusticum: Et adolescentiæ, imò pubertatis incentiua calcantem. Item: Dum incentiua adolescentiæ calcas. Ibidem: Incentiua vitiorum, ardorem que naturæ ferre non poteram. Idem epist. 11. ad Nepotianum: incentiua vitiorum. In Isaia cap. lviii. Corporis me superauit ardor, adolescentiæ incentiua vicerunt. In Ezech. c. xvi. Hac bysso accinguntur renes, quoties pinguis libidinis incentiua tenuanda sunt, nihilque in eis crassi humoris relinquitur. Ibidem mox: Quæ vitiorum incentiua suppeditant. Rufus: Leuem punctum sensuum, & incentiua vitiorum. Item: Sæculi huius incentiua. Idem in cap. xxxiii. Ezech. Non omnia cogitationum incentiua suscipiat. In Matth. cap. 1v. Suppeditare incentiua vitiorum. Item in eiusdem cap. xv. Incentium diaboli. In Commentario ad Galat. vi. Per singulos commotionis oculos, & incentiua vitiorum. Eodem sensu eadem vox & aliis usurpata. Ambrosius libro v. Hexæmer. cap. 1v. Odiorum incentiua. Eadem. Psal. cxviii. & serm. xv. Incentiua delictorum. Cassianus Collat. 11. cap. x111. Incentiuorum stimuli. Idem Collat. vii. cap. 1. Naturalibus incentiuis inquietari. & cap. 11. Ecce incentiua carnis tuæ abscisa sunt. quæ duo loca posteriora habes supra lib. 1v. De Vitis Patrum capite 1. Prudentius Apotheosi: Incentium peccaminis. Sidonius libro v. epist. 1. Nec per carnalium vitiorum incentiua flammæ ad altare Domini ignem diutiùs accendemus alienum.*

Nonnumquam in aliam partem capitur. Arnobius lib. vi. Incentiuo extollitis laudis. Cyprianus de laude martyrij: mercedis incentiuum.

INCUBI. *Hieronymus in Vita S. Pauli primi eremita cap. vii. quos vario delusa errore gentilitas Faunos Satyrosque & Incubos vocans colit. De Incubis copiosè disserit Martinus noster Delrio Commentario in Seneca Herc. Fur. parte 111. & in Magicis suis, lib. 11. quaest. xv.*

LACTORONES. *Ruffinus lib. 111. num. 200. Et vnus quidam deferebat nuces, alius lactorones. Cum Notationes in hunc locum scriberem, nondum mihi ea vox lecta erat; postea occurrit. Plinius libro xxiv. cap. xviii. Herba lanaria ouibus ieiunis data, lactis abundantiam facit. Equè nota lactoris vulgò est, plena lactis, quod degustatum vomitiones concitat. Eadem hanc aliqui esse dicunt, alij similem illi, quam militarem vocant, quoniam vulnus ferro factum, nullum non intra dies quinque sanat, ex oleo imposita. Celebratur abrem & à Græcis strationis, sed ea in Ægypto tantum,*

tantum, & inundatione Nili nascitur, aeizoo similis, ni maiora haberet folia, &c.

LAMINÆ. Hieronymus in *Vitâ S. Pauli primi eremita cap. 11.* Inter eculeos laminaeque victorem. *Hæ fusiore tractatum exigunt. Interea consule Gallonij librum de Tormentis, cap. VI.*

LEBITON, LEBETON, LEBITONARIUM, LEVITIO. *Quod in Vitâ Onuphrij est cap. XVI.* Deinde tunicam meam per dimidium scidi, *Græcè est λεβιτωνάσιον, quod Metaphrasta interpretis in Onuphrio retinuit lebitonarium, ut & sæpè alij interpretes. Vita Pachomy cap. XI V.* ut numquam lebitone alio vterentur. *ubi explicatio additur: Lebitone autem linea vestis erat instar colobij, quâ monachi vtuntur hodieque per Thebaidam & Ægyptum. & cap. XXI.* Induantur noctibus lebitones lineos, *ubi in Græco apud Palladium c. XXXVIII. est, ἐν τῷ νυκτὶ λεβιτωνάσιον λινὸς ἐξωσμένοι. Ioannes libello 111. num. 10.* Frater autem ille posthæc proiecit leuitionem. *Paschasius cap. XII. n. 8.* Vestitus ergo lebetone suo. *qua propria monachorum vestis. Glossa veteres: Leuitonarium, colobarium lineum sine manicis. Suidas: λεβιτωνάσιον, χιτῶν μοναχικὸς ἐν τριχῶν σωτηριεμένων.*

LETHE. *Vita Ioannis Eleëmofynarij cap. xxv.* Et descendens in Persidam, retrusus est in carcerem, qui appellatur Lethe, hoc est obliuio. *Fuit videlicet postremis temporibus apud Persas carcer, cui Lethe nomen impositum, in quem nullus nisi capitali supplicio destinatus coniciebatur. Procopius libro 1. de bello Persico ita scribit: Οἱ ἡ κλιῶν ἀνδρῶν βασιλεὺς αἵματ' ἔδ' ὄλωσ' ἐννοσαν, ἀλλ' ἐν φρεσὶν καθεύδει, ὅσπερ τῆς Λήθης καλεῖν νομίζουσιν. ἢ τὸ τίς ἐν ταύτῃ ἐμπελιθεὶς τύχη, ἐκ ἐπὶ νόμοις σφίσι μὴ μὴ αὐτῶν εἶναι. ἀλλὰ θάνατ' ἢ τὸ ὀνομακόπι, ἢ ζήμια ὄσθι. διὸ δὴ ἡ τὴν ἐπὶ πονυμίαν ταύτῃ περὶ Περσῶν ἔλαχεν, ἀπαξ ἢ σὺ Ἀρμενίων ἰστορία σποδὶ νόμον τῶ ἀμφοὶ τῶ Λήθης φρουρίῳ ἀναδεδετὼ τῶ δῶματι Πέρσαις, βόσφω τοῦδε:* Hi autem sanguine regio virum non necandum omnino iudicabant, sed carceri mancipandum, quem Lethen vocari voluerunt. Quidam enim casu fortuito in hunc iniectus fuit, nec eius apud illos memoriam superesse lex fuit; sed prædicto calamitas ipsa fuit mors, vnde & denominationem hanc apud Persas accepit. Semel autem Armeniorum historia dicit per legem carceris Lethes dissolutam esse Persarum potestatem hoc modo.

LIGATYRA AVRI. *Vita Ioannis Eleëmofynarij cap. VII.* Dat mihi ligaturam auri centum numismatum. *Vix dubito in Græco fuisse ἀποδέσμου. certe ita in Metaphraste est. Curopalates de Offic. aula CP. quales hæ ligatura fuerint, explicat, ubi agit de missilibus seu epicombis in populum mitti solitis: Ἔστι δὲ τοιοῦτον. Τμήματα ἐν πανίον κόπτοντες, ἢ ἐν ἐλάσῳ τμήματα νομισματα χρυσῶν ἢ ἄργυρῶν ἢ ποσειδά, ἢ βία ἐξ ὀβάλων περὶ δόσαντες ῥίπκων εἰς τὸ πλῆθος. ῥίπκων ἢ ποσειδῶν ἀποδέσμου ἀειδμὸν χλαιδῶν ὅσον ἐν ποσειδάξοι ὁ βασιλεὺς: Id huiusmodi est: Segmenta ex panno fiunt, & in segmento vnoquoque numismata aurea quidem tria, argenteaverò totidem, & tria obolaria colligantes proiciunt in multitudinem. Proiciuntque fasciculos seu ligaturas huiusmodi pro eo numero chiliadum, quem Imperator præceperit.*

LIMITEM MITTERE. *Vite Hilarionis cap. xx.* Non prius abire passi sunt, quam futuræ ecclesiæ limitem mitteret. *Ita vetustissimi manuscripti, atque ea vera videtur lectio. Alia habet lineam mittere*

Desumpta utraq; phrasis à finium regendorum scriptoribus. Hygenus de limitibus constitutendis: Et quidam ne proximarum coloniarum limitibus ordinatos limites mitterent. Lex Tiberij Casaris: Iuxta perennem rationem vnam lineam mittunt.

LOGOTHETA. *Vita Ioannis Eleëmofynarij c. x.* Apprehendit consilium logothetæ & æconomi. *Ecclesiasticum hic est officium quod describit Codinus de Offic. aula Constantinop. & magna ecclesiæ: Ο' λογοθέτης, εἰς τὸ λογογραφεῖν, ἢ εἰς τὰς δημοσιακὰς καὶ ἀρχοντικὰς ἀποδέσεις λογογραφεῖν: Logotheta, scribendis rationibus, & quidem rationibus ad populum principemque; sacerdotum pertinentibus prescribendis. Simul æconomi ecclesiastici officium obisse, discimus ex Vitâ Ioannis Eleëmofynarij.*

LYCAONIA INSULA. *Vita Eugeniæ c. xxviii.* Hæc in insulâ Lycaoniâ gesta sunt coram omnibus, qui sequebantur agonem Eugeniæ. *Insula huius mentio etiam occurrit in Actis SS. martyrum Eusebij & sociorum, quorū natalis celebratur 11. Decembr. Habes ea apud Baronium tomo 11. Annalium anno Christi cclix. ex MS. eruta: Et relicta sunt corpora eodem loco, iuxta insulam Lycaoniam. ubi margini ascribit Baronius: Lycaonia dicta insula inter duos pontes sita: sic appellata, quod ibi Ioanis quoque Lycaonis templum esset.*

MAGNIFICVS. *Vita Simeonis Stylita cap. 11.* Ibat in monasterium sancti Timothei magnifici viri. *Intelligitur hic per magnificum qui magna signa facit, θαυματουργός, μεγαλοποιός.*

MALCHVS. *Vita Malchi c. 1.* Senex nomine Malchus, quem nos Latine Regem possumus dicere. *Eunapius in Porphyrio: Μάλχ' ἢ χιτ' Σύρων πόλιν (ἀν φωνῶν) ὁ Πορφυρίου ἐκαλεῖτο τὰ φωνῶν, τὸ ἢ δῶμα βασιλεία λέγειν: Porphyrius iuxta Syrorum vocem prius Malchus dictus est, quod Regem possumus dicere. Hinc Naarmalcha, id est regius fluvius. in Ammiano lib. xxi v. Alia pars fluminis Naarmalcha nomine, quod Fluuius regum interpretatur, Cresiphonta prætermeat. Eodem libro: Ventum est hinc ad fossile flumen Naarmalcha nomine, quod Amnis regum interpretatur. Simili compositione apud eundem eodem libro Braxamalcha habes: Ventum est ad locum Braxamalcha. Item Maiozamalcha, eodem libro: Cumque Maiozamalcham venisset, urbem magnam & validis circumdatam mœnibus.*

MANCIPIVM. *Vita Ioannis Eleëmofynarij capite xx i.* Et animal portans filigines à mancipio, caususâ prandij ipsius. *Est hic Mancipium, ipsum pistrinum. Socrates lib. v. histor. Eccles. cap. xviii. de panum præfectis, qui, inquit, μανκιπες τῆ Ρωμῶν γλάσση καλοῦνται. mancipes Romanorum sermone dicuntur. Eo sensu Mancipes accipiuntur in L. 1. C. de Frumento urb. Constantinop. lib. xii. ut & L. 11. & L. vlt. eodem Tit. in Cod. Theod. & in L. vnic. C. de pistorib. lib. xi. In quâ tamen mancipiis vulgò, vitiosè, pro mancibus legi vult Brissonius in Lexico Iuris: Suidas: Ἀρτοποιεῖον, τὸ μανκιπίον, ἐν ᾧ οἱ ἄρτοι γίνονται: Pistrinum, seu mancipium, in quo panes confiunt.*

MANSIO. *Vita Antonij cap. 11 v.* Ad primam mansionem Alexandriæ, quæ appellatur Chæreum. *Est Græcè μὸνῆ, mansio, certus & status itineris interquiescendi locus, quæ dicta etiam ἀναζαὶ & ουσήματα, ad eum modum quo hodie Curforum stabula digeruntur.*

Arbitraria mansio, de quâ in Vitâ Hilarionis capite

pite XXI. Vix ab inuito impetavit, ut suum quodque monasterium in mansionum ordine poneret. apud quosdam enim manebat Hilarion, quosdam tantum in transitu visitabat. Ibidem ante: Et digereret in schedulâ apud quos manere, quos in transitu visitare deberet.

MANVVM IMPOSITIO. *Vita Abraha cap. v.* Per impositionem manus presbyter ordinatus. *Iam ab Apostolorum temporibus episcoporum & presbyterorum ordinatio manuum impositione seu χειροθεσία facta.* D. Paulus 1. *Timoth. iv. & v.* Gregorius Nazianzenus *Orat. xx. in laudem Basilij, de patre suo redeunte ab electione episcopi Casariensis: Εἰπάειον δὲ θεῶν, αἰὼν βλάπτων, ῥαδιεῖς ἐν τῇ χειρὶ, καὶ τῇ χειρὶ.* Redit firmus ac valens, sublimes oculos gerens, à manuum impositione & vñctione. *Optatus Milevitanus lib. 1.* In Donatum sunt hæ sententiæ latæ: quod confessus sit se rebaptizasse, & episcopis lapsis manus imposuisse, quod ab Ecclesiâ alienum est. *quod intelligendum, non quod episcopos manuum impositione reconciliauerit Ecclesiâ (qua & ipsa sollemnis ceremonia erat) sed episcopos semel per manuum impositionem ritè creatos, rursus simili ceremoniâ eos creauerit.*

MAPHORIUM siue MAFORTE siue MAVORTE. *Palladius cap. cxxxviii.* Ea vestem nouam, aut μαφόριον, aut calceû noluit accipere. *quod Heraclidis interpres cap. xlviii. vertit: Non tunicâ, non mauorte, non calceamentis unquâ nouis uti voluit.* *Item Heraclides cap. xlix. quidquid vestium fericarum in mauortibus habuit. ubi Heruetus in Palladio cap. cxix. omnia serica sua superhumeralia tegumenta. Qui videtur in Græco suo textu inuenisse ἡμφορία, in Græco textu Veneto est, ἡμφορία. ubi quis fortè diuinabit legendum ἡμφορία, qua vox Hesychio & Suida nota. Hesychius: Ἡμφορία, ἡμισυ ἱματίου: Hemipharium, dimidium vestis, seu dimidiata vestis. Eodem modo Suidas. Ἡμφοριον tamen etiam visitatum Epiphano *heres. lxi. qua est contra Ariomanitas: Ἡμφοριον ἃ δὲ τοῖς τοῖς ἀεὶ καλοῦσιν ἐν δὲ δουλομενὸς γλυκὺς καὶ τῇ ἡμφορία: Mauortem hîc semper indutus & colobium, dulcis erat in colloquio. Ἡμφοριον interpretatus sum mauortem, quod ita Heraclidis interpretem vertisse adspiciam. vnde quoque colligimus, mauortem fuisse breue & quasi dimidium palliolum, vnde ἡμφοριον dicitur.**

De eo ita Baronius *tomo viii. anno Christi dxciii.* Eâ voce diuersi generis indumentum pro diuersarum personarum conditione reperimus significari. Atque in primis Cassianus *lib. 1. Instit. cap. vii. de habitu monachi declarat. fuisse super humeros apponi solitum habitum monachi, ubi ait: Post hæc angusto pallio tam amictus humilitatem, quàm vilitatem pretij compendiumque sectantes, colla pariter & humeros tegunt: quod mafortes (siue mauortes) tam nostro quàm ipsorum nuncupatur eloquio.*

Ceterum etsi eiusdem nominis, hand idem erat hoc indumentum, de quo in hac Synodali epistolâ Synodi Pictauiensis apud Gregorium Turonensem *libro x. cap. xvi.* De pallâ quod reputarent, protulit monacham nobilem, quæ ei mafortem holosericum, quem de parentibus detulit, muneris causâ concesserit, & inde partem abscidisset, vnde quod vellet & faceret: de reliquo verò quantum opportunum fuit, ad ornatum altaris pallam condignè condiderit: & de illâ scissurâ, quæ pallæ superfuit, purpuram nepti suæ in tunicâ posuerit. *Etenim minimè erat vile, quod holosericum esset; neque bre-*

ue, ex quo & facta est altaris palla, & insuper ornata sponsa. Vnde magis illius generis putamus fuisse mafortem, de quo S. Hieronymus ad Enstochium scribit epist. xxi. cum hæc ait de luxu nimio stultarum virginum: Et per humeros hyacinthina læna mauorte volitans. quibus intelligas non breue fuisse palliolum & angustum, sed laxam vestem, quæ præ latitudine expanderetur ad ventum, uti etiam in statuâ sculpturâ videmus. Commune tamen fuit utriusque sexui, quod ad tegendum colium & humeros veluti pallium compositum erat, ob idque communi eque nomine mafortes diceretur. Hactenus Baronius.

Mafortis meminit etiam Cassianus *lib. 1v. Instit. cap. xiiii.* Præter colobium, mafortem, caligas, melotem, ac pfiathium. *Isidorus lib. xix. Origin. capite xxv.* Stola matronale operimentum, quod cooperto capite & scapulâ à dextro latere in læuam humerû mittitur. Eadem & ricinium Latino nomine appellatur: quod vulgò mauortem dicunt. *Quod expressum ex Seruio in 1. En. Ricinius dicitur ab eo quod post tergum reicitur, quod vulgò mauorte dicitur. Nonius: Ricinium, quod nunc mafortium dicitur. Suidas: Κεφάλειον, κεφαλοδέσμιον, ἢ μαφόριον: Credemnon, capitis vinculum, siue maphorium. Phauorinus: Μεφόριον, κεφαλῆς ἀπέκλιμα: Maphorium, capitis integumentum. Glosse Arabico-latine: Maforium, fascialis, id est, angustû pallium quo vtuntur monachi, collum pariter atque humeros tegens. Vbi Meursus in Glossario Græco-barbaro legit fascialis, hoc est, inquit, φασιάλιον. nec plura explicat. An Glossator ille maforium vocat fascialem, quod respiciat ad resticulas seu redimicula & rebrachiatoria, de quibus Cassianus libro 1. Institut. capite vi. quibus sequenti capite mafortes subiungit? Georgius Alexandrinus in *Vitâ Chrysostomi cap. lv. Εἰς τὸ ὄν τὰ μαφόρια ἡσπάζονται: Sunt & inter eas, è quarum capitibus raptò detracta sunt flammea. Passio B. Pauli nomine Lini edita: Plautilla commoda mihi pannum, quo caput tegis. mox: & ligans sibi de Plautillâ maphorte oculos. Apud Bedam in *Martyrologio xx. Septemb. Qui etiam iussit Faustam nudam, & sine maforte flagellatam, incarcerationam caput terebrari.***

MEDIMNVS. *Theodoretus lib. ix. de Vitis Patrum cap. 11.* Duos autem medimnos colligens. Dicebatur & medimnus & medimnum. *Estque vox tam Latinis auctoribus quàm Græcis vsurpata. Hesychius: Μεδιματιον, μέτρον modij: Medimnæum, mensura modij. Μέδιμον, μέτρον ὁμοιον, ἢ ζωνικῶν τρισαράκοντα ὀκτώ: Medimnum, mensura similis, siue chænicum quadraginta octo. Idem apud Pollucem lib. 1v. c. xxiii. & Suidam, qui etiam addit: Μέδιμνος, μέτρον ὀκτὸ ἑποῶν, οἷον πρῶτον, ἢ κριδῶν. μέδιμον ἔν modij ὄν. αἷς εἶναι μέτρον ἑξῶν ὀβ, ἢ τοι λιβῶν ρη. Medimnus mensura est aridorû, vt frumenti, hordei. Medimnus igitur est modiorum sex, sextariorum duorum & septuaginta, siue librarum centum & octo. Cornelius Nepos in *Vitâ Pomponij Attici: Auxit hoc officium aliâ quoque liberalitate: nam vniuersos frumento donauit, ita vt singulis sex modij tritici darentur, qui modus mensuræ medimnus Athenis appellatur. Fannius:**

Huius dimidium fert vrna, vt & ipsa medimni Amphora, terque capit modium; sextarius istum

Sexdecies haurit, quot soluitur in digitos pes. *Cicero lib. 111. in Verrem: Sed tritici septem milia medimnum ex Nymphonis arationibus edicta*

pœna. *Ibid.* In iugere Leontini agri medimnum ferè tritici feritur. *Ausonius in Grypho Ternarij:*

Hinc Bromij quadrantal, & hinc Sicana medimna,

Hoc tribus hoc geminis tribus explicat vsus agendi.

MENDACIVM OFFICIOSVM. *Varia olim hac de re fuit opinio, plurimis etiam viris doctis existimantibus mendacium officiosum esse licitum. Ita censuit Origenes in Commentario Epistola ad Galatas, & in sexto Stromateon libro, cuius libri meminit Hieronymus epistolâ LXV. ad Pammachium & Oceanum, & Apologiâ aduersus Ruffinum cap. IV. vbi verba Origenis ex sexto Stromateon, & Platonis ex libro tertio de Repub. citat, quomodo mendacium interdum sit utile (qui Hieronymi locus non occurrit nostro Ioanni de Salas tractatu de Legibus disput. XXI. Sect. IX. cum negat Origenem scripsisse libros Stromateum.) Insinuare etiam hanc sententiam videri possit Hieronymus in cap. II. ad Galatas, & ep. LXXXIX. agens de concertatione Petri & Pauli, quam ex simulatione factam vult, quam simulationem de mendacio officioso intelligere Hieronymus existimavit Augustinus epist. LXXXVI. & XCVII. apud Hieronymum. Sed Baronius tomo I. anno Christi LI. existimat Augustinum non ritè percepisse mentem sancti Hieronymi. Chrysostomus homil. XXXII. & LIII. in Genes. Maximus Tyrus serm. III. Cassian. Colat. XVII. cap. X. XV. & seqq. & lib. V. Instit. capite XXXVII. & XXXIX. Ex recentioribus in eâ fuit sententiâ Martinus de Magistris doctor Sorbonicus tractatu de Fortitudine quest. V. de martyrio, quem refutat Caietanus in 2. 2. q. CXXIV. artic. V. ad III. Dubium. Marulus quoque lib. IV. cap. IV. mendacium officiosum admittit, imò panè omnibus videri ait Augustinus lib. III. qq. in Lenit. c. LXVIII.*

Omne autem mendacium, etiam officiosum, illicitum esse, docet D. Thomas 2. 2. q. 110. art. 3. & Augustinus lib. De mendacio, & lib. Contra mendacium, & epist. LXXXVI. & XCVII. apud Hieronymum iam citatis. & in Decreti II. parte causâ XXII. q. II. cap. XIV. Ne quis arbitretur, allegatur ex Augustino in Psal. V. quòd pro temporali vitâ alicuius nullus mentiri debeat. Quòd respicit Alexander III. in libro V. Decretalium Gregorij Noni, tit. XIX. De vsuris cap. I V. Super eo. vbi cum dicit per Scripturam sacram prohiberi, pro alterius vitâ mentiri, videtur intelligere scriptum istud Augustini. Eodem tamen loco Decreti cap. XXI. ex Hieronymo ad Galatas cap. II. utilis dicitur simulatio, & in tempore admittenda.

Aduerte mirè ab auctoribus confundi & citari Origenem pro hac sententiâ. Quia enim Hieronymus epistolâ LXV. ad Pammachium & Oceanum citat VI. Stromateon librum Origenis, vbi agit de mendacio, & idem repetit Apologiâ contra Ruffinum capite IV. epistolâ verò LXXXIX. ad Augustinum, citat X. Stromateon librum, quæ epistolam Pauli ad Galatas explanat. Puto hac ita conciliari posse, ut dicamus decimo libro Stromateon haberi verba illa Origenis, quæ Hieronymus citat ex lib. VI. Stromateon. Sed existimo Hieronymum vocare VI. Stromateon, quia X. illum Stromateon librum, qui versatur in explanatione epistole ad Galatas, adiungit V. voluminibus, quæ propria scripsit Origenes in epistolam ad Galatas. atq; ita X. ille adiunctus V. illis est VI. explanationum in epistolam ad Galatas. verba eius epistole LXXXIX. sunt: Scripsit Origenes in episto-

lam Pauli ad Galatas quinque propria volumina, & decimum Stromateum suorum librum, commatico super explanatione eius sermone compleuit.

MENOMENÆ. *Libro I. in Vita S. Ioannis Eleemosynarij c. XIX. Mille restes ficatorum piscium, qui menomenæ dicuntur. Cassianus lib. IV. Instit. cap. XXI. pisciculi minuti saliti, quos illi menominia vocant, summa voluptas est. Ita pleriq; veteres libri, licet Ciaccon ibi legat uauida ex Aristotele, qui Plinio manulæ, Gazæ haleculæ. Existimo mænas, mænomenas, & μανοπένια eiusdem generis pisciculos esse. Martialis libro XII. epigr. XXXII.*

Fuisse gerres, aut inutiles mænas

Odor impudicus vrcei fatebatur.

Idem lib. XI. epigr. XXXII.

Et caudam cybij, breuesque mænas.

Cicero lib. II. de Finibus: Iis licet dicere, se acipenserem mænæ non anteponere. Plinius lib. IX. capite XXVI. Mutant colorem candidæ hieme mænæ, & fiunt æstate nigriores. Meminit earum etiam lib. XXXII. cap. VIII. IX. X. XI. Persus Satyra III.

Mænâq; quòd primâ nondum defecerit orcâ.

Arnobius lib. III. Neptunus pistricum dominus atque mænarum. Oppiano lib. I. dicitur uauis.

Dicitur autem ἄρὸς ἡ μάριος, quòd Diane (quæ & Hecate, quæ μάριος causa) olim sacer esset. Vide Athenæum lib. VII. & Eustathium Iliad. α'. De menis etiam Dioscorides lib. II. cap. XXXI. & Alexander Trallianus libro VIII.

MENSIVM TABVLA. *Quia hic aliquoties mentio fit mensium Ægyptiorum qui variant à Romanis mensibus, dabo hic ex Bedâ eorum inter se comparationem. Beda igitur tomo II. libro de Temporum ratione cap. IX. Ægyptij, qui primi propter ocycorem Lunæ discursum, ne videlicet error calculandi eius velocitate gigneretur, ad Solis cursum, cuius motus tardior facilius poterat comprehendi, suos menses putare cœperunt, sumpto ab Autumni tempore primordio, tricenis hos produuntur includere diebus. Quorum primus mensis*

1. THOTH	IV. Kal. Septembrium
2. PHAOFI	IV. Kal. Octobr.
3. ATHIR	V. Kal. Nouembr.
4. CHOEAC	V. Kal. Decembr.
5. TYBI	VI. Kal. Ianuar.
6. MECHIR	VII. Kal. Februar.
7. PHAMENOTH	V. Kal. Martiarum
8. PHARMVTHI	VI. Kal. Aprilium
9. PACHO	VI. Kal. Maiarum
10. PAVNI	VII. Kal. Iuniarum
11. EPIPHI	VII. Kal. Iuliarum
12. MESOR	VIII. Kal. Augustarum

die sumit exordium. quem X. Kalendarum Septembrium die terminantes, residuos quinque dies ἐπαραπομένας vel intercalares siue additos vocant. quibus etiam quarto anno diem sextum, qui ex quadrantibus confici solet, adnectunt. vnde fit, ut eorum anni primi ab bissexto III. Kalendar. Septembr. ceteri verò IV. Kal. earumdem die fortiantur initium: ipsi autem bissextilis anni, IV. ceteri V. Kalend. memoratarum die terminentur. Hactenus Beda. Vbi notat Ioannes Noniomagus Scholiastes singulos mensium Ægyptiorum constare XXX. diebus, postremum verò XXXV. & quarto quoque anno XXXVI. Subiungo Tabulam iuxta Beda monitionem digestam.

Mensium

Mensura tabula, in qua primo statim intuitu Aegyptiorum mensium cum Romanis conexio apparet.

MESES ROMANI.

MESES AEGYPTII.

Januarius	1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25	26 27 28 29 30 31
Februarius	1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24	25 26 27 28
Martius	1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26	27 28 29 30 31
Aprilis	1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25	26 27 28 29 30
Maius	1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25	26 27 28 29 30 31
Iunius	1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24	25 26 27 28 29 30
Iulius	1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24	25 26 27 28 29 30 31
Augustus	1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28	29 30 31
September	1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27	28 29 30
October	1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27	28 29 30 31
November	1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26	27 28 29 30
December	1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26	27 28 29 30 31

Mechir, 6. mensis Aegypti.	1 2 3 4 5 6
Phamenoth, 7. mensis Aegypti.	1 2 3 4
Pharmuthi, 8. mensis Aegypti.	1 2 3 4 5
Pacho, 9. mensis Aegypti.	1 2 3 4 5
Panni, 10. mensis Aegypti.	1 2 3 4 5 6
Epiphi, 11. mensis Aegypti.	1 2 3 4 5 6
Mefer, 12. mensis Aegypti.	1 2 3 4 5 6 7
Thoth, 1. mensis Aegypti.	1 2 3
Phaohi, 2. mensis Aegypti.	1 2 3
Achir, 3. mensis Aegypti.	1 2 3 4
Chocac, 4. mensis Aegypti.	1 2 3 4
Tybi, 5. mensis Aegypti.	1 2 3 4 5

Comparemus iam loca utrorumque mensum, qua in *Vitis Patrum* occurrunt, & videamus an recta Beda inter utrosque menses sit comparatio.

Vita Pachomij cap. 111. Reddidit animam quarto decimo die mensis Pachon secundum Aegyptios, qui est iuxta Romanos ad septimum diem Iduum Maiarum. Incipit Pachon vi. Kalend. Maij, id est, xxvi. Aprilis. unde numerando ad ix. Maij, erunt xiv. dies iustè.

Vita Pachomij cap. xxi. Undecimo mensis Tibi, id est, octavo Id. Ianuariarum, quædam apud Aegyptum celebratur ex more festiuitas.

Vita Maria Aegyptiaca cap. xxv. Transeunte mense Parmothi secundum Aegyptios, qui est secundum Romanos Aprilis die nona, id est, v. Id. Aprilis. Erit hic dies xiv. Parmothi seu Pharmothi mensis Aegyptij iuxta superiorem tabulam.

Vita Onuphrij, auctore Paphnutio in Vitis Patrum, cap. xvi. Sanctus igitur Onuphrius obiit mense Iunio, die undecimo, id est, tertio Idus eiusdem mensis. qua non quadrat cum numero apud Metaphrastem: Erat autem dies sextus quidem decimus mensis Pauen (seu Pauni) nonus autem Iunij mensis apud Romanos. Quod si rectè Beda menses Aegyptios cum Romanis comparat, dies xvi. mensis Pauen erit x. Iunij.

METANOËAM MITTERE. Quod Græcis est βαλλεῖν seu ποιεῖν μετάνοιαν, ferè vertunt metanœam seu pœnitentiam mittere vel facere. *Vita Basilij cap. xi*. Et faciens metanœam, respondens ei dixit. *Vita Ioannis Eleëmofynarij cap. xiv*. Mittentibus igitur ambobus metanœam. Quod rectius exprimitur ibidem cap. xxxv. Et mittens genuflexiones. Vide dicta ad utrumque locum. *Septima Synodus generalis, quæ est Nicæna 11. Act. iv*. ex scripto Maximi confessoris: Καὶ ὅτι τοῖς ἀνέστησαν πάντες μετὰ χαρᾶς καὶ δακρύων, καὶ ἔβαλον μετάνοιαν, καὶ ἔχρησαν. *vulgata versio*: Post hæc surgentes omnes, cum gaudio & lacrymis surrexerunt, pœnitentiamque egerunt, factaque precatone. *Anastasius Bibliothecarius*: Et in his surrexerunt omnes cum gaudio & lacrymis, & miserunt metanœam, & oratio facta est. *vbi Scholion in codice manuscr. Ioannis Tily Meldensis episcopi tale appingitur*: Metanœa pœnitentia interpretatur. Hoc tamen in loco pro genuflexione ponitur. unde cum dicit: miserunt pœnitentiam, nihil aliud intelligitur, nisi, posuerunt in terrâ genua. Quia enim pœnitentium est maxime flectere genua, sæpè Græci genuflexionem, metanœam, id est, pœnitentiam vocant. ita ex codice Tily citat Fronto noster *Ducaus Notis in Concil. Nicænum 11. post tomum 111. Conciliorum editionis Biniana. Liturgia Chrysostomi*: Ὁ δὲ ἱερεὺς σου τὸ δακρόν ποιοῦσι μετάνοιαν σεῖς εἰς τὸ ἄγιον θυσιαστήριον. *Erasmus interpres*: Sacerdos autem cum diacono faciunt ascensionem tres in sanctum factarium. Non rectè. Rectè Fronto noster: Faciunt inclinationes tres ad sanctum altare. In *Græcorum Euchologio diaconus multis locis*: τὸ ἱερεὺς σεῖς μετάνοιαν ἐλάλη: Pœnitentis in modum tertio ante ipsum se incuruat. *Vide Baronium to. viii. an. Christi dclvi. & Billium schol. xxxi. in orationem 1. Ioannis Damasceni de Imaginibus.*

MINO. *Heraclides cap. v*. Fit subito paruulus puer veluti annorum decem, minans asinum panes in cistâ ferentem. *Anianus 1c. Actus*, quo pecora minare consueuimus. *Gregorius Dialogorum lib. 1. cap. 11*. Tollite vt habeatis, qualiter hoc

iuumentum minare valeatis. *Paulus Diaconus*: Agere modò significat ante se pellere, id est, minare. *Idem*: Agalones, equos agentes, id est, minantes. *Apuleius lib. 111. Metam.* Nos duos asinos minantes baculis exigunt. *Inde comminare apud eundem lib. vii. Metam. & prominare libro ix.*

MONTICELLVS. *Vita Onuphrij cap. xi*. Iuxta summitatem ipsius monticelli. *Vox rarior, usurpata tamen Agrariis scriptoribus. Innocentius inter auctores finium regundorum*: Et super fontem terminum in monticello constitutum. *Idem*: Inter vallem & vallem monticellus descendit, & de latere huius monticelli alueus. *Idem*: Arca in monticello constituta. *Latinus*: Etiam monticelli sunt in finibus constituti. *Vitalis & Arcadius inter eosdem*: Tres monticellos transit, & in tertium monticellum arcam circa lauacrum significat. *Idem Vitalis*: Nam & monticellos de terminis circumdedimus. *Faufus & Valerius*: Monticellos plantauimus de terrâ, quos botontinos appellauimus. *Sic apud Innocentium est campicellus, collicellus, flumicellus.*

PRO MURO SEPTI. *Hieronymus in Vita Malchi cap. 1x*. Pudicitia tantum conscientia pro muro septi. *Proverbiali specie id dictum, expressumque ex Sallustij Catilinario*: Audacia pro muro habetur. *Cicero vii. Verrinâ*: Ad omnes meos impetus quasi murus quidam boni nomen Imperatoris opponitur. *Hieronymus in Isaiâ cap. xxxvi 111*. Indignationem ita precibus quasi quodam muro intercludere. *Idem in Ezéch. cap. xlii*. Dum conuersi ad Deum hoc quasi muro & pariete firmissimo cingerentur.

MVSCVS. *Vita Pelagia cap. 11*. Totum impleuit aërem ex odore musci. *Vita Marcella cap. 111*. Fragrare musco mure. *Inde muscata apud Rufinum lib. 111. num. 39*. Quoniam propter thymiamata & muscata. *Hieronymus in Isaiâ cap. xxiii*. Cõtemplemur hæreticos, quomodo semel desperantes salutem, gulæ se tradant & deliciis: vescantur carnibus, frequentes adeant balneas, musco fragrent, vnguentis variis delibuti quærant corporum pulchritudinem. *Idem lib. 11. aduersus Iovinianum cap. v 11*. Odoris autem suauitas, & diuersa thymiamata, & amomum, & cyphi, ænanthe, muscus, & peregrini muris pellicula, quod dissolutis & amatoribus conueniat, nemo nisi dissolutus negat. *Quo loco Volaterranus muscum pro paruo mure, coloris flauis, qui odoratissimus est, & in siluis versatur, accipit.*

De musci origine varia opinio. Moschum enim, seu muscum, quod odoramenti genus est, sanien è vomica caprea collectam putat Aëtius; alij è vomica unicornis volunt, ita Simeon Zehi, *Martinus à Baumgarten*, in peregrinatione suâ dicit animal quoddam esse, nisi esset grandiusculum, catto persimile, quod dum virga icu ad iram concitatur, odoriferum quiddam edit, quod auri pondere venditur. *Iuxta huius animalis umbilicum nascitur apostema, quod extractum, gratissimi est odoris, & inter primas hominum delicias habetur. Id Itali Libetho, Germani Bpfem dicunt.*

MYOPARO. *Vita Hilarionis cap. xxxiv*. Cumque piratæ duobus haud paruis myoparonibus occurrissent. *Paulinus epistolâ ad Macarium*: Procurator Christiani viri fratris nostri Posthumiani esse dicitur, qui eam nauem in Brutiorum littore, quo possessio senatoris alluitur, auarior mari, & fine

sine myoparone piraticam in terrâ agens occupatur, & captam vacuefecit. Ita legendus is locus, ubi vulgò, & sene meo parone, pro sine myoparone.

NATES VERBERARE. *Vita Marcella cap. VIII.* Fictus ariolus stultorum verberet nates & obtorto fuste dentes mordentium quatiat. *Idem libro II. contra Iovinianum cap. XI. X.* In circulis platearum quotidie fictus ariolus nates verberat, & obtortâ fuste dentes mordentium quatiat. *Idem Apol. I. adu. Ruffin. cap. IV.* Quotidie in plateis fictus ariolus stultorum nates verberat, & obtorto scipione dentes mordentium quatiat. Ita omnibus his locis legendum ex MSS. quos aliquot consului. ita quoque legit Henricus Granus. *Valgatus textus habet nates, quod Erasmus & Reatinus conantur interpretari. Sed pro lectione, quam asserui, clarè Lucianus de morte Peregrini: Εἶτα παίων ἢ παρόμων & νέρθημι εἰς τὰς πυγὰς, ἢ ἄλλα πολλά νεανιωπέα δαυματοπιών: Exin verberabat & verberabatur ferulâ circa nates, multa que alia iuuenilia more mirifico ac præstigiioso designabat.*

NIXÆ SICCÆ. *Pelagius lib. V. De Vitis Patrum libello IV. num. 65.* Et attulit quidam frater nixas siccas, & fecit pultes. *Nixæ hæc Isidoro lib. XVII. capite VII. sunt coquimella, quod detortum ex Græco κοκκίμιλλον. Coquimella, inquit, quam Latini ob colorem prunum vocant, alij à multitudine enixi fructus nixam appellant. Cuius generis Damascena melior, à Damasco oppido, vnde prius asportata est, dicta: cuius solum pomum stomacho mederi probatur; nam cetera noxia perhibentur. Hæc sola arbor gummi glutinosum & compacticum distillat, quo & medici & scriptores vtuntur. Vide Plinium lib. XIII. cap. XI. de sarcocolla, qui habet pictores, pro scriptores. Idem lib. XXI. capite XXV. Cum rosaceo verò & fico siccâ, myxifq; decocti furfures (tritici) tonillis faucibusque gargarizatione profunt. Vide & Dioscoridem lib. I. cap. CLXXV. Glossarium Camberonense MS. Nixa est genus arboris, à similitudine enixi dicta fructus. quod ex Isidoro adumbratum. Ad quem notat Grialus Scholastes. In margine codicis Romani sancti Petri, hæc addita repperisse se, sed eadem manu aiebat Chacon: Hanc arbore Romani vocant prunum, Hispani nixum, Wandali, & Gothi, & Sueui, & Gallicæ cæruleâ. Retinent hodie vestigia huius vocis Lusitani & Gallaci, qui pruna omnia amexas sine ameixas dicunt. & apud Aurelianum lib. IV. Tard. cap. VIII. Pro decoctione noxarum & glycyrrhizæ, nixarum ego legerem. Quod autem myxa pro nixa legendum quidam contendunt ex Paulo Aeginetâ libro VII. Μύξα, δένδρον καρπὸς ὅστις μικρότερος ἢ τὸ κοκκίμιλλον, δισάμετρον ἢ ἑξαμίτρον, confirmat quod de Gallicis diximus: nam in locum n, aut etiam contrâ in multis vocibus successisse passim videmus. Hactenus Grialus in Isidorum. Myxa hæc etiam myxaria dicta. Cassianus Collat. VII. cap. I. Post hæc superintulit canistrum habens cicer frictum, quod illi trogalia vocant, ex quibus quina tantum sumpsimus grana, myxaria bina, caricas singulas. In veteri Lexico notatur, Myxa & Myxaria apud recentiores Græcos medicos esse minora prunis Damascenis, nucleo inustus triangulari.*

NONA HORA. *Eâ synaxis expleri solita. Vita Macarij Romani cap. III.* Horâ nonâ quadam die synaxi expletâ. *Eâ etiam ieiunium resignari solitum. Vita Antonij cap. XXXV. I.* Horâ circiter nonâ cum ante cibum orare cœpisset. Pru-

dentius hymno x. οὐδὲ στεγαν.

Quoddam de populo videt sacerdos
Libandum sibi poculum ferentes;
Ieiunamus, ait, recuso potum.

Nondum nona diem resignat hora.

Numquam conuiolabo ius dicatum,
Nec mors ipsa meum sacrum resoluet.

Ruffinus lib. III. n. 4. Cumq; hora nona aduenisset, secundum consuetudinem complebat omnes orationes suas, & psalmodiam secundum regulam, & ponebat panem vt comederet. *Idem li. III. num. 55. in Silvano:* Horâ autem nonâ circumspiciebat frater ille viam, si fortè vocaret eum senex ad comedendum. *Idem est apud Pelagium libello x. num. 69. Ioannes libello III. n. 2.* Et circa horam nonam significauit percutiens, & venit ille minor, & fecit modicam cocturam pulmenti. *Augustinus Regulâ II. de tempore edendi:* Operentur autem manè vsque ad sextam, & à sextâ vsque ad nonam reddant codices, & postquam refererint siue in orto, siue vbiicumque fuerint, faciant opus vsque ad horam lucernarij.

Quidam ieiunia ad vesperam extendebant. Ruffinus lib. III. cap. xxxi. Cibum quoque in vesperam ei sumere præcepit. quod etiam apud Palladium cap. xxviii. *Item Ruffinus lib. II. cap. I.* Hic ergo cum post orationes cibum solito requisisset ad vesperam. *qua etiam habes apud Palladium capite XLVI. Ruffinus lib. III. num. 23.* Rursus ingressi cellulam, vespertinas orationes complentes, adorantes eum, dixerunt: Si præcipis, domine, ibimus, vt eum qui remansit caulem coquentes gustemus, quia iam hora est vt cibum sumamus? *Pelagius libello xvi. num. 18.* Illi autem fratri adferebat tantummodò modicum panem ad seram.

Sed ieiunium in vesperam differre, non omnibus Patribus probatum. magis suadebant horâ nonâ cibum sumere. Cassianus Collat. II. cap. VI. Loquentè abbate Moyse: Recens esca perceptio tam in vespertinis, quam in nocturnis orationibus tenuem leuemque sensum non finit inueniri: ideò commodum satis & vtile horâ nonâ refectiois tempus indultum est; in quo reficiens monachus non solum in nocturnis vigiliis leuis ac vacuus, verum etiam in ipsis vespertinis sollempnitatibus digesto iam cibo inuenitur aptissimus.

NONNA. *Vita Hilarionis in Prologo:* Decus ac dignitas virginum nonna Afella. *Vita Ioannis Eleemosynarij cap. x.* Obsecro te nonna. & cap. XLVI. Nonna Pelagia. *Vita Mariae Aegyptiaca c. xvii.* Accipe hæc nonna. *Pelagius libello VII. num. 10.* Nonna ista, veni nobiscum ad balneum. *Frequenter hac vox pro religiosâ matre seu dominâ occurrit. Hieronymus epist. XXI. ad Eustochium De virginitate seruandâ:* Quia maritorum expertæ dominatum, viduitatis præferant libertatem, castæ vocantur & nonnæ. *Idem epist. xcix. ad Acellam:* Nonnæ vocarentur & sanctæ. *vbi pro nonnæ irreperat dominæ. Bonifacius Archiepiscopus Mogunt. epist. xix.* Si reus inuentus fuerit, vt cum velatâ & consecratâ Domino nonnâ concubisset. *Ibidem habes adulteria & monasteria nonnarum. Synodi quoque à Bonifacio congregata, quas habes Capitularium lib. V. Tit. II. III. nonnarum meminere. In quarum primâ:* Similiter & nonnæ velatæ eadem pœnitentiâ contineantur. *in alterâ:* similiter & monachi & nonnæ. *Vissio Flotilda paginâ 206.* Vidit se esse in quodam amœno loco, velumque

lumque nigrum se super caput habere, de quo cum requisisset, audiuit, quod fieri nonna deberet. *Glossarium Camberonense M. S.* Sanctimonialis, nunna, monacha, monialis.

Nonnae videntur & nonnanæ dictæ. Colligitur ex *Capitularium lib. 1. Tit. xvii. ubi inscriptio est: Clericis & Nonnanis. & subditur Canon Concilij Laodiceni*, quod non oporteat mulieres ad altare ingredi. *Traditionum Fuldensium lib. 11. n. 38. pagina 509* Reliquias quas Einhildis abbatissa donavit, & tradidit illis nonnanis.

Item Nonnanes. *Capitularium li. v. Tit. LXXVIII. Ut condignam profissionem eorum custodiam habeant canonici, vel monachi atque nonnanes. & lib. vii. Tit. cccxvi.* Similiter & nonnanes velatæ eadem penitentia teneantur. *Vnde Gallis nonnains. Eam vocem frustra ad Germanicam originem deducit Uetus Amerbachius Notis suis ad Capitularia seu Constitutiones Caroli Magni.*

Hieronymus epist. XLVII. ad matrem & filiam in Gallia commorantes adulationi titulum nonni ascribit: Quæ in adulationem tui sanctum nonnumque coram te vocat. Arnobius similiter in Psal. cxl. A iulianis nobis inuicem, in præsentibus positi, sanctos vocamus & nonnos: absentes vero ita modestius atque percutimus, ut rectè canibus comparemur. *Idem in Psal. cv. eâ voce vitur: Terrenæ mentes interficiuntur hoc ordine: Si ille qui sanctus vocatur & nonnus sic agit; ego quis aut quotus sum: non agam? Additio 1. ad Capitularia Ludovici Imp. Tit. L. v. Ut qui præponuntur nonni vocentur. quæ ipsissima verba sunt Synodi Aquisgran. anno dcccxvii. celebrata. quæ ad ambrosium videntur ex Regulâ B. Benedicti c. LXIII.* Priores iuniores suos Fratres nominant: iuniores autem priores suos Nonnos vocent, quod intelligitur paterna reuerentia.

Illud quoque constat, Nonna etiam nomen proprium fuisse: *Moschopolus ad xedon pag. 93. Νοννα, Νόνων.*

NONVM. *Pelagus libello vii. num. .* Dicebant de abbate Theodoro, & abbate Lucio de Nono Alexandria. *Mira hic erat lectionum varietas, aliis de Nouo, aliis de Nonno, aliis de loco legentibus. Obuia cupiam coniectura sit, de Nomo Alexandriae, quod Ægyptus, teste Plinio lib. v. cap. ix. diuisa sit in Nomos seu Praefecturas, inter quas Nomo Alexandriae, ut vel uterque, vel Lucius certè de Nomo Alexandriae fuerit: seu hoc dictum sit, ad patriam eorum demonstrandam, siue ob conuersationis locum, siue ad distinctionem aliorum, qui eodem censebantur nomine.*

Alicui fors in mentem veniat No Ezech. xxx. & Nahum 111. quod D. Hieronymus & Chaldaei Alexandriam Ægypti interpretantur.

Sed verissimam omnino lectionem existimo, de Nono Alexandriae, id est, de nono Alexandria climata seu regione siquidem Alexandriam in regiones seu climata diuisam (ut & olim Roma) innunt Ammianus lib. xxi. ubi Bruchion, quæ apud Alexandriam, vocat regionum maximam partem: & Epiphanius lib. De ponderibus & mensuris pag. 536. βουχίων vocat κλίμα τῆς ἀλεξάνδρου πόλεως. Quæ lectio verissima omnino est. Nam qui hic Theodorus dicitur de Nono, apud eundem Pelagium libello xi. num. 11. dicitur Theodorus de Ennato, quod est idem quod de Nono, sic libello xii. num. 9. dicitur Lucius in Ennato, id est, Nono, videlicet climata Alexandria. Sic in Menais Græcis ix. Octobris in

Vita Andronici & Athanasia anachoretarum habes ἐκτοναδέκωτον, octauumdecimum, vel clima vel suburbanum vel cœnobium apud Alexandriam. Vide SEPTIMUM.

OSCVLO EXCIPERE ADVENTANTES. *Vita Onuphry cap. viii. Osculum mihi pacis tribuit. Vita Pauli primi eremita cap. v 111. Et post sanctum osculum. Ammianus lib. xx. 1. De Iuliano Imp. Osculo susceptum rectorem prouinciæ nomine Celsum, iam inde à studiis cognitum Atticis, ascitumque in confessum vehiculi Tarsum secum induxit. Idem libro xxi. Suscepitque cum osculo (Manrus à Theodosio duce) quoniam id Reip. cōducebat, bonæ spei iam plenus, sufficientia præbuit alimenta. Idem libro xxi. exosculatum susceptumque (Maximum philosophum) reuerenter secum induxit (Iulianus Imp.) Sic olim in Ecclesiâ Christiani osculo sancto se excipiebant. Vide Baronium tomo 1. Annalium.*

OSCVLARI MANVS. *Vita Hilarionis cap. 1 x. Sancti de osculati sunt manus. Sollemne autem fuit, episcoporum maxime manus exosculari. Ambrosius De dignit. sacerdot. cap. 11. Quippe cum videas regum colla & principum submitti genibus sacerdotum, & exosculatæ eorum dextera, se credant communiri. Iuo par. v. cap. cccclxxviii. hoc ex epistola Gregorij VII. ad Herimannum Meten. episc. citat. Gregorius Turonen histor. lib. 11. cap. 1. Nec Deus nos diutius sinit manus tuas indignas osculando pollui. Vita Fulgentij Ruspensis cap. 1 v. Ad hæc ille iuuenis magis ac magis inflammatus, repellentis manum suppliciter osculatus, & c. Fausti scilicet episcopi. Sidonius lib. vi. epist. 11. ad Papam Græcum, vocat eius sacrosanctos digitos: Quæ sacrosanctis referabuntur digitis. Idem lib. viii. epist. xi. ad Lupum:*

Perge ad limina mox episcoporum,
Sancti & Gallicini manu osculatâ.

Erat hic episcopus Burdegalensis.

Etiam sacerdotum manus osculabantur. Habes hic de Hilarione. Hieronymus epist. xcix ad Asellam, cum Roma versaretur, & iam ante sacerdos Antiochia creatus esset: Osculabantur mihi manus quidam, & ore vipereo detrahebant.

OSCVLARI OCVLOS. *Vita Pauli primi eremita cap. xi. Osculati eius oculis manibusque. Ennodius lib. vii. ep. xiv. ad Archotamiam: ut cū domno meo presbytero, utriusque osculantes manus & oculos tuos. Credo ut ita ostenderent, quod se oculos contra charos haberent. Sic Sanctorum manus, reliquias oculis applicabant. Vita Simeonis Stylite cap. xvii. Manus eius posui super oculos meos, dicens: Benedic, obsecro, mi domine. & cap. viii. de verme, qui ex corpore eius ceciderat: Currens apprehendit eum in fide, & posuit super oculos suos.*

Etiam olim apud gentes oculos osculabantur. Arrianus Dissertationum lib. 11. cap. xx. Ἡ εἶναι Ἰουλιανὸν πάντας οἱ ἐταυτῶντες σιωπῶν. Ἰ. ἀλλ' οὐ τοὺς ὀφθαλμοὺς καταβλέπει, ἀλλ' οὐ τὸν πρῶτον, οἱ δὲ δόξαι τὰς χεῖρας: Tribunatum adeptus est? ecce obuij omnes gratulantur, alius oculos osculatur, alius collum, serui manus. Homerus Odyss. xvi.

Κύρε δὲ μιν κεφαλῆ τε καὶ ἄμω φάει κατὰ:

Et capiti, pulchrisque oculis iunge oscula binis.

OSCVLARIUM. *Palladius historia Lausiaca capite cxlv. Omni autem alio tempore contenta erat oxycrato & pane arido. Quod Heraclidis interpres cap. xlii. vertit: Per reliquum æui sui tem-*

tempus poscâ & sicco pane contenta viuebat. *Vide infra*, POSCA.

PAPA *Vita Malchi cap. i.* ad Papæ Euagrij, necessarii mei, possessionem deuolutus est. *Ita Hieronymi tempore etiam episcopi olim vocati. De quo vide Franciscum Bernardinum Ferrarium lib. III. de Eccles. epist. genere cap. i. Sanaronem ad Sidonij lib. I. ep. VI. Postea Gregorij huius nominis Septimi tempore, collectâ Romæ Synodo constitutum, ut Papa nomen vni Romano Pontifici tribueretur. Vide Baronium Notatione ad diem x. Januarij in Martyrolog.*

De hac eadem re ita notat Jacobus Sirmondus noster ad lib. IV. epist. I. Ennodij: *Papæ nomen vni Romano Pontifici, tamquam proprium & peculiare, primus, ut videtur, asseruit Ennodius. Nam cum episcopos omnes Papas ceteri serè, qui eius ano proximi fuerunt, appellare soleant, ut Sidonius, Faustus, Ruricius, ipse perpetuo discrimine Antistites reliquarum ecclesiarum episcopos vocat. Papam solum Romane sedis Pontificem siue cum illi scribit, ut Symmacho Papæ, & Domino Papæ; siue cum de illo apud alios agit, ut lib. III. epist. x. VI. epist. XXXIII. & passim. Pari post Ennodium discrimine in eius vocis usurpatione vsus est Cassiodorus, qui cum Bonifacium, Agapetum, & Joannem Romane Sedis Pontifices Papas nominet; Eustorgium & Datium Mediolanensis, & alios aliarum ciuitatum presules, non aliter quam episcopos vocat. Neque omnes tamen hoc item exemplum secuti sunt, quin permulti diuersarum gentium, presertim extra Italiam scriptores Papæ nomē reliquis item episcopis tribuerint, vsque ad tempora Gregorij VII. qui in Synodo Romana primus, ut à Baronio Cardinale obseruatum est, edixit, ut Papæ nomen vnius sit in orbe Christiano.*

PAXIMATES seu PAXIMATIA seu PAXAMIDIA. *Ruffinus lib. II. num. 4. Vidit de sportellâ, vbi panis, id est, paximatia reposita erant, surrexisse fumum magnum. Pelagius libello IV. num. 25. Rapiui vnum panem paximatem, & manducaui eum occultè. quod hic lib. IV. cap. XLVII. in Excerptis ex Cassiani Collat. II. cap. XI. est: Vnum paximatem quotidie in sinu meo latenter absconderem. Pelagius libello x. n. 65. Ego biduo ieiuno, & duos paximates manduco. Palladius hist. Lausiaca cap. XXVIII. Imponit mensæ quatuor paxamidia sex vnciarum. Ruffinus lib. III. n. 31. Tantum vnum paximatium & quinque oliuas in cibo capiebat Joannes libello III. num. 2. Apposuit verò & mensam, inuente ei illo maiore, & posuit super eam tres paximates. In Regulâ cœnobiali Patrum cap. x. quem Librum pœnitentiarum Columbani quidam esse putant: Si quis frater inobediens fuerit, duos dies vno paximate & aquâ. Si quis dicit, Non faciam, tres dies vno paximatio & aquâ. Si quis veniam non petit, aut dicit excusationem, duos dies vno paximatio & aquâ. Suidas: Δίπυρος ἄρτος, ὁ ὠδὴ Ῥωμαίοις λεγόμενος παξιμάς: Bis-coctus panis, qui apud Romanos dicitur paxamas. *Idem: Παξιμάς ὁ δίπυρος ἄρτος: est δὲ ἢ λέξις Ῥωμαϊκή: Paxamas, panis bis-coctus: est autem vox Romana. Per Romanos hic Lipsius de Militiâ Romanâ lib. V. dial. XI. intelligit Græcos illos Romanos in imperio Byzantino, qui sic dixerent.**

Nicolaus Rigaltius in Glossario suo Tactico mixobarbaro non improbabiler existimat, à Paxamo cœpediario ita dictum, de quo Suidas: Παξιμάς ἄρτος ὁ δίπυρος κατὰ σοιχείων. Ἐπιπέλας ἐν βιβλίοις β:

Paxamus scripsit de arte culinariâ, ordine alphabetico, & bioticorum libros duos.

Paximatiorum & alij varij meminere auctores. *Leo Imp. in Tacticis cap. x. §. XIII. Ἀλλὰ καὶ διαπέλας (ἔχει) ἢ παξιμάδιον, ἢ πίστεν, ἢ ἄλλαν πρὸς εἰδὸς ἐλαφροῦ εἰκοσι ἢ καὶ δέκοντα λίτρας: Commeatus paxamadij aut pisti, aut alterius cuiusquam expeditæ rei habeas viginti aut triginta libras. Idem cap. XII. §. 123. Χρὴ ἐν τῷ ἡμέρῳ τοῦ πολέμου ἔχεις 50 εἰσπώλιον ἐν ταῖς σίλλαις αὐτῶν ὅπως εἶδαι ὕδωρ εἰς τὰ λεγόμενα φλασκία, καὶ παξιμάδιον ἐν τῷ σπυρογυρίῳ, καὶ ἀλευρον μίαν ἢ δύο λίτρας: Ipso belli die vnusquisque miles gestet ad sellam suam secum aquam in phlascijs, & paxamadium in sellopungio, & farina vnâ atque alteram libram. Idem cap. XIII. §. II. Ἐκαστος εἰσπώλιος ἐν τῷ κενεῖν πρὸς τὸ δάταξεν ἔχει ἐν τῷ σπυρογυρίῳ αὐτῷ μίαν ἢ δύο λίτρας ἄρτου, ἢ ἀλεύρου, ἢ πίστεν ἢ ἄλλαν, ἢ παξιμάδας, ἢ κρέας: Quisque miles, quando ad dimicationem belli procedit, habeat in sellopungio suo vnâ aut duas libras panis, aut farina, aut pisti cocti, aut paxamadij, aut carnis. *Isidori Glossæ: Paximatium, panis subcineritius. Luitprandus in legation. Soli mensulæ assident nudæ, paximatium sibi apponentes: Columbanus de Reg. monach. cap. v. Olera, legumina, farina aquis mixtæ cum paruo pane paximate, ne venter oneretur, & mens suffocetur.**

Frustrâ est Goldastus, qui in lege Alemannorum tit. XXII §. I. panem, modia duo, corrigit, paximadia duo. Nimia hac crisis, etiam legibus vim inferens. Rursus frustrâ est, dum paximadia vult dicta panes purpureos quod ab igne rubeant. Ioannes Moschus Prati spirit. cap. VII. de Macno sene: Neque vinum bibens, neque panem comedens, nisi purpureum. Talis, inquit, rubidus panis Plauto. Frustrâ, inquam, est Goldastus, cum vera lectio sit furfureum, vti habet prima editio. Nec singulare aliquid in Macno abstinentia exemplum notaretur, si paximadijs vesceretur. Plerorumque monachorum in Egypto is'cibus fuit. Sed furfureo pane vesci, hoc in Macno eximium. Rubidum quoque panem apud Plautum Casinâ Act. II. scen. v. Festus interpretatur parum coctum, quod non quadrat in paximatia, licet Isidorus lib. XX. Orig. cap. II. recoctum interpretetur. Plautus in Menecmis Act. v. scen. v. ridiculè usurpat panem puniceum & purpureum.

Paximates hi panes, dicti etiam panes sicci. *Ruffinus lib. II. cap. VII. in Vita Apollonij: Erant autem eis pauci tantummodò & sicci panes. Palladius cap. XII. qui eum Apollonem vocat: Erant autem aliquot sicci panes, & quædam olera reposita. Ruffinus lib. I. n. 19. Nihil in eâ vidit, nisi paucos panes siccos in sportâ pendentes. Pelagius libell. x. n. 97. Et apposuit eis panem siccum, & aquam, & sal, dicēs: Ecce propter vos festiuitatem habemus hodie, & misit parum aceti in salibus istis. Ioannes libell. III. n. 2. Dedit eis securim, & sportam plenam panibus siccis, & sal. Ita quidam libri ibi siccis addunt. Hesychius: Δίπυροι ἄρτοι, οἱ ἐν δευτέρῳ ὀπωμένοι: Dipyri panes, secundò cocti.*

Nempe siccitas ex recoctione, vnde supra δίπυρος ἄρτος dictus; quæ siccitas & recoctio ad diuturnitatem faciebant, quò respicitur in Vita S. Antonij cap. XI. Panes mensium sex, vt Thebæis mos est, secum recondens; nam crebrò per annum incorrupti durare solent. Vide supra Buccellatum.

Et quia panes hi sicci erant (puto etiam duriores) comesturi eos aquâ macerabant & madefaciebant, quod in his *Vitis* sæpius dicitur infundere panes. *Palladius cap. xxviii.* Et imponit mensæ quatuor paxamidia sex vnciarum: & sibi quidem vnum madefecit, erant enim sicci, illi autem tres. *Ruffinus lib. i. n. 4.* Et cum aduenisset hora sexta, infundebat panem in aquâ, dicens: Dum hic panis infunditur, oportet me etiam horam nonam expectare. *Ibidem:* Cumque aduenisset hora sexta, infundebat panem in aquam. quod in *Pelagio libello iv. num. 58.* dicitur: Infudit panem, & sedit ut manducaret. *Item Ruffinus lib. iiii. num. 19.* Et misit aquam & sal, & misit buccellas (paximatiij videlicet, vel ipsum paximatum) & comederunt pariter. quod in *Pelagio libello xv. num. 66.* est: Et infudit ei panes, & misit ei oleum & sal.

PECCATOR. *Vita Pauli primi eremite cap. xiv.* Obsecro, quicumque hæc legis, ut Hieronymi peccatoris memineris. Ita sæpe viri sancti ex humilitate litteris suis superscribere & subscribere soliti. *Lisardus, episcopus Suesionensis in Vita S. Arnulphi cap. l. Augusti xv. dicit Arnulphus de se:* Huius peccatoris Arnulphi corpus terræ reddatur. *Desiderius Cadurcena civitatis episcopus ep. ad Grimoaldum palatii Rectorem:* Domino illustri Grimoaldo Maiori domus Desiderius peccator. *Idem ad Medoaldum Treuericæ urbis episcopum:* Domino semper suo Medoaldo Papæ Desiderius peccator. *Et ad Codulphum:* Domino illustri Codulpho Desiderius peccator. *Vide plura exempla apud Franciscum Bernardinum Ferrarium de Ecclesiasticarum epistolarum genere lib. iiii. cap. i.*

PEDVLIS. *Vita Christiani monachi in Prolegomenis pag. lxxvj.* Inveni vnum pedulem, & in eo magnam massam denariorum. *Gregorius Turo-nensis in Vitis Patrum in Nicetio Lugdunensi episcopo:* Namque ubi deciso cucullo, aptatis pedulibus (ita *M. S.* pro pedulis) pedes operuit, extemplo arreptus à dæmone ruit in pavementum. *Interpres Iuuenalis Sat. i.* Pedules novos in braccis, quos pedornes dicunt. *Glossæ Isidori:* Pedana, pedulis novus, qui caligæ affuitur. *Glossæ Benedicti:* Πεδύλια, ποδῶν καλύμματα, πνὲς δὲ ἀπὸ λαΐα ἠρμύνησαν. *Pedula, pedum integumenta, quidam artaria interpretantur.*

PITTACIVM. *Vita Ioannis Eleemosynarij cap. x.* Proferens de honorandâ manu suâ ille sanctus pittacium. & *ca. li.* Neque vlllo modo inueniatur à quolibet pittacium hoc aliquando. quod eodem capite aliquoties repetitur. *Alij scribunt pyctacium.* *Zacharias Papa Bonifacio ep. cxlii. inter Bonifacianas:* Continebant enim capitula in pyctacio ab eis porrecto. *ubi Serarius noster:* Recte verò tam πικτάκιον quàm πικάκιον scribitur, estque proprie panis frustulum, & per similitudinem, indiculum aliquod membranaceum, aut chartaceum. Sed illud à complicando ducitur, hoc verò etiamnum apud Hispanos & Aquitanos, exiguâ cum inflexione visitatum, pedaco & pedas, apud Gallos vn piece.

Hadrianus Iunius in Nomenclaturâ existimat pittacium detortum fortè à pettucio, quo corij præsegmina exiliora devorant Dores.

Moschopolus πει χεδῶν: Πεπύκια δορικῶς τὰ λεπὰ πειτήματα ἢ δερματίων, ἀφ' ἧμῶν πικάκια λέγουσι: Pettycia Doricè dicuntur tenuia coriorum præsegmina, vnde nos pittacia dicimus.

Casaubonus ad Alexandrum Seuerum Lampri-dij, vult πικάκιον dictum εἶναι τῆς πίτας. Sūt enim, inquit, pice vel malthâ illita breues tabellæ, in quibus elogia scribebantur, & id genus alia, quæ paucis verbis possunt comprehendi.

Abijt postea pittacium seu pettycium in petia, quo posterius anuum vitur. Henricus Rebdorffensis in Annalibus anno MCCCLXI. Item clauus cum aliquali petiâ ligni S. Crucis. Item petia brachij S. Annæ. Item petia chordæ, quâ Christus fuit ad columnam ligatus. *vitur & Theodoricus de Appoldiâ præfatione ante Vitam S. Dominici v. Aug.*

PLVMATIVM. *Pelagius libello vii. n. 10.* Et traxit vnum corpus sub caput suum tamquam plumatium de scirpo. *Glossæ Græcolatinæ: πλυμάκιον, πλυμάτιον: plumacium. Anastasius in Sergio:* In quo interius plumatium ex holoserico superpositum, quod stauracis dicitur, inuenit. *Gosfridus Viterbiensis Chron. parte ix.*

Vltimus Assyriæ rex nomine Sardanapala

Fecerat ex plumâ plumatia clausus in aulâ.

PAPIAS: Plumacium, puluinar à plumâ dicitur. *Glossarium Camberonense M. S.* Puluinar, capitale plumatum.

POSCA. *Heraclides cap. xxv.* Olera tantum & poscam, & lenticulam per solum biennium gustans. *ubi Hernetus nouitius Palladij interpres pro poscam posuit prifanam. Etiam vetus Palladij interpres prifanas habet. Nescio an in Græco fuerit ὀξύεστον an πικράκιον. Post apud Heraclidem c. xlii.* Per reliquum æui sui tempus poscâ & sicco pane contenta viuebat. *ubi Hernetus in Palladio suo pro poscâ retinuit oxycrato, quod existimo in Græco eius exemplari fuisse. Certè vetus Lexicon Græco-latinum habet, ὀξύεστον, posca. Plinius quoque libro xxvii. cap. iv. vertit: Radix decoquitur in poscâ dolori dentium, quod Dioscoridi lib. ii. capite cxxix. de ononide, seu anonide est: Ἀποψηθεῖσα ἢ ἠρίζα ἐν ὀξυκράτῳ ἢ διακλυζομένη πόνον ὀδόντων παύει. Idem Plinius lib. xxii. cap. xxv. poscæ meminit: Ad iocineris dolores eam (farinam hordei) cum poscâ concoqui opus est, aut cum vino. & nomen hoc aliquoties eodem capite repetit. Idem libro xxx. cap. vii. Tormina sanat palumbus ferus, ex poscâ decoctus. *Suetonius Vtelio, cap. xii.* Cum Puteolis poscam vendentem deprehendisset. *Spartianus in Hadriano:* Cibis etiam castrensibus in propatulo libenter vtens, hoc est, larido, caseo, & poscâ, exemplo Scipionis Æmiliani, & Metelli, & auctoris sui Traiani. *Cornelius Celsus lib. i. i.* Dari potest intrita, vel ex aquâ calidâ, vel ex poscâ. *Alexander Trallianus lib. xi.* Πάρεχε ἢ ἀνωτὸς ποτὸς ἠμέρας ἀπέπρω ὄντι, ἢ εἰς ῥοσάτον, ἢ εἰς φούσαν: Pridie benè excoctum impone rosato vel poscæ.*

Confundunt plerique Grammatici & Lexicographi recentiores poscam cum lorâ vel zytho, quos redarguit Brodeus lib. iv. Miscellan. cap. xi. In eadem opinione fuit etiam auctor Glossarij Camberonensis manuscripti, dum ait: Pusca, vinum secundum. vinum autem secundum seu secundarium nihil aliud est quàm lora. Quid vinum secundum sit, explicat, idem Glossarium: Acini dicuntur proiectæ vuarum reliquiæ, & idèd corripit pænultimam. quoniam non de nomine, sed de verbo deriuatur hoc nomen, Hic acinus, huius acini. Acinum verò neutraliter dicitur, quâ lauantur vuæ post expressum vinum: acinum dictum, quasi aquidum, vocatur-

caturq; vinum secundum, & est potus seruorum.

Quid posca seu φούρα sit, explicat Phamon Cy-nosophij cap. v. i. i. φούρα δ' ἐστὶν ὄξος, καὶ ὕδωρ θερμὸν, καὶ ὄξος δύο: Est phusca seu posca, acetum & aqua calida, & oua duo. Ita quidem ille poscam aptat pro remedio canis, qui incaluit. Alias posca simpliciter est potio ex aqua aceti que mixtura temperata, qua militibus in usu, qua sapè solius aceti nomine exprimitur: Plautus Rudente: Sed hic rex cum aceto pransurus est & sale. Spartianus in Pescennio: Iussit vinum in expeditione neminem bibere, sed aceto vniuersos esse contentos. Vulcainus in Anidid: Præter laridum, & buccellatum, & acetum.

Aliud opinor φούρα Moschopulo: φούρα, ἢ κοινῶς φούρα: Phylca, vulgariter phusca. An intelligit quod Hesycho: φούρα, κοιλία, καὶ τὸ παχὺ ἐν τερπον: phylca, ventriculus & crassius intestinum, vel quod Corona pretiosa, φούρα, vesica, κίση?

POSTLIMINIVM. Vita Malchi cap. iv. Ego enim longo postliminio hereditarius possessor. vox ea Hieronymo sapiens usurpata. Idem epist. xii. ad Gaudentium: Et post neces amicorum, luctumque perpetuum, infanti senex, longo postliminio scriberem. Idem præfat. comment. in Ionam: Igitur tanto post tempore, quasi quodam postliminio à Ionâ interpretandi initium sumens. Idem in Prologo Iosue: Et omissum iam diu opus quasi quodam postliminio repetere. Occurrit frequenter apud Iuriconsultos: vide Lexicon Brissonij. Cic. pro Cornelio Balbo: Quid si ciui Romano licet esse Gaditanum, siue exilio, siue postliminio, siue reiectione huius ciuitatis. Prudentius in Hamartigeniâ:

Tunc postliminio redeuntem suscipit alto
Cana fides gremio.

Lactantius lib. iv. cap. xxi. Si quis ab inferis rediens postliminio vitam receperit.

PROASTIVM. Προάστειον, suburbanum, seu prourbium. Vita Basilij cap. ii. Inuenit (eum) in proastio cum philologis. Rufinus lib. iii. n. 19. Prope proastium qui vocatur in Septimo. quod in eadem re apud Pelagium libello xv. n. 66. suburbanum dicitur. Paulus Diaconus de gest. Longob. lib. vi. ca. lviii. Rex Luitprandus in Olonnâ nihilominus suo proastio, miro opere in honorem S. Anastasij martyris Christo domicilium statuit. quo loco hallucinatus est Bonau. Vulcanius, qui quia proastio in libro suo inuenit, existimauit dignitatis nomen esse, ab hastâ deriuatum, quasi qui hastam seu contum regium ferret: sed imposuit illi libroriorum sequioris æui mos, qui pleraque aspirabant. Epistola Iustiniani Imp. ad Placidium: Cum portubus, aquis, aquarumve decursibus, siluis, proastijs. Germanus in Sanctis: Κάθ' ἀρχαίαιον ἢ μοναστήριον.

PROCOMITES. Προτοκομίτης, primus seu princeps pagi. Palladius Lausiace historia cap. lxiv. in Paphnutio: Καὶ πάλιν φωνή τις γέροντος πρὸς αὐτὸν διὰ λέγουσα: Ἐπίσης τῶ τῆς πλησίον κάμους προτοκομίτη. que ita vertit Heruetus: Et rursus vox diuina ad eum facta est: Es similis vicini pagi protocomiti. Recte Rufinus lib. ii. cap. xvi. προτοκομίτης vertit primarium vici. Alius protocomes, πρωτοκόμης, primus, seu princeps Comitum, que dignitas erat comitum in palatio, exercitu, prouinciis. Vide Iuriconsultorum Lexica.

PSIATHVS, PSIATHIVS vel PSIATHIVM. Sapiens occurrit in Vitis Patrum. Vita Pachomij cap. xlili. Ac ne otiosus essem, psiathos elegi cum fratribus texere. cap. xlv. i. Venit ad fratres, qui psiathos

operabantur. cap. lli. Semper autem psiathios operabantur. Vita Abraham eremita cap. iiii. Nec non & vnum psiathium, in quo cubitare solebat. & cap. xiv. Psiathium suum, super quod subsistebat, cepit vehemens flamma comburere. Vita Ioannis Eleemosynarij cap. xx. Quanti sunt modò, qui psiathum habentes subtus dimidium, & supra dimidium, non possunt extendere pedes suos. Vita Euphrosyne cap. xvi. In eadem cellâ demoratus est, in eodè psiathio dormiens in quo Euphrosyna. Vita Maria neptis Abraham cap. viii. Quinquaginta annos conuersationis tuæ, super psiathium cubitaueras.

Frequens hæc vox in supellectile antiquorum monachorum. Psiathium Græcis teges siue storea ex iunco aut papyro confecta. Eâ pro lecto & stragulo vrebantur monachi Egyptij. Glossarium: Teges, Ψιάθιον. Vide Cassian. lib. iv. Instit. capite xlii. & Colat. i. cap. xxiii. Hesychius: Ψιάθια τὰ ἐν τοῖς διασπρίοις ὅτι τὴ καθεδρῶν διασπρίματα: Psiathia, quæ in iudiciorum loco cathedris insternuntur. Idem: Ψιάθος, ἢ χαμάδιον, καὶ τὸ φυτόν, ἐξ ἧς πλέκεται Ψιάθιον: Psiathus, lectus humi stratus, & frutex, ex quo plectitur psiathus. Vide eundem in Κάνας, & Κάνας ἐξ.

PTISANA. Palladius Lausiace ex veteri interpretatione cap. xv. Propter infirmitatem stomachi coctum cibum accipere compulsus est. Panem quidem iam non contigit; olera verò & ptisanas, ac legumen vsque ad duos annos accipiens, ita defunctus est. Quo loco Heraclidis interpres c. xxv. Cùm necesse esset corpori eius propter stomachi infirmitatem, vt coctum fumeret cibum, panem quidem attingit numquam, olera tantum & poscam, & lenticulam per solum biennium gustans. Palladius ex interpretatione Herueti cap. lxxxvi. Cùm caro propter imbecillitatem corporis & stomachi, opus haberet vt aliquid fumeret quod per ignem transisset, panem quidem teregit, nequaquam autem sumpsit cocta olera, sed vel ptisanam, vel legumina duos annos. qui locus si cum interpretatione priorum conferatur, legendum videtur, panem quidem tetigit nequaquam, sumpsit autem cocta olera, vel ptisanam, vel legumina duos annos. Omnino nugatur hic Goldastus scribens ad Regulam S. Columbani, legensque ptisanas pro ptisanas: Pifana, inquit, pulmentarium ex pifis confectum. Carere poteramus hac crisi contra consensum omnium interpretum, qui in Græco vel πτισάνιον inuenere, & in Latino textu retinere, vel per poscam idem voluere exprimere.

PTOCHIVM. Vita Euphrosyne cap. vii. Ecce ptochia, hierocomia, xenodochia, monasteria. Pleraque editiones pro ptochia, habent tapetia, nullo sensu. Ptochiorum frequens apud veteres mentio. Canon x. Concilij Chalcedonensis, Oecumenici iv. Ἡ τοῖς ἁγίοις αὐτῶν μαρτυρίων ἢ πτωχείων, ἢ ἐνοδοχείων: Vel eorum quæ sub eâ sunt martyriorum, vel ptochiorum, vel xenodochiorum. & can. viii. Οἱ κληρικοί τῶ πτωχείων, καὶ μοναστηρίων, καὶ μαρτυρίων: Clerici ptochiorum, monasteriorum & martyriorum. vox Græca etiam Latinis vsitata. Testamentum S. Remigij: Sicut disposuero in ptochijs, cœnobijs, martyrijs, diaconijs, xenodochijs, omnibusque matriculis sub tuâ ditione degentibus. Capitularia lib. vii. Tit. ii. Clerici qui præficiuntur in ptochijs, vel qui ordinantur in monasterijs, vel basilicis martyrum. que desumpta sunt ex can. viii. Concilij Chalcedonensis iam citato. Plura de ptochijs

chijs & ptochotrophijs in Juris Lexicis.

RACANA seu RACHANA. Vita Ioannis Eleëmofynarij cap. xxvi. cum storeis & rachanis. unde rachanellæ ca. xx. Venumdabantur enim quatuor rachanellæ numismate vno. *Ennodius lib. ix. epistola xvi. ad Apodemiam:* Lænam & racanas, cuius vos volueritis coloris, rubei, aut fusci, mihi sub celeritate dirigite. *Iacobus Sirmondus noster ibi notat:* Racana quod genus vestimenti fuerit, non liquet; ad calceamenta referenda videntur, ut & raga & tanga. L. i. Cod. Theod. de habitu quo vti oporteat intra urbem: Intra urbem Romam nemo vel ragis vel tzancis vtatur. Ita ille. Dubito an hæ ragæ ad racanas spectent. Potius existimè racana detortum à Græco ράκην, quod vile vestimentū, ut etiam hic, de racanā intelligitur. *Hesychius, Ράκην, ὑποκοσμησματα, ἢ ὑποπόδιμα, ἢ ἰμάτια:* Prelegmina, diuulsiones, vestes. *Idem: Ράκκος, ὑπερῶνος ἰμάτιον:* lacerum vestimentum. *Idem: Ράκην, ὑποκοσμησματα καὶ ὑποπόδιμα:* rupturæ & diuulsiones. *Hinc igitur nunc racana nunc rachana scribunt.*

Apud Nicetam Choniatem lib. ii. De rebus gestis Alexij Angeli ρακιδύτης, cui Glossa MS. ascribit ροπαχός. Sic apud eundem libro De rebus post expugnatam urbem gestis: ρακίους ὑποκοσμησμάτων: pannis inuoluti. & apud eundem lib. iii. De Isaaci Angeli imperio ρακιδύτης exponitur à Glossatore ρακιδύτης, rasam ferens. de qua vide in SCHEMA.

RAPHANELÆVM. Pelagius lib. v. De Vitis Patrum libello iv. n. 59. Vasculum, in quo erat raphanelæum. Editiones vulgata cum addito legunt: raphanelæum, id est lini oleū. Parisiensis editio, omisso verbo raphanelæum substituit, oleum de semine lini expressum. *Raphanelæum quid sit, describit Plinius lib. xix. cap. v. agens de raphano:* Agypto mirè celebratur, propter olei fertilitatem, quod è semine eius faciunt. Hoc maximè cupiunt serere, si liceat: quoniam & quæstus plusquam ex frumento, & minus tributi est, nullumque copiosius oleum.

REGIA, absolute positum portam primariam significat. Vita Mariae Aegyptiaca cap. v. Regia autem monasterij numquam aperiebatur. Sic apud *Ennodium epigrammate xvii. inscriptio est:* Super regiam triclinij in domo, quæ Heliconem montem cum aquis suis præferbat. *Gregorius Turonensis libro iv. cap. xiii. Dum deambulabant per ecclesiam ad regias ædis sacræ, quæ tunc referatæ fuerant, appropinquant. Anastasius Bibliothecarius in Honorio:* Inuestiuit regias in ingressu ecclesiæ maioris quæ appellantur medianæ, ex argento. *Item in Conone:* Qui missi fuerant de exercitu ad custodiendas regias basilicæ, clausas obseruabant.

REGULA. Regulam ab Angelo accepit Pachomius. Vita eius cap. xii. Quam regulam Tabennenses, hodieque custodiunt. Quare labitur Ioannes Meursius in Glossario suo Græco-barbaro, dum verbo Ἰσχυρός existimat S. Benedictum Regulam monachis primum præscripsisse. vel ipse Benedictus Regula suæ ca. lxxiii. priorem S. Basilij Regulam agnoscit: Collationes Patrum, & instituta, & vita eorum, sed & Regula S. Patris nostri Basilij, quid aliud sunt, nisi benè viuentium & obedientium monachorum instrumenta virtutum. & iam antè Pachomium ab Angelo Regulam acceperat. Quare quod Hildegardis dicit de Benedicto primo Regularum auctore, intellige de Italiâ, quam ipse primus suâ Regulâ maxime illustrauit.

RESCELLA. Pelagius lib. v. De Vitis Patrum libello x. n. 18. Dedit ei aurum, & numos, & rescellas, & omne quod in respõso suo habebat. & n. 76. Vestes meæ inæstimabili pretio dignæ erant, & pro his vtor has viles rescellas. videntur rescellæ hic capi pro vili vestimento. Sic apud eundem Pelagium libello xiii. num. 1. Vestiuit se rescellas suas, quas prius habuerat. *Glossarium Camberonense MS.* Rescella, diminuitur à recula, recula autem à re. *Charisius Sospiter lib. i. Grammatica à res deducit reculam, ut a spes specula. Ita & Priscianus super xii. vers. En. in illud lib. iii. Aneid.* Postquam res Asiæ. *Ibidem in Glossario Camberon.* Rescellæ, genus indumenti, id est, pelles. *Apuleius li. iv. Metam.* Quid paupertinas pannofasque resculas miserimæ anus donas vicinis diuitibus. ergo à res primum rescula, inde rescella. *Liceat hic coniecturam meam proponere de loco apud Apuleium lib. iii. Metamorph. deposito:* Specta deniq; quàm paruis, quàmque futilibus tanta res procuretur. Hercules anethi modicum cum foliis lauri immissum, rore fontano datur lauacrū, & poculum. *Beroaldus ait olim fuisse Herculis, & ipse reformæ Hercules, ut sit asseneratio per Herculem, quale est illud mehercules, mediusfidius. Lipsius lib. ii. ep. 99. ep. xxii. ait dormiuisse magnum interpretem (Beroaldum:) vetus lectio Herculis. legis: tanta res procuretur herbulis. Anethi, &c. Ita ille. Scio equidem multum herbarum vsu fuisse in re magicâ, unde apud eundem Apol. i. radiculæ, herbæ, surculi, & lib. ii. Metam. surculis & lapillis & id genus friuolis inhalatis. E quibus videri quoque possit legendum surculis pro herculis. Malim tamen legere reculis: 1. Quia soliti olim scribere herculis, unde transpositione fecere herculis. 2. Reculæ sequentia omnia comprehendunt, anethum, laurum, rorem fontanum; non ita herbulæ, quæ in nullum istorum quadrant, si anethum de semine capias. 3. Reculæ hic quod libro ii. apud eundem friuola. 4. Reculas vsurpat idem auctor lib. iv. Metamorph. iam citato.*

Dicebatur & Reicula. *Capitularium lib. vii. tit. xcii.* Qui reiculam ecclesiæ petunt à regibus & horrendæ cupiditatis impulsu egentium substantiam rapiunt. *Chronicon S. Galli de gestis Caroli Magni:* Quod reiculæ S. Galli non ex regalibus donariis, sed ex priuatorum traditiunculis collectæ.

An REICVLÆ hæ Ecclesiarum sunt illa ipsa, quæ Græcis dicebantur πωχικά? *Balsamon ad Can. Apost. lix. Ο ἡπίσκοπος θέλει μετὰ τῶν ἀναγκῶν αὐτῶν διαπάλειν, καὶ τῶν τῆς ἐκκλησίας καὶ τῶν κληρικῶν σιωπῆσι δικονομίας, τὰ περιέδοντα ἐν ᾧ εἰσόδων τῆς ἐκκλησίας διαδοῦναι πρὸς πάντας. πωχικά γὰρ καλοῦνται:* Episcopus post necessarios sibi sumptus, & ecclesiæ ac clericorum consuetam dispensationem, superflua ex ecclesiasticis redditibus debet distribuere pauperibus. Nam πωχικά, id est, pauperum bona vocantur. Et in eundem Canonem Zonaras: Τα ἑσθλα ἐκκλησιῶν ἀνάματα ἢ γερὰ πωχικά ὀνομάζονται, καὶ δὲ ταῦτα διαδίδονται τοῖς πωχοῖς: Scriptura nominat ecclesiarum bona πωχικά, quæ πωχοῖς, id est, mendicis & inopibus distribui oportet.

RESTES PISCIVM. Vita Ioannis Eleëmofynarij cap. xix. Mille restes siccatorum piscium, qui nomen dicuntur. Sic *Martialis lib. xii. ep. xxxii.*

Caluæque restes alioque, cepisque. ubi restibus caluitiem tribuit, ut veteres & vritas fundat, è quibus allia & cepa pendere solita.

SABVLVM. *Vita Pauli primi eremita cap. x i.* Sabulum capiti superiaciebat. *Vita Hilarionis cap. xxxiii.* Qui cum tria crucis signa pinxisset in sabulo. *Glossarium Camberonense M S.* Sabulum, genus terræ leuissimum. *Plinius lib. xviii. c. xviii.* Quippe sabulum subest, granumq; limo tantum continetur. *Hieronymus in cap. xlvi i.* *Ezech.* Ad tumulos sabuli orientalis.

SABVLVM CAPITI SVPERIICERE. *Vita Pauli primi eremita cap. xi.* Sabulum capiti superiaciebat. *Sollemne hoc apud plurimas gentes in luctu, maxime funebri. De Aegyptijs testis hæc Vita.*

De Romanis Virgilius lib. x. Æn. de Latino Rege ob coniugis & urbis fata:

— it scilicet veste Latinus

Coniugis attonitus fati, vrbisque ruinâ,

Canitiæ immundo perfusam puluere turpans.

Et lib. x. de Mezentio propter Lausum filium ab Aeneâ occisum:

Agnouit longè gemitum præfaga mali mens:

Canitiem immundo deformat puluere. —

Idem in Ciri:

— Clade exterrita tristi

Intonsof multo deturpat puluere crines.

Catullus in Argonauticis:

Canitiem terrâ atque infuso puluere fœdans.

Silius Italicus lib. xi i. de Campanis:

— nunc fœdantes in puluere crinem

Canentem.

Ouidius lib. viii. Metamorph. fab. iv.

— Oeneus

Puluere canitiem genitor, vultusque seniles
Fœdat humi fufus.

De Gracis testis Homerus Iliad. Σ. ubi Achilles audiat morte Patrocli:

Ἀφοτέρῃσι δ' ἔχειν ἑλὼν κόνην ἀϊδαλόεσσαν,
Χέυατο καὶ κεφαλῆς.

Ambabus autē manibus capiēs puluerē calidū,
Fudit super caput.

Idem Iliad. Ω. de Priamo, qui puluere aspersus filij Hectoris mortem deslet.

De Indæorum more in hac eadem re notum nimis ex Sacris litteris.

SANCTORVM CORPORA INCORRVPTA. *Vita Hilarionis cap. xxxviii.* Et toto corpore, quasi adhuc viueret, integro. *Ioannes Moschus Prati spiritualis cap. cxxi.* de duobus monachis præsit mortuis: Inuenimus verò ambos integros, sumentesque illos, sepeliuimus in Raythu. *Multorum Sanctorum corpora Deus hac integritate honorauit.*

S. Visini primi episcopi Bituricensis, apud Gregorium Turonensem *De gloria Confessorū cap. lxxx.*

S. Eligij apud Surium i. Decembris, auctore Audoëno Rothomagensi episcopo.

S. Sigeberti regis Francorum, auctore Sigeberto monacho Gemblacensi apud Sur. i. Febr. tomo vii.

S. Wenceslai ducis Bohemiae, per Ioannem Durbaniū Olomucensem episcopum xxviii. Septembr. apud Surium tomo vii.

S. Stanislai episcopi & martyris, apud Surium xi. Aprilis.

S. Huberti episcopi Leodiensis, apud eundem iii. Nouembris.

S. Othmari abbatis Sangallensis, auctore Valafrido abbate Augiensi apud Surium xvi. Nouembr.

S. Edmundi episcopi Cantuariensis, apud Surium xvi. Nouembris.

S. Raynaldi archiepiscopi Rauennatis, auctore

Hieronymo Rubeo xviii. Augusti, apud Surium, tomo vii.

S. Sofij diaconi, auctore Ioanne diacono v. Iannarij apud eundem eodem tomo xxiii. Septembris.

S. Honorati episcopi Arelatensis auctore Hilario episc. Arelatensi, apud eundem tomo eodem xvi. Ian.

S. Iudoci auctore Florentio abbate, apud eundem tomo eodem xiii. Decembris.

S. Hermanni seu Iosephi canonici Steinfeldensis, apud eundem tomo eodem vii. Aprilis.

S. Theodori Studite, auctore Michaële Studitâ xi. Nouembris.

S. Edilbergæ virginis, apud Bedam lib. iiii. hist. Anglicana cap. viii. Julij vii. in vii. tomo Suri.

S. Ludmillæ martyris, in Vita S. VV. ecclai supra.

Plura non congero. Similia exempla sapissime in Sanctorum Vitis occurrunt, vide quædam apud Ioannem Baptistam Signium in eius Reliquiario cap. xxi.

SANCTVARIVM. *Vita Euphrasia cap. i.* Multasque oblationes in ecclesijs & sanctuarijs offerebat. & cap. v. Quæ etiam illic vacans in sanctuarijs. *Nescio an hic sanctuaria vocet ορεινὰ, id est, monasteria. Alias sanctuarium, certus in templo locus. Vide SECRETARIVM.*

Aggenus comment. in Frontinum de limitibus agrorum: Profanum autem, quod dum sanctum fuisset, postea in vsu hominum factum, hoc est extra fanum, extra sanctuarium, profanum dictum est.

Dicta etiam sanctuaria vela quædam sacra seu brandea. de quibus ita Baronius Notationibus ad Martyrologium Romanum ad diem xv. Ianuarij, postquam recitauit verba S. Germani & collegarum legatorum Apostolicorum ad Hormisdam Papam: Vnde si beatitudini vestræ videtur, sanctuaria beatorum apostolorum Petri & Pauli, secundum morem, ei elargiri præcipite; & si fieri potest, ad secundam cataractam ipsa sanctuaria deponere vestrum est deliberare. *Exstant ad eosdem legatos Hormisdæ Papæ de eadem re scripta littere, alia itidem ad Iustinianum, significantis se tantum sanctuaria mittere. Per sanctuarium autem velum intelligere debemus, quod S. Gregorius in epistolâ ad Constantiam Reg. lib. iiii. ep. xxx. brandæum appellat, ex quo sanguis effluxit, cum à S. Leone Papâ (ut ait) forcipibus incidereetur. Alibi autem idem appellat velamen, quod admoneri solitum erat sanctis martyrum corporibus, ut lib. iv. ep. xlii. ex Synodo Romanâ, & lib. xii. decret. iv. Brandæum item appellat velum illud Ioannes Diaconus in Vita S. Gregorij lib. ii. cap. xlii. cum ingens eâ de re miraculum narrat. Hactenus Baronius.*

Erant & regum & principum sanctuaria, secreta videlicet & arcana tabularia. *Plinius lib. xxi. cap. viii.* In sanctuarijs Mithridatis maximi regis deuicti Cn. Pompeius inuenit in peculiari commentario ipsius manu compositionem antidoti. *Siculus Flaccus in libro De conditionibus agrorum: Quod si quis contradicat, sanctuarium Cæsaris respici solet; omnium enim agrorum & diuisorum & adsignatorum formas, sed & diuisionem, & commentarius & principatus in sanctuario habet. Qualescumque enim formæ fuerint, si ambigatur, de eorum fide ad sanctuarium principis reuertendum erit.*

SARTAGINES IGNITÆ. *Hieronymus in Vita S. Pauli primi eremita cap. i i.* Qui ignitas sartagine antè superasset. *Huius supplicij mentio i i. Ma-*

clab. cap. VII. quod ita exprimit Prudentius hymno
 ωει seq. hymno XIV.

Videbat ipsos apparatus funerum
 Præfens suorum, nec mouebatur parens,
 Latata, quoties aut oliuo ftridula
 Sartago frixum torruisset puberem.

Plura de his vide apud Antonium Gallonium lib. De
 sanctorum martyrum cruciatibus cap. VII.

SATYRI. Hieronymus in Vita S. Pauli primi
 eremite cap. VII. Quos vario delusa errore gentili-
 tas Faunos, Satyrosque, & Incubos vocans colit.
 De Satyris consule Lilius Gregorium Giralduum
 historia deorum Syntagmate xv. & Martinum Del-
 rium nostrum parte III. Commentarij in Seneca
 Oedipum, Natalem, Comitem lib. v. Mytholog.
 cap. VIII. & Conimbricenses nostros in lib. I. I. Phy-
 sic. cap. IX. quæst. v. art. 2.

SCAPVLARE. Vita Antony cap. XXIII. Lauit
 ependyten suum, id est scapulare. ita plerique
 editi: sed scapulare interpretamentum prioris è mar-
 gine in textum irrepfit. Scapulare proprie ερωμῖς.

SCHEMA. Vita Euphrosyne cap. VII. Induitq;
 eam tunicam schematis. Vita Euphrasie siue Eu-
 phraxie cap. VIII. Si nos diligit, esto nobiscum
 in nostro schemate. Anastasius Persa Ian. XXI. I.
 in Menais: Καὶ χρομεισθῆ ἐν τῇ μονῇ τῷ ἀγίου Σάβ-
 βα τοῦ ἱεροῦ τῶν μοναχῶν χήμα λαμβάνει: Existens in mo-
 nasterio S. Sabæ sacrum monachorum habitum
 sumit. Sapissime occurrit apud scriptores asceticos.

Sed quia duplex fuit schema monachicum,
 unum, quod dicebatur τὸ μικρὸν χήμα, siue τὸ μανδύς,
 paruum schema, siue schema mandyi; alterum
 quod dicebatur τὸ μέγα, siue τὸ ἀγγελικόν, magnum
 siue angelicum schema. Innat hic ex Euchologio,
 quedam utriusque generis attexere, ommissis precibus,
 ritus tantum attingendo, præmissis antè Ordine insti-
 tuendi nouitium.

Ἀκολουθία εἰς ἀρχαίον βασφορέντα.

Ordo instituendi Nouitium rasam fe-
 rentem.

Quod in indice capitum ita concipitur paulo plenius:
 Ἀκολουθία γινόμενη εἰς τὸ φορέσαι πνῆ βασσον μόνον καὶ χαμι-
 λαύχον: Ordo, qui seruatur in ferente tantum ra-
 sam & camelachium. Non rectè apud Meursium
 in Lexico Græco-barbaro in βασσα ponitur negatio μὴ
 ante χαμιλαύχον. Igitur ita instituitur nouitius:

1. Οἱ ἱερεῖς κουράει αὐτὸν σαυροειδῶς: Sacerdos noui-
 titium in crucis formam tondet.

2. Ἐνδύει αὐτὸν χιτῶνα, καὶ χαμιλαύχον: Induit eum
 tunicâ & camelachio.

Ex quibus patet, βασσα tunicam fuisse. rudem &
 asperam, non mollem, indicat. Nicetas in Manuele
 Commeno lib. VII. Τὸ μοναχικὸν χήμα ἤπασε, καὶ οἱ περὶ
 αὐτὸν ὄσον διεόντες πνὸς μοναχοῦ βασσα περὶ δούσι μὴ αὐτὸν, καὶ
 ἀπικδύσει τὰ μαλακὰ καὶ ἀρχαῖα ἀμφία: Monachicum
 schema expetiit, & qui ei astabant, nescio vnde in-
 uenientes cuiusdam monachi rasam, eâ eum in-
 duerunt, & exuerunt eum vestibus mollibus &
 imperialibus. Ita quidem citat Ioannes Meursius
 in Glossario Græco-barbaro, pro quo vulgata editio
 habet: Καὶ τῆς πλάματιωτέρας ἀμφιάσεως, ἐχούσης τὸ
 ἀπαρακόδον τριβωνίον μέλαν, οἱ περὶ τὸν βασιλέα ὄδον
 ἀπορήσαντες: Et spiritualem vestem nigro panno
 omnis ornatus expertem ministri nescio vbi na-
 teti. Sic quæ eodem libro sunt ἐδήματα scilicet μοναχικὰ,
 Glossa veteres MSS. arponunt βασσα. & eiusdem
 Manuelis lib. IV. vbi μέλαν ἀμφιον, Glossa arponit

βασσα. & apud eundem Nicetam lib. II. De imperio
 Isaaci Angeli, vbi in textu est, μέλαν ἀμφιον, Glossa
 MS. ascribit βασσα. Sic apud eundem lib. III. De
 eiusdem Isaaci Imperio, βασκοδύτης, quod Glossa MS.
 explicat per βασσοφορέων.

De camelachio supra satis diximus.

Rasæ indumentum mysticè significabat sanctifi-
 cationis stolâ. Colligitur ex Oratione qua est in Eu-
 chologio: Ἐνδύσον αὐτὸν ἀγιοσμοῦ στολῆν, σωφροσύνῃ πε-
 ζωσον τὸ σφύλι αὐτοῦ, πάσης αὐτὸν ἐγκρατείας ἀνάδειξον ἐ-
 γωνιστώ: Indue ipsum sanctificationis stolam, tem-
 perantiâ circumcinge lumbos eius, omnis ipsum
 continentia ostende pugilem.

Ἀκολουθία τῆ μικρῆ χήματος ἢ τοῦ τῆ μανδύς.
 Ordo instituendi monachum parui
 schematis, seu mandyi.

1. Τίθεισιν οἱ ἱερεῖς ἐπ' αὐτὸν τὸ χήμα τοῦ λογίου: Sacer-
 dos ponit super eum schematologium.

2. Deinde accepto in manu psalidio seu forcipe. Κυ-
 ράει αὐτὸν ὁ ἱερεὺς σαυροειδῶς: Tondet eum sacerdos
 in formam crucis.

Qua crinium resectio irrationalium cupiditatum
 reiectionem significat, quod insinuat in Oratione,
 qua initio præmittitur: Ἰνα τῇ ἀφαιρέσει τῶν ἀναιδήτων
 τριχῶν, σωματοβάλη καὶ ταῖς αἰθροῖς ἐνδυμῆσις τε καὶ περ-
 ζῆσι: Vt ademptione sensu carentium capillorum,
 etiam abiciat irracionales cogitationes & opera.

3. Οἱ ἀδελφοὶ ἡμῶν ὁ δεῖνα ἐνδύει χιτῶνα ἀγγελικῆς
 Frater noster N. induitur tunicâ exultationis.

4. Περὶ ὠνυθῆ τῶ σφύλι αὐτοῦ δώαμιν ἀληθείας, εἰς νέ-
 κρωσιν σώματος, καὶ ἀνακρίνισιν πνῆματος: Frater noster
 lumbos cingitur virtute veritatis in mortificatio-
 nem corporis, & renouationem spiritus.

5. Καλύπτει τὴν περικεφαλαίαν ἐλπίδα σωτηρίας: Frater
 noster operitur galeâ ceu spe salutis.

6. Λαμβάνει τὸ παλίον τῶ ἀρραβῶνα τῶ μεγάλου καὶ ἀγγελικῆ
 χήματος, εἰς στολῆν ἀφθαρσίας καὶ σεμνότητος: Frater no-
 ster sumit pallium arrhabonem magni & angelici
 habitus in stolam incorruptionis & sanctimoniam.

7. Ἰποδύει τὰ σανδάλια εἰς ἔπιμασίαν τῶ Ευαγγελίου τῶ
 εἰρήνης: Frater noster subinduitur calceamentis in
 præparationem Euangelij pacis.

Deinde concludunt: Ἐλαβε τὸν ἀρραβῶνα τῶ μεγάλου
 καὶ ἀγγελικῆ χήματος: Frater noster sumpsit arrhabo-
 nem magni & angelici habitus.

8. Δίδωθι τῶ σποκάρηντι κηρὸς, καὶ τὸ ἅγιον Ευαγγέλιον, καὶ
 σαυρὸς, καὶ γίνεθι ὁ ἀσπασμός: Datur detonso cereus, &
 sanctum Euangelium, & crux, & fit amplexatio.

Ἀκολουθία τῶ μεγάλου χήματος.

Ordo magni & angelici habitus.

1. Οἱ ἱερεῖς κουράει αὐτὸν σαυροειδῶς εἰς τὸ ὄνομα τῶ Πα-
 τρός, &c. Sacerdos tondet eum in formam crucis,
 in nomine Patris, &c.

2. Οἱ ἀδελφοὶ ἡμῶν ὁ δεῖνα, ἐνδύει χιτῶνα δικαιοσύνης
 καὶ ἀγαλλιῆσεως τῶ μεγάλου καὶ ἀγγελικῆ χήματος, &c. Fra-
 ter noster N. induitur tunicâ iustitiæ & exultatio-
 nis magni & angelici habitus.

3. Λαμβάνει τὸ παλίον τῶ μεγάλου καὶ ἀγγελικῆ χήματος,
 εἰς στολῆν ἀφθαρσίας καὶ σεμνότητος, &c. Sumit pallium
 magni & angelici habitus in stolam incorruptio-
 nis, & sanctimoniam.

4. Ἐνδύει τὸ κικέλιον τῶ ἀκακίας, εἰς περικεφαλαίαν ἐλ-
 πίδος σωτηρίας: Induitur cucullam simplicitatis in ga-
 leam spei salutatis.

5. Λαμβάνει τὸ ἀνάλαβον ἐν ὀνόματι τῶ Πατρός, καὶ τῶ Ἰησοῦ,
 καὶ τὸ ἅγιον Πνῆματος, ἀναλαμβάνων τῶ σαυρὸν αὐτοῦ ἐπὶ τῶ
 σίμων,

ἀμων, ἢ ἀποκαθῶν τῶν δευτέρων χειρῶν. Accipit scapula-
re in nomine Patris & Filij & Spiritus sancti assu-
mens crucem suam in humeros, sequens Domi-
num Christum.

6. Πιερεῖ ἄνω ἢ ὀσφύϊ ἀπὸ δῶαμιν ἀληθείας: Fra-
tris nostri lumbi cinguntur virtute veritatis.

7. Ὑποδύεῖ τὰ σανδάλια εἰς ἐτοιμασίαν ἢ Εὐαγγελίῳ
ἢ εἰρήνης: Subinduitur calceamentis in prepara-
tionem Euangelij pacis.

Concludit: Ἐλαβε τὸ μέγαλον καὶ ἀγγελικὸν χηῖμα:
Sumpsit magnum & angelicum habitum.

Quæ quasi repetens recapitulatur, & explicans ex-
primit rursus in Oratione:

Ἰνα ἐν ἀγιασμῷ πολιτευσάμενος ἀσπιλον διατηρήσῃ,
ἕως τῆς δευτέρας σου ἐνεδύσῃ τὸ χηῖμα.

Τῷ μὲν χιτῶνι τὴν δικαιοσύνην ἀμπεχόμενος.

Τῇ δὲ ζώνῃ τὴν ἐκκέρωσιν τῆς σάρματος, καὶ τὴν σωφροσύνην
ἐν αὐτῷ περιεβραῖον.

Τῷ δὲ ἀναλάβεω, τῷ σαυρῶν τῆς πίστεως κατακοσμούμενος.

Τῷ δὲ περὶ βραχίονα, πολλὰ εὐφρασίας θεωρηζόμενος.

Τοῖς δὲ σανδαλίοις, ἵνα ὀπίσθῃ τῇ ὁδῷ τῆς εἰρήνης, καὶ
τῆς σωτηρίας:

Vt in sanctificatione vitam instituens, imma-
culatum conferuet, quem in virtute tuâ in-
duit, habitum.

Pro tunica quidem iustitiam amictus,
Et pro zona mortificationem corporis, & tem-
perantiam in seipso circumferens.

Et pro scapulari, cruce & fide adornatus:

Et pro pallio, stolâ incorruptionis munitus:

Calceamentis verò, vt procedat in viam pacis
& salutis.

Sequuntur post eadem quæ in ordine parvi schema-
tis de cruce, cereo, amplexatione.

Dicitur videtur Angelicus habitus, quòd eo induti
memores esse deberent, vivere se debere angelicam

vitam. Euchol. p. 102. Σὴ γὰρ πεποιθὸς συνεργία τὴν
ἀγγελικὴν πολιτείαν ταύτην ἐπιεσέγγραμαι φιλεῖν ἄνθρωπε:

Tuæ enim obediens cooperationi, angelicam vi-
uendi rationem hanc accedo, amator hominum.

Ruffinus lib. 11. cap. 11. de Hor: Hic multorum erat
monasteriorum pater, qui habitu ipso honoris

videbantur angelici. De eodem Palladius cap. 1x.
Habens monasteria mille fratrum, habitu angeli-
co præditus. Ruffinus lib. 11. cap. 1v. de Beno: Per

omnia quasi angelici ordinis vir.

Apud Dionysium quoque Arcopagitam cap. vi.
par. 11. Eccl. hierar. ubi agitur de mysterio monastica

consummationis, mentio tonsuræ cum signo crucis
Trinitatis inuocatione, mutationis vestis, & am-
plexationis seu salutationis: Τῷ σαυροειδῆ τύπω σε εὐ-
χρισάμενος αὐτὸν ὁ ἱερεὺς, ἀποκαίρει, τὴν τριῶν τῆς θείας

μακαρότητος ἀποβοήσας ὑπόστασιν, καὶ τὴν ἐδῆν τῶν
ἀπαμύριστας, ἐτέρων ἀμυρίων, καὶ μὲν ἄλλων ἱερῶν ἀν-
θρώπων, ὅσοι πάρεσιν, ἀπασάμενος αὐτὸν κοινῶν ἀποτελεῖ
ἢ ἱερῶν ἀρχικῶν μυστηρίων: Consignans eum signo crucis

sacerdos, tondet, trinas diuinæ beatitudinis per-
sonas inclamans: exutumque veste omni, aliam
induit, & cum sanctis aliis qui astant viris, ipsum
salutans, diuinorum mysteriorum participem ef-
ficat. Et mysterij explicationem subiungit:

Ἡ δὲ τῆς σαυροειδοῦς τύπου σημεῖον, ὡς ἴδῃ παρ' ἡμῶν
εἶναι, ἀλλὰ τὴν πατρῴαν οὐκ ἔστι σαυρικῶν ὀρέξεων ἀνεργη-
σίαν: At verò crucis sanctæ signaculum, vt iam di-
ctum est, mortificationem omnium simul carna-
lium cupiditatum signat.

Ἡ δὲ τῆς περὶ βραχίονα ἀμπεχόμενος τὴν κατὰ τὴν καὶ ἀχρη-
ματίαν ζωὴν, ἐκ ὀπίσθῃς χηῖμασι τὸ κατὰ τοῦ νοῦ ἀσείδη

ὀπιθετικῶς κελωπίζεσθαι, ἀλλ' αὐτὴν ἐφ' ἑαυτῆς ἐκ ἀν-
θρώπων κατέλειπεν, ἀλλ' ἐν αἰαίοις καὶ μοναχῶς εἰς τὸ θεοειδέ-
σατον ἀναγομένην: Porro tonsura erinium vitam
mundissimam indicat, & nullâ figurâ fucatam, &
quæ nullis fictis coloribus inductis animi defor-
mitatem exornet; sed ipsa in seipsâ non humanis
venustatibus, sed singularibus & vnicis, ad Dei
exactissimam similitudinem properet.

Ἡ δὲ τῆς περὶ τῆς ἐδῆν ἀποβολῆς, καὶ τῆς ἐτέρας λήψης, ἢ
ἀπομύρισης ἱερῆς ζωῆς ὅτι τὴν τελευταίαν μετὰ τὴν ἀμ-
φάνειν κατὰ τὸν ἵερῆς θεογνωσίας ἢ τῆς ἐδῆν ἀμύρισης
ἐδῆν τὴν ἀποκαθαρσμένην ζωὴν εἰς θεωρητικὴν καὶ φημισ-
τικὴν ἐξίτητον ἀναγωγὴν: Prioris autem vestis positio, al-
teriusque assumptio, migrationem illam à mediâ
vitâ (sacrâ licet) ad perfectiorem significat: sicut
in diuinâ regeneratione, promotionem indicat
à purgâtâ vitâ ad contemplantem illuminantem-
que habitum, illa vestis candentis immutatio.

Εἰ δὲ καὶ ἡμεῖς ὁ ἱερεὺς τε καὶ πάντες ὅσοι πάρεσιν ἱεροῖ, τὴν
τελευτασμένην ἀσπάζοντες, τὴν ἱερῶν τῶν θεοειδῶν ἐννοήσον κοι-
νωσίαν, ἀγαπητικῶς ἐν ἀφροσύνη θεῶν σωματωμένων ἀλλήλοις:
Quòd si modò quoque tam sacerdos quàm cir-
cumstantes reliqui viri sancti sic dicatum con-
salutant, sacram intellige Dei praferentium spe-
ciem societatem, quâ sibi inuicem cum lætitiâ &
charitate gratulantur.

Vestem eam, quâ induitur monachus, nigram fuisse
notat Pachymeres, & significationem eius ita expli-
cat: Μοναχικὴ τάξις, ὅτι μοναχῶς καὶ ἐνοχῶς, καὶ διχῶς,
ἢ τριχῶς, ἢ πολλαχῶς πολιτεύεσθαι. τῆτο γὰρ ἀλλοίη τὸ ἀμύριον
νόμιστον μέλαν τὰ μὲν γὰρ ἀλλὰ ἢ ἡρώματων εἰς ἕτερα μετα-
πισσωῖν ἠδῆν, καὶ πάντε εἰς τὸ μέλαν. τὸ δὲ μέλαν ἐκ ἐστ
ματωμένην εἰς ἕτερον χρώμα πώποτε: Monachica or-
dinatio: vt solitariè & vnicè, non dupliciter vel
tripliciter, vel multipliciter conuerfetur. Hoc
enim significat nigra quâ induitur vestis. Alij
enim colores faciliè in alios transeunt & mutan-
tur, & omnes quidem in nigrum mutari possunt:
niger verò color nullo vmquam modo in alium
transmutari potest.

Hac nunc de duplici monachorum schemate suf-
ficiant.

SCHOLASTICVS. Paschasius hic lib. vii. cap. xix.
num. 3. Hic Eulogius scholasticus erat, sæculari-
bus litteris eruditus. Palladius hic lib. viii. capi-
te xxvi. Hic Eulogius fuit disciplinarum libera-
lium scholasticus. Palladij Lausiaca ex veteri in-
terpretatione in Appendice cap. xvi. Hic Eulogius
scholasticus erat & eruditus vir. Hieronymus, Ca-
talogo illustr. eccl. scriptor. cap. xcix. de Serapione
Thmucos episcopo: Serapion ob elegantiam inge-
nij, cognomen scholastici meruit. Martyrologium
Romanum v. Februarij: In cuius (Dorotheæ) con-
fessione Theophilus quidam scholasticus ad Chri-
sti fidem conuersus. Idem apud Bedam & Vsuardum.

Est autem scholasticus posteriori sæculo aduoca-
tus. unde in Actis Dorotheæ Theophilus nunc scho-
lasticus, nunc aduocatus dicitur. Vita S. Sebastiani
lib. 11. Dum à beato Tiburtio viro scholasticissimo,
& nobili & sancto. qui antè aduocatus dicitur: Et
qui futurus eram aduocatus ad agendas causas
mortalium. Sardin. Conc. can. 13. Si scholasticus de
foro episcopus fuerit postulatus. Græcus interpres,
χολαστικός ἀπὸ τῆς ἀρχαίας. & L. 2. Cod. Th. de concess.
aduocat. Præter sollempnes & canonicas penfiti-
ones multa à prouincialibus Afris indignissimè
postulantur ab officialibus & scholasticis. Nec la-
tet mansuetudinem nostram, sæpissimè scholasti-

cos ultra modum acceptis honorariis in defensione caussarum omnium & annonas & sumptus accipere consueffe.

Sic canone xcvi. in codice canonum Africanorum: Ως τε δεθλιωται αδευαι τας τας ησαι εδιδας χολασμους: Ut dent facultate defensores constituendi scholasticos. ubi intelliguntur aduocari. Nam subditur. Οτι πτες αυ το τετο το λειτερισμα τ οχιδικειν, τα μεσιματα, οπιυ δευμα εχουσι: Qui in actu sunt vel muare defensionis caussarum. Quare non recte Molanus ad Vsuardi Martyrologium vi. Febr. existimauit in Actis Dorothee Theophilum dictum scholasticum per contemptum. Nam eo tempore scholasticus aque atque aduocatus in bonam partem in usu erat.

Olim scholasticus dictus declamator, quicumque se in caussis fictis exercebat. Plinius lib. 11. ep. 111. Annum sexagesimum excessit, & adhuc scholasticus tantum est, quo genere hominum nihil aut simplicius, aut sincerius, aut melius. Nos enim, qui in foro verisque litibus terimur, multum malitiæ, quamuis nolimus, addiscimus. Sis cape Hieronymum ep. xxvi. ad Pammachium de obitu Paulina: Meminisse te puto erroris mutui, quando omne Athenæum scholasticorum vocibus resonabat. de quo suo studio ipse agit in epist. ad Galat. cap. 11. Aliquoties cum adolescentulus Romæ controuersias declamarem, & ad vera certamina fictis in litibus exercerer.

Dictus etiam scholasticus vir eloquens, eruditus, etsi nec caussas fictas ageret, ut declamator, nec veras ut aduocatus: talis dicitur Prudentius VValafrido Strabo de rebus Eccles. cap. xxv. Quales composuerunt Ambrosius, Hilarius, & Beda Anglorum pater, & Prudentius scholasticus Hispaniarum. Sigbertus in Chronico anno Christi M. XLVIII. Franco scholasticus Leodiensium & scientiâ litterarum & morum probitate claret. ita etiam vocatur ab Egidio Aureæ vallis religioso libro de Gestis Pontif. Leodiens. cap. 1. Sic Dionysius Exiguus abbas Romanus interpres Vita Pachomy in MSS. dicitur scholasticus. Sic credo Serapion supra apud Hieronymum Catalogo illustr. eccl. Script. cap. xcix. Scholasticus dictus: sic fortè etiam Eulogius, de quo sup.

SECRETVM sine SECRETARIVM. Vita Ioannis Eleemosynarij cap. 11. Dicit eorum omnibus ad eos, qui erant in honorabili secreto Intelligitur, opinor locus ecclesie, qui dicitur secretarium. de quo ita Baronius tomo vi. anno Christi CCCCLI.

Quod in Synodo Chalcedonenfi habetur eam habitam ante cancellos sacri altaris, Liberatus Diaconus in Breuiculo cap. xiiii. eum locum vocat secretarium. ubi ait: Adueniens Marcianus Imperator ad secretarium cum iudicibus & sacro senatu, allocutionis verba fecit in Concilio, &c. cuius rei causâ è loco mutatus ipse nomen, singulas sessiones ibidem habitas secretaria nominauit. Moris namque fuit, ut in basilicarum secretariis Concilia episcoporum celebrarentur. Habes de his inter alia plura exempla ecclesie Africana; ubi Concilia Carthaginensia in secretariis celebrata esse reperies: nec non Romane sub Martino; & aliarum ecclesiarum.

Sed quisnam locus ante cancellos, quem Liberatus nominat secretarium? non alium quidem putamus, quam eum qui ab Euagrio lib. 11. cap. 111. describente ipsum S. Euphemie templum ita delineatur: Ad cuius latus versus Aquilonem est alterum ædificium (quod vocat tertiam templi partem, eamq; intimam) quod spectat ad solis ortum, ipsumque

ad formam testudinis, columnis valde artificiosè fabricatis. & paulo post. Intra testudinè ad Orientem est sacrarium decorè cõstructum, in quo sanctissime martyris reliquiæ in capsâ benè longâ repositæ, &c. nominat Euagrius sacrarium, quod Liberatus sanctuarium: viriusque namque vocis eadem significationem esse, docet canon XXI. Concilij Laodicen. prima editionis verbis istis: Non oportet subdiaconos licentiam habere in secretarium seu sacrarium, quod Græci diaconium appellant, ingredi & contingere vasa Dominica. & alio eiusdem Concilij canone LVII. prima editionis: Quod non oporteat presbyteros ante processionem episcopi introire sacrarium, & sedere. Græcè etiam inuenitur nuncupatum ηεγατιον, quod est sacrarium, sine εἴμα, quod præ ceteris ecclesie locis emineat.

Sed quomodo dici potest, ante cancellos fuisse secretarium, siue sacrarium? Meminisse debes (quod & in antiquis basilicis cernitur) inter ecclesie gremium & apsidem ubi sedes episcopi locari solebat, esse sanctuarium collocatum, quod quidem altare erat primum in medio situm, undique circumcincta cancellis septum. Describitur eius forma graphicè sanè ab Eusebio lib. x. cap. 14. verbis istis: Sanctuario hoc modo absoluto & perfecto, cellisque quibusdam in altissimo loco ad præsidium ecclesie honorem collocatis, & sublellis præterea undique ordine dispensatis, decorè eximieque exornato, altarique denique tamquam sancto sanctorum in medio sanctuarij sito: ista rursus, ut à plebe & multitudine eò non posset accedi, cancellis ex ligno fabricatis circumdedit. Hæc illo.

Ante igitur altaris cancellos apsidem respicientes apparet congregatum fuisse Concilium, totumque occupasse locum qui interiaceret inter cancellos & apsidem, ubi erat thronus episcopalis: qui quidem in amplioribus basilicis haud mediocris latitudinis & longitudinis existeret, & quidem capax cuiusvis numerosæ confessus episcoporum. Intelligis puto & ex his, quam procul absit, ut veritatis scopum attigerint, qui de secretariis aliter sunt opinati: fuisse quidem ea intra apsidem, Paulinus in epistolâ XII. ad Severum haud obscure significat; in iisdemque disponi sacra vasa ad ministerium, & sacros codices ad lectionem ostendit. Ad hæc etiam spectat quod S. Gregorius Papa lib. 11. ep. LIV. iure exposulat aduersus Ioannem Rauennatem episcopum, quod tempore ieiunij gestaret pallium per plateas & vias, quando nec licet eo uti in secretario, loco nimirum consueto, ubi in suo throno in apside collocato sedere soleret episcopus, & cum eo presbyteri, diaconi nequaquam. Nam hæc habet canon decimus quintus Concilij Arelatensis secundi: In secretario diaconos inter presbyteros sedere non liceat. Hactenus Baronius.

Binius quoque ad tom. 1. Concil. pag. 294. hæc notat: Loca ecclesie apud apsidem posita, quæ hic & à Paulino ep. XII. secretaria nominantur, eadem à Clem. lib. 11. const. cap. LXII. pastophoria, id est, ut explicat Hier. in Ezech. XLII. duo thalami seu interiora cubicula, appellantur. Vbi dicit, in omnibus ecclesiis duo pastophoria exstrui consueuisse, eaque hinc inde apud apsidem posita fuisse asserit prædicto loco Paulinus. Quorum quis esset usus, duo hæc distincta ab eodem de super inscripta declarant: à dextrâ apsidis:

Hic locus est veneranda penus, quâ conditur, & quâ Promitur alma sacri pompa ministerij.

à fini-

à sinistra eiusdem:

Si quem sancta tenet meditando in lege voluntas
Hic poterit residens sacris intendere libris.

Hactenus Binius.

Erat secretarium intra velum, & dictum etiam reperitur diaconicum. *Nazianzenus Orat. x x. qua est in laudem Basilij Magni, de Valente Basilium in sacrario conueniente: ἐὰν εἴω τὸ ἁγίασμα εἰς αὐτὸν ἐπιπέσοιτο: cū intra velum exstisset. vbi Nicetas ἁγίασμα interpretatur διακονικόν. Diaconicum autem significare sacrarium, patet ex canone XXI. Concilij Laodicensis, vbi in Græco est διακονικόν, interpretet vetus habet secretarium. Canone LVI. Concilij Laodiceni, vbi in Græco vetatur ne presbyteri ante ingressum episcopi sedeant ἐν τῷ βήματι, vetus interpretet habet in sacrario. Codex canonum African. Græcolat. in Hippon. Concilio an. CCCXCIII. Ἐν τῷ πῶνι Ρεγίω εἰς τὸ οἰκηθῆναι τὴν ἐκκλησίαν πάσης: Hipponæ Regio, in secretario basilicæ pacis. Concilium Carthaginense nomine tertium, ordine temporis inter ea qua post Nicenum exstant, verè secundum: in Secretario basilicæ restituta. Vide dist. XXIII. Non oportet. & in Concil. Agath. cap. CLXVI.*

Aliquando accipitur secretarium pro ipsâ sessione & conuentu, vnde inter epistolas Bonifacij Archiep. Moguntini cxxxv. venturo secretario: item præterito secretario. Ex ipso videlicet loco, conuentus nomen accepit.

Apud Augustinum conc. 11. Psal. xxxiv. secretaria mentis habes.

SEMINA VIRTVTVM. Vita S. Antonij cap. xv. Huius operis homini inserta natura est. Sic plerique Patres virtutum semina homini innata esse & insita scribunt. Qua quomodo dici possint insita, vide Bellarminum tom. 1v. in controu. gener. de reparatione gratia controu. 1. princ. lib. v. cap. xii. arg. vii.

SEPTIMANARI. Vita Euphrasia seu Euphrasia cap. xxii. Nisi collegero ligna, & septimanam meam compleuero, non ascendam. Sic in Regulâ S. Benedicti: Egredi de septimanâ, quod est septimanam compleere, & septimanarij munus deponere. Benedictus Reg. xxxv. Egredietur de septimanâ, sabbato munditias faciat. Item: Egredientes autem de septimanâ, dicant hunc versum: Benedictus es Domine. Hildegardis in Explicat. Regul. Egredietur de septimanâ, sabbato munditias fecit, scopis fordes & puluerem, vbi necesse fuerit, extergendo. Regino Chron. lib. 11. Accidit autem, vt, iuxta quod mos est, ad coquinæ officium hebdomadarius deputaretur. Cassianus lib. 1v. Institutionum cap. xix. Singulis hebdomadibus fratres ad hæc officia sibi reddenda succedunt. Item: Has autem septimanas vnusquisque suscipiens, vsque ad cenam Dominici diei ministraturus obseruat. De his septimanarijs seu hebdomadarijs agit idem Cassianus libro eodem cap. xx. xxi. xxii. & monet hanc per singulas septimanas culina inseruendi consuetudinem viguisse in monasterijs Palestine & Mesopotamiae: aliam fuisse consuetudinem in monasterijs Egypti, vbi certus quispiam toto vita sua tempore culina deputabatur, quousque vires suppeterent. Hæc tamen qua de Euphrasiâ habemus, suadent etiam alteram consuetudinē in quibusdam Egypti monasterijs seruata. Sic in Vita Pachomij c. XLVII. Transiens autem frater, qui constitutus erat ad obsequium eius qui septimanam faciebat. & Hieronymus præfatione in Regulam S. Pachomij: Habent per singula monasteria patres, & dispensato-

res, & hebdomadarios, ac ministros. *Etiā apud S. Benedictum Reg. xxxviii. occurrunt septimanarius lector.*

SEPTIMUM. Rufinus lib. 111. num. 19. Habebat autem parua cella foris ciuitatem, prope proactium, qui vocatur in Septimo. Varia vrbis & suburbiorum regiones erant, maxime Constantinopoli, & Alexandria, qua certo numero distinguebantur. Sic in Menais Græcorum xxiii. Aprilis, martyrium, seu templum S. Georgij Tropæophori esse dicitur ἐν τῷ δευτέρῳ: in secundo. In vñdem xviii. Sept. celebratur festum martyrum Charalampis, Pantalæonis, & sociorum ἐν τῷ μαρτυρίῳ αὐτῶν τῷ ὄντι ἐν τῷ δευτέρῳ: in ecclesiâ, qua est in secundo. Codex Can. African. Græcolat. in Conc. Carthag. anno cccclv. Ἐν Καρχηδὸνι εἰς τὴν ἐκκλησίαν τὴν βασιλικὴν σεκεῖνδ: Carthagine in basilicâ regionis secundæ. Item in Concil. Carthag. anno cccclvi. Ἐν Καρχηδὸνι εἰς τὴν ἐκκλησίαν τὴν δευτέρην κλήματ: Carthagine in basilicâ regionis secundæ. Sozomen. l. vii. c. xxiii. Λέγεται δὲ τότε τὴν Κωνσταντινὸν ἐκκλησίαν ὡς τὸ Ἐβδόμεον καὶ γινόμενον, ὡς σεκεῖνδαι τῷ Θεῷ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, καὶ ὄντι πρὸς τὸν Ἰωάννην τὸν Βαπτιστᾶ ἐδείματ: Fertur autē, quod cū egressus Constantinopoli ad septimum miliare peruenisset, Deo preces nuncupavit in ecclesiâ illâ, quam in honore Ioannis Baptistæ construxerat. Ita vertit Christophorus, qui pro deprauato illo vocabulo legit μιλιάρ, vti & Curterius: Scaliger, μιλιάρ. Ego existimo fuisse κλήματ vel κλ. abbreviatē. Nec enim ecclesia illa S. Ioannis Baptiste distat septimo miliari à Constantinopoli, sed est in septimo climate, seu regione vrbis vel suburbiorum. Vide Petrum Gillium Topographiæ Constantinopolitane lib. 1 v. cap. 1 v. Vel certè Septimum miliarium capiendum non de millibus passuum, sed de palatio, quod in Septimo erat, & Septimum quoque dicebatur. Vide Iacobum Cuiacium lib. xx. Obseruat. cap. 111. fortè plura fuere miliaria seu columna insigniores Constantinopoli, & hoc ordine septimum erat.*

SEVERIANITÆ. Vita Ioannis Eleemosynarij cap. xxx. Et cum Seuerianitis, ac ceteris circa regionem existentibus immundis hæreticis. Intelligit, opinor, Acephalos hæreticos, qui paulo ante tempora Ioannis Eleemosynarij orti anno Christi dxi. auctore Senero Antiocheno episcopo. De quo Euaagrius hist. Eccl. lib. 111. cap. xxxiii & xxxiv. Vixit Seuerus hic temporibus Anastasij Imp. & Hormisdæ Pont. Niceph. lib. xvi. cap. xxxi. & lib. xviii. c. 11. & vii. & ix. & lib. xviii. cap. xxiii. Vix differunt ab Eutychanis. Vide Niceph. lib. viii. c. xlv. & Ioannem Maxentium contra Acephalos. Idem à nonnullis dicuntur Monophysitæ, quod vnâ naturam in Christo defenderent cum Eutyche, quorum meminit D. Gregorius lib. x. epist. 1 v. & lib. 11. epist. xxxv. dicit Acephalos à Vigilio Papâ fuisse damnatos.

Alij sunt Seueriani à Senero Encratarum affecti, qui orti circa annum clxx. de quibus Euseb. lib. 1v. cap. xxix. & Epiphanius hæres. xlv. & Augustinus hæres. xxiv.

SIGNVM PERCVTERE. Pelagius libello xvii. num. 20. Sic apud Ioannem libell. 111. num. 2. percutiens. De consideratione dist. 11. cap. 1. ex Concilio Cabilonensi: Solent plures, qui se ieiunare putant, in quadragesimâ, mox vt signum audierint ad horam nonam, comedere. Gregorius Turonensis in Vitis Patrum à se conscriptis, in Gregorio Lingonensi episco-

episcopo: Commotoque signo sanctus Dei, sicut reliqui, nouus ad officium Dominicum confurgebat. *Idem in Nicetio episcopo Lugdunensi*: Quod presbyter audiens gauisus, iussit signum ad vigiliis commoueri. *Idem lib. 11. hist. Franc. cap. xxiii.* Signum ad matutinas. *Einhardus de Translatione S. Marcellini & Petri lib. 111. cap. xv.* Turricula, quæ signa basilicæ continebat, ab eis conspici potuisset. *Capitularia lib. vi. Tit. clxviii.* Ut sacerdotes signa tangant horis canonicis. *In Ordine Dunstani Dorobernensis Archiep.* Benedictio ad signum ecclesiæ, id est, tintinnum. *Leo Marsicanus lib. 111. cap. xlii.* Signum quo fratrum obitus significari solet, insonuit. *Vide Alcumum de diuinis officiis cap. Quid significant vestimenta, Amalarium Fortunatum lib. 1. de Ecclesiast. off. cap. 1. VValafr. Strabo de reb. Eccl. cap. v. A signo Gallis Seins & inde Toc-sein.*

Quæ signa olim lignea erant. *Liber miraculorum Anastasij martyris, qui recitatur in vii. Synodo, Act. iv.* Ligna que sacra pulsantes inuicè obuiam facti sunt. *Vide Baronium to. 1. anno Christi lviii. de duplici signo, quo olim fideles ad ecclesiam conuocabantur, agètem.* Lignea ferè monasteriorum erant.

SINGVLARIS FERVS. *Vita Pachomij cap. xv. ex Psalmo lxxviii.* Exterminauit eam aper de filuâ, & singularis ferus depastus est eam. Singularis hic substantiue accipitur ut Græcè *μονίος*. *Suidas: Μονίος, ἀγρίος ὁ νεωνομαμένος: Monius, siluester porcus pascens.* *Hesychius: ὁ μὴ τοῖς ἀλλοῖς συναγαζόμενος: Porcus siluester cum alijs non conuegratus.* Sic in fabulis *Æsopi, μονίος ἀγρίος*. *Cyrillus in expositione Osee propheta μονίον dicit significare ὄνον, ut annotat Hesychius; forte ille, qui ὄναρος, id est, asinus siluester.*

SIPPVLÆ, vide infra ZIPPVLÆ. *Nescio an huc faciat quod est in Glossis Latino-græcis: Sappula, λάμπα. Iterum: Sappulo, λάμπα. Nisi hoc sit à τὰρ, id est, vino defruto.*

STABVLVM. *Vita neptis Abrahe cap. 111.* Atque in stabulo se quodam, mutato pristino habitu, collocauit. & c. *vi.* Diuertit in stabulum. Est hic stabulum diuersorium. Ita stabulum frequenter tam à profanis quàm sacris auctoribus usurpatur. *Plin. l. vi. ep. xix.* Urbè Italiamq; nõ pro patriâ, sed pro hospitio aut stabulo. *Spartian. Seuero: Dormienti etiã in stabulo serpens caput cinxit. Item apud IC^{tos} ut l. i. in fin. D. furti aduers. nau. & l. iv. D. in quibus caus. pign. & l. cxviii. D. de verbor. signific. unde stabulum Theophilus vertit πᾶνδοχεῖον in § panule. Instit. de obligat. ex quasi delict. Cyprianus epistolâ lxxvii.* Aut si in viâ stabulum aliquod obfideri, & teneri à latronibus cœperit, ut quisquis ingressus fuerit, insidiantium illic infestatione capiatur; nõnne commeantes, hac opinione comperitâ, stabula alia in itinere appetunt tutiora, vbi sint fida hospitia, & receptacula commeantibus tuta? *Tertullianus Apolog. cap. xlii.* Itaque non sine foro, non sine macello, non sine balneis, tabernis, officinis, stabulis, nundinis vestris, ceterisq; commerciis cohabitamus in hoc sæculo. *Hinc stabularius, qui diuersorio preest. Vita neptis Abrahe capite vi.* Subridens ait ad stabularium. *Seneca l. 1. De benef. cap. xlii.* Nemo se stabularij aut cauponis hospitem iudicat. *Tertullianus Apolog. cap. xxxix.* Saliscœnaturis creditor erit necessarius. *Herculanarum decimarum & pollutorum sumptus stabularij suppeditabunt. vbi tamen alia lectio habet,*

tabularij supputabunt. *Apuleius Milesiâ 11.* Summo farcinulam & pretio mansionis stabulario persoluto capeffimus viam.

STICHARION. quod nunc Græcè *συχάριον*, nunc *συχάριον*, nunc *συχάριον* scribitur, quæ postrema verior videtur lectio. *Palladius Lamsiacâ cap. cxxxvi.* Accepto suo stichario & cereo. *vbi pro cereo legendum birro monni in Notationibus: Græcè apud Metaphrastem in Vita Athanasij est: τὸ συχάριον ἢ τὸ βίρρον.* Et *Heraclidis interpres cap. li.* habet: Tunicâ ille tantum suâ birroque vestitus. *Liturgia Chrysostomi, ἢ λαμβάνει συχάριον, & accipit tunicam. Glossarium, συχάριον, tunica, intelligitur alba seu linea tunica. Nam quod Athanasius Apologiâ 11. habet: καὶ πλάττονται πρώτῳ κατηγορίαν περὶ συχάριον λινῶν ὡς ἐμὲ κενότα πῖς Αἰγυπτίους ἐπιβάλλοντος. vbi Petrus Nannius vertit: Tale crimen de ordinariis linteis ementiuntur, quasi ego canonem istiusmodi tributi Ægyptiis inducerem. Non percepit vim vocis συχάρις hoc loco interpres: rectissime Fronto noſter Notis ad Liturgiam Chrysostomi vertendum monet: Et crimen ementiuntur de tunicis lineis, & c. Sic enim restituendam eam interpretationem constat ex Sozomeno, qui referens eandem historiam sic ait lib. 11. cap. xxi. πρώτῳ ὑπεμένει χρῆσθαι ὡς χροτίων λινῶν φόρον ὀπιπῆδης Αἰγυπτίους: Primum in crimen vocatur, quod tributum linearum tunicarum Ægyptiis imposuerat. In Testamento S. Gregorij Nazianzeni: Δοθῆναι βύλομαι συχάριον ἄ, παλλία β: Dari volo tunicam vnam, pallia duo. Monet idem Fronto malè à Iunio versum in Cyropalata de Offic. aula Constantinop. τὸ σὺνδρεῖ αὐτῷ συχάριον, consuetum suum manipulum: vertendum erat, consuetam suam tunicam.*

SVRISCVLA. *Pelagius libello iv. nu. 67.* Lauabat furisculam, & implebat eam aquâ. *Idem libello vii. num. 4.* Propter cauma tulerunt furisculam, & dederit ei vt biberet. *Idem libello vii. n. 33.* Vnâ autem die implens sibi furisculam aque. *Idem libello xvi. num. 3.* Suriscula tua, abba, veneno est plena. *Idem libello xvii. nu. 7.* Puerulus stetit ante eum habens panem & furisculam aque. *Quid sit & unde furiscula dicatur, non planè expedit. Excerpta ex vet. Glossar. Græcolat. vbi de vasis fictilibus: Pultorium, σπρίσκος. Vulcanius legit: Pultarium, σπρίσκος. Sed quis eo significatu σπρίσκος usurpauit? Inuenio in Hesychio: Σπρίσκος, ἀγγεῖον πικτικόν, εἰς ὃ σπρίξ ἐμβάλλεται πνὲς ἢ ὑρίσκον. Syriscus seu furiscus vas è vimine vel aliâ materiâ plexum, in quo ficus reponi soliti, quod quidam ὑρίσκον vocant. Apud eundem Hesychium: Τεισίδα, σπυρίδιον, σπυρίς. Item τεϊσίδος, φορμός: Hyrisida, sportula, sporta. Hyrisillus, sporta. Sed hac plexa & viminea aquam continere non possunt. volunt autem σύερος vel σύεισκος dictum quasi σύερον ἀερος. Quare cum Hesychio ὑρίσκον sit ὑδρία, videndum an hinc furiscula profuriscula proueniat ab iuncto. Certè ὃ in su sepe vertitur, vt ὕς, sus, & multa talia: nisi furiscula sit à σύερος, id est, traho, quod eâ aquam extraherent è puteis. Sic Isaiâ xx. ὄσερον, in quo ὑποσπεί ὕδωρ, ostracum, quo aqua hauritur. vide Notas in l. x. Interpretes ad cap. iv. Osea ex editione Romanâ.*

TARICHA. *Vita Antonij cap. xxxv.* Asserebant cuncti, piscium salforum & tarichorum in nauipositorum hunc esse putorem. *Ea vera lectio, non caricarum vel catixarum, vt hætenus editum. Erant τάρικα salamenta, unde πειχρωλεῖα, salamentarij, & πειχρωλεῖα salamentarij officinæ. Vide scholiastem ad Aristophanis Equites.*

TAVREA, id est, scutica, flagellum. *Palladius Lan-
fiaca cap. v i i i*. Adfuit dæmon quadam nocte tau-
ream tenens sicut carnifex; *vbi Hermetus nouitius
Palladij interpres cap. xv i i i*. vertit: Taurinâ pelle
edens strepitum. *Meliùs Heraclidis interpres:*
Sonumque flagris facere videbatur. *Hesychius,*
μασάρα τῆ ταυρέα. item μαράρα, μάστξ, μάστξ, ταυ-
ρέα. Athanas. ep. ad solit. vitam agentes de Arianiis
Eutychum subdiaconum Alexandria infestantibus
p. 6 5 8. Καὶ ποίουντες εἰς τὰ νῶτα ταυρέας ἰου θανάτῳ κα-
τακοπῶσαι: Quem primùm scuticis vsque ad mor-
tem curarunt verberari. *Quia verò taurea ex corio*
bubulo fiebant, somniantibus praesertim seruis se car-
nis bubulis vesci, flagra iis imminere coniectat seu
somniat potiùs Artemidorus libro i. cap. lxx i i.
Δέλοις ἢ βασάνος (σημαίνει) διὰ τῆ ἵμαντα, καὶ τὴν ταυρέαν:
Seruis verò tormentum (designat) propter lorum
& flagrum taurinum. *Euseb. in Chron. Olymp. lv.*
Tarquinius Superbus excogitavit vincula, taureas,
fustes, latomias, carceres, exilia, metalla, compe-
des, catenas. *qua desumpta videntur ab Hieronymo*
Eutropij historiâ. Tertullianus ad martyres cap. v.
Alij inter venatorū taureas scapulis patientissimis
inambulauerunt. *Vita Pontij martyris xiv. Maij:*
Statim egressi sunt duo venatores cum taureis &
neruicis secūdum consuetudinē. *Iuuenal. Sat. vi.*

Altior hîc quare cincinnus? Taurea punit

Continuò flexi crimen facinusque capilli.

Glossæ veteres: Taurea, plagæ, nerui. *Glossarium*
Camberonense MS. Taurea, quoddam genus tor-
menti. *Glossarium Cleromarescanum MS.* Taurea,
plagæ, nerui, genitalis tauri.

Et quia ex taurino corio varia fiebant, idèò nunc
scutum, nunc galeam, nunc alia quoque ea dox signat.

TEMPLVM. In aliquot Patrum *Vitis* mentio fit
quarundam partium templorū, vt sacrarij, tribuna-
lis. *Vide dicta supra in BEMA seu BHMA. Ne quid*
al ea loca intelligenda desideretur, consule qua
de Gracorum Templis notauit Gentianus Heruetus
ad Liturgias, qui Templū Gracorum in tres partes
diuidit. Suprà in BEMA in quinque partes diuisum
habes ex aliorum sententiâ. Sed res in idem recidit.

TENATTES. *Vita Hilariionis cap. i i i.* Et pelliceum
habens ependytem, quo loco *Ioannes An-*
dreas epistolarum D. Hieronymi vetus editor, post
ependytem addit, & eracielstem, cuius loco tres
MSS. apud Adonem in Martyrologio xxi. Octo-
bris habent, & tenattem. Neutrum in textum rece-
pi, veritus ne interpretamēta sint vocis ependytes.
Sed ipsa interpretamenta voce primariâ sunt obscu-
riora. Suprà de eracielste inquisiui, nunc videamus,
quid tenattes. In primis videtur non esse distinctum
aliquid ab ependyte, sed potiùs eius interpretatio-
nem. an legendum & naçtem, vt te irreperferit ex sine
ependyten. τὰ κτ & τὰ κτ Hesychie, pellis &
pili. Sunt qui tenattem diuinent ortum ex Græco τὴν
τὰ κτ, quasi tenacem. Ita Lanselius noster. Sed cum
Hieronymus Latine scripserit, nec ex Græco verte-
rit, alia querenda ratio.

Suspicio renattem pro renattē in plerosque libros
irreperisse. Renattis autem deprauatum & detortum à
renone. Suspicionis mea fundus est MS. S. Floriani
vetustissimus, in quo hic locus ita conceptus: Et pel-
liceum habens ependyten (renatum hoc est pal-
lium.) Explicat videlicet pelliceum ependytem per
pallium renatum seu renonatum à renonibus, qui
ipsi quoque pellicei.

THEBAIDA. Ita sæpè nominandi casu occurrit in

his libris pro Thebais. Hieronymus in Vita Pauli pri-
mi eremita cap. i. Multas apud Ægyptum & The-
baïdam ecclesias tempestas sæua populata est. *Eâ*
formâ dicitur Perfida, pro Persis in Vita S. Sebastia-
ni; Ptolemaïda pro Ptolemais Marciano Capella
lib. vi. cap. De tertio sinu. sic eidem Chalcida pro
Chalcis. sic supra habuimus absida pro abis.

Porro duplex erat Thebaida. *vna dicebatur infe-*
rior, altera superior. Hieron. in Vita S. Pauli primi
eremita ca. iv. Quo talia gerebatur apud inferiorē
Thebaïdam. *Vita Pachomij cap. xxvii.* Qui cū sol-
lemniter superioris Thebaïdæ circuiret ecclesias.

THOLVS. *Vita Ioannis Eleëmofynarij cap. xxv i.*
Illic enim eis fecerat quasi tholos quosdam pro-
lixos. *Palladius cap. v i i i.* Et sibi fecit duos cella-
rum tholos. *& cap. xli i i.* Et in cacumine montis
factis sibi tribus tholis, ingressus, seipsum inad-
ficauit. Atque erat quidem vnus tholus ad vsus
carnis, vnus autem vbi operabatur, alius verò vbi
orabat. *Intelligit hîc per tholos integrum adificium,*
non partem aliquam. Etymologicum magnum: Θόλος
θειοσπέρες οικοδομήματα ἀπὸ τῆ θεοειδῆν. Θόλος τόπος πῆ ἐν
τοῖς ἀρχαῖοις κληθεῖς, διὰ τὸ περὶ τὸ κατασκευῆσαι τὸν ἄνθρωπον
ἀφ' οὗρου εἶχε θεοσπερῆ οικοδομητῶν, ἕχι ξυλίω,
ὡς τα ἄλλα οικοδομήματα. λέγει Ἰησοῦς ἡ δόξα: Tho-
los domus est rotunda, dicta ἀπὸ τῆ θεοειδῆν, à cir-
cumcurrendo. Item locus quidam in tabulariis
seu archiuis dicebatur, à fabricæ ratione. Lateri-
bus enim constructus videbatur, & fastigium ha-
bebat rotundum, erat autem ex structuiâ, non è
ligno, vt cetera adificia. Dicitur femininè hæc
tholus. Vide & Phaurinum in Lexico.

TVMVLVM COMPONERE. *Vita Pauli, cap. xiii.*
Tumulum ex more composuit. *dixi ibi ex Hiero-*
nymo, clericorum id munus fuisse, sed non quorum-
uis, sed eorum, qui copiatæ seu laboratores dicti suē-
re, latè capiendò nomen clerici. Certè Patres quidam
copiatas inter clericos recensent. Apud Ignatium
epist. ad Antiochenos: ἀπαζόμενοι ἀποδιδασκούς, ἀνομιώ-
σους, ψάλτας, πυλωρούς, τῶς κοπιῶντας, ἐπομισαῖς, ὁμολογη-
τάς: Saluto subdiaconos, lectores, cantores, ostia-
rios, laboratores, exorcistas, confessores. Epipha-
nium in sine Panarij: Δοιτὸν ἢ καὶ κοπιῶντα, οἱ τὰ σώμα-
τα θεοειδῆντες ἢ κοιμωμένων, καὶ θυρωροί: Deinde la-
boratores, qui corpora eorum, qui obdormie-
runt, obuoluunt ac operiunt, & ostiarij. Cod.
Theodos. lib. xvi. tit. i i. L. xv. Clerici verò, vel hi
quos copiatas recens vsus instituit nūcupari, ita à
fordidis muneribus debēt immunes atq; à conla-
tione præstati, si exiguis admodum mercimonijs
tenuem sibi victum vestitumq; conquirent. Quo-
modo copiatæ inter clericos numerati, vide Bellar-
min. tomo ii controu. ii. gener. lib. i. de Cler. cap. xi.

Existimo tumulos olim ex more compositos, id est,
exaggeratos, vt in oculos incurrerent, & mortales
mortalitatis monevent. vnde vt monumenta à mo-
nendo dicta. Hinc Sidonius, ne quis temerè videtaret
Apollinaris sepulcrum, quod olim exaggeratum nunc
temporis longinquitate subsiderat, monet viatorem
lib. i i i. ep. xii. ne Tellurem tereres inaggeratam.
Quàm utile sit monumenta inspicere, vide Chrysost.
homil. de fide & lege.

TYPVS TERTIANVS. *Ruffinus lib. ii. cap. i.* Ter-
tiano typo grauissimè vexabatur. *vbi pro typo fru-*
strâ pyreto substituit Melchior Goldastus tomo i.
parte i i. Rerum Alemannicarum Notis in Hepi-
dannum de Vita S. VViborade lib. i. cap. xxvii.
vbi etiam temerè supponit pyretico pro frigo-
retico.